This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

**Usage guidelines**

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

**About Google Book Search**

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

# MORAVIÆ
# HISTORIA
## POLITICA ET ECCLESIASTICA

CUM

NOTIS ET ANIMADVERSIONIBUS CRITICIS
PROBATORUM AUCTORUM,

QUAM COMPENDIO RETULERUNT

ADOLPHUS PILARZ' A S. FLORO,

ET

FRANCISCUS MORAVETZ A S. ANTONIO,

CLERICI REGULARES E SCHOLIS PIIS
CREMSIRII MORAVORUM.

*PARS PRIMA.*

*CUM ANNUTU CÆSAREO-REGIÆ CENSURÆ.*

BRUNÆ,
TYPIS JOANNIS SILVESTRI SIEDLER. MDCCLXXXV.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
581735B
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1931 L

Si quid de antiquiſſimis regni ſedibus, & inhabitatoribus uſque ante multa ſecula proditum eſt; id ita — — diſcerptim, & obſcure factum vidimus, ut in veritatis hiſtoria, & certa rerum ſerie eruenda, tanta ſe offerat, & exiſtat difficultas, quanta dici poteſt maxima.

*Daniel Rapoldus Hiſt. de illuſtriſſ. Sileſ. Ducatu.*

In regno Moraviæ, commentariis hiſtoricis illuſtrando, præcipue deſudavere Thomas Peſſina de Cz'echorod — — & Joannes Strzedowsky — —. Egregiæ uterque diligentiæ fuit: aſt in primordiis novi regni Moravici, Quadicum inſecuti, aliter plane ordiendum, & in tanta antiquitatum obſcuritate omnis ſcintilla ferme ex aliarum gentium hiſtoriis elicienda eſt.

*Joann. Chriſtoph. de Jordan Origin. Slavic. P. I. c. 28. pag.* 189.

Compendia auctorum fuſiorum ſerviunt perſpicuitati.

*Theoph. Raynaud. T. XIII. Philolog. in laude brevitatis.*

REVERENDISSIMO, AC CELSISSIMO

DOMINO DOMINO

# ANTONIO THEODORO

DEI GRATIA

ARCHIEPISCOPO OLOMUCENSI,

DUCI, S. R. I. PRINCIPI

REGIÆ CAPELLÆ BOHEMIÆ,

NEC NON

A COLLOREDO ET VALDSEE COMITI ETC.

SALUTEM, VITAM, ET FELICITATEM.

Nec diu, nec multum cogitandum nobis erat, cui potiſſimum noſtros hiſtoriæ patriæ labores dicaremus. Ita nempe illos Tibi, Reverendiſſime, ac Celſiſſime Princeps, ſingularibus vindicas prærogativis; ita præcipuis obſtringimur titulis ad eos Illuſtriſſimo Nomini Tuo inſcribendos, ut in rei hujus ſocietatem alium venire neminem, nobis omnino certum ſit, atque exploratum. Moraviæ enim hiſtoria eccleſiaſtica, quam politicæ junximus, exhibet ſtatum Eccleſiæ Tuæ, a primis Moravorum Apoſtolis inſtitutæ, atque a primo Moraviæ Ar-

*chiepiſcopo S. Methodio ſtabilitæ. Continuat dein ſub Joanne Methodii ſucceſſore, pariter Archiepiſcopo Moravorum, quoad magnum Moraviæ regnum perſtitit. Inſtauratis poſtmodum, longe arctiores intra fines Moraviæ rebus, ſeriem profert Epiſcoporum ab Silveſtro ad noſtram uſque memoriam; dum illuſtria merita* Tua, Te *collegiatæ Cremſirii ad S. Mauritium eccleſiæ Præpoſitum, nec non cathedralis Olomuceni Capituli Decanum, ad Infulam Metropolitanam, ac* Primi Olomucenſis Archiepiſcopi *dignitatem, concordibus evexerunt ſuffragiis. Mira Divini*

*vini Numinis providentia in gubernanda Moraviæ Eccleſia, quam nec pagana ſuperſtitio, nec alieni ab orthodoxa fide homines extinguere potuerant, vel inde perſpicue ſatis cernitur, quum tot ſeculorum res geſtæ, tot prope innumerabilium eventuum varietas, tanta politici ſtatus viciſſitudo, referuntur.*

*Quæ omnia perinde, ac longa admodum Moraviæ Antiſtitum ſeries in unum volumen, quaſi Ilias in nucem, cogi minime potuiſſent; niſi idonea litterariæ ſupellectilis ſubſidia, potiſſimam partem ſuppeditaſſet Cremſirii bibliotheca* Tua *Archiepiſcopalis:*

*quæ publico bono a felicis memoriæ Anteceſſoribus* Tuis *inſtituta, poſt fatalis incendii damna denuo adſurrexit, multiplicique omnis generis librorum œconomia, & delectu adornatur. Caret illa quidem tabulario quodam Moraviæ, nec referta eſt ſcriptis actorum commentariis, qui tuto exſcribi ab hiſtoriographo poſſint; (talibus dubio procul abundavit Dietrichſteiniana a Suecis Moravia potitis direpta) nihiloſecius tamen adſervat, præter patrios, complures exteros ſcriptores, qui enarrando ſua, cum rebus noſtris qua ſacris, qua profanis conjuncta, Mora-*

*ra-*

*ravorum geſta exſecuti calamo fuerunt. Hæc autem laborioſa cum domeſticis comparatione, verorum a falſis ſecretione critica, ſumtis etiam in auxilium iis, quæ noſtra ætate viri eruditi ex ſuis vetuſtorum monumentorum theſauris cum orbe litterario communicarunt, magnum utrique hiſtoriæ noſtræ lumen adfundunt. Quid multa? — quantum quantum illud eſt, totum id munificentiæ Præſulum Olomucenſium nos debere fatemur, munusque ad eorum Succeſſorem grati referimus, non neſcii, quoties illud, quaſi* Tuum, *ſtimulos ut adderes, a nobis popoſceris.*

*Id*

*Id quod præſiſcini dixerim, ſiquidem hoc etiam nomine labor hiſtoriæ noſtræ* Tuus *eſt; quia ſuſceptus ea in civitate, quæ* Brunonibus, *&* Theodoricis; *in eo Scholarum Piarum Collegio, quod* Lichtenſteiniis, *digniſſimis anteceſſoribus* Tuis, *originem debet ſuam. Ac principio quidem, Incliti Cæſareo-Regii Moraviæ, & Sileſiæ Gubernii decreto excitati, manum operi admovimus juventutis ſtudioſæ cauſſa, qua haberet illa brevius ſimul, ac verius compendium, & epitomen rerum vel in patria ſua, vel a civibus ſuis geſtarum.* Tu *vero,* Celſiſſime Princeps, *inſi-*

*gnia*

*gnia dediſti indicia, quam litterariæ juventutis, quam meliorum ſtudiorum ſub glorioſiſſimis* Mariæ Thereſiæ, & Joſephi *II. Marchionum noſtrorum auſpiciis inſtauratorum eſſes vel amantiſſimus.*

*Perenni adhuc in memoria viget, quum Cæſareum Cremſirii Gymnaſium inviſens benigniſſime, Cæſareorum præmiorum, quæ præcellens adoleſcentum meruit induſtria, diſtributioni adeſſe, bonarumque artium alumnos, rei utriusque publicæ plena ſpei germina, ad meſſem litterariam impigro labore colligendam, facunda oratione excitare,* Celſiſſima Dignitate

tate Tua *minime indignum judicaſti.* *Munificentiſſimum vero Agonotheten venerati ſunt normalium ſcholarum diſcipuli, quorum litterarii certaminis non ſolum Judex fueras digniſſimus, ſed generoſos etiam ex iis, quamvis tenellos victores, argenteis nummis, perennibus Electionis* Tuæ *Archiepiſcopalis mnemoſynis, remuneraſti. Næ iſtud, cetera ſilentio ut prætereamus, ſpecimen eſt multo clariſſimum, quanto in ea ſis animo, quæ Auguſtiſſima Domus Auſtriaca pie ad religionem, ad politiam utiliter, bono patriæ maximo inſtituit.*

Su-

*Suſcipe igitur* Reverendiſſime, *ac* Celſiſſime Princeps *ea, quæ* Tibi *eſt propria, benignitate has conatus hiſtorici primitias, tot præcipuis titulis* Nomini Tuo *a nobis debitas. Suſcipe, pro* Tua *in Scholas Pias propenſione, ac benevolentia, levidenſe hoc animi grati teſtimonium, illudque uti ſummæ reverentiæ, cultus, & ſummiſſionis noſtræ monimentum,* Honori Tuo *poſitum, intuere. Et quoniam inſignia virtutis* Tuæ *decora, animique ornamenta fuſiore depingere calamo nequaquam patitur* Tua *ſingularis modeſtia; Illuſtriſſimæ autem Proſapiæ* Tuæ *Toga, Sago,*

*atque*

*atque Inſulis clariſſimæ, encomia loquitur Italia, & Germania: nos interea Divinum precari Numen, ut* Te *ad patriæ commoda, ad Eccleſiæ decorem, ad ſplendorem Illuſtriſſimæ Familiæ* Tuæ *ſoſpitet, ac ſervet quam diutiſſime incolumem, nunquam ceſſabimus.*

Reverendiſſimæ Celſitudinis
Tuæ

*devictiſſimi*

*Clerici Regulares e Scholis Piis Cremſirii.*

# PRÆFATIO.

Non antiquæ ſolum Moraviæ incolas, ſed Slavo-Moravos etiam bellicis duntaxat artibus, non vero litterarum ſtudiis, fuiſſe claros, veteres & Græcorum, & Latinorum annales memoriæ prodiderunt. Idcirco primis æræ chriſtianæ ſeculis perinde, ac medio Moraviæ ævo patriis caruerunt ſcriptoribus, qui eorum præclare facta, ſcriptis ſedulo commentariis, poſteritati commendarent. Quin immo liberalibus artibus in Moravia civitate donatis, quum gentes finitimæ ad propagandam rerum domi, foriſque geſtarum memoriam, glorioſa facinora ſua ſcriptorum calamis, velut perennibus tabulis, ac monumentis, conſecrarent: omnis fere Moravorum gloria injurioſo oblivionis tumulo ſepeliri, factiſque egregiis viri nobiles, ignobili contegi ſilentio cœperant. Poſtea vero quum Bohemi, ut alias taceam nationes vicinas, nacti non paucos ſunt hiſtorio-

gra-

graphos, tum antiquitatis ſtudio, tum omn ſcientia orbi litterario cognitos; populares no ſtri perennem ſuorum magni nominis famam neque obſcuram apud exteros memoriam, pri vatis ſolum ſcriniis, pluteisve domeſticis, vela re maluerunt.

Vela hæc reducere, & præcipua Moravorum geſta e tenebris in apricum proferre adniſi proximis ætati noſtræ ſeculis ſunt viri, grata poſterorum memoria digni. Ac primos ducit ordines *Bartholomæus Paprocky de Glogol*; Eques Polonus, qui ſuſcepta peregrinatione litteraria, *Speculum Moraviæ* concinnavit: quod tamen illuſtrium potius familiarum in Moravia, quam totius provinciæ ſpeculum, appellare fas eſt. Brevi poſt *Abrahamus Hoſmannus*, gente Luſatus Laubanenſis; *antiquo Moraviæ Chronico Doctoris Salmuth* uſus, grande annalium Moraviæ volumen compilaſſe legitur: ſed perierunt hæc qualiacunque hiſtorica patriæ noſtræ monumenta. *a*) Sub idem tempus *Joannes Amos Comenius*, Comna (pagus eſt Moraviæ

haut

*a*) Joan. Georg. Strzedovſky præfat. in ſacram Moraviæ Hiſtoriam. — Vid. & Henelius Sileſiographiæ renovatæ c. *VIII.* p. 218. & 776. ſeqq.

haut procul Brumovio) oriundus, quum circiter anno 1616. Fulnecæ Picarditarum Carionem ageret, *Vetuſtis Moravorum Regibus* deſcribendis operam dedit; at operis parte, quam *Carolo Seniori de Zierotin* dicatam voluit, perfecta, conatus ſuos ad finem minime perduxit. *b*)

Tantæ ſcriptorum penuriæ conſulturus *Thomas Joannes Peſſina de Cz'echorod*, Epiſcopus Samandrienſis, natione quidem Bohemus Pocz'atecenſis, propenſo autem in Moravos animo clarus, *Prodromum Moravographiæ*, ac dein *Martis Moraviæ* Partem primam in lucem edidit; abſoluta autem operis ſui parte altera, & *Moravographia* in ordinem digeſta, vitæ curriculum abſolvit. *c*) Egregios Præſulis hujus de

b Mo-

*b*) Idem Strz'edorsky l. c.

*c*) Prodromus añ. 1663. Pars prima Martis Mor. año 1677. excuſa prelo ſunt. Pars altera Martis Moraviæ, uti & Moravographia non ſunt typis data. — In epiſtola dedicatoria, quam primæ parti Martis Morav. præmiſit, Peſſina non obſcure diſtinguit Moravograph. a Marte Moraviæ. Sunt tamen, qui cenſeant, eundem collectanea ſua, Moravographiæ deſtinata, in eam formam, quam in prima parte Martis Moravici conſpicimus, transmutaviſſe. Horum judicio, *Moravographia*, & *Mars Moraviæ*, eſt opus argumento idem, [illegible] ornate, & argumenti amplitudine diverſum.

Moravia bene meriti conatus imitando conſequi ſategit *Chriſtianus Hirſchmentzel*, genere Sileſius, Ordinis Ciſtercienſis antea Welehradii ſcriptor, qui præter *Veteris*, *&* *Novi Welehrad Chronicon*, nec non *Sacros Martyrum*, *&* *Confeſſorum Welebradenſium cineres*, vulgandam poſteris *Marchionatus Moraviæ Hiſtoriam* compilavit; tametſi manuſcripta hæc, a Patribus Ciſtercienſibus domi adſervata, lucem publicam necdum viderint. *d*) At enim ceteros omnes incredibili ſuo in patriam amore plurimum antecelluit Pavlovitzii ſupra Becz'vam Parochus *Joannes Georgius Strz'edovsky*, Brunovii Moravorum natus, cui *Mercurius Moraviæ Memorabilium*, & *Sacra Moraviæ Hiſtoria* originem debent ſuam. *e*) Vir iſte ad promovendam Moravorum gloriam intentus quam maxime, ſacra in hiſtoria geſtis *SS. Cyrilli*, *&* *Methodii* inſeruit etiam Moraviæ calamitates, urbium, & oppidorum devaſtationes, Regum, & Principum noſtrorum bella, paces, &c. eo potiſſimum fine, ut opis quidpiam adferret, *Annales Moraviæ* tandem aliquando ſcripturis.

Immo

---

*d*) Strz'edovsky cit. præf. ubi addit, ex prioribus duobus manuſcr. Hirſchmentzlianis quæpiam ſe ſe delibaſſe.

*e*) Mercur. Mor. año 1705. Sacra Mor. Hiſtoria anno 1710. typis data ſunt.

Immo vero hos ipſe dubio procul adornaſſet; ideoque indefeſſo labore, & vehiculis etiam aureis, diplomatum, aliorumque documentorum collegit copiam, quam *Apographa Moraviæ* appellavit: niſi invida Moraviæ fata eundem in medio ætatis flore Moravis eripuiſſent. *f*) Tentarunt poſtea arduum hiſtoriæ patriæ ſtudium *Godefridus Provin*, & *Marianus Ulmann*: e quibus ille *Fidelem Romanæ Eccleſiæ Moraviam* complexus juſto eſt volumine; iſte Gradicii olim Ordinis Præmonſtratenſis alumnus, *Veterem Moraviam* duobus tomis comprehenſam, germanico idiomate conſcripſit.

Hæc facies Hiſtoriæ Moraviæ ad noſtram uſque ætatem. Quos commemoravimus, partus hiſtoricos typis datos, vidit, ac ſuo etiam ævo ſuſpexit Moravia; compendium tamen hiſtoriæ patriæ, ſimul a fabuloſis purgatum quisquiliis, ſimul juventutis litterariæ uſui accommodatum, diu, multumque deſiderarunt philohiſtores quique, præcipua rerum cognitione illuſtres. Laudatiſſimis eorum optatis



*f*) Mortem oppetiit hic Moraviæ Hiſtoriographus año 34. ætatis.

conſultum voluit Cæſareo - Regia ſtudiorum Commiſſio Viennenſis, quum ſuprema, qua pollet, auctoritate Cæſarea mandavit omnibus Gymnaſiorum in Moravia Præfectis, compendio ut referrent hiſtoriam Moraviæ, juventuti ſcholaſticæ prælegendam. g) Cæſarei, quod Cremſirii Moravorum eſt, Gymnaſii Præfectus primo ſtatim obtutu non potuit non videre, momenti eſſe graviſſimi, quod imperatum ſapienter juxta, ac provide fuit. Iccirco lege lata ſolutum ſe ſe petiit, præſertim quum præterea Juris Eccleſiaſtici Publici, & Privati poſitiones id temporis auditoribus ſuis religioſis privatos inter parietes prælegeret. Sed paullo poſt, Cremſirii Bibliothecam Archiepiſcopalem idonea hiſtoriæ patriæ documenta complecti, modo imperata faceret, reſponſum tulit ab Inclito Cæſareo - Regio Moraviæ, & Sileſiæ Gubernio. h)

Suppoſuit oneri humeros, non ſingularium virium fiducia, verum quod laudatiſſimo jubentium ſtudio obſequi reverenter cuperet. At vero hic labor, hoc opus. Fatebatur olim re-

rum

g) Decretum Viennæ dd. 15. Auguſti anno 1781.

h) Decretum Brunæ dd. 14. Septembr. 1781.

rum patriarum gnariſſimus *Strz'edovsky*, *i*) vix unius hominis privatas ſufficere vires ad hiſtoriam Moraviæ adornandam; ſed plurium opus eſſe conſilio, rerum plurimarum opus adminiculis. Quocirca initis cum Præfecto Archiepiſcopalis Bibliothecæ & conſiliis, & hiſtorici laboris ſocietate, operi ſane quam arduo manus admovimus, factaque ſynopſi hiſtorica, datum adverſariis, & excerpendis probatis auctoribus initium. Quicunque occurrerunt, obices vicit patriæ amor, & obſequendi ſtudium. Quantum vero perfici per anguſtias temporis potuit, miſſæ Viennam fuerunt *k*) tres periodi Hiſtoriæ Politicæ, & Eccleſiaſticæ: *De veteri Quadorum, & Moraviæ magnæ regnis; tum de Moraviæ Ducibus, donec mutata regiminis forma, erigeretur Marchionatus.* Hæc operis initia, quum ii, quorum eſt cenſere, ſuo probarent calculo, ſpesque adfulgeret, pari ut tenore abſolverentur cetera; honorifico ſupremi ſtudiorum Collegii mandato *l*) laborem hiſtoricum proſequi jubebamur. Id duntaxat novo admoniti decreto ſumus,



*i*) Præfat. in ſacram Mor. Hiſt. ubi recenſet præcipua ſeptem adminicula, ad hiſtoriam Moraviæ ſcribendam neceſſaria.

*k*) Año 1782. die 30. Aug.

*l*) Decretum Viennæ dd. 6. Januar. año 1783.

mus, ut hiſtoriæ compendium latino ſermone inchoatum, atque olim ad finem perductum, in germanicum idioma, majori etiam, quoad ejus fieri poterit, brevitate converteretur. **)

Paruimus, uti par erat, ſummis imperantium juſſibus, atque impoſitas toties partes impigro ſuſcepimus animo. Neque id Suffeni calamo deſcribimus, ſed ut palam fiat, nos temere, aut præcoci auſu in hiſtoriæ adyta neutiquam pedem intuliſſe. Eadem pariter mente commemorandum cenſemus, qua via, & ratione utramque Moraviæ hiſtoriam compendio referre adlaboraverimus, ut fontes præcipui, e quibus hauſimus, luculenter pateant.

Expenſis curatius ſanioris criticæ legibus, in ipſo hiſtoriæ noſtræ limine expendenda erant inveterata quorumdam præjudicia, populares opiniones critica ponderandæ bilance, ſubleſta, aut falſa a veris, certisque ſecernenda: ſiquidem, Ciceronis monito, veritas præcipuum in hiſtoria locum ſibi vendicat. Ecquis

**) Decretum Viennæ dd. 29. Julii año 1783.

quis autem in rebus hiſtoricis haut peregrinus neſciat, quæ, & quanta, ſcriptoribus antiquis non conſona, in *Peſſinæ*, & *Strz'edovskii* operibus prelo datis, cenſoria notaverint virgula *Chriſtophorus Jordanus* de originibus Slavicis, *Joſephus Simonius Aſſemanus* in Kalendariis Eccleſiæ Slavicæ, & Cæſareus Bohemiæ Hiſtoriographus *Gelaſius Dobner* in annalibus Hajecianis? Nec ignotum eſt, *Peſſinæ Martem Moravicum*, cujus duntaxat Pars prima nobis præ manibus, ultra *Ludovicum* Hungariæ, & Bohemiæ Regem; ejusdem vero Prodromum ultra *Ferdinandum III.* Rom. Imperatorem non progredi; quamquam & hic, ſi a *Ferdinando I.* Imp. incipias, curtior rerum Moravicarum ſupellex conſpicitur. Ad hæc egregius *Previni* partus; *Perilluſtris Joſephi Wratislai de Menſe*; *Inſulæ Doctæ Moraviæ*, *Suppeditata ad Hiſtoriam Moraviæ*, atque alia etiam cum illius, tum virorum eruditorum opuſcula, erant quidem non exigua Hiſtoriæ tam Politicæ, quam Eccleſiaſticæ adminicula; ad filum vero utriusque hiſtoriæ pertexendum minime ſuffecerunt.

Quapropter *Strz'edovskii* noſtri, qui veram annalium Moraviæ ideam expreſſit, *x*)



*x*) Præfat. ſupra cit.

conſilium ſequi placuit. Suaſit ille praeprimis finitimarum nobis nationum ſcriptores ſedulo evolvere, qui non pauca Moravorum geſta enarrant; his dein alia, e domeſticis depromta, ſuo admiſcere modo. Reipſa præter patrios, antea jam laudatos ſcriptores, commodarunt labori noſtro plurimum præclara *Jordani*, & *Aſſemani* opera, atque etiam *Dobneri* annales Hajeciani, quorum eruditione, & antiquitatis peritia, tres priores periodi potiſſimum nituntur. Quum deinde proprio natandum foret cortice, ut ne domeſtica diſſentirent probatis ab auctoribus vicinis, e ſcriptoribus Bohemis, Hungaris, Auſtriacis, Saxonicis, Sileſiis, Polonis, & quotquot in manus devenerant, adverſaria ſedulo confecta, permultum lucis hiſtoriæ patriæ adfuderunt. Magno pariter fuerunt uſui: *Monumenta Dobneri*, quæ ipſe adhuc inedita, preli beneficio primum communicavit orbi litterario; *Adaucti Voigt* opera diverſi generis, & argumenti, quæ eruditorum verſantur in manibus; denique manuſcripta *Strz'edovsky*, & *Patzeelt*, eximia Bibliothecæ Archiepiſcopalis monumenta, quæ jure, ac merito fidei faciendæ idonea arbitramur, quum publicas litteras, reſcripta, ac diplomata varia complectantur. Quibus

præ-

præterea uſi auctoribus ſimus, decurſus operis declarabit, quum eos ubique fideliter laudaverimus.

Ita fruſtatim variis e monumentis rerum geſtarum, quæ ad Moraviam attinent, collecta ſeries, ordine Chronologiæ digeſtam, & quaſi coagmentatam, qualem qualem hiſtoriæ noſtræ compagem ſex periodis efficit. Propoſitum nobis initio fuit, ſumma rerum capita ſolum adferre; ac tribus periodis prioribus morem ſecuti ferme fuimus Calculatorum, qui, ut *Sextus Rufus* ait, ſummas ingentes ære breviori exprimunt. *o*) Non nunquam tamen, præſertim periodis poſterioribus, fuſiorem libuit prehendere calamum: partim quod amicorum exhortationes uberiorem rerum patriarum notitiam poſcerent, partim quod ipſa geſtorum copia diffuſam exigeret narrationem, ut perſpicuitati conſuleretur. Hujus cauſſa non minus, quam ad vitandam lectorum ſatietatem, ad ſingulas hiſtoriæ periodos variæ adnectuntur adnotationes, quæ priora ſupplent non nunquam, ſæpe etiam illuſtrant.

Antiſtitum vero noſtrorum, ſeu Epiſcoporum Moraviæ hiſtoriam conſulto ſeparavimus,

*o*) Breviar. Rer. geſt. pop. Rom. c. 1.

mus, quo diſtinctius cognoſcerentur geſta eorum eccleſiaſtica, & politica. Singulari favore amici nobilis Moravi, hiſtoriæ patriæ ſtudioſiſſimi, uſui noſtro obtigit *Olomucium Sacrum*, opera, & labore *Magnoaldi Ziegelbauer* elucubratum, quo adjuti non nihil amplius, ac diſertius adferre potuimus, quam in vulgatis adhuc reperitur Olomucenſium Præſulum elenchis. Neque tamen ubique in *Ziegelbaueri* verba juramus; ſed conſultis aliis in meliorem ſæpe abimus ſententiam. Eadem prorſus amuſſi utimur in iis, quæ ſeu *Peſſina*, ſeu *Strz'edovsky* typis vulgarunt; quoties nos inveniſſe certiora convincimur. *Quados* quaſi dicas: *Viros bellicoſos*, non vero Marcomannos, veteres provinciæ, quæ hodie dicitur Moravia, incolas fuiſſe ſtatuimus; quod explicatum, confectumque reddit ſubjecta ad calcem Diſſertatio. *Marchionum* initium non ſub *Henrico IV.* Imperatore, ſed ſerius multo ponimus, auctore, ac duce *Dobnero*; qui de hiſtoria Moraviæ perbene meritus, controverſiam iſtam plane haut ſecus, ac perſpicue diremit. At in periodo III. ab everſo magnæ Moraviæ regno, hiſtoriam exemplo *Peſſinæ*, per Bohemiæ Duces ſuccincte contexuimus, ut cum eodem prope *bohemiſſare* videamur. Quippe ſupremum

Mo-

Moraviæ Dominium tum penes Bohemos Duces fuiſſe conſtat; Marchionum tempore demum Moravi extulerunt caput, ac *Ladislao Poſtumo* Regni faſtigium conſcendente, præſentibus Bohemis libere teſtabantur: *Se Regis, non Bohemorum vaſallos eſſe; ceterum Moravos, æque ac Bohemos, liberum populum.* *p*) Et ſervavit populus hic ſuam libertatem, immunitates, privilegia: dum *Ferdinando II.* Imp. & Marchione noſtro, fatalis error & Moravos abſtuliſſet.

Atque hæc ſunt, quæ litterariæ promulſidis inſtar præfari decuit. Enimvero pro virili noſtra dedimus operam, nihil ut ſine tabulis adſertum hiſtoria patriæ præſeferret: nec tamen projectis velut ampullis, ita ſupercilium tollimus, ut perfectam, numeriſque omnibus abſolutam exiſtimemus; id ſane a nobis nimis quam alienum. Genuina magis procul dubio veritas e ſcriptoribus domeſticis, ſi plures exiſterent, erui; luculentiora, immo & copioſiora heroum noſtrorum geſta excerpi ex archivis patriis omnino poſſent: ſed idem fatum, quod jam alias *Peſſinam*, & *Strz'edovskium*, nos quoque urſit. Diverſis in locis tabularia, archiva, & bibliothecæ privatæ, antiquitatibus patriis, rebus-

*p*) Infra in hiſtoria polit. Periodo V. ad an. 1453.

buſque majorum noſtrorum glorioſe geſtis refertæ, adhuc clauſæ potiſſimum ſunt; ut proinde non modico opus ſit labore, ex iis, quæ proſtant, ſive eccleſiaſticam, ſive politicam hiſtoriam conficere. Quoad licuit, tantam rerum geſtarum, ſive toga, ſive ſago, ſive infula clarorum virorum, meſſem collegimus, ut enatum de iis volumen ſit mediocre, cujus pars prima prodit in publicum. Si quid nimia brevitate quaſi inchoatum, atque imperfectum; id fini propoſito lector benevolus tribuet. Si quid prætermiſſum, ac minus adcurate poſitum; non induſtriæ noſtræ adſcribet, ſed monumentorum patriorum inopiæ. Cui medelam populares ſi adferant, atque ignota adhuc documenta, diplomata, chronica, & quidquid illuſtrandæ conducit hiſtoriæ patriæ, nobiſcum liberaliter communicent; pergrato eadem amplectemur animo, decus, & ornamentum Moraviæ pro viribus promoturi. Non enim arbitramur nos corrigi, ſed inſtrui, quando offeruntur nobis vel ignota, vel meliora.

IN-

# INTRODUCTIO IN HISTORIAM MORAVIÆ.

I.

Moraviam, quæ olim *Quadia* dicebatur, primis temporibus incolebant *Quadi*, natio Germanica, ſeu Suevica, Bojis finitima, deinde Marcomannis firmo juncta fœdere. Subinde Slavi extincto per *Attilam* Marcomannorum, & Quadorum regno, in fructuoſis Quadiæ terris ſedes ſuas ſtabiliverunt. Ab his fluvius totam hodie regionem permeans *Maraba, Maravaha,* ipſa regio *Marahania*, & *Maravania* eſt appellata. Inde *Morava* (die March), & Moravia (Mähren) nomen ſuum ducit.

II. *Boji*, aut *Bojemi* ex Gallia celtica, quum Romæ Tarquinius Priſcus regnaret, in Hercyniæ Silvæ terras, duce *Sigoveſo* coloniis ductis, hodiernæ Bohemiæ primordia jecerunt. Verum ſub tempora *Auguſti Cæſaris* a Marcoman-

nis victi, ad Nariſcos partim, partim ad confluentem *Sala*, & *Albis* tranſiere. *a*)

III. *Marcomanni* Sueviæ populi primam ſedem inter Rhenum ſuperiorem, Danubium, & Nicrum *b*) fluvios tenuerunt, ac Germaniæ antiquæ limites tutabantur præſertim contra Romanos; qua de cauſa Markmänner, quaſi *limitanei viri*, & *milites* a gentilibus ſuis dicti ſunt. Alteram vero ſedem in *Bojohemo*, pulſis Bojis, occuparunt, ſeque pariter ad ripas uſque Danubii extenderunt. *c*)

IV. *Slavi* pluribus ante Chriſtum natum ſeculis Sarmatiam Europæam, & Aſiaticam incolebant, quos græci ſcriptores 'αινετους, latini *Henetos*, id eſt: *laudabiles*, & *glorioſos* vocant. Nam quidquìd Romanis, & Germanis in Europa olim non ſuberat, occuparunt Græcorum fidi ſemper ſocii *Slavi* ſeu *Slavani*, ſic dicti a primigenia ſlavica voce Slawa, aut quod Primores eorum, ut *Premislav*, *Miroslav*, *Jaroslav* &c. ſyllaba *slav* terminarentur, quos tandem Sklaven, Schlaven Germani appellabant. Laudabilis hæc Slavorum natio e finibus ſuis cum *Attila* Hunnorum duce egreſſa, in plures colonias, & reſpublicas diviſa eſt. Nam æræ chriſtianæ ſeculo V. hodiernæ Bohemiæ, & Moraviæ terras occupavit; ſeculo VII. Croa-

*a*) Livius Dec. I. L. IV. — Dobner Prodromo, ſeu P. I. Annal. Hajec. p. 69.

*b*) Cluver. Introduct. in Geograph. veter. & nov. L. III. c. III. p. 178.

*c*) Vid. Tab. Geograph. Germaniæ Magnæ ap. Dobner Prodromo Annal. Hajec.

Croatiæ, Dalmatiæ, Slavoniæ, Bosniæ, & Serviæ; ſeculo IX. Poloniæ, & Ruſſiæ initium, & incrementa dedit. His notionibus præmiſſis, univerſa Moraviæ hiſtoria, quantum politici ſtatus viciſſitudo exigit, ſequentibus continetur periodis.

# HISTORICA SYNOPSIS.

## PERIODUS I.

De Marcomannorum, & Quadorum regno, ejusque interitu. Sive a primo æræ chriſtianæ ſeculo ad quintum. Annus Chriſti 5 — 450.

*Hiſtoria politica* complectitur Marcomannorum, & Quadorum reges notiores; Quadorum mores, rationem vitæ, domicilia, negotia, & opes.

*Hiſtoria Eccleſiaſtica*: Cultum Deorum, ſacrificia, religionem chriſtianam.

## PERIODUS II.

De regno Slavo-Moravorum uſque ad ejus everſionem. Sive a ſeculo quinto ad decimum. A. C. 450 — 907.

*Hiſtoria politica* enarrat Slavorum in Moraviam ingreſſum; ortum, & interitum magni Moraviæ regni; Slavo-Moravorum mores, rationem vitæ, domicilia, negotia, & opes.

*Hiſtoria eccleſiaſtica*: Cultum Deorum, religionis chriſtianæ exordia, SS. Cyrilli, & Methodii in Moraviam adventum; S. Methodii, Moraviæ Archiepiſcopi, labores evangelicos, & obitum.

## PERIODUS III.

De ſtatu Moraviæ uſque ad initia Marchionatus. Sive a ſeculo decimo ad duodecimum. A. C. 907 — 1182.

*Hiſtoria politica* exponit vaſtatæ Moraviæ terminos; varios illius duces ducibus Bohemiæ ſubjectos; ſtatum Moraviæ politicum, jura primæva, litterarum ſtudia, & primos doctrina claros Moravos.

*Hiſtoria eccleſiaſtica*: Statum religionis chriſtianæ ſub Moraviæ ducibus; exteros Moraviæ Epiſcopos; priorum X. Epiſcoporum Olomucenſium res geſtas, & Eccleſiæ Olomucenſis prærogativas.

## PERIODUS IV.

De Marchionatu Moraviæ uſque ad obitum Wenceslai IV. Romanorum, & Bohemiæ Regis. Sive a ſeculo duodecimo ad decimum quintum. A. C. 1182 — 1419.

*Hiſtoria politica* explicat Marchionatus initia; primos XIV. Marchiones tum proprios, tum Bohemiæ Reges, eorumque geſta; Promarchionum, ſeu Capitaneorum Moraviæ ſeriem; ſtatum Moraviæ politicum; Marchionatus leges, inſigne, fodinas,

mo-

# G E N E A L C

**B E**

Benedictus de Krawar † 1398.

| | |
|---|---|
| Ladislaus de Krawar in Helfenſtein & Leipnik, Moraviæ Capitaneus † 1416. | Petrus de Krawar in Straznitz, Moraviæ Capitaneus † 1418. |
| | Petrus de Krawar in Straznitz, |

monetam, agriculturam, mercaturam, artes, & opificia, litterarum ſtudia, & Moravos eruditione claros.

*Hiſtoria eccleſiaſtica* proſequitur ſtatum religionis chriſtianæ ſub Marchionibus; Olomucenſium XX. Epiſcoporum geſta; Eccleſiæ Olomucenſis ſplendorem, ac ſynodos diœceſanas.

## PERIODUS V.

Ab obitu Wenceslai IV. Boh. Regis uſque ad Ferdinandum I. Bohemiæ Regem, & Moraviæ Marchionem. Sive a ſeculo decimo quinto ad decimum ſextum. A. C. 1419 — 1526.

*Hiſtoria politica* deſcribit Huſſitarum, & Taboritarum depopulationes in Moravia; VII. Marchionum noſtrorum res geſtas; Promarchionum Moraviæ ſeriem; Moraviæ ſtatum politicum, jura, & conſuetudines, Tabulas publicas, diviſionem in circulos, fodinas, monetam, agriculturam, mercaturam, litterarum ſtudia, Moravos doctrina celebres, Typographiæ exordia.

*Hiſtoria eccleſiaſtica*: Statum religionis chriſtianæ ab hæreticis afflictæ; Valdenſium, ſeu Picardorum conventus; Olomucenſium VII. Epiſcoporum res geſtas; acta quorumdam Eccleſiæ Olomucenſis Adminiſtratorum.

## PERIODUS VI.

A Ferdinando I. Rom. & Boh. Rege uſque ad Auguſtiſſimum Imperatorem JOSEPHUM II. Rom. & Boh. Regem. Sive a ſeculo decimo ſexto ad decimum octavum. A. C. 1526 — 1785.

*Hiſtoria politica* refert res in Moravia geſtas ſub Auſtriacis Imperatoribus, & Marchionibus noſtris, præſertim: Moravorum adverſus Turcas expeditiones; incurſiones Bocz'kajanas; inteſtinos Moraviæ motus ſub Imperatoribus Rudolpho I. & Ferdinando II.; Moraviæ reformationem; Suecicas vaſtationes; rebellionem Rakoczianam; bella Boruſſica; Promarchionum Moraviæ ſeriem; ſtatum politicum, jura, fodinas, agriculturam, mercaturam, litterarum ſtudia, Moravos eruditione conſpicuos.

*Hiſtoria eccleſiaſtica* enarrat turbulentum chriſtianæ religionis ſtatum; Anabaptiſtarum errores, aliasque in Moravia ſectas; orthodoxæ fidei incrementa, & progreſſus; Olomucenſium XX. Epiſcoporum res geſtas uſque ad Celſiſſimum Principem, & Archiepiſcopum ANTONIUM THEODORUM Comitem a COLLOREDO.

HI-

# HISTORIA MORAVIÆ.

## PERIODUS I.

*De Marcomannorum, & Quadorum regno, ejusque interitu. Sive a primo æræ chriſtianæ ſeculo ad quintum.*

### I.

Marcomanni ſæpe nimium infeſta Romanorum ſigna pertæſi, jam Julii Cæſaris tempore a) tutiores quærebant ſedes, quas poſtea, duce, & auctore *Marobuduo*, repererunt. Hic Marcomannico genere natus, b) jam inde a teneris in aula *Auguſti Cæſaris* Romæ liberalibus artibus inſtructus, moribusque Romanorum fuit eruditus. In patriam redux, quum ſingulari prudentia, fortitudine, ac rei militaris peritia unus omnium maxime floreret; ſummam imperii adeptus, dominationem regiam invexit. Hinc aſſidua Romanorum incurſione, limitumque cuſtodia populum ſuum ut liberaret, *Harudes*, ac *Sedufios* in ſocietatem pertraxit, maximaque armatorum manu *Bojos*, ſeu *Bojemos* domuit; quorum terris occupatis, ditioni ſuæ ſeu armis, ſeu pactis, ſubjecit finitimos quosque po-

*A.C. 5—450.*

*Marobuduus Rex.*

*5.*



a) Cæſar Bell. Gall. L. I.

b) Strabo L. VII. Vell. Patere. hiſt. Rom. L. II.

populos, & ipſam adeo *Quadiam*, cujus a Danubio, ſeu patentibus campis (Marchfeld) verſus Lunæ ſilvam (Böhmerwald) ad Niſſam uſque Sileſiæ, Cracoviam Poloniæ, & partem Hungariæ ſuperioris Granua, imo Tibiſcotenus protendebantur, *c*)

II. Vaſtiſſimo hoc imperio potitus *Marobuduus* (Marbud) ipſis etiam Romanis adeo metuendus evaſit, ut *Auguſtus Cæſar* de illo opprimendo, etſi fruſtra, Dalmatico impeditus bello, conſilium inierit. Sed quem fortuna ſummis ornavit beneficiis, in calamitatem depulit. Nam *Arminius* (Hermann) Cheruſcorum Rex, *Quintilii Vari* tribus legionibus deletis,
A. C. 10. Marbuduum ad arma contra Romanos ſocianda invitabat, miſſo *Quintilii Vari* capite; quod ille *Auguſto Cæſari* Romam deferendum curavit. Unde Cheruſcorum arma in ſe acuit, & odia ſuorum, quibus videbatur noxium libertati Germanorum fœdus cum Romanis iniiſſe, plurimum accendit. *d*)

14. III. Gliſcentibus inter Marcomannos odiis, mortuoque *Auguſto Cæſare*, *Arminius* acerrimo prælio *Marobuduum* adortus, fuſis dextris utrinque cornibus, victas dare manus compulit; *e*) *Druſus* vero ſpecie pacis firmandæ a *Tiberio Cæſare* miſſus, nobilem inter Gothones *Catualdam* adverſus eundem concitavit. Qui clientum ſuorum præſidio ſuffultus, Marcomannis in defectionem ruentibus, facili negotio *Bubienum* (hodiernam Pragam) caſtellumque *Marobuduum* cepit. Quare Marobuduus a ſuis deſertus, in Noricum Ripenſe confugit, inde datis ad Tibe-

c) Chriſtoph. de Jordan. Orig. Slav. P. I. c. 5.

d) Vell. Paterc. l. c.

e) Tacitus Annal. L. II.

berium litteris, opem implorans. At præter tutum Ravennæ aſylum, nihil obtinuit, ac duos de viginti annos meliorem ſortis aleam fruſtra præſtolando obiit: Rex olim tantæ potentiæ, ut ipſe *Tiberius Cæſar* (teſte Corn. Tacito) *f*) profiteatur: *Non Philippum Athenienſibus, non Pyrrhum populo Romano perinde, ac Marobuduum, metuendos fuiſſe.*

IV. Quum *Catualda* (Gottwald) Marcomannis aſpera aliquamdiu daret jura, Quadi *Vannium* Regem elegerunt. Poſtquam vero *Vibillius* Hermundurorum Rex, ſubdolis *Druſi* artibus excitatus, *Catualdam* crudeli regimine ſuis odioſum, Marcomanniæ regno exuit, atque ad Romanos fugere coegit; Marcomanni non *Vibillium*, ſed, in quem animis propendebant, *Vannium*, natione Quadum, a *Tiberio* Regem obtinuerunt. *g*) A. C. 20.

V. *Vannius* Marcomannis, & Quadis pacata diu dedit imperia; auctis tamen poſtea viribus, ultra Valeriam, ſeu Carinthiam cum exercitu progreſſus, Romanos tanto perculit metu, ut eundem regno privatum cuperent. *h*) Sed potentia, ſuorumque fides diu præſtitere tutum, dum rurſus Hermundurorum Rex *Vibillius*, ætate jam gravis, ac duo e ſorore *Vannii* nepotes (*Vangio*, & *Sido*) a Romanis incenſi, conjunctis viribus, avunculum adoriuntur, ſede regia dejiciunt, ac renovato in finibus Quadiæ prælio victum, in Pannoniam fugere compellunt.

*Vannius Rex.* 28. 50.

*f*) Idem l. c. Et Jo. David Kochlerus diſſert. de Rege Marcomannorum Maroboduo Tiberii artibus circumvento.

*g*) Idem l. c.

*h*) Sex. Rufus in Breviario.

lunt. Inde ampliſſimum *Vannii* regnum (Marcomannorum, Quadorum, Semnonum, Gottorum, Burgundionum, Longobardorum terris circumſcriptum) *Vangio*, ac *Sido* ex æquo partiuntur, quod deinde nunquam coaluit. *i*)

*Vangio Rex.* VI. *Vangio* Quadiæ Rex nec diuturnum, nec ullis præcipuis factis illuſtre geſſit imperium. Neque magis ſunt explorata, quæ patrii quidam ſcriptores memorant, de ceteris Quadorum regibus, quum de his duntaxat bellorum occaſione coævorum annales meminerint. Illud omnino certum, Quados cum Marcomannis perpetuo fœdere junctos, in id potiſſimum incubuiſſe, Romanorum jugum ut excuterent.
*A. C.* 91. Ita animati, *Domitiano Imp.* ſubſidiarios mittere contra *Dacos* (hodiernæ Tranſylvaniæ, Vallachiæ, & Moldaviæ incolas) recuſarunt. Quod ille ulturus, bello eos quidem adortus eſt; collatis autem ſignis, fuſus, fugatusque, miſſis nunciis, *Decebalum* Dacorum Regem ad pacem in-
107. eundam allexit. *k*) At *Imp. Trajanus* Dacis perdomitis, pugna acerrima Quados cum Marcomannis ita protrivit, ut Regem a Romanis petere cogerentur, ipſe autem *Trajanus* potiore, ac nuper *Domitianus*, jure triumphum Romæ ageret. *l*)

VII. Succrevere nihilominus vires Marco-
163. mannis, & Quadis adeo, ut a *M. Aurelio Antonino Imp.* contra eorum incurſiones *Vindobona* (hodiernæ Auſtriæ Metropolis) ſeu condita, *m*) ſeu

*i*) Chriſtoph. Jordan. P. I. c. 5. Et Frideric. Wilhelm. Sommerus Hiſt. de regno Vanniano.

*k*) Dio Caſſius hiſt. *Rom.* L. LXVII.

*l*) Lazius L. IX. de Migr. Gent. Et Tacitus in vita Agricolæ c. 39.

*m*) Sigism. Calles Annal. Auſt. L. I. — Lambecius Biblioth. Vind. L. II.

ſeu ad urbis celebritatem perducta, aliaque id genus præſidia lævo, dextroque Danubii latere, excitata ſint. Id quod utrique populo ita moleſtum accidit, ut cum vicinis Germaniæ gentibus de reſtituenda libertate pactionem facerent, quam Scriptores Romani *fœdus*, aut *bellum Marcomannicum*, a fortiſſima hos inter fœderatos Marcomannorum gente, appellant. *n*) Itaque collectæ magnis agminibus gentes, ac nationes Germanorum, *Vindicem* Romanæ aciei præfectum maxima clade afficiunt, ac fugientes hoſtium cohortes perſecuti, Aquilejam obſident, Opitergium excindunt, & evertunt. *o*) Periclitanti Romano imperio ſuccurrit *Pertinax p*) belli gerendi gnarus, qui fœderatos ſumma clade perculſos, ex Italia depulit; *Candidus* vero legionibus ſuppletis, Longobardorum, & Obiorum phalanges, trans Danubium errantes, ad internecionem prope delevit. Hinc Marcomanni, & Quadi, miſſis legatis, pacem petierunt, quam jurejurando firmatam, gravibus conditionibus impetrarunt. *q*)

*A. C.* 166.

168.

VIII. At vero legati vix rediere ad ſuos, cum iniquas pacis conditiones exoſi fœderatorum principes, rurſum ad arma convolarunt. Inde tribus omnino annis dubio Marte pugnatum eſt; dum tandem *M. Aurelius Antoninus*, admirabilem (de qua omnes ſacri, profanique hiſtorici) victoriam de Marcomannis, & Quadis in ipſis Quadiæ finibus (hodierni Strigonii vici- 174.

n) Julius Capitol. in M. Aurel. Anton. c. 22.

o) Dio Caſſius *L.* LXXI. — Ammian. Marcell. L. XXIX.

p) Dio Caſſius l. c.

q) Pet. Patric. in Excerptis de Legationibus.

vicinia) ope Chriſtianorum reportavit. r) Quum enim Romanus exercitus ſtratagemate hoſtium, qui ſtudioſe pugnam declinabant, ſteriles inter montes delapſus, circum undique ita clauderetur, ut non modo ſummum ob æſtum aquæ inopia laboraret, ſed ne locus quidem, aut ſpes erumpendi pateret: *Melitina legio* ex chriſtianis conflata, Dei opem contra barbaros ardenti prece implorans, fœcundiſſimum imbrem impetravit, qui laſſas Romanorum cohortes recreavit, ac refecit; ingenti autem fulgure, tonitru, fulminibusque permiſtus, hoſtilia agmina ita perterruit, ut metu prope exanimes, loco fugerent. Hoc cœleſti præſidio Romanus exercitus trepidantes hoſtes aggreſſus, prægrandi clade, atque internecione affecit, omnibusque caſtris, atque impedimentis exuit.*) Hinc

r) Euſeb. in Chronic. — Jul. Capitol. l. cit. c. 24. — Dio apud Xiphilinum.

*) De prodigioſi illius imbris veritate nemo jure dubitaverit: cum ille & Chriſtianorum, & gentilium Scriptorum coævorum teſtimoniis, & nummis in memoriam hujus victoriæ cuſis, & celebri illa columna Antonini, *Romæ* etiamnum ſuperſtite, expreſſus ſit. Vid. Baronius ad A. C. 176. At quemadmodum Chriſtiani imbrem hunc precibus ſuis ad Deum fuſis, ita gentiles eundem partim Jovi, vel Mercurio, partim artibus magicis Chaldæorum, aut Ægyptiorum tribuebant. Vid. Lamprid. in Heliogab. c. 9. Claudianus in Conſulatu Honorii v. 342. ſeq. Dio Caſſius, & Epitomator ipſius Xiphilinus in Marco Aurelio. In nummis M. Aurelii apud Vaillant Numiſm. Imp. p. 31., & Patinum Numiſm. Imp. pag. 239. edit. Argentinæ, uti & in dicta Antonini columna imber hic conceptis verbis Jovi adſcribitur. — Gentilium Scriptores, inquit Euſebius in Chronico ad A. 2189., utpote a *Religione* noſtra diſſidentes, hoc quidem mi-

Hinc reliquiæ Marcomannorum, duce *Marcoman-no*, *s*) in patriam ſilvis, ac montibus ſeptam, omni feſtinatione properarunt. Cum Quadis vero

miraculum commemorarunt: non tamen id noſtrorum precibus factum eſſe confeſſi ſunt. Noſtri vero, utpote veritatis cultores, ſimpliciter, atque ingenue rem ipſam litteris tradiderunt. Ex his eſt Apollinaris: qui legionem ipſam, cujus precibus id miraculum perpetratum eſt, exinde — fulmineam ab Imperatore cognominatam eſſe ſcribit. Sed & Tertullianus ejusdem rei idoneus teſtis eſt in apologetico, — Scribit enim Marci Imp. litteras adhuc ſua ætate extitiſſe, quibus teſtabatur, exercitum Rom. in Germania, cum aquæ penuria jam jam periturus eſſet, Chriſtianorum precibus eſſe ſervatum. Eundem quoque Principem capitis pœnam comminatum eſſe dicit accuſatoribus Chriſtianorum. Hactenus Euſebius. Vid. etiam Gregor. Niſſ. Orat. II. de 40 Martyribus, Paulus Oroſius L. VII. cap 15. Georg. Cedrenus Hiſt. compendio de M. Antonino, Joann. Zonaras Annal. T. II. de M. Anton. aliique Concludit Ant. Pagius in Critica Baronii ad A. C. 174. Nos, inquit, cum Valeſio in Notis ad L. V. Euſebii cap. V. facile credimus Apollinari, Euſebio, & Tertulliano, qui pluviam a militibus Chriſtianis impetratam teſtantur. Sed non dubitamus, quin multa falſa veris admixta fuerint. Unde rejicit 1mo: Epiſtolam, quæ ad calcem poſterioris apologetici apud Juſtinum legitur, quam non ab Imperatore dictatam, ſed ab imperitiſſimo rerum Romanarum græculo confictam eſſe adſerit ex Scaligero, Salmaſio, & Huetio. 2do: Edictum in Accuſatores Chriſtianorum non negat quidem fuiſſe latum, ob auctoritatem Tertulliani; ſed ex eo Chriſtianos nullum fructum percepiſſe ait, propter Proconſulum, ac concitatæ plebis crudelitatem. 3tio: quod ad legionem fulminatricem attinet: eam ab hoc miraculo cognominatam non eſſe

*s*) Sex. Aurel. Victor de Cæſaribus c. 16.

vero pax his legibus facta: ut Marcomannorum ſocietatem ejurarent; quæ pridem cuſtodia tenuerant, decem & tria captivorum millia redderent; ac Regem a Romanis conſtitutum æquo animo ferrent. Enimvero conſtituit Imperator Regem *Furtium t)* quemdam; Quadorum autem pactis diffidens, viginti legionariorum militum millia in caſtellis, ad Danubium pridem extructis, collocavit, & reliquo exercitu in ditiones Romanas abducto, Romam triumphali curru ingreſſus eſt.

*A. C.* 179. IX. Hæc ita comparata graviter, & acerbe tulerunt Quadi, magisque irritati ſunt, quum præſidiarii milites paſcua, & agriculturam Quadiæ aſſidua incurſione præpedirent. Quare accitis veteribus amicis Marcomannis, & auxiliaribus Hermunduris, aliisque Sarmatiæ populis, rurſum ad arma concurrunt, obtruſum ſibi Regem Quadiæ rejiciunt, ejusque in locum *Ariogæſo u)* ſubſtituto, in fines Romanorum impreſſionem faciunt. Qua defectione cognita, *M. Aurel. Antoninus* collecto cum exercitu, ad ſeditioſos opprimendos contendit, Quados, ſociasque gentes prælio, ad ſeram uſque noctem protracto, fudit, ac reſiſtendo impares, quotquot armis erant idonei, in Romanas ditiones abduxit. Tam felici rerum ſucceſſu inclitus *Antoninus*, decimum, ob res decies præclare geſtas, Imperator Romæ ſalutatus eſt, *x)* qui paullo poſt

*Ariogæſus Rex.*

180.

eſſe fatetur: cum diu ante M. Aurelii tempora ita appellata fuerit. Vid. Baron. l. c. Calviſius Op. Chronol. ad A. C. 174. in M. Aurelio, & Sigism. Jac. Baumgarten, qui de argumento hoc optime egit in examine miraculi legionis fulmin. Halæ, 1740.

t) Dio Caſſius L. LXXI.

u) Dio Caſſius l. c.

x) Caſſiodorus in Chron.

poſt Vindobonæ (hodiernæ Auſtriæ Metropoli) fatis niſi ceſſiſſet, Germaniam, & Sarmatiam in provincias redigere, aut Marcomannos, & Quados ſtirpitus excindere parabat. *y*)

X. Segnius rempublicam geſſit *Commodus*, *M. Aurel. Antonini* filius, qui non armis, ſed quieti, & otio natus, cum Quadis in concordiam rediit, eaque diuturnior ut eſſet, præſidia omnia e caſtellis Transdanubianis, accolarum irritamentis, retraxit, ac plura Quadorum millia in ſtipendium Romanum aſſumſit. *z*) Unde ſub Imperatoribus *Pertinace*, *Didio*, & *Severo*, de Quadorum geſtis ſilent veteres hiſtoriæ; Reges tamen precario illis datos fuiſſe, minime obſcurum eſt. Novum poſtea exarſit bellum, poſtquam *Caracalla Gajovomarum* Quadiæ Regem, levibus de cauſſis in vincula conjectum, interimi juſſit. *a*) Hoc enim facinore plerique Germaniæ populi conciti, arma pro ſalute communi ceperant; a quibus dein diſceſſerunt, celebri victoria *Caracallæ* delata, quæ illi nomen *Germanici* peperit, *b*) ſimulque occaſio fuit, ut Quadis porro amice uteretur, eorumque validiſſimos corporis ſui cuſtodes deligeret, *c*)

*A. C.* 192.

*Gajovomarus Rex.*

213.

XI. Ea pace Quadi amplius vicennio fruiti, paullatim collectis viribus, denuo criſtas tollere, ac Romanorum agros depopulari non dubitarunt. Quos *Alexander Severus*, oraculis eventum belli minus fortunatum præſagientibus, magna

238.

*y*) Julius Capitol. in M. Aurel. Antonino.

*z*) Dio Caſſius L. LXXII.

*a*) Dio Caſſius L. LXXVII. — Lexicon Zedleri voc. *Quadi*.

*b*) Ælius Spartian. in Caracalla.

*c*) Herodianus L. IV. c. 12.

magna pecuniæ vi delinivit; *d*) *Julius Maximinus* ferro, & igne compeſcuit, *e*) eorumque vicos, quadringentis ſtadiorum millibus comprehenſos, incendio delevit; *Gallienus* tandem
*Attalus Rex.* aliquantum pacatos reddidit, poſtquam *Attalo* Quadiæ Regi partem Pannoniæ certa pactione
*A. C.* 261. ceſſit, ejus filiam *Piparam* matrimonio ſibi junxit, atque Auguſtam appellavit. *f*) Verum ubi *Gallieni* ſocordia evenit, ut triginta Duces, & Præfecti regalem poteſtatem in variis Romanorum provinciis adſumerent; etiam Quadi cum auxiliaribus copiis in evertendo Romano imperio omnes nervos contenderant, quos iterum Romani Imperatores inciderunt. Nam
277. *Claudius II.* in eos arma vertit, pacemque ex-
283. poſcere coegit; *g*) *Probus* Illyrico profligavit; *h*) *Carus* in Thracia, Italiaque populabundos aggreſſus, ſexdecim eorum millia neci dedit, ac vicies mille diverſi ſexus captivos *i*) duxit; denique *Diocletianus* aſſiduas Germanorum populationes pertæſus, coacto robuſto exercitu,
288. gravi adeo clade eos protrivit, ut longo poſt tempore ab imperio non deficerent. *k*)

XII. At negotia bellica magis, quam pacis otia bellicæ Quadorum genti arriſe-
358. runt. Hinc viribus renovatis, junctoque cum Sarmatis fœdere, Romanas in ditiones novo auſu irrumpunt. Sed a *Conſtantino II.* victi, veniam, & pacem impetrant, rituque pa-

*d*) Idem L. VI. c. 14.

*e*) Julius Capitol. in Maximino.

*f*) Trebell. Pollio in Gallieno. — Euſeb. in Chron. — Aurel. Victor Epitom. c. 33.

*g*) Zoſym. L. I.

*h*) Fl. Vopiſcus in Probo.

*i*) Sex. Aurel. Victor Epitome.

*k*) Eutrop. L. IX. — Aurel. Victor in Diocletiano.

patrio eductis mucronibus, quos pro numinibus colebant, ad fidem ſervandam jurejurando ſe obſtringunt. *l*) Fregerunt nihilominus fidem, quum *Valentinianus* in eorum finibus caſtella exſtrui, *Marcellianus* autem Valeriæ præfectus, *Gabinum* Quadiæ Regem ſpecie convivii accitum, inter ipſas hoſpitales epulas trucidari juſſit. *m*) Utroque hoc facto plurimum incenſi, commilitonibus finitimis gentibus, catervas in Valeriæ provinciam effundunt, legiones Romanas *Pannoniam*, & *Mæſiam* occidione occidunt, *Carnuntum*, nobiliſſima Romanorum colonia celebre, in cineres redigunt; majorem Romanis ditionibus calamitatem illaturi, niſi innumera prope Sarmatarum, ſive Slavorum multitudo ſedibus ſuis egreſſa, Romanorum ſimulaſſet amicitiam; *Valentinianus* autem formidoloſam aciem ad Carnuntum ſquallidum inſtruxiſſet. His cognitis, Quadi ſumma feſtinatione in patriam properant, miſſis ad Imperatorem legatis, qui pacem, & caſtellorum trans Danubium demolitionem peterent. Quod poſtulatum perquam arrogans eo iracundiæ *Valentinianum* abripuit, ut vena rupta, impetus ſanguinis prius vocem, mox vitam ei auferret. *n*)

A. C. 373.

375.

XIII. Atque ab eo tempore Quadorum natio nimium quantum antehac bellatrix, parum jam formidanda Romanis accidit. Nam leviora deinceps infauſto Marte geſſit prælia, & ipſum Quadiæ Regnum in plures abivit reſpublicas, quibus illud evenit, ut, quum pugnarent ſingulæ, univerſæ vincerentur. Quin immo Hunni, ſedes jam pacificas in Pannonia

396.

B con-

*l*) Ammian. Marcell. L. XVI.
*m*) Idem L. XXIX.
*n*) Aurel. Victor in Epitome.

401. conſecuti, Quados Danubio tantum diſcretos, dominatui ſuo ſubjecerunt. His igitur, eorumque ſociis *Herculis*, *Rugii*, & *Scyris* prementibus, Quadi partim aliorſum commigrant, partim in Moraviam hodiernam, & Sileſiam ſuperiorem, tamquam reſiduas ſedes ſuas, ſeſe contrahunt. Tandem migrandi occaſio duplex potiſſimum
406. oblata eſt; altera *Vandalis*, *Alanis*, & *Suevis* in Gallias, ac ſubinde in Hiſpanias proficiſcentibus; altera, quum Rex Hunnorum *Attila* non ſolum Slavos, aliosque Sarmatiæ populos torrentis inſtar ſecum per Europam rapuit, ſed trajecto etiam Danubio, Quados, & Marcomannos, diu, multumque cædibus, & popula-
450. tionibus attritos, in Gallias abduxit. *o*) Ita Quadia veteribus viduata, novis habitatoribus patuit. Prius vero, quam de his agamus, Hunnorum origo enarranda.

XIV. *Hunni* erant barbara Scytharum natio, qui exeunte ſeculo IV. occupatis Alanorum regionibus, reliquos ad pontum Euxinum, & paludem Mæotidis incolas ſocietate ſibi junxerunt, & quadraginta circiter annorum ſpatio prædationibus, magnisque victoriis eo potentiæ creverant, ut ex Aſia in Pannoniam, & Danubium uſque protenſi, populis finitimis terrori eſſent. *p*) Tandem nacti ſunt Ducem *Attilam*, virum ea ætate, ſi barbariem tollas, ſummis cum heroibus comparandum, qui conſilio in agendis, in exequendis felicitate præditus, orbis totius imperium Sarmaticis, Scythicisque populis vindicare parabat. Ad facinus hoc auden-

*o*) Chriſtoph. Jordan Orig. Slav. P. *I*. c. 28.

*p*) Ammian. Marcell. L. XXXI.

audendum etiam Henetos, ſeu Slavos incendit, quibuscum in Europam effuſus, Romano imperio excidium minabatur. Hinc aſſumto Regis titulo, primum Thraciam, utramque Daciam, Mœſiam, & Illyricum populabundus ingreditur; tum Pannonia occupata, domitisque vicinis Danubio populis, ingenti exercitu (ſeptingenta armatorum millia numeraſſe dicitur) Germaniam, & Galliam depopulatur, donec in campis Catalaunicis (ubi hodie Catalaunum) a Duce Romano *Aetio*, auxiliaribus Viſigothis, Burgundionibus, Francis &c. cæſus, ac fugatus; tandem vero pluribus Italiæ urbibus deletis, Rom. Pont. *Leone I.* hortante, in Pannoniam redux, nimio vini hauſtu obiit, ſimul autem regno Hunnico excidium attulit. *q*)

## VARIÆ ADNOTATIONES
### IN PRIMAM PERIODUM HISTORIÆ MORAVIÆ.

I. De moribus *Quadorum* ea tantum explorata ſunt, quæ ſcriptores Romani *a*) de antiquis Germanis, quibuscum paria *Quadi* fecerant, memoriæ prodiderunt. Erant nempe natio cultu vitæ aſpera, litterarum expers, ignara ſcientiarum, & artium, libertatis, & armorum perquam ſtudioſa. Leges uſu receptas, imprimis fidem amicis, & ſociis ſponte datam, ſanctiſſime colebant, pacta, & fœdera cum hoſtibus inita, haud diutius ſervanda credidere, quam aut commoda propria, aut neceſſitas exigerent. *Mores Quadorum.*

 II.

*q*) Dobner Prodrom. Annal. pag. 129. — Pock Tab. hiſt. ad h. a.

*a*) Citant. a Cluverio in Germ. antiq.

Ratio vitæ. II. *Veſtitus* ex aluta, & pellibus ferarum erat amictus, ſæpe etiam ex lana, & lino, aut arborum libris contextus; interdum pedes perone ſetoſo talos adusque vinciebant; pugnantes ſeu medio corporis tegumento, ſeu lorica e corio crudo, galea ferrea, ſcuto beſtiarum formas referente, framea, & haſta oblonga utebantur. *b*) *Victus* erant cibi ſimplices, agreſtia poma, recens fera, aut lac concretum; *potus* præter aquam, & lac erat *zythus*, ſive cereviſia ex hordeo, aliove frumento confecta, donec tandem in Romanas ditiones ſæpius egreſſi, meliorem rerum omnium cultum didicere. *c*)

Domicilia. III. Ut Germanis ceteris, ita & Quadis primum nullæ fuerunt urbes, ſed ſparſi in agris, & ſilvis cum ſuis quisque liberis, ceteraque familia, prout campus, vel nemus placuit, diſcreta habuerunt domicilia; immo & ſubterraneos ſpecus hyeme incolebant. Tum vicos elegerunt, non quidem more hodie recepto, connexis, & cohærentibus ædificiis, ſed ſuam quilibet domum ſpatio circumdabat. Tandem plures id genus domus congregatæ, ac ſeptæ, oppidum, ſive Burg, incolæ vero *burgarii* (inde germanicum Bürger) appellati ſunt. In ea Quadiæ parte, quæ hodiernam Moraviam conſtituit, ævo Quadorum fuiſſe oppida, ex Geographia Claudii Ptolomæi patet, nempe *Eburodunum*, hodie Brünn; *Eburum*, hodie Ollmütz, *Medoslanium*, hodie Znaim. *d*)

[illegible] & IV. Quum pacem tutam, tranquillamque traherent, venationibus, ac ſtudiis rei militaris for-

*b*) Cluverius L. I. c. 16.
*c*) Idem c. 17.
*d*) Idem L. I. c. 13. & L. III. c. 31.

fortiſſimi quique, ac bellicoſiſſimi vacabant; cura rei familiaris, & agrorum cultura feminis, ſenibus, atque imbecillis relicta eſt. Nullum mercaturæ genus, nulla exercebant commercia; ſed quisque cum ſuis victui neceſſaria ex agris, pecoribus, ac feris comparabat; cetera utenſilia commutatione rerum obtinuit. *e)* Summæ opes, & divitiæ fuerunt pecora, arma, bellicus apparatus. Auro, & argento in nummos cuſo carebant, neque propria utebantur pecunia, niſi qua Romani pacem mercati, aut victi prædæ loco dederant. Hinc tributa Regibus ſuis pecore, aut frugibus præſtabant; proinde aurei, & argentei nummi effigie *Antonini, Commodi, Julii Maximini*, aliorumque Imperatorum ſignati, quos in agris ad Teyam, & Hannam fluvios, alibique locorum erutos narrant incolæ, ſunt prædæ a Romanis ablatæ, quos ethnici majores noſtri, defunctorum cadaveribus nauli inſtar apponere conſueverunt. Certum namque, & indubitatum, Romanos his in oris prælia cum Marcomannis, & Quadis nunquam commiſiſſe. *f)*

## HISTORIA ECCLESIASTICA.

I. Quadi cum Germanis aliis falſos colebant Deos, quorum præcipui: *Teuth*, aut *Teuton* Deorum omnium maximus; *Erich* bello- *Cultus Deorum.*

 rum

*e)* Idem L. *I.* c. 18.

*f)* Dobner Annal. P. I. pag. 108. Et Voigt Beſchreibung der böhmiſchen Münzen. V. Stück. 79. B. ubi rejicit opinionem *Strzedovskii*, qui S. M. Hiſt. L. *I.* c. 3 narrat, in vicinia Welchradenſi varios fuiſſe nummos erutos cum notis, & inſcriptione Marcomannorum.

rum Rector; *Aerth*, ſeu *Herthus*, terra rerum omnium mater. His non modo cæſis animalibus, ſed humanis quoque victimis litare, & lucos, ac nemora (templis enim, & ſtatuis deorum carebant) conſecrare ſolebant, in quibus omnes ejusdem communionis, ſtato tempore tanta cum reverentia convenere, ut nemo, niſi ſolenni ligatus cingulo, adeſſet. Sacrificuli fuere tum viri, tum feminæ vates, quarum vaticinia in conſultationibus, publicisque negotiis, præcipuo erant loco. Communia vero, & pervulgata erant auguria, ſortes, & auſpicia, quæ aut ex virgis, fructiferæ arbori deciſis, aut ſuper candida veſte fortuito ſparſis, aut ex hinnitu, & fremitu equorum, ſacro currui junctorum, obſervabant. *g)*

*Religio Chriſtiana.* II. In ſumma rerum omnium ignoratione verſantibus, quædam Religionis Chriſtianæ lux omnino illuxit Quadis noſtris; quandoquidem & multi ex præſidiariis militibus Romanis, Chriſtianorum ſacris addicti, in ipſis Quadiæ finibus agebant; & viris Evangelii doctrina imbutis, ex ditionibus Romanorum ad oras iſtas facilis patebat aditus. Omnis tamen illa, quanta quanta fuit, Religionis Chriſtianæ lux cum interitu Quadorum evanuit. Hinc dilucide apparet, quam firmo nitatur talo eorum opinio, qui nullo Marcomannos inter, & Quados discrimine facto, nimium fidenter aſſerunt, jam æræ chriſtianæ anno 47. *Laurentium S. Petri diſcipulum* veram Religionem Quadiæ annunciaſſe; Rege *Vangione*, Zaroſſicii, hodie in diſtrictu Brunenſi vico, templum vero Deo excitatum; anno 396. S. Ambroſium Reginæ Marco-

co-

g) Tacitus de morib. Germ.

comannorum, hoc eſt, Quadorum *Fritigil*, ejusque conjugi *Roſemundo* præcipua fidei chriſtianæ capita, datis litteris, expoſuiſſe; tum vero Epiſcopatus *Velebradii*, *Juliomontii*, ſeu *Olomucii*, *Nitriæ*, & *Aſturi*, ſeu *Stokeraviæ* in Auſtria erectos fuiſſe, quarum ſedium celebriores Antiſtites fuerint *Fretella*, & *Sunnias*. Sed

III. Primum illud, & alterum ſine ulla veterum Scriptorum auctoritate fruſtra aſſeritur. *Fritigil* cum *Roſemundo* Marcomannis in Bohemia, non Quadis, jura dediſſe legitur, etſi fortaſſis quidam illorum Quadiam incolerent. Poſtremum prorſus rejiciunt eruditi, utpote adverſum vetuſtiſſimis documentis, & traditioni: *SS. Cyrillum, & Methodium primos fuiſſe Moraviæ Epiſcopos* Et quis *Fretellam*, ac *Sunniam* inter primos Quadiæ Epiſcopos numeret? S. Hieronymus epiſt. 135. (qua potiſſimum nituntur aſſertores) Getarum nomine *Gothos*, non vero *Quados* intelligit, nec uſpiam *Fretellæ*, aut *Sunniæ Epiſcoporum* meminit. Paucis, quæ de Epiſcopatibus *Moraviæ Magnæ* Seculo IX. referenda ſunt, patrii quidam Scriptores Seculo IV. eveniſſe, nullo ſolido nixi fundamento, affirmant. *b*)



*b*) Dobner Annal. P. I. pag. 114. P. II. pag. 390. & 486 — 494. Initia fidei chriſtianæ in Moravia dilucide quoque expoſuit *Nicolaus Richter* in libello: Uiber die Volksſprache bey dem öffentlichen Gottesdienſt. Wien, 1783.

# PERIODUS II.

*De regno Slavo-Moravorum, uſque ad ejus everſionem, ſive a ſeculo quinto ad decimum. Annus Chriſti 450 — 907.*

## I.

Poſteaquam Slavi, quos latini Scriptores *Henetos, Venedos, Vinidos, Venctos*, & *Antas* vocant, *a*) in excidium Romani imperii cum *Attila* Hunnorum rege conſpiraverant: trajecto Danubio, Quadis, & Marcomannis collectis, profecti ſunt in Galliam; accepta vero in campis Catalaunicis clade, ipſi perinde, ac Hunni relegere iter coacti ſunt. Extincto ſubinde
A. C. 454. *Attila*, quum vaſtiſſimo illius regno par filiorum eſſet nullus, populis pene omnibus, qui eidem antea parebant, Hunnorum jugum excutientibus, etiam Slavorum pars in Quadia Slavicam auſpicata eſt rempublicam, & Quadorum reliquiæ longinquitate temporis in unam cum illis gentem coaluerunt. Verum non ſubito, ut in ſumma rerum perturbatione accidit, quietas omnino ſedes tenuerunt, quum prius *Rugi* rege *Feletheo* ab Hunnis ſciſſi, omnia trans Danubium ſpatia velut delibarint, ob quod Bohemia, & Moravia ab exteris *Rugiland*, quaſi *Rugorum patria* vocitata eſt. Tum *Feletheus* ipſe res novas moliens, ab *Odoacro* Herulorum rege & im-

*a*) Leibnitz differt. miſcell. Berolin. Et Dobner, Annal. P. *I*, p. 123.

& imperii Romani moderatore bello captus, *Fridericus* autem ejus filius in Mœſiam inferiorem ejectus eſt. *Odoacro* demum per inſidias A. C. 493. *Theodorici* Oſtro-Gothorum regis occiſo, complures Slavorum turmæ e Pannonia, ubi ſub *Babai* *) ſignis militaverant, liberius progreſſæ omnia trans Danubium loca velut inundarunt; & *Magnæ Slávoniæ* nomen pepererunt, quæ a Turingia in orientem, & ſeptemtrionem ad ipſum uſque Tanaim protendebatur.

II. Hoc igitur tempore Slavorum nomen 500.
inclaruit, quum ipſi ſeſe nec *Hunnos*, nec *Avares*, quæ nomina illis aliquamdiu hæſerant, palam teſtarentur; ſed in varias ritu ſuo respublicas diviſi, aut a locis recens occupatis, aut vario etiam caſu ſingularia nomina adſciſcerent. Inde factum eſt, ut, qui Bohemiam incolebant, *Slavi Bohemiæ*; qui regiones Quadorum obtinebant, Slavi *Marhanenſes*, & *Maravani* dicerentur, a *Maraha* flumine. Inter hæc *Tato* Longobardorum Winulorum Rex in patentes Moraviæ campos (Marchfeld) populares ſuos traduxit, quibus paullo poſt ejectis, Marhanenſes liberam vixerunt vitam; donec a *Dagoberto* 610.
Francorum rege ad deditionem ſubacti, annuo obnoxii tributo redderentur. *b*) Hinc *Samonem* quemdam, aliorum Slavorum exemplo *Wogewodam*, ſeu belli ducem *c*), aut ſi mavis, regem *d*) adſciverunt. Erat ille quidem natione Slavus, ſed

*) Hunc *Babai*, ſeu *Bobakum* fuiſſe an. 472. primum Moravorum regem ſtatuit Peſſina Mart. Mor. L. *I*. c. 3. L. II. c. 4. quem refutat Jordanus Orig. Slav. c. 25. n. 962.

*b*) Vid. Dobner in Prodr. p. 167.

*c*) Dobner ad an. 657.

*d*) Pelzel hiſt. Boh. in Samone. Et Diſſert. de Samon. T. I. Diſſert. Born.

A. C. 796. IV. Sed has recens occupatas tuti, ac tranquilli ut poſſiderent, bellicæ rei ducem *Moymirus Dux.* conſtituerunt *Moymirum* (aliis *Moymarus*, *Monamirus*, *Wonimirus* dicitur), qui conjunctis cum *Pipino*, & *Henrico* duce Forojulienſi viribus, Françorum partes tuitus, egregiam in profligandis ultra Tibiſcum Hunnis operam locavit. Eandem præſtitit e primoribus Slavorum *Todanus*, *g*) quem alii *Todund*, & *Zodun* vocant, alii vero *Hunnum* appellant, quod ripam transdanubianam, Hunnorum antea ſedem, Moymiri nomine teneret. Hic ipſe Aquisgrani ſacris chriſtianis imbutus, atque a *Carolo M.* maximis donatus muneribus, terrarum ſuarum deditionem fecit. *) Qua quidem anſam dedit ſeditioni inter ſuos, hoſtilitatibus apud Bohemiæ Slavos; ideoque foedus, quod paullo ante icit
803. cum Francis, turpiter rupit. *h*) Atenim exercitu a Francis in Pannoniam immiſſo, tum terrarum ſuarum vaſtatione, tum cladibus ad novum fidei ſacramentum adactus, *Carolo M.* ſupplex cum exercitu ſe, ſuaque rurſum tradidit.

*g*) *Annal.* Bertiniani ad an. 811. *Tbudun, & alii primores Slavorum.* Vid. Dobner ab an. 795. — Pez. T. I. Script. *Auſtr.* — Eginhard. ad an. 796. — Bonfin. Dec. *I.* L. *IX.*

*) Hodie poſt editam a Dobnero contra Stephanum Salagium Diſſertationem de Magnæ Moraviæ Regno, omnino certum eſt, *Todanum* gente Hunnum fuiſſe, ac nedum inter Slavos, ſed ne Slavorum quidem Principes cenſeri poſſe. *Privinna* tamen, qui in Todani ſeu vivi, ſeu mortui, provincias trans Vagum ſitas circa an. 830. ſucceſſit, Slavicus, atque adeo Marahenſis fuit Princeps, & aquis baptiſmi ablutus, chriſtiana ſacra ſuſcepit. Vid. Dobners kritiſche Abhandlung von den Gränzen Altmährens ꝛc Num. IX. p. 20. ſq. & Num. XXV. p. 92. ſq.

*h*) Eginhard. ad eundem annum.

dit. *i*) Bello hoc finito, *Carolus M.* in Bohemos, Sorabis, & Moravanis fœderatos, ſigna intulit; ſed clade illata, & viciſſim accepta, *A.C.* 805.
nec omnino victa, nec victricia retulit. *k*) Anno tamen ſequente Carolus Junior Magni filius, 806.
devictis prius Sorabis, etiam Bohemos fecit tributarios, ita ut quotannis 120 lectos boves, & 500 argenti marcas penderent; qua occaſione Moravia quoque ſub tributum fuerat miſſa. *l*)

V. A morte Caroli M. imperio Francorum potitus *Ludovicus Pius* Slavorum, præcipue Bohemorum, & Moravorum legationes cum muneribus miſſas benevole accepit, *m*) novoque Paderbornæ pacto cum utrisque inito, pluribus deinceps annis ab exigendo vectigali abſtinuit. Nihilominus haud diu quieſcere licuit 815.
Marahenſibus. Nam *Tunaitanos n*), hoc eſt, 819.
Marahenſes Danubii accolas ad arma contra Francos pellexit *Liudevitus* ultra Dravum in hodierna *Slavonia* tum princeps, & *Moymiri* frater *o*), quem *Ludovicus Pius* infauſto primum marte, tandem triplici exercitu felicius aggreſſus, ad officium cum ejus fœderatis compulit. 824.
Pacatis Francis Moymirus cum tota familia ſua baptismo ablutus fuit, ac vel ideo *Prininnam*, ſeu *Privinnam* Todani ſucceſſorem exulare juſſit, nimium veritus, utne homo ethnicus ea rurſum everteret, quæ iſthic Todanus pro religione chriſtiana pie ſanxerat. *Prininna* exul ad *Rat-* 830.

*bodum*

---

*i*) Annal. Metenſes ad an. 803.

*k*) Annal. Metenſes, & Moiſſiacenſes apud Dobner ad an. 805.

*l*) Ibid. ad an. 806.

*m*) Eginhard. ad ann. 815.

*n*) Ibid. ad an. 819.

*o*) Peſſina Mart. Mor. L. II. c. 2. pag. 35.

*bodum* confinii Pannonici comitem profugit *p*), apud quem in fide Chriſti inſtitutus, atque in Eccleſia S. Martini Treismæ, hodie *Trasmauer*, undis ſacris tinctus, ſuſcepto Brunonis nomine, terris ad Nitriam fluvium potitus, a Ludovico autem ampliſſimis ad Savum, & Dravum ditionibus auctus, in Carantania, & Sclavonia
*A. C.* 831. potiſſimum demorabatur. Sed orta hunc ipſum inter, & *Ratbodum* diſſenſione, *Privinna* cum filio ſuo *Hezilone* in Bulgariam, mox ad ducem *Ratimarum* Dravi accolam ſeſe contulit; quo per Ratbodum a Ludovico miſſum victo, & fugato, ad comitem *Salachonem* trajecto Savo flumine, fugam cepit. *Ratbodo* tandem reconciliatus, cum *Ludovico* redivit in gratiam, cujus clementia obtinuit *Ratimari* terras inter Dravum, & Savum. *q*) Atque hæc origo vaſtiſſimi labentibus annis Moraviæ regni, quum poſtea *Privinnæ* terras duces Moravani ſibi vindicaverint, ſeu agnationis, ſeu feudali jure. *r*)

842. VI. *Ludovico Pio* e vivis ſublato, diſſidium ejus filiorum exteris fuit occaſio rebellionis, præcipue Moravis, & Bohemis. Acceſſit & fomes belli, quum Ludovici Germaniæ regis conſenſu ipſis Theophaniæ diebus quatuor & decem Bohemiæ duces ſacro lavacro tincti *s*), graves ea de cauſſa in Bohemia, & præſertim
845. Moravia tumultus pepererunt. Veriti enim Bohemi pariter ac Moravi, plurimum adhuc ethnici, ne quid libertati ſuæ hac ſacrorum mu-

*p*) *Anon.* de Conv. Boj. & Carent. Chron. Gotv. in tab. geogr. medii ævi.

*q*) *Anon.* de Conv. Boj. & Carent.

*r*) Dobner ad an. 831.

*s*) *Annal.* Francof. ad ann. 845.

mutatione detraheretur, plusve juris in neophytos duces ſibi vindicaret Ludovicus: periculi hujus propulſandi cauſſa ad arma concurrunt. At vero rex Germaniæ in *Margenſes*, ſeu *Moravos* cum exercitu movet, quibus in poteſtatem redactis, ducem *Raſticem*, ſive *Ratislaum*, aut *Wratislaum*, Moymiri nepotem, cum annuo tributo imponit; *t*) Bohemos autem eodem fœdere implicitos adortus, non niſi cum magna difficultate, nec ſine grandi copiarum ſuarum jactura, in Franciam revertit. *u*) Quo rerum eventu pariter, ac propitia ducis Nitrienſis *Privinnæ* fortuna (hic ditiones ſuas Ludovici beneficio haud parum augebat) vectigales Moravos novum cepit odium Francorum. Quin & horum aſſiduus in *Privinnam* favor metum injecit *Ratislao*, ne quando ducis Moravorum honore privaretur. Itaque odiis gliſcentibus, ſocialem contra Francos junxit manum Bulgaris *v*); quibus pugna victis transdanubianas, atque ad Nitriam ſitas *Privinnæ* terras *Zentibaldo*, ſeu *Suatopluco* (quod non *ſanctum aratrum*, ſed *ſanctam ſobolem* notat) ſuo e ſorore nepoti tradidit, ſuumque conſilium inſigni victoria coronavit. Quum enim Ludovicus rebellionis inſtar facinus hoc ulturus, maxima vi ſe inferret in Moraviam: Ratislaus cum copiis Danubium celerrime transgreſſus, vicinia ferro, & igni vaſtata, Francis palmam eripuit, eosque in turpem fugam conjecit; mox quibusdam Auſtriæ transdanubianæ terris occupatis, comites

A. C. 846.

853.

*t*) *Annal.* Francof. ad ann. 846.

*u*) *Annal.* Bertin. ad ann. 846. apud Ekhard. L. XXX. c. 39.

*v*) *Annal.* Bertin. ad hunc ann. — Baron. hiſt. Eccleſ. ad hunc ann.

mites Franciæ, præcipue *Ratbodum*, in partes ſuas pertraxit, ac *regis titulum* aſſumſit, quem eidem, ſi Pontificias quasdam litteras excipias, antiqua monumenta haud denegant. *x*)

A. C. 856. VII. Marte inferior *Ludovicus*, callidiſſime conjecit, acta ſe acturum in reprimendis Moravis, niſi prius Bohemos, qui a tergo, & latere ſibi obeſſe poterant, frangeret, ac domaret. His igitur ſua ſponte bellum intulit, etſi non alio operæ pretio, niſi quod *Wiztrachi* ducis Bohemiæ filium *Scalejugatum* fugere compulit ad regem Ratislaum. *y*) Hunc autem ſub poteſtatem ſuam, aliis expeditionibus detentus,

*Ratislaus Rex.*

860. redigere non potuit. Inde factum eſt, ut Francorum deliciæ Privinna, quum ditiones ſuas ad Waagum flumen *z*) Suatopluco armis eripere parat, in prælio vitam amitteret; *Carolomannus* vero Ludovici filius natu maximus ab officio deſciſceret, cum Ratislao pactione facta, magnam paterni regni partem ſibi arroganter præriperet, ac Marahenſium præſidio in dies
862. rebellionem concitaret. De qua certior factus pater, copias duxit ſuas, ſpecie quidem contra Marahenſes, re tamen vera contra Carolomannum, quem a ſuis deſertum, & *Gundacari a*) Carantaniæ, ſeu Carinthiæ comitis proditione captum, carceri mancipavit. Poſtea Heziloni
864. Privinnæ filio paternas ad Waagum ditiones ut vindicaret, Danubio valida cum manu trajecto, *Suatoplucum* in civitate Dievina ad oſtia Mo-

*x*) Dobner ad ann. 855.

*y*) Annal. Francof. ad hunc annum.

*z*) Anon. de Conv. Boj. & Carent.

*a*) Annal. Francof. & Bertin. ad ann. 862. ann. Bojor. P. I. lib. XI. p. 25.

Moravæ ſita, ex improviſo obſedit. Iſte cum regiis copiis congredi nequaquam auſus, nec effugii locum cernens ullum, obſides, quot, & quales rex juſſit, neceſſitate compulſus dedit, ſeque cum Optimatibus fidem perpetuo ſervaturum jurejurando pollicitus, terras ſuas retinuit. *b*)

VIII. Inter hæc *Ratislaus* rex opera *SS.* *A. C.* 864.
*Cyrilli*, & *Methodii*, quos ipſe nuper Conſtantinopoli evocaverat, ſacro fonte abluitur forſan *Wellebradii*, quam civitatem olim celebrem, a Slavis extructam, & Wele⸗Grad, *magnam*, ſeu *principem domum*, vel *arcem c*) fuiſſe appellatam, nemo hiſtoriæ, & patriæ linguæ gnarus neſcit. *) Anno autem ſequente *Ludovicus Ludovici* regis filius natu medius ægre ferens, in partitione regni *Carolomannum* fratrem ſuum, paullo ante rebellem, ſibi prælatum, flagitabat a Ratislao, ut hoſtilem in modum Bojoariam
invaderet. Sed hic poſtulata facere ea potiſſi- 866.
mum de cauſſa noluit, *d*) ut ſe auctore lumen
Evangelii Bohemis accenderetur. Id quod 869.
nimius imperii quum faceret, illi cum Francis

C pa-

*b*) *Annal.* Bertin. ad hunc annum.

*c*) *Acta* SS. Boll. ad 9. Martii.

*) Wellehradium urbem a germanis Marcomannis fuiſſe exſtructam, ac *Modoburgum* vocitatam, ut vult Strz'edovsky, non eſt veroſimile. Vid. Fauſtin. Prochaska de ſecul. Liberal. art. in Bohemia, & Moravia fatis. pag 143. — *An* vero ſedes Regum Moraviæ fuerit, ambiguum. Vid. Dobner ad ann. 865 ubi affirmantis, & negantis ſententiæ argumenta adfert.—Neuter auctor anonymus *vitæ SS. Cyrilli*, & *Methodii*, meminit Wellehradii, ſed tantum generatim dicit: *SS. hos Apoſtolos veniſſe in Moraviam*. Vid. *Acta* Bolland. ad 9. Martii.

*d*) *Annal.* Franc. & Bertin. ad hunc an.

paciſci non dubitarunt. Quare Carolomannus ſub vernum tempus cum copiis *Ratislai* bis congreſſus, bis victor evaſit; *Gundacarus* ille proditor, ad Moravos profugus, interiit; demum *Carolomannus* cum Bavaris in *Suatoplucum*, Rex ipſe *Ludovicus* cum Francis, & Alemannis in *Ratislaum* fecere impetum exitu adeo felici, ut arte, & opere mirabilis Moravorum munitio (quam *Hringum* vocant) cum aliis mœnibus incendio cremata, ignibus, & ruinis pervaſtatæ Suatopluci ditiones fuerint. *e*) Rebus ita afflictis, & redactis in anguſtum, *Suatoplucus* inſcio rege *Ratislao*, non ducatum modo ſibi precario datum, ſed & ſe ipſum Francis tradi-
A. C. 870. dit. Immo & avunculum ſuum, qui juſto correptus dolore, pœnas traditioni illi debitas ſumere ab eodem voluit, veneno perimere tentavit; fruſtrato autem conatu, dolo captum miſit *Carolomanno*. — Siſtitur *Ratislaus* gravi catena vinctus Ludovico Germaniæ regi, quem judicum ſententia capitis damnatum, oculis duntaxat privari juſſit, atque in monaſterium mitti, ubi morbo naturæ debitum ſolvit princeps pius, ac religionis propagandæ ſtudioſus. *f*)

871. IX. Tanta rerum viciſſitudine in poteſtatem Francorum redacta penitus Moravia fuit, cujus imperium unus ſolus ambiebat *Suatoplucus*, ſeu *Zuentibaldus*. Neque compos fuiſſet voti, niſi innocens ejus captivitas Moravos, Bohemos, aliosque Slavorum populos longe plurimos excitaſſet, ut Francorum tyrannidem, cervicibus ſuis minitantem, viribus communibus excu-

*Suatoplucus Rex.*

cu-

*e*) *Annal.* Franc. ad hunc ann.

*f*) *Annal.* Franc. & Bertin. ad hunc an. Vid. & Dobner ad eundem an.

caderent. Nempe *Suatoplucus* apud Carolomannum inſimulatus perfidiæ crimine, in vincula eſt conjectus, quem periiſſe rati Marahenſes, Presbyterum quemdam *Sclagamarum*, ſive *Slavimirum* vel invitum regali dignitate ornant. At captivus princeps, quum objectorum criminum convinceretur a nemine, non libertate ſolum, ſed regiis quoque muneribus donatus, in Moraviam redit cum exercitu Carolomanni, tamquam regale munus Slavimiro erepturus. Reapſe vero injuriæ ſibi injuſtæ memor, non in Slavimirum, ſed Carolomannum ultrices vires convertit, junctisque ſuorum copiis, Bojoarios in caſtris ex inſperato aggreditur, plurimos nobilium partim capit, partim dat neci, ſingulas Bojoariæ domos clade, funeſto luctu complet univerſa *g*). Hæc talio, qua regnum inter ſuos ſibi firmavit *Suatoplucus*, vaſtatæ anno priore Moraviæ. Immo collatis mutuo conſiliis, omnibus vicinis, & finitimis Slavorum populis e re viſum, ut, quemadmodum Germani pluribus e provinciis *Germanicum*: ita illi e pluribus Slavorum respublicis Slavicum regnum fundarent, in quo unus omnium teneret imperium. Itaque communi conſenſu plerique Slavoniæ populi ſua ſponte dominatum dant *Suatopluco*, annuaque tributa, Francis adhuc pendi ſolita, communis ſecuritatis cauſſa eidem concedunt. *h*) Atque hinc orta eſt *Marahania*, ſeu *Moravia Magna*, cujus tum potentiſſimo regi *Suatopluco* parebant: Slavi Marahaniæ, Bohemiæ, Voigtlandiæ, Misniæ, Luſatiæ, Brande-



*g*) *Annal*. Franc. & Bertin, ad hunc annum. *Aventinus* L. IV. p. 260.

*h*) Chriſtann. Paſſ. SS. Ludmillæ, & Wenc. Pulkava, Marignola in M. SS. Vid. Dobner Monum. inedit. & *Annal*. Hay. ad hunc annum.

deburgi, Pomeraniæ; Poloniæ pars, quam hodie *Silesia* occupat; Slavi quoque ſuperioris, & inferioris Pannoniæ inter Savum, Dravum, & Danubium; denique Dalmatia ſive beneficiario jure, ſive annui tributi penſione ob commune fœdus eidem fuit ſubjecta. *i*)

*A. C.* 872. X. Quum hæc geruntur apud Slavos, Ludovicus Germaniæ rex binos ducit exercitus, alterum in Bohemiam, ubi duce *Luithberto* Archiepiſcopo Moguntino quinque duces Bohemi in fugam verſi; alterum in Marahaniam, ubi Carolomannus cædes, & incendia miſcuit. At vero *Suatoplucus*; collecto exercitu validiſſimo, Carolomannum retro adortus, cæſis ad Danubium Bavaris navium tutoribus, omni pene reditu prohibuit, nec niſi aſperas, atque inſolentes, ut victores amant, pacis conditiones Ludovico obtulit, captivo cuidam *Berthramno* legatione impoſita *k*). Quid animi fuerit Ludovico, patuit, quum Bohemorum legatos etiam
874. tum in carcerem miſit. Id quod incitamento fuit Bohemis perinde ac Moravis, qui ſine mora Danubio ſuperato, in Marchiam orientalem effuſi, Carolomannum prope ad internecionem vicerunt adeo, ut capite periclitaretur *l*). Quare miſſis ultro, citroque legatis, pax tandem con-

*i*) Ditmar. L. VI. apud Leibn. Æn. Silv. c. 13. Conſt. Porphyr. de *Adm.* Imp. c. 40. Diocleates in *Regn.* Slav. apud Dobner P. III. *Annal.* ad an. 871. — *At* idem Dobnerus cit. Diſſert. contra Salagium, Magnæ Moraviæ limitibus iterum examinatis, *Suatopluci* Regnum *Dravo* duntaxat, non *Savo* terminat. Vid. Diſſert. Num. XXIV. p. 71. ſqq.

*k*) *Annal.* Franc. ad hunc annum.

*l*) *Annal.* Bertin. ad ann. 873.

conſtituta his legibus: ut Slavi & jugo Francorum, & vectigali eſſent liberi, *Suatoplucus* ipſe Ludovico, ejusque filiis amicus foret *m*). Quod fœdus, ætatem ut ferret, per ſuos legatos firmavit jurejurando *Suatoplucus*, tamque ſervavit integrum, ut contra Carolum Calvum, quem Pontifex Joannes VIII. Imperatorem coronavit, auxiliares Carolomanno copias in Italiam miſerit, ac res Francorum haud parum promoverit. Quin & Wormatiam legatione miſſa, cum Carolo Craſſo imperatore amicitiam renovavit, ac diu, multumque coluit *n*).

XI. Anſam belli deinceps præbuit idem Carolus Imperator, quum Wilhelmi, & Engelſchalci filiis, terminorum Danubii Præfectis, *Arbonem* Suatopluci fœderatum, ſubſtituit, mox- *A. C.* 882.
que importunis filiorum precibus motus, ſententiam mutavit. Quo irritatus Moraviæ Rex, non immemor horum patres genti illius injurias intuliſſe, Bavariæ fines cum exercitu ingreditur, *Werinhario* Engelſchalci filio, ejusque propinquo Weziloni ob indigna convicia dexteram cum lingua amputari jubet *o*), comitatuque intra fontes, & oſtia Rhegini fluminis vaſtato, in Pannonia quoque facultates eorum omnes igne abolet. Reliquos autem filios, quorum nomen *Mezingor*, & *Papo*, ad Præfectum Pannoniæ *Arnulphum* Carolomanni filium profugos, maximis copiis perſequitur, tantoque opere exagitat, ut hi fuga ſalutem quærentes, in Arabone flumine merſi fuerint *p*). Cladibus de- 885.



*m*) Dobner *Annal.* Hay. ad annum 874.

*n*) Goldaſt. L. II. c. 14. p. 4. *Aventin*, L. IV. p. 264.

*o*) *Annal.* Franc. ad an 884.

*p*) Ibidem.

demum finem fecit *Carolus Imp.* pace cum *Suatopluco* ſuper Comageno, ſeu Cetio monte inita, qua Pannoniam clientelari jure eidem conceſſit; ita, ut provinciæ hujus cauſſa Vaſallus Imperatoris fieret *q*).

A. C. 887. XII. Haud diu poſt *Arnulphus* Germaniæ rex in locum Caroli Craſſi, quem proceres ſolio moverant, ſuffectus eſt. Is coronam imperii ut tueretur, *Suatopluci* armis eſt adjutus, ideoque jus in Pannoniam illi confirmavit; etſi ea de cauſſa odium diſſimulatione tegeret, quod paullo poſt erupit. Prius vero, quam utrinque
890. amicitia ſolveretur, *Suatoplucus* accepta a Pontifice Formoſo legatione, precibus cum *Arnulpho* Imperatore egit, ut tyrannis Italiam liberaret *r*). Sub idem quoque tempus Bohemiæ dux *Borz'ivogius* fœderis firmandi cauſſa ad *Suatoplucum* in Moravia inviſit, quem rex convivio excepturus, induto ſtorea pavimento, ſtratisque ſupra mappis, humi locavit, incongruum aſſerens, ut cum Chriſticolis cibum ſumat homo ethnicus. Occaſione hac data, S. Methodius ducem ad ſacra chriſtiana adduxit, & cum 30. proceribus Bohemis (alii 50. numerant) baptiſmi aquis ſummo cum apparatu abluit, Spiritu divino vaticinatus, ipſum, & nepotes ejus regibus potentiores fore *s*). Id quod poſtea eventus docuit. Nunc vero ad ſua redux *Borz'ivogius*, quum veram religionem inductam cuperet, ab ethnicis adhuc Bohemis ducali ſede motus, præſidium invenit apud eundem *Suatoplucum*, qui jun-

q) Ibid. & Hanſicius Germ. Sac. pag. 165.

r) Annal. Franc. ibid. & Hermann. Contr. ad hunc annum.

s) Chriſtann. vita SS. Ludmillæ, & Wenc. — Auctor vitæ SS Cyrill. & Method. ex MSS. Blauburano apud Boll. ad 9. Martii.

junctis cum Arnulpho Imperatore, & Arnone Würtzburgenſi Epiſcopo armis, effectum dedit, ut Bohemi, reſiſtendo impares, ducem *Borz'ivogium* reciperent *t*).

XIII. Tandem novam belli flammam in Moravia *Arnulphus* ipſe, aut odii veteris effundendi, aut dilatandi imperii cupiditate ſuccendit. Hic enim illi armorum prætextus fuit: quod ſibi in Pannoniæ terminos proficiſcenti *Suatóplucus*, ut Vaſallus, obviam non venerit *u*). Quum autem callidiſſime conjiceret, Moravis ſe ſe imparem fore, *clauſtra*, ſeu *cluſas*, grande Caroli M. opus, perfregit *v*), qua Hungari in partes ejus pertracti, facilius in Moraviæ regnum irrumperent. Verum enim vero ſi quando, tum præcipue virtus *Svatopluci* enituit. Nam vix uno poſt menſe, etſi in Hungaros ad Tranſylvaniam reprimendos intentus, graſſantem hoſtem Arnulphum in medio curſu ſtitit, viamque relegere inglorium coëgit *x*). Pari etiam felicitate bellum proſequutus eſt, quandoquidem Bavari inſidias veriti, opinione citius Moravia deſerta, primo armiſtitium fecerunt, dein compoſita ſub autumnum pace *y*), auream Moravanis libertatem reliquere, at heus! nequaquam diu eadem fruituris. Namque rex fortitudine clariſſimus, terror hoſtium, Slavorum præſidium, *Suatoplucus* fatis paullo poſt A.C. 892. 894.



con-

*t*) Vid. Dobner ad an. 890.

*u*) Regino ad annum 890. Hermann. Contr. ad hunc annum. — Annal. Franc. ad annum. 892.

*v*) Luitprand. L. I. c. 5.

*x*) Annal. Franc. ad hunc an. — Dobner ad hunc annum.

*y*) Luitprand. L. I. c. 5. — Kollar Annal. Vindob. T. I. p. 526.

conceſſit, poſteaquam tribus filiis *) (horum nomina paſſim referuntur: *Mogemirus*, *Suatoplucus junior*, & *Suatobogius*) Magnæ Moraviæ regnum tres in partes diviſit, maximumque natu Principem ceteris præeſſe juſſit, omnes ad concordiam hortatus iſto exemplo: Virgas tres colligatas primogenito frangendas dedit; quas ille, quum non poſſet frangere, easdem ſecundo, mox tertio tradidit. Deinde diſſolutas ſingulas ſingulis dedit, quas, ut jubebantur, nullo negotio fregerunt. Quo facto ſubjecit: *Amore, & concordia juncti ſi fueritis, profecto nunquam eveniet, ut ab hoſtibus veſtris vincamini; ſin per contentionem, ambitumque principatu ſciſſo; fratri natu maximo parere nolueritis, & a vobis ipſis vaſtandos, & vicinis hoſtibus vos funditus delendos, putatote.* His ita conſtitutis, naturæ debitum ſolvit, & quidem non in prælio, neque inter Anachoretas (ut volunt *Cosmas*, *Stransky*, & patrii quidam ſcriptores) ſed in aula ſua, etſi, qua ætate, quove loco ſepultus ſit, apud veteres nuſpiam invenitur. z)

*Mogemirus Rex. A. C. 896.*

XIV. A morte Suatopluci regis, quod vaticinatus eſt, vaſtiſſimo Moraviæ regno accidit. Quamvis enim *Mogemirus* Suatopluci filiorum ſenior imperium capeſſiverit: uno tamen duntaxat anno Slavorum reſpublicæ nexu inter ſe vin-

*) Ex Conſtant. Porphyr. de adm. imp. c. 42. conſtat, tres Suatopluco regi fuiſſe filios; patrii tamen, ceterique Scriptores duos tantum eidem tribuunt, ita, ut *Suatoplucus*, aliter *Suatobogius*, & *Zuentibaldus* vocaretur. Quod ſi ita eſt, tertii filii nomen ignoratur.

z) Præter Annales Franciscos Conſtant. Porphyr. L. de adm. imp. c. 42. Et Dobner Annal. P. III. p. 301. ſqq.

vindictæ optata gaudebant pace, inteſtinis pauco poſt tempore diſſidiis miſerum in modum diſſolutæ. Nempe inter filios Suatopluci permagna cœpit diſſenſio, anſamque præbuit, ut *Borz'ivogius* Bohemiæ dux, conſentientibus proceribus, cum *Arnulpho* Imperatore fœdus iniret *a*), Hungari vero, quos *Mogemirus* ut agricolas advenire putabat *b*), inter fluvios Temiſum, Marum, & Tibiſcum, regni parte occupata, apertam invenere viam ad regnum ipſum evertendum. Et vero domeſticas adhuc Mogemirum inter, & Suatoplucum fratres diſcordias plurimum incenderant *Arbo* ille comes termini Pannonici, ejusque filius *Iſanricus* termini Bavarici comes, quas ut extinguerent Bavari, ſemel atque iterum duce *Luitholdo* Moraviam fruſtra ingreſſi ſunt *c*). Inde civile, idque cruentum exarſit bellum, in quo Mogemirus Suatopluco ſuperior evaſit, illoque in carcerem conjecto, adverſus Hungaros in Italiam migrantes, ut regni ſui fines ad Dravum tueretur, cum exercitu movit. Interea Bavari Moraviam ingreſſi, *Suatoplucum* libertate donant, & civitate, cujus carcere tenebatur, flammis exuſta, ſecum in Bavariam abducunt *d*). Hic autem calamitatibus exagitatus, monachum tandem induit, & inter eremitas ad montem Zobor flumini Wago proximum vitam finiit. *e*) *)

A. C. 899.

XV.

*a*) Analect. Vind. T. I, p. 527.

*b*) Thurocz P. II. Chron. c. 3.

*c*) Annal. Fuld. ad an. 898.

*d*) Annal. Fuld. ad an. 899. Hermann. Contr. ad hunc an. — Aventin. An. Boj. l. IV.

*e*) Annal. Franc. & Hermann. Contr. ad an. 899.

*) Atque inde originem traxit fabula, qua Cosmas, alii.

A. C. 900. XV. Poſt Hungarorum abitum *Iſanricus* ab *Arnulpho* Imperatore termini Bavarici comitatu exutus, ad *Mogemirum* venit *f*) patrocinii cauſſa; quem is, quod in diſſidio fraterno a partibus ſuis ſtetiſſet, ereptæ a Bavaris ad Aniſum flumen, quæ ortum ſpectat, regioni præfecit. Verum anno poſt Hungari ex Italia reduces, Ciſdanubianas Magnæ Moraviæ terras in Pannonia ſitas primum infeſtant, mox occupant. *g*) Quare pax inter Bavaros, Iſanricum, & Moravos jurejurando firmata, ad hoſtes communibus jam viribus aggrediendos ſpectabat. Hæc ipſa nihilominus irritamento fuit Hungaris, ut non quieſcerent prius, quam
902. regnum integrum everterent. Nam in Carinthia a Bavaris, in Mogemiri regno a Moravis cæſi *h*), in Italiam quidem abacti ſunt; hac autem populata, rurſum in Pannoniam, Moraviamque reverſi, omnia Nitriæ, & Gomornæ vicina circumoccupant, mox latiſſime ſe ſe explicant, denique Mogemirum occidentem, ac
904. ſeptemtrionem verſus retro agunt. *i*). Immo tanta Hungarorum vis erat, ut vel junctæ jam ad Licum fluvium Bavarorum, item Bohemiæ, ac Moraviæ Slavorum copiæ eidem cederent. *k*) Quapropter merito jam metuens Mogemirus, ut ne prorſus regno exturbaretur, apud Græco-

aliique patrii Scriptores, nullo veterum documento nixi aſſerunt, *Suatoplucum* Moraviæ regem, hujusque patrem, extremis vitæ annis cucullum monaſticum induiſſe. Vid. Dobner ad an. 904.

*f*) Dobner in notis ad an. 904.

*g*) Analect. Vind. T. I. p. 530. Hermann. Contr. ad an. 901.

*h*) Hermann. Contr. ibid.

*i*) Anon. Belæ Notarius c. 33.

*k*) Luitprand. L. II, c. 1. — Belæ Not. c. 35. apud Schvandner T. I. p. 23.

eorum Imperatorem, & Bulgarorum Regem ſuppetias quæſivit. *l*) Quibus impetratis, magno animo adverſus Hungarorum ducem Arpadum movit; ſed commiſſa pugna, victus, fugatusque, Græci etiam & Bulgari metu dilapſi ſunt. Acerrimum tandem poſt hominum memoriam prælium, cui *Mogemirus* quoque cum ſuo Vaſallo *Iſanrico* adfuit, cum Hungaris conſeruerunt Bavari *m*); ſed *Mogemirus* in eodem occubuit, & cum ejus interitu ſimul regni Moraviæ gloria omnis concidit. **) *n*). *A. C. 907.*

## VARIÆ ADNOTATIONES

### IN SECUNDAM PERIODUM HISTORIÆ MORAVIÆ.

I. De moribus Slavorum Marahenſium ea novimus, quæ patrii, exterique ſcriptores *a*) univerſe de Slavis fuſiore calamo referunt. His in pauca collatis, ſatis conſtat, Slavos omnes fuiſſe gentem vano Deorum cultui deditam, bellicoſam, armisque tractandis adſuetam a teneris, litterarum, ac liberalium artium perquam rudem, quæ icciroo *maluit præclare, & fortiter agere, quam facinora ſua immortalitati commen-* *Mores Slavo-Moravorum.*

*l*) Anon. Belæ Not. c. 38. & 39.

*m*) Hermann. Contr. & Marianus Scotus ad hunc an. — Continuator Reginonis, & Chron. Saxon. apud Scriptores rerum Gallicarum, & Francicar. T. VIII. p. 223. — Aventin. annal. Bojicor. L. IV.

**) An hoc in prælio occiſus ſit *Mogemirus* vid. Dobner ad annum 907.

*n*) Dandulus edit. Murat. p. 199.

*a*) Catalogum eorum texit Dobner Annal. P. II. pag. 20. ſeqq.

*mendare. b)* Simili prorſus modo Slavis Marahaniæ, ſeu Moraviæ incolis, fuit ingenium rude, litterarum, & humanitatis expers, neque tamen malignum, neque fraudulentum. Servituti extrema quæque antehabere, libertatem, parentes, Deos penates armis vindicare primum erat, ac præcipuum; reliqua officiorum genera arctis contenta finibus. Variæ conſuetudines, leges non multæ, nimia prope licentia, & impunitas regnabant; quædam nihilo ſecius pœnæ, eæque duriſſimæ jam tum iis temporibus barbaris conſtitutæ in meretricios, & furtivos præſertim amores. *c)* Erat & ſummus parentibus honor, maxima in peregrinos hoſpitalitas, communis liberalitas in pauperes. Sed aliquantulum virtutis ingenti vitiorum mole opprimebatur, quædam etiam vitia & ſpeciem, & nomen virtutis induerant *d*), dum tandem chriſtianæ religionis magiſtri veram virtutem, ac vitiorum notitiam eos docuerunt.

*Ratio vitæ.* II. *Veſtitus* ſive ex pellibus ferarum hieme denſioribus, levioribus æſtate, ſive ex lineis, laneisque indumentis fuit uſu receptus; nobiliores quique etiam veſtibus acu phrygia pictis utebantur. In prælio plurimum pedites leviter tecti, haſta oblonga, clypeo, ac telis inſtructi ruebant in hoſtem, ſæpe etiam loricas ex cornibus raſis, linteisque indumentis intextas gerebant. *e)* *Victus* aſper, minimeque lautus, & opiparus, potus aquæ, aut cereviſiæ (quam *Csámez*, ſive *Samez* vocabant) nervos, artusque ad

*b)* Fauſtin. Prochaska Comment. de ſecular. liberal. art. in Bohem. & Morav. fatis. n. 1.

*c)* Ditmarus Merſeburg. L. VIII. initio.

*d)* Helmoldus Chron. Slav. L. II. c. 12.

*e)* Dobner l. cit. pag. 31.

ad militiam durabant. Voluptati erat primoribus populi *aqua mellita*, ſeu medo, aut mulſum; plebejis vero hominibus *aqua Martia* liquor gratiſſimus. Hinc procera illa, & robuſtiſſima corpora, quæ hoſtibus terrori, admirationi exteris fuiſſe, memorant veteres. *f*)

*Domicilia.*

III. Primis exordiis Slavi omnes frigora, aërisque injurias non ædibus operoſe conſtructis, ſed tuguriis vimine, & ceſpite congeſtis arcebant; non raro Nomadum more vixere vitam. *g*) Poſtea vero, quam Hunnorum comites nobiliora Europæ loca & viderunt, & demoliti ſunt: non modo arces, urbes, delubra condere, ſed & ſimulacra fingere, ac ſculpere didicerant, quorum non nulla Diis patriis dicata, omnium animos, atque oculos in admirationem rapuerunt. His autem omnibus nomina linguæ ſuæ patriæ propria, aut vicinarum gentium figmento, variove inventa caſu indiderant. *h*) In ea, quæ hodie Marchionatum Moraviæ complectitur, *Magna Moraviæ* parte plura jam tum oppida, & urbes a majoribus noſtris extructa eſſe, dubitari nequit. *Vid. Tab. Geogr. III*; cujus chorographia, ſingulaque loca probatis ex auctoribus congeſta ſunt. *i*)

*Negotia, & Opes.*

IV. Quum pacis otio fruerentur, agriculturæ, venationi, armorum ſtudiis vacare in deliciis habebatur. Prima juventæ diſciplina fuit arma ſcite tractare, certove ſagittarum ictu metam contingere, diſcumque petere. Neque mulieres ab his ſtudiis erant alienæ, quas militum

*f*) Idem l. cit. ad an. 732.
*g*) Fauſtin. Prochaska l. cit.
*h*) Dobner prodr. pag. 139.
*i*) Ita affirmat Dobner in præf. P. II. Annal.

tum inſtar equo vehi ſolitas, & Amazonum more inter viros prælia feciſſe cum hoſtibus, non pauci teſtantur ſcriptores. *k*) Cetera inter negotia fuit cura maxima plebejæ, communisque libertatis, cui non facile apud aliam gentem ſanctius nomen. Ad ſeculum uſque octavum dumtaxat belli tempore dux exercitus legebatur; domi vero in tribus, respublicas, & civitates diviſi, judices ſolum, ac ſeniores mirifice colebant, quos *Panos*, & *Subpanos*, hoc eſt: majores, & minores dominos; nec non *Scuddavas*, quaſi juris, & juſtitiæ datores, appellatos legimus. His conſilii auctoribus in concilio *Zbor* dicto, de rebus utilibus, ac difficilibus in commune conſultabatur, ut bonorum, damnorumque communione, & in partem melioris fortunæ venirent omnes, & vim adverſæ facilius ferrent ſinguli. *l*) His quoque *Panis* dona, & munera (nomen *vectigalis*, & *tributi* averſabantur) plerumque frugibus, pecoribus, rebusque manufactis quot annis bis ferebant; ſerius *Panoſſis*, ſeu nobilibus opera ſervilia ſolis arationibus præſtita. *m*) Permutatione mercium domeſtica fiebat mercatura, rariora cum exteris fuere commercia, rarus nummorum uſus. Iſtorum quidam illis temporibus procuſi, nudas effigies, diverſaque gentilia ſigna: ſtellas, haſtas, lilia, &c. referunt; nummos litterales, & qui-

*k*) Dobner Annal. ad ann. 710. & 736.

*l*) Idem Prodr. pag. 56. & P. II. pag. 33.

*m*) Idem ad an. 752. ubi addit: Serviles operæ jam tum Robota dictæ ſunt a Slavica voce Rob, quæ captivum, mancipium, aut ſervum ſignificabat, & hodie Roba ancillam denotat.

quidem latinis ſignatos litteris, poſt invecta chriſtiana ſacra uſus induxit. *n*)

## HISTORIA ECCLESIASTICA.

I. Moravi æque, ut Slavi omnes, ethnicis erroribus, ac ſuperſtitionum tenebris erant involuti. Ac Deum quidem ſupremum univerſi hujus Dominum, fulminis effectorem *Perun*, hoc eſt: *feriens, aut tonans*, præcipuo coluere cultu, cui omnis generis victimas in arce Brunenſi, hodie Spielberg immolatas, narrant ſcriptores patrii. Hoc inferiorem tenebant locum: *Radgoſt*, ſive *Radegaſtus*, in monte Radhoſt, ſive Radoſch, Roznovium inter, & Frankenſteinam hodiernæ Moraviæ, choreis & annua ſacrificiorum ſolennitate celeberrimus; *Witislaus*, ſeu *Suantovitus*, cujus idolum triplici forma præditum in celebri olim urbe Wellehradii honores divinos obtinuiſſe, ac dubiis de rebus oracula fudiſſe, legitur. *o*) Præter hos majores, etiam alios coluere deos minores, quorum præſidio agros, ſilvas, res funeſtas, ac pro- *Cultus Deorum.*

*n*) Idem ad an. 716. antiquam fundendi, cudendique nummos rationem narrat ad ann. 725. Ex Voigt Beſchreibung der böhmiſchen Münzen, V. Stück, Bl. 65. ubi aſſerit, quosdem exteros cum Moravis habuiſſe commercia, citatque hanc inter alias Bavarorum legem: *Si quis ad mercaturam Marhavorum* (h. e. Moravorum) *vult ire, ſolvet ſolidum unum de navi, tunc tranſeat.*

*o*) Stredovsky Sac. Mor. Hiſt. c. 5. ſeqq. ubi ſimulacra horum deorum exhibet; etſi merito reprehenditur, quod omnia pene omnium Slavorum numina Bohemis, & Moravis adfingat. Vid. Procheska l. cit. pag. 18. 19. in not.

proſperas tribuebant. Immo *deos penates*, & *lares familiares* domi quisque ſuæ tamquam ædium, rerumque ſuarum præſides venerari conſuevit. Hinc illud apud omnes pervulgatum: Neni ani Skřitka doma: *ne lar quidem domi eſt.* Ejusdem quoque modi eſt anilis de penatibus (Hoſpodaříček) narratio, & nomina *Czerneboog, Diblik*, aliaque in vulgus nota. *p*) Pietatem in hæc numina teſtaturi, non modo cæſis animalibus, ſed humanis etiam hoſtiis, imprimis Chriſtianorum, litabant; fanis autem honori eorum dicatis tantam habuerunt reverentiam, ut eadem mortali pede contingere præter Flaminem fas eſſet nemini. Peractis more ſuo ſacrificiis, populus ad epulas, & choreas convertebatur, licita, diisque grata omnia ratus, quæ *Crive*, ſeu Flamen edixiſſet. *q*) Tam miſero, atque infelici ad ſeculum uſque octavum fuit loco apud Moravos veri Numinis cognitio.

*Religio Chriſtiana.*

II. Illuxit tandem lucis divinæ crepuſculum majoribus noſtris, quos a deorum ſimulacris ad Chriſtum traductos, impigri religionis præceptores omni meliore doctrina inſtruxerunt. Ac primum quidem *S. Rupertus* Epiſcopus Juvavienſis initio ſeculi VIII. Evangelii ſementem Moravis ſparſit; *r*) tum *S. Vergilius* pariter Juvavienſis Antiſtes, ejusque in munere ſucceſſor *Arno* presbyteros doctrina conſpicuos in omnes Slavoniæ partes, juſſu Caroli M. ad re-

*p*) Dobner ad annum 681. & 736. Prochaska l. cit. pag. 27. & omnium fuſiſſime Abraham Frencelius differt. de diis Soraborum, aliorumque Slavorum.

*q*) Saxo Gramm. Hiſt. Dan. L. XIV. Helmoldus L. II. c. 12.

*r*) Dobner ad an. 718. quo hic antiſtes obiit teſte Mabillonio, & Pagio.

religionem plantandam miſerunt. *s*) Ceteris autem amplius chriſtianam veritatem in Moravia promovit *Urolphus*, ſeu *Trolphus* reſtaurato Laureaco, primus Laureacenſis Archiepiſcopus, qui ineunte ſec. IX. ad Avares, ſeu Hunnos & Moravos fidei cauſſa peregrinationem ſuſcepit, eorumque multis ad chriſtiana ſacra traductis, Romam ad Eugenium II. Pontif. profectus eſt, quæ in Avaria, & Moravia geſſerat, expoſiturus. *t*) His magno cum gaudio auditis, Pontifex bullam edidit, quam *Rathfredo Favianenſis*, *Methodio Speculijulienſis*, *Alevino Nitrienſis*, & *Annoni Vetvarienſis* Eccleſiarum Epiſcopis, nec non *Tudundo*, aut *Todano*, & *Moymiro* ducibus, atque optimatibus Hunniæ, & Moraviæ inſcripſit; *Urolphum* prius Epiſcopum Patavienſem, tum Archiepiſcopum Laureaci nominatum, in ea ſede confirmavit, ſubjectis eidem quatuor illis Epiſcopis, dictarumque gentium fidelibus. At vero ex laudatis in bulla Eugenii Epiſcopis duo tantum ad Moraviam attinent, nempe *Nitrienſis* in Todani, & *Vetvarienſis* in Moymiri ditionibus. Et hic poſtremus non *Wellebradii*, ſed inter fluvios Kamp, & Moravam, quas regiones expulſis a Carolo M. Hunnis occupaverunt Moravi, ſitus erat, id quod hunnica vox *Wetvar*, h. e. *vetus arx*, denotat. Speculijulienſis autem Epiſcopus tantum abeſt, ut fuerit idem, qui Olomucenſis, ut *Speculijulium* potius videatur in ditione Theodori Hunnorum Cagani, ſeu reguli, Carnuntum inter, & Zagra-



*s*) Dobner ad an. 798. & Fauſt. Prochaska l. cit. pag. 38.

*t*) Aſſeman. T. II. P. I. c. 4. A. C. 824. Vid. Pag. Crit. Bar. a. h. ann. & *B*ulla Eug. T. VII. Conc. & apud Goldaſt. append. Docum. Sigism. Galles Annal. Auſtr. & alibi paſſim.

grabiam, tanquam caſtrum, & præſidium Romanorum, intra Danubium extitiſſe. Quid multa? Eugenii II. P. bulla effectu ſuo caruit, quum illi quatuor Epiſcopatus, ſive propter Pataviensis, & Juvavienſis Antiſtitum de finibus Diœceſeon controverſiam, ſive propter ethnicorum Slavorum motus, ſtabilitatem ſuam non attigerint, aut breviſſimo temporis intervallo ſteterint. Quin immo, ut novæ res initio fluxæ, & variæ ſolent eſſe, *Urolpho* fatis
A. C. 829. functo, diœceſes Laureacenſis, & Patavienſis rurſum conjunctæ ſunt, & ſucceſſores Epiſcopi Patavienſes titulo Laureacenſium epiſcopalia jura in Moravia exercuerunt, presbyteris, qui rem divinam facerent, eo tansmiſſis. *u*) At enim, quod mirari ſubit, ab his neque ſcholæ inſtitutæ ullæ, neque juventus ad litteras, ſine quibus religio nequaquam diu firma conſiſtit, erudita fuit.

III. Stetit hæc rei chriſtianæ facies uſque ad optatiſſimum *SS. Cyrilli*, & *Methodii* adventum in Moraviam. Hi fratres natione Græci, patria Theſſalonicenſes, Leone Patritio nati, in laboribus evangelicis erant comites fideliſſimi, quorum ille ſlavica lingua Crha, ſeu Crhota, iſte Strahota, ſeu Hroznata paſſim vocatur. Atque *Cyrillo* quidem prius, quam profectus eſt Romam, *Conſtantinus* fuit nomen, quem agentem Conſtantinopoli, Imperator Græcorum
857. *Michael Porphyrogenitus*, legatis Gazarorum petentibus, & *Photio* Patriarcha Conſtantinopolitano ſuaſore, Gazaris miſit Apoſtolum. *Conſtantinus* quondam *Philoſophus*, ſive *Cyrillus* arrepto itinere, venit cum fratre ſuo *Gerſonam*, Ga-

*u*) Dobner Annal. Hay. T. II. ad hunc annum.

Gazarorum terris contiguam, ubi linguæ ſlavicæ combibendæ gratia aliquantum commoratus, ſubinde Gazaros cœleſti doctrina inſtructos, ad Chriſti fidem convertit; mox *Bogorem* Bulgarorum ducem, præſertim *Methodii Monachi Baſiliani* pictura *) eo induxit, ut & poteſtatem faceret ejus in terris Evangelium prædicandi, & ipſe paucos poſt annos chriſtiana ſacra amplexus, avitam ſuperſtitionem ejuraret. Factorum id genus fama longe, lateque diffuſa, *Raſtices*, aliter *Ratiſlaus* Moraviæ rex genti ſuæ conſulturus, ad *Michaelem* Imperat. legatos miſit, qui dicerent: *Magnam populi ſui partem ab idolorum cultu receſſiſſe, & Chriſti ſubire jugum cupere; nihilominus idoneo egere doctore, qui omnes ad legendam, perfectamque ſanctæ legis obſervationem inſtruat; virum proinde his ex ſententia gerendis habilem, & aptum mitteret.* Illo etiam circiter tempore & *Zuentibaldus*, & *Hezilo* legatione Conſtantinopolim miſſa, fidei magiſtros petebant. Annuit precibus Imperator, & *Conſtantinum*, ſeu *Cyrillum*, ac *Methodium* ex Bulgaria re-



*) Simeon Logotheta an. IV. Michaelis n. 25. Curopalates in Epiſt. Hiſtor. ubi narrant: Conſtructam novam domum Bogores per Methodium, arte pictorem, exornari picturis juſſit, nihil addens, quid præcipue pingendum eſſet, modo quid terribile pingeretur. Ille non aliud quidquam horrendum magis ratus, atque extremum in ſecundo Chriſti adventu judicium, hoc ipſum coloribus adumbravit. Abſoluto opere, Princeps conſpicatus ex hac quidem parte juſtorum coronari cœtum, ex altera vero puniri impios, occaſionem dedit Cyrillo, & Methodio picturam, veramque fidem explicandi. Vid. Dobner Annal. ad ann. 861.

reduces, in terras Slavorum miſit, largo, & liberali viatico præſtito. *v*)

*A. C. 863. SS. Cyrilli & Methodii in Moraviam adventus.*

IV. Annus igitur auro, cedroque dignus adfuit, quo *ſanctiſſimi Apoſtoli Cyrillus*, & *Methodius* in Moraviam venerunt, majores autem noſtri, deterſo gentilitatis errore, ad chriſtianam religionem penitus acceſſerunt. Quippe annos quatuor, & dimidium viri illi nobis æternum colendi doctrinam Eccleſiæ Romanæ diſſeminaverunt in Moravia, villas, & vicos, oppida, & civitates peragrarunt, apertisque ſcholis cum vera religione litteras quoque slavicas, *Cyrillicas*, ſeu *Kiurliza* ab auctore *Kiurul* nomine Slavo dictas tam indefeſſo docuerunt labore *), ut rex, populusque ſalutaris fidei ſacramentis initiari, infimis orarent precibus. Quo audito, viri ſancti oculis præ gaudio lacrymantibus Deum, ut deſiderium hoc augeret, ferventius exorabant, deinde ſacro baptismate mundatum regem mortalem, æterno Regi obtulerunt, eodemque modo innumeram pene multitu-

v) Vitæ Anonymorum apud Bolland. ad diem 9. Mart. Aſſeman. T. III. L. III. P. I. c. 1.

*) S. Cyrillum in Moravia litteras docuiſſe slavicas, earumque primum eſſe inventorem, vix jam licet dubitare, poſteaquam iſtud invictis argumentis demonſtraverunt: Dobn. Añal. P. III. ad a. 857. ſeqq. Adauctus Voigt Diſſert. germanica: Unterſuchung über die Einführung, den Gebrauch und die Abänderung der Buchſtaben, und des Schreibens in Böheim, im I. Band Abhandlungen einer Privatgeſellſchaft. Et Fortunat. Durich Diſſert. de Slavo-Bohemica ſacri codicis verſione. Ex quibus conſtat plurimas formas ex litteris græcis ſec. IX. uſitatis, paucas ex hebraicis, reliquas ſono Slavorum accommodatas, atque e prioribus varie compoſitas eſſe.

tudinem, chriſtianis initiatam ſacris, ad veram fidem perduxerunt. Nec mora, pſalmos, & hymnos, aliosque libros in linguam slavicam convertere, utriusque veteris, ac novi fœderis paginas interpretari, officium divinum ritu quidem in univerſa Eccleſia recepto, ſed *lingua slavica* peragere curæ fuit, ut pulcherrimum & librorum, & litterarum slavicarum exordium doctrinam divinam ſtabiliret. *x*) Et reipſa in dies religio altiores agebat radices in Moravia, quum non pauci Germaniæ presbyteri, & antiſtites invidiam doctoribus noſtris conflare, novaque eorum inſtituta occultis primum querimoniis, tum & publicis accuſationibus Romæ criminari non dubitarunt, præcipue quod lingua, rituque slavico ſacris operantes, rem haud ferendam heterodoxian inveherent. Talia Romam delata non parum perturbarunt *Nicolai* I. *Pontificis* animum, præſertim quum intellexit, viros illos in Moraviam Conſtantinopoli eſſe miſſos eo tempore, quo ſchisma *Photii* Patriarchæ, & *Michaëlis* Imperatoris graves Eccleſiæ latinæ calamitates intulit *), Græci decem errores Latinis objectabant, ipſe Imp. *Michaël*, epiſtola ad ſummum Pontificem data, linguam latinam ut *barbaram*, & *ſcythicam* auſus eſt calumniari. *y*)



*x*) Vitæ Anon. l. cit.

*) Conſtantinus, ſeu Cyrillus primum quidem amice fuit uſus Photio, quum vero animadverteret, eum ab Eccleſiæ romanæ doctrina recedere, graviſſime eundem objurgavit, ut teſtatur Anaſtaſius Bibliothecar. in præfat. hiſtor. ad 8. Synodum. Itaque Cyrillus, & Methodius Schismatis Photiani non erant participes, ut probat Dobn. Annal. ad ann. 863. n. 5.

*y*) Baron. ad ann. 867. 865. 863.

V. Quapropter curarum plenus Pontifex *Cyrillum*, & *Methodium* muneri apoſtolico quam maxime intentos, ad cauſſam Romæ dicendam acceſſit. z) Qui nuncio læti, ſcriptis ad novæ Eccleſiæ miniſterium neceſſariis in Moravia relictis, a) *) cum aliquot diſcipulis ſuis, ſacro muneri idoneis, romanum iter ſunt ingreſſi, S. Clementis corpus, b) quod S. *Cyrillus* ſtudio
A. C. 867. ſuo receperat, Romam deferentes. Interea *Nicolaus Pontifex* ad Superos tranſiit, cujus in munere ſucceſſor (die XIV. Decembr. eodem anno electus) *Adrianus II.* cum Clero, & populo Apoſtolis noſtris obviam extra urbem proceſſit, S. Clementis lipſana ſummo honore veneratus, eaque inter jubilos, & plauſus piiſſimos, quod Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſorem in ſedem ejus recepiſſet, eccleſiæ pridem in
868. ejus honorem extructæ tumulo contexit. c) Nec diu poſt Adrianus Pont. in conſeſſu Romanorum Præſulum verbis gravibus exprobrat *Cyrillo*: Cur auſus eſſet divinum officium ſermone ſlavico peragere, & ſanctorum Patrum inſtituta mutare? At ille verbis modeſtiæ plenis

z) Chriſtannus in Paſſione SS. Ludm. & Wenc. & Acta SS. Boll. ad 9. Martii par. 6.

a) Anonym. Vitæ SS. Cyrill. & Method. Auct. l. cit.

*) Scripta hæc fortaſſis ſunt eadem, quæ poſtea nomen *Methodius* obtinuerunt, ex quibus Moraviæ rex Suatoplucus multas leges, & bonos mores inſtituit, ut ait *Presbyter Diocles de regno Slavorum.* Alium quoque librum, cui nomen *Epilogus Moraviæ*, memorat *Coſmas Chron. L. I.* Quæ decora hiſtoriam eumprimis horum temporum illuſtratura, quo fato perierint, prorſus ignotum eſt. Vid. Dobner Annal. *P.* III. p. 80.

b) Anaſt. Biblioth. Epiſt. ad Carolum regem anno 877. data.

c) Acta SS. Boll. ad 9. Martii.

nis juſſit eos ad verba Apoſtoli advertere: *Loqui variis linguis nolite prohibere.* Illi autem: *Nunquid iccirco Slavorum lingua voluit officia divina decantari?* Ita variis varia proferentibus, repoſuit Divus noſter oraculum divinum: " *Omnis* " *ſpiritus laudet Dominum. Omnis ſpiritus Dominum ſi laudat, quid eſt, quod probibetis miſſarum* " *ſolennia slavice modulari? Neceſſitate adacti conſilium iſtud cepimus, minime auſuri, quæ reprebenditis, ſi lingua aut græca, aut latina, prodeſſe populo licuiſſet. At quoniam homines unius tantum linguæ gnaros, legumque divinarum omnino rudes reperimus; ea nobis mente a Deo objecta, innumerabilis multitudo, ejuratis diis, Chriſto nomen dedit ſuum* „ Honeſta illa Cyrilli oratio videbatur Senatui ſacro, ipſeque ſummus Pontifex non ſolum decrevit, ut divinum officium, miſſæque ſacrificium, quo prius, modo fieret; ſed etiam *Cyrillum,* & *Methodium* Epiſcopos Slavorum, diſcipulos autem illorum presbyteros, & diaconos conſecravit. At enim *Cyrillus* vitæ monaſticæ amore captus, S. Pontifice annuente, Epiſcopatui renuncians, Romæ perſtitit, fratrique ſuo *Methodio* Eccleſiæ Slavo-Moravicæ curam commiſit. *d*) Qua re factum eſt, ut omnes glorioſi, quos ſeu in Moravia, ſeu in Bohemia *Methodius* exantlavit, apoſtolici labores huic ſoli ſint proprii. *e*) Ille namque *Archiepiſcopi* titulo inſignitus, in Moraviam Roma rediit, quamquam nulli certæ ſedi ejus dignitas fuit affixa, ſed *Regionarius* dumtaxat *Moraviæ Archiepiſcopus* eſt appellandus; tantum abeſt, ut Welehradenſis Epiſcopus creatus, aut



*d*) Anonymi Vitæ SS. Cyrilli, & Methodii Scriptr. l. cit.

*e*) Dobner ad annum 868.

Welehradenſis Eccleſia in metropoliticam fuerit evecta. *) f)

A. C. 869. *S. Methodius Moraviæ Archiepiſcop.*

VI. Vix cum ſuis in Moraviam revertit *Methodius*, maximaque populi veneratione acceptus eſt, **) quum gregem fidelem curæ ſuæ commiſſum præceptis ſaluberrimis rurſum imbuit,

*) Quum S. Methodius nulli alligatus ſedi, Apoſtolorum more, jam in Olomucenſi, jam Wellehradenſi, jam Poleſchovicenſi, jam denique Podivinenſi Eccleſia reſederit; inde orta eſt, qua Peſſina, Strzedovsky, aliique nituntur, totidem Moraviæ Epiſcopatuum opinio. At metropolitica Methodii ſedes nusquam reperitur fixa, ſed *Regionarius* erat *Moraviæ Archiepiſcopus* perinde, ac S. Bonifacius Germaniæ Apoſtolus, Epiſcopus ſimul, & Archiepiſcopus *regionarius* erat ante, quam ſedi Moguntinæ præficeretur. Quid? quod Epiſcopatus *Welebradenſis* ſuam debet originem errori, quo accidit, ut *Welegradenſis*, ſeu *Belogradenſis* in Servia Epiſcopatus ad Morabum caſtrum ſitus, quod ad Bulgarorum ditiones attinet, cum Welchradenſi Moraviæ a ſcriptoribus confunderetur. *Vid. Dobner l. cit p. 93. ſeqq.*

f) Schminkius in Goldaſt. L I. c. 2. Hatto in Epiſt. ad Joann. IX.

**) Majores noſtros ſacris chriſtianis imbutos ſummam ſacerdotibus habuiſſe reverentiam, extra dubium eſt. Addit Strz'edovsky Sac. Morav. Hiſt. L. II. c. 5. ab iis ſacerdotes gratæ memoriæ cauſſa Knež, & Kněži, quod slavice *Principem* denotat, fuiſſe appellatos; quo honoris titulo ſacri miniſtri apud nos hodiedum coluntur, ideoque in vetuſtis tabulis Antiſtites ſacros nunquam aliarum gentium more *Dominos*, ſed ſolo ſacerdotii, & officii nomine adnotatos reperimus: Kněž Biſkup, Kněž Proboſt, Kněž Opat, h. e. *Sacerdos Epiſcopus*, *Sacerdos Præpoſitus*, *Sacerdos Abbas*. Vid. Cl. de Monſe Inſulæ doctæ Morav. pag. 3.

buit, ſex menſium g) ſpatio totum divinorum librorum codicem slavice reddidit, ad ſummum honoris culmen evexit Eccleſias, tanta demum pietate ſingulas antiſtitis ſacerrimi partes explevit, ut omnes gauderent in agnitione veritatis, univerſi lætarentur in ſanctitate religionis. At bellici tumultus paullo poſt religioni obicem, *Ratislao* regi exitium, Moraviæ mala plurima pepererunt. Quæ omnia e ſeditione, atque ambitu *Suatopluci* profluere quum cerneret *Methodius*, corripuit Principis facinus nepote indignum, mentemque ſuam a crimine, quod avunculo Ratislao prodito incurrit, ut expiaret, hortatus eſt. Monita vero exacuerunt magis, quam mitigarunt fervidum regis animum; quin Præſulem ipſum cum ſacerdotibus, qui parricidium regis damnabant, in contemtum adduxerunt. h) Hunc non minus, quam injurias ſacris miniſtris illatas, diu is magno tulit animo. At quadam die feſta rex *Suatoplucus* venatum in ſilva ad urbem Welehradium *Grecz'en* dicta profecturus, nunciat Archiepiſcopo, ut miſſarum ſolennia ad ſuum uſque reditum differat. Annuit votis S. Præſul, fere ad meridiem præſtolatur adventum, tandem veritus, ut ne divinum officium negligatur, abſente rege operatur ſacris. Ille vero a venatione redux, ac miſſam fieri, jamque corpus Domini conſecratum audiens, adeo ira efferbuit, ut cum omni venatica turba eccleſiam ingreſſus, ſonitum, ac tumultum maximum, qua tubis venatorum, qua latratu canum excitaret, eademque audacia ad altare uſque penetrans, deriſo Præſule, ecclesia

*A. C. 870.*

g) Fauſtin. Prochaska l. cit. pag. 43. — Acta SS. Boll. ad 9. Martii.

h) Peſſina Mart. Mor. L. II. c. 5. pag. 170.

A. C. 871. cleſia excederet. Tum enim vero *Methodius* tanto ſacrorum deſpectu commotus diris devovet ſacrilegum, totumque Moraviæ regnum ſacrorum *i*) uſu interdicit. Mox Romam contendit, fratri ſuo reditum in Moraviam ſuaſurus, ut ejus auctoritate, qua plurimum valuit, rex ad frugem rediret. Sed in urbem vix pervenit, quum audiit, fratrem ſuum *Conſtantinum* (ante obitum quinquaginta dies nomen *Cyrilli* aſſumſit) jam XVI. calendas Martias funere ſummorum Pontificum fuiſſe elatum, atque in baſilica S. Petri marmoreo monumento conditum. Quid ageret *Methodius*? Corpus S. fratris ab *Adriano II.* ſibi donari petit, ad monaſterium patriæ ſuæ deportandum; renuente autem clero romano, id ſolum impetrat, ut e priori tumulo in baſilicam S.ᵗ Clementis, cujus reliquias magno labore, ac ſtudio detulerat, translatum ſepeliretur. *k*).

VII. Interea *Suatoplucus* male factorum

872. pœnitens, miſſis Romam nunciis *Methodium* revocat, promittens fore, ut errata ſua corrigeret, atque emendaret. Quapropter S. Præſul ad gregem, corpore, non animo relictum, reviſere properat. Quem redeuntem ſimul plebs, ſimul nobilitas Moraviæ maximis lætitiæ ſignis, ſummaque veneratione excepit; rex autem admiſſorum ſcelerum dolore motus, actaque ſerio pœnitentia, anathematis vinculo ſolutus eſt. *l*) Beata erat Moravia Apoſtolo ſuo, uſque dum ille ab *Hezilone* invitatus, cum ſa-

cer-

*i*) Pulkava MS.

*k*) Anonym. vitæ SS. Cyrilli, & Methodii Auctr. l. cit.

*l*) Ibidem.

cerdotibus pietate, ac prudentia claris in ejus ditiones profectus eſt, ubi meſſem uberrimam Chriſto collegit. m) Tali namque conſilio irritatus Juvavienſis Archiepiſcopus n), quod in meſſem alienam *Methodius* falcem miſiſſet, tum apud filios *Ludovici*, tum apud *Joannem VIII.* Pont. nomen illius detulit; ad hæc perverſi ritus, corruptæque doctrinæ, slavici ſermonis velo conte<ctæ, eundem accuſavit. Multæ ea de cauſſa litteræ ultro, citroque miſſæ; poſtea vero Rom. Pontifex vulgaris linguæ uſum in ſacris prohibuit o) *), inſuper *Methodium* denuo Romam accivit p): etſi *Suatoplucus* per legatum *Joannem Venetum*, Eccleſiæ Maravenſis presbyterum, ſuſpicionem omnem a ſancto Præſule abſtergere conabatur q). Itaque Divus noſter promta voluntate ſummo Pontifici obſequutus, iterum Romam adiit, ſeque coram ſenatu ſacro de objectis calumniis ita purgavit, ut *Joannes* Pont. laudata *Methodii* religione, eundem cum dignitate Archiepiſcopi confirmata, nec non cum poteſtate linguæ slavicæ in ſacris retinendæ in Moraviam remiſerit, datisque litteris *Sua-*

A. C. 877.

880.

m) Strz'edovsky L. III. c. 8.

n) Anonym. de Conv. Boj. & Car. apud Frecherum.

o) Epiſt. Joannis VIII. ad Baſil. Imp.

*) Quo pacto prohibuerit Joannes VIII. quod Hadrianus II. conceſſit, eleganter explicat *Fauſtin. Procbaska* l. cit. pag. 45. in not. Nempe Methodius non ſolum linguæ slavicæ in ſacris adhibitæ, ſed etiam perverſi ritus accuſabatur; ideoque Joañes Pont. utrumque vetuit, & rurſum prius illud, comperta calumnia, indulſit.

p) Epiſt. Joannis VIII. T. III. Concil. p. 2. Edit. Binii, & alia ejusdem Epiſt. ad Tventarum de Maravna, h. e. Zventibaldum, ſeu Suatoplucum T. III. Epiſtolarum Decretal. Summorum Pontif.

q) Ibidem.

*Suatopluci* fidei enixe commendaverit. Quin etiam *Wirbingum*, ſeu *Wichinum* presbyterum (qui legationis a *Suatopluco* miſſæ comes fuit) Eccleſiæ Nitrienſis Epiſcopum, *Methodii Suffraganeum* conſecravit; alium vero presbyterum, cuidam Eccleſiæ utilem, idoneo *r*) tempore Epiſcopum ordinandum pollicitus, ſanxit, ut ſacra fierent lingua latina, ſi hæc regi, & optimatibus magis placuerit *s*). Ita inquies æmulorum odium repetitam cauſſæ cognitionem, cognitio illuſtrem & pervagatam ſanctitatis gloriam *Methudio* comparavit, ac Moravis plaudentibus rurſum reſtituit.

*A. C.* 881. VIII. Nihilominus paullo poſt quidpiam controverſiæ ortum eſt ſancto Præſuli cum Suffraganeo ſuo *Wichingo*. Hic enim ſecundum græcæ Eccleſiæ inſtituta cum neophytis Moravis agendum lenius, ille contra doctrinæ romanæ penitus inſiſtendum judicabat. Quod autem præciſe caput in quæſtionem venerit, clam omnino eſt; id liquido conſtat, a *Joanne VIII.* Pont. conſolatorias ad S. Archiepiſcopum litteras eſſe datas, quibus de pertinacia *Wichingus* arguitur *t*). Deinceps ſanctiſſimus Moraviæ, & Slavorum Apoſtolus *Borz'ivogium* Bohemiæ ducem ſalutaribus tinxit aquis, ac miſſis cum eo ſacerdotibus, religionem non minus,
890. quam litteras in Bohemiam intulit *u*), reliquis autem vitæ ſuæ annis ad procurandæ religionis ſtudia incredibili ardore incubuit, donec laboribus

*r*) Baron. ad hunc annum, & Epiſt. Joannis VIII. inter Romæ publicatas n. 247.

*s*) Ibidem.

*t*) Vid. Epiſt. Joannis VIII. T. III. Annal. ad hunc a.

*u*) Chriſtann. vita SS. Ludm. & Wenceſl. MS. Biblioth. Metrop.

ribus apoſtolicis, meritisque pleniſſimus e numero mortalium ad immortalem gloriam capeſſendam abivit. Sed quo demum anno obitus ejus ſit reponendus, adcurate calculos ſubducere non ſinit veterum auctorum ſilentium; prohibent variæ, ac nimium inter ſe diſſidentes ſcriptorum ſententiæ. Vero forſitan ſimilius, quartum Romam eſſe profectum; certum vero, & indubitatum ante annum 900. ſpiritum beatiſſimum Deo reddidiſſe, ejusque corpus Romæ in eccleſia *S. Clementis* tumulo eſſe conditum. *v*) Poſteaquam Apoſtolus noſter Moraviam reliquit, *Wichingus* haud ignarus jurium antiquorum extinctæ metropoliticæ Laureacenſis eccleſiæ, auxilio *Suatopluci*, qui & priore in controverſia ei ſuffragabatur, Metropolim in Moravia reſtauratam cupiit; ſed conatum fefellit, ſeu mors regis, ſeu vaſtæ ſpes, & promiſſa *Arnulphi*, qui & Patavienſis Epiſcopi, & ſupremi in regno Cancellarii dignitatem ei pollicebatur. Utraque hac quidem potitus fuit; *x*) ſimul autem non multo poſt, *Arnulpho* Imp. mortuo, exutus. Quare Moravis auctor, ſuaſorque extitit, ut novos Epiſcopos a romano Pontifice peterent. Poſtulata regis *Moymiri* fecit *Joannes IX.* Pont., miſitque *Joannem* Archiepiſcopum, *Benedictum*, & *Danielem* Epiſcopos in Moraviam, qui metropoliticam iſthic ſedem excitarent. *) Hi in regnum appulſi, continuo de- *A. C.* 894. 900.

*v*) Baron. in Annot. ad Martyrolog. *Rom.* ad 9. Martii. Et Dobner ad ann. 894. n. V. ubi ſolidis argumentis ſententiam noſtram ſtabilit.

*x*) Arnulphi Diploma apud Gevoldum, Pezium, & Hanzitium, datum anno 898.

*) Et vero excitarunt, in magnæ videlicet Moraviæ regno. Nam Bojoariæ Epiſcopi in litteris ſuis, ad Joannem IX. Papam an-

de Bavaris, præcipue *Theotmaro* Juvavienſi Archiepiſcopo, qui Patavienſi infula *Wichingum* exuit, querelas regis audiunt; Bavari vero oblatas ab adverſariis criminationes accurata confutatione depellunt, ac pro juribus metropolis Juvavienſis contra erectos in Moravia Epiſcopatus acerrime digladiantur. *y*) Quo autem pacto

anno 900 datis, id ipſum queruntur. " Intrantes enim prædicti Epiſcopi (Joannes, Benedictus, & Daniel) in Nomine veſtro — ordinaverunt in uno, eodemque Epiſcopato unum Archiepiſcopum — & tres ſuffraganeos ejus Epiſcopos. „ Ubi vocabulum: *ordinaverunt*, non neceſſe eſt accipere pro *conſecrarunt*; ex tribus enim hisce ſuffraganeis unus erat ipſe Wichingus, jam pridem conſecratus Epiſcopus, ſed accipiendum eſt pro: *determinarunt*, ſcilicet novas Epiſcoporum ſedes; atque ita, cum antea S. Methudius Archiepiſcopus eſſet regionarius, nullique certæ ſedi adfixus, jam novus Archiepiſcopus certam, fixamque ſedem haberet, qui iccirco haut alius fuit, quam Joannes ipſe, ſimul cum reliquis duobus Epiſcopis Legati Pontificii fungens munere. Quare Dobnerus eum paſſim appellat *Archiepiſcopum Moraviæ*. Vid. Dobner Annal. P. III. p. 196. pag. 342. ſqq. pag. 617. & P. IV. p. 39. Id certum ex litteris citatis, ante Moraviæ magnæ excidium, fuiſſe iſthic; poſt S. Methudium, alterum quoque Archiepiſcopum; de quo tamen poſt excidium, quo devenerit, vetera monumenta altum ſilent, ſicut & nomen Metropolis nusquam exprimunt, nec ſuffraganeorum ſedes. Quæ vero perpauca Auguſtinus in Catalogo Epiſcop. Olom. aut eo antiquior Anonymus, de Joanne I. Epiſcopo Moravienſi habet, illa, inquit Ziegelbauer O. S. P. I. p. 39. ſunt ejusmodi, ut iis lituram inducere multo facilius ſit, quam notis, & Illuſtrationibus lumen adferre.

*y*) Vid. Epiſt. Hattonis Moguntini Archiep. T. IX. Conc. p. 496. & alia Bavariæ Epiſcoporum ib. pag. 498. utraque data eſt ad Joannem IX, Pap.

pacto lis hæc ſopita fuerit, prorſus ignotum. Sequuti enim tumultus bellici, ipſaque regni Moraviæ everſio religionem chriſtianam evertit in Moravia.

# PERIODUS III.

*De ſtatu Moraviæ uſque ad initia Marchionatus: ſive a ſeculo decimo ad duodecimum. Annus Chriſti 907 — 1182.*

## I.

A morte regis *Mogemiri* florentiſſimum *Moraviæ* regnum, igne, ac ferro vaſtata Marahania, plures in partes a finitimis Slavis, & Germanis diſcerptum, ultra non efflôruit. Immo aſſiduis Hungarorum incurſionibus innumera prope Marahenſium multitudo partim fuit cæſa, partim in Bohemiam, Hungariam, aliasque finitimas regiones profugit. *a*) Hinc omnes Moraviæ ditiones, Danubio proximæ, vaſta fuerunt ſolitudo; *b*) ulterior autem regio intra Moravam flumen in poteſtatem Bohemiæ ducum cecidit *c*), quod hi provido ſane conſilio ab Hungaris ſtarent. Tandem Orientalis, ſeu Oſterrichiæ, hoc eſt: Auſtriæ Marchio, Bojoarii, ipſique Moravi, Hungaris retrocedere *A. C. 908.*

co-

*a*) Conſt. Porph. de Adm. Imp. c. 41.

*b*) Acta Eccleſ. Laureac. apud Dobn. Annal. P. IV. ad ann. 937.

*c*) Anon. Belæ Notar. in Conſt. limit. reg. Hung. c. 57.

coactis, a limitibus Bohemiæ latius ſe ſe explicarunt, *d*) ac paullo poſt quidam reguli, ſeu principes dominatum quæſierunt. *e*) Hos inter præcipue memorant veteres Principem Lu-

*A. C.* 925. cenſem (vulgo *Curimenſem*) nomine *Drslai*, aut *Radislaum*, qui in hodierna regione Znoymenſi *) Bohemiam verſus dominatione quum potiretur, nulla injuria laceſſitus, Bohemiam armis invadit, agroſque depopulatur. At *S. Wenceslaus* id temporis Bohemiæ dux, ne fines ſuos proferre poſſet, tum copiis illi objectis, tum & mirabili, ut ferunt, duello avidum principem repreſſit. **) Ceteros id genus in Moravia, & Bohemia principes, quos tum *Suppanos* vocabant, poſtea in ordinem redegit *Boleslaus Sævus*

*Boleslaus I. Sævus* 939. *Boh. & Mor. Dux.* Bohemorum dux, ſummam ideo poteſtatem in Bohemia, & Moravia, nec non parte Hungariæ

---

*d*) Conrad. I. Abbas Mellicenſis apud Hieron. Pezium T. I. Diſſertat. 3. p. 52.

*e*) Witichindus l. II. c. 29. p. 241.

*) Regionis Znoymenſis fines in Bohemiam uſque procurrebant, qui terrarum tractus *Liczko*, ſeu *Luczko* olim dicebatur; hodie notus eſt vicus *Luca*, & *Lucenſe* Canonicorum Præmonſtratenſium monaſterium, civitati Znoymenſi adſitum. *Vid. Dobner Annal. ad annum* 925.

**) Hagecius ad annum 925. ejusque aſſeclæ narrant; quum utriusque exercitus ſigna in conſpectu ſtetere, Wenceslaus dux Pragenſis, ne ſanguis ſuorum innocue profunderetur, Curimenſem ducem miſſis nunciis invitat ad ſingulare certamen. Mox Curimenſis, poſtquam Wenceslai frontem aurata cruce præfulgidam, cœleſtesque duos armigeros ejus latera ſtipantes vidit, ab equo præceps in genua procumbit, ſuique auſus veniam petit. At Chriſtannus, & Dalemilus *ſolius tantum crucis* in fronte nitentis mentionem faciunt. *Vid. Dobner l. cit. ad hunc annum.*

riæ conſequutus. *f*) Quin ad Danubii ripas extendit Moraviæ limites, poſtquam *Bertholdus* Bavariæ dux ad Drunam ſuperioris Auſtriæ fluvium Hungaros ingenti clade affectos, ex A. C. 943.
omni Marchia orientali, ſeu Auſtria, proinde magna veteris Moraviæ parte ejecit. *g*) Pari fortuna *Henricus* itidem Bavariæ dux, *Ottonis I.* frater, Hungaros nuper in Saxonia victos, ad ſinum maris adriatici cecidit, armisque victricibus Aquileja exutos, magnam Pannoniæ partem deſerere compulit. *h*) Ita factum eſt, ut 947.
antiqui Moraviæ incolæ, varias in regiones everſo regno profugi, poſtliminio redirent, terrasque jam vindicatas colere cœperint.

II. Verum gens bellicoſiſſima Hungari rurſum redivere ad ingenium, non Moraviæ modo, ſed Germaniæ etiam infeſti. Plurimum igitur nervos eis incidit *Otto M.* Imp., 955.
qui, *Boleslao* Bohemiæ duce ſuppetias ferente, immanem illorum multitudinem ad Auguſtam Vindelicorum proſtravit; *i*) reliquos autem ex bello, qui ſummo impetu in Bohemiam ſe effuderant, ipſe *Boleslaus* auxiliari manu Imperatoris in Moraviam propulit, atque ad internecionem delevit adeo, ut ditiones ſuas ad Danubium

 tu-

*f*) Id patet ex conſilio erigendi Epiſcopatus Pragenſis, & ei Moraviam uniendi ſub Boleslao I. duce Bohemiæ. Vid. Annal. Hay. apud Dobn. ad ann. 965. ſeqq. item Diploma Henrici III. Imp. datum anno 1080. ubi limites Epiſcopatus Pragenſis deſcribuntur.

*g*) Chronic. Saltzburg apud Pezium T. *I.* ad annum 943.

*h*) Witichind. L. *III.* pag. 656.

*i*) Hepidanus Monach. S. Galli ad annum 955. Vita S. Udalrici apud Mabill. Sec. V. Bened.

tutiſſime, firmiſſimeque teneret, decem ipſos annos Hungaris quieſcentibus. *) *k*) At mortuo Boleslao I. vix ejus filius *Boleslaus II.* ſeu *Pius* thronum paternum conſcendit, quum Hungari a Moravis, Bohemorum imperium pertæſis, exciti tota Moravia potiti ſunt. **) Oppoſuit quidem hoſpitibus illis arma *Boleslaus Pius*; bellum tamen vario marte tractum eſt, quum Moravi benigno novi ducis imperio illecti, ac mutato conſilio, Bohemis ultro ſubjecti, aſperos dominatores finibus ſuis ejeciſſent. *l*) Summa deinde tranquillitas in Moravia viguit, *Taxo* præſertim Hungarorum duce e vivis erepto, eique ſuffecto *Geiza* S. Stephani patre, qui, ut mitiſſimi erat ingenii, auctor fuit ſubditis, ut, armis poſitis, pacifica cum vicinis colerent commercia. *m*) Sed magnam in cladem denuo inciderunt Moravi, quum Miecziſlai filius *Boleslaus Chobry* ducatum Poloniæ adeptus, Cracoviam cum finitimis regionibus, ut

*Boleslaus II. Pius, Boh. & Morav. Dux.*

*A. C.* 967.

972.

*) Circa idem tempus ſcil. anno 959. obiit Conſtantinus Porphyrogenitus Græcorum Imperator, qui locum in hiſtoriis Moraviæ meruit, quod plurimas Moravorum memorias hiſtoriis ſuis conſervaverit. Hic ſlavici ſermonis probe gnarus, ſcriptis ſuis palam fecit, quanto in pretio id temporis, quo etiam Otto M. eandem didicit, lingua ſlavica fuerit. *Pagius in Crit. Bar. ad eundem ann.*

*k*) Witichind. l. c. L. *II.*

**) Quæ Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 1. ex MS. Comenii *de Olgo Ruſſorum Principe* a Moravis in regem adſcito, ejusdem bellis, ſatisque excerpſit, ea mera ſomnia eſſe convincunt hodierni Ruſſorum annales in ſummam lucem vindicati. *Dobner Annal. Hayec. ad annum* 949. *n.* 1.

*l*) Peſſina Prodromo Moravogr. L. I. c. 5. Martis Moraviæ L. III. c. 1.

*m*) Notæ Aloldianæ ad ann. 972. & Chartuitius in vita S. Stephani n. 1.

ut pater ſuprema voluntate cavit, *Wladibogio* fratri ſuo cedere nolebat. Hic enim patrio ſolo extorris, in fidem *Boleslao Pio* ſe dedit, ideoque frater illius irruptionem in Moraviam fecit. Quem non modo e Moraviæ finibus depulit, ſed etiam cis- & transoderanis terris, ipſaque Cracovia privavit *Boleslaus Pius*. Et illas quidem ditiones *Wladibogio* tradidit, Cracoviam vero cum adſitis regionibus retinuit, eoque modo ſimul in Bohemia, Moravia, & parte Poloniæ dominabatur. *n*) Verum paucos poſt annos obiit, relictis tribus filiis: *Boleslao*, *Jaromiro*, & *Udalrico*. A. C. 994. 999.

III. Simul ac *Boleslaus Pius* e vivis exceſſit, *Boleslaus Polonus*, ejusque filius *Meſico*, ſeu *Miesko*, occupata regione Cracovienſi, Moraviam omnem ditioni ſuæ ſubjecerunt *o*). De tanta jactura certior factus *Boleslaus III.* paterni in Bohemia principatus, ſed non virtutis heres, in Poloniam profectus, damno ſuo pacem cum hoſtibus iniit, eisque Moraviam vel invitus ceſſit *p*), quæ pluribus porro annis Polonorum jugo ſubdita, non niſi ab *Udalrico* Bohemiæ duce vindicata iterum fuit. Nempe regimen Bohemiæ id temporis adeo turbatum erat, ut ipſe etiam Boleslaus Polonus Bohemiæ ſceptrum invaderet; *q*) quo quidem nudatus denuo eſt, Moraviam tamen diuturno preſſit dominatu. Cum vero alienam teneret provinciam, ac ſatis, ſuperque illi foret adverſus Bohemos eam tueri: minus habitatas meridionales Mo- *Boleslaus Chobry, Polonus.* 1000.

E 2 ravi-

n) Pulkava c. 28. MS. & Dubrav. L. VI. — Vid. Hiſt. Boh. Pelzel in Bolesl. II.

o) Cosmas ad annum 999. Dalimil Hiſtor. Bol. c. 33. Dubrav. L. VI.

p) Dalimil l. cit.

q) Dittmarus L. V. p. 371.

raviæ ditiones minimi duxit, easque excolendi liberum Germanis aditum præbuit. Quare Marchiones orientales Auſtriæ dominatum ibidem occuparunt, ſuamque gentem paucis poſt annis ad Tajam, & hujus ac Moravæ confluentem uſque explicuerunt *r*). Id quod eo facilius accidit, quo pluribus identidem bellis implicitus hic Poloniæ dux erat. Horum præcipuum *Henricus II*, Imp. plures ob cauſas eidem intulit, quadripartito exercitu collecto. Itaque
*A. C.* 1015. Marchio Auſtriæ Polonos e Moravia prædas agentes inſecutus cum Bavaris, præda erepta, octingentos neci dedit; *Udalricus* Bohemiæ dux urbem olim magnitudine celebrem *Ruſſine*, ſeu *Ruſsvicium* in Moravia, qua Auſtrum ſpectat, ſitam incendio delevit, mille viris captis. Imperator *Henricus* nullum eo anno operæ pretium fecit, anno autem ſequente *Nimptſchium*, ſeu *Nemctiam* oppidum, Reichenbach inter, & Strelen in hodierna Sileſia ſitum, obſidione cinxit; ſed receptui ſignum dedit, ut ne redi-
1018. tu prohiberetur *s*). Tandem pax Germanos inter, & Polonos jurejurando ſancita eſt; nihilominus haud reddita Bohemis Moravia. Tantæ fuit Boleslaus Chobry potentiæ, qua tumidus *regium nomen* aſſumſit, auctoritate Joannis XIX. Pont. corona regia ſibi impoſita *t*); ea vero relicta filio ſuo *Mieskoni*, fatis ceſſit.

IV.

*r*) Dobner Annal. ad ann. 1002. ſub finem.

*s*) Ditmarus L. VII. pag. 401 — 407. & L. VIII. p. 419. ſeqq. Dobn. ad ann. 1015. ſeqq.

*t*) Auct. Chron. Quedlinburg. apud Leibnit. T. II. Wippo in vita Conradi Sal.

IV. Primis ſtatim a morte Patris diebus *Mieſko*, ſive *Miecz'islaus II*, regia corona, quam nuper Poloni Principes averſabantur, cùm conjuge ſua Richeza redimitus eſt, fruſtra ringentibus Germanis; fratrem vero ſuum *Ottonem* Poloniæ cisoderanæ, Marchiæque Milcz'äviæ heredem, quod *Conradi* Germaniæ regis partibus impenſe faveret, exilio multavit. *Otto* ad Luiticios ſe recepit, inde a fratre in Rugiam pulſus, *Conradi* jam Imperatoris auxilium implorat. Hic alioquin ægro ferens animo, quod *Mieſko* ſe inſcio, atque invito, regis inſignia uſurpaverit, bino exercitu eundem aggreditur; *Udalricus* autem Bohemiæ dux Imperatori amicus, copiis ſuis Moraviam invadit, filio ſuo *Brz'etiſlao* bellicæ rei præfecto. *Mieſko* duos inter exercitus medius vim ſuam omnem uni Imperatori objecit, quum interea *Brz'etislaus* Moraviæ civitates obſidione premit, quarum incolæ partim dominatum Polonorum exoſi, partim deſtituti eorum ſubſidio, pactis clandeſtinis portas recludunt, ac deditionem ultro faciunt. Juvenis heros, jure victoris uſus Polonos præſidiarios aut trucidat, aut captivos centuriatim vendit in Hungariam; ceteros autem e Polonis, civitate in Moravia donatos, exilio & bonorum privatione plectit. Hunc in modum Moravia annos circiter triginta Polonis ſubjecta, Bohemis rurſus obtigit, eamque *Udalricus*, bellicam filii virtutem præmio adfecturus, non quidem *titulo Marchionis*, ſed *Ducis clientelaris Brz'etiſlao* regendam dedit. *u*) *)

*Mieſko, ſeu Miecz'islaus, Polonus. A. C. 1026.*

1029.



*u*) Coſmas L. I. ad annum 1021. & Dlugoſſus L. II. pag. 183. Dobn. ad ann. 1029.

*) Dubravius hiſt. Boh. L. VII. familiam ducit opinionis ejus, quæ ab Udalrico

*A. C.* 1030. *Brz'etislaus, Marav. Dux.*

V. Poſteaquam ad gubernacula Moraviæ acceſſit Brz'etislaus, annos non amplius ſeptemdecim natus, proſperis arrogans ſucceſſibus, non clientis fiduciarii, ſed dominatoris more elatius ſe geſſit, atque inſcio patre fœdus cum Imperatore *Conrado* adverſus Hungaros Oſterrichiam, ſive Auſtriam infeſtantes pepigit. Hinc opinione citius coacto Moravorum milite, quum Imperator dextro Danubii latere hoſtilem regionem *Raaba*, ſeu *Jaurinio* tenus vaſtat, ille ſiniſtra fluminis ripa, conſerto prælio victor, fugientes Hungaros Strigonium uſque perſequutus, ferro, & igne omnia late populatur. Victoriæ hujus fama in Bohemiam perlata, cum *Udalricum*, *Stephano* Hungariæ Regi longe amiciſſimum, in ſtuporem dedit, tum in *Brz'etislaum* gravi adeo ira accendit, ut eundem armata vi a tergo inſecutus, ab expeditione hac minis revocaret graviſſimis. Longius nempe conſiliis, & prudentia ſua proſpexit

xit

rico Brz'etislai patre, Marchionatus Moraviæ initia auſpicatur. Sed his temporibus vicinus Cosmas Marchionum, & Marchionatus ne meminit quidem; Duces ſolum, & Principes memorat. Tria vero Udalrici diplomata, a Viſenmanno apud Beczkowsky p. 792. prolata, in quibus idem Udalricus & Brz'etislaus Marchiones Moraviæ nominantur, ſunt multis capitibus ſpuria. Nam in iis leguntur *Hungarici floreni, ſexagenæ groſſorum Bohemicorum, & clypei hereditarii*, qui duodecimo; item titulus *Lucenburgici, & Sileſiæ Ducis*, qui decimo quarto ſeculo demum invaluerunt. Deinde Joannes Chriſtophorus Viſenmannus, judicio eruditorum auctor eſt protritæ fidei. *Vid. quæ adnotavit D. Perilluſtris de Monſe ad criticam Inquiſit. de initio Marchionatus Moraviæ nota I. pag. 5. ſeqq.* Item *Dobner T. V. Annal. ad ann.* 1029.

*A. C.* 1030. V. Poſtquam

xit pater ſagaciſſimus, ac filius in republica inexpertus. Exiſtimabat igitur non tantum ſibi, gentique ſuæ impendere periculum a Stephano, & Hungaris, quantum a Conrado, & Germanis, qui prolatos in Hungariam Marchiæ orientalis fines, paullo poſt in Moraviam quoque ſint prolaturi; ut re ipſa eventus docuit, quum eorum vires, finitimis terris occupatis, in dies magis, magisque formidandæ evaſerunt. Ita quidem jure, ac merito *Udalricus*; *Conradus* vero tanta Moravorum ope ſubito deſtitutus, factum illius non ſecus accepit, ac ſi ab eodem ſibi ſtruerentur inſidiæ, quarum poſtea pœnas expetiit *x*). At horum omnium origo Adalbertus Marchio Oſterrichiæ, tum adhuc Bavaris ſubjectæ, nullum non movit lapidem, ut *Brz'etislaum Udalrico*, huic Imperatorem reconciliaret. Proinde clam *Conrado*, pacem *Henricum* Bavariæ ducem inter, & *Stephanum* Hungariæ regem compoſuit; deinde nuptiarum quoque conciliator, operam dedit, ut *Brz'etislaus* cognatam ejus Juditham, Henrici Marchionis Franciæ orientalis filiam, Ottonis de Suinfurt ſororem, matrimonio ſibi jungeret. Erat Juditha eximia pulchritudine femina, in *Suinfurtenſi*, ſeu *Suinbrodenſi* parthenone liberaliter educata; quam inde haud invitam rapuit *Brz'etislaus*, atque Olomucium in Moraviam devexit, ubi praeſente *Udalrico* jam placato, nuptiis celebratis, *y*) aquilonem verſus ſuper ſaxeo colle caſtrum extruxit, hodiernæ metropolitanæ Eccleſiæ oppoſitum, illudque Hradiſſtě, id eſt: *caſtellum* appellavit *z*). *A. C.* 1031.

 VI.

*x*) Vid. Dobner ad ann. 1030.

*y*) Idem ad ann. 1031.

*z*) *Pubitschka* chronolog. Geſchichte Böhm. III. Th. ex Balbini T. II, MSS. animadv.

VI. Rebus ſupra votum in Moravia fluentibus, ſævum in Polonia flagrabat bellum, e civilibus fratrum diſcordijs enatum. *Otto* quippe *Mieskonem* regno depulſum, ad *Udalricum* Bohemiæ ducem perfugere coëgit; ipſe vero ſumma rerum potitus, miſſis inſignibus regiis, Imperatori ſe dedit. Ea occaſione uſus Imp. Conradus, ciſoderanas Poloniæ terras diviſit in tres tetrarchias, quarum unam, veroſimilius
A. C. 1032. ducatum *Oppavitnſem*, *Ratiborienſem*, & *Teſchinenſem* Brz'etislao Moraviæ duci *a*) tradidit. Munus hoc iſte clientelari jure ab Imperatore quum accepiſſet præter patris voluntatem, rurſum novum ejus odium, iramque exacuit. Etenim biennio poſt e captivitate, qua Virbenæ ad Albim oppido tenebatur, juſſu Imp. Conradi
1034. emiſſus Udalricus, ut in Bohemiam revertit, filium Moraviæ ducatu exuit, terrisque omnibus ejecit. *b*) Exul Brz'etislaus ad regem Henricum, ac Bavariæ ducem confugit, qui bello adegit Udalricum, ut in gratiam rediret cum filio, eumque Moraviæ, ac hodiernæ Silesiæ ditionibus reſtitueret. *c*) Has ſine ullo negotio vix quidem receperit, quum paullo ante in Polonia Ottone ob tyrannidem occiſo, Miesko e Bohemia redux, thronumque ſuum repetens, ex improviſo in Moraviam irruperit *d*). Quam nullo reſiſtente, longe, lateque percurriſſe, caſtella repentino impetu occupata, ac direpta vel incendiſſe, vel præſidio ſuo firmaſſe, legitur; ſed quonam modo hoſpes ſe-

*a*). Wippo in vit. Conradi Sal. ad annum 1032. & Dobner ad eund. ann.

*b*) Cosmas ad ann. 1000. — Annal. *Saxo*. ad ann. 1034.

*c*) Wippo in vit. Conradi Sal. & Dobner ad ann. 1034.

*d*) Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 2.

ferociſſimus noſtris e terris ejectus ſit, veteres non prodiderunt memoriæ. Illud omnino certum, paucos poſt annos Mieskone mortuo, anarchiam in Polonia obtinuiſſe, qua ſus deque vertebantur omnia. Neque diu poſt ſupremum obiit diem Udalricus Bohemiæ dux; quapropter imperium Bohemiæ ad Brz'etislaum, unicum ejus filium, tranſiit. *A. C.* 1036.

VII. Auſpicatus Bohemiæ regimen eſt Brz'etislaus ab expeditione adverſus Polonos, partim injurias majoribus ſuis illatas ulturus, partim graviſſima, quæ nimium ſæpe Moravia accepit, reſarturus damna; imprimis vero, ut jus in Poloniam, quod jam inde a Duce Boleslao Pio videbatur eſſe legitimum, perſequeretur. Itaque collecto ex Bohemis, Moravisque exercitu, Poloniam infelici anarchia turbatam ingreditur, ac velut ingens tempeſtas furit, ſævit, ſternit omnia. Villas, & urbes cædibus, rapinis, incendiis vaſtat; in munitiones irrumpit, easque diruit; Metropolim Cracoviam impetu facto expugnat, ac theſauris, quos antiqui duces in ærarium retulerant, prædæ loco abreptis, excindit, funditusque evertit *e*). Inſuper anno altero bellum proſequutus, Gneſnam præſidio vacuam capit, ac prædæ dat militibus; ſacra autem *S. Adalberti* olim Bohemiæ, & Moraviæ Epiſcopi, *SS. Gaudentii*, & *quinque Martyrum Fratrum* corpora e templo reverenter levat, ac tandem ferme omni jam Polonia ſub poteſtatem ſuam redacta, infinita auri, & argenti præda onuſtus, Pragam triumphans ingreditur, *f*) cujus ingreſſus hodieque

1038. *Brz'etislaus, Bob. & Mor. Dux.*

1039.

*e*) Cosmas init. L. II. Dlugoſſus L. II. p. 1037.

*f*) Cosmas l. cit.

que numus memorialis g) exſtat. Hac ratione Polonis reddita quidem talionis pœna fuit; ſed Brz'etislaus grande capiti ſuo malum accerſivit. Nam Henricus III. Germaniæ rex veritus, ut ne ſubactis prorſus Polonis vires Bohemiæ, ac Moraviæ ducis maximo opere creſcerent, Bohemiam armis laceſſivit, tamque diu bellum ex bello ſevit, dum tandem ſive ſocordia, ſive perfidia Procopii h), qui Moraviæ, & Hungariæ copiis præerat, Pragam uſque cum exercitu penetravit, ac *Brz'etislaum* ad pacem duris conditionibus ineundam compulit. Quas inter præcipua erat, ut datis obſidibus, auxilia & ſocietatem armorum Henrico promitteret, ſolutoque trium annorum tributo, tributariam agnoſceret Bohemiam. Id quod ille non ſolum præſtitit Ratisbonæ in comitiis, ſed jure etiam jurando pactum firmavit i), proinde cis, & trans Oderam Poloniæ, ſive hodiernæ Sileſiæ, civitates omnino retinuit. Has tamen poſtea Caſimirus a proceribus Polonis e monaſterio Cluniacenſi ad Poloniæ ſolium vocatus, auro redemit, numeratis in annos ſingulos primum quingentis k), deinde vero quingentis triginta marcis. l) *)

A. C. 1042.

VII. Sublata Brz'etislaum inter, & Henricum regem diſſenſione, Bohemiæ æque ac Mo-

g) Voigt de Mon. Boh. T. I. pag. 273. in Brz'etislao num. 5.

h) Cosmas ad ann. 1040.

i) Annaliſta Saxo ad annum 1042.

k) Monachus Gradicenſis Mon. ined. Dobn. T. III. ad ann. 1049.

l) Cosmas ad ann. 1054.

*) De valore *Marcæ* tum uſitatæ Vid. Adauctus Voigt Beſchreibung der bisher bekannten böhmiſchen Münzen.

Moraviæ aliquamdiu pacatæ eſſe licuit. Hungari dein Bohemos Germanis fœderatos ulturi, creberrimas in Moraviam incurſiones fecerunt; etſi ab eisdem ſemper ſunt egregie multati. Quo audito Andreas rex Hungariæ dixiſſe fertur: *Nihil mirum, ſi pelles amittant ſuas, qui crumenas excutere quærunt alienas.* m) Ne vero deinceps par pari referrent Moravi, idem rex civitatem *Brodam* vulgo dictam *Hungaricam*, condidit ſupra fluvium Olſsavam. Quum enim ad tutandos limites ſuos per id tempus circumſpiceret omnia, etiam iſthic Moravis objecit munimenta & civitatem; quæ demum decennio poſt, rege Hungariæ Salomone, juris Bohemici facta eſt, terrisque Moraviæ, ad quas & hodie ſpectat, acceſſit. n) Brz'etislaus interea tranquillitatis ſtudio ditiones ſuas filiis diviſit, ac *Spitigneo* natu maximo Satecenſem Bohemiæ provinciam, *Wratislao* Olomucenſem; *Conrado*, & *Ottoni* Znoymenſem, ac Brunenſem regiones Moraviæ dedit; *Jaromirus* natu minimus, tum adhuc litterarum ſtudiis vacans, interim fuit prætermiſſus, quod Epiſcopatui Pragenſi deſtinaretur o). Atque hæc omnium prima Moraviæ partitio ſuſcepta eſt. Quo autem minus ſucceſſio hereditaria in Bohemiæ ducatu inteſtinis bellis occaſionem daret, ſuprema voluntate ſanxit: Ut Bohemiæ, & Moraviæ ducatum unus, idemque Princeps teneret, in cujus ſucceſſione *non primigenituræ*, ſed *ſenioratus* haberetur ratio, proinde *natu maximus e ducum progenie* imperaret, cui fratres ceteri, Moraviæ duces parerent. *) Quæ conſtitutio or-

A. C. 1049.

1053.

m) Hagecius ad ann. 1049.
n) Chron. Hunnobrod. Dobn. Mon. inedit. T. II. p. 283

o) Cosmas ad ann. 1055.
*) Receptum more antiquo erat, ut omnes Prz'emiſlcæ

ordinum Bohemorum conſenſu *legis pragmaticæ* inſtar fuit recepta, & conſequentibus porro annis obſervata *p*). His ita conſtitutis poſtremam expeditionem ſuſcepit Brz'etislaus non tam ſuo, quam Imperatoris nomine, ac voluntate, ut Hungaros in Auſtria latrocinantes cohiberet. At in ipſa profectione interrupit eum

*A. C.* 1055. immatura, atque inopina mors, *q*) qua ſublatus Chrudimii Bohemorum eſt, Pragæ vero in Eccleſia S. Viti ſepultus.

*Spitigneus, Boh. & Mor. Dux.*

IX. *Spitigneus* non ſolum ut primigenius *Brz'etislai* filius, ſed quod maximus natu e ſtirpe ducali foret, Bohemiæ, & Moraviæ principatum obtinuit. Verum ſub primos imperii dies confeſtim fratres, Moraviæ duces, ſupremo jure, ac clientelari ejus ſubjectione ſe ſe eximere attentarunt, initisque cum Erneſto Au-

---

ſleæ ſtirpis, tamquam primo ducali ſanguine orti, congenitum quoddam jus ad titulum ducis haberent. Hinc & Bohemiæ ducum, & Moraviæ Principum, nati eodem ſanguine filii, ac nepotes, ducale nomen gerebant, ſeque provinciæ, cui præerant *duces*, provincias ipſas *ducatus* appellabant, ut patet ex diplomatis: *Dux, vel ducatus Olomucenſis, Brunenſis, Znoymenſis.* Hi tamen ducatus arbitrarii, & caduci erant, plures, aut pauciores pro numero Principum, quibus mortuis, vel expulſis, revixit prius nomen *provinciæ, regionis, terræ*, vel *territorii*. Denique titulus *ducatus* his terris commodatus, non donatus erat, ne uſurpatione alterius tituli, nempe *ducis Bohemiæ*, uni illi, & primario duci, moleſtia, damnumve crearetur. Quæ omnia inviolata voluit Brz'etislaus ſtatuendo jus novum ſucceſſionis in Bohemiæ ducatu. *Vid. Dobner de initio Marchionatus n. VII.*

*p*) Cosmas ad ann. 1055. Frecherianæ edit. p. 31.

*q*) Dalemilus c. 45.

Auſtriæ Marchione, Andrea Hungariæ rege, & Juditha matre conſiliis, fabam in caput illius cuderunt; *r*) quin immo conſciis Moraviæ nobilibus, ſolenne icerunt fœdus. Clandeſtina fratrum conſilia latere non poterant *Spitigneo*, qui iccirco primum Germanos omnes, non amplius tridui ſpatio, e Bohemia exulare juſſit, ac ne matrem quidem ſuam Juditham ea lege exemit; etſi eandem omni cum honore, cultu, & comitatu in Hungariam dimiſerit. *s*) Deinde armata manu celeriter properat in Moraviam, ejusque nobiles, quos Chrudimii obvios habuit, equis, & armis ſpoliatos, in vincula conjicit; denique tres fratres ſuos, proditionis reos, Moraviæ regionibus multat *t*). Duces quidem *Conradus*, & *Otto*, alter Brunenſis, Znoymenſis alter, *Spitigneum* præſtolati in Moravia, ditiones ſuas eo vivente non receperunt, ſed palatinis in Bohemia miniſteriis *u*) addicti ſunt; *Wratislaus* autem dux Olomucenſis, relicta Olomucii Arabona conjuge, fuga ſalutem ab Hungariæ rege Andrea petiit *v*). Itaque dux Bohemiæ Arabonam in carcerem mittit, quo liberata precibus Severi Epiſcopi, quum in Pannoniam ad maritum feſtinat, repente *x*) moritur; Hungaros autem lectis Moravorum copiis aggreſſus, magna clade afficit, multaque eorum caſtella expugnat. *y*) At hæc ipſa rurſus reddita regi Andreæ ſunt, poſtquam filio ejus Salomoni Henricus IV. Germaniæ rex ſororem *A. C.* 1056.

*r*) Coſmas ad ann. 1055. Dobner ad eund. ann.

*s*) Dalemilus Hiſt. Bol. c. 46.

*t*) Idem l. cit. Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 2. pag. 262.

*u*) Hayecius ad ann. 1056.

*v*) Idem l. cit.

*x*) Idem. l. cit. & Coſmas ad ann. 1055.

*y*) Dalemil. l. cit. c. 46.

rorem ſuam Sophiam promiſit ſponſam parvulo parvulam *z*), ipſe vero Andreas filiam ſuam *Adelbaidem Wratislao* profugo dedit uxorem magna cum dote, regioque apparatu *a*). Tum enim *Spitigneus*, præſertim interpoſitu Germaniæ regis mitiorem induit animum, miſſisque

*A. C.* 1059. legatis, *Wratislaum*, & *Adelbaidem* in Moraviam evocavit, eosque benigne exceptos, ducatui Olomucenſi reſtituit. *b*) Immo poſita veteris odii memoria, integram adeo tuitus eſt concordiam, ut, quum Bela Andreæ frater Polonis auxiliaribus Hungariæ regnum invaſit, ſuis perinde, ac miſſis ab Henrico rege copiis opem Andreæ laturus in Hungariam properaret. *c*)

1061. Sed in ipſo itinere morbus improviſo eum oppreſſit.

*Wratisl. II., Boh. & Mor. Dux.*

X. Extincto *Spitigneo*, e ſanctione pragmatica *Brz'etislai*, ad principatum pervenit *Wratislaus*, qui fratres ſuos ætate anteibat. Is confeſtim e Moravia Pragam profectus, incredibili gaudio Bohemos affecit, præcipue *Conradum*, & *Ottonem* fratres, in quos continuo Moraviam ita diviſit, ut ille occidentalem, iſte orientalem provinciæ hujus partem obtinuerit *d*). Inter hæc aliis quoque rebus in ordinem digerendis intentus, laboranti Hungariæ regi ſuccurrere haud potuit; proinde rivalis Bela regnum Andreæ eripuit, id quod triennio poſt adeptus eſt

1064. Salomon opera *Wratislai*, & Germaniæ regis Henrici. *e*) Beneficio huic ut reſponderet Hungariæ rex Sa-

z) Continuator Herman. Contr. ad ann. 1059.

a) Hayecius ad ann. 1057.

b) Idem. l. cit.

c) Schafnaburg. & Chron. Hervold. ad ann. 1061.

d) Hagecius ad ann. 1061. & Mon. Grad. ad ann. 1060.

e) Schafnaburg. ad annum 1063.

Salomon, pactione cum Wratislao facta, Moraviæ limites Hungariam verſus protendit, ac *Hunno-Brodam* quoque *Ottoni*, & *Conrado* ducibus Moravanis ceſſit, quorum alter civitatem hanc vallo permunivit, alter mœnibus circumdedit. *f*) Inde ſumma tranquillitas finitimos apud populos enata, præcipue quod *Wratislaus*, mortua Adelhaide, *Suatavam* Boleslai Poloniæ ducis ſororem matrimonio ſibi junxerit. *g*) Sed nova turbarum ſemina jecit cum *Jaromirus Brz'etislai* minimus natu filius, de quo in eccleſiaſtica Moraviæ hiſtoria; tum Salomon Hungariæ rex, qui res bellicas a ducibus *Geiza*, & *Ladislao* præclare geſtas lividis aſpexit oculis. *h*) Quare Ladislaus a fratre ſuo Geiza miſſus ad *Ottonem* Moraviæ ducem, quocum Euphemia eorum ſoror nupta fuit, auxilium implorat; contra Salomon a *Wratislao* petit ſuppetias. Re vera utrinque competitores auditi, eodemque bello, res fœda dictu, frater contra fratrem, Jaromiri Epiſcopi Pragenſis artibus, ſtetit. Nam *Otto* cum validis e Moravia copiis advolans prælio, quod interim Geiza ſiniſtro Marte cum Salomone conſeruit, felicius renovato, regi ab intimis conſiliis Comitem *Vid*, & Bohemi exercitus ducem *Suentoplucum*, ſeu *Zventibaldum* fundit, verſoque in fugam Salomone, captivum abducit. *i*) Magno ſane ſtetiſſet ea victoria *Ottoni*, niſi Henricus IV. Germaniæ rex auxilio Wratislai contra Auſtrios, Saxones, & Italos plurimum eguiſſet. Quum enim Henricus & Misniam cum hodierna Luſatia ſuperiore, &

A. C. 1068.

1074.

*f*) Chron. Hunnebrod. mon. Boh. inedit. T. II. pag. 284. & Annal. ad ann. 1068. apud Dobner.

*g*) Coſmas ad ann. 1062.

*h*) Thwroczius c. 52.

*i*) Idem. l. cit. pag. 122. — 125.

& *regiam coronam* eidem polliceretur; Wratiſlaus cum fratribus ſuis fideli ſemper in eum animo, ubivis locorum ſuppetias ivit pluribus bellorum annis. Eam ſibi locatam remuneraturus operam, Henricus jam Imperator, in conventu Moguntiæ habito, præſentibus regni Optimatibus, Ducibus, Marchionibus, Epiſcopis, Wratislaum *Regem* nominavit, eique regiam coronam ipſe impoſuit; Trevirenſis autem Archiepiſcopus eundem Pragæ ritu ſolenni unctum, regia corona redimivit, ſpectante innumera hominum multitudine, & ſalutem, ac felicitatem acclamante. *) *k*)

*A. C. 1086 Wratisl. II., Boh. Rex I.*

XI.

*) Hæc dignitas regia Wratislao collata, fuit ſolum *perſonalis*, ideoque ad poſteros non tranſiit uſque ad Wladislaum II. Bohemiæ regem. Unde a vero abludit, quod Pulkawa ſec. XIV. ſcriptor ad ann. 894. narrat, ſcilicet: Poſt everſum Magnæ Moraviæ regnum annis 92. idem regnum ab Henrico IV. Imp. cum conſenſu Principum imperii inſtauratum, atque in Bohemiam fuiſſe tranſlatum, dum Wratislaum *regem*, & ducatum Bohemiæ *regnum* appellavit. Item ab eodem Imp. Moraviam in *Marchionatum* eſſe commutatam, & cum ceteris principatibus, ac provinciis, quæ quondam Suatopluco ultimo regi Moraviæ paruerant, ut Polonia, Ruſſia &c. coronæ Bohemiæ incorporatum, ſubjectumque fuiſſe. Nam huic ſententiæ repugnant contraria teſtimonia coævorum ſcriptorum, & diplomatum; *Ruſſia* quoque Moravis, Bohemisve nunquam ſubjecta erat. Immo Pulkawa ipſe ſui oblitus, deinde per annos 100. omnes eos, qui Moraviæ præfuerunt, non *marchiones*, ſed duces, & principes, ut Cosmas, Vincentius, aliique coævi, nominat, e. g. pag. 128. *Otto Dux Moraviæ*. pag. 129. in ipſo diplomate Henrici IV. Imp. *Conradi Ducis*, nempe itidem *Moraviæ*. *Vid. Dobner Mon. hiſt. T. III. pag.* 89. & 127. & *de initio Marchionat. Mor. n. III.*

*k*) Cosmas ad annum 1086.

XI. Haud diu poſt Otto*) Moraviæ orientalis dux e vita exceſſit, cujus duo filii *Suatoplucus*, & *Ottik*, ſeu *Otta*, ſuaſore *Conrado* patruo terras patrimonii ſui occuparunt, abſque conſenſu *Wratislai* regis, qui ſummum in Moravia principatum retinuit. Ille igitur utrumque terris paternis exuit, eorumque loco Olomucium cum civitatibus ceteris *Boleslao* filio ſuo tradidit, A. C. 1087.
qui hoc ipſo anno præmatura morte obiit. *l*) Patruelium miſerorum partes amplexi ſunt cum *Jaromirus* Pragenſis Epiſcopus nimio Wratislai, quoad vixit, odio alioquin imbutus, qui Ladislai Hungariæ regis opem adverſus vim fratris implorabat *m*); tum *Conradus* Znoymenſis, & Brunenſis dux, qui ditionem paternam exheredatis vindicaturus, eosdem in fidem, ac præſidium ſuum recepit. *n*) Facinus hoc tanta ira- 1091.
cundia *Wratislai* accendit animum, ut lecto milite Moraviam ingreſſus *Conradum* de poſſeſſionibus omnibus deturbare conaretur. Verum aderat in exercitu filius regis *Brzetislaus*, qui ob illuſiones, neſcio quas, *Zderadium* ærarii præfectum, patri cariſſimum, in caſtris occidit, & multis, iisque fortiſſimis aſſeclis ſeductis, caſtra ſua caſtris paternis oppoſuit. Zderadii cædes ut prorſus inexpectata *Wratislao* accidit, ita iram in filium exacuit, in *Conradum* extinxit, præcipue quum hujus conjux Walburga, pedibus regis ſupplex advoluta, ad placandum illius animum omni facundiæ vi uteretur. Rex enim lacrimis, &

F pre-

*) Monachus Gradicenſis Ottonem hunc *Patrem Patriæ* appellat ad annum 1077.

*l*) Cosmas ad ann. 1091.

*m*) Dobner ad ann. 1089. in notis nota *c*. Annal. Hagec.

*n*) Peſſina Mart. Mor. pag. 270. & Pelzel Hiſt. Boh. ad hunc annum.

precibus facundæ principis motus, optabili cum *Conrado* pace compoſita, receptui cecinit; *Brz'etislaus* autem, data licet a patre venia criminis, arma contra eundem pauliſper geſſit, ac demum relicta patria, cum duobus aſſeclarum millibus in Hungariam diſceſſit ad Ladislaum regem, cujus gratiam diu tenuit *o*). Ab ea diſſenſione *Wratislaus* brevius egit ævum, & venatui aliquando vacans, equo ruente lapſus, e vita exceſſit, quum paullo ante nominaſſet ſucceſſorem *Conradum* fratrem. Hunc igitur Bohemiæ ordines communi ſuffragio in ſolium evehunt, non *regis*, ſed *ducis* nomine *p*). Ille autem inter alia nepotibus *Suatopluco*, & *Ottoni* paternam in Moravia hereditatem reſtituit, filiis ſuis *Udalrico*, & *Leopoldo*. Brunenſem, & Znoymenſem regiones ceſſit. Ad hæc profectionem in terram ſanctam adverſus Saracenos parabat, quod Ladislaus Hungariæ rex, miſſis Franciæ, & Angliæ regum litteris, ſollicite urſit *q*); ſed inopina mors cœptis illius obſtitit, quippe ducatu Bohemiæ ſeptem duntaxat menſes potitus eodem, quo *Wratislaus*, anno mortem occubuit. *r*)

*A. C.* 1093. *Conradus Boh. & Mor. Dux.*

*Brz'etisl. II. Boh & Mor. Dux.*

XII. *Conradi* morte cognita, *Brz'etislaus* cum regis Hungariæ comitatu, celeriter Pragam venit, Ordinum conſenſu ducatum Bohemiæ adeptus. Principio non ſolum hariolos, incantatores, ac veneficos e Bohemia expulit; ſed Moraviæ etiam ducibus, paria ſuis in terris ut facerent, auctor, ſuaſorque fuit *s*); deinde in

*o*) Coſmas ad ann. 1091.
*p*) Hayecius ad hunc ann.
*q*) Thwroczius apud Schvantner T. I. Script. rerum hung. pag. 134.
*r*) Coſmas ad ann. 1092. & Monach. Grad. ad an. 1093.
*s*) Dubrav. hiſt. Boh. L. IX. n. 30.

in Poloniam, ſeu hodiernam Sileſiam irruptionem fecit, duorum annorum tributum exacturus. Id quod *Wladislaus* Poloniæ Dux non modo in præſenti non præſtitit, ſed poſtea etiam vindictæ ſtudio in Moraviam miſit cum exercitu *Secechum* Palatinum Cracovienſem, qui vaſtata aliquamdiu regione, & paucis Moravorum turmis profligatis, præda onuſtus, viam relegit. *t*) Sed ultum ivit injurias *Brz'etislaus* cum Moraviæ Ducibus, ac per Glacenſem provinciam impreſſione facta in Poloniam, igne, ferroque eam vaſtavit, quoad *Wladislaus* tributum omne tulit, mille videlicet marcas argenti, & ſexaginta auri *u*). Brevi ſpatio interjecto, moleſtum, & operoſum magis negotium *Brz'etislao* faceſſere auſi ſunt Moraviæ Duces *Udalricus* Brunenſis, & *Leopoldus* Znoymenſis, qui regnandi cupidine novis in dies rebus ſtudebant. Horum ille ambitionem repreſſurus, cum fratre *Borz'ivogio* exercitum in Moraviam adducit, inquietos exuit ditionibus, atque in Auſtriam fugere compellit. Quum vero profugi, a *Godefrido* Marchione oppido *Radislavia*, ſeu hodierno *Rötzio* donati, aſſiduas in regionem Znoymenſem irruptiones facerent; *Udalricum* a Moravis captum, in Glacenſem carcerem abduci juſſit; *Leopoldus* poſtquam uno medio menſe Radislaviæ obſidionem tulit, rebus ſuis diffidens, clanculum ex oppido fugit in Hungariam. Inde *Brz'etislaus* tumultuoſis orbatas Brunenſem, ac Znoymenſem ditiones tradidit *Borz'ivogio*, quem & Henrici IV. Imp. auctoritate ſucceſſorem ſuum deſignavit; ipſe paucis poſt

A. C. 1095

1098.

1099.



*t*) Cromerus L. V. in Wladislao. — Dubrav. l. cit.

*u*) Cosmas L. *III.* ad an. 1093. & 1096.

poſt diebus Werſchovecenſium inſidiis, venatui indulgens, jaculo trajectus. *v*)

*Borz'ivogius Bob. & Mor. Dux.* XIII. Quapropter *Borz'ivogius* illico in Bohemiam profectus, faſces ducales accepit, atque *Udalricum* e cuſtodia Glacenſi eductum Brunenſi, *Leopoldum* ejus fratrem de exilio evo-
*A.C.* 1100. catum, Znoymenſi ditioni reſtituit. Quo quidem conſilio ſummæ conjunctionis vinculo agnatos Principes ſibi devinctos voluit; at nihilominus ter amiſſum thronum, ter recuperavit. Nam *Udalricus* beneficii immemor, favore quorumdam Bohemiæ Procerum, & imperii Principum ſubnixus, illatis in Bohemiam ſignis bellicis, principatum ejus ambiit. Spe tamen ſua deluſus eſt, quum non modo ceteros Bohemiæ proceres, ſed *Suatoplucum* quoque, & *Ottonem* Duces Olomucenſes armata manu a partibus Borz'ivogii ſtare comperit; Germani vero Principes ex acie excedentes, in fugam ſeſe
1101. dederunt, opulenta in caſtris præda relicta. Deſperatis igitur rebus *Udalricus* reſipuit, armisque ſuaſore *Suatopluco* poſitis, placatum effecit *Borz'ivogium x*). Iſte deinceps tranquillum tenere poterat dominatum, niſi mortuo *Wladislao* Poloniæ Duce, junctis cum *Suatopluco* Olomucenſi viribus, *Spitigneum* non legitimo thoro genitum contra *Boleslaum* filium legitimum,
1103. ſuumque e ſorore Juditha nepotem, defendiſſet, illatis in Sileſiam armis. Indignati enim Bohemi, quod Dux pretio corruptus, agnatum Principem præter fas, & æquum bello exagitaret, ad reducendas copias eum adigunt; Poloni

*v*) Idem ibid. ad an. 1100.

*x*) Idem ad hunc annum. Peſſina Mart. Morav. L. *III.* c. 3.

ni autem ſedatis domi tumultibus, in unum *Suatoplucum* arma vertunt, ſemel, atque iterum de Moraviæ bonis prædantur *y*). Quibus repreſſis *Suatoplucus* ipſe gravius quidpiam in *Borz'ivogium* auſus eſt, tum quod factam in Sileſia prædam ex æquo bipartitus non eſſet, tum quod potior Optimatum pars ei detuliſſet ſceptrum Bohemiæ. Quare conflatis in Moravia copiis, Pragam feſtinat, ſolium occupaturus. Sed hoc tempore quidem re infecta rediit; voti autem redditus compos fuit, quum Borz'ivogio Ratisbonæ apud Henricum IV. Imper. agente, Proceres Bohemos, ipſosque adeo Werſchovecenſes in partes ſuas traxit, Urbe Praga, ſolioque Bohemiæ potitus *z*). A. C. 1104. 1107.

XIV. Sceptro ita amiſſo, *Borz'ivogius* primum in Poloniam, mox in Saxoniam ad Henricum V. Imp. confugit, qui auro delinitus, *Suatoplucum* ad ſe vocatum, in carcerem includit; *Borz'ivogium* autem copiis inſtructum, remittit in Bohemiam, ducemque ſuum ut recipiant, Bohemis præcipit. At illum *Otto* Dux Olomucenſis, quem *Suatoplucus* vices ſuas agere juſſerat, acerrimo prælio in fugam datum, de ſpe minime jam dubia deturbat. Immo captivus Dux, promiſſis Imperatori decies mille argenti marcis, libertate donatus, ſolium recipit, & quas ſolum potuit, ſepties mille marcas Henrico mittit, pro ceteris *Otto* Olomucenſis fidem interponit *a*). Brevi nihilominus vadem liberat *Suatoplucus*, quum filio auctus, cui Henricus,

*Suatoplucus Boh. & Mor. Dux.*



*y*) Dubrav. L. X. n. 10. Cromer. L. V. in Bolesl. Krz'ivouſto.

*z*) Coſmas L. III. & Annales Hildesheim. ad hunc annum.

*a*) Coſmas, & Annales Hildesheim. l. cit.

ricus Imp. nomen ſuum dedit, contra Hungaros ſuppetias Imperatori tulit. Et quidem ſtrenuiſſime rem geſſit in Hungaria; ſed vixdum in Bohemiam revertit, quum Hungari tribus agminibus Moraviam longe, lateque depopulantur. Itaque ad arma iterum excitus *Suatoplucus*, in Moraviam ſumma feſtinatione properat, fratremque *Ottonem* Moravico militi præficit; dum vero hoſtem aggreſſurus ſilveſtre iter facit, tenſus forte arboris ramus læ-
*A. C.* 1108. vum eidem oculum excutit, ac remeare cogit Olomucium, quo etiam *Ottonem* autumnus compellit. Sanato vix vulnere, maturius copias ex hibernis uterque educit, factaque impreſſione in Hungariam, Nitriæ, ac Tyrnaviæ regiones pervaſtat, dives prædæ, ac victoriæ domum revertit. Tandem *Suatoplucus* junctis poſtremum cum Henrico viribus in Sileſiam contra
1109. Polonos profectus eſt; quidam vero Werſchovecena e familia, quam ille nuper exciderat, ſuperſtes, pecunia inductus, eundem ſera nocte ex Henrici tentorio redeuntem, ſpiculo exanimem reddidit. *b*)

*Wladiſlaus Boh. & Mor. Dux.*

XV. Jactura hac moti Bohemi in caſtris ad Glogaviam Sileſiæ, Ducem proclamant *Ottonem* occiſi *Suatopluci* fratrem; Ordines autem Bohemiæ *Wladiſlaum*, tertium Wratiſlai filium ſolio digniorem judicarunt, quorum ſententia vicit. *c*) Novus igitur Dux *Wladiſlaus* præſidii gratia ad Imperatorem diſceſſit, quum ſubito adeſt *Borz'ivogius* cum *Waczeſlao* Miſniæ Marchionis filio, captaque Praga, & arce Wiſchehrad,

*b*) Chronicon Pegav. pag. 17. Pulkava ad hunc annum.

*c*) Cosmas L. III.

hrad, inſignia Ducis arripit; triduo autem poſt *Olomucenſis Otto* Moravorum exercitu denuo Pragam obſidet, civibus, ut tanto in periculo maxime anxiis. Nunciis edoctus de rebellione *Wladislaus* in Bohemiam quidem advolat; neque tamen æmulis ſuperior evaſit, niſi quum Imperator conductitio cum exercitu venit, qui caſtris ad *Rokiczanam* oppidum locatis, rivales omnes ad judicium vocavit. Verum *Otto* receptui ſigno dato, in Moraviam contendit; *Borz'ivogius*, & *Waczeslaus* ut primum advenerant, in vincula conjecti; Wladislaus ſolio reſtitutus. *d*) Hic Pragam redux de aſſeclis *Borzivogii* graviſſimas expoſcit pœnas; Ducem vero *Olomucenſem Ottonem*, qui rivalium unus erat ſuper, ſpecie comitiorum in Bohemiam invitatum, *Borz'ivokladii*, ſive *Pürglicii* in carcerem detrudit, ac triennio tenet captivum. Ita liber metu ſibi videbatur; at *Sobieslaus*, quartus *Wratislai* filius a profugis in Poloniam Bohemis, perinde ac Principum captivorum aſſeclis incenſus, Polonico milite Bohemiam infeſtat, tamque diu ſceptrum *Wladislao* dubium facit, dum *Swatava Wratislai* regis vidua filiorum ſuorum diſcordias ſedavit. Itaque *Wladislaus Sobieslao* Zatecenſem ditionem in Bohemia, poſtea vero etiam in Moravia (*Udalrico*, ac *Leopoldo* jam mortuis) Znoymenſem, ac Brunenſem regiones donavit; *Ottoni* de carcere emiſſo Olomucenſem Provinciam reſtituit; *Borz'ivogio* Pragam cum dimidia Bohemia ceſſit, altera Bohemiæ parte trans Albim ſibi relicta. *e*) Sed triennio ſolum pax inter fratres viguit. Nam *Borz'ivogius* a nobilibus Bohemis, quibus natio-

*A. C.* 1110.

1115.

1117.

 ne

*d*) Cosmas l. cit. Chronic. Pegav.

*e*) Cosmas L. III.

ne Germanos præferebat, rurſum exulare coactus, vitam paullo poſt finiit; *Wladislaus* denuo totius Bohemiæ dominator, *Sobieslaum* e Moravia, ubi res novas moliebatur, expulit,
*A. C.* 1123. ac Brunam *Wratislao*, & *Spitigneo* Udalrici filiis, Znoymam *Conrado Leopoldi* filio dedit. Tandem morbo correptus, nimiis Suatavæ matris precibus ceſſit, ut *Sobieslao*, fruſtra ubivis præſidium quærenti, reconciliaretur, eumque ſibi ſucceſſorem deligeret. *Sobieslaus* ergo Pragam vocatus, Ordinum conſenſu nominatur ſucceſſor *Wladislai*, qui brevi poſt vita functus eſt, relictis filiis: *Wladislao*, *Theobaldo*, & *Henrico*. f)

*Sobieslaus Boh. & Mor. Dux.*

XVI. Violato ſucceſſionis jure *Otto II.* Olomucenſis Dux ægerrime tulit præreptum ſibi prius genito Bohemiæ principatum, quem
1125. ei *Wladislaus* moriturus pollicebatur. Sed quum ideo omnia, quæ ad *Sobieslaum* ſolio deturbandum opus erant, ſollicite parat; ſummis ille copiis ſe infert in Moraviam, ac fratrem viribus imparem, ditionibus excedere compellit. Fortunæ jactatæ portus, ac perfugium *Ottoni* fuit *Lotharius II.* Imperator, apud quem publico in conventu cauſam ſuam lingua Germanis propria, cujus imprimis erat gnarus, adeo feliciter peroravit, ut Imperator alioqui Bohemis, quod æmulis ejus ſuppetias iverint, non parum infenſus, opem, & auxilium eidem promitteret. Quare valido cum exercitu, cui *Ot-*
1126. *tonem* præfecit, Bohemiam ingreſſus, caſtra ad *Chlumeczium* oppidum conſtituit. Occurrit *Sobieslaus* longe inferior copiis, inſtruitur utrinque acies, acerrima pugna pugnatur. Demum nihilominus *Otto* auctor belli, quum ſtrenuiſſi-

me

f) Coſmas l. cit.

me in hoſtes irruit, cum quingentis nobilibus Germanis vita privatur; Brandenburgicus Marchio, multique Abbates, & Epiſcopi Germaniæ Bohemis dant manus, ceteri in fugam ſe conferunt præcipites; Imperator ipſe vix incolumis acie exceſſit, quem vetuſta quædam chronica omnino captum, ac duris conditionibus a Sobieslao dimiſſum, memorant. g) Jacturam, atque damnum reſarturus videbatur Imperator; ſed majora forte mala veritus, amicitiæ vinculo ſibi junxit *Sobieslaum*, qui adjumento deinceps eidem fuit. h) Id vero expeditior ut præſtaret Bohemiæ Dux, fœdus cum Bela Hungarorum Rege icturus, Olomucium venit, atque obvios habuit *Wenceslaum*, & *Ottonem* occiſi Ottonis filios, eorumque matrem viduam cum filio decenni *Brz'etislao*, qui omnes lugubri veſte induti, venia paterni delicti petita, gratia, & præſidio Ducis agnati ſalutem ſuam commiſerant, ac propterea ditionibus paternis donati ſunt. i) Tum ex Hungaria rediens, felici rerum ſucceſſu ferocior *Sobieslaus*, *Wratislaum* Brunenſem Ducem animo inquieto ſuſpectum, dedit in carcerem arcis *Donina*; *Conradum* quoque Ducem Znoymenſem, quod *Wratislai* cauſa tumultuaretur, in caſtro Wiſchehrad includi juſſit. Idem fatum plures Bohemorum nobilium quum experti ſunt, conjuratio contra eundem facta, cædesque demandata duobus ſicariis fuit. At hi, Glacium, & Olomucium iter parante Duce, tempore detecti, facinoris auctores patefaciunt, præcipue caput A.C. 1130.

con-

g) Jaroslaus, ſeu Cont. Cosmæ. Annaliſta Saxo ad hunc an. Eberus ad 12. Martii. Chronicon Mansfeld.

h) Jaroslaus ad hunc. an.

i) Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 3.

conjurationis *Brz'etislaum* Conradi nepotem, Principem Moravicum *). Hinc Pragam reverſus, de conjuratis judicium fieri voluit a Bohemiæ Ordinibus; quorum ſententia *Brz'etislao* eruti ſunt oculi, ceteri condignis quoque ſuppliciis affecti. *k*) Sanguinario hoc judicio exercito, duces Moravanos *Wratislaum*, & *Conradum* ex vinculis expeditos priſtino ſtatui reddidit; *Jaromirum Borz'iwogii* fratris filium cum trecentis equitibus Bohemiæ, & Moraviæ nobilibus Lothario Romam capeſſendæ ſolenni ritu coronæ imperatoriæ cauſa proficiſcenti comitem eſſe juſſit. *l*) Ita ſecurus de gratia Imperatoris, & inſidiis domi liberior, expeditio-
X. C. 1133. nem contra Polonos ſuſcepit, ut pendendi tributi, quod omiſerant, eos admoneret. Itaque copiis in Bohemia, & Moravia coactis Znoymenſem Ducem *Conradum* præfecit, qui cæſis ad *Waagum* fluvium Polonis, cum auxiliaribus Hungaris arma conſociavit; *Sobieslaus* autem alio exercitu longe, lateque populatus eſt Sileſiam, magna præda, mancipiisque Polonicis abductis. Sed paria paribus retulit *Boleslaus* Poloniæ Dux, Moravia pervaſtata; ideoque *Sobieslaus* bino exercitu altero Bohemiæ, Moraviæ altero iterum Sileſiam invadit, ejusque populatione tum demum abſtinet, dum prius trienne armiſti-
1137. tium, deinde etiam pax Glacii inita conſequitur.

*) Dubrav. L. XI. in not. ait: *Brz'etislaus quis ſit, vel cujus Conradi nepos, fax conſpirationis vel caput, is excæcatus, quonamve ſit referendus in principum ſerie; nec ex præcedentibus, nec ex ſequentibus colligi poteſt.* Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 3. putat *Conradi*, vel *Ottonis* nepotem fuiſſe.

*k*) Jaroslaus ad hunc añ.

*l*) Peſſina Mart. Morav. l. cit.

tur, conceſſâ Bohemis *Cujavia. m)* Huic muniendæ intentus, poſtquam filium *Wladislaum*, ætate juvenem, auctoritate Imperatoris Conradi, & invito conſenſu Ordinum ſui ſucceſſorem conſtituit, lethalem in febrem incidit, ac decimo quinto regiminis anno obiit, tribus præter Wladislaum relictis filiis: *Sobieslao, Udalrico,* & *Wenceslao. n)*.

XVII. Mortuo *Sobieslao*, non *Wladislaus* ejus filius, ſed alius *Wladislaus* priore Duce Bohemiæ genitus, voluntate Ordinum in Bohemia obtinuit dominatum, quem ut retineret, ad Conradum Imp. feſtinavit. *o)* Juvenis *Wladislaus* primum in Hungariam, tum in Moraviam præſidium implorans venit, quo etiam non pauci Bohemiæ Nobilium, novo Duce haud contenti, partim ad *Conradum II.* Znoymenſem, & *Wratislaum* Brunenſem, partim ad *Ottonem III.* Olomucenſem Duces profugerant. Hi *Wladislao* juvene, nec non *Spitigneo*, & *Leopoldo Borz'ivogii* filiis in partes ſuas pertractis, Znoymenſem *Conradum* Bohemiæ Ducem proclamant, isque ad ſceptrum vindicandum in Bohemiam cum exercitu contendit. At redux ab Imperatore *Wladislaus* vim vi opponit; etſi conſerto prælio, *Conrado* palmam deferre, ſeque reſiduo cum milite Pragam recipere coactus eſt. *Conradus* victoria elatior, Pragam obſidione premit, dumque Wladislaus opem ab Imperatore implorat, injectis jaculis igneis, multa templa, & cænobia Vulcano tradit. Adeſt tandem numeroſo cum milite Imperator laturus ſuppetias; 1142
qui-

*Wladisl. II. Boh. Rex II.*

*A. C.* 1140.

*m)* Jaroslaus ad hunc. ann. Dubravius Hiſt. Bohem. L. XI.

*n)* Iidem l. cit.

*o)* Jaroslaus ad hunc ann.

quibus longe imparem ſe Dux Moravenſis ratus, receptui canit, magnisque itineribus in Moraviam revertitur. p) Praga Cæſaris auxilio, quod Bohemis multo pretio ſtetit, ab obſidione liberata, Dux Wladislaus injuriæ acceptæ memor, armata manu in Moraviam venit, ac primum *Conradi* Znoymenſis, mox *Wratislai*, & *Ottonis* regiones dat militibus diripiendas, ipſos demum Duces ſolum vertere coëgit.
A. C. 1144. Placato dein animo, *Wratislaus*, & *Otto* interventu *Henrici Zdik* Epiſcopi Olomucenſis ditiones ſuas receperunt; *Conradus* autem Znoyma, quam *Wladislaus* præſidio ſuo tenebat, per aſtum occupata, novam cudere fabam non deſiit, inſuper eundem Henricum Epiſcopum, quum Pragam iter faceret, ad Litomiſslium Bohemiæ vita privare conabatur. Quam ob cauſam ab Eugenio III. Pontifice ſacrorum uſu prohibitus
1146. fuit; Wladislaus vero contra rebellem copias duxit, & Znoyma expugnata, *Conradum* caſtro adſito ſe defendentem eo adegit, ut clam fugeret ad Geizam Hungariæ Regem. Hujus benevolentia tam diu fruebatur, dum Imperatoris Conradi opera in gratiam cum *Wladislao* revenit, ſuamque regionem vaſtatam recepit. q) Non tamen diu potitus eadem, ſed ab expeditione Hieroſolymitana redux *) paullo poſt abs-

p) Jaroslaus. Vincent. apud Dobner Monum. Boh. inedit. T. I.

q) Vincent. ad hunc ann. Peſſina Mart. Mor. L. III. c. 4.

*) Expeditionem in terram ſanctam, ſuadente S. Bernardo Abbate Claravallenſi, ſuſceperunt: Conradus Imp., Ludevicus VII. Galliæ rex, Wladislaus II. Bohemiæ dux cum Henrico, & Spitigneo principibus. Adfuit etiam Conradus II. Znoymenſis dux, ac inter alios rem ſtrenue geſſit. *Vid. Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 4. p. 310.*

abſque liberis obiit, ejusque terras *Wladislaus* *Henrico* fratri ſuo tradidit. Erat Henrico filius itidem nomine *Conradus*, qui poſtea Fridericum Imp. inaugurationis ſolennis ergo Romam comitatus eſt cum ſelectiſſimis 100 Equitibus Moravis; quod idem præſtitit *Fridericus Wladislai* filius cum 300 cataphractis Bohemis. *r*) A. C. 1150.

XVIII. Rebus in Bohemia, & Moravia pacatis, ut ne Principes Moravani pretio, aut promiſſis animum *Friderici Imper.* adlicerent, *Wladislaus* Herbipolim profectus, benevolentiam 1156. ejus aucupari voluit. Celebrabat tum Imperator nuptiarum ſolennia, ac duci non favorem modo, ſed *regiam* quoque *coronam* promiſit, ſi adverſus rebelles Mediolanenſes auxilio eidem foret. Annuit *Wladislaus*, operamque profeſſus, ut fidei ſuæ documenta daret, prius contra Polonos Imperatori adjutor fuit. Nam conflato ex Bohemis, & Moravis exercitu cum fratribus *Theobaldo*, & *Henrico* Znoymenſi duce Viadrum trajecit, captaque Glogavia rem adeo ſtrenue geſſit, ut Poloni & pacem ab Imperatore peterent, & juſſa illius facerent. Finita expeditione Polonica, *Fridericus* Imp. comitia imperii habuit Ratisbonæ, ubi laudata, quam imperio præbuit, ac porro præbiturus eſſet, *Wladislai* Bohemiæ ducis opera, *coronam regiam* manu ſua eidem impoſuit. *s*) Novus Rex nobilium, po- 1158. puli-

*r*) Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 5.

*s*) Jarosl. & Vincent. ad hunc an. Peſſina Mart. Mor. L. III. c. 5. vult primum anno 1162. in Italia coronatum eſſe Wladislaum regem. Nempe fatetur anno 1158. *circulum regalem* Wladislao eſſe impoſitum, hunc tamen a *corona regali* diſtinguit. At vero *circulus*, & *corona regalis* diverſa ſolum nomina habue-

pulique applauſu Pragæ exceptus, paullo poſt cum *Theobaldo* fratre, *Conrado III.* Znoymenſi Duce (is enim ſuffectus in locum Henrici patris eſt) & fortiſſimis quibusque Bohemorum, & Moravorum in Italiam movit ad frangendos, domandosque Mediolanenſium animos. *t*) Quos quidem maxima nominis gloria fregit, ac domuit; ſed in Moravia interim excitavit *Sobieslaus* prioris Ducis *Sobieslai* filius, qui jam antea ſceptrum *Wladislai* affectans, caſtello Bohemiæ *Prz'imda*, vulgo Frauenberg, tenebatur, occiſo autem carceris Præfecto, ad Moravos Principes profugit. Hic igitur cum non nullis male affectis Moravis Olomucio occupato, adeo crudeliter in cives ſæviit, ut Rex *Wladislaus* ex
A. C. 1161. Italia redux in Moraviam ad comprimendum rebellem Principem properaret. Cingitur obſidione Olomucium, *Sobieslaus* ad deditionem impulſus, in caſtri prioris cuſtodiam datur. Mortuo ſubinde *Ottone III.* Olomucenſi Duce, regionem hanc Fridericus, e ſecunda expeditione Mediolanenſi reverſus, a patre *Wladislao* obtinuit *). Brunenſem vero ditionem ab obitu

*Wra-*

buerant, quod coronæ regum eſſent apertæ, coronæ imperatorum arcuatæ, ſeu clauſæ. Hinc Pulkava: Tum temporis, inquit, propter nobilitatem imperialis diadematis, coronæ regiæ *circuli* a divis imperatoribus ſunt vocatæ. *Vid. Dobner. Mon. inedit. T. III. pag.* 170.

*t*) Peſſina Mart. Morav. L. III. c. 5. pag. 315. & ſeqq.

*) P. Pubitschka Hiſt. Boh. P. III. cenſet, Moraviam *Marchionatus* nomen ſortitam eſſe anno 1158. At in coævis ſcriptoribus nomen *Marchionis Moraviæ* ante an. 1183., in diplomatis vero ante an. 1190. nusquam reperitur, ſed ubique titulus *ducis*, *principis* Moraviæ occurrit; Moravia vero ipſa non *Marchionatus*, ſed *Provincia*, *Regio*, *Terra*, &c.

*Wratiſlai* conſequutus eſt *Waczlaus*, ſeu *Wenceslaus* Sobieslai I. filius. Atque ita Moravis in ordinem redactis, Hungari a Bohemiæ Rege implorant auxilia, ut Stephanus Geizæ Regis filius, quem Imperator Conſtantinopolitanus *Emmanuel* rejectum cupiit, paternum in ſolium evehatur. Rex junctis cum *Friderico* Olomucenſi Duce copiis, ſuppetias venit, jamque prælio Imperatorem Græcum laceſſere parat, quum is pacem, & amicitiam offert, miſſo *Bogutta* legato natione Moravo, *qui*, ut Vincentius ait, *pauper de familia Conradi Ducis Moraviæ in expeditione Hieroſolymitana Græciam intraverat, & probitate ſua ad tantum honorem devenit, ut apud Imperatorem Græcum inter primos haberetur, caſtro quodam ditiſſimo donatus.* Itaque multis ultro, citroque actis, pax tandem omnium conſenſu facta, *Emmanuel*, & *Wladislaus* renovant amicitiam Conſtantinopoli initam, nepos Imperatoris Græcorum matrimonio ſibi jungit *Friderici* Moraviæ Ducis filiam, denique Rex ab Hungaris, & Imperatore immenſis prope donis onuſtus, glorioſe in Bohemiam revertitur. *u*). A. C. 1164.

XIX.

&c. appellatur. Immo diu poſt an. 1158. Moravia, ut alias, in tres dominos diviſa manſit, quod rege Wladislao, poſt dictum annum non fuit immutatum. Neque Fridericus Wladislai filius poſt Italicam expeditionem de Imperatore, ac patre ſuo præclare meritus, *Marchio* fuit; is enim in diplomate anno 1169. non Marchionem, ſed Ducem Olomucenſem ſe nominat his verbis: *Ego Fridericus, Dux Olomucenſis provinciæ. Vid. Ziegelbauer Hiſt. Monaſt. Brzewnov. pag.* 243. & *Dobner Diſſert. de I. March. Mor. n.* 4. *& ſeqq.*

*u*) Vincent. & Cinnamus L. V. Hiſt. P. II. apud Dobner Mon. Bohem. ined. T. I.

*A. C.* 1173. XIX. Quum autem reliquos vitæ dies quieti dare cuperet, Bohemiæ regnum absque conſenſu ordinum commiſit filio ſuo *Friderico*, Duci Olomucenſis Provinciæ. Id quod Imperator non minus, quam Bohemiæ Principes graviter tulerunt adeo, ut voluntate eorum *Fridericus* repulſam pateretur, ac *Sobieslaus* idem ille, qui jam tredecim, antehac vero tres annos in carcere *Prz'imda* tanſegit, ſummum in Bohemia imperium obtineret. Tam ſubita viciſſitudo, & mutatio ſtomachum fecit *Wladislao*, proinde cum *Prz'emislao*, ac *Wladislao* filiis in Thuringiam abiit, ubi ſeptem poſt menſes dolore animi exſtinctus eſt. *v*) Contra *Sobieslaus II.* præter ſpem regno accepto, ſummis inceſſit gaudiis, & quum diuturno carcere efferatis eſſet moribus, ruſticorum magis, quam nobilium conſuetudine utebatur, paſſim iccirco *Princeps ruſticorum* appellatus a Bohemiæ Principibus. Unus omnium erat *Conradus III.*, ſeu *Otto* Dux Znoymenſis, qui magna prudentia, & virtute militari clarus, tempori ſerviit, ac *Sobieslai* animum ita ſibi devinxit, ut quum *Fridericus* patrio ſolo extorris vitam ageret, *Waczlaus*, ſeu *Wenceslaus* de Brunenſi provincia in Olomucenſem transferretur, ipſe vero eandem Brunenſem ſibi donatam cum Znoymenſi obtineret. *x*) Quo beneficio obſtrictus, auxilio fuit *Sobieslao*, dum hic ruſticorum gratia bellum intulit Henrico Auſtriæ Duci ob ſilvam in limitibus ſitam, quam ſibi Auſtrii æque, ac Bohemi vindicabant. Nam levi hac de cauſa col-

1174. *Sobieslaus II. Boh. & Mor. Dux.*

1176.

lectis

*v*) Jaroslaus, & Cont. Vincent. ſeu Chronicon Siloënſe edit. Dobner.

*x*) Chronic. Siloënſe ad an. 1177. Dobner crit. Diſſ de I. March. Morav pag. 47.

jectis in Bohemia, & Moravia copiis *Sobieslaus*, & *Conradus* Auſtriam rapinis, & incendiis pervaſtant ita, ut neque templis Deo ſacris parcerent. Sed vix ad propria reverterunt, quum Auſtrii Znoymenſem *Conradi* provinciam pari calamitate, excidioque afficiunt, atque oppidum ipſum Znoymam obſident. Advenit, ſtimulante *Conrado*, celerius opinione *Sobieslaus*, majorem ac antea militum vim hieme in Auſtriam effundit; quod reliquum erat, ad Danubium uſque rapinis, cædibus, incendiis excindit; *Henricum* Ducem in fugam convertit, qui, fallente equo, pedem fregiſſe, vitamque amiſiſſe legitur. *y*) *) Audito Auſtriæ excidio, Imperator id temporis in Lombardia commoratus, gravi in Sobieslaum ira exarſit, quam is etiam aliis id genus factis exacuit. Immo & *Conradi* *Moravienſis* animum *Sobieslaus* offendit, quum malevolorum linguis credulus, non Brunenſem modo, ſed Znoymenſem etiam regionem illi eripere parat, adductis in Moraviam copiis. At hic Auſtriis, quibuscum pactionem nuper fecerat, auxiliaribus vim vi opponit, ac ſcientiæ militaris ignarum, non ſine magna clade iter in Bohemiam relegere compellit; *Waczlaum* *A. C.* 1177.

G vero

*y*) Chronicon Siloënſe ad hunc annum.

*) Ob injuſtum hoc bellum Alexander III. Pont. *Sobieslaum* e fidelium cœtu ejecit anno 1176. At *Wilhelmus* quidam comes Moravus, dominus in *Kunitz*; (hodie *Canitz*) Conradi ſecutus caſtra, eccleſiarum Dei a ſe pariter incenſarum pœnitentia motus, eundem *Pon*tificem Romæ adiit, juſſusque eſt ad expianda peccata clauſtrum religioſis viris condere. Quod ille anno 1181. Canitzii condidit, inductis tribus Canonicis Præmonſtratenſibus: *Manduvino*, *Eberhardo*, & *Richvino*. Triennio poſt ibidem acceſſit conventus ſororum. *Vid. Chron. Siloënſe ad ann.* 1181. & 1184. *pag.* 111.

vero ejus fratrem in fugam conversum perſequitur, Olomucium obſidione cingit, regionem ipſam depopulatur. z) Dum hæc impune *Conradus*, aliud ex alio malum evenit *Sobieslao*, qui plures ob cauſas in odium, offenſionemque
A. C. 1178. Imperatoris incurrit. Inde *Fridericus* occaſionem nactus paterni regni obtinendi, tantis pollicitationibus flexit Imperatoris animum, ut eidem regnandi poteſtate facta, auxiliares daret copias. Quibus ille in Bohemiam deductis, Pragam ex improviſo occupat, ac *Sobieslaum* cogit in caſtro *Skala* præſidium quærere. Quum autem Wormatienſibus intereſſet comitiis *Fridericus*, *Sobieslaus* Pragam recuperare fruſtra conatus, redeuntem in via Beraunenſi armata manu aggreditur, magnaque clade afficit.
1180. Verum haud diu poſt *Conradus* Moravienſis ſuppetias tulit *Friderico*, & pugna acerrima in fugam dedit *Sobieslaum*, qui in Skalenſe illud caſtrum denuo quidem ſe recepit, hoc autem expugnato, omnium ope deſtitutus, exul occubuit. Ita *Fridericus* & victoria, & regno potitus, ut egregiam *Conradi* operam dignis adſiceret muneribus, Olomucenſem ei ditionem donavit, eo quod *Waczlaus Sobieslai* fratris partibus aſſiduo faviſſet. Atque hæc prima *Marchionatus* Moraviæ initia. a)

VA-

z) Idem Chronic. ad hunc annum.

a) Idem Chronic. ad hunc an. Dobner. crit. Diſſ. de I. March. Morav. n. IX.

# VARIÆ ADNOTATIONES

## IN TERTIAM PERIODUM HISTORIÆ MORAVIÆ.

I. Everſo funditus *magnæ Moraviæ* regno, quum ipſa Moraviæ regio aut continuis arderet bellis, aut ferme aſſiduis hoſtium pateret incurſibus :. amiſit omnem non modo ſuccum, & ſanguinem, ſed etiam colorem, & ſpeciem regionis. Atroci enim, & difficili eo tempore cum veteres pauci, tum novi ejus incolæ de vita ſua, fortuniſque magis, quam de commerciis, nobilioribus artibus, negotiis politicis erant ſolliciti, dum tandem Bohemiæ Duces, redacta in ordinem Moravia, ſeu filios ſuos, ſeu agnatos eidem *Duces* arbitrio ſuo dederunt. Hi vero ipſi plurimum ſtudii in armis conſumſerant, etſi prorſus non omiſerint ea, quæ ad culturam agrorum, ſubditorum felicitatem, ac meliorem Moraviæ ſtatum attinebant. Id quod eo certius ut eveniret, rebus in omnibus conſilio utebantur *Nobilium*, ex quibus diplomata memorant: *Comites*, qui Principes illos nunquam non comitabantur, eisque a latere, & conſiliis erant; *Suppanos*, ſeu *Barones*, provinciæ, aut territorio cuidam præfectos; *Caſtellanos*, cuipiam caſtello præpoſitos, quos & *Burggravios* dixere. Senatus hic *Moraviæ Nobilium*, inter quos dein etiam dignitatis eccleſiaſticæ perſonas: *Epiſcopos*, *Abbates*, *Præpoſitos*, &c. numeratos legimus, originem dediſſe videtur hodiernis *Moraviæ Statibus*. *a*) Verum Nobiles illi hereditariis clypeis, ſcutis colorum varietate *Status Moraviæ politicus.*

G 2 di-

*a*) Jura primæva Moraviæ a Benedictinis Raybrad. edita. pag. 17. ſeqq.

581735B

diſtinctis, & avita nominum ſerie carebant; quippe, qui ſimplicia geſſerunt nomina, aut parentum voluntate, merito, caſuve quopiam accepta, aut a caſtro, vel ditione, quam poſſidebant, adſcita, quibus additum prærogativæ in republica ſignum fuit. *b*)

*Jura primæva Moraviæ.* II. Neque jura, ac leges, quibus Moraviæ natio his ſeculis regebatur, defuiſſe, extra dubium eſt: etſi præter leges *Conradinas* nullæ omnino ſcriptæ ſuperſunt. Multi multa fabulantur de jure quodam *Prz'emislao ſcripto*, quod vidit, legitve nemo; præſertim quum ævo *Prz'emislai I.* Bohemiæ Ducis, ſlavica gens caracteribus caruerit. *c*) Primus ergo *Conradus Brz'etislai I.* tertius natu filius, Dux I. Brunenſis, leges quasdam in Moravia tulit, quæ poſtea, ſucceſſoribus ſuis juſtæ quum viderentur, a *Prz'emislao Ottocaro I.* Bohemiæ Rege III. ſingulari diplomate anno 1229. confirmatæ fuerunt. Leges iſtæ potiſſimum agunt de plectendis furibus diverſi generis, de accuſatione, ſeu judicio (*Narok*), teloniis ſolvendis, clamore publico (Naſtoyte), duello (*Kig*) niſi ad extraneos non habendo, aliisque cauſis, quas *Caſtellani*, *Camerarii* (præfecti Regis cameræ), *Judices*, ſeu *Czudarii*, *Villici* (villæ cujusdam Domini) ac ceteri Moraviæ Nobiles judicabant, ſive judicio forenſi, ſive judiciis (*Ordalia* vocabant) ad criminis occulti manifeſtationem a Deo impetrandam, tum adhiberi ſolitis. *d*)

III.

*b*) Dobner Annal. ad ann. 644. pag. 18. ſeqq.

*c*) Idem Tom. IV. Mon. inedit. pag. 192. ſeqq.

*d*) Vid. hæc jura fuſius apud Benedict. Rayhrad. l. cit.

III. Etſi legibus iſtis per id tempus uterentur Majores noſtri, bonarum tamen artium ſtudia, quorum ſementem SS. Cyrillus, & Methodius jecerant, bellici tumultus ex Moravia prope expulerunt. Immo pacatis aliquantum rebus, *litteræ Cyrillicæ* paullatim ſec. X. exoleverunt, quum Joannes XIII. Pont. Bohemis, Moraviſque dedit Epiſcopum ritus, & ſermonis latini. Primum enim in officio divino, deinde etiam civilibus in negotiis, diplomatis, publiciſque monumentis latinæ linguæ uſus invaluit. Atque ut Duces, & Antiſtites Bohemiæ, ac Moraviæ tum erant communes; ita utraque hac in provincia in ſermonem ſlavicum invecti ſunt caracteres Latio proprii. Quum vero poſtea RR. PP. Alexander II. & Gregorius VII. linguæ latinæ uſum in ſacris denuo præciperent, latinus ſermo, latinæque litteræ eum habuerunt progreſſum, ut nullum nobis antiquitas reliquerit codicem, *litteris Cyrillicis* exaratum. e) Tandem liberales artes, quæ jam temporibus illis pulcherrime florebant in Bohemia, in Moraviam quoque deductæ ſunt, quamvis ea ætate paucos illuſtrior earum profeſſio oblivioni exemerit. Duo namque duntaxat per id tempus in Moravia doctrinæ fama celebres hiſtoricorum adverterant animos, *Abna* videlicet, & *Paulus Moravus*. Ille Joannis Epiſcopi Olomucenſis a ſacello, hic vaticana purpura ornatus. Ille interioris Philoſophiæ, Eloquentiæque ſtudiis nobilis, Wratislai Ducis judicio dignus fuit, qui legatione ad Romanum Pontificem fungeretur. Huic patria Litovienſi, Mo-

*Literarum ſtudia.*



e) Voigt Unterſuchung über die Einführung der Buchſtaben. n. 12. inter Bornianas Differt. Aſſeman. Orig. Slav. T. IV. P. II. c. 3.

Moravia & ortum, & cognomen dedit, qui ſec. XII. plurimis litteris, præcipue divini, humanique juris ſcientia clarus, quum animi vigorem ingentibus negotiis parem probaſſet, bis legatus ad Rom. Pontificem miſſus, perſpectaque ejus virtute, ac ſapientia, in purpuratorum Patrum collegium ab eodem cooptatus eſt; poſtquam autem annis novem Romanam ornaſſet curiam, vita functus, diuturnum ſui, ſuæque ſapientiæ, ac ſingularis modeſtiæ deſiderium Romæ reliquit. *f*) Præter hæc ſapientiæ decora, fuit etiam *Gradicenſis Benedictinus*, qui jam tum Moraviæ hiſtoriam attigit. Is quidem nomen ſuum haud prodidit, auctor vero eſt Chronici a Chriſto nato ad medium uſque ſec. XII., pluresque Moraviæ res, ſua præſertim ætate geſtas, poſteritati adnotavit. *g*) Sed a litteris, quæ ſequentibus ſeculis radios ſuos latius diffuderunt per Moraviam, ad caſtra religionis tranſeamus.

## HISTORIA ECCLESIASTICA.

---

*Status religionis chriſtianæ.*

I. Rebus Moraviæ politicis ſane quam adflictis, res quoque chriſtiana plurimum detrimenti cepit, præcipue quum prioribus incolis magnam partem profugis, advenæ ſacris noſtris infenſi regiones has occuparunt. Inde eſt, quod facile 30. annorum ſpatio ne veſtigium quidem Epiſcopatus Moravienſis appareat,

*f*) Fauſt. Prochaska l. cit. pag. 75. & 94. Plura de *Paulo Moravo* Cl. de Monſe in Inſul. doct. p. 10. ſeqq.

*g*) Dobner Monum. inedit. T. III. pag. 2. & 17. ſeqq.

reat *b*) *), donec *Gerhardus* Archiepiſcopus Laureacenſis, ſive Paſſavienſis a *Leone VII.* Pont. antiquis Eccleſiæ ſuæ prærogativis donatus, ſacrorum jus in Moravia iterum exercere cœpit. A. C. 937.
*i*) Quin poſtea majore in dies affulgente illic tranquillitate, *Agapitus II.* Pont. bulla ad eundem *Gerhardum* data, non ſolum priſtina ejus 946.
jura, ac privilegia confirmavit, ſed & Pannoniæ orientalis, Moraviæque curam illi commiſit, cum poteſtate creandi Epiſcopos. *k*) Primus igitur Moraviæ tum Epiſcopus eſt creatus *Silveſter*, qui Laureacenſem, ſeu Paſſavienſem Metropolitam reſpexit. *Silveſter Morav. Epiſc. Olomuc. I.* Ætate Præſulis hujus Slavonia in 20. pagos diſpertita fuit, quibus fere omnibus ad Chriſti fidem perductis templa Deo 947.
extructa, virorum æque, ac mulierum divino cultui dicatorum condita monaſteria ſunt *l*), in quibus juventus & litteris, & ſanctioribus diſciplinis imbueretur. Præfuit autem *Silveſter* decem, & novem annos Moraviæ, *m*) a cujus morte caruit ea pari ſucceſſore, quod *Boleslaus I.* 966.
Bohemiæ, & Moraviæ Dux Epiſcopatum Pragenſem conſenſu *Joannis XIII.* Pont. erectum cuperet, ut Bohemia perinde, ac Moravia non

 uni

*b*) Vid. Acta Eccleſ. Laur.

*) Cl. *Remigius* Maſchat in ſua Elogiographia ponit primum, depreſſa per Hunnos, ſeu Hungaros Hierarchia, Moraviæ Epiſcopum *Joannem*, illum eundem, cui antea *Benedictus*, & *Daniel* ſuffraganei erant, ſedemque nam Poleſchovicii fixiſſe, ſed id ſine veterum ſuffragio adſeritur.

*i*) Hanſitz. Germ. ſac. T. I. pag. 191.

*k*) Agapiti bulla apud Goldaſt. in Append. Docum. n. 9. Hanſitz. l. cit. pag. 198.

*l*) Annaliſta Saxo apud Ecardum ad an. 947.

*m*) Auguſtin. Catal. Ep. Olom.

uni ſolum Duci in politicis, ſed in ſacris etiam uni, eidemque Epiſcopo ſubeſſet. *n*) Salubri tamen conſilio huic ſeptem annos remoram fecerunt Laureacenſis, & Ratisbonenſis Præſules, in quorum dioeceſi cenſebatur utraque hæc provincia; quo factum eſt, ut, lite interim pendente Ratisbonenſis Antiſtes, ejusque Clerus Bohemus in Moravia ſacris præeſſet. *o*) Voti paterni compos tandem redditus eſt *Boleslaus II.*, qui obtentis a Rom. Pontifice litteris *) Pragæ ſedem Epiſcopi erigere hac maxime conditione potuit, ut res divinæ non slavonice, ſed latine fierent. *p*)

*Ditmarus Prag. & Mor. Epiſcopus.*

II. Itaque a Clero, populoque Bohemo primus Pragenſis Epiſcopus fuit electus *Ditmarus Saxo*, vir eximia doctrina, litteriſque latinis, & slavicis egregie excultus, qui annuente S. Wolfgango Ratisbonenſi Præſule, ab Ottone Imp. baculo, & annulo inveſtitus, conſecratus vero a Roberto Epiſcopo Moguntino, Bohemiæ, & Moraviæ Eccleſias ſuſcepit regendas. *q*) Præſul hic aſſiduo labore, & eloquentiæ vi, improborum, quos ætas illa multos tulit, audaciam fregit, ac ſuperſtitionis reliquias a po-

*A. C. 973.*

*n*) Dobner Annal. ad añ. 965.

*o*) Dubrav. H. B. L. V. n. 50.

*) Litteras hujus Epiſcopatus cauſa ad *Bolesłaum I.* datas eſſe probare nititur Dobner Annal. Hagecian. P. IV. pag. 170. ſeqq. Sed Cosmas in Menken ſcript. T. I. pag. 1993. diſertis verbis ad *Boleslaum II.* miſſas ſemel iterumque memorat. *Vid. Fauſtin. Procbaska de ſecul. litt. in Boh. & Mor. fatis.* *pag.* 57.

*p*) Litteræ Joannis XIII. Pont. ap. Dobner. Annal. ad añ. 967.

*q*) Cosmas Chron. L. I. ad añ. 1086.

a populo magnam partem depulit. r) Sed triennio poſt iterum Moravia proprium accepit Epiſcopum, Moguntini, ut Pragenſis erat, ſuffraganeum, ut illi ob erectum Archiepiſcopatum Magdeburgicum terrarum jactura aliquam partem ſarciretur. s) Quum enim Epiſcopatus Pragenſis tanta eſſet amplitudo, ut ab hodierna Voigtlandia Cracoviam, & Scepuſium uſque, a regione autem Zittavienſi, & Görlicenſi, incluſa Moravia, ad Waagum uſque flumen protenderetur: t) *Piligrimus* Epiſcopus Laureacenſis, ſeu Paſſavienſis priſca ſua in regiones Pannoniæ orientalis, Moraviæque per duos e presbyteris ſuis coram *Benedicto VII.* P. recoxit jura, ac neceſſitatem novorum Præſulum propoſuit. Accepta benigne legatio u), ac jubente Rom. Pontifice, novus Epiſcopus in Moravia conſtitutus fuit *Wracen*, ſeu *Wratislaus* v), non quidem Laureacenſis, ſed Moguntini Metropolitæ ſuffraganeus. Conceſſus ei fuit omnis ille Moraviæ tractus (ut anno 973, Epiſcopo Pragenſi adſignatus erat) in orientem extenſus ad Waagum uſque fluvium, ut adeo diœceſis Moravienſis magnam Hungariæ partem complecteretur. x) Qua re factum eſt, ut idem ipſe *Wratislaus Geizam* Hungariæ Ducem *S. Stephani* patrem ſacris undis ablueret *), mul-

*A. C. 976. Wratislaus Mor. Epiſcop. Olom. II.*

---

r) *Prochaska* l. cit. p. 58.

s) Dobner Annal. ad ann. 976. ſub finem.

t) Vid. Diploma Henrici III. apud Coſm. L. I. ad añ. 1086.

u) Vid. Bulla Benedicti VII. Pont. ap. Hanſitz, l. cit.

v) Coſmas ad añ. 1067. & Strz'edovsky Sac. Mor. hiſt. pag. 563.

x) Dobner Annal. ad ann. 976.

*) Cum Ditmarus l. 8. pag. 420. affirmet, *Geizæ* Hungariæ duci proprium fuiſ-ſe

multoſque Hungarorum ad fidem Chriſti perduceret. Collecta meſſe lacerrima, *Wratislaus* cum *Willigiſo* Archiepiſcopo Moguntino judicavit cauſam *Gazmari Cantoris*, qui fortuito quidem, non tamen citra omnem culpam, ſcholarem quemdam Canonicum atramentaria tabula occidit, turbisque tam ingentibus anſam præbuit, ut Rom. Pontificis, & *Ottonis II.* Imperat. mandato, ab Epiſcopis fuerint componendæ. At ſententia lata, *Gozmarus* parricidii reus officio, beneficioque motus eſt, ac pœnitentiæ cauſa ad Neoſtadienſe cœnobium transmiſſus; omnes vero Moguntinæ archidiœceſis cantoriæ in ſignum facinoris, baculo, & infula detractis, dignitate prioratus ſpoliatæ ſunt. *y)*

*A. C.* 981. III. Paullo poſt Epiſcopus noſter *Wratislaus* obiit, eique rurſus in Moravia ſucceſſit
982. nemo; ſed in locum *Ditmari* pariter mortui ſuffectus eſt *S. Adalbertus* nobilitate generis non minus, quam ſingularis doctrinæ, ac virtutis lau-

*S. Adalbertus Prag. & Mor. Epiſcopus.*

ſe antiſtitem, isque nec Pragenſis, (ſatente Dobnero) nec *R*uſſus, nec Polonus, nec alius eſſe potuerit; cumque rerum, temporum, hiſtoriarumque collatione facta, nemini Moravienſis Epiſcopatus dignitas conveniat magis, quam *Wracen*, ſeu *Wratislao*, ut Cosmas, & Hayekus produnt; recte illi baptismus *Geizæ* tribuitur. *Vid. Dobner ad annum* 976.

*y)* Gudenus in Cod. Diplom. T. I. pag. 352.

ubi diploma Moguntinum, ſeu proceſſus criminalis Willigiſi refertur. In quod forte non incidit doctiſſimus Ziegelbauer, quum gravi hac cenſura in Strz'edovskium utatur: *Maxima de nihilo* (nomine) *naſcitur hiſtoria.* Profecto & proceſſus ille, & rationes mox allatæ evincunt, non de nihilo, aut de nomine, ſed veriſſimillimam Moraviæ Hiſtoriographum narraſſe hiſtoriam. *Vid. Dobner l. cit.*

laude clariſſimus, qui a *Benedicto VII.* Pont. & *Ottone II.* Imper. denuo impetravit, ut Epiſcopatus Moravienſis cum Pragenſi conjungeretur. z) Noviſſima iſta Epiſcopatuum unio annis 80. tenuit; *Adalbertus* vero Bohemorum perinde, ac Moravorum ſaluti procurandæ dies, noctesque impendit; ſimul tamen Hungarorum curam geſſit, quorum Ducis *Geiza* filium ſacro fonte abluit, eique nomen *Stephani* dedit. a) *A. C. 984.* Atenim in Bohemiam ex Hungaria redux, quum perverſos Cleri, populique mores, ut vehementer cupiit, corrigere haud poſſet, bis Pragenſem Epiſcopatum deſeruit, bisque juſſu Rom. Pontificis iterum recepit. Tandem quatuor ex ejus fratribus in Bohemia interfectis, in Hungariam primum, mox in Poloniam eſt profectus, ac demum ad Pruſſos doctrina fidei inſtruendos ſe contulit, ubi ſcelere ingratorum, quam diu anhelabat, martyrii lauream adeptus 997. eſt; ejus vero corpus a barbaris pretio redemtum *Boleslaus* Dux Poloniæ Gneznam tranſtulit. b) A morte ſancti hujus Præſulis, *Thiddagus*, 998. ſeu *Deodatus* Monachus Corvejenſis artis medicæ ſcientia ſimul, & virtute ad cathedram Pragenſem pervenit. Hic erectis Cracovienſi, & Strigonienſi, aliisque in Hungaria Epiſcopatibus c), dumtaxat Bohemiam, & Moraviam diœceſi ſua complexus eſt; quumque ſerio Antiſtitis partes ageret, *Boleslai Rufi*, quem ad ſaniora conſilia adducere fruſtra conabatur, mandato

*Thiddagus Prag. & Mor. Epiſcopus.*

z) Auguſtin. Catal. Epiſc. Olom. Strz'edovsky Sac. Morav. Hiſt. pag. 569. Dobner Annal. ad ann. 983.

a) Chartuitius in Vita S. Stephani, & Albericus ad ann. 1010.

b) Vide ſupra geſta Brz'etislai I.

c) Ditmarus L. IV. pag. 360.

dato non ſemel exulare coactus fuit *d*); demum vero doctrinæ, ac pietatis laude, multorum ſcri-
*A. C.* 1016. ptorum conſenſu, celeber diem obiit ſupremum.

*Ekkibardus, Izo, Severus, Epiſcopi Prag. & Mor.*

IV. *Thiddago* in Epiſcopatu Pragenſi, & Moravenſi ſucceſſit *Ekkibardus* Abbas Monaſterii Münchennaumburgenſis, vir doctrina perinde, ac virtute ornatiſſimus, quem Scriptorum alii natum Olomucii, & linguæ slavicæ gnarum, *a*) alii natione Germanum *b*), & Henrici Imp. cognatum *c*) fuiſſe adſerunt; omnes vero *Helicardum* alio nomine vocant. Hunc ſe-
1023. cutus eſt *Izo*, cujus natales, resque geſtas invi-
1030. dit nobis antiquitas. *Izoni* ſubrogatus fuit *Severus*, vulgo *Schebirz'* dictus, qui ab *Henrico* Imp. per baculum, & annulum inveſtitus *d*), atque a Bardone Archiepiſcopo Moguntino conſecratus, *e*) pallium Archiepiſcopis tantum
1041. proprium a Benedicto IX. Pont. impetravit: *f*) tum quod præter Pragenſem, ſimul & Moravienſem, quæ ſuos olim Archiepiſcopos habuit, ſedem Pontificiam teneret; tum quod eo conſilio prævertere Epiſcopatuum diviſioni conaretur. *g*) Inde quum *Brz'etislaus* Bohemiæ Dux primum in Moravia Monaſterium Ordinis S. Benedicti erexit Reyhradii, ibique Eccleſiam honori SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli condidit; ſolennem Eccleſiæ hujus dedicationem ipſe
1048. *Severus* Epiſcopus celebravit, præſente *Brz'etislao*, aliis.

*d*) Idem. L. VII. pag. 414.

*a*) Peczkovsky Chron. Boh. ad ann. 1018. Etzveiler Notitia regni Boh. a Car. Krz'irz edita.

*b*) Hajek Annal. Bohem.

*c*) Dobner Annal. Haj. P. V. pag. 102.

*d*) Dobner P. V. pag. 178.

*e*) Coſmas L. I. ad annum 1031.

*f*) Annaliſta Saxo ad ann. 1042.

*g*) Dobner P. V. pag. 265.

aliisque plurimis Bohemiæ, & Moraviæ Nobilibus. *b*) *) Immo eumdem *Brz'etislaum* eo permovit, ut Collegio Canonicorum Eccleſiæ Boleslavienſis in Bohemia urbes Moraviæ: *Olomucium*, *Bruna*, *Znoyma*, *Prerovium*, & *Kokiczena* unam marcam, duosque boves ſingulæ pende- *A. C.* 1052.
rent, ac de omnibus in Teja flumine pontibus decimum tributum cum multis villis adſitis cederent. *i*) At nihilominus de ſeparando Bohemiæ, ac Moraviæ Epiſcopatu, qui annis 80. unus, atque indiviſus erat, negotium in Syno- 1062.
do Auguſtana agitatum, atque ab *Alexandro II.* Pont. definitum fuit, *k*) cui diviſioni tanto minus diſſentire potuit *Severus* Pragenſis Epiſcopus, quanto magis eamdem cupiit Wratislaus Bo-

*b*) Diploma Brz'etislai ap. Dobner. P. V. pag. 297.

*) *Reybradium* id temporis deſertum erat caſtrum *Raygrad* dictum, quam vocem quidam putant eſſe germanicam, & ab ardeis avibus (Reiger) inter paludes vicinas non infrequentibus, hodiernam appellationem itidem germanicam Rager, ſeu Reiger obtinuiſſe. At Dobner Annal. Haj. P. V. ad annum 1048. probat, vocem *Raygrad* origine slavicam eſſe, iisque temporibus Slavos iſthic incolas ſignificatione illa haud aliud indicaſſe, quam *caſtrum voluptuarium*; hodieque enim Rág paradiſum, & locum quemque voluptatis notat. Hic ergo loci Brz'etislaus amplis dotibus fundavit cellam, ſeu eremium pro uno Monacho Brz'evnovienſi, quam poſtea in cœnobium convertit Abbati Brz'evnovienſi ſubjectum, ideoque ſequentibus ſeculis ſolo *Præpoſituræ* nomine gaudebat. Noſtro primum ſeculo Marchionatus Moraviæ Prælatum infulatum accepit *Rev. D. Bonaventuram Pitter*, maximum litterarum noſtrarum decus, & ornamentum. Vid. Diploma Brz'etislai apud Dobner *P. V.* Annal. Haj. ad an. 1045.

*i*) Inſtrument. Fundation. l. cit. pag. 310. ſeqq.

*k*) Dobner l. cit. pag. 376. & pag. 380.

Bohemiæ Dux, communi Moravorum bono conſulturus. *l*)

*Joannes I. Epiſcop. Mor. ſeu Olom. III. A. C. 1063.* V. Itaque *Joannes I.* Monachus Brz'evnovienſis Wratislai Ducis Sacellanus a Sigefrido Moguntino Antiſtite Moravienſis, ſeu Olomucenſis Epiſcopus fuit conſecratus, *m*) ſimulque ex legibus canonicis tranſactio ita facta, ut Pragenſis Epiſcopus redituum Moravicorum vice 12. Bohemiæ villas eligeret, prædiumque in Moravia ad *Sekirkoſtel* cum appendicibus, & caſtro *Podivin* retineret. *n*) Qui autem reditus Olomucenſi Epiſcopo tum decreti fuerint, non liquet. Illud omnino exploratum, Præſulem hunc a morte *Severi* Prag. Epiſc. adverſum jus, 1067. legesque injuriis adflictum eſſe. Nam *Jaromirus* Brz'etislai minimus natu filius, fratrum ſuorum Conradi, & Ottonis Moraviæ Ducum ſuaſibus, ac molimine, vel invitus Pragenſem Epiſcopatum ſuſcepit, multum adverſo Wratislao Bohemiæ Duce, quocum antea, ac deinceps 1068. aſſiduum fuit diſſidium. *o*) Vix ſacris initiatus, & *Gebhardus* dictus, ſuſcitatam in Moravia ſedem Pontificiam, ut diſpendium Eccleſiæ ſuæ proventuum, ægerrimo tulit animo, & quum ſtomachum ſuum omnem in Wratislaum evomere non poſſet, evomuit in *Joannem* Epiſcopum. Huic primum prædia quædam, & caſtella, olim Pragenſi Epiſcopo propria, manu violenta eripit; deinde quum *Wratislaus* par pari redderet, in Moraviam ſe confert, prædiumque ſuum *Sekirkoſtel* adit; demum quaſi ad Ottonem fratrem ſuum inviſurus, Olomucium in-

*l*) Coſmas ad an. 1067.
*m*) Auguſtinus in Serie Epp. Olomuc.
*n*) Coſmas ad an. 1067.
*o*) Idem ad an. 1068.

ingreditur, & *Joannem* Epiſcopum in hac ipſa urbe reſidentem in ipſo ejus palatio quum multis opprobriis onerat, tum ſervorum ſuorum opera flagellis cædit. *p*) Turpe adeo facinus A. C. 1072.
Gebhardi & Joannem Præſulem, & Wratislaum Ducem eo adduxit, ut miſſis Romam nunciis, Alexandrum II. Pontif. acrius perurgerent ad mittendam legationem in Bohemiam. Miſit ocyus Papa duos legatos pontificios, qui Pragam advecti, Synodum quidem indixere: ſed quum Gebhardus ſemel, & iterum vocatus, adeſſe nollet, inſuper dignitate Epiſcopi privatus, graves in populo tumultus cieret; Legati eundem cum Joanne ad cauſſam Romæ agendam obſtrinxerunt; Wratislaus vero omnibus Epiſcopatus bonis ſpoliavit. *q*) Neque tamen adhuc ſaniorem mentem induit: quin etiam (Alexandro II. Pont. e vivis ſublato) Gregorii VII. Pont. Legatis in Bohemiam miſſis contumax reſtitit, Sigefridi Moguntini Præſulis; ſuique Cleri patrocinio ſuffultus. *r*) Tandem pontificiis litteris acerrime correptus, Romam venit, ubi & Joannes Olomucenſis adfuit. *s*) 1074.
Diſcutitur ipſa Palmarum die a Synodo romana utriusque cauſſa, ſed minime deciditur; quod lis de quibusdam prædiis adeo obſcura foret, ut firmiora alterutrius documenta poſceret. Interea igitur Epiſcopi invicem reconciliati, & *Gebhardo* quidem epiſcopalis honor redditus, *Joanni* autem uſus prædiorum litigioſorum tamdiu con-

*p*) Idem ad an. 1073.

*q*) Idem l. c. Baronius in Annal. Eccl. ad annum 1063. Epiſt. Sigefridi Mogunt. Archiepiſc. ad Gregor. VII. Pont. apud Evardum T. II. n. 130.

*r*) Epiſt. Gregorii VII. ad Wratislaum Boh. ducem apud Harduinum in Actis Concil. T. VI. pag. 1208.

*s*) Cosmas ad an. 1073.

conceſſus, dum romana ſequentis anni Synodus, rebus magis evolutis, ſententiam ferret. *t*)

VI. Vix dum ad ſuos *Gebhardus* rediit, quum denuo bona Epiſcopi Olomucenſis invaſit, eique caſtrum S. Wenceslai eripuit. Querelis ideo rurſum Romam delatis, Gregorius P. epiſtolis ad *Wratiſlaum* Ducem, *Gebhardum*, & *Joannem* Epiſcopos datis, effecit, ut Epiſcopus uterque Synodo Romæ iterum adeſſet, ad quam & Sigefridus Præſul Moguntinus eſt vocatus. *u*)

A. C. 1075. Sed quum cauſſa litis necdum clara ſatis, & perſpicua foret, decretoria Synodi ſententia ſtatutum, ut omnia prædia litigioſa per medium dividerentur, induciis in decem annos factis, quo apertiora documenta inveniri poſſent. *v*) Hoc modo concordia inter Epiſcopos reducta, *Gebhardus Joanni* omne jus in caſtrum ad *Sekirkoſtel* ceſſit, ſibique caſtrum S. Wenceslai, ſive ipſum caſtrum *Podivin* retinuit, quod diu poſt apud Pragenſes Epiſcopos perſtitit. *) Inde ali-

---

*t*) Epiſt. Gregor. VII. ad Wratisl. Boh. duc. item Gebhard. & Joann. Ep. ap. Hard. l. cit. p. 1266. & 1268.

*u*) Epiſt. Gregor. VII. ad Wratislaum Boh. ducem. apud Harduinum l. cit. p. 1294.

*v*) Decretoria ſententia ap. Hard. l. c. pag. 1302.

*) Controvertitur inter hiſtoricos, quænam illa fuerint bona vel prædia, de quibus tanto opere digladiati ſunt Epiſcopi Gebhardus, & Joannes. A vero aberrant, qui *Cojetinium*, & *Jaromiritzium* fuiſſe autumant. Nam etſi certum, hæc Moraviæ loca ad menſam Epiſcopi Pragenſis olim pertinuiſſe; eadem tamen primum a rege Bohemiæ Ottocaro conceſſa Pragenſi Epiſcopo fuerunt. Alii ex variis nominibus, quibus controverſia illa appellatur, rectius inferunt, litigium fuiſſe de curtibus, & decimis ad caſtrum Sekirkoſtel, & Caſtrum S. Wen-

aliquantum à litibus temperatum; & *Joannes* Ep. Olom. abſoluta Gradicenſis Monaſterii fabrica (illud Otto II. Moraviæ Dux cum conjuge Euphemia ad Olomucium extruxit, & Monachis S. Benedicti Brz'evnovienſibus *) incolendum tradidit) Eccleſiam, ſeu Oratorium ornamentis omnibus locuples conſecravit, præſente *Wratiſlao* Bohemiæ Duce, qui fundationis hujus inſtrumentum confirmavit x) vel ideo,

H quod

Wenceslai ſpectantibus. Ex his Moraviæ locis in regione hodierni *Koſtel*, ſeu *Podivin* ſitis, duæ curtes, ſeu duo prædia erant primaria: Caſtrum ad *Sekirkoſtel*, & caſtrum *Podivin*, ad quæ cetera referebantur. Caſtrum enim S. Wenceslai cum præpoſitura nihil aliud, quam illud ipſum caſtrum *Podivin* fuit, ita dictum ab antiqua præpoſitura, & eccleſia S. Wenceslao ſacra, quum *Podivinum* jam Suatopluci Moraviæ regis tempore civitatibus regiis accenſeretur. Neque immerito caſtrum S. Wenceslai dicitur fuiſſe *caſtrum Podivin*; quia hoc ipſum a morte *Severi Prag. Epiſc. Wratislaus Bohemiæ dux* ſibi cariſſimo *Joanni Epiſcopo Olomucenſi* ob antiqua ejus in caſtrum hoc jura donavit: hinc Gebhardum inter, & Joannem tanta contentio. Immo & poſt ea facile 70. annis inter Epiſcopos Pragenſem, & Olomucenſem de *Podivino* litigatum eſt, donec Otto Pragenſis Epiſcopus obtento Sileënſi in Bohemia prædio, de jure controverſo deceſſit, Wladislaus autem Bohemiæ rex II. precibus B. Henrici Zdik Olomucenſis Epiſc. motus *Podivinum* Eccleſiæ Olomucenſi reſtituit. Vid. Vincent. T. I. mon. inedit. pag. 104. Strz'edovsky Sac. Mor. hiſt. pag. 358. 248. 325. Dobner Annal. Haj. P. V. pag. 448. ſeqq.

*) Monaſterium illud Gradicenſe Monachi Brz'evnovienſes incoluerunt, uſque ad annum 1149. Vacavit uſque ad annum 1151., quo Canonicis Præmonſtratenſibus ceſſit.

x) Monach. Gradicenſis Mon. ined. T. III. pag. 22. Diploma Ottonis, & Wratislai apud Pitter Theſ.

quod Moraviæ tum Duces nihil alienare poſſent, ſine Ducum Bohemiæ tamquam Dominorum directorum conſenſu. *y*) Tandem *Joannes* Olomucenſis Epiſcopus tot injuriis, &
A. C. 1086. calamitatibus exagitatus, mortalitatem exuit; *z*) *Gebhardus* vero in Moguntino concilio, cui *Henricus* Imp. & *Wratislaus* Dux aderant, nullum non movit lapidem, ut, quemadmodum Bohemia, & Moravia uni Regi, ita uni, eidémque Epiſcopo ſubeſſet. Voti compotem fecit Imperator, ac *Wezilonis* Moguntini Præſulis, ſimul & Antipapæ Clementis legatorum conſilio Epiſcopatum Moraviæ rurſum Pragenſi adnexum cæſareo diplomate declaravit. *a*) Neque tamen diploma iſtud unquam in opus redactum eſt. Quum enim Clemens Antipapa regium *Wratislao* titulum confirmare nollet; ille deſertis hujus partibus, ſaniora cepit conſilia, atque *Urbanum II.* non modo legitimum Eccleſiæ ca-
1088. put agnovit, ſed ejus etiam legatos ad conſecrandam Wiſchehradenſem SS. Petri, & Pauli baſilicam Roma evocavit. *b*)

VII. Legati Pontificii Pragam delati ante alia ſchismaticum Moguntiæ Concilium, quo Eccleſiæ Olomucenſis, & Pragenſis decreta fuit unio, irritum declararunt, ejusque acta reſciderunt. Quare *Wratislai* Regis conſenſu, nec jam repugnante *Gebhardo*, novus Moraviæ datus fuit Antiſtes, Regis Sacellanus, nomine *Wezilo*, ſeu *Wenceslaus*, qui in diplomate regio fundationis Eccle-

Theſ. Abſcond. pag. 184. & 186.

*y*) Dobner de initiis Marchionat.

*z*) Hajecus ad ann. 1086. Dobner ibid.

*a*) Diploma Henrici Imp. apud Dobner P. V. pag. 522. ſeqq.

*b*) Idem pag. 545. ſeqq.

Eccleſiæ Wiſchehradenſis inter alios teſtes *Epiſcopus Olomucenſis* nominatur; etſi non conſtat, num conſecratus fuerit. *c*) At non ita multo poſt abitum legatorum recrudUere *Gebhardum* inter, & *Wratislaum* diſſidia, quorum origo fuit vetus illa de prædiis utriusque Epiſcopatus querela; eaque de cauſſa *Gebhardus* opem *Urbani II.* Pont. imploraturus denuo Romam iter ſuſcepit, atque ad Ladislaum Hungariæ Regem, Papæ cariſſimum deflexit, ubi molimina illius mors interrupit. *d*) Succeſſor in cathedra Pragenſi fuit *Cosmas*; Olomucenſi autem Epiſcopo *Wezi-loni*, ſive Epiſcopatu ceſſerit, ſive in alium translatus, aut vita ſub id tempus ſit functus (nihil enim certi poteſt ſtatui) ſuffectus eſt *Andreas* Canonicus Pragenſis, *e*) quem *Dubravicium* vocant. *) Ambo hi Epiſcopi cum legatis regiis ad *Henricum* Imper. in Lombardiam fuere miſſi *inveſtituræ* cauſſa, *f*) partim ut hac ratione diviſio ſedium epiſcopalium auctoritate Imperatoris denuo firmaretur, partim ut Epiſcopi im-

*A. C.* 1089.

1091. *Andreas Dubravicius Epiſcopus Olomuc. IV.*

H 2 pe-

*c*) Ibid. Diploma Wratislai pag. 541. ſeqq.

*d*) Hajecus ad ann. 1089. Dobner ibid.

*e*) Cosmas ad an. 1091.

*) Magnoaldus Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. pag. 77. Dubravium L. IX. ſecutus adſerit, *Andream Dubravicium* electum fuiſſe Epiſcopum a Canonicis Olomucenſibus de gremio ejusdem capituli Olomucenſis. At ſcriptor XII. ſeculi Chron. Siloenſ. Mon. ined. T. I. pag. 94. teſtatur, antiquitus Moraviæ Epiſcopos vel *e choro*, vel *e Canonicis Pragenſibus* aſſumtos eſſe, & quidem *non electione cleri, ſed deſignatione principis, ſicut oculata fide ſæpe jam vidimus fieri*, ut l. cit. ſubdit. Itaque liberam electionem Capitulum Olomucenſe obtinuit a Przemislao II. rege Boh. III. diplomate anni 1207. Vide Ziegelbauer Olomuc. Sac. P. II. c. 2.

*f*) Cosmas ad an. 1091.

perialibus privilegiis, ac *juribus Principum imperii* donarentur. *g*) Poterat quidem Imperator graviter ferre, quod unionem Eccleſiæ Olomucenſis, & Pragenſis in ſynodo Moguntina decretam Rex reſciderit; ſedulo tamen cavit, ut ne anſam ei præberet rumpendi amicitiæ vinculum, atque ita Saxones certum in eodem præſidium reperirent. *h*) Unde evenit, ut facili negotio Epiſcopi *juribus regalibus* inveſtirentur:
A. C. 1092. *i*) etſi factum hoc *Urbanus II.* Pontif. acerrime reprehendit, eorumque ordinatio non niſi quatuor annis poſt conſecuta eſt. Interea vivere deſiit *Bohemiæ Rex Wratislaus* boni communis Moravorum ſtudioſiſſimus; ejus vero ſucceſſor *Conradus* ſub ipſa regiminis exordia ad Henri-
1093. cum Imp. miſit legatum Viclinum, qui allatis argumentis rogaret, ut ne pateretur Eccleſiæ Pragenſis divortium fieri, neve electos nuper Epiſcopos confirmaret. *k*) At enim negotio infecto, legatus ex Italia revertit; mutare enim toties ſententiam turpe videbatur Imperotori, *l*) qui poſtea generalem ſynodum ab omnibus Epiſcopis, & Sac. Rom. Imperii Principibus Moguntiæ celebrandam indixit. Illuc a Brz'etislao Boh. Duce miſſi, omnium Præſulum ſuffragiis a Ruthardo Moguntino Metropolita con-
1094. ſecrati ſunt *Cosmas*, & *Andreas* Epiſcopi *m*); quorum iſte biennio poſt obiit Olomucii in Eccleſia tum Cathedrali SS. Petri, & Pauli ſepultus. *n*) *)

VIII.

*g*) Dobner ad añ. 1091.
*h*) Idem ad añ. 1092.
*i*) Cosmas ad añ. 1092.
*k*) Cosmas, & Hajecus ad hunc añ.
*l*) Cosmas ad añ. 1092.
*m*) Idem L. I. ad añ. 1094.
*n*) Auguſtin. Catal. Epiſc. Olom.
*) Peſſina, Strz'edovsky, Auguſtinus Moravus Re- mi-

VIII. In locum ejus ſublectus fuit *Petrus* Canonicus Pragenſis; non vero, ut quidam volunt, *Canonicus regularis Præmonſtratenſis e cænobio* *Petrus Epiſc. Olomuc. V. A. C.* 1096.

 *Stra-*

migius Maſchat in Elogiogr. Epiſc. Olom. & alii quidam ſcribunt: *Andream hunc epiſcopalem ſedem Poleſchovicio transtuliſſe Olomucium.* Quæ erronea opinio vel inde refellitur, quod jam ante annos 20, ſub Joanne I, Epiſc, Moraviæ, Olomucium fuiſſe *ſedem Epiſcopalem*, teſtatiſſimum ſit ex relatis Coſmæ Gregorii VII, P, epiſtolis, aliisque ſynchronis Scriptoribus. *Vid. Dobner Annal. ad ann.* 1091. Quo igitur fundamento dici poteſt, favente Wratislao II. Boh. Rege, & conſentiente Urbano II. Pont. *Andream fuiſſe primum Olomucenſem Epiſcopum?* Profecto, ſi gravia momenta, poſitis præjudiciis expendantur, vero eſt ſimillimum, everſo regno, primum Moraviæ Epiſcopum, nempe *Silveſtrum*, jam Olomucii ſedem Epiſcopalem erexiſſe. Nam *a*) *B. Henricus Zdik* (teſte Ziegelbauer Olomuc. Sac. pag. 41. item pag. 101. in B. Henrico Zdik ad finem, & Chron. Siloënſ. pag. 106.) ſe appellat ſeptimum Epiſcopum Olomucenſem; ejus igitur prædeceſſores: *Joannes II.*, *Petrus*, *Andreas*, *Joannes I.*, *Wracen*, ſeu *Wratislaus*, & *Silveſter* pariter erant Epiſcopi Olomucenſes. E quorum numero *Wezilo*, ſeu *Wenceslaus* omiſſus videtur, quum *nominatus* quidem ſit Epiſc. Olom. ſed num *conſecratus* fuerit, non conſtet. *b*) Vincentius ſec. XII. ſcriptor ad an. 1141. (*apud Dobner Mon. ined. pag.* 31.) memorat Epiſcopatum in civitate Olomuc. a primis ejusdem terræ Ducibus incœptum eſſe. *c*) Coſmas ad an. 1073. quin tamquam rem novam narret, Joannem I. appellat Olomucenſem Epiſcopum. *d*) Ipſe Joannes I. Moraviæ Epiſcopus in diuturna controverſia *de caſtro Podivin* ſemper contra Gebhardum Pragenſ. Epiſcopum prætendebat pervetuſta *Eccleſiæ Olomucenſis* jura. *e*) Gregorius VII. P. in epiſt. ad Ottonem, & Conradum Moraviæ Duces (*Dobner Annal. P. V. pag.* 431.) aperte dicit Eccleſiam Olomu-

A. C. 1104. *Joannes II. Epiſcopus Olomuc. VI.*

*Strabovienſi.* *) Hic annis octo paſtorali feliciter perfunctus officio, in cathedra Olomucenſi ſucceſſorem habuit *Joannem II.*, qui dictus *Ventro-*

mucenſem eſſe munitam apoſtolicis privilegiis. *f*) His cumulum addat auctoritas Monach. Grad. ſec. XII. ſcriptoris. ( *Dobner Mon. ined. T. III. pag.* 22. & *Bonaventura Pitter Theſ. abſcond. pag.* 184. ) qui Joannem I. Monach. Brz'evnovienſem appellat tertium Olomuc. Eccleſiæ Epiſcopum, aitque año 1078. dedicationem Oratorii Gradicenſis eſſe factam *ab umillimo III. Olom. Eccleſiæ Epiſc. nomine Joanne.* Neque contrarium his argumentis evincunt *decimæ*, quas noſtra etiam ætate Celſiſſimi Principes, & Epiſcopi Olomucenſes Poleſchovicii colligunt. Nam *decimæ eccleſiaſticæ* in Moravia decreto regio præceptæ, & inductæ ſunt primum año 1248. Brunone Ep. Olom. ut infra dicetur in hiſtor. Eccleſ. ad hunc añ. Deinde cuivis paullulum Juris Eccleſiaſtici gnaro notum eſt, *jus decimandi* variis modis, etiam ſine directo fundi alicujus dominio ad perſonas eccleſiaſticas, & politicas devolutum eſſe. *Vid. Cl. de Riegger Inſt. Juriſpr. Eccleſ. P. III.* § 471. *ſeqq.*

*) Ita ſentit Auguſt. in Cat. Ep. Olom. additque Brz'etiſlao Boh. Duci electionem Petri adeo probatam, ut dato diplomate ſtatuerit, neminem, niſi ejusdem cœnobii Strahovienſis Canonicum ad infulam Olomucenſem eligi debere. Paria cum Auguſtino ſcribunt: Strz'edovsky Merc. Mor. prop. 6. Godefridus Provinc. Fid. Eccleſ. Rom. Mor. c. 27. Remigius Maſchat in Elogiogr. Epiſc. Olom., &c. At utrumque aſſertum erroris convincitur, quod ſacer Ordo Præmonſtratenſis primum año 1120. inſtitutus, cœnobium vero Strahovienſe a Wladislao II. Boh. Duce año 1143. fundatum ſit. Nullum igitur diploma de Canonicis Strahovienſibus ad Epiſcopatum Olomucenſem aſſumendis Brz'etiſlaus año 1096. edidit, proinde vera eſſe poſſunt, quæ Crugerius ad 9. Apr. año 1114. de *Paulo Moravo* Littovia oriundo, & cathedralis Eccleſiæ Olomucenſis Decano memorat

*troſus*, ſibi pauper, Eccleſiæ ſuæ dives fuit. Nam totus ſplendori, & incremento Eccleſiæ Olomucenſis intentus, a Duce Olomucenſi *Ottone Nigro* 300. argenti marcis emit villam, ſeu prædium *Cremſir* (*hodiernæ civitatis Cremſirienſis initia*) cum annexis juribus & latifundiis. *o*) *Labaçum* quoque in Bohemia a *Sobieslao* Bohem. Duce impetratum, pluraque alia prædia Eccleſiæ Olomucenſi adjunxit, *p*) cui duos ſupra viginti annos præfuit. *) A morte illius *Sobieslaus* Bohem. Dux *Henricum* Pragenſis Eccleſiæ Præpoſitum *q*), & Prz'emislea apud Bohemos, & Moravos regnatrice domo oriundum *r*) commendavit Eccleſiæ Olomucenſis Canonicis. A quibus ille communibus votis, ac deſideriis ex- *A. C.* 1126. *B. Henricus Zdik Epiſcop. Olomuc. VII.*

H 4 pe-

rat, nempe ita eum in officio hoc feciſſe ſatis Canonicis, & aliquot Epiſcopis, *ut ſemel, iterumque Moravorum Antiſtes jure meritiſſimo ob ſapientia, & virtutis prærogativam deſignaretur.* Vid. Cl. de Monſe Inf. Doct. pag. 10.

*o*) Privileg. Prz'emislai Ottocari Boh. Reg. III ſuper libertatibus Eccleſiæ Olom. datum Olomucii año 1207. Auguſtinus in Catal. in Joañe Ventr.

*p*) Auguſtinus l. c.

*) Amandus Friedenfels Canonicus Strahovienſis libro: *Mons Sion inclytus*, ut *Joannem II. Epiſcop. Olom.* Præmonſtratenſibus ſuis vindicaret, ordinem Epiſcoporum Olom. ita pervertit, ut prius *Henricum Zdik*, tum *Petrum*, ac tandem *Joannem II.* collocaret. At confutavit eum Carol. Ludov. Hugo Abbas Stigavii, Annal. Ord. Præmonſtratenſis T. II. col. 450. Refutatur etiam privilegio Prz'emislai Ottocari Boh. Regis III. ſuper libertatibus Eccleſiæ Olomuc. dato Olomucii año 1207. apud Ziegelbauer Olom. Sac. pag. 88. & Auguſtinum in Cat. Epiſcop. Olom.

*q*) Peſſina Phoſphori Radio 5.

*r*) Auguſt. Cat. Epiſcop. Olom.

petitus, atque ab Adalberto Moguntino Metropolita conſecratus Epiſcopus, mox ſub initium regiminis ſacri operam dedit, ut nova Eccleſia cathedralis Olomucii exædificaretur. Nempe *Otto III.* cognomento *Niger*, Dux Olomucenſis, caſtrum ſuum in eadem urbe ſitum in ſacros uſus diu jam deſtinavit, & Eccleſiæ *S. Wenceslai Martyris*, Bohemiæ Ducis, prima jecit fundamenta; ſed fatis interceptus ad exitum adducere haud potuit. Nec filius ejus *Wenceslaus*, morte itidem præventus, conſilia patris exequendo fuit; proinde mortifero implicitus morbo, *Henricum* Epiſcopum, ſupremam operi
A. C. 1130. manum ut imponeret, rogavit. Id quod ille non præſtitit modo, ſed etiam *Innocentii II.* P. non minus, quam *Adalberti* Præſulis Moguntini auctoritate, præſente *Sobieslao* Bohemiæ Duce, magnaque Procerum frequentia, Eccleſiam illam Divino Numini conſecravit; deinde Pontificiam Cathedram ex antiqua SS. Petri, &
1131. Pauli Eccleſia illuc transtulit; denique donis pretioſiſſimis, præcipue haud modica vivifici ligni S. Crucis parte, quam Jeroſolymis anno 1123. nondum Epiſcopus attulit, eandem exornavit. Ut vero cultum divinum hic augeret, duodecim Canonicos cum Decano, qui Chriſti perſonam gereret, ſecundum Apoſtolorum numerum inſtituit; *) quatuor divini ſervitii cauſſa

*) Balbinus L. IV. Miſcell. S. 30. ait, ab Henrico Epiſcopo Olom. 29. Canonicos fuiſſe inſtitutos. Sed id rejicitur tum ab anonymo, ex quo Auguſtinus Moravus Catalogum Epiſc. Olom. confecit; tum ex ipſius Henrici Epiſcopi litteris, quibus Eccleſiam S. Wenceslai Martyris dignitate Sedis Epiſcopalis auctam, *omnium Eccleſiarum Matrem* in Moravia conſtituit. Inde etiam refutantur Eccleſiæ hujus funda-

cauſſa ad SS. Petrum, & Paulum relictis, s) Quin & illud impetravit, ut Paroecia Eccleſiæ S. Mauritii, quæ antea Gradicenſe Ordinis S. Benedicti cœnobium reſpiciebat, ad cathedralem S. Wenceslai Eccleſiam pertineret. t)

IX. His ita præclare conſtitutis, *Henricus* A. C. 1131.
noſter cum Bambergenſi Præſule cognovit cauſſam *Mainhardi* Pragenſis Epiſcopi, qui de conſpiratione in necem *Sobieslai* Boh. Ducis invidorum calumniis accuſabatur; ſed judicum ſententiis abſolutus, hoſtium tela ut declinaret, in Moraviam ſe contulit, atque in caſtro *Podi-* 1134.
*vin* vitam ſancte exegit. *Henricus* Epiſcopus mortui corpus magno cum honore Pragam devectum in S. Viti Eccleſia terræ mandavit. u) Deinde ſacra Jeroſolymis loca venerandi ergo in Palæſtinam iter pedibus confecit, ſuſceptoque ibidem Canonicorum Præmonſtratenſium habitu, Ordinis hujus primordia in Bohemiam 1137.
ſecum detulit. v) Id quod pietatis conſilium adeo non diſplicuit *Sobieslao* Boh. Duci, ut Moraviæ vicum, cui *Blansko* nomen, contra *Wratislaum* Ducem Brunenſem eidem adjudicaverit, qui eo loci Eccleſiam S. Martini conſtruxit. x) 1140.
Pari ſtudio fidei propagandæ incenſus, *Innocentii II.* P. conceſſu, militares copias adverſus *Prutenos*, id temporis idolorum cultores duxit, y), 1141.
eo-

datores a Balbino l. cit. nominati, nimirum *Wenceslaus*, &, neſcio quis, *Wladislaus*.

s) Litteræ Henrici Epiſcopi apud Ziegelbauer Olom. Sac. pag. 91. ſeqq.

t) Ziegelbauer l. c. pag. 90.

u) Idem l. c. pag. 93.

v) Chron. Vincentii Mon. ined. pag. 31. ſeqq.

x) Dubrav. hiſt. Boh. pag. 104.

y) Chron. Vincentii Mon. ined. pag. 38. ad an. 1147. Hajecus ad an. 1141.

eorumque alios verbi divini prædicatione, armis alios ad chriſtiana ſacra adduxit: etſi converſio hæc, more illius ævi facta, infra ſpem fuit. z) Reducem ab ea expeditione *Conradus III.* Imp. ad comitia imperii Ratisbonæ habenda vocavit, quibus ille non modo ut *Princeps*
A. C. 1142. *Imperii* adfuit, ſed & decretis ſubſcripſit. a) Immo Imperator hic quoque adeo favit *Henrico*, ut Epiſcopatum Olomucenſem variis privilegiis donaret, inter quæ præcipuo habentur loco: *Jus cudendæ monetæ* conceſſum, & *exemtio ſubditorum* Epiſcopi Olomucenſis a jurisdictione Ducum Bohemiæ, & Moraviæ*, ut adeo Epiſcopatus Olomucenſis tamquam *immediatus Imperii Principatus* ſoli Imperatori ſubjectus manſerit. b) *) Nec minore benevolentia in Henricum uſus Wla-

z) Coſmas in Chronico.

a) Goldaſtus de regno Bohemiæ L. V. c. 5. n. 5.

b) Diploma Conradi Imp. ap. Ziegelbauer Ol. Sac. P. I. p. 94.

*) Ex eo privilegio perinde ac jure, quod in Comitiis Imperii Rom. Germanici Henricus Epiſc., ejusque ſucceſſores exercuerunt, conſtat, Epiſcopos Olomucenſes jam ævo iſto titulum: *Sac. Rom. Imperii Princeps* obtinuiſſe. Hinc ſæpe Comitiis imperialibus adfuerunt, eorumque decretis ſubſcripſerunt. Hinc etiam Fridericus II. Imp. conſtitut. ad Prz'emislaum Ottocarum I. Boh. Reg. III. año 1212. die 26. Sept. Baſileæ data, poſtquam ei, ejusque heredibus *jus*, *& auctoritatem inveſtiendi Epiſcopos regni ſui integraliter* conceſſit, ſubdit: *Ita tamen, quod ipſi Epiſcopi* (Pragenſis, & Olomucenſis) *ea gaudeant libertate, & ſecuritate, quam a noſtris prædeceſſoribus habere conſueverunt.* Chron. Pulkaræ apud Dobner Mon. ined. T. III. Porro *libertas illa, & ſecuritas*, ut ait Balbin. Epit. Rer. Boh. L. III. c. 13. eſt: Honor in imperio, S. R. I. Principum dignitas, jus ſeſſionis, & ſententiæ in comitiis imperii, aliaque ceterorum imperii Antiſti-

Wladislaus Bohemiæ Dux, caſtrum *Podivin* cum jure monetæ cudendæ Olomucenſi Eccleſiæ reſtituit; *c*) eodem deprecatore, *Ottonem*, & *Wratislaum* Moraviæ Duces in priſtinæ gratiæ locum recepit; *d*) inſuper *Strabovienſe*, ſeu *Siloenſe* cœnobium in Bohemia excitavit, inductis e Steinfeldenſi Canonia cum Godeſchalco Præmonſtratenſium coloniis. *e*) Eccleſiam dein regiis ſumtibus, regiaque magnificentia exſtructam, Præſul Olomucenſis *Henricus* conſecravit. *f*) A. C. 1143.

X. Verum in proſperis, & adverſis ut emineret Henrici virtus, gravibus preſſa malis fuit. Nimirum in Bohemia juxta, ac Moravia leges divinas, ac humanas ſumma vitæ licentia nihili pendebat Clerus, nec ullis Præſulum monitis ad frugem reduci potuit. Opportuna malo huic remedia allaturus *Henricus*, ultro Romam ſe offert, ut ſummi fidelium Paſtoris conſilio utatur. Quum ſe ſe ad iter accingit, ecce quidam a *Conrado* Znoymenſi Duce miſſi, multis orant precibus, ut ne longinquum ſuſcipiat iter prius, quam disjunctos *Wladiſlai*, & *Conradi* animos priſtino jungat amicitiæ vinculo. Epiſcopus, latere anguem in herba neſcius, 1145.

ſtitum jura, quæ tamquam *immediati Principes*, & *Status imperii* ſine ulla Ducum, aut Regum Boh. contradictione omnibus ſeculis habuerunt, quod pluribus exemplis oſtendit Goldaſtus Commentar. de Reg. Boh. L. V. c. 5. Vid. Chron. B. Gerlaci Mon. ined. Dobner pag. 126. item Crugerius ad diem 26. Sept.

*c*) Privileg. Wladislai.

*d*) Chron. Vincentii ad añ. 1144.

*e*) Idem ad añ. 1141. — Chronogr. Siloënſis Mon. ined. pag. 100. & 106.

*f*) Carol. Lud. Hugo Añal. Præmonſtr. T. II. pag. 809.

ſcius, Conrado ſe gratificaturum pollicetur, etſi longius de via deflectendum foret. Nec mora, in Bohemiam ad Wladislaum Ducem iter feſtinat, ac periculi ſecurus, non longe a Litomiſslio ad villam (hæc de menſa, ditioneque illius fuit) Conradum ſibi habet obvium, quem ad cœnam invitat, ignarus, viperam in ſinu ſe habere. At enim illuceſcente altera die patuerunt inſidiæ, quas viator forte obvius patefecit, Henricus illico jubet ſuos retrocedere; Conradus autem a tergo inſtat, ut quemque comprehendit, ſternit. Tandem vim vi opponunt comites Epiſcopi, ipſe vero ad vicinam ſilvam equo elabitur, ubi ſolidum deliteſcit diem, alteroque mane a lignatore inventus, Litomiſslium deducitur. Actum erat de vita *Henrici*, ſi poteſtas ejus aſſequendi *Conrado* obtigiſſet; adeo agreſti ille animo adverſus Præſulem, & affinem ſuum laborabat, nulla cauſſa alia, niſi quod *Wladislai* partibus faveret. *g)* Re inſolente audita, ocyus Dux *Wladislaus* mittit equites, qui *Henricum* Pragam deducant, ubi reparato viatico, is romanum iter proſequitur, ac demum *Eugenio* Pontif. rem omnem enarrat. Miratus admodum ſummus Pontifex, protinus cum *Henrico* in Bohemiam mittit Legatum *Guidonem*, qui *Wladislai* auxilio facile effectui dedit, ut Bohemiæ ſimul, & Moraviæ Clerici vitæ ſuæ rationem reddere, ſui vero officii immemores dignas luere pœnas cogerentur. Neque impunis abiit Dux Znoymenſis *Conradus*; quum enim obſtinato adverſus Legati monita eſſet animo, Wladislai armis ditiones ſuas cedere, turpique fuga ſalutem quærere compul-

ſus

g) Chron. Vincent. ad an. 1145.

ſus fuit. *h*) Rebus jam pacatis, Præſul Olomucenſis, quod in vitæ diſcrimine voverat, cœnobium Litomiſslii ædificare cœpit, quali forma in Oriente viderat, illudque ex ſimilitudine ſitus *Montem Oliveti* appellavit, Wladislao agros, & pagos, unde Canonici Præmonſtratenſes vitæ neceſſaria haberent, libenter largiente. *i*) *) Reliquum vitæ tempus ſublevandis egenis, & a fortuna oppreſſis ita piiſſime impendit Henricus, ut *Pater*, & *refugium pauperum* audiret; tanta vero ſanctimoniæ fama exegit, ut populi conſenſu, & communi ſcriptorum teſtimonio nomen *Beati* adeptus ſit. *k*)

A.C. 1146. 1151.

XI.

*h*) Idem ad an. 1146.

*i*) Idem ad an. 1141. — Chronogr. Siloenſ. Mon. ined. pag. 100. & 106.

*) Berghauerus in Proto-Martyre Pœnit. c. 2. p. 251. opinatur, Brzetislaum Boh. Ducem Litomiſslienſis hujus cœnobii primum eſſe fundatorem, qui anno 1123. vivente adhuc S. Norberto, fratris ſui Sobieslai ſuaſu Præmonſtratenſes Canonicos illuc deduxit. Quam opinionem Wladislai *II.* Regis Bohemiæ litteris ſtabilire nititur. At cur litteras has, aut ſaltem illarum fragmentum non produxit in medium? Error illius ex Peſſinæ Mart. Mor. L. *III.* c. 3. relatis dubio procul ortus eſt, quum certum ſit ante Strahovienſe cœnobium, & advocatas e Steinfeldenſi Canonia colonias, nullum in Bohemia domicilium Præmonſtratenſibus fuiſſe. *Vid. Dobner Mon. ined. T. I. pag.* 32. Primus igitur cœnobii Litomiſslienſis, ex quo poſtea *Caroli IV.* Boh. Rex Epiſcopatum erexit, conditor fuit B. Henricus Zdik, qui Præmonſtratenſium Ordini ita favit, ut ejusdem alumnus videri potuerit. *Sed amore ſolum*, & *affectu*, *non autem profeſſione*, *Præmonſtratenſis Canonicus fuit*, ut probat Ziegelbauer Olom. Sac. p. 100. ex Balbino Miſcell. Dec. *I.* L. *IV.* pag. 46.

*k*) Balbin. Miſcell. L. *I.*

*Joannes III. Epiſcopus Olom. VIII.* XI. Ante, quam *B. Henricus* in monte Sionæo Bohemiæ, ut voluit, tumulo eſt illatus, *Joannes* ejusdem montis Sion, ſeu Strahovienſis monaſterii Canonicus Præmonſtratenſis infulam Olomucenſem obtinuit, paullo poſt Moguntiæ conſecratus. *l*) Hic *B. Henrico* fuit quidem ſanguine regio diſſimilis, ſed morum integritate ſimillimus; *m*) inde Olomucenſis Eccleſiæ ſplendorem, quem invenit, religione, doctrina, ac providentia conſervavit, auxitque. Primus e Præſulibus Olomucenſibus poſt obitum *A. C. 1157.* in cathedrali S. Wenceslai Eccleſia ſepultus.*) Mox *Wladislai* Regis conſenſu, & *Ottonis* Moraviæ Ducis precibus, ad Eccleſiam Olomucenſem vocatur *Joannes* Abbas monaſterii Litomiſslienſis, eximiis animi dotibus perquam celebris, qui comite Daniele Pragenſium Antiſtite ab Imper. Friderico Würtzburgæ *jura regalia* accepit, Erfordiæ vero ab Arnoldo Metropolita conſecratus eſt. Olomucium advectus, maximoque

*Joannes IV. dictus Calvus, Epiſcopus Olomuc. IX.*

que

*l*) Vincent. ad añ. 1151.

*m*) Vincent. ad añ. 1151.

*) Auguſtinus in Catal. Ep. Olom. ſcribit hunc *Joannem III.* fuiſſe Canonicum regularem de Leutomiſsel; alterum vero *Joannem IV.* cognomento Calvum vocat Strahovienſis cœnobii Profeſſum. Sed major fides habenda Vincentio ſcriptori coævo ap. Dobner Mon. ined. p. 41. unde liquet, Auguſtinum priori Joanni tribuere, quod alteri fuit tribuendum. Similiter Crugerius in Sac. Mem. die 30. April. ait, Joannem *III.* Epiſcopum Olomucenſem, ut ſacri ſui Ordinis inſtitutum proveheret, potiſſimum curaſſe, ut ab Ottone *III.* Marchione in Monaſterium Gradicenſe Benedictinorum loco inducerentur Præmonſtratenſes. At Vincentius ad añ. 1184. l. c. pag. 106. teſtatur id factum a. *B. Henrico Zdik*, qui & *ſeptimus Olomucenſis Epiſcopus*, nempe ſecundum calculum ſupra ſubductum.

que honore a Canonicis ejus Eccleſiæ, omni Clero, & populo exceptus, Cathedram Pontificiam præcipua in egenos beneficentia, ac ſingulari morum ſuavitate annis quinque & decem ita tenuit, ut bonis placeret omnibus, malos lenitate emolliret. n) Multis dignus ſeculis, in Eccleſia Gradicenſi o) Canonicorum Præmonſtratenſium, quem vivus expetiit, tumulum obtinuit. *) In ejus vero locum ſuffectus eſt Die- *A. C.* 1172.

n) Vincentius ad añ. 1158.

o) Auguſtinus Catal. Epiſc. Olom.

*) Magnoaldus Ziegelbauer Olom. Sac. T. *I.* pag. 159. *Joannem Calvum* vocat *nonum Epiſcopum Olomucenſem*, idque probat diplomate Wladislai *II.* Regis Præmonſtratenſibus in Abbatia Gradicenſi año 1160. dato. Idem conſtat ex Vincentio (*Dobner Mon. ined. pag.* 47.) qui ad annum 1158. de anteceſſore Joannis Calvi Joanne *III.* Epiſc Olom. ſcribit: *Eodem anno Dominus Joannes VIII. Olomucenſis Eccleſiæ Epiſcopus feliciter obiit.* Deinde autem narrat, in locum hujus eſſe ſuffectum *Joannem de Leutomiſſel Abbatem.* Similiter Chronographus Siloënſis (Dobner Mon. ined. pag. 106.) B. Henricum Zdik anteceſſorem Joannis *III.* appellat ſeptimum Epiſcopum Olomucenſem. Poſtquam enim narraſſet B. Henricum ad Godeſchalcum Abbatem Siloënſem binas dediſſe litteras, ſubdit: *Hic eſt Henricus, qui & Zdiko, ſeptimus Eccleſiæ Olomucenſis Epiſcopus.* Demum Ziegelbauer l. cit. p. 101. profert B. Henrici Zdik diploma, unde hæc excerpit: *Notum ſit cunctis fidelibus Chriſti — quod ego Henricus divina largiente clementia, ſeptimus Olomucenſium Epiſcopus* &c. Arr non major fides his auctoritatibus habenda ſit, quam ſubſcriptioni diplomatis, quod in tabulario Gradicenſi reperitur, dubium, & anceps ſit. Quid ſi temporis vetuſtas numeri *VIIII* quidpiam exedit, ejusque loco dumtaxat *VIII.* reliquit? aut forte privato ſuo judicio Joannes Calvus ita ſubſcripſit: *Joannes Sancte Olomucenſis Eccleſie VIII. Epiſcopus.*

Dietlebus Ep. Olomuc. X. *Dietlebus* Canonicus Strahovienſis *p*), qui primis Pontificatus ſui annis beneficio *Oldarici* Moraviæ Principis ad expeditionem bellicam cum Friderico Imper. proficiſcentis, villam *Urz'itium* (hodie *Ubrz'icz'icium*) donatam bonis Eccleſiæ Olomucenſis addidit. Dein, ſedula plurium annorum cura, qua muneris ſui partes explere
A. C. 1182. omnes ſategit, ſolutus a morte, in Strahovienſi Bohem. monaſterio ſepultus fuit. *q*)

# PERIODUS IV.

## *De Marchionatu Moraviæ uſque ad obitum Wenceslai IV. Rom. & Bohem. Regis; ſive a ſeculo duodecimo ad decimum quintum. Annus Chriſti 1182—1419.*

### I.

*Conradus III.* ſive *Otto* Moravienſis, quam longe, lateque patebat, Moraviæ potitus, immunem, ac liberum ejus dominatum ambire; quove pacto a ſuprema Bohemiæ Ducis poteſtate ſe eximeret, cogitare toto animo. Optata
1182. ſe ſe tandem obtulit occaſio, quum primores populi ob gravia, quibus premebantur, tributa a *Friderico* Boh. Duce deſciverunt. *Conradus* enim temporis opportunitate uſus, exercitu ſuo in Bohemiam celeriter inducto, a ſeditioſis

Bo-

*p*) Auguſtinus Catal. Episc. Olom.

*q*) Ziegelbauer Olom. Sac. pag. 105.

Bohemiæ Dux proclamatur, captaque Praga ſolium occupat. Profugus autem *Fridericus* perfugium reperit in Imperatore, qui *Conrado*, & Optimatibus Bohemiæ ad ſe vocatis, ut facti eos pœniteret, terrore, & minis effectui dedit, ac Bohemia *Friderico* reddita, *Conradum* ſola Moravia contentum eſſe juſſit. *a*) Hic ſpe ſua dejectus, non mediocriter de ſalute pertimuit, ne ſcilicet juſta *Friderici* vindicta eum Moraviæ Principatu ſubinde privaret. *) Quapropter ultionem illius ut anteveniret; Moraviam velut *feudum novum* Imperatori *Friderico* obtulit: tum quod regio hæc antiquis temporibus diſtincta eſſet a Bohemia, atque ut *feudum imperiale* haberetur; tum quod antiquæ Moraviæ Reges Imperatoribus Germanis forent vectigales. *b*) Gratum, acceptumque fuit Cæſari conſilium; iccirco jus poſſidendæ Moraviæ *Conrado* haud gravatim conceſſit, non quidem *Ducis*, aut *Ducatus* titulo, ut ne Moraviam Bohemiæ adæquaret; ſed *Marchionis*, & *Marchionatus* nomine **). Id quod factum Bohemiæ Dux cum A. C. 1182. Conradus Otto Moraviæ Marchio I.

I Opti-

*a*) Contin. Vincent. ad h. annum.

*) Nempe *Fridericus Bohemiæ Dux* hoc eodem año *Wladimirum* patruelem ſuum conſtituit Ducem Olomucenſem, ut patet ex illius diplomate añ. 1183. dato, ubi legitur: *Wladimir Dux de Holomus.* Vid. *Dobner T. IV. Specimen Codicis diplomatici, Moravici.*

*b*) Idem ad añ. 1185. & Pulkava ad añ. 1184.

**) Hanc in modum jacta ſunt fundamenta *Marchionatus Moraviæ.* Poſtquam enim Imperator *Fridericus* Moraviam ceu Feudum *Conrado* tradidit, continuo Chronographus Siloënſis, ſeu Contin. Vincent. ad añ. 1184. (Dobner Mon. ined. T. I. p. 112.) eundem Conradum appellat *Marchionem Moraviæ.* Verum eo in ſtatu Moravia nondum permanſit, neque *Marchionatus* ipſe fuit ſtabilis. Vid. Dobner crit. Diſſert. de I. March. Mor. N. IX. p. 51.

Optimatibus ſuis ægerrimme tulit; nihilo ſecius tamen Imperatoris potentiam veritus eousque Moraviam ſupremæ ſuæ poteſtati ereptam, limis intuebatur oculis, dum opportuna vindicandæ injuriæ occaſio obtigit. Quæ quidem data videbatur, quum Imperator integrum annum in Italia ageret. Tum enim Bohemiæ
A. C. 1185. Dux *Conrado* infenſiſſimus, partim quod eum tribus abhinc annis principatu pulſum cupierit, partim quod Moraviam non ejus, ſed Imperatoris beneficio geſtierit obtinere: fratrem ſuum *Prz'emislaum* valido cum exercitu miſit in Moraviam. *c*) Conradus, qui tela hæc non prævidit, fuga præcipiti confugit in Auſtriam, relicta hoſtium direptioni Moravia; cujus magnam partem depopulatus belli Dux, copias in æſtiva Bohemiæ abduxit. At *Fridericus* majoris vindictæ cupidus rurſum initio menſis hiberni *Prz'emislaum* jubet omni impetu in *Conradum* irruere. Cui iſte ab Auſtriacis auxiliaribus, & exercitu Moravorum paratus, occurrit, tantaque contentione ad *Ludonicium* (hodie Lodnicium) decertat prælio acerrimo, ut belligerantium vociferatio, armorumque ſtrepitus longe diſſita Canizii vicinia perſonaret. Magna utrinque ſtrage edita, multisque Bohemiæ, ac Moraviæ proceribus cæſis, penes Bohemos tamen victoria ſtetit, quam *Prz'emislaus* neutiquam proſecutus, copias in hiberna patriæ deduxit. *d*)

II. Ita rebus Moraviæ ſat afflictis, juſta æſtimatione perſpexit *Conradus*, ſe Bohemorum im-

*c*) Contin. Vincent. ad h. añum.

*d*) Idem ibid. & Dobner crit. Diſſert. de I. March. Mor. N. X. p. 57.

impetus ſuſtinendo diutius non eſſe. Quocirca uſus reconciliatoribus, Ducem Bohemiæ in Kvin adiit, junctoque amicitiæ fœdere, cum eodem in gratiam redivit. t) Quænam fœderis hujus conditiones fuerint, ſcriptores coævi haud memorant, præcipua tamen dubio procul fuit ea, ob quam armis certatum eſt, ut nimirum *Conradus* Bohemiæ Ducem, velut ſupremum ſuum dominum ſuſciperet, & quod antea Moraviæ Duces expleverunt, officio non deeſſet. *) Neque defuit, quoad vixit *Dux Fridericus*; hoc autem e vivis ſublato, ille ipſe Ordinum ſuffragio Dux Bohemiæ denunciatur. Nec mora, ſolium hoc firmaturus, Ratisbonæ ab Imperatore *vexilla ſuſcepit* **) non modica pe- A. C. 1186. 1189.



t) Contin. Vincent. ad h. & præced. annum.

*) Immo & *Marchionis* titulo abſtinere coactus fuit Conradus, & vetus *Moraviæ Ducis* nomen reſſumſit, ut ſatis, ſuperque probant, fœdere illo poſteriora Friderici diplomata, quibus ſe deinceps *Ducem principalem* nominat, quo aliquid diſcriminis notet inter Duces Moravos Duce Bohemo inferiores. Quid? quod idem auctor, (Cont. Vincent.) qui *Marchionis* nomine Conradum antea primus inſignivit, fœdere illo inito, eundem jam non niſi *Conradum Moravienſem*, vel *de Moravia* appellet. Ita & Cont. Gosmæ ad an. 1189. Conradum vocat *laudabilem Moraviæ Ducem*. Denum ipſe Conradus Bohemiæ ſolio potitus, in diplomate fund. Lucenſis monaſterii anno 1190. his utitur verbis: *Quondam Marchio Moraviæ*, licet reipſa adhuc feudalis Marchio Moraviæ fuerit. Vid. Dobner cit. Diſſert. N. X. p. 58. ſeqq.

**) *Vexilla ſuſcipere* phraſi ſcriptorum hujus ævi idem eſt, ac *feudo inveſtiri cum vexillo*. Talia feuda ſunt majoris dignitatis, quæ *feudovexilla* vocantur; quod eorum poſſeſſores vexilla in aciem cum vaſallis ſuis educerent. Germani illa vocant Fahnlehen, auf Fanlehen. Et in

pecuniæ ſumma numerata. Moraviam vero, retenta Znoymenſi provincia, inter Principes agnatos diſpertivit. Quamvis enim *Eliſabetha Friderici* Ducis viduæ, cujus potiſſimum ope principatum Bohemiæ obtinuit, regionem Olomucenſem pollicitus fuerit: eandem tamen *Wladimiro*, Brunenſem vero ejus fratri *Brecislao*, non Marchionis, ſed Ducis titulo dedit. *f*) Atenim ſubita hæc Moraviæ converſio nequaquam diu tenuit. Nam Conradus Misnienſi Marchione, qui ab Henrico VI. Imp. deſcivit, feliciter domito, quum in expeditione Romana eundem deinde Imperatorem in Apuliam co-
A. C. 1191. mitatur, mortem occubuit. *g*) Itaque maximus natu ſtirpis ducalis *Waczlaus*, ſeu *Wenceslaus* Sobieslai I. filius, quondam Dux Olomucenſis, qui apud Eliſabetham viduam in Bohemia morabatur, hujus præſertim ſuffragatione Dux Bohemiæ deligitur. Sed *Henricus Brz'etislaus*, Pragenſis Epiſcopus, eadem ſtirpe natus, *) *Waczlaum* vehementi habuit odio, quod delectus iſte præter ſuam voluntatem, inſcioque Imperatore contigerit. Aſſumtis igitur duobus patruelibus ſuis, *Prz'emislao*, & *Wladislao* ad Imp.
1192. Henricum profectus eidem ſexies mille marcas ar-

in ſpeculo Saxon. L. *III.* art. 60. §. *I.* dicitur: *Imperator confert} cum ſceptro ſpiritualibus, & cum vexillis ſecularibus feuda omnia illuſtris dignitatis.* Vid. du Fresne Gloſſarii T. *II.* voc. Feudovexillum.

*f*) Diploma fund. monaſterii Lucenſis, ubi legitur: *Donationis teſtes hi ſunt adhibiti; Wladimirus, & Brecislaus fratres ejus Duces Moraviæ.*

*g*) Cont. Vincent. ad h. a.

*) Henricus año 1150. Znoymenſis Dux factus, frater Wladislai *II.* Boh. Regis, fuit pater Henrici Epiſcopi Pragenſis, ut conſtat ex Dobneri Specim. Cod. Diplomat. Morav. p. 249.

argenti promiſit, ſi Bohemiam alteri, alteri Moraviam clientelari jure conferret. Hoc pacto Imperatori jus feudale fuit firmatum. Quare facilis *Prz'emiſlaum Ottocarum* Bohemiæ Ducem, beneficiarium Moraviæ Marchionem *Wladiſlaum Henricum* deſignavit. *) Qui ambo in Bohemiam reduces, junctis aſſeclarum viribus, *Waczlaum* poſt trium, quatuorve menſium regimen exilio multarunt. *b*) At pœna talionis utrumque ſecuta. Etenim *Prz'emiſlaus*, quum rebellis in Miſnia Marchionis fœderatus, hoſtilem in modum Germaniæ fines pervaſtat, Imperatoris iram incendit. Quam *Henricus* ipſe, promiſſæ pecuniæ præs in aula Cæſaris, adeo inflammavit, ut Cæſar, Duce proſcripto, Bohemiam clientelari jure Epiſcopo traderet. *A. C.* 1193. Prz'emislaus armata quidem vi ad Pragam occurrit Henrico, ſed a ſuis mox deſertus, Bohemis plaudentibus throno cedere coactus fuit. Wladislaus autem Moraviæ Marchio acerbum, quem ex fratris depulſione hauſit, dolorem aliquamdiu texit; ſed clandeſtina ſua eidem opitulandi conſilia hand potuit concoquere. Vix ea *Henricus Dux*, & *Epiſcopus* rumore comperit, 1194. ocyus cum exercitu advolat in Moraviam, captisque munimentis integram ſuo dominio ſubjicit. Quin & Wladislaum infelici fato com-



*) *Wladislaus* hic fuit quidem jam alter Marchio Moraviæ; ſed *Marchionatus* iſte neque dum *firmus*, ac *ſtabilis* eſſe potuit, quod ab Henrico Epiſcopo obreptitie, & oblata dumtaxat pecunia, evictus fuerit, non conſentientibus legitimo Bohemiæ Duce, & Ordinibus. Hinc & ipſe Wladislaus paulo poſt Moravia depulſus, ac truſus in carcerem fuit. Vid. Dobner cit. Diſſert. Nro XI. p. 65. ſeqq.

*b*) Dobner cit. Diſſert. Nro XI.

prehenſum, Pragæ conjecit in carcerem, i) ſi-bique ſervata regione Znoymenſi reliquam
A. C. 1195. Moraviam bipartito conſanguineis ſuis diviſit, nempe: *Wladimiro*, & *Brecislao* fratribus Olomucenſem, *Spitigneo*, ejusque fratri *Suatopluco* Brunenſem provinciam dedit, ea cautione uſus, ut eos neque Duces, neque Marchiones, ſed principes tantum appellaret. Namque aſſumto *Marchionis* nomine, ſe ipſe *Ducem*, & *Epiſcopum Bohemiæ*, ac *Marchionem Moraviæ* nominavit: k) etſi honorificas appellationes iſtas altero poſt anno cum vita ipſa amiſit, dum factiones nobilium Bohemorum declinans, in Urbe Aegra morbo conſumtus eſt.

1197. III. Illuxit tandem Moravis annus inprimis memorabilis, quo ſtabilis in Moravia *Marchionatus* epocha, & continua *Marchionum* ſeries a *Wladislao* I, aliter *Henrico* ſumſit originem. Quippe a morte *Henrici Ducis*, & *Epiſcopi*, *Wladislaum* hunc e carcere ad ſolium Bohemiæ vocarunt Proceres: tum haud ignari, *Prz'emislaum Ottocarum* Imperatori eſſe odioſum; tum jure, ac merito veriti, ut ne ille ſuam depulſionem ulciſceretur. Interea moritur Imp. Henricus, quo nuncio accepto, *Prz'emislaus* illico factiones comparat, & cum aſſeclis ſuis exercitum ad urbem Pragam admovet. *Wladislaus* armata vi nequidquam territus, etſi lectiſſimas haberet copias,

i) Cont. Vinc. ad hunc añ.

k) Diploma Lucenſis Monaſterii año 1195., ubi hæc leguntur: *Ego Henricus Dux Bohemorum, & Epiſcopus, nec non Marchio Moraviæ.* Ibidem etiam nominantur: *Wladislaus cum fratre ſuo Brecislao Principes Olomucenſes, Spitignеus cum fratre ſuo Swatopluk Principes de Brinen.* Vid. Dobner cit. Diſſert. N. XI. p. 67.

pias, adſcitis tamen dumtaxat Epiſcopo Pragenſi, Abbatibus, Proceribus, aliisque boni conſilii viris, fratri ſuo obviam prodiit, eo animo, ut cum eodem in gratiam rediret, pacemque firmiam conſtitueret. Reipſa utrumque ſequutum, & conſenſu Ordinum, qui aderant, pax ita facta, ut in Bohemia *Prz'emiſlaus*, *Wladiſlaus* in Moravia dominatum teneret. *l*) Quæ autem præter ea pacis conditiones fuerint, ſcriptores quidem ſilent; ſed e documentis eorum temporum eruuntur. Concordiæ nimirum perquam ſtudioſus *Wladislaus* magnanimo, heroicoque facinore ſuo (*cujus ſimile perrare in hiſtoria reperitur*) ideo præſertim de Bohemia fratri ſuo natu majori ceſſit, ut litigioſus adhuc Moraviæ Marchionatus perpetua deinceps pace firmaretur, neque tamen aut ſummum Moraviæ dominium Dux Bohemiæ, aut Imperator jus feudale amitteret. Itaque dubio procul id temporis *Prz'emislaum*, & *Wladislaum* inter convenit, ut Bohemiæ Dux ab Imperatore vexilla Bohemiæ, ac Moraviæ ſuſciperet; Marchio autem Moraviæ feudovexillum a Bohemiæ Duce obtineret. *m*) Profecto primæ conceſſiones beneficiariæ regni Bohemiæ (hæc ab eo tempore fiduciarium erat regnum) poſtea factæ, complectuntur Bohemiam æque, ac Moraviam, ut documenta indubia teſtatum faciunt, *) Moravia quoque de-

*Wladislaus Henricus I. Moraviæ Marchio II.*



*l*) Cont. Vincent. ad an. 1197.

*m*) Dobner cit. Diſſert. N. XII. p. 76 ſeqq.

*) Ita Imp. Richardus (teſte Goldaſto in Append. document. p. 34.) año 1262. ad Regem Prz'emiſlaum Ottocarum II. ait: *De Principatibus regni Bohemiæ, & Marchionatus Moraviæ — — inveſtimus.* Ita quoque jam Rex Wenceslaus I. filius Prz'emislai I. inveſtitus eſt (*Jus municipale, & montanum Iglaviæ*

deinceps fiduciarius *Marchionatus* conſtanter
audiit, quum *Wladislaus* annis XXV., quibus
eidem præfuit, citra ullam controverſiam Mar-
chionis titulum non ſuſtinuit modo, ſed poſte-
ris etiam tradidit. *) Hunc in modum firma-
to Moraviæ Marchionatu, firmata etiam regia
A. C. 1198. dignitas in Bohemia fuit. Nam *Prz'emislaus*
*Ottocarus I.* ab Imp. *Philippo* corona regia orna-
tus eſt Moguntiæ, regiumque nomen & ſuc-
ceſſoribus ejus conceſſum. *n*) Deinde *Frideri-*
1212. *cus II.* Imper. eandem dignitatem *Prz'emislao*,
poſteriſque illius ratam habuit, & Bohemiæ
Regibus poteſtate data Epiſcopos Pragenſem,
& Olomucenſem inveſtiendi, regnum ipſum
tributis omnibus Imperio deinceps ſolvendis
abſolvit. *o*) Denique ipſe Rex *Prz'emislaus*,
quo minus continua Regum ſeries inteſtinis
Bohemiæ bellis turbaretur, in comitiis regni
*Wla-*

*vienſe apud Dobner T. IV. mon. Boh.*) ſeque ideo Marchionem Moraviæ appellabat, licet eodem tempore filius ejus Prz'emislaus Marchio Moraviæ eſſet. *Vid. Dobner differt. cit. p. 79. ſeqq.*

*) In diplomate, quo Prz'emislaus Rex fundationem monaſterii Welehradenſis a Wladislao fratre factam confirmat, año 1202. ait: *Wladislaus frater noſter Marchio Moraviæ.* Et paullo infra: *Apud fratrem noſtrum Wladislaum Marchionem Moraviæ.* Sed in eodem diplomate (apud Stra'edevsky Sac. M. hiſt. L. I. c. 3.) idem Rex addit, quod Principes Moraviæ nihil alienare poſſint ſine conſenſu, & auctoritate ejus, *qui ſummus eſt in regno Bohemiæ, & illius terræ tenet Principatum.* Vid. *Dobner* cit. diſſert. N. XIII. p. 91. ſeqq. ubi refert diplomata añ. 1216, & 1222, quibus Wladislaus *Marchio Moraviæ* appellatur.

n) Gerlacus, & Arnoldus Abbas Lubec. L. II. c. 2.

o) Imp. Fridericus II. in privilegio apud Glafey c. 12. Et Chron. Pulkavæ apud Dobner mon. ined. T. III. p. 206.

*Wladislao* Marchioni Moraviæ, ejusque Ordinibus auctor, ſuaſorque fuit, ut abrogata, quam *Prz'etislaus I.* Bohemiæ Dux tulit, *ſenioratus* lege, inductoque jure *primogenituræ*, hereditariam in regno ſucceſſionem firmarent. *p*) Id quod bene, feliciterque ſucceſſit, quum *Wladislaus* Marchio (cujus id plurimum referebat) ultro conſenſerit amore pacis publicæ. Quam animo nunquam coluit non mitiſſimo, dum virtute præſtans, quietem mortalibus extremam reperit in Welehradenſi monaſterio, quod propriis ſumtibus exſtructum, donis magnificis donavit. *q*) *) A.C. 1216. 1242.

IV. Poſt non multo Rex Boh. *Prz'emislaus* alteri filio ſuo, qui *Wladislaus junior* paſſim audiit, Marchionatum Moraviæ clientelari jure tradidit. *r*) Hic *Wladislaus Henricus II.* annos quindecim natus dignitatem Marchionis obtinuit; haud tamen diu potitus eadem eſt. Nam ubi Procerum, ac Nobilium ſuffragio fratrem ſuum natu maximum Wenceslaum Bohemiæ Re-

*Wladislaus Henricus II. Moraviæ Marchio III.*

*p*) Dobner cit. Diſſ. p. 87.

*q*) Chronicon Pulkavæ, & Contin. Coſmæ ad hunc an̄um.

*) Celebre *Welehradenſe* Ordinis Ciſtercienſ. monaſterium gaudet in Marchionatu Moraviæ primo Prælato infulato. A Wladislao Henrico I. Moraviæ Marchione exſtructum eſt paullo ante an̄um 1202. quum hoc an̄o exſtet primum diploma, quo Prz'emislaus Ottocarus I. Boh. Rex III. fundationem illius confirmat. Nomen ſuum habet ab antiqua *Welehradio*, Moraviæ urbe celebri, quæ exciſo Moraviæ regno, par omnino fatum ſubiit ab Hungaris. Fuſius opinionem ſuam de urbe Welehradio explicat Strz'edovsky Sac. Mor. hiſt. L. I. c. 3. Vid. Kurzgefaßte Geſchichte über den Urſprung der heutigen Ordensklöſter.

*r*) Ziegelbauer Epit. hiſt. Brz'ewnov. p. 225.

Regem elegit, ejusque rogatu electionem hanc
A. C. 1226. *Fridericus II.* Imp. (vivente adhuc Prz'emislao
Rege) firmam, ac ratam habuit; *s*) vero ſi-
milius biennio poſt fatis ceſſit. Siquidem id
temporis frater illius natu minimus *Prz'emislaus*,
Marchio Moraviæ conſtitutus; *Wenceslaus* autem
1228. Rex Bohemiæ unctus legitur. *t*) Et quidem
*Prz'emislaus Ottocarus I. Moraviæ Marchio IV.* *Prz'emislaus Ottocarus Marchio* tranquillam Mora-
viæ pacem, qua ſuas illa vires refecit, ſartam
tectam aliquamdiu ſervavit; poſtea vero ad
belli cogitationem ſe recepit. *Fridericus* enim
*Leopoldi VII.* cognomento *Glorioſi* Auſtriæ, &
Stiriæ Ducis filius, repudium dixit alteri uxori
1229. ſuæ *Zophiæ*, quæ ſoror Mariæ conjugis *Belæ IV.*
*Hungariæ Regis* fuit. Quo facto ad iracundiam
adductus Belæ pater *Andreas Hungariæ Rex*, vin-
dictam meditari; mortuoque in Italia *Leopoldo*
*Glorioſo* repudii conſcio, qua Auſtriæ Nobiles,
præcipue Chunringios fratres, ad rebellandum
incitare, qua Bohemiæ Regem *Prz'emislaum* ad
arma perlicere contra *Fridericum* jam Auſtriæ
Ducem. *u*) At *Prz'emislaus* Rex fatis interceptus,
1231. heredem regni, ac fœderis reliquit *Wenceslaum*,
qui facta incurſione, a finibus Moraviæ Crem-
ſium uſque vaſtavit Auſtriam, dum rebelles
Auſtrii eandem parte alia deurunt, populantur.
Improviſo turbini *Dux Fridericus* magno obſti-
tit animo, ac tumultuario e fidelibus Auſtriis
milite ſeditionem compreſſit, hoſtem Bohemum,
ad ſua ut rediret, bono eventu perterruit. *x*)
Jun-

*s*) Pulkava ad hunc añum. Et Litt. Majeſt. Frider. II. ibid.

*t*) In diplomate Welehrad. Prz'emislai Reg. Boh. ap. Sommersberger T. I. p. 920.

*u*) Pernoldus in Chron. ad añ. 1230.

*x*) Idem ad hunc añ. Et Hanthaler in faſtis Campil. ad añ. 1229. Unde rejicitur chronologia, &

nar-

Junctis deinde viribus cum *Prz'emiſlao Marchione* Moraviæ, bello adoritur Bohemiam, & caſtrum ſat munitum *Bitoviam* (german. Wethau in finibus Auſtriæ, Moraviæ, & Bohemiæ) repetitis machinarum inſultibus capit, cujus exemplo alia quædam caſtella fuerunt illi tradita. *y*) Sed in ipſo victoriæ limine moratus Ducem fuit *Wenceslaus Boh. Rex*, qui adductis celeriter copiis, magna vi in hoſtem ſe inferre ſtatuit; cognito autem legionum ejus numero, infra Bohemiæ, & Moraviæ ſilvam prope Bitoviam ſubſtitit in inſidiis, ſanxitque, ne ullus ad primam auroram ſtativa moveret. Sanctio hæc moleſta accidit, tum qui aderant, cognatis, & amicis *Prz'emiſlai*, tum & aliis non paucis Marchioni magis, quam Regi faventibus. Ex his quidam *Nobilis miles de Moravia*, cui nomen *Beczek*, per montes, & ſilvas prope caſtra Ducis, & Marchionis penetrans, primo diluculo, pariter, ac ſi hoſtis adeſſet, bellicum cecinit, tubarumque ſimul, & tympanorum clangore monuit, ut fugam peterent ante, quam ſtratagemate circumvenirentur. Nec mora, *Fridericus* vaſa conclamat, traditaque Marchionis præſidio Bitovia, fugæ ſimile iter arripit in Auſtriam, Hungarorum incurſui, quem certis alioqui percepit nunciis, remoram facturus. Rex autem Bohemiæ explorata ſuorum perfidia, ſine pugna exercitum abducit, caſtro in *Prz'emiſlai* poteſtate interim relicto, dum opportuniore tempore illud eidem rurſum eriperet. *z*) A. C. 1233.

V.

narratio *Pulkavæ*, Balbini, Dobravii, & Peſſinæ Mart. Mor. L. III. c. 5.

*y*) Pernoldus in Chron. ad hunc an. Et Pulkava ad an. 1231. apud Dobner Mon. ined. T. III. pag. 214.

*z*) Pernoldus ſcriptor coævus in Chron. ad hunc an. Et Pulkava ſupplemen.

V. Neque diu poſt compoſita pax fuit Fridericum inter, & Bohemiæ, ac Hungariæ Reges; immo etiam *Wenceslaus* Rex juxta, ac *Prz'emislaus* Marchio pacatis in ſpeciem erant
A. C. 1234. animis, atque una cum *Rege Hungariæ Andrea*, ejusque filio *Bela* interfuere nuptiis, quas apparatu maximo Auſtriæ Dux adornavit ſorori ſuæ Conſtantiæ, Henrico Misniæ Marchioni in matrimonium datæ. *a*) At vero occultum utriusque fratris odium biennio poſt erupit. Quippe Auſtriæ Dux ſororis ſuæ Margarethæ, cum Henrico Rege Rom. nuptæ dotem profectitiam non potuit perficere; Imp. Friderico II. ſeu pecunia, ſeu milite non ivit ſuppetias contra Italos; ad hæc metu belli ſibi inferendi tributum inſolens ſubditis impoſuit. Quare Imperator auditis Auſtriorum querelis, Ducem
1236. Fridericum Auguſtæ Vindelicorum proſcripſit, ſuæque ſententiæ exequutionem commiſit quum aliis Imperii Principibus, tum Regi Bohemiæ, ac Bavariæ Duci Ottoni. *b*) Quorum iſti inſignem Auſtriæ calamitatem intulerunt, & multa caſtella, atque etiam Viennam occuparunt. Belli hujus commilito, etſi vocatus, noluit eſſe Marchio Moraviæ *Prz'emislaus*, vel quod *Friderico Duci* fœderatus erat, vel quod cauſſas proſcriptionis minus idoneas judicabat. *c*) Unde res tum ſtatim ad arma, bellumque civile ſpectabat, quod altero dein anno exarſit in Mora-

mon. ined. Dobner ad an. 1231. Quibus repugnant ea, quæ Dubravius, Hajekus, Peſſina, Peczkovsky, & alii aliter narrant. Vid. Hanthaler Faſt. Camp. ad an. 1233., & 1234.

*a*) Pernoldus l. cit. ad hunc annum.

*b*) Hanthaler Faſt. Campil. T. II. ad hunc an.

*c*) Pernoldus l. c. ad hunc an. Peſſina M. Mor. L. III. c. 5. p. 338.

ravia. Rex enim *Wenceslaus* in Bohemiam redux, & fœdus *Prz'emislai* cum Auſtriæ Duce, & amiſſam quadriennio abhinc Bitoviam, & negatam nuper ſocietatem armorum, acerbo volvebat animo. Acceſſit & illud, quod *Prz'emislaus*, quoties de Rege meminit, dicta ejus, & facta omnia in contemtum adduxit, ſæpe conviciis eum inſectatus: etſi multa vituperationi forent obnoxia. *d*) Quibus de cauſſis *Wenceslaus Rex* ſigna intulit Moraviæ; *Prz'emislaus* vero caſtris, maxime Bitovienſi, forti præſidio firmatis, fugit adventum fratris ſui, atque in Hungaria perfugium habuit. Interim præſidiarii milites forti quidem animo tulerunt hoſtis impetum; ſed quum ille caſtra Moravorum vallo mœnibus adverſo circumdaret, & aggere, atque operibus diu oppugnaret: ad deditionem compulſi ſunt. Similî etiam modo Olomucium, Marchionis ſedes, ac domicilium, deditionem ſubiit; monaſterium vero Gradicenſe, quum obſidione urbs clauderetur, expilatio, & direptio fuit Bohemorum, qui & prædia illius adeo populati ſunt, ut religioſi incolæ poſtea vitæ neceſſariis carerent. *e*) Improviſam adeo Moraviæ jacturam fortiter tulit *Prz'emislaus*, dum *Bela Hung. Rege* conciliatore, matriſque Conſtantiæ precibus, & gratiam a fratre Wenceslao iniit, & Moraviæ Marchionatum recepit. *) Etenim quum belli vulnera Mo- *A. C. 1237.*

*d*) Hanthaler, & Peſſina ll. cc

*e*) Pulkava ad hunc annum. Et MS. monaſterii Hrad, apud Peſſina l. c.

*) Pulkava ad an. 1237., item Hajekus, & Peſſina dicunt, pace compoſita Prz'emislao ſolum provincias *Olomucenſem*, & *Opavienſem pro vitæ neceſſitatibus aſſignatas eſſe*: Sed provincia *Opavienſis* hoc tempore necdum erat Bohemici, aut Moravici ju-

Moraviæ impoſita providus ſanat, atque etiam damnum cœnobio Gradicenſi datum; donata villa *Pallom*, reſarcit liberaliter; majus damnum
A. C. 1239. Moravia fecit immaturo ejus interitu, cui hectica febris cauſſa fuit. *f*) Altero dein anno pariter obiit *Conſtantia* Regina, *Wenceſlai Regis*; & *Prz'emislai* Marchionis mater; in Moraviam cumprimis benefica, & liberalis, quæ non ſolum duo monialium cœnobia *Tiſchnovitzii*, & *Oslaviæ*, *) ſed tria etiam caſtella: *Gödingenſe*, *Lundenburgenſe*, ac *Biſtrz'icenſe* in Moravia extruxit; in Hungaria vero (erat enim Andreæ II. Hung. Regis ſoror). *Tyrnaviam* antea vicum igno-

juris, ut alibi dicetur. Deinde auctor hiſt. Monaſt. Mor. Kurzgefaßte Geſchichte über den Urſprung der heutigen Ordensklöſter. S. 118. citat diploma Wenceslai Regis, & Prz'emislai Marchionis, datum año 1238, quo donant Monaſterio Tiſchnovitzenſi bona: *Tiſchnovitzium*, *Lomnitzium*, *Iglaviam cum telonio* &c. Igitur Prz'emislaus etiam ditione Brunenſi, atque adeo tota Moravia denuo potitus eſt. Vid. etiam Dobneri ſpecim. diplom. Morav. p. 160.

*f*) Peſſina l. c. & alii hiſt.

*) Cœnobium *Oslavanenſe* a nobili matrona Hedwige fundatum eſſe, ex diplomate Ottocari, quo fundationem confirmat, adſerit Otto Steinbach Diplomatiſche Sammlung &c. T. I p. 177. Videtur tamen Conſtantia eidem Monaſterio multa contuliſſe, ut quaſi ſecunda fundatrix ſit; cum Pulkava mon. ined. Dobner ad an. 1240. p. 216. fundationem hanc Conſtantiæ aperte tribuat. Porro Cœnobium hoc Ziſka deſtruxit, teſte Balbino Boh. ſanc. L. I. p. 135. Tiſchnovitzenſe decreto Auguſtiſſimi Imp. Joſephi II. die 19. Martii año 1782. abolitum fuit. Vid. Kurzgefaßte Geſchichte über den Urſprung der heutigen Ordensklöſter. S. 125.

ignobilem, ſpecie nobilioris urbis donavit, ac moenibus cinxit. g)

VI. Orbatam dominatore Moraviam *Wenceslaus* Rex partitus eſt duobus filiis ſuis *Wladislao*, & *Przemislao* Ottocaro, atque illi provincias Brunenſem, & Znoymenſem, huic Olomucenſem dedit. Quum autem hi Marchiones juvenes, neque regimini idonea forent ætate, patriæ tutelæ ſubjecti ſunt; proinde Rex ſolus in diplomatis hoc eodem anno datis legitur. h) Immo neque diu ſimul invicem fuerunt in Moravia, ſed ingruente bello Tatarico *Ottocarus* Pragam rediit, ac deinceps *Wladislaus* Marchio in Moravia manſit. Huic *Fridericus* Auſtriæ Dux fratris ſui Henrici filiam *Gertrudem* deſpondit eo admodum tempore, i) quo creberrimus quaquaverſum ſerpebat rumor, *Tataros* *) hoſtes multo ſæviſſimos, rapacitate excitos propius adventare. Natio hæc plus ſatis immanitate barbara, atque in Europa adhuc prorſus incognita, ab aquilonaribus plagis, Ducibus *Batto*, & *Peta* in terras auſtrales variis effuſa agminibus

*A. C.* 1240.

*Wladislaus Henricus III. Moraviæ Marchio V.*

g) Pulkava ad an. 1240. Et Dubrav. L. XVI. ſub init.

h) Kurzgefaßte Geſchichte über den Urſprung der heutigen Ordensklöſter. S. 218.

i) Pernoldus in Chron. ad hunc an.

*) *Tataros*, non vero *Tartaros* eſſe nominandos monet D. Fiſcher Prof. Petropoli Hiſt. univ. p. 425. ubi addit, populos, de quibus hic ſermo eſt, nequaquam *Tataros*, ſed *Mogolos* fuiſſe, quorum ſedes erat in Aſia ſeptemtrionali ad confinia Chinæ. At parum refert *Tatari*, an *Mogoli* vocentur, cum prius nomen convicii, ac ludibrii vocabulum ſit, quod illi abominantur. *Vid. Adauctus Voigt de Monet. Boh. in Wenceslao I.* Et *Bonfin. Dec. II. L. VIII. ſub init.*

bus, quoquo terrarum irruit, rapidiſſimi torrentis inſtar omnia funditus peſſumdedit. Ac primum Ruthenos, ſive Ruſſos hoſtiliter aggreditur, cæſisque Principum, ac Nobilium plurimis, tota etiam regione ferro, & igni pervaſtata; eodem ſe impetu infert in Poloniam, tanto cum terrore funeſta Polonorum ſtrage edita, ut Cracoviæ, ac Sendomiriæ Dux *Boleslaus Pudicus* cum matre & uxore in Moraviam ad cœnobium Welehradenſe, arcemque Buchloviam confugerit. Hujus generis rerum ſucceſſu adolevit Tatarorum ferocia, multitudo ſuccrevit adeo, ut tantas copias (quinquies centum latronum millia confluxiſſe ferunt) bifariam duces partirentur, ac *Battus* quidem Hungaros, *Peta* vero Sileſios, Moravos, ac Bohemos ſævis agminibus obrueret. Trajecto igitur ad Ratiborium Odera, Wratislaviam verſus *Peta* feſtinat, eamque urbem caſſo quidem labore circumſedet; ſed prælio laceſſitus ab Henrico Lignicenſium Duce, pio S. Hedvigis filio, educta in aciem triginta millia occidione occidit, fugatque ita, ut ipſe Dux fortiter certando occubuerit. Quia vero & Tataris multo ſanguine ſtetit hæc victoria, Otmachovii Sileſiorum decem, & quatuor dies hæſerunt dubii, Bohemiamne, an Moraviam prius invaderent. Moraviam tandem Hungariæ propinquitas, ſeu potius vicinum *Batti* auxilium perſuaſit. Itaque citatis paſſibus contendunt Oppavienſem in provinciam. *k*) Accolæ Moravi terrore maximo perculſi, in fugam ſe conferunt præcipites, ac *Stramberga* præſertim vicini, arcem ipſam in arduo ſitam ingreſſi, muris, vallisque muniebantur; plurimi, quos mœnia non ceperant,

---

*k*) Dubravius Hiſt. Boh. L. XVI.

rant, in monte *Kotaucz'* ſalutem invenerunt; quod & præruptæ rupes, & concædes arborum hoſtem aditu prohiberent. Nihilominus circum ea loca hoſtis barbarus caſtra in valle conſtituit, aut fame Chriſtianos latentes necaturus, aut crudeli peremturus ferro, ſi prodirent. Sed aqua, interciſis piſcinarum aggeribus, vallem copioſe inundans, rabidos paullo poſt repulit. Inde ad interiora Moraviæ converſi, quum in monte *Hoſtein*, concæde munito, plura Chriſtianorum millia latere cognoſcunt, eundem obſidione cingunt. Verum & hac ſtatione excuſſi (cœlum quippe obſeſſorum precibus fatigatum, fulminibus, & fulgetris contra barbaros pugnaſſe fertur) non ſine gravi jactura celeriter caſtra movent. *l*) *) A. C. 1241.

K VII.

*l*) Peczkovsky Chron. Boh. c. 43. Et Provin. Fidel. Morav. c. 28.

*) Ad hoc uſque tempus montem *Hoſtein* aquarum expertem fuiſſe, adſerunt ſcriptores patrii, & communis traditio. Dum igitur obſeſſos a Tataris aqua deficeret, Deiparæ Virg. Mariæ interceſſione, fontem aquæ uberrimum, qui uſque adhuc perennis abunde fluit, divinitus erupiſſe ajunt. Addit *MS. Eccleſ. Hoſtein.* Tataros magna tum ſtrage divinitus affectos, ac ſub eodem monte ſepultos eſſe, ideoque pratum pago Slavkow adſitum, ab eo tempore *Schlachta* vocari. Præteros Chriſtianos a Tataris liberos, pia gratitudine ad fontem illum excitaſſe ædem B. V. Mariæ ſacram, eamque magno concurſu quot annis Dominica infra Aſcenſionem Domini frequentare ſolitos. Tandem año 1658. Illmus Joañes Comes de Rottal circa veterem Eccleſiam duo ſacella, & aliud ſupra fontem extruxit; hujus autem nepos Franc. Anton. S. R. I. Comes a Rottal, Dominus in Holleſchov, Biſtrz'icz, Napajedl, & Zborovitz, año 1748. novam, quæ exſtat, Eccleſiam a fundamentis erexit. *Vid. MS. cit. Et Beczkovsky Chron. Bohem. c. 43. ad ann. 1241.*

VII. Interea quum Tatari in Sileſia, ac Moravia truculenter graſſantur, Rex Bohemiæ *Wenceslaus* litteris juſſit Marchionem *Wladislaum*, ut Brunæ munimentis vigilanter ſe defenderet; *Prz'emislaum Ottocarum*, ob ætatem militiæ imparem, e Moravia Pragam evocavit. *m*) In ejus vero locum *Jaroslaum a Sternberg* præclaræ virtutis heroëm, cum delecti peditatus quinque millibus, & aliquot turmis equitum miſit Olomucium ea lege, ut ne cum barbaris acie confligeret, ſed urbem, ac cives munitionibus tueretur, maxime quum Tatari ad expugnandas urbes forent inhabiles, atque inexperti. *n*) Signo profectionis dato, magnis itineribus feſtinat *Sternbergius* in Moraviam: & ſimul ac fines illius ingreditur, adlegit ſibi commilitonum aliquos, ceteris in urbes munitiores præſidii ergo diſtributis, quos Slavatæ Chlumenſes, Bercæ Lichtenburgici, ac Ronovienſes, Roſenſesque Proceres defendendæ patriæ cauſſà miſerant. Brunæ pariter e multitudine copiarum (prævalidis urbi, caſtroque datis præſidiariis) mille ſolum delegit viros, atque expedita manu comitante proceſſit Olomucium, ut metropolim hanc adverſus primum hoſtis impetum fortiter propugnaret. *o*) Et certe vix copias in urbem introduxit, quum catervatim advolant quoque Tatari, capitaque humana (quaqua enim inceſſerant, pecora, & homines trucidabant) jubis equorum ſuſpenſa, ad terrorem obſeſſis incutiendum oſtentant. Stomachum obſeſſis movit inſolens adeo ferocia, qua vehementer irritati, eru-

*m*) Pelzel Hiſt. Boh. ad an. 1242. Peſſina Prodromo Moravographiæ ad an. 1241.

*n*) Dubrav. l. c.

*o*) Peſſina Mart. Mor. L. III. c. 6. Dubrav. & Prerin. II. cc.

eruptionem toto animi impetu moliri, urbisque Præfectum etiam, atque etiam rogare, in eorum ſententiam ut diſcederet. Quem immoderatum animorum ardorem vix edicto reſtinxit providus, ac ſolers Præfectus, pœnam capitis minitans, ſi quis injuſſu illius de ſtatione decederet. Hoſtes igitur acervatim mœnia circumequitant, & ſi quem e muris proſpectantem conſpiciunt, certo ſagittarum ictu feriunt ita, ut nunquam ſcopo aberraverint. Nam ſemel, iterumque hominis ſimulacrum, quod experiundi cauſſa munimentis eminuit, protinus tot ſagittis, quot ericius ſpinis, horrebat; ſæpius telorum multitudine quaſi tenebras urbi offuderunt. *p*) Quum autem hac ratione nihil ſe agere ſentirent, ſuburbanis ædibus, incolarum vacuis, ignem ſubjiciunt; mox Gradicenſi cœnobio incenſo, præſidium ejus perimunt; denique obſeſſos, ut pavidos, & imbecillos clamitando exſibilant, modisque omnibus ad erumpendum prolectant. Sed acta egerunt quibusvis inſidiis. Hinc *Peta Dux* paullo ſegnius cuſtodias, vigiliasque diſponere, & obſidionem veluti ſolvere videbatur; barbarorum vero turmæ ex omnibus in circuitu partibus Moraviam cædibus, incendiis, rapinis pervaſtant: hic quidem cis & ultra flumen Moravæ ad confluentem Tejæ, illinc vero ad Bohemiæ fines. *q*)

VIII. Quod animadvertens *Sternbergius*, tribunis, ac centurionibus accitis: " *En*, inquit, " *tempus eruptioni opportunum! quandoquidem hoſtes jam diſſolutos eſſe cernitis: quorum alii vagantur prædarum cupidine diſperſi, alii diſpalantur*



*p*) Dubrav. l. c.

*q*) Dubravius, & Peſſina ll. cc.

“ in agris, non multi excubant ad prætorium. Dux “ ipſe tædio obſidionis torpere, atque adeo ſtertere “ videtur, ut ſtimulo ad eum excitandum ſit opus. “ Eja igitur macti animis commilitones! reſumite “ priſtinum bellandi ardorem, ad arma militum ani- “ mos incendite. Cras primam ante lucem, ſi pla- “ cet, eruptione facta inſperato aggrediemur barbaros, “ pro aris, & focis, pro ſalute communi fortiter pu- “ gnaturi. „ r) Dicta hæc alacri adſenſu probantibus omnibus, poſteræ diei crepuſculo matutino

Die 25. Jan.

Tataros in tentoriis ſopore ſtratos adoriuntur, cædunt, mactantque jacentes pariter & obvios; pediti quippe nulla pene vis Tataro, qui ſuas vires ab equo mutuatur. Oritur ſubito clamor, & ululatus, *Peta* e ſomno excitus ad arma conclamat, & quam ocyſſime equo aſcenſo, paria ut faciant, reddantque inſidiatoribus acceptam cladem, ſuos hortatur. Sed armis, tumultuque miſcentur omnia, neque imperio regi potuit conſternata multitudo, præſertim obſcura adhuc luce. *Peta* nihilominus ferocior redditus, ſuorum animos incitat, & inflammat, dum forte fortuna in manus *Sternbergii* incidit, a quo confoſſus haſta, ex equo prolapſus interiit. Dux quidem ignarus, quemnam ex hoſtibus dubia luce occidiſſet, ſignum dat receptui; orto autem ſole Tatari palam fecerunt, *Petam* jacere interfectum, cadaver ejus ingenti planctu, & ejulatu circumſtantes, plenaque lacrimis ferentes illi oſcula. Quin & alla-

r) Dubravius, & Provin. ll. cc. Quorum hic addit, Sternbergium die S. Joañi Baptiſtæ ſacra in templo, quod dein alumnorum convictui attributum fuit, SS. Euchariſtia refectum eſſe; idem præcepiſſe tribunis, militibus autem exemplo ſuo perſuaſiſſe. *Vid. Provin l. c.*

allatum dein fuit ſagulum purpureum, quo amictum corpus, ſoluta triduo poſt obſidione, feſtinanter in Hungariam ad *Battum* Ducem majorem deportarunt. Ita proſpere liberata ab interitu Moravia, *Sternbergius* cum ſuis, quam reportavit a barbaris; Deo acceptam victoriam retulit; votaque a ſe nuncupata reddidit exſtructa paullo poſt Olomucii æde B. V. Mariæ ſacra. Rex autem *Wenceslaus* præclaro heroëm præmio adfecturus, & amplo eundem territorio non longe ab Olomucio donavit, cujus perpetuum eſt monumentum civitas Sternberga; & primum *Moraviæ Promarchionem* (ſummum Provinciæ Præfectum, aut Capitaneum vocant) conſtituit. s) *) Quem magiſtratum fere ſexennio *Sternbergius* adeo feliciter geſſit, ut Moravia poſitis armis reſpiraret. Contra ea *Battus* Tatarorum ductor, percepta ſuorum ad Olomucium clade, eo crudelius in Hungariam ſæviit cædibus, & rapinis. Quin etiam Auſtriæ fer-

K 3 rum,

s) Dubravius, Peſſina, Provin. ll. cc.

*) Bellum hoc Tataricum in Moravia geſtum eſt año 1241. ut adſerunt: *Peſſina*, *Provin*, & præſertim ſcriptor coævus Pernoldus in Chron. ad hunc añ. Hinc falluntur: *Welleslavinus*, *Hajekus*, & *Paprocius*, qui aliis añis id ipſum alligant. Labitur quoque *Dubravius*, qui Tatarorum in Moraviam incurſum evenisse ait poſt rebellionem Ottocari adverſus Regem Wenceslaum, quæ circa añ 1248. accidit. Rurſum *Peſſina* l. c. ſcribit, hanc B. V. Mariæ ædem a Sternbergio exſtructam, quæ noſtra ætate Patribus Soc. J. fuit propria. *Provin* l. c. p. 132. adfirmat, eam illam eſſe B. V. ædem, quæ paroeciali dignitate gaudet. — At Peſſinæ ſententiam confirmat Joañ. Schmidl Hiſt. Soc. Jeſu Prov. Boh. P. I. L. III. p. 244. Vid. infra Hiſtoriæ politicæ Period. VI. ad añ. 1567. in nota.

A. C. 1242. rum, flammamque minitans, agmina ſecundum Danubium haud procul Vienna induxit. At *Fridericus* Dux auxiliariis Bohemis, Carniolis, & Carentanis, impetum barbari ita refrænavit, ut ille certior factus per exploratores, longe maximas Auſtriorum copias in aciem collocari, perceleriter Hungariam repeteret; inde vero, etiam poſterius exceſſit, erupit. t)

IX. Sub idem tempus *Fridericum* Auſtriæ Ducem, irruptione in Moraviam facta, a *Wenceslao* Boh. Rege magna illius clade repulſum eſſe referunt patrii quidam ſcriptores. u) At reipſa Bohemi tum ſteterunt ab Auſtriis adver-
1243. ſus Tataros, nec niſi altero poſt anno *Fridericus*, adſenſu Præſulum, dimiſſa ſterili conjuge *Agnete* (cujus amita fuit Gertrudis mater *Belæ Hungar. Regis*) diſſidii ſparſit ſemina, e quibus bellum poſtea enatum Moravo-Bohemicum. x) Tranquilla igitur pace his annis fruebantur Moravi; etſi *Rex Bela* repudium *Agnetis* ulturus, Bohe-
1244. miæ Regem cum Duce Carinthiæ in fœdus traxit, ut bellum contra Auſtrios in poſterum annum pararent. Fœderis hujus ſors ignarus Dux Auſtriæ, Equitibus Teutonici Ordinis ad-
1245. verſus Prutenos, ſeu Pruſſos ſubſidiarias miſit copias. y) Miſſus vero inter alios fuit *Henricus de Lichtenſtein* (præcipuus ex majoribus hodiernorum Principum de Lichtenſtein) qui fuſis, ac fugatis ad Thorunum a *Suantopulto*, ſeu Sua-

t) Pernoldus in Chron. ad hunc añ.

u) Balbin. Epit. rer. Boh. p. 264. Hajekus, Peczkorsky, Peſſina ad añ. 1242. Quos refutat Hanthaler Faſt. Campil. ad hunc añ.

x) Pernoldus in Chron. & Hanthaler l. c. ad hunc añum.

y) Pernoldus l. c. ad hunc añum.

*Suatopluco* Pomeraniæ Duce fœderatis, interventu ſuo pugnam reſtituit, eaque ſuperior *Suatoplucum* ad pacem petendam compulit. z) At gravius quid negotii hoc anno impoſitum fuit *Friderico* in Auſtria, in quam menſe hiberno *Wenceslaus* Boh. Rex, & *Ulricus III.* Carinthiæ Dux impreſſionem fecere, partim ex fœdere Hungarico, partim ut ſponſa Gertrudis *Wladislao* Marchioni Moraviæ in matrimonium daretur. Ac principio quidem ſucceſſit ex ſententia incurſus. Rex enim copiis Bohemis in obſidione tenuit urbem Laam, *Ulricus* collecto potiſſimum ex Moravis milite *) plura Auſtriæ caſtra & oppida in deditionem accepit. Hic tamen deinde propior Moraviæ, in quadam valle fixis tentoriis, paullo incautius diſpoſuit vigilias, nec ulla hoſtis ratione habita, cum quatuor millibus armatorum noctem ſub pellibus egit. At quum ſecurus a metu, in utramvis aurem dormit; *Fridericus* primo diluculo ſagittariis ſuis caſtra circumdat, ſuaque manu *Ulricum* inermem capit, ceteris aut diffugientibus, aut comprehenſis. Dux in cuſtodiam arcis

 Sti-

z) Paprocius Spec. Mor. p. 144. Hanthaler l. c. p. 902.

*) *Ulricus*, ſive *Udalricus* iſte erat nepos ex ſorore Wenceslai Regis; pater enim illius Bernardus in matrimonio habuit Jutham, aut Judítham (Balbinus eam vocat Boz'ialavain) *Prz'emislai Ottocari I.* Boh. Regis filiam, cui provincia Brz'edslaw in Moravia (Lundenburg) dotis nomine fuit data. Hinc ſub ſignis *Ulrici* militarunt Moravi, qui eundem ut *Regem* amabant, teſte Pulkava Mon. ined. Dobner T. III. p. 220. Ille etiam confirmavit año 1247. privilegia, quæ monaſterio Gradicenſi Conſtantia Boh. Regina in Brz'edslavienſi provincia conceſſit. *Vid. Hanthaler Fern. Script. p.* 121. *Et Rübner in memor. Seculor. pag.* 73. *ſeqq.*

Stiriæ Steüz abducitur, captivi Nobiles libertatem pretio redimunt; plebeji quidam, ne ultra invaderent Auſtriam, naribus, & auribus mutilati ſunt. *Fridericus* vero actutum infeſtis ſignis in *Wenceslaum* illatus, eundem prælio victum, in fugam vertit, ſimul & Laam ex obſidione exemit. *a*) Superſtites victoriæ Auſtriacæ erant aliquot arces Moravis finitimæ, quas tempore hiberno recipere nitebantur Auſtrii, Moravi affatim valido tenebant præſidio. Ex his Madebergæ, & Roſenſteinæ Præfecti *Cyrillus*, & *Nebrardus*, quum infra arces ſibi commiſſas venatui indulgent, ab inſidiatoribus capti ſunt, dataque ambobus optio inprimis duræ conditionis: *Cyrillus* nempe aut arcem Madeberg dederet, aut oculo dextro privaretur; *Nebrardus* vero vel Roſenſteina cederet, vel prorſum nudus rigidiſſima tum hieme ad caſtrum abiret. Quid agerent viri officiis patriæ fideles? — haud longa deliberatione habita, maluit ille eruendum dare oculum; iſte nudato corpore altis obſitum nivibus iter confecit, quamquam pedes eidem obriguerunt. Qua magnitudine animi percepta, *Fridericus* bellum cum hoſtibus compoſuit, hac lege; Dux Carinthiæ *Ulricus* pecunia libertati redditus, Agnetem Meranicam, ſeu Tyrolenſem, a *Friderico* repudiatam, duxit conjugem; neptis *Friderici* Gertrudis denuo fuit tabulis dotalibus *Wladislao* Moraviæ Marchioni deſponſata. *b*)

X.

*a*) Pernoldus in Chron. ad hunc añ. Haſelbach. Megeſcr. Anonym. Zvetlenſ. apud Hanthaler ad hunc añum.

*b*) Dubravius L. XVI. Pulkava, & Peſſina ad añ. 1248. quo ſcilicet bellum hoc eſſe geſtum putant. Sed

X. Hoc demum anno *Gertrudis Wladislao* *A. C.* 1246. in matrimonium data, quum *Fridericus* bellum pararet contra Hungaros. Quibuscum poſtea felici Marte ad fluvium Lutim, ſeu Leytam conflixit; dum autem præcipiti conſilio anteſignanus ipſe perſequitur fugientes, transfixo ſagitta equo procidens, Frangipani enſe periit. *c*). Occiſo Duce, qui liberos non reliquit, Auſtria, & Stiria quatuor, eosque præcipuos heredes, aut competitores numerabat. Quos inter etiam fuit *Wladislaus* Moraviæ Marchio, jure conjugis ſuæ Gertrudis cupidus obtinendæ Auſtriæ. At *Imp. Friderico II.*, *Bela* Hungar. Rege, & *Ottone* Bavariæ Duce, pariter jus ſuum perſequentibus, octo dumtaxat menſes fruſtra ſpem aluit. *d*) Nihilominus aliunde res proſperæ, & ad nutum fluentes evenerunt eidem perinde, ac patri. Nam Dux Teſchinenſis, & provinciæ Oppavienſis *Myecislaus II.* ſine herede ex vita abiit, ac *Wenceslaum Boh. Regem* ditionum ſuarum heredem inſtituit, qui eas con-

Sed *Fridericus Auſtr. Dux* (teſte Pernoldo coævo in Chron.) jam año 1246. ſine maſcula prole obiit. —Deinde Balbinus, Beczkovsky, aliique ſcriptores patrii, omiſſo *Wenceslao* Boh. Rege ſolum Carinthiæ Ducem *Ulricum* cum copiis Bohemis, & Moravis in Auſtriam irrupiſſe, memorant; at Pernoldus cum aliis ſcriptoribus exteris rem geſtam in apertum profert. — Denique cauſſam belli aſſignat Peſſina jus, *quod habuit Ulricus ob Agnetem de ſtirpe Auſtriaca conjugem*, quum tamen Agnes hæc non Auſtriaca, ſed Meranica, ſeu Tyrolenſis fuerit, quam finito bello Ulricus duxit conjugem. Vid. *Pernoldus*, & *Hansbaler* ll. cc. quamquam Ulrici aviam Agnetem fuiſſe Auſtriacam, negaverit nemo. *Hansbaler* in Tern. Script. p. 121.

*c*) Pernoldus in Chron. ad hunc añ.

*d*) Idem l. c.

confeſtim præſidiario milite tum occupavit, tum retinuit. Siquidem Cracoviæ, ac Sendomiriæ Dux *Boleslaus Pudicus* de jure, quod prætexebat, ob impares vires decedere coactus eſt. *e*) *) *Wladislaus* autem Moraviæ Marchio *Miesкone* Poloniæ Duce ſub idem tempus exſtincto, ſuffragiis Nobilium Polonorum *Poloniæ Dux* fuit delectus. *f*) Verum perbrevi ſpes omnes mors immatura præcidit, vitamque *Wladislao* abſtulit. *g*) **) Mox fratris in locum, qui ſine herede

*A. C. 1247. Die 3. Jan.*

e) Sommersberg Sileſ. rer. ſcriptor T. I. p. 262. Dobner Annal. P. III. p. 10.

*) Ita primum coronæ Bohemicæ acceſſit *Oppavienſis* provincia, quam olim partem fuiſſe Moraviæ, docent vetuſta monumenta, quæ refert Cl. de Monſe Inful. doct. p. 23. ſeqq. Sed Peſſina Mart. Mor. L. IV. c. 2. p 424. ait, *Oppavienſem provinciam ad Marchionatum Moraviæ pertinuiſſe.* ab eo tempore, quo eam *Ottocarus Rex* circa añ. 1254. Myecislao Duci Ratiborienſi, & Opolienſi armorum vi extorſit. Quo loco haud dubie reſpicit hiſtoriam, quam narrat Mart. Mor. L. III. c. 7. de copiis *Brunonis Epiſc. Olomuc.* ab expeditione Pruſſica redeuntibus. At hæc ipſa año 1255. accidit, quo tempore non alieni, ſed ſui jam pridem juris Oppaviam vindicavit *Ottocarus* opera *Brunonis Epiſc. Olom.* ut año cit. ex ipſa narratione conſtabit. Præterea tum non *Myecislaus*, ſed *Wladislaus* Dux *Ratiborienſis* fuit (teſte Schikfuſio in ſerie Ducum Ratibor. Chron. Sileſ. L. II. pag. 140.) adeoque *Ottocarus Rex* Oppavienſem provinciam año 1254. Myecislao nequaquam extorſit. *Vid.* Sommersberg, & Dobner ll. cc.

f) Pulkava, & Cont. Coſmæ.

g) Pulkava, & Peſſina Mart. Mor. L. III. c. 6. ubi addit: Quum Wladislaus ſacros Eccleſiæ ritus, fideique dogmata cachinnis exploderet inter epulas, ſubita vis morbi eum oppreſſit, & inter tormina, enecuit.

**) *Gertrudis* vidua nupſit, deinde *Hermanno Marchioni Badenſi*, qui jure

il-

rede obiit, ſuffici *Prz'emislaus Ottocarus* diſcupiit. Cujus inſolentiam præſagiens animo *Wenceslaus*, diu multumque obſtitit; nec niſi precibus Moravorum, & Cunegundis Reginæ tandem ceſſit, eumque Moraviæ dumtaxat Marchionem declaravit, revocato in Bohemiam *Sternbergio*. *h*) Enimvero impotens animi Marchio, regni cupiditate inductus, quod inquieti Bohemi quidam ſuggeſſerant, conſilium cepit. Rex nempe *Wenceslaus* perparum regni curioſus, nec rebus agendis idoneus videbatur; proinde auctores fuere *Ottocaro*, poteſtatem regalem ut invaderet, conſilii ſe adjutores fore. Paruit ille usque adeo temere, ut in arce Wiſchehrad a factione Nobilium Rex proclamatus, fidei ſacramentum exigeret. *i*) *Wenceslaus* comperto filii facinore, quod populus non adſenſu modo, ſed plauſu etiam probabat; ocyus ad Miſniæ Marchionem confugit, ſuppetias adverſus rebellionem petiturus. *k*) Interea, quum diſſenſu civium, varioque partium ſtudio fervorent omnia, *Ottocarus* fideli opera Cztiborii, & Jaroslai collectis Bohemorum, & Moravorum copiis, aliquos Bohemiæ urbes, & oppida in ditionem ſuam redigit; caſtrum Pontenſe (Brür), quod patri fidem ſervaret, obſidione premit. *l*) *A. C.* 1248.

XI.

illius Auſtriæ Ducatum obtinuit; ſed paullo poſt ſine liberis obiit. *Gertrudis* autem rurſum matrimonio juncta eſt *Romano* Ruſſiæ Regis Leonis filio, a quo añ 1243. deſerta quum in Auſtria parvi haberetur, reliquos vitæ dies in Stiria, & Miſnia tranſegit. *Vid. Chron. Leobienſe* L. I. Et Hanthaler ad añ. cit. & 1262.

*h*) Peſſina Prodrom. Moravogr. ad hunc añ.

*i*) Contin. Coſmæ.

*k*) Pulkava ad hunc añ.

*l*) Idem l. c.

A. C. 1249. XI. Advolat Rex cum auxiliario milite, ſibique adjunctis, qui manſerant in officio, Bohemorum non paucis, ad urbem Pontum (Brüx) prælio decertat cum filio, qui fuſus, fugatusque cum aſſeclis Pragam ſe recepit. Sed urbe poſtmodum capta, perfugium in arce Wiſchehrad habuit, qua potiri nequaquam Rex potuit. *m*) Itaque regio apparatu inſtruendum juſſit epulum, omnibusque ornamentis regalibus indutus, filium quoque convivam eſſe voluit. Venit ille pœnitens facinoris, patrique ſupplex, veniam, & impunitatem petiit. Pater filium omni comitate complexus, non ſolum delicti gratiam ei fecit, ſed omnem etiam Moraviæ Marchionatum tradidit, media duntaxat moneta Giglaviæ ſibi retenta. Veniam quoque dedit factioni Nobilium, rebusque tranquillatis, ad arcem Tyrow animi cauſſa profectus eſt. *n*) At nequaquam regni cupiditas, qua Ottocarus conſiliis ſuorum corruptus flagrabat, extincta penitus fuit. Nova enim poſtulata ut exponeret, patrem in arce Tyrow cum factioſis adiit. Rex ira accenſus, filium eadem in arce includi, comites vero illius in ferrum, & vincula conjectos, Pragam abduci, atque in cuſtodiam dari præcepit. Horum non nulli poſtea capite damnati ſunt, principes autem conjurationis *Cztiborius*, & *Jaroſſius* rotæ ſupplicio affecti. Ita ſublatis de medio conſiliariis, *Ottocarus* denuo errati veniam, & Moraviæ Marchionatum impetravit a Patre, quo-

*Prz'emislaus Ottocarus II. Moraviæ Marchio VI.*

*m*) Dubrav. Hiſt. Boh. L. XVI.

*n*) Cont. Cosmæ ad añum 1249. & Pulkava l. c. p. 220. Marignola mon. ined. Dobner T. II. p. 212.

quocum deinceps animo fuit conjunctiſſimo. o) *) Iccirco, quum Auſtria, & Stiria jam inde a morte *Friderici Ducis* incerto adhuc teneretur dominatu, unanimi conſenſu elaborarunt, ut iis ditionibus potirentur. Tandem *Ottocarus* provinciæ utriusque Ordines ita beneficiis traxit ad partes ſuas, ut illi ſummam imperii ſe delaturos promitterent, ſi Margaretham, *Henrici Rom. Regis* viduam, matrimonio ſibi jungeret. p) *A. C.* 1251. Erat hæc ſenior *Leopoldi Glorioſi* filia, *Friderici* ultimi Auſtriæ Ducis ſoror, ideoque Auſtriæ, & Stiriæ heres legitima, quæ a morte conjugis in Trevirenſi monialium cœnobio vixit. Hinc nuptiis oblatis diu, & graviter obſtitit, maxime quod grandior natu quartum, & quadrageſimum ætatis annum ageret, inſuper cognata foret *Ottocari*. q) Verum hic tanto magis expetiit nuptias Margarethæ, quæ demum & conſilio, & precibus Ordinum Auſtriæ dedit, ac boni pu-

o) Cont. Coſmæ, Pulkava l. c.

*) Eodem tempore *Ottocarus* Marchio Mor. *Henrico de Lichtenſtein* ob egregia ejus merita, & militaria facinora, diplomate anno 1249. donavit oppidum Nicolsburg, in quod jure ſuo ceſſerunt *Wilhelmus*, & *Hermannus* fratres de Dürnholtz. Vid. Specim. Cod. diplom. Mor. Dobneri p. 263.

p) Pernoldus, & Hanthaler ad hunc añ.

q) Pernoldus in Chron. ad hunc añ. Reynaldus ad ann. 1253. ex quo patet, *Ottocarum*, & *Margaretham tertio*, & *quarto gradu fuiſſe conſanguineos.* Nam & regia Bohemica, & Auſtriaca ducalis propago, inquit Hanthaler, ſanguine Suevico ab avis propinquioribus ducto profluxerat, quum B. Agnes, S. Leopoldi Auſtriæ Marchionis conjux, natos Auſtriacos Duces, & nuptas Bohemiæ Reginas numeraret. E quibus alterutris Ottocarus, & Margaretha proximius deſcenderant. *Vid. Hanthaler ad hunc annum.*

publici cauſſa a Legato Pontificio conſanguinitatis vinculo ſoluta nuptiarum ſolennia
C. 1252. Heimburgæ celebravit. Aderant ibidem IV.
*Die* 8. *Apr.* Epiſcopi, & ſumma Nobilium Auſtriæ, ac Sileſiæ frequentia, coram qua protulit in medium Margaretha *Impp. Friderici I.* & *II.* diplomata de inſtituto Auſtriæ Ducatu, & ſucceſſione hereditaria, *ſuumque jus Ottocaro commune fecit. r)* Id quod adſenſu præſentium fuit adprobatum; Rex autem Hungariæ *Belà* jus hoc pervertere, ac delere omni ſtudio adnitebatur. Eam ob cauſſam bello Auſtriam laceſſivit, auxilio Bavarorum invaſit Stiriam, in Moraviam miſit *Cumanos*, gentem ferociſſimam. *) Quæ omni immanitate in domos, oppida, loca ſacra, omniſque ætatis, & ſexus homines ita ſæviit, ut illa vaſtaret rapinis, & incendiis, hos partim trucidaret, partim in ſervitutem abduceret. *s*)

XII.

---

*r*) Pernoldus, & Hanthaler ad hunc ann.

*) *Cumani* erant genere *Patzinacitæ* proxime Wolgam fluvium incolæ. Circa ann. 1070. in Hungariam effuſi, poſt diuturna certamina circiter anno 1125. terras inter Danubium, & Tibiſcum incolebant ſub regimine proprii Principis, qui Hungariæ Regi ſubditus, ac tributarius fuit. Quum deinde anno 1241. Rex eorum *Cusbenus* in ſuſpicionem veniſſet, de *Tataris* in Hungariam pellectis, ab iratis Hungaris conciſus eſt. Quo irritati *Cumani*, reipſa acceſſerunt ad Tataros, quibuscum damna graviſſima intulerunt Hungariæ; ſuas tamen ſedes retinuerunt, & uti hoc anno, ita deinceps ſteterunt ab Hungaris. *Vid. Rogerius in carm. miſerab. Et Voigt de monet. Boh.* P. *II. p.* 49.

*s*) Chron. Saliſburg. Balbin. Epit. Pulkava. Peſſina Mart. Mor. L. III. c. 6.

XII. Crudeles hos prædatores armis victricibus e Moravia quidem expulit Ottocarus Marchio; ſed Auſtriam, & Stiriam diuturna hoſtium depopulatione prorſus liberare non potuit, præſertim certior factus per nuncios de morte *Wenceslai Regis.* *t*) Itaqe inducias cum *Bela Hung. Rege* pactus, omni feſtinatione in Bohemiam properavit, ne quid turbarum facerent quidam urbium, & caſtrorum Præſides, ſemper ac nimium Patri fideles. Sed provido, ac ſagaci conſilio mortem Regis celarunt illis miniſtri aulici, eosque accitos ad urbes, & caſtra reddenda coëgerunt prius, quam *Ottocarus* Pragam veniſſet; cui deinde, patefacto Regis obitu, in adeundo regno negotium faceſſivit nemo. *u*) Rebus ita feliciter in Bohemia pacatis, Rex *Ottocarus* bellum renovavit cum Hungaris, qui ſemel, ac iterum victi, nihilo ſecius modo in Stiriam, modo in Moraviam prædandi ergo incurſabant. Quum igitur *Alexandri IV. Pont.* rogatu contra Prutenos, chriſtianis accolis vehementer infeſtos, expeditionem pararet; cum *Bela Hung. Rege* pacem compoſuit, parte Stiriæ eidem conceſſa. *x*) Mox iter in Pruſſiam ſuſcepit, cui ſumma Nobilium Bohemiæ, Moraviæ, & Auſtriæ frequentia ſe dedit; Wratislaviæ vero, ubi Nativitatem Domini celebravit, *Otto* Brandeburgicus Marchio cum exercitu ſuo ſe adjunxit. Aderat etiam huic expeditioni *Bruno* Epiſc. Olom. vir toga, & ſago clariſſimus, quem copiis Moravicis præfectum Rex non modo præſentis belli ſocium, ſed & con-

*A. C.* 1253. *Die* 22. *Sept.*

1254.

*t*) Pernoldus in Chron ad hanc ann. Balbin Epit. L. III. c. 14.

*u*) Balbin. Epit. l. c. Dubrav. hiſt. Boh. L. XVI.

*x*) Chron. Monaſt. Mellicenſ. Dubrav. L. XVII.

conſiliorum ſuorum arbitrum eſſe voluit. *y*)
Ac. 1255. Tantæ armatorum copiæ, ut primum attigerunt fines Pruſſiæ, incendiis, rapinis, ac cæde promiſcua hoſtem laceſſebant. Pruteni hac inſolita Chriſtianorum dimicatione perterriti, ad arma quidem convolarunt, duoque illorum Duces variis ſunt agminibus noſtros aggreſſi. At primo ſtatim, eoque acerrimo impetu in fugam conjecti, munito ſe incluſerunt oppido; extrema dein fame domiti, in poteſtatem Regis ſe commiſere, baptismi conditione ultro accepta. Hinc prius duo illi Pruſſiæ Duces per *Brunonem* Ep. Olom. ſacris undis abluuntur, quorum alterum Rex, Marchio alterum e ſacro fonte levat; ille *Ottocari*, iſte *Ottonis* nomine appellatur, uterque candida veſte ſerica, auroque intertexta indutus, ſalutationem accipit, & reddit. Tum officia hujusmodi plures e Nobilibus conferunt in baptizatos, ac ſuo quisque eis nomine impoſito, veſtibus pretioſis adornant. *z*) Utne autem facile deinceps priſtina ſuperſtitione caperentur neophyti, *Ottocarus* Regiomontium (Königsberg), *Bruno* Brunsbergam (Braunsberg) condidere, erectis in utroque caſtro eccleſiis cathedralibus. Demum retentis Prutenorum obſidibus, ac regione Equitibus Teutonici Ordinis commiſſa, victores gaudio pleni diſceſſerunt. *a*) Et quidem Rex Brunone Epiſc. comite, acceleravit iter in Auſtriam, ut a Stiriæ Principibus, qui ab officio diſceſſerant, pœnas repeteret. *b*)

XIII.

*y*) *Pulkava* ad hunc ann. *Peſſina* Mart. Mor. L. III. c. 7. p. 361.

*z*) Dubrav. L. XVII. & *Pulkava* ad hunc ann.

*a*) *Pulkava* ad hunc ann.

*b*) Chron. Auſtr. genn. in *Pezio*.

XIII. Interea cohors Moravorum abſentia Ducis audacior, quum ex Pruſſia in patriam utitur ambagibus, directo per agrum Opolienſem, ac Ratiborienſem itinere, incolis præſertim agreſtibus gravem adfert moleſtiam. Nam recondita cellis penuariis cibaria, & quidquid erat obſonii, maxima vi extorquet; deſectas terræ fruges in ſuos, & equorum uſus adhibet; ſi quis reſtiterat, violentas eorum manus non effugit. Illatas ſubditis injurias ultum ivit Wladislaus Dux Ratiborienſis, factaque Oppavienſem in provinciam inopinata militum excurſione, complures pagos depopulatus eſt. Id quod graviter tulit *Rex Ottocarus*, qui damna hæc ab importunis facta, dubio procul amica ſarſiſſet compenſatione. Itaque *Brunoni Epiſcopo* præcipit, ut primo quoque tempore, paria paribus referat. Hic poſtea ductis in *Wladislai* ditiones copiis, non ſolum vaſtitatem in agris ad Ratiborium reddidit, ſed oppido etiam expugnato, Ducem arce incluſum, ad pacem petendam compulit, quam tribus marcarum millibus Epiſcopo datis, impetravit. *c*) Quum ita feliciter *Bruno* res *Ottocari* gereret, is malam *Philippi Salisburgenſis* cauſſam tuebatur contra Bavaros, ortoque dein prælio, ad Mühldorfium grandem accepit cladem, quam & Moravorum miles pertulit. *d*) Detrimentum hoc ſarſit Rex virtute, Hungaris data belli occaſione. Gliſcen- *A. C.* 1257.

L

*c*) Peſſina Mart. Mor. L. III. c. 7.

*d*) Stero in Añal. Pulkava ad hunc añ. E quibus conſtat Philippum hunc Ulrici Carinthiæ Ducis fratrem, decennio abhinc electum, ſed non conſecratum Archiepiſcopum Salisburgenſem eſſe. Hoc igitur año Salisburgenſes elegerunt Archiepiſcopum Udalricum, quam electionem Bavariæ Dux armis vindicavit contra Ottocarum.

ſcentem enim in Stiria, quam *Stephanus Belæ Hung. Regis* filius tenebat, ſeditionem occultis primum conſiliis fovit, tum conflavit adeo, ut Stirienſes Hungaris partim cæſis, partim expulſis, legatos Viennam mitterent, ſeque in clientelam, & fidem illius darent. *e*) Quo facto vehementer commotum iri Hungaros, cogitatione præcepit *Ottocarus*, proinde ut Moraviam, qua parte Hungariam attingit, ab hoſtium injuria defenderet, celebre id temporis
*A. C.* 1258. caſtrum *Hradiſcht* in inſula S. Georgii Moravæ fluminis ædificavit, quod paribus urbi Brunæ juribus gauderet. *f*)

XIV. Neque inanis erat cautio, ſiquidem *Bela Rex* innumeras prope comparavit diverſarum nationum copias, quibus Moraviæ, & Auſtriæ minabatur exitium, Bohemiæ terrorem incuſſit graviſſimum. Haud ſegnior, ut in tanto periculo, *Ottocarus* ex Bohemis, Moravis, Auſtriis, & aliis fœderatis coacto exercitu oc-
1260. currit *Belæ* ad confluentem Moravæ & Danubii. Caſtra utriusque Regis diviſit Moravæ flumen, quod transmittere quum neuter vellet, Ottocarus moræ impatiens optionem dedit Hungaris: aut ſe tranſitu non prohiberent, aut exercitum ipſi transjicerent. Alterum hoc *Bela* eligit, factis ſesquidiei induciis: hinc *Ottocarus* ad oppidum Auſtriæ Lavam exercitum deduxit.

*e*) Pernoldus, & Hanthaler, Schezius hiſt. Duc. Stiriæ. p. 90.

*f*) Diploma Prz'emislai Ottocari II. Regis Boh. Ducis Auſtriæ, & Marchionis Moraviæ, quod apud *novum Wellegrad* anno 1258. datum, reperitur in tabulario Cæſ.-Regiæ civitatis Hradiſchtienſis, ac 12. ſingulares prærogativas continet.

xit. *g*) Inde non longo intervallo diſſita *Bruno Epiſcopus* Olom. cum Moravorum copiis ſtativa habuit ad vicum Pohorz'elitz, ubi Wratislavienſis, & Oppavienſis Duces pariter ſubſtitere. Hos præter opinionem adoriturus *Stephanus Belæ filius*, inducias per ſcelus violavit, ac vado clam tranſiit Moravam cum Hungaris, & Cumanis ſine quam multis; ſed pluvia, obſcuraque nocte, ſimul & ductoris errore in *Ottocari* legiones incidit. *h*) Improviſum hoſtis adventum aperuit aurora, temporis vero, & loci neceſſitas ad pugnam accendit utrinque animos. Ad arma ergo concurritur ardore quidem pari, diſpari tamen exitu. Siquidem *Stephanus*, quum non poſſet multitudine, ut ſperabat, aciem Bohemorum disjicere, viribus ſuorum diffiſus, accepto vulnere prælio exceſſit, cohortes autem incompoſitæ pariter in fugam ſe dederunt, quas perſequuti Bohemi partim cædunt, partim in fluvium Moravam tanto propellunt impetu, ut XIIII. hoſtium millia aquis haurirentur. Advolat ſub id tempus Moravis cum copiis *Bruno*, quo perinde, ac decumana ſuorum ſtrage in adverſa ripa magnopere territus *Bela Rex*, fugam quoque capeſſit. Hinc *Ottocarus* cum *Brunone* Morava trajecto, non caſtra ſolum opulenta diripit, ſed victorum etiam more Hungariam Poſonium uſque pervaſtat. *i*) Quibus malis *Bela* compulſus primum legatis miſſis pacem petit, dein ipſe eandem Viennæ cum *Ottocaro* componit, omnique cedit jure in Stiriam. Conciliatæ eo in conventu fuerant etiam nuptiæ, quas A. C. 1261.

 quas

*g*) Epiſtola Ottocari Regis ad Alexandrum Pontific. apud Pulkava p. 228.

*h*) Pulkava. Dubrav. hiſt. Boh. L. XVII.

*i*) Epiſt. Ottocari l. c. Perneldus, & Hanthaler ad hunc an.

quas poſtea *Ottocarus* cum Hoſtislai Bulgarorum Ducis filia Cunegunde iniit, poſteaquam conjugi ſuæ Margarethæ ſolam ob ſterilitatem dixit repudium. Quæ quidem eo minus invita Cremſium in Auſtriam abiit, quo ſæpius Rex vinculum conjugale violavit. *k*) Ita enim præter alios genuit filium *Nicolaum*, quem poſtea Ducem Oppavienſis provinciæ eo pacto conſtituit, ut hic ducatus a Moravia avulſus, regni Bohemiæ deinceps feudum fieret. *l*) Ex nova autem conjuge ſuſcepit *Wenceslaum* regni heredem; tum datis litteris, poteſtatem fecit curiæ Olomucii Moravorum ædificandæ; donationem
A. C. 1262. oppidi Nicolsburg, ab ſe Marchione adhuc Moraviæ factam, firmam, ratamque habuit; permiſit etiam conſilio *Brunonis Ep. Olomutenſis*, ut *Smil* familia *Cunſtadæus*, arcis Brumovienſis
1264. Præfectus, ſuis in terris exſtrueret locuples Ordinis Ciſtercienſis monaſterium, quod Abbati Welehradenſi ſubjectum, *Smilheim*, ſeu *Viſovitium* dicebatur. *m*) *)

XV.

---

*k*) Pernoldus, & Hanthaler.

*l*) Pulkava ad an. 1252.

*m*) Dobner Specimen cod. diplomat. Morav., ubi tria hæc diplomata refert.

*) Occaſio monaſterii hujus fundandi patet ex oratione vernacula circiter año 1616. habita, quæ in codice chartaceo bibliothecæ Waldſteinianæ Duxovienſis hunc refert titulum: *Roſa Smilheimenſis, quæ mirabiliter nata, ter marcuit, ter refloruit.* In ea auctor a viris fide dignis memoriæ proditum eſſe ait, Smilonem Brumovienſem proximis Natali Domini diebus venatui deditum eo loci, quo hodie hoſpitale FF. Miſericordiæ, & arx Excellentiſſimi Dom. Comitis Chriſtophori de Blümegen ſpectantur, *roſam pulcherrimam* reperiſſe, quam decerptam, ſuæque bulgæ impoſitam, conjugi oblaturus non reperit niſi eo loco, quo prius eam præſecuit. Hinc omine iſto fundaſſe monaſterium,

quod

XV. Graviter interim offendit Bohemorum animos *Ottocarus*, quod natione Germanis primas ubique deferret. Hinc orta averſio, immo & conjuratio, cujus auctores, ut fama tulit: *Miſſovarius* genere clarus, *Beneſſius* Moraviæ Ca- *A. C.* 1265.
merarius, & frater illius, *Milota de Dieditz* in carcerem Aychorns conjecti ſunt. Horum ille obiit in vinculis; alter turri incluſus, flammis admotis periit; *Milota* vero ſuſpicione abſolutus, principem poſtea in Moravia tenuit locum. *n*) Tutus ab inſidiis Rex, veteres illatas a Bavaro injurias ulturus, comite *Brunone Ep.* (tum Stiriæ Præfectus, Moravisque, & Stiris inſtructus erat) impreſſionem fecit in Bavariam, tantaque 1266.
eam calamitate adfecit, ut Ratisbonam uſque flammis, & cædibus ſqualleren omnia. *o*) Pace tandem Viennæ compoſita, novam rurſus expeditionem, hortatu Clementis IV. Pont. adverſus Ruthenos, aliosque populos Pruſſiæ infeſtos, ſuſcepit, cui inter alios & Moravorum *Ep. Bruno* aderat. Sed hieme eo anno præter 1268.
ſpem clementiore, quum paludes, ac fluvios tranſitu difficiles, gelu conſtrictos non comperit, voto meliore, quam fructu rediit. *p*) Quamquam reditum urgebant cum primores Stiriæ de molitione rerum novarum accuſati; tum mors Ulrici III. Carinthiæ, & Carniolæ Ducis, qui hanc utramque provinciam Ottocaro pactis ſolennibus perſcripſit. Quum vero ibi ſeditioſos pœnis plecteret, hic adverſus Philippum Ulrici fratrem jus vindicaret: ecce tibi! *Ste-*

L 3 *pha-*

quod turbis Huſſiticis a Ziska everſum eſt. *Vid. Dobner l. c. p.* 271. — 275. Item Otto Steinbachs diplomat. Sammlung *c.* 1. *p.* 7. & 35.

*n*) Chronicon Auſtrale. Peſſina Mart. Mor. L. III. c. 7.

*o*) Hanthaler. Stero in Añal.

*p*) Raynaldus ad hunc añ.

*phanus Hungariæ Rex* partes Philippi amplexus, Auſtriam pariter, ac Moraviam igne, ferroque barbarum in modum ipſa hieme vaſtat, plura inſuper millia hominum injectis vinculis captiva in ſervitutem abripit. *q*) Furentibus in Moravia Hungaris, & Cumanis, *Ottocarus*, hoſtem e ſuis ut extraheret, paria in ejus ditionibus fecit. Nam Poſonii caſtro nobiliſſimo, expugnato, ærarium auri, argentique dives, exhaurit; urbibus imperato ſub incendii comminatione tributo, milites captivos in præſidiis Auſtriæ collocat; *Stephanum* denique in tranſitu fluminis Jaurini (Raab) ſumma clade adfectum ad pacem petendam compellit. *r*) Tanta rebus in omnibus felicitate quum uteretur, ad ſummæ gloriæ apicem a fortuna evehendus erat, ſi modo *Romani Imperii coronam* bis Electorum ſuffragio ſibi oblatam, accepiſſet; qua repudiata in malum ſe conjecit maximum. *s*)

A. C. 1271.

1273. XVI. Namque in comitiis Francofurti habitis, *Rudolphus Habsburgicus* Romanorum Imperator communi calculo deligitur, qui Ottocarus nec ſacramentum dicere, nec de jure, quo plures Imperii provincias teneret, reſpondere voluit. Cæſar igitur miſit Pragam legatos, qui Auſtriam, & Stiriam ceu feuda Imperii a morte Margarethæ repudiatæ caduca repeterent. Sed his aſpero cum reſponſo dimiſſis, bellum utrinque parabatur. Rex quidem paullo remiſſius rem-

*q*) Stero ad hunc annum, Hanthaler ex Chron. patriis.

*r*) Stero, & Pulkava ad h. annum.

*s*) Franc. Martinus Pelzel Geſchichte der Böhmen, dritte Aufl. p. 134. Item ejusdem Abhandl. vom König Přzemiſl Ottocar II. inter Born. T. II. p. 74.

rem geſſit, ac Bohemiæ ſolum aditu præcluſo, Viennam *Brunoni* Ep. Ol. defendendam dedit. *t*) Cæſar autem conſcripto præter opinionem exercitu, Auſtriæ urbes, aſperum Ottocari imperium alioqui pertæſas, facili negotio in deditionem accepit. Sola duntaxat Vienna in fide Regis aliquamdiu perſtitit, quoad *Bruno Ep.* vigilis Præfecti parte, implendo fuit. At ubi Cæſar caſtris propius urbi admotis, vaſtationem agrorum, ac vinearum, niſi poteſtati illius ſe dederet, minabatur; cives ad commutationem fortunæ mobiles palam ad defectionem inclinarunt. Et jam tribuni plebis Præfectum urbis, & Conſulem *Paltramum Vatzonem*, *Ottocari* affatim ſtudioſum adeunt, deditionem urgendo, adjectis etiam minis. Subito illi civium tumultu perculſi, fluctuantes eorum animos variis ſedare modis; ad ſuſtinendum Cæſaris impetum qua verbis, qua promiſſis erigere; ac tandem fruſtra quum eſſent omnia, inducias dierum aliquot paciſci, quos intra, niſi Rex mitteret auxilia, deditio fieret. Feſtinat illico nuncius ad Regem, qui in ſiniſtra Danubii ripa cum exercitu conſidens, pontibus ſolutis, celerem ferre opem haut potuit; nunciari tamen jubet Præfecto, & Conſuli, dum ille ratibus, ac navigiis paratis flumen transjiciat, urbem fortiter ut defendant, civiumque rebellium præcipuos tollant de medio. Atenim tempus induciarum elabitur prius, quam juſſa Regis compleantur. Urbs ergo ſaluti ſuæ conſulens, pacta jurium ſuorum libertatem, deditionem facit; *Brunoni* autem *Ep.* ſcapha perfugium fuit reliquum, qua ad Regis caſtra de- *A. C. 1276.*

 ve-

*t*) Hauthaler ad hunc ann. Michael Ignat. Schmid Geſchichte der Deutſchen. III. B. p. 362.

vectus, bidui ſpatio conſpectum ejus non ſubiit, donec procerum interceſſione, quemadmodum ſe habeat Auſtria, aperuit, paciſque auctor fuit. *u*) Rex ſtatu rerum ſuarum vehementer commotus, ad pacificationem vertit animum, paulloque poſt *Bruno Ep.* & *Otto Marchio Brandeburgicus* cum delectis a Cæſare arbitris dixere laudum concordiæ, cujus inter alia capita præcipuum fuit, ut Ottocarus de jure, quod in Auſtriam, Stiriam, Carinthiam, & Carniolam prætenderat, deinceps cederet, retenta ſolum Bohemia, & Moravia. *x*) Conventis etſi duriſſimis Rex interim ſtetit, fidemque ſuam in caſtris Rudolphi Cæſaris ſacramento obligavit. *y*)

XVII. At redux Pragam, & ſannis Reginæ Cunegundis, quæ amiſſas ob ditiones exulcerabat ejus dolorem; & conſiliis Procerum, qui exulceratum inſtigabant identidem animum, haud diu poſt inſuper habito jurejurando, acta cum

*u*) *Peſſina* l. c. p. 374. & paſſim alii ſcriptores.

*x*) Inſtrum. Concordiæ ap. Leibnit. Mantiſſæ Cod. Jur. gent. diplom. P. II. p. 100.

*y*) Hanſitzius Metropol. Salisb. p. 417. Dubrav. hiſt. Boh. L. XVII. addit, Regem quinque obtuliſſe vexilla Cæſari, ex quibus hic illi duntaxat duo reddidit, ſcilicet *Bohemiæ*, ac *Moraviæ*. — Quod autem Gerardus de Roo annal. Habsburg. pag. 18. edit. Auguſt., et Anſelmus Deſing in Compend. eruditiou. L. II. hiſt. prof. c. 5. §. 1. adſerunt, *Rudolphum olim fuiſſe Ottocari exercitus Mareſchallum, dumque hic illi fidem juraret, tentorii cortinas ſubito fuiſſe remotas, ut a toto exercitu cerneretur ſupplex Cæſari*: utrumque id ſolide refutant Cl. *Schmidt* Geſchichte der Deutſchen P. III. p. 369. Et Doctiſſ. *Eraſmus Frœlich* in ſingulari Diſſert. de hoc argum. edita.

cum Cæſare omnia reſcidit, atque amiſſa formidoloſo vindicare bello decrevit. Itaque celeriter ſcripto in Bohemia, & Moravia milite, collectis etiam undique ſubſidiariis, duorum menſium ſpatio ampliorem, ac olim unquam, exercitum in Auſtriæ fines adduxit; quum interim Cæſar pariter nihil non egit, ut hoſtiles copias copiis ſuis fortiter ſuſtineret. z) Arena, in quam exercitus deſcenderat, delecta non procul a flumine Morava, & oppido Laa fuit, ubi caſtris utrinque oppoſitis, pugnæ tertia dies præſtituta. Inter quæ *Ottocarum* miſſis clam litteris, quidam Auſtralium hortantur: *Videret, quibus fideret.* Qui protinus armis abjectis, in conventum ſuorum Ducum veniens: *Equidem nullius de fide*, inquit, *ambigo; ſi qui tamen infenſo in me ſunt animo, mihique necem moliuntur, en corpus inerme! feriant perduelles ante, quam multa mecum millia hominum cadere neceſſe ſit.* His autem dictis, jurata ſuorum odia adeo non ſuſtulit, ut potius, qui perfidiam animo conceperant, tanto audacius caput ſuum jurejurando devoverent pro Rege. Ergo ſublatis ſignis, impavidus ad arma vocat, aciemque in mediæ lunæ formam inſtruit: pari autem fortitudine Cæſar in hoſtem ſigna convertit, ſuis in aciem collocatis. Oritur pugna acerrima, Rex cum cataphractis prima Cæſaris agmina ſternit, cæſisque anteſignanis, dubio procul peperiſſet victoriam, niſi Duces Roſenſes: *Milota de Dieditz*, Moraviæ Promarchio, ejusque nepos *Zaviſſius*, *) qui Moravorum XII. millibus præerant, *A. C.* 1278.

z) Hanthaler ad hunc ann. Peſſina l. c.

*) Ex MS. hiſtoria Roſenſi conſtat, Milotam de Dieditz fuiſſe familia Roſenſem, filium Henrici I. de Roſenberg, fratrem Budvogii, qui famoſi illius Zaviſſii erat pater. Porro Ot-

erant, ad partes Cæſaris defeciſſent. Quo facto, Cæſariani, *Rudolpho* hortatore, accenſi pugnam reſtituunt, perfractam *Ottocari* phalangem cædunt, fugantque adeo, ut ille ſe proditum edoctus, in hoſtes confertiſſimos ultro irrueret, a quibus captus, multisque confoſſus vulneribus, occubuit. *e*) *)

A. C. 1278. 26. Aug.

XVIII. Ita ſublato *Rege*, & *Marchione Ottocaro*, quum octennis eſſet regni heres *Wenceslaus* ex Cunegunde natus, Cæſaris exercitus Bohemiam, & Moraviam funeſta graſſatione adflixit. Et Cumani quidem prædarum libidine in Moraviam denſis effuſi agminibus Brz'etzlavienſem, ac Znoymenſem provincias Brunam uſque rapinis, cædibus, atque incendiis crudelem in modum vaſtarunt, etſi eam ob cauſ-

Ottocarum inter, & Roſenſes diuturnæ erant ſimultates ob fratrem Milotæ Beneſſium fœdo mortis genere ab eodem ſublatum, ideoque haut mirum, quod *Milota*, & *Zaviſſius* crudelitatis hujus ulciſcendæ cauſſa ab Ottocaro deſecerint, fruſtra contrariis cæteris Moravorum Ducibus, & Tribunis. *Vid. Chron. Neplacho T. IV. mon. ined. Dobner ad annum* 1277. *Et Balbin. epit. p.* 313.

*e*) Hanthaler, Chron. Auſtr. Anonym. Leobienſ. & Scripp. patrii. Item Peſſina Mart. Mor. p. 378.

*) Nex Ottocari adſcribitur duobus fratribus de Merenberg natione Stiris, quorum fratrem Sigfridum ſævo ſupplicio Rex antea ſuſtulit. Hos tamen fratres, quod Regem captum contra jus gentium occiderint, Rudolphus Cæſar adſpectu ſuo probibuit. Regium vero cadaver biennio amplius Viennæ adſervatum, deinde Znoymæ apud FF. Minores ſepultum, tandem Wenceslaus I. Rex Pragam tranſtulit, atque in Eccleſia S. Viti terræ mandavit. *Vid. Matth. Pappenheim hiſt. Auſtr. P. II. anno* 1278. *Chron. Neplacho l. c. p.* 117.

cauſſam *Ep. Bruno*, ipſeque Promarchio *Milota de Dieditz* apud Cæſarem, & *Regem Hungariæ Ladislaum* graviter quererentur. Tandem querelis fruſtra jactis, ut ne latius ſerperet gentis efferæ crudelitas, idem *Milota* cum *Zaviſſio* aliquot barbarorum globos profligavit, ceteri vero metu prædæ amittendæ perculſi, Moravia exceſſerunt. *b*) At reliquæ Moraviæ nova rurſum vaſtatio metuenda fuit, quum *Otto Brandeburgicus*, *Ottocari* ex ſorore nepos exercitum in Bohemiam regni tuendi cauſſa duceret, *Rudolphus Cæſar* copias ſuas ad Cz'aslaviam locaret. Quapropter *Bruno Ep.* bellum ut averteret, ad Cæſaris caſtra profectus, multis perorat, ſatis, ſuperque jam funerum Bohemis eſſe, jacere autem auctorem belli, *Wenceslaum* ejus filium pacem petere, tutelam Principis juvenis *Ottonem* deſiderare. Adduxit ſuam in ſententiam Cæſarem, qui Burggravium Norimbergenſem cum Meinardo Tirolenſi; Bohemi vero *Epiſcop. Brunonem*, ipſumque *Ottonem*, de pace acturos elegerunt. Reipſa conficitur pax, & conventu Iglaviam indicto in præſentia utriusque partis Procerum firmatur. *c*) Præter hæc Proceres paciſcuntur connubia: *Wenceslao* juveni *Gutha* Cæſaris filia, ejusdemque filio *Rudolpho Agnes Ottocari* filia, cum certa ſucceſſionis ſpe (ſi Wenceslaus ſine prole maſcula obiret) deſponſantur, *Ottoni Brandeburgico* tutela Principis *Wenceslai*, uſque dum adoleſceret, regnique Bohemiæ cura committitur; Cæſari autem Rudolpho ad ſarciendas belli impenſas Marchionatus Moraviæ; quinquennis datur poſſeſſio, quam A. C. 1279.

vice

*b*) Peſſina l. c. ex Roo Cæſareo hiſtoriographo.

*c*) Roo hiſt. Auſtr. p. 32. Peſſina Prod. Morarogr.

vice illius teneat *Milota de Dieditz*, multis aliis facultatibus auctus. *d*)

XIX. Pactis eo modo initis, *Otto* Brandeburgicus, homo præter modum avarus, Bohemiam alioqui afflictam, inſolitis vectigalibus, & rapinis promiſcuis penitus exhauſit, tyranno magis, quam tutori, ac gubernatori ſimilis. Quin etiam regni heredem *Wenceslaum* cum matre illius *Cunegunde* in cuſtodiam arcis Bezdiez (*hodie mons eſt gratioſa imagine B. V. Mariæ apud RR. PP. Benedictinos celeber*) dedit, omnique Bohemorum commercio prohibuit. Eo loci quum duris haberentur modis, Regina Oppaviam ad Nicolaum Ducem (nothum Ottocari filium) inde Znoymam profugit ad Zaviſſium Roſenſem, quicum jam olim familiarius egerat; *e*) Princeps vero Zittaviam Luſatiæ abductus pia quidem, ſed plebeja nimium educatus inſtitutione fuit adeo, ut ne prima litterarum rudimenta noſſet. *f*) Vexata fœdiſſime Bohemia, haut meliorem experta ſortem fuit Moravia, ubi Promarchio *Milota de Dieditz* ex libidine jura dabat, crebrisque latrociniis occaſio-
A. C. 1280. nem præbuit. Quum enim paſſim negligeretur agricultura, dira fames, ejusque comes individua peſtis regionem hanc ita corripuit, ut incolarum plurimi aut enecti, aut vicinos ad Teutones fuerint dilapſi. Hinc ortæ in pagis, & oppidis rapinæ juxta & graſſationes, quibus multi genere nobiles impune alios opprimebant, nonnullis arcibus occupatis, in quas tuto ſe reciperent. Hos inter *Gerhardus de Obrz'an* fa-

*d*) Dubrav. L. XVII. fin. Schmid l. c. p. 375.

*e*) Pulkava, Reo, Balbinus Epit. p. 313.

*f*) Pelzel l. c. p. 146.

ſamilia Cunſtadæus, *Fridericus ab Hamburg* Triboviæ Dominus, arcisque Helfenſteinæ ad Lipnicium prædones in Moravia crudeliter graſſabantur, conſcio malorum *Milota*, qui ſurdis oppreſſorum querelas excepit auribus, præſertim queis proditionis ergo ſeſe inviſum ſentiebat. *g*) Tandem vero Bohemi æque ac Moravi votorum compotes, *Wenceslaum*, iniquis licet conditionibus a Brandeburgo dimiſſum, incredibili omnium gaudio regem ſuſpexerunt. Simul ac Pragam is venit, convocato Procerum concilio, rebus adflictis in Bohemia reſtituendis operam dedit, & matre Cunegunde benevole accepta, *Zaviſſium Roſenſem*, cui illa Znoymæ nupſerat, regni, ſuique moderatorem conſtituit. *h*) Subinde Egram profectus ad *Cæſarem Rudolphum*, ab eodem non ſolum veniam ætatis, regnique adeundi copiam, verum etiam *Jutham*, ſeu *Judi-tham* ſponſam ſuam, & Marchionatum Moraviæ obtinuit. *i*) *A. C.* 1283. 1286.

XX. In quo pacem, & ordinem ut reduceret, vocatis ad conſultandum Proceribus Moraviæ, in locum *Milotæ de Dieditz*, qui male factorum conſcius in Stiriam profugerat, *Marquardum de Caſtello* (Marqward von Hradek) Promarchionem ſubſtituit. *k*) At publicæ ea in provincia graſſationes nimium adoleverant, tantum abeſt, ut opprimi facile potuerint. Rex igitur bellum denunciari juſſit graſſatoribus, quorum e numero Gerhardus ille Cunſtadæus re-

*Wenceſl. II. Bohem. Rex, Moraviæ Marchio VII.*

*g*) Siffridus Epit. L. II. Peſſina Prodr. Moravogr. & Mart. Mor. p. 385.

*h*) Pulkava, Dubrav. L. XVIII.

*i*) Hanthaler ad hunc annu Roo l. c. p. 39.

*k*) Paproc. Spec. Morav. p. 23. Pfeifer Paproc. enucl. p. 43. Peſſina Prodr. Moravogr.

reſipuit, ac Brunæ coram pluribus Bohemiæ, Moraviæque Nobilibus, in poteſtate Regis ſe futurum, jurejurando pollicebatur. *l*) Ad paria facienda adacti fuere prædatores alii, quum altero dein anno Rex exercitum, cui *Zaviſſius* præerat, in Moraviam induxit, captaque Tribovia, & vicina arce Hochſteina, ubi latronum præcipui hæſerant cumuli, facinoroſos omnes

A. C. 1287. laqueo necavit. Horum anteſignanus *Fridericus ab Hamburg*, qui prædandi ergo in Bohemiam quoque excurrebat, veniam impetravit, quod vadibus datis promitteret, ad frugem ſe rediturum. Sed quum vades ſuos non liberaret, priore fuit crimine condemnatus, nec niſi deprecatoribus amicis Rex dedit, ut ſiniſtræ manus digito mutilus fieret. Qua clementia mirifice devinctus, ſe ſe multo fidiſſimum Regi deinceps præſtitit. *m*) Expugnatum quoque fuit caſtrum Rayhradenſe, quod prædones, religioſis viris trucidatis, aſtu occupaverant. Sola adhuc Helfenſteina arx, & arte, & natura idoneum graſſatoribus receptaculum, erat ſuper, qua octavo tandem die capta, prædatoria manus dignas luit pœnas; Moravia vero a prædonibus libera, optatam vidit ſecuritatem. *n*) *)

XXI.

*l*) Balbin. Epit. pag. 296. Peſſina Mart. Mor. pag. 385.

*m*) Pulkava, & Hajek ad hunc añ. Peſſina l. c.

*n*) Iidem l. c.

*) *Breve Chronicon Hunnobrodenſe* mon. ined. Dobner T. II. p. 287. adfirmat Wenceslaum Regem Bohemiæ, & Moraviæ Marchionem anno 1280. aliquot menſium ſpatio Hunnobrodæ cum integra ſua aula eſſe commoratum. Ad quod probandum adfert Marchionis hujus diploma eidem civitati año 1288. datum, quo is liberalia civium Hunnobrodenſium obſequia te-

XXI. Redux in Bohemiam *Wenceslaus Rex* tantum non capitis ſui periculum adiit. *Zaviſſius* enim *Roſenſis*, mortua *Cunegunde*, arces, terrasque illius dotales, quas inter Brz'edslavienſis provincia fuit, in poſſeſſione retinuit, initoque cum *Ladislai Hung. Regis* ſorore conjugio, regios captàt honores, mox cum aſſeclis in necem Regis conſpirat. Occaſio facinoris exequendi ſe ſe obtulit, quum ex nova conjuge filium genuit, ad cujus baptismum præter Hungariæ Regem, & Henricum Ducem Wratislavienſem, fuit etiam *Wenceslaus* Rex invitatus. Verum is patefacto *Zaviſſii* molimine, eundem ad ſe vocatum juſſit in ferrum, & vincula conjici, ac biennio poſt capite plecti. *o*) Interea Brz'edslavienſem in Moravia provinciam (Luntenburg) Agneti ſorori ſuæ, Rudolpho Cæſaris filio nuptæ donavit; Moraviam ipſam *Tobiæ a Cz'ernahora* gubernandam commiſit. *p*) In Bohemia vero tam pacata dedit imperia, ut aliarum quoque nationum amorem ſibi conciliaret, regnique fines latius proferret. Paullo poſt mortuo Cæſare *Rudolpho*, jure dotalitio reginæ *Gutha* etiam venit in poſſeſſionem Auſtriæ cisdanubianæ, quam *Albertus* Cæſaris filius armis occupavit, deinde aſtu retinuit. Rex nempe jus ſuum armis vindicare parabat; precibus autem conjugis ſuæ delinitus, diem præſtituit conventui Znoymæ in Moravia agendo. Hic loci

*A. C.* 1288. 1291.

teſtatur. — Verum año 1280. Wenceslaus erat in poteſtate Marchionis Brandeburgici, ideoque illa Huñobrodæ Mor. aliquot menſium illius mora eo potius evenit tempore, quo in Moravia egit, ut eam a latrociniis liberaret. *Vid. Dobner l. c.*

*o*) Pulkava, Dubrav. Balbin. Pelzel l. c. p. 150.

*p*) Paproc. Pfeifer l. c. pag. 91. Peſſina Mart. Mor. p. 395.

loci haut amplius viginti viris ſtipatus, ut cautum fuit, ipſe quidem aderat; *Albertus* autem conditione tam parum ſtetit, ut longe majore armatorum numero cinctus, omni ea regione litigioſa eundem cedere compulerit. Pactione hac etſi extorta *Wenceslaus*, ut miti erat ingenio, omnino manſit; nihilominus cæſarea dignitate Albertus ne potiretur, auctor præcipuus fuit, *Adolpho Naſſoviæ* comiti plurimum ſuffragatus. *q*)
*A. C.* 1292. Quin etiam novum Cæſarem amicitia prius, dein affinitate ſibi devinxit, Ruperto ejus filio filia ſua Agnete in matrimonium data. Atque inde factum eſt, ut pluribus poſtea annis Bohemia, & Moravia tranquillitate frueretur. Rebus igitur ad votum fluentibus, Rex Pragæ in Eccleſia
1297. *2. Junii.* S. Viti ſe, ſuamque conjugem Gutham corona regia juſſit inſigniri tanto apparatu, tantaque Principum, ac Nobilium frequentia, ut nihil adhuc illuſtrius Praga viderit. Atenim Regina eodem hoc menſe fatis ceſſit, relicto regni herede octenni *Wenceslao*, ac tribus Principibus feminis, quarum natu minima *Eliſabetha* deinde Regis, & Marchionis Moraviæ *Joannis* conjux, Caroli IV. Imp. mater fuit. *r*)

XXII. Hæc inter magis, magisque urgebant Germaniæ Principes, ut *Albertus Auſtriacus* inſignia imperii obtineret; quorum ſuffragiis *Wenceslaus*, qui a Cæſare *Adolpho ſteterat*, tandem vel invitus acceſſit. Re etiam ipſa *Albertus*
1298. ad cæſareum pertigit faſtigium, primisque annis nedum gratiam *Wenceslao* retulit, ſed multis etiam documentis teſtatam fecit amicitiam. Quum

---

*q*) Franc. Canon. Pragenſ. Chron. Bohem. c. 9. Beneſſius Krabice de Waitmile mon. ined. Dobner T. IV. p. 23.

*r*) Franc. c. 10. — Pelzel l. c. p. 156.

Quum autem Polonos æque ac Hungaros *s*) in ejus poteſtatem ultro cecidiſſe comperit, ut ne olim potentiæ Bohemorum ſuccumberet, amicitiæ diſſolvendæ cauſſam finxit, Moraviæ imprimis funeſtam. Miſſis quippe nunciis, nullo jure, nulloque Cæſarum exemplo poſtulat decumas argenti, quod ex fodinis præſertim Cuthnenſibus eruebatur. Cui Wenceslaus: " *Non Reges modo, ſed olim etiam Duces Bohemiæ* " *a Germanis Imperatoribus in amicitiam, & fidem* " *receptos præter obſequium Majeſtati Cæſareæ conſo-* " *num, immunes, ac liberos fuiſſe* „ nunciari jubet. *Albertus* juſto licet reſponſo obiratus, valido cum exercitu in Bohemiam irrumpit, caſtris ad Budvicium poſitis; *Rudolphus* autem ejus filius copiis Auſtriacis, quibus Hungari, & Cumani ſubſidio iverant, incurſionem facit in Moraviam, eamque nimis, quam hoſtilem in modum incendiis, & cædibus populatur. Subſidiarii præſertim Cumani more ſuo in obvia quæque tam inaudita ſævierunt veſania, ut plus quatuor millia ſexus utriusque hominum vel trucidarint, vel in ſervitutem abduxerint. Et alii quidem mulierum, infantumque capita haſtis per ludibrium affixa, aut ephippiis alligata cum jubilo geſtitarunt; immaniores alii perforatis virorum, ac feminarum manibus, funibusque innexis pecudum more turmatim abigebant captivos. Tanta barbarorum immanitas pariter, ac *Joannis Waldſteinii Epiſc. Olomuc.* & *Tobiæ* Promarchionis preces, mitiorem *Rudolphi Auſtriaci* animum effecerunt, qui primum igni, ferroque abſtinendum ſevere prohibuit, dein ſelectiore exercitus parte latrones illos e

*A. C.* 1304

M Mo-

*s*) Franc. c. 14. Miechov. L. IV. Bonfin. Dec. II. L. IX. Pulkava ad ann. 1300. & 1305.

Moravia ejecit. *t*) Quin etiam ipſe in Bohemiam movit, patris exercitui ad Kuttenbergam ſuppetias laturus. Illuc quoque magnis itineribus contenderunt Bohemorum copiæ, caſtrisque hoſti objectis, ſtatum, ac decretum habuere primam ſub lucem concitato impetu in eum ſe inferre. At vero Cæſar noctis interventu celeriter caſtra movet, ac opinione citius Bohemiæ finibus excedit. Actum poſtea de pace, qua necdum compoſita, *Wenceslaum Regem* vis morbi, quo ante jam adfligebatur, improviſo
*A. C.* 1305. oppreſſit. *u*)

*Wencesl. III. Bohem. Rex, Moraviæ Marcb. VIII.* XXIII. Quapropter ſumma rerum potitus eſt filius ejus unicus *Wenceslaus III. Rex*, qui pace cum *Alberto Cæſare* duris legibus facta, *Ottoni* Bavaro Hungariæ coronam ceſſit; altero autem anno & Bohemiæ regnum cum vita perdidit. Quum enim ſcripto ex Bohemis XII: ex Moravis IV. millium exercitu contra Ducem *Wladislaum Loktiekium*, qui Poloniæ regnum vi occupavit, proficiſceretur, Olomucii in ſuburbana decanali domo divertit, ubi exutis, præter tunicam lineam veſtibus pomeridiano tempore in conclavi ſolus ambulans, a perfidioſo ſervo
1306. *Conrado*, natione Thuringo, tribus lethalibus vulneribus confoditur. Sicarius quidem cruento cum pugione ex fuga retractus, ſimul vero ab aulicis diſcerptus fuit ante, quam criminis auctores, aut conſcios edere poſſet. Ita miſerum in modum extincto *Wenceslao Rege* anno XVIII. ætatis, regni ejus altero, extincta etiam fuit ſtirps Przʼe-

*t*) Dubrav. L. XVIII. Siffridus Epit. L. II. Franc. & Beneſſius apud Peſſinam p. 391.

*u*) Pulkava ad hunc ann. Pelzel l. c. p. 162.

Prz'emiſlea virilis, quæ ſex fere ſeculis ſummos Bohemiæ, & ſatis diu Moraviæ Principes dedit. *x*) *) Nulla igitur prole regia ſexus virilis ſuperſtite, Procerum alii *Henricum* Carinthiæ Ducem, cui *Wenceslaus III.* Annam ſororem in matrimonium dedit; alii vero pactorum cum Auſtriacis memores, *Rudolphum Alberti Caſ.* filium, Regem poſcebant. Horum ſententia vicit, præſertim *Alberto* ex Miſnia, *Rudolpho* ex Moravia, ubi Znoymam, & Iglaviam armis jam occupaverat, Pragam cum exercitu moventibus. *Rudolphus* ergo Rex Bohemiæ renunciatur, Cæſar vero effecit, ut hereditaria ſucceſſio Auſtriæ Ducum in Bohemiam, & viciſſim Bohemiæ Regum in Auſtriam (ſi alterutra pars ſine herede maſculo decederet) a Bohemiæ, & Moraviæ Ordinibus firmaretur. *y*) Ea de cauſſa fides quidem Cæſari data Brunæ fuit; attamen, quum paullo poſt diarrhœa *Rudolphum* e vivis abſtulit, in novis Pragæ comitiis *Friderico*, alteri Cæſaris filio, *Henricus* ille *Carinthius* prælertur, concordibus animis Rex Bohemiæ delectus. *z*) *A. C. 1307.*

XXIV. Id quod ulciſci, & perſequi adeo ſtatuit apud animum Cæſar, ut ipſe altera, altera *Fridericus* parte copiis in Bohemiam inductis Kuttenbergam, & Colinium obſidione cin- *Henricus Carinthius Bohem. Rex, Morav. Marchio IX.*

 ge-

*x*) Pulkava, Dubrav. & alij paſſim.

*) Stengelius Comm. rer. Auſtr. ad an. 1303. multa refert de *Georgio Marchione Moraviæ*, occiſo Wenceslao III. e ſtirpe Prz'emiſlea ſuperſtite. Id quod palam rejicitur a ſcriptoribus patriis. *Vid. Balbin. Epit. p.* 307. & quod fabuloſe addit *Crugerius Lib. Martialia ad* 14. *Martii anno* 1457

*y*) Peſſina Mart. Mor. p. 394. Schmid. l. c. pag. 435. Pelzel l. c. p. 170.

*z*) Iidem l. c.

gerent. Verum utriusque copias ſuſtinuerunt tres fortiſſimi Bohemorum nobiles, ingruens poſtea tempeſtas perfrigida plane repulit. Itaque Cæſar in Moraviam movet, compertoque *Premarchionem Tobiam, Vokonem de Kravarz*, atque alios Marchionatus Ordines nequaquam eſſe a partibus ſuis alienos, cohortes aliquot per hiberna diſtribuit, reliquo milite in Auſtriam abducto. Hiemem deinde totam in apparatu bellico transegit, ut primo vere Bohemis ſigna inferret. At enim quum omnia ad bellum apta, & parata haberet, a *Joanne*, ſuo ex *Rudolpho*
*A. C.* 1308. fratre, & *Agnete Ottocari* Regis filia nepote, interficitur. *a*) Cædes hæc ſtabilivit Henrico Carinthio ſolium, cujus tamen poſſeſſio minime diuturna eſſe potuit. Offenſi namque avaro, atque impotenti ejus dominatu Ordines Bohemi, ac Moravi, in conventu Nimburgæ habito imperium ei abrogant, miſſaque ad Cæſarem *Henricum VII.* legatione, *Joanni* ejus filio regnum Bohemiæ offerunt, ſi *Eliſabetham Wenceslai II. Regis* filiam natu e tribus minimam, uxorem ducat. Lætus nuncio Cæſar, legatos benigne accipit, atque in comitiis Francofurti ad Mœnum gerendis adeſſe jubet, ubi com-
1310. potes voti fiant. Adfuere illi ſtato tempore,
15. *Julii.* quorum precibus auditis, Imperii Principes communi calculo decreverunt: *Henricum Carinthium Bohemiæ regno eſſe privandum, utpote quod ſua auctoritate absque conſenſu Cæſaris, & Romani Imperii adierit.* Cæſar edicto Imperii nixus, non modo votis Bohemorum annuit, ſed paucos etiam poſt menſes ſponſa Eliſabetha Spiram adducta, coram Imperii Principibus filio ſuo *Joanni*, & re-

*a*) Dalemil c. 200. & Chron. Bohem. c. 89. Peſſina Prodr. c. 3. & Mart. Mor. p. 395.

regnum Bohemiæ feudi nomine, & nuptiarum ſolenniis Eliſabetham in matrimonium dedit. b) Quum vero Duces Auſtriæ *Fridericus*, & *Leopoldus* jus in Bohemiam ex pactis hereditariis urgerent; Bohemi contra feudali jure poſcerent Auſtriam, quam Cæſar *Richardus Ottocaro II.* Regi Boh. in feudum contulit: res ad pactionem venit. Nempe Duces Auſtriæ promiſerunt Cæſari mutuum XX. millium marcarum, ſimul ſuppetias in expugnanda Bohemia, & Friderico Misniæ Marchione: Cæſar viciſſim præter mutuum illud eisdem XXX. millia marcarum argenti obtulit, & Marchionatum Moraviæ, dum hæ quinquagies mille marcæ ſolvantur, oppignoravit. c) *) His pactis Auſtriæ



b) Schmid l. c. pag. 455. Pelzel l. c. p. 176.

c) Schmid l. c. pag. 456. Pelzel Leben Karl des IV. p. 49. & Diplomatiſche Nachrichten, wie das Königreich Böhmen an das Luxenburgiſche Haus gekommen. T. III. inter Born. p. 74.

*) Quo jure oppignoratio hæc facta, & quando ſoluta ſit, ex hiſtoricis non conſtat. Veroſimilius aut altero anno deſiit, aut effectu ſuo caruit. Nam diplomate III. Kal. Apr. año 1311. Pataviæ, ſeu Paſſaviæ dato (*apud Sommersberg T. III. rer. Sileſ. p. 63. & Ludewig T. V. p. 517.*) Auſtriæ Dux Fridericus Regi Boh. *Joanni* promittit, ſeque obligat, *quod Marchionatum Moraviæ, ſibi per Sereniſſ. Dominum Henricum Rom. Regem illuſtrem, obligatum libere, & abſolute reddit, ac litteras aſſignationis dicti Domini Regis Rom. ſibi ſuper eo traditas repræſentabit Regi Boh. memorato.* Id quod eodem año reipſa factum videtur, quum Rex *Joannes* anno 1311. ab Ordinibus Moraviæ in comitiis Brunenſibus homagium ſuſceperit, & abſoluto Marchionis jure uſus fuerit, quod patet ex hiſtoria. — Quodſi *Henricus Cæſar* litteras illas aſſignationis Friderico Auſtrio reſtituendas voluit (*ut ex diplom. in Würds-*

Duces terras ſuas clientelari jure obtinuerunt; Cæſar vero filium *Joannem* cum exercitu Germanorum in Bohemiam miſit.. *Henricus Carinthius* aliquamdiu quidem reſtitit; portis tamen Pragenſibus per cives *Joanni* apertis ille capeſſere fugam cogitur, hic ſummo omnium gaudio Rex Bohemiæ acclamatur, paullo poſt regia corona redimitus. *d*)

*A. C.* 1311. 7 *Februarii.*

*Joannes Lucemburgic. Bohem. Rex, Moraviæ Marchio X.*

XXV. Ad regni gubernacula admotus *Joannes Lucemburgicus*, etſi XVI. ætatis annum ageret, Procerum tamen conſilio in id omnem curam, cogitationemque contulit, ut pax, & tranquillitas in ditiones illius poſtliminio rediret. Rebus igitur in Bohemia conſtitutis in Moraviam profectus, regio cum apparatu Olomu-

*Würdtwein T. I. p.* 412. *adſerit D. Pekel diſſ.* Diplomatiſche Nachrichten, wie das Königreich Böhmen an das Luxenburgiſche Haus gekommen. III. B. 83. S.) tamen Marchionatus ipſe pignoris onere fuit liber, nec niſi quasdam in Moravia civitates: *Zuoymam*, *Gemnitium*, *Cz'ernſteinam*, & *Bitoviam* Duces Auſtrii retinuerunt, easque ſolum año 1324. fuiſſe redditas teſtantur ſcriptores coævi: *Beneſſius de Vaitmile T. IV. mon. ined. Dobneri p.* 26. *Pulkava T III, ibid. p.* 279. Quamquam Dubrav. hiſt. Bohem. L. XXI. Schetzius de Ducibus Stiriæ pag. 176. adfirmant, reddītas eſſe dictas civitates, quas Auſtriaci *jure dotalitio* poſſidebant. Quod jus videtur fuiſſe in Agnete Bohemica Rudolphi Auſtriaci conjuge, quorum filius erat Joannes ille Dux Auſtriæ, occiſor Alberti Cæſaris. Nam parricidio hoc patrato bona, & prædia omnia, quæ Joannes iſte in Moravia habuit, in jus imperii ceſſerunt, eaque *Henricus VII. Imper.* donavit *Friderico Pulchro* Auſtriæ Duci dicti Alberti Cæſaris filio, ut probat *Goldaſtus Com. de regno Boh. L. III. c.* 16.

*d*) Iidem l. c.

mucium appulit, atque edictis ad XIIII. Kalend. Julias Brunæ comitiis, prædatorias quorumdam Nobilium arces partim vi, partim fame ad deditionem compulit. E quibus expugnata arx *Ungersberg* ad Trebitium ſita, quam *Joannes a Boskovitz* prædonum fecit domicilium, ſolo fuit æquata; dein captæ arces *Drahotauſch*, & *Deblin*, earumque poſſeſſor *Fridericus* prædatoria manu inſigniter improbus, cervice abſciſſa pœnas dedit. *e*) Tum Marchio noſter Brunæ ſacramentum ab Ordinibus Moraviæ exegit, poſtquam & ipſe ad ſervanda, tuendaque eorum jura, leges, & conſuetudines, fide data ſe ſe obſtrinxit. *f*) Tandem receptis in fidem Moravis,



*e*) Hagec. ad añum 1312. Dubrav. L. XX. Peſſina Mart. Mor. p. 396.

*f*) Diploma Joannis Regis Boh. datum Brunne XIII. Kal. Julii año 1311. ex MS. codice Tovacz'oviensi D. Cztiborii, ſeu Tiburtii a Cimburg. — Refertur etiam in *Juribus primævis Moraviæ* editis a Benedictinis Rayhradenſibus pag. 36. In hoc diplomate Joannes Rex 1) Moraviam appellat Marchionatum ſuum: *Universis regni Bohemie, & Marchionatus noſtri Moravie fidelibus.* 2) Rata habet *omnia eorum jura, & conſuetudines, quæ & quas* a prædeceſſoribus habuerunt, & habere conſueverunt. 3) Nullam aliam *Bernam*, ſive tributum a Moravis exigendum promittit, niſi quæ pendi ſolet in nuptiis Regum, aut regalium liberorum; item in coronatione Regis, ſcilicet unus ferto argenti (quarta pars marcæ) de laneo. 4) Pollicetur nunquam alicui alteri, quam Moravo, in Moravia aliquod officium majoris momenti commiſſum iri. 5) Concedit, ut jus hereditatis ad poſteros infra quartam generationem ſuperſtites extendatur, neque eo caſu bona tanquam vacantia ærario regio applicentur. 6) Bohemi, & Moravi intra metas, ſeu limites *regni Bohemiæ & marchionatus Moraviæ contra omnem hominem* Re-

vis, Premarchionem, qui rempublicam curaret, Marchionatui præfecit *Walterum de Hradek*, virum multo rerum uſu, prudentiaque inſignem; *g*) Ducatum vero Oppavienſem, quo *Nicolaus I.* exciderat, Ducibus Wratislavienſibus, *Bolesłao*, *Henrico*, & *Wladislao* pignoris nomine pro VIII. millibus marcarum argenti (64. groſſos quælibet marca valuit) obligavit, iccirco Oppavienſes & Joanni Regi, & Ducibus illis ſacramentum dixere. *h*) Itaque negotiis feliciter confectis, Rex Pragam revertit, minime dubia tranquillitatis ſpe relicta. Hanc nihilominus brevi poſt & magna rerum viciſſitudo, & furor bellicus infregit. Prius illud evenit, quum *Ordo Equitum Templariorum* opibus, & poten-

Regi aſſiſtere fideliter promiſerunt, hinc pro ſubjugatione alicujus terræ alienigenæ inviti nullatenus compellentur &c. Quæ jura, & privilegia Moravis conceſſa, aperte evincunt: *oppignorationem marchionatus Moraviæ* aut hoc ipſo año ſolutam, aut effectu ſuo caruiſſe. Adde: eandem id temporis nec in vulgus notam fuiſſe, quum coævi ſcriptores Bohemi ne verbulo quidem de ea meminerint. Ea etiam fuit tunc Auſtriæ Ducum conditio, ut fervente tota fere in Auſtria rebellione, vix etiam obtenta cæſarea inveſtitura, de urgendis oppignorationis litteris vix cogitare potuerint. *Vid. Pulkava mon. ined. T. III. p. 271. ſeqq.*

*g*) Peſſina in Mart. Mor. p. 396. & Paprocius Sp. Mor. p. 265.

*h*) Inſtrumentum Homagii datum Oppaviæ XVII. Kal. Julii año 1311. ap. Henel. Sileſiogr. c. 9. §. 18. Hinc ruit opinio Peſſinæ, qui l. c. ait, hoc año Olomucii a Boleslao Duce Wratislavienſi ducatum Oppavienſem Joanni Regi Boh. fuiſſe reſtitutum. Nam reluitio ſummæ illius facta eſt demum año 1318., quum mortuo Nicolao I. filius ejus Nicolaus II. ducatum Oppavienſem a Joañe Rege in feudum obtinuit. *Vid. litteræ homagii Nicolai II. apud Henel. l. c. §. 19.*

tentia celeber in concilio Viennenſi a Clemente V. Pont. abolitus fuit. Nam Equites hi in Moravia non paucas poſſidebant arces: Spilbergam nimirum, Weverz'i, Orloviam ad Viſkoviam, Strambergam non procul Hochvalda, Stambergam ad Telcz'inm, Helfenſteinam, Lukoviam, Tepenicium, Lucam non longe ab Oleſchnicio, Tempelſteinam, aliasque complures. Ut primum autem Templarii Moraviæ de fatis, quæ illorum Ordo præſertim in Gallia ſubiit, clam edocti ſunt, partim veſte alba poſita, caſtellis ſua ſponte ceſſerunt, partim dedere nomina Ordini Equitum Rhodiorum, hodie Melitenſium: quo facto, promtaque Regis defenſione capitis periculum evaſerunt. *i*)

XXVI. Ea rerum converſione non minus, quam latrocinandi cupiditate excitus *Matthias* Trencz'inii Comes, regnique Hungariæ Palatinus, cum duobus armatorum millibus in Moraviam, qua ab Hungariæ finibus ad Moravam *A. C.* 1313. protenditur, irruptionem fecit. Oppidum Broda fortiter quidem reſtitit hoſti rapaci, qui ſuburbanis incenſis, direptoque Kunovicio, Weſſelium occupavit, ubi relicto præſidio, depopulationem agris, & vicis finitimis intulit. Qua de re certior factus Rex *Joannes*, etſi morte parentis Henrici Cæſaris ad Florentiam urbem veneno ſublati, haud parum adfligeretur; illi-

*i*) *Peſſina Prodr.* Moravogr. c. 5. §. 20. Quæ loca ad *Equites Melitenſes*, & *Crucigeros*, *ſeu Teutonici Ordinis* cum rubea ſtella olim ſpectaverint in Moravia, hodieque ſpectent, referunt; Pulkava ad an. 1207. Peſſina Mart. Mor. p. 66. & Prodr. c. 5. §. 18. Ziegelbauer Olom. Sacri P. II. item Kurzgefaßte Geſchichte über den Urſprung der heutigen Ordensklöſter.

illico tamen *Henricum a Lipa* cum Bohemorum agmine in Moraviam miſit, quem ipſe cum copiis equeſtribus magna celeritate ſequebatur. At Hungari prædis onuſti in fugam ſe dederunt, nec niſi cohortem unam *Cunſtadays Becz'ck a Snuilheim*, ſeu *Viſovitz*, arcis Brunnovienſis Præfectus, ex inſidiis ad internecionem pene oppreſſit. Rex igitur capto Weſſelii præſidio, copiisque Moravicis ad Brodam collectis Trencz'inium verſus iter feſtinat. Occurrit Matthias pluribus Hungarorum turmis inſtructus, tantoque clamore cornua Regis circumfundit, tamque acriter premit, ut titubare cœperint. Sed advolat *Henricus a Lippa*, qui confirmata rurſum acie, hoſtem in fugam vertit, atque omnem ſub Trencz'inio agrum hoſtiliter populatur. *k*) Impar tantis viribus *Matthias*, opem *Caroli Hung. Regis* imploravit, a quo id unum obtinuit, ut ejus legatis deprecatoribus auditis, *Joannes Rex* unius anni inducias paciſceretur, quæ tamen adnitente *Carolo Rege* in perpetuam
A. C. 1314. coaluere pacem. *l*) Qua compoſita, *Joannes Rex* victor Pragam rediit, ubi datis ad cives Olomucenſes litteris publicis, adfirmat *Olomucium inter alias civitates, & oppida Moraviæ principatum obtinere. m*) Subinde Francofurtum ad Mœnum profectus ad eligendum novum Rom. Regem. Diſcordibus Electorum ſuffragiis electus eſt *Fri-*
19. Octobris. *dericus Auſtriacus*; altera autem die potior Ele-

cto-

*k*) Franc. c. 28. Chron. Beneſſii ad añum 1312. Dubrav. L. XX. Peſſina Mart. Mor. p. 397.

*l*) Chron. Beneſſii. Peſſina Mart. Mor. p. 398.

*m*) Diploma Joañis Regis in Apographis Strz'edovskianis Vol. VI. p. 1., quod Pragæ datum II. Kal. Octobris, ſeu 30. Septembris anno 1314. in tabulario reg. inclitæ civitatis Olomucenſis reperitur.

ctorum pars *Ludovico Bavaro* favit. Huic etiam Rex noſter ſuffragatus eſt, quod ille polliceretur, ſe totis viribus acturum, ut Auſtriæ Dux omni prorſus in Bohemiam, & Moraviam jure cederet. *n*)

XXVII. Interea Moraviæ Promarchionem *Walterum de Hradek* mors eripuit; *) in ejus proinde locum Rex ſuffecit *Janum*, ſive *Joannem a Wartenberg*, in Bohemia ſummam poteſtatem *Henrico de Lippa* commiſit. *A. C.* 1315. Sed hi duo Præfecti ſuæ potius, quam publicæ rei conſulendo, tum Cutnenſium fodinarum reditibus, tum gravibus tributis populo impoſitis, adeo ſe locupletarunt, ut opibus, & potentia vel ipſi Regi forent metuendi. Quare ſummo eos magiſtratu movere ſtatuit, qui hanc ob rem ad arma deſcenderunt. *Henricus* quidem paullo poſt captus, arci Tirow incluſus fuit; *Joannes* vero Dominus in Dürnholtz cum quibusdam Moravis rerum novarum cupidis diutius Regem fatigavit. Nam inductas in Bohemiam copias ſuas eidem objecit, & Coſteleczium regio munitum præſidio circumſedit. Sed quum audaci nimium impetu oppugnationem adoritur, emiſſo propugnatoris telo ictus occubuit. *o*) Morte 1316.
*Jani*

*n*) Franc. c. 29. Schmid l. c. p. 474.

*) Hunc Joañem Rex diplomate Catharinæ de Lomnitz viduæ dato año 1318. vocat *Strenuum virum quondam Valterum de caſtello Marchionatus ſui* (Moraviæ) *Capitaneum*. Vid. Paproc. Spec. Mor. p. 265. Hinc diverſus ab illo eſt *Marquardus de Caſtello*, qui ab año 1284. circiter ad añ. 1289. Moraviæ fuit Capitaneus. *Paproc. l. c. pag.* 99. *Peſſina Prodr. Moravogr. ad ann.* 1284.

*o*) Franc. & Dubrav. Pelzel Geſchichte der Böhmen. p. 189.

*Jani* turbæ in Bohemia, Moraviaque ſopitæ non ſunt, donec *Henrico* libertati reddito concordia Regem inter, & Bohemos Ordines coaluit, gaudioque triſtitiam temporum condivit. Ad communem vero lætitiam plurimum contulit nativitas Principis Wenceslai, cui poſtea impoſitum *Caroli* nomen fuit. *p*) At brevis admodum intervalli quietem rurſus domeſtici turbarunt motus. Etenim Rege Lucemburgum proficiſcente, *Petrus Moguntinus Archiepiſcopus*,
A. C. 1317. tum *Regina Eliſabetha*, Bohemis olim cariſſima, regno præfuit. Nec mora, duæ Nobilium factiones in Bohemia, & Moravia enatæ: altera partes Reginæ ſequebatur, cui favit *Conradus Epiſcopus Olomucenſis*, *Wilhelmus de Waldek* dictus *Lepus*, multique præterea alii; altera contra eam ſtetit, cujus capita *Henricus de Lippa*, *Zdislaus de Sternberg* cum aliis pluribus erant. Utraque partium ſibi invicem adverſa tumultuoſas exercebat ſimultates, factumque propius nihil, quam ut bellis inteſtinis ambæ regiones conflagrarent. Itaque Rex triſtibus Reginæ precibus, & conſilio Epiſcopi Olomucenſis in Bohemiam rediit, ubi ita confuſa, ac perturbata reperit omnia, ut Pragæ Wiſchehradenſem, ceteraſque factioſorum arces vi in ſuam redigere poteſtatem cogeretur. Omnibus tamen, quotquot petierunt, veniam factionis tribuit, quo facilius quosdam ex Moravis rebelles ſubigeret. Ea mente in Moraviam contendit, ac Nobilium, qui refragabantur, arcibus ad deditionem ſub-
1318. actis, Brunæ aliquamdiu manſit, quo etiam *Eliſabetha* nunciis, & litteris vocata, venit. *q*) Inter hæc nugigeruli quidam ſparſis rumoribus ex-

*p*) Iidem & Chron. Beneſſii.

*q*) Chronicon Aulæ regiæ. P. II. c. 1.

exulcerant Bohemorum animos: alii ratum eſſe Regi adſerunt, Bohemiæ regnum cum palatinatu Rheni commutare; adfirmant alii, ſtatum eſſe, ac decretum, nobiles Bohemos privatum iri aut vita, aut patria. Hinc in Regem palam fit conjuratio, ejusque auctores *Henricus de Lippa*, & *Petrus de Roſenberg* tumultuarium in Moraviam adducunt exercitum, quo ad mœnia Brunæ admoto, conveniendi Regis poteſtatem petunt. Is comperto ſeditioſos & numero, & robore ſibi anteire, ad colloquium eos admittit; offert pacem, & legem oblivionis injuriarum; *Fridericum Auſtrium* ut legitimum Regem Romanorum adſerere dumtaxat abnuit. r) Dimiſſis eo modo Bohemis, Rex non ultra Brunæ commorandum tuto cenſuit, ſed urbis tuendæ, regendæque Moraviæ cura *Conrado Epiſc. Olomuc.* & *Guillelmo de Lomnitz* commiſſa cum omni comitatu in Bohemiam feſtinat, & conſilio Cæſaris *Ludovici Bavari,* qui Egræ aderat, voluntatem Procerum recuperat. s)

XXVIII. At enim civiles denuo fluctus movit *Henricus de Lippa* Procerum omnium id temporis præter modum turbulentus, ac ſeditioſus, qui malis artibus ſuis Regem iterum Brunæ commorantem eousque induxit, ut conflato ex Moravis exercitu Reginam conjugem, ejusque fautores cives Pragenſes hoſtiliter adgrederetur. t) His vero non ita multo poſt in gratiam reſtitutis, Rex & Marchio noſter *Joannes* fidelem civium Brunenſium, apud quos ſæpe morabatur, operam remuneratus eſt, quum illo-

r) Idem, l. c.

s) Peſſina Mart. Mor. pag. 400. Pelzel l. c. p. 192.

t) Chron. Aulæ regiæ l. c. c. 7. Pelzel l. c. p. 194.

A. C. 1319. 23. Decembr. illorum agros, villas, atque alias poſſeſſiones jure hereditatis proprias, a tributis regiis abſolvit; judicibus autem dictæ civitatis cauſſas omnes cognoſcendi, definiendi, actusque judiciarios exercendi liberam perpetuo poteſtatem publico edicto conceſſit. *u*) Gratum eapropter animum Bruna teſtabatur, Moravia tranquillo fruebatur otio, donec *Ludovicus Cæſar*, qui diuturnum dubio Marte cum æmulo ſuo *Friderico Auſtrio* bellum geſſerat, plenam victoriæ ſpem in *Joanne* reponens, eundem ſuas in partes traxiſſet. Annuit hic magnis allectus pollicitis, tantoque ſuorum conſenſu auxiliarios comparat milites, ut frequentes Bohemorum, ac Moravorum Nobiles gratuito ſtipendio ſigna Regis ſe-
1322. 28. Septembr. querentur. Duos interim Cæſares de Imperio contendentes fortuna contraxit in ditione Salisburgenſi ad oppidum Mühldorffium, ubi a prima luce ad veſperam pugna pugnatum acerrima fuit. Tandem Auſtriacis, Hungarisque fœderatis ad internecionem cæſis, *Ludovicus* æmulum ſuum *Fridericum*, hujus vero fratrem *Henricum Joannes Rex* captivos duxere. *x*) Quo in prælio, ſi patriis ſcriptoribus credimus, præter Bohemos illuſtres, Moravi etiam rei militaris periti ſtrenuam navarunt operam: *Henricus Lezovetz de Boskovitz, Ulricus de Ludanitz, Mauritius de Kunſtatt, Joannes Trnka de Boskovitz, Henricus Pinuvek de Sovinetz, Stephanus de Tempelſtein, Prz'emislaus de Hradek, Georgius de Schvabenitz, Nicolaus*

---

*u*) Diploma Joannis Regis in Apographis Strz'edovskianis Vol. VI. p. 25. ubi ille *Marchionem Moraviæ* aperte ſe appellat: *Nos Joannes Dei gratia Bohemiæ, & Poloniæ Rex, Lucemburgicus Comes, Marchioque Moraviæ, Budiſſinenſis Dominus* &c.

*x*) Chron. Aulæ regiæ c. 11. Pulkava ad an. 1319. Dubrav. L. XX.

*laus de Witzkov, Bohuſs Hrabice de Waitmile, Zdiſlaus de Kunovitz, Jaroſſek de Konnitz.* Quos omnes ſive natione Moravos, ſive bonis in Moravia locupletes, *Ludovicus Cæſar* tam inſignis victoriæ adminiſtros, equeſtri ornavit dignitate. *y*) Rex autem *Joannes* captivum *Henricum* in cuſtodiam Pürglicii, ſeu Krž'ivokladii Bohemorum dedit. E qua tum demum fuit liber emiſſus, quum Hungariæ, & Bohemiæ Reges *Carolus*, & *Joannes* Hranitzii, ſeu Veiskirchii in Moravia convenere, ubi Duces Auſtriæ *Albertus*, & *Otto* fratri ſuo libertatem impetrarunt his inter alias legibus: Duces Auſtriæ omni prorſus juri, quod in Bohemiam, & Moraviam prætendere poterant, renunciarunt; Znoymam, aliasque civitates Moraviæ, quas tenebant præſidio, reddiderunt. Atque hac ratione Moravia omni prorſus nexu cum Auſtriacis ſoluta eſt. *z*) *A. C. 1323. 24. Auguſti.*

XXVIIII. Felici adeo rerum exitu lætus *Rex Joannes*, Regni, & Moraviæ adminiſtrationem *Henrico de Lippa* commiſit, moreque ſuo Lucemburgum abiens, una pariter *Wenceslaum* ſeptennem regni heredem abduxit, quem additis morum Præfectis Bohemis, Pariſios miſit in aula Galliarum Regis *Caroli Pulchri* a Regina Maria amita ſua educandum. Ibi *Wenceslaus* Sacramento Confirmationis initiatus, *Caroli* nomen accepit, quod illi deinceps adhæſit in Bohemiam reduci. *a*) Hoc interim ſpatio *Lippa* rempublicam ex libidine ſua moderabatur, ſuoque

que

*y*) Paprocius, Pfeiferus, Hagek ad añ. 1319.
*z*) Chron. Aulæ regiæ c. 12. Pulkava Chron. Beneſſii apud Peſſinam p. 405.

*a*) Carolus IV. in vita ſua apud Frecherum.

que arbitrio ſubditos inſolitis preſſit tributis, ut Regi longe, lateque peregrinanti pecunias ſuppeditaret. Acerbum id quidem accidit *Eliſabetha* Reginæ; ſed illud multo acerbius, quod *Lippa* eandem alteri *Eliſabetha* viduæ (hæc primum altera Wenceslai II. Boh. Regis conjux, dein Rudolpho I. Regi nupſit) identidem odioſam redderet. Quarum lites Rex diſſitis locorum intervallis ſopiendi cupidus, oblatis & pecunia, & amplis ad Brunam poſſeſſionibus, viduam *Eliſabetham* ex Bohemia in Moraviam excivit.
*A. C.* 1325. Delegit hæc Brunam incolendam, locumque in ſuburbanis obtinuit ad exſtruendum cœnobium, in quo cum Virginibus Ordinis Ciſterciensis vitam ageret. Cœnobio huic Eliſabetha ampliſſimos ſuos adſignavit reditus, quibus *Lippa* Krumloviæ in Moravia poſt Kravaræos Dominus, oppida quædam addidit, ſibique eo loci ſepulturam elegit. *b*) Donationes iſtas Rex litteris ſuis confirmavit; ut vero ærarium ſuum augeret, impetrato a Joanne XXII. Pont. conſenſu, Bohemiæ Clerum ad decimam proventuum partem triennio pendendam adegit, ei-
*A. C.* 1327. que exactioni Conradus Ep. Olom. reſcripto Pontificis præfuit. *c*) At vero nec eo modo Rex fuit alieno æri diſſolvendo; proinde vocatis ex Italia monetæ cuſoribus, cupreos juſſit numos cudendos, quibus facultates ſubditorum exhauſit. *d*) Acceſſit ad ea mala bellum, cui tum privatæ *Henrici de Lippa* cum Barone Auſtriaco *de Ruenſtein* ſimultates, tum deſponſatio Principis *Joannis* filii quinquennis cum

*Mar-*

*b*) Chron. Aulæ regiæ, & Dubrav. l. c. Cœnobium illud Königkloſter dictum, ætate noſtra abolitum fuit. *Vid.* Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 210.

*c*) Chron. Aulæ regiæ c. 17.

*d*) Pelzel Geſchichte der Böhmen. p. 200.

*Margaretha Henrici Carinthiæ Ducis* filia occaſionem dederant. Utraque enim hac de cauſſa *Fridericus* Auſtriæ Dux vehementer commotus, armis invaſit Moravos, qui fortiter quidem, at non ſine damno regionis, vim hoſtis ſuſtinuerunt. Verum Rex paullo poſt opem tulit, ac vaſtata cis Danubium Auſtria, circiter quadraginta munitiones in ditionem redegit; quum interea Hungariæ Rex, ab *Ottone Friderici* fratre accitus, trans Danubium paria faceret. Fridericus neceſſitate compulſus, pacem petiit, ac impetravit. *e*) *A. C.* 1328.

XXX. Altero dein anno *Henricus de Lippa* Moraviæ Promarchio opulentia, & potentia clarus, e vita Brunæ ceſſit, quem *Eliſabetha* vidua in parthenone ſuo honorifice ſepelivit. Rex autem illi eadem cum poteſtate ſuggeſſit *Joannem de Boskovitz* non divitiis quidem, ſed rerum præclare geſtarum fama parem. *f*) Nec diu poſt altera quoque *Eliſabetha Regina* naturæ debitum reddidit, de quo Rex certior factus, quum in Tiroli nuptias paciſceretur octennis filii ſui *Joannis* cum Margaretha Carinthiæ, & Tirolis herede, quæ repandi oris cauſſa *Maultaſchia* dicebatur. Alios vero, eosque lætiores Tridenti accepit nuncios, quibus quædam Italiæ urbes fortunas ſuas illius fidei permiſerunt. His celeriter in poteſtatem receptis, magnaque Lombardiæ parte expugnata, graviter in ſe 1329. 1330.

N in-

*e*) Chron. Aulæ regiæ c. 20. Hujus auctor Petrus Abbas, qui expeditioni huic aderat, ibidem addit: *Die B. Dominici Brunæ exiſtens, hora prima diei magnum terræ motum ſenſi, & hoc fuit tempore pluviali. Anteceſſerat hanc pluviam, & motum calor, & ſiccitas nimia.*

*f*) Idem c. 22. Peſſina Mart. Mor. p 407. ſeqq.

propter Pragæ ſumma Bohemorum lætitia ex- ceptus, poſteaquam judiciorum formulas per *Nicolaum Brunenſem* *) cancellarium ſuum con- ſtituit, remque publicam in tranquillum redu- xit, ampliſſimo interim in ſuum Moraviæ Mar- chionatum venit *o*). Dici non poteſt, quanto extulerint gaudio Moravi, quod proprium de- nuo Principem ſuſpicerent, qui præclaris animi, corporisque dotibus in ſui amorem ſubditos ra- puit; qui haud amplius XVIII. annos natus, jam *Patris Patriæ* munus explevit. Quum enim per aſſiduas Regis peregrinationes in transver- ſum agerentur plurima, Promarchionum aliqui contra jus, fasque ſubditis redderent jura; non pauci Nobilium quædam caſtra, & oppida aut vi occupaverint, quaſi pignus obligata a Rege, tenerent: *Marchio* noſter ordinem, juſtitiam, pacem reduxit; Quæ ad uſum Marchionis, ejusque miniſterium aulicum pertinebant, bona vel accisa; vel diſtracta, ærario addixit. Pro- pria Marchionatus caſtra, præſertim Olomu- cenſe, Brunenſe, ac Znoymenſe; oppida quo- que: *Luhovium, Tölcz ium, Vevenz* (Veveriam) *Brumoviam, Auſſovium, Litoviam, Evantz icium,*

A. C. 1334.

( *Gem-*

*) Hunc *Nicolaum* Mora- vum, patria *Brunenſem*, fuiſſe Cancellarium ſuum adſerit ipſe Carolus Mar- chio in vita ſua apud Fre- cherum p. 97. ubi dici- tur idem *Nicolaus Epiſco- patum Tridentinum* año 1336. a Carolo obtinuiſ- ſe. Eidem Epiſcopo, ejus- que Capitulo Joannes Rex Boh año 1339. dona- vit clypeum Bohemicæ aquilæ nigræ, rubeis flam- mulis, ſive ſanguineis guttis ſparſæ, quo Epi- ſcopi Tridentini hodieque utuntur. *Vid.* Dobners Beobachtungen über die Abänderung des Böhm. Wappenſchildes. Inter Born. T. IV. p. 223. & 224.

*o*) Pelzel in vita Caroli IV. p. 49.

Sepvillum &c, a Procerum potentioribus aut redemit, aut manu armata recepit, ipſeque ſingulatim omnia inviſit. *p*) Ita ſingulorum perinde, ac publicæ in Moravia ſaluti conſulens, mirifice ſibi devinxit Moravorum animos. Quos ab Auſtriacis incurſibus tutiores ut redderet, Znoymæ curavit nuptias minimæ natu ſororis Annæ, priori jam anno deſponſæ *Ottoni Auſtriæ Duci.* Quanto apparatu, quantaque Principum, Epiſcoporum, ac Nobilium frequentia fuerint acta nuptiarum ſolennia, vel inde patet, quod ſex mille equis avena præberetur. Aderat quoque *Caroli Marchionis* conjux *Blanca* (hanc Principem regio ſanguine natam Pariſiis anno 1324. duxerat) quacum is ſponſos comitatus eſt Viennam, ubi *Albertus* & *Otto* Auſtriæ Duces publicis teſtabantur litteris, ſe nomine dotis pro decem millibus marcarum argenti, caſtrum, & civitatem Znoymenſem pignori accepiſſe. *q*) Hoc etiam anno Marchio noſter firmavit privilegium, quo *Wenceslaus II. Boh.* Rex Magiſtrum ſcholarum, & Eccleſiæ Olomucenſis S. Wenceslao ſacræ Vicarios, eorumque poſſeſſiones, prædia, & ſubditos a quibuscunque tributis abſolvit. Monaſterium Welehradenſe, Ord. Ciſtercienſis liberum declarat ab onere denunciandi Czudæ, ſeu Judici provinciali ea homicidia, & vulnerationes, quæ in bonis illius perpetrantur. Civitati Trebicenſi, quam Rex muris, & vallis muniri conceſſerat, liberaliter permittit, ut eisdem, quibus *A. C.* 1335. 26. *Februar.*

N 3

*p*) Carolus IV. in vita ſua. Peſſina Mart. Mor. p. 413.

*q*) Sommersberg. ſcr. rer. Sileſ. T. III. p. 64. ubi reperitur quidem ſignum XM.; ſed paullo infra integris vocabulis dicitur: Zehn Tauſend Mark Silbers.

epiſcopalibus cingebatur, litteris datis Olomucii promiſit, a præſidiariis caſtri illius, *Twingenberg* appellandi, nihil unquam damni illatum iri. *e*)

XXXIV. Inter hæc Tridentinus Epiſcop. *Nicolaus Brunenſis* Comitatum Tirolis gubernabat, a quo edocti *Carolus*, & *Joannes*, *Margaritham Maultaſchiam* arcana cum *Ludovico Cæſare* conſilia coquere, ejusque filio Marchioni Brandeburgico nuptias conſenſu Ordinum Tirolenſium
A. C. 1341. polliceri; illico in Tirolim uterque properat. Comperto ita rem habere, *Carolus* quasdam arces Bohemis munivit præſidiis, *Maultaſchiam* a propoſito ut deflecteret, in caſtro Tiroli incluſit. *f*) Pacata aliquantum videbatur Tirolis, proinde *Rex Joannes* bono animo Pragam pervectus, convocatis omnibus Bohemiæ, & Moraviæ Ordinibus, *Carolum* in Regno Bohemiæ ſucceſſorem conſtituit. *g*) Sed paucos poſt menſes Tirolis jacturam fecit. Namque *Maultaſchia* inexhauſtæ libidinis, projectæque audaciæ femina, in libertatem ſe vindicavit, & conjugem ſuum *Joannem* miſit in carcerem. Hic e cuſtodia elapſus, Pragam profugit; illa eodem ob impotentiam (id nomen culpæ prætexuit
1342. ſuæ) repudiato, nupſit *Ludovico* Brandeburgico Marchioni, cui Cæſar *Ludovicus* Tirolim, Carinthiam, & Carniolam clientelari jure conceſſit. *h*) Verum hoc facinore animos Principum Imperii graviter offendit Cæſar, de quo *Joannes Rex*, quum injuriam armis ulciſci nequiret.

*e*) Pelzel in vita Car. p. 92. & ibid. diplom. n. 24.

*f*) Car. in vita ſua p. 103.

*g*) Neplachio ad an. 1342. apud Dobner mon. ined. T. IV.

*h*) Pelzel in vita Caroli p. 101. ſeqq.

Bohemum, *Nicolaum Ziambachium* redigere in ordinem decreverunt. Ille ſubditis ſuis nobilibus æque, ac plebejis nimium gravis fuit; iſte ex arcibus Chotzna, Cztislava, & Pottenſtein in Bohemia, & Moravia late graſſabatur. Rex quidem facile Ducem ad officium reduxit, quum is eidem Olomucii ſupplex, meliora ſponderet prius, quam armis frangeretur. b) *Ziambachius* autem Marchioni faceſſivit negotium. Etenim arcem Pottenſtein, in quam rebellis ſe receperat, novem hebdomadis circumſedit *Carolus*, dum tandem Barones Moravi *Bertholdus*, & *Joannes de Lippa*, novas adduxiſſent copias, a quibus æque, ac Bohemis undique impreſſione facta, obſeſſi audacius reſiſtentes cum *Ziambachio* occubuerunt, arx autem ſolo æquata fuit. c) Prædonibus domitis, Promarchionem Moraviæ *Zdenkonem a Lippa* conſtituit *Carolus* atque in Franciam profectus eſt, ut *Philippo Regi* adverſus Regem Angliæ ſuppetias cum patre ſuo ferret. In ea expeditione, etſi prælio decertatum non eſt, *Joannes Rex* oculorum lumen amiſit, ideoque Pariſiis aliquamdiu morabatur. d) *A. C. 1340.* Marchio noſter cum fratre ſuo *Joanne* Tirolis Comite, in Bohemiam rediit, inde in Moraviam Olomucium venit, atque exſtruendum juſſit caſtrum in monte Tepenez, quem ea de cauſſa pridem jam emerat a *Joanne* Ep. Olom. conſanguineo ſuo. Quia vero mons hic prædiis epi-

b) De Ludewig rel. MS. T. V. p. 564 apud Pelzel l. c. p. 86.

c) Car. IV. in vita p. 102. Balbin. lit. pub. p. 148. — Hinc fallitur Peſſina Mart. Mor. p. 417. ubi ait, Ziambachium in Poloniam profugiſſe, ibique manſiſſe, dum amici, & cognati gratiam, & reditum ejus impetrarunt a Carolo.

d) Pelzel in vita Car. p. 90. & hiſt. Boh. p. 214.

XXXV. Sub idem tempus *Rex Joannes* Pragam advectus eſt, quocum *Marchio noster* adverſus Bogiſlaum Ducem Lithuaniæ movit; unde redux paratas Kaliſſiæ ab Rege Poloniæ *Caſimiro* inſidias evaſit conſilio feliciſſimo. n) Mox cum patre Avenionem ad Pontificem *Clementem VI.* (hic *Petrus Rogerius* dictus, olim Pariſiis *Caroli* moderator erat) profectus eſt, qui *Ludovicum* Cæſarem exoſus, *Carolo Marchioni*
A. C. 1344. non modo regnum Germaniæ detulit, ſed ejus quoque precibus dedit, ut Epiſcopus Pragenſis *Arneſtus* archiepiſcopali dignitate, ac prærogativa, alias Præſulibus Moguntinis propria, Reges Bohemiæ coronandi ornaretur. o) Ea voluntate Pontificis, ut nihil *Regi*, & *Marchioni* optabilius eſſet, ita non parum ſuffulſerunt eandem in comitiis Rentii (Renſe) habitis, ubi *Rex Joannes* coram *Ludovico Cæſ.* injurias ſibi, ſuoque filio illatas adeo graviter querebatur, ut Electores his, aliisque cauſſis vehementer commoti, alium Romanorum Regem eligendum, eoque honore *Carolum Marchionem* præter ceteros dignum palam adſererent. p) Solutis ea propter comitiis, *Marchio* noſter ad ſuos revertit, ac Teſchinii duobus Moraviæ Proceribus *Jaroslao*, & *Alberto a Sternberg* fratribus, ob egregiam eorum virtutem domi, militiæque cognitam, atque in compenſationem damnorum, & ca-

Unde patet Manſionariorum officium, & nomen tempeſtate Huſſitica extinctum eſſe in Bohemia. De Manſionariis Brunæ fundatis dicetur infra ad an. 1356.

n) Carolus IV. in vita ſua. p. 104.

o) Pelzel in vita Caroli p. 121. Oderic. Raynald. Annal. Eccleſ. T. XVI. p. 191.

p) De Olenſchlager Geſchichte der erſten Hälfte des XIV. Jahrhundertes. p. 340.

captivitatis, quam ſubiverunt, oppida Moraviæ Ussoviam, & Neoſtadium cum tredecim pagis 28. Decembr. duntaxat 2300. marcis argenti emta, feudi jure conceſſit ea ſolum lege, ut equis, & viris, quemadmodum decet vaſallos, auxilio ſibi forent belli tempore. q) At reipſa bellicoſus illuxit annus conſequens, quo Rex Joannes, ejus A. C. 1345. filii Carolus, & Joannes cum Arneſto Archiepiſc. Pragenſi arma intulerunt Caſimiro Poloniæ Regi, qui & inſidias nuper ſtruxit Carolo Marchioni, & Bolkoni Duci Suidnicenſi junctus fœdere, hoſtiliter in Sileſia, Bohemis propria, faciebat. At quum in regione Bolkonis decem hebdomadum ſpatio pervaſtarunt omnia, urbemque Suidnicium obſidentes; certiores facti, vicinis ab hoſtibus longe graviùs imminere bellum, celeriter in Bohemiam redeunt. r) Nempe Ludovicus Cæſar adverſus Joannem Regem, & Marchionem Carolum pellexit in fœdus Ludovicum Brandeburgicum, Ludovicum Hungariæ, & Caſimirum Poloniæ Reges; Albertum Auſtriæ, & Bolkonem Suidnicii Duces. Primus in aciem exiit Caſimirus Rex, factaque in Ducatum Oppavienſem cum Poloniis & Hungaris irruptione, urbem Saaram obſedit. Quapropter Joannes Rex cum 500. galeis Oppaviam diurnis, nocturnisque itineribus contendit. Patri comitem ſe præbuit filius Joannes, Carolus ad obſervandos hoſtes ceteros manſit in Bohemia. Sed prævenit Regem, & Bohemos Zdenko a Lippa Moraviæ Premarchio, qui cognito Ducis Oppavienſis periculo, ſumma celeritate non parvas collegit copias, in hoſtes

q) Diploma apud Pelzel in vita Caroli n. 37. Captivitatem Sternbergii ſubiverant Frankenſteinæ in Sileſia anno 1335.

r) Carol. in vita ſua p. 105. Beneſſius apud Peſſina Mart. Mor. p. 419.

ſtes Saaræ obſeſſores irruit, primo impetu in fugam eos vertit, & Cracoviam uſque fugientes inſecutus 300. Hungaros cecidit, præter Polonos, captosque 60. nobiles. Haut vero diu obtenta lætabatur victoria. Quum enim fugientibus inſiſtendo avidius, cum audacisſimis quibusdam (erant 76. numero) ſe ſe proripuiſſet in urbem Cracoviam, cancelli ferrei (Schoßgatter des Thores) prius, quam poſt veniſſent reliqui, a civibus dejecti ſunt, ille autem præcluſo omni aditu, captus. Altera mox die *Joannes Rex* copiis ſuis Cracoviam circumdedit, combuſtisque ſuburbiis, viciniam longe, & late vaſtavit. *Caſimirus* Rex malo medelam laturus, miſſis legatis primum inducias, dein captivis redditis pacem impetravit, ad quam ceteri etiam fœderati, præter Cæſarem, acceſſerunt. *s*) Verum & iſte deſertus a fœderatis, per legatos pacem petiit, eamque Treviris a Rege quidem obtinuit, ſed ejus conditiones *Carolus*, & *Joannes* reſciderunt. *t*)

XXXVI. Hunc in modum tempeſtate, quæ Bohemis, & Moravis interitum minabatur, feliciter diſſipata, Marchio noſter *Albertum de*
A. C. 1346. 15. *Februar.* *Sternberg* Moraviæ Promarchionem *u*) conſtituit, & cum Rege ad Papam iter ſuſcepit Avenionem. Iſtic de Ludovico, a regno Germaniæ amovendo, habita deliberatio; tum *Carolus* conditiones a Papa propoſitas ſubſcripſit, Papa viciſſim admovit manum operi, quo *Carolus* Rex Romanorum eligeretur. Id quod facili negotio per-

*s*) Carolus IV. in vita ſua p. 105. — Pelzel in vita illius p. 136.

*t*) Carl. l. c. p. 106.

*u*) Liber caſuum forenſ. Morav. p. 64.

perfectum Rentii ad Rhenum, ubi Electores Imperii *Ludovico Bavaro* a cæſarea dignitate amoto, Moraviæ *Marchionem Carolum* communibus ſuffragiis elegerunt *Romanorum Regem, & Imperatorem.* x) Coronatione interim dilata, novus *Rom. Rex*, & *Joannes Philippo* Galliæ Regi adverſus Anglos ſubſidio iverunt cum Bohemis, & Moravis, quos in comitatu habuerant, adlecto Lucemburgi exercitu. Verum inito ad Cariſiacum (Creſſi) in Picardia prælio acerrimo, Galli immanem perpeſſi cladem; *Rex Joannes*, quum etſi captus oculis, ex acie nollet excedere, fortiſſime dimicans occubuit; *Carolus Rom. Rex* multis vulneribus acceptis, per vim ſuorum ereptus morti; plurimi ex Bohemis, & Moravis clariſſimi viri tum ferro, tum caſtrenſibus machinis (uſus pyrii pulveris hoc in bello primum patuit) occiſi fuerunt. y) Sanatis vulneribus, Bonnæ in frequentia Imperii Principum coronatus eſt *Romanorum Rex Carolus*, qui in ſerie Imperatorum *Quartus*, *Primus* in hiſtoria Bohemiæ audit. z) Pragam deinde attigit, *A. C.* 1347. effuſumque ſuorum gaudium eo magis auxit, 13. *Januarii.* quod publicis teſtaretur litteris, antiqua Bohemorum, & Moravorum jura ſemper firma, & rata fore; nullum vectigal commune, niſi neceſſitas premat, ab eisdem exigendum; in Bohemia duntaxat Bohemos, Moravos in Moravia ad honores, & dignitates provectum, & ultra limites ad caſtra ſequenda coactum iri neminem. a) Tam liberaliter in omnes beneficus,

x) Raynald. anal. Eccleſ. T. XVI. p. 234. Pelzel in vita Car. p. 140.

y) Procop. Lupac. in vita Car. IV. Chron. Leob. pag. 968. Peſſina Mart. Mor. p. 423.

z) Albert. Argentin. Pelz. hiſt. Boh. p. 235.

a) Dipl. ap. Pelzel in vita Carol. n. 192.

cus, omnium animos denuo ſibi devinxit. Fratrem quoque ſuum *Joannem* haud mediocri affecit lætitia, quum comitatus Tirolis loco Marchionatum Moraviæ eidem ſe traditurum polliceretur. *b*) Quin immo perpetuum, plenumque Bohemis ut afferret gaudium, precibus Epiſcoporum adductus, regiam Bohemiæ coronam ſibi, ac Reginæ *Blancæ* imponi permiſit:
2. *Septembris.* quæ ſolennia *Arneſtus* Archiep. Prag., ejuſque Suffraganei *Joannes Olomucenſis*, & *Joannes Litomiſslienſis* apparatu ſplendidiſſimo peregerunt. *c*) Bina inſignis corona *Carolus* in procinctu fuit, ut bello perſequeretur æmulum ſuum *Ludovicum Bavarum*; audita vero morte illius, parvo cum comitatu, in quo *Joannes Epiſc. Olom.* erat, ad præcipuas Germaniæ urbes inviſit, pacatisque omnibus, in Bohemiam revertit; ubi nova civitate ornandæ Pragæ, erigendæ celeberrimæ
*A. C.* 1348. Academiæ, rebus ad communem ſubditorum ſalutem conſtituendis plurimum temporis, & laboris impendit. *d*) Hæc inter negotia *Rex Carolus* etiam Moravorum tranquillitati, communique bono conſuluit. Nam diplomate regio ſtatuit, ut *Epiſcopatus Olomucenſis*, *Marchionatus Moraviæ*, & *Ducatus Oppavienſis* tanquam feuda magnifica ad coronam Bohemiæ, ſicut antiquitus, ita deinceps, immediate pertinerent; proinde *Epiſcopus Olomucenſis*, *Marchio Moraviæ*, & *Oppaviæ Dux*, præſtito fidelitatis juramento, ditiones, ac poſſeſſiones ſuas feudi nomine acciperent

*b*) Beneſſ. Dobneri p. 31. Hiſt. Cartuſ. p. 923.

*c*) Pelzel in vita Carol. p. 177., & hiſt. Boh. pag. 236., ubi coronationis ſolennia refert.

*d*) Pelzel in vita Caroli p. 182 — 208., & hiſt. Boh. 240.

rent a Bohemiæ Regibus. *e*) *) Ne res furto ablatæ oppignorarentur judæis perfidioſis, auctoritate regia ſanxit, ne quis judæorum in civitate Brunenſi moram trahens, quodcunque pignus a quibusvis perſonis notis, vel ignotis poſt occaſum ſolis recipiat; diurno autem tempore non niſi cum teſtimonio duorum *juratorum* ejusdem civitatis. *f*) Regia quoque munificentia ratas habuit Eccleſiæ Olomucenſis ad S Wenceslaum libertates, & immunitates, quas eidem ut Marchio Moraviæ olim conceſſerat. *g*)

(margin: 23. *Martii*; 12. *Aprilis*)

XXXVII. Hæc Pragæ *Rex Carolus*. Paullo poſt cum Regina *Blanca*, *Catharinæ* filia, pluribusque Principibus, & Epiſcopis Brunam venit, ubi præſente *Alberto* Auſtriæ Duce cum filiis, diplomate firmavit jura omnia, quæ olim

(margin: 23. *Maji*)

O Auſtriæ

*e*) Dipl. ap. Goldaſt. in append. de jur. & privil. Reg. Boh. p. 291.

*) In hoc diplomate *Carolus IV*. Rom. & Bohem. Rex 1) affirmat jam dudum ab *Ottocaro II*. Bohemiæ Rege Moraviam eſſe diviſam in *tres insignes, & magnificos principatus*, nimirum in *Epiſcopatum Olomucenſem*, *Marchionatum ipſum*, & *Ducatum Oppaviæ*. — Sed Epiſcopatus Olomuc. pridem cum Marchionatu Moraviæ rurſus coaluit; Ducatus Oppavienſi poſt initam cum *Friderico Boruſſiæ Rege* año 1742. die 11. Junii Wratislaviæ pacem, eſt pars Sileſiæ Auſtriacæ. 2) Hos Principatus, adeoque Moraviam integram non a Bohemis Ordinibus, ſed a *corona, ſeu Rege Bohemiæ* immediate dependere, eique feudi jure ſubjectos eſſe declarat. 3) Fratrem ſuum *Joannem* appellat *Marchionem Moraviæ*. Unde liquet priore jam año eundem *Joannem a Carolo Rege* Marchionem Moraviæ eſſe *nominatum*, licet reapſe primum año 1350. exeunte, Marchionatum hunc obtinuerit.

*f*) Dipl. Car. IV. in Apograph. Strzedovsky Vol. VI. p. 16.

*g*) Dipl. ap. Pelzel in vita Caroli.

Auſtriæ Duces 'a Romanorum Imperatoribus obtinuerant. Dein iſto cum comitatu nobiliſſimo in Auſtriam profectus, Sevildæ filiam *Catharinam Rudolpho, Alberti Ducis* filio, deſpondit.
6. *Junii.* *h*) Inde Pragam cum rediret, Znoymam in Moravia inviſens, duo Abbatis monaſterii Lucenſis privilegia confirmavit, quorum altero in civitatem Znoymam jurisdictio, altero quorumdam prædiorum donatio concedebatur. *i*) Ad hæc eodem anno *Rex Carolus* multo rerum uſu clarum Pragæ Burggravium *Willhelmum a Landſtein*, Promarchionem Moravis dedit, qui in diplomate Carolino inter alios teſtes *Capitaneus Moraviæ* appellatur. *k*) Denique Barones, aliique Moraviæ Ordines, conſenſu regio provincialem Olomucii egerunt conventum, in quo *Tabulæ publicæ* (Landtafel) originem habuerunt, quas *Vithoni* Eccleſiæ Olomucenſis Archidiacono tradiderunt: *Stephanus de Sternberg*, *Joannes de Kravarz'*, *Erhardus de Kunſtad*, ſummi Olomucenſes, & Brunenſes Camerarii. *l*) Erant hæc
26. *Julii.*
initia ſtatus feliciſſimi, qui Rege Romanorum *Carolo* Moraviæ obtigit, præcipue quum biennio poſt denuo proprium in *Joanne* Marchionem
*A. C.* 1350. 4. *Januarii.*
ſuſpexit. Nam *Carolus Rex*, toto demum imperio pacato, Marchionatum Moraviæ cum omnibus bonis, & juribus, queis ipſe olim fruebatur, *Joanni* fratri ſuo liberaliter ceſſit. Is contra jam tum ſe obligavit, *Regi Carolo* ad feren-
*Joannes II. Moraviæ Marchio XII.*

*h*) Dumont Corps diplom. T. I. P. II. pag. 246. Beneſſ. Dobneri p. 34.

*i*) Añal. Ord. Præmonſtr. T. I. Probat. p. 48. Et dipl. ap. Pelzel n. 115.

*k*) Diplom. hujus añi apud Hammerſchmid in hiſt. monaſterii S. Spiritus Pragæ. p. 133. — Item caſ. forenſ. fol. 96. Et Lib. D. de Kravarz'. fol. 2.

*l*) Apograph. Strz'edovsky Vol. VI. p. 6.

rendum auxilium non modo adverſus hoſtes exteros, ſed etiam contra Bohemiæ Proceres, aliosque regni Vaſallos, ſi forte donationem hanc improbare, aut rebellionem cœptare vellent. Promiſit etiam, daturum ſe operam totis viribus, ut abreptæ regno Bohemiæ poſſeſſiones, quarum nonnullæ adhuc in manibus erant nobilium Bohemorum, quoad fieri poterit, reſtituantur. *m*) At enim *Joannes* dictus adhuc, 2. *Februarij.* ſcriptusque fuit *Marchio Moraviæ.* Nihilominus magnis ſumtibus fundavit monaſterium Eremitarum S. Auguſtini, quod cum Eccleſia *B. V. Mariæ. & S. Thomæ Apoſtolo* ſacra, ſexennio poſt exædificavit. *n*) Hoc autem anno exeunte, *Rex Carolus* Pragæ præſentibus multis Imperii Principibus, Epiſcopis, & Baronibus, reipſa Marchionatum Moraviæ *Joanni* tradidit. Id quod Rex prolixis teſtatum fecit litteris, quibus *Joanni* 26. *Decembr.* fratri ſuo, ejusque poſteris maſculis eundem Marchionatum, ut feudum coronæ Bohemiæ, concedit; excipit tamen *Epiſcopatum Olomucenſem*, & *Ducatum Oppavienſem*, quem utrumque Regibus Bohemiæ duntaxat obnoxium declarat. *) Tum & certam reddit Marchioni, ac



*m*) Beneſſ. Dobneri p. 35. Litteræ publ. ap. Balbin. Dec. I. L. VIII. Vol. I. p. 167.

*n*) Inſtrum. Fund. in kurz gefaßter Geſchichte über den Urſprung der heutigen Ordensklöſter.

*) Quum *Carolus Rex* his litteris, uti & alii ante Bohemiæ *Reges*, quoties fratribus, aut filiis, ſuisve cognatis Principibus Moraviam conferebant, diſerte ſemper *Epiſcopatum Moraviæ*, & *Ducatum Oppavienſem* exceperint; hi *Epiſcopi*, ac *Duces* ab omni ſubjectione, & reſpectu ad Marchionem Moraviæ abſoluti, immediate *ſoli Regi* Bohemiæ ſubjecti fuerunt. Ex quo clare patet, *Oppavienſem provinciam* olim ad Marchionatum Moraviæ

filiis illius hereditariam in regno Bohemiæ ſucceſſionem, ſi poſteritas ſua maſcula extinguatur. Quæ omnia teſtimonio ſuo firmarunt, ac ſubſcripſerunt: *Arneſtus Archiep. Pragenſis*, Epiſcopi *Joannes Olomucenſis*, & *Nicolaus Neümburgenſis*, *Rudolphus* Dux Saxoniæ, & *Rupertus* Palatinus; tandem poſt Bohemos etiam Barones Moravi: *Stephanus*, & *Jaroslaus a Sternberg*, *Bernardus a Cimburg*, *Joannes a Boskovitz*, *Henricus a Lichtenburg*, *Jencze*, & *Procze a Lomnitz*. o)

26. Decembr. Eodem pariter die *Joannes Marchio* datis litteris fatebatur: ſibi, ſuisque heredibus virilis ſexus, Marchionatum Moraviæ, qua nobile feudum regni Bohemiæ, a fratre ſuo Carolo ut Rege Bohemiæ eſſe traditum; eundem Marchionatum nulla prole maſcula ſuperſtite, denuo Regibus Bohemiæ, ceu Dominis directis reſtituendum; jure in regnum Bohemiæ, & comitatum Lucemburgicum, donec ſupererunt Caroli heredes maſculi, ſe ultro cedere; demum ſe, ſuosque heredes Marchiones Moraviæ obligari ad petendam a Regibus Bohemiæ inveſtituram, quam præſentibus Moravis Dominis intra limites Bohemiæ ſuſcipere teneantur. Has litteras iidem, qui priores *Caroli Regis*, ſubſcripſerunt. p)

XXXVIII.

---

viæ pertinuiſſe; ſecus enim illam excipere opus non fuiſſet. *Ita Peſſina Mart. Mor.* p. 424.

o) Dipl. ap. Balbin. Dec. I. L. VIII. Vol. I. p. 167. & Dobner mon. ined. T. IV, p. 325. qui datum legit *VI. Kalendas Jan.* ſeu 27. Decembris. Sed D. Pelzel in vita Caroli pag. 317. monet copiar. Noſtitz habere *VII. Kalendas Januarii*, ſive 26. Decembris.

p) Sommersberg T. I. pag. 976. & Dobner l. c. p. 325.

XXXVIII. Atque ita rurſum Moravi proprium obtinuere Marchionem, cujus perinde, ac *Regis Caroli* regimine ſapientiſſimo, aurea in Bohemiam, & Moraviam ſecula rediiſſe videbantur. Amota enim procul bella, pax revocata, inſtauratæ urbes, novæ exſtructæ arces, emendatæ leges, reſtituta judiciis auctoritas, ſacrorum cultui pietas, & quod præcipuum, ubique locorum effloruit ſecuritas. q) In commerciis quoque ad ſubditorum utilitatem magis, magisque provehendis elaborarunt noſtri Principes adeo, ut Bohemi, Moravique non in vicinis modo regionibus, ſed in Ruſſia etiam, & Pruſſia negotiarentur. Quod impedire, ac noſtros devehendis has in terras mercibus prohibere quum niterentur Poloni, præſertim Cracovienſes mercatores; *Rex Carolus* anni hujus menſe Julio ſanxit, ut civitates: *Praga*, *Olomucium*, *Bruna*, & *Neoſtadium* negotiatoribus Polonis tranſitum, ac mercium depoſitionem eousque negarent, dum ipſe hanc legem tolleret r). Hanc vero, haut dubie conſenſu *Regis Caroli*, poſtea ſuſtulit *Joannes Marchio*, datis Brunæ in Moravia litteris publicis, quarum notatu digniora adferimus: “ Nos Joannes Dei gratia “ Marchio Moraviæ — cupientes, ut fideles “ noſtri Vaſalli — per varia ſubſidia, & emo“ lumenta e tenuitate, & indigentia ad majo“ ra fortunarum ſuarum incrementa provehan“ tur — Quoniam *in principali urbe noſtra Olomucenſi* a nonnullis lapſis temporibus publica, “ & libera variarum mercium depoſitio com“ muniter facta fuit; icciro ſtatuimus, ut hæc “ mercium depoſitio, eadem prorſus lege, qua “ huc-

*A. C.* 1351. 1. *Januarii.*



q) Peſſina Mart. Mor. p. 425.

r) Dipl. ap. Pelzel in vita Caroli n. 76.

" hucuſque facta eſt, poſthac in perpetuum
" futuris temporibus obſervetur, præſertim
" autem, ut mercatores Cracovienſes merces
" ſuas, quas Olomucium advecturi ſunt, iſthic
" deponere, ac vendere teneantur, dein
" præcipimus, ut communes illæ viæ ad Mar-
" chionatum Moraviæ, & ex illo ad nomina-
" tam civitatem Olomucenſem ab omnibus, &
" ſingulis ſub pœna jacturæ earundem mer-
" cium, ſi deviare præſümſerint, obſerventur.
" Quapropter mandamus Conſuli Olomucenſi,
" & Judici provinciali ſub comminatione in-
" dignationis noſtræ, ut ab Olomucenſ. civibus
" requiſiti, iis omnibus viribus aſſiſtant, &
" adverſus eos, qui contrarium præſumſerint,
" omnia media juris impendant." s) Gratas,
ſi quidquam, Moravis fuiſſe has litteras, eo
minus eſt dubium, quo magis eorum felicitatis
ſtudioſum perſpexerunt Marchionem. Longe
tamen majore affecti ſunt gaudio, quum *Mar-
chio noſter*, obtenta a Clemente VI. Pont. facul-
tate, perpetuum cum *Margaretha Maultaſchia* fe-
cit divortium, atque in matrimonium duxit
*Margaretham*, *Nicolai* Ducis Oppaviæ filiam, e
qua primis mox annis liberos ſuſcepit, nempe:
*Jodocum*, *Joannem*, ſeu *Sobieslaum*, & *Procopium*
filios; filias vero *Eliſabetham*, & *Catharinam*,
adeoque prætextam a Maultaſchia calumniam
refutavit. t)

XXXIX. Nec minus erga *Joannem* affe-
ctus fuit *Rex Carolus*, qui ut multis ſæpius do-
cumentis amorem teſtabatur ſuum, ita litteris
Wra-

s) Dobner mon. ined. T. IV. p. 336.

t) Beneſſ. Balbini MS. ap. Pelzel in vita Caroli p. 328.

Wratiſlaviæ exaratis, caſtrum Hluboky in Moravia, quod poſt obitum *Joannis Wolkonis* Epiſc. Olomuc. ad Regem Bohemiæ rediit, Marchioni noſtro donavit cum omni jure, & dominio, Dominis arcium proprio. *u*) Marchio contra iterum regno Bohemiæ renunciavit, quod *Carolus* primogenito filio ſuo *Wenceslao*, quem ex ſecundis nuptiis *Anna* Bavaricæ genuit, illud deſtinaret. *x*) At heres iſte eodem anno e vivis fuit ereptus, ac biennio poſt & *Anna* Regina obiit. Quare *Carolus Rex* novam ſibi ſponſam delegit, ac prius Viennam cum *Joanne Marchione* profectus eſt, ubi hos inter, & *Albertum*, ac *Rudolphum* ejus filium, adverſus quemlibet hoſtem fœdus initum, Bohemisque, & Moravis mercatoribus promiſſa in terris Auſtriacis tutela, ac præſidium. *y*) Tum Epiſcopatus Olomucenſis jura, ac libertates, ſive a Regibus Bohemiæ, ſive a Marchionibus Moraviæ conceſſa, Rex Roman. confirmavit. *z*) Extremo nuptiis Budæ cum *Anna* Henrici Ducis Jauerenſis, & Suidnicenſis filia, & Ludovici Hungariæ Regis nepte celebratis, in Moraviam venit, Saarenſis monaſterii immunitates ratas habuit, illudque protegendum commendavit itineris ſui comitibus, Dominis Moravis: *Henrico a Vetau, Beneſſio a Meſeritz, Boczkoni a Cunſtad*, & hujus fratribus. *a*) Exinde Rex negotiis imperii expediendis ſe dedit; Marchio communi Mo- 17. *Octobris.* A. C. 1353. 14. *Martii.* 5. *Maji.* 23. *Junii.*

raviæ

*u*) Dipl. ap. Pelzel l. c. n. 63. Unde patet caſtrum Hluboky inter privata Joañis. Epiſc. Olom. bona cenſum eſſe.

*x*) Litteræ renunciat. apud Dobner mon. ined. T. IV. p. 337.

*y*) Ibidem p. 342.

*z*) Dipl. apud Pelzel l. c. n. 118.

*a*) Archiv. Saarenſe apud Pelzel in vita Caroli pag. 363.

A. C. 1354. raviæ bono conſulturus, publicum Olomucii emporium inſtituit, datisque Brunæ litteris, merces omnes ex Imperio, Bohemia, Polonia, aliisque terris finitimis advectas ibidem deponendas juſſit prius, quam alio transferantur. *b*) Id quod ſtatuit conſenſu *Regis Caroli*, quocum
1. *Auguſti.* dein Sulzbachii adfuit celebri concordiæ, qua *Ludovicus* Bavariæ Dux, & Comes Tirolis firmam, ac ſtabilem amicitiam cum Principibus noſtris iniit. *c*) Sulzbachio *Joannes Marchio* in Moraviam veriſimilius revertit. Quum enim
1355. *Carolus* Mediolani coronatus Rex Italiæ fuit;
6. *Januarii.* *Joannes a Neümark* Epiſcopus Litomiſslienſis Marchionem noſtrum litteris edocuit de felici rerum in Italia ſucceſſu fratris illius. *d*) Poſt-
5. *Aprilis.* ea vero, quam *Imperatoris Romanorum* corona Romæ impoſita *Carolo* fuerat, præter plurimos Imperii Principes, Bohemiæque Nobiles, aderant ſolum ex Moravis: *Joannes Oczko* Epiſc. Olomuc. & *Nicolaus* Dux Oppavienſis, tum Domini cohortibus ſuis inſtructi: *Zdenko de Lomnitz*, *Smilo de Daubravitz*, *Beneſſius de Namieſtio*, *Bohuslaus de Viczkova*, *Wenceslaus de Svabenitz*, *Villhelmus de Gemnitz*. Quorum perinde, ac Bohemorum virtus in defendendo *Imperatore Carolo*, Piſis per inſidias rebellium tantum non oppreſſo, tam præclare enituit, ut militari balteo, & torque aureo ſinguli donarentur. *e*) De ſuo hoc periculo, quod ope ſuorum evaſit,

Ca-

*b*) Litteræ apud Dobner mon. ined. T. IV. p. 345. Ex quibus patet, Olomucio *jus ſtapulæ* conceſſum.

*c*) Pelzel in vita Caroli p. 402.

*d*) Idem ibid. p. 439. & Urkundb. n. 126.

*e*) Beneſſ. apud Peſſinam Mart. Mor. pag. 426. Hagek ad hunc annum. Dubravius hiſt. Bohem. L. XXII.

*Carolus* certiorem fecit *Joannem Marchionem*; *f*) Pragam autem redux eidem Marchionatum Moraviæ, ut *Imperator Roman.* denuo contulit ſimili exemplo litterarum, quas uti *Bohemiæ Rex*, nuper jam dederat. Illud ſolum erat præcipuum, ac ſingulare, quod nondum genito ex *Anna* Sileſia *Wenceslao*, conſenſu Ordinum Bohemiæ declaraverit, *Joannem Marchionem*, & ejus filios regno Bohemiæ, ceteriſque ditionibus potituros, ſine prole maſcula ipſe ſi decederet. *g*) 26. *Septembr.*

XL. Non multo poſt *Joannis Marchionis* munificentia, & monaſterium Eremitarum S. Auguſtini, & eccleſiam illi adſitam Brunæ conſtruxit. Quapropter *Imper. Carolus* expugnata arce Ziampach, e qua graſſator quidam *Panczirz'* in Moraviam uſque latrocinandi cauſſa excurrebat, *h*) ad celebrandam illius eccleſiæ dedicationem Brunam venit. Tum autem *Joanni Marchioni* donaſſe fertur imaginem *B. V. Mariæ* manu S. Lucæ Evangeliſtæ depictam, quam olim Rex Bohemiæ *Wladislaus II.* anno 1162. per milites ſuos, militiæque Duces, Mediolano Pragam attuliſſe, dicitur. *i*) *) Imagi- *A. C.* 1356.

*f*) Pelzel in vita Caroli Urkundb. n. 305.

*g*) Goldaſt. in Supplem. p. 301. Et Litteræ urbium Morav. Znoyma, Iglau, Brünn, ap. Dobner mon. ined. T. IV. p. 350.

*h*) Pelzel in vita Caroli p. 520.

*i*) Peſſina in Prodr. ad h. an. Dobner Annal. P. VI. p. 422.

*) Liber, cui titulus: *Gemma Moraviæ*, editus Brunæ anno 1736. quatuor hæc potiſſimum adſerit: 1) Hanc B. V. Mariæ imaginem a S. Luca Ev. eſſe pictam (P. I. c. 2.) 2) Inventam eſſe, allatamque ab *Helena* Imper. Conſtantinopolim ad Eccleſiam S. Sophiæ. 3) Translatam eſſe Mediolanum per S. Euſtorgium I. Epiſc. Mediolanenſem.

ginem hanc poſtmodum *Joannes Marchio* in ſacello penes eccleſiam S. Thomæ exſtructo publi-

4) Per Wladislaum II. Boh. Regem Mediolano Pragam, deinde per Carolum IV. Imp. Brunam in Moraviam fuiſſe delatam — Poſtremum hoc, videlicet *imaginem hanc Mediolano Pragam, Praga Brunam fuiſſe delatam*, negari vix poteſt, quum id perpetua traditione ad tempora noſtra pertigerit, & auctor *Gemmæ Moraviæ* P. I. c. 3. referat diploma tredecim Epiſcoporum año 1357, item Joañis Ep. Olom. anno 1373., aliorumque ſeculis ſequentibus, quæ diplomata ſupponunt, imaginem B. V. Mariæ a S. Luca depictam jam ſeculo XIV. Brunæ ad S. Thomam exſtitiſſe. Cujus proinde cultui nihil prorſus detractum volumus. — At vero apud coævos ſcriptores Bohemiæ haud reperitur, imaginem hanc a Friderico I. Imper. año 1162. deſtructo Mediolano, donatam eſſe Wladislao II. Bohemiæ Regi. Nam Vincentius (apud Dobnerum, mon. ined. T. I. p. 72.) narrata deſtructione urbis Mediolanenſis, de hac donatione tacet. Pulkava (ibid. T. III. p. 185.) refert quidem ad annum 1163. Bohemorum Principibus donatum *pedem candelabri*, quondam per Salomonem in templo Jeruſalem fuſorio opere fabricati; ſed de imagine altum ſilet. Similiter tacent coævi hiſtoriographi donationem illam Joanni Marchioni a *Carolo Imp.* eſſe factam, etſi multa de reliquiis Eccleſiæ Prag. memoriæ prodiderunt. — Quod *Gemma Moraviæ* c. 5. ſeqq. refert de imagine per *Helenam Imp.* inventa, & Conſtantinopolim allata, meræ ſunt hariolationes, quippe ſine tabulis veterum. — Eam imaginem Conſtantinopoli Mediolanum delatam, quum SS. trium Regum corpora illuc translata ſunt: pariter ſine veterum teſtimonio adſcritur. Immo, ut ait Doctiſſim. Fleury hiſt Eccleſ. T. XVII. p. 416. *quo pacto hæc corpora Mediolanum pervenerint, quis perſpiciat?* — Denique Doctiſſimi viri: Henricus Valeſius in ſuis ad Euſeb. L. III. c. 4. adnotationibus, Elias du Pin in Bibliotheca, Tillemontius in vita S. Lucæ, Calmet in

blicæ venerationi exponendam curavit, & quemadmodum *Carolus* anno 1343. Pragæ, ita is Bru-

in præf. ad Evang. S. Lucæ, & in biblico Dictionario, Hyacinth. Serry T. III. exercit. 48. Lamy in actis litterar. T. XI. &c. S. Lucam Ev. artis pictoriæ ignarum fuiſſe, ſolidis probant argumentis. E quibus hæc præcipua: S. Paulus ad Coloſſenſ. c. ult. S. Lucam duntaxat *medicum* vocat: *Salutat vos Lucas medicus cariſſimus*; & SS. PP. de eo, quod S. Lucas profitebatur, officio loquentes, eum non niſi *medicum* dixerunt. Dein fide penitus indigna ſunt teſtimonia (his Gemma Moraviæ nititur) Theodori Lectoris ſeculi VI. Simeonis Metaphraſtis ſec. IX., & Nicephori Callixti ſec. XIV. Scriptorum, qui innumeras venditarunt fabulas. Tandem Nicæni II. concilii Patres, quum S. Scripturæ, traditionis, & peculiarium monumentorum auctoritate, ſacrarum imaginum cultum contra Iconoclaſtas defenderent; profecto non omiſiſſent in ejus rei argumentum *picturas S. Lucæ Evangeliſtæ* adducere, ſiquidem exſtitiſſent — Fruſtra igitur ſunt: Sandinus hiſt. Apoſt. pag. 289. Proſper de Aquila Diction. mon. Biblic. Et Gretſcherus T. XV. de imagin. qui picturas S. Lucæ Ev. tribuunt, quarum auctorem *pium quemdam*, *ac religioſum* pictorem nomine *Lucam* (apud Lamy l. c. Epitome diſſert. de ſacris imagin. *Florentinus pictor Lucas, ſanctus vulgo dictus*, ſec. XI. vixit.) eruditi non diffitentur. Quid multa? oleaginei imaginum colores, & inſcriptio ΜΡ. ΘΥ. Μητηρ θεȣ ætatem S. Lucæ Evangeliſt. prorſus non ferunt. Licet itaque uti verbis Cl. Muratorii L. I. de ingen. moderat. c. 16. "Nemo olim dubitabat de iconculis B. Lucæ adſcriptis, de Veronica, aliisque id genus innumeris; at iſta nunc falſi coarguuntur a doctiſſimis viris, aut ſaltem non ea eſſe exploratum eſt, quibus tam facile ſit fides adjungenda: cum hiſtorici præſtantiores, & veneranda antiquitas, & temporum ſeries iisdem ſive aperte, ſive tacite adverſentur."

Brunæ conſtituit *Manſionarios*, qui Miſſam indies legerent, & laudes Deiparæ concinerent *k*) Interea *Marchio* noſter comes individuus fuit *Carolo Imp.*, quum diverſas regni ſui ditiones luſtraret. Pragæ autem publicam dedit fidem, nihil ſe penitus a regno Bohemiæ alienaturum,, ſi hereditaria ſucceſſione illud conſequeretur. Quam ſucceſſionem *Joanni*, ejusque heredibus, tum antiqua Pragæ civitas, tum Olomucium, Bruna, Iglavia, Znoyma, aliæque Moraviæ urbes (numero tres, & quadraginta) teſtimoniis firmarunt ſuis, ac fide interpoſita, quæcunque *Joannis Marchionis* pacta, & promiſſa roborarunt. *l*) Atque hinc factum, ut Moravorum plurimi cupide, ac libenter arma ſumſerint adverſus *Albertum* Auſtriæ Ducem, qui Bohemis cum Baronibus Roſenbergiis conjurationem fecit. Sed Roſenbergios *Carolus Imp.* facile compreſſit; *Joannes* autem *Marchio* copiis ſuis Auſtriam vaſtavit adeo, ut Auſtrii pacem a *Carolo* peterent. *m*) Auſtria pacata, Marchio prædatorias arces in Moravia *Rabenſteinam* intra Geſſenikæorum montium anfractus, *Jaworkam*, & *Dalsczinam* ad confinia Bohemiæ, partim iſto,
*A. C.* 1357. partim ſequente anno expugnatas diruit, ac Moravis rurſum tranquillitatis otia peperit. *n*) Neque aliud quid memoratu dignum Moraviæ his annis accidit, niſi pactum *Caroli Imp.*, *Joannis Marchionis*, & *Bolkonis* Ducis Suidnicenſis,
1359. quo ſtatuitur, ut, ſi *Carolus* maſculi heredis ex-
14. *Februar.* pers moreretur, unus e Marchionis noſtri filiis

Ei-

*k*) Beneſſ. E Ibini ap. Pelzel in vita Caroli p. 117. in notis.

*l*) Goldaſt in Supplem. p. 314. Pelzel in vita Caroli p. 528.

*m*) Beneſſ. Dobneri l. c. p. 39. ad hunc an.

*n*) Peſſina Mart. Mor. p. 327.

*Eliſabetham Caroli*, & *Annæ* filiam matrimonio ſibi jungeret, eorumque poſteri Bohemiam, & Ducatum Suidnicenſem hereditate obtinerent. Ut vero matrimonium hoc Romani Pontificis conſenſu iniretur, jam tum eidem centum millia florenorum monetæ Florentinæ deſtinata fuerant. *o*) Sed varias ſucceſſionis hereditariæ viciſſitudines tandem ſuſtulit Norimbergæ natus *Carolo Imper.* filius, innumeris expetitus votis, qui ſacris undis ablutus, ſortitur *A. C.* 1361. nomen *Wenceslaus*, poſtea *Wenceslai pigri* nomine 26. *Februar.* ſatis notus. *p*) Novus hic regni heres incredibili *Carolum*, Bohemosque affecit gaudio. Neque mœſtitiam intulit *Marchioni* noſtro, qui pacis ſtudioſiſſimus, paullo poſt cum *Rudolpho* Auſtriæ Duce ſanctiſſimum amicitiæ icit fœdus, idque etiam a Cæſare ſtabilitum jurejurando fuit. *q*) At enim *Rudolphus* altero mox anno 1362. fœdus rupit, & partes *Ludovici* Hungariæ Regis amplexus cum Poloniæ Rege *Caſimiro*, & *Mainhardo* Bavariæ Duce, pactionem conflat adverſus Cæſarem, & Marchionem. Cauſſa diſſidii hujus præcipua fuit Domus Lucemburgicæ potentia, quam peroſi Principes illi fœderati, contra jus, fasque arma ſumſerunt. *r*) Principes noſtri nequidquam territi, pariter conſilia omnia in bellum converterant. Nihilominus præter opinionem *Rex Ludovicus* conflato exercitu, caſtra figit ad Trentſchinium, & *Ladislaum* militiæ Ducem expedito cum equitatu in Moraviam mittit. Hic tanta cum celeritate vicos, & caſtella minus munita, ferro, flammaque popu-

---

*o*) Dipl. ap. *Pelzel* in vita Caroli n. 285.

*p*) Beneſſius de Veitmile ap. Dobner mon. ined. T. IV. ad hunc an.

*q*) Steierer in addit. pag. 323. & Lunig. C. G. D. T. I. p. 1263.

*r*) Scriptores cit. ap. Pelzel in vita Caroli p 723.

populatur, abactis autem pecoribus, agrisque vaſtatis, præda onuſtus fugam arripit, ut ſubitæ crudelitati obſiſtere non licuerit. *s*) Quo audito Cæſar Kolinio, ubi copiæ ejus ſe collegerant, Moraviam verſus movet. Prius tamen, quam belli aleam ſubeat, more ſuo *Bolkonem* Suidnicii Ducem Trentſchinium mittit, cum Rege *Ludovico* de pace acturum. *Ludovicus* cognito, Auſtriæ Ducem nullas ex fœdere ſuppetias ſibi ferre; *Caroli* votis annuit, pactusque inducias, pacificatores ad eum mittit: qui tamen, Hungaris interim diſperſis, re infecta redierunt. Sedata igitur aliquamdiu ſolum tempeſtas. *t*)

XLI. Sub idem tempus *Anna Imperatrix* perinde ac *Innocentius VI. Pontifex* naturæ debitum ſolverunt. Occaſus Imperatricis graviter afflixit *Imp. Carolum*, ut vero dignus eligeretur Pontifex, Avenionem miſit legatum ſuum *Nicolaum Cremſirienſem* Moravum, Boleslaviæ Archidiaconum, qui *Arneſtum* Pragenſem Antiſtitem inprimis commendabat purpuratis Eccleſiæ Patribus. Reipſa quædam ſuffragia tulit *Arneſtus*, plura omnino laturus, modo Italia, vel Gallia fuiſſet oriundus. *u*) Hinc pontificiam
30. *Octobris.* dignitatem obtinuit *Urbanus V.* natione Gallus, qui poſtea plurimum operæ impendit, ut confœderati hoſtes Cæſaris, & Marchionis (priſtinum denuo fœdus & Trentſchinii, & Poſonii inſtauraverant) animum ad pacem verterent. Hanc tandem conatu ſuo confecit Pontifex;

*s*) Bonfin. rer. Hung. Dec. II. L. X.

*t*) Thwroczius Chron. Hung. & Bonfin. l. c.

*u*) Balbin. in Arneſto p. 309. & Pelzel in vita Caroli p. 719.

ſex; Cæſar vero firmavit celebratis Cracoviæ nuptiis cum *Eliſabetha* filia Ducis Stetinenſis, quæ neptis Poloniæ Regis, & conſobrina Regis Hungariæ fuit. *x*) Pragam redux Cæſar tum filio trienni *Wenceslao*, tum conjugi *Eliſabetha* coronam Bohemiæ imponendam curavit, ac biduo poſt firmavit hereditariam in Marchionatu Moraviæ ſucceſſionem, a *Joanne March.* diſpoſitam. Summa illius hæc fuit: patri primogenitus ejus filius *Jodocus*, ſeu *Joſephus*, huic mortuo ſecundus natu *Joannes*, ſeu *Sobieslaus* ſuccedat; litteræ publicæ, *Carolum* inter, & *Joannem* mutuæ, vigorem obtineant, quibus & *Wenceslaus Rex* teneatur. Marchioni *Joanni* plena ſit poteſtas, caſtra, munitiones, prædia, terras, reditus aliquos Moraviæ ceteris filiis arbitrio ſuo erogandi, modo hi eadem beneficiario nomine fratris ſenioris teneant. Denique idem *Marchio Joannes* omnia, & ſingula caſtra, oppida, & dominia, quæ ipſe regiminis ſui tempore exſtruxit, emit, vel quovis modo acquiſivit, pro libitu ſuo cuivis poſſit vendere, obligare, donare, legare. *y*) Ita Cæſar nimis, quam providus a turbis in reliquum tempus Moraviæ præcavit. Quo autem diuturnior Moravorum tranquillitas foret, auctore *Catharina* Auſtriæ Ducis conjuge, arbitros *Caſimirum* Poloniæ Regem, & *Bolkonem* Suidnicii Ducem delegit, qui ſtabilem, ac firmam cum Auſtriæ Ducibus pacem componerent. Horum arbitrio dies conventui Brunæ in Moravia habendo indicitur, quo *Carolus* cum fratre *Joanne*, magno-

*A. C.* 1363.

18. *Junii.*

*x*) Raynald. Anal. eccleſ. T. XVI. p. 426. Pelzel l. c. p. 721. 726.

*y*) Dipl. ap. Pelzel l. c. n. 289. Jodocus autem idem notat, quod *Joſephus* ex Moravico Joſſt, nune Joſeph. *Vid. Cont. Pulkavæ* apud Dobner mon. ined. T. IV. p. 140.

gnoque Principum, Epiſcoporum, & Bohemiæ,
A. C. 1364. ac Moraviæ Dominorum comitatu venit. Ad-
8. Februarii. erant etiam Hungariæ, & Poloniæ Reges, Auſtriæque Duces, quos inter & ſincerum amicitiæ fœdus, & mutua domus Lucemburgicæ, atque Auſtriacæ ſucceſſio conſtituta fuit hac lege, ut ea domus alteri omnibus in ditionibus ſuccederet, cujus heredes maſculi, aut feminæ ſuperſtites fuerint. z) Quæ omnia ſtabilita ſunt teſtimonio *Cæſaris*, *Wenceslai* ejus filii, *Joannis Marchionis*, Auſtriæ Ducum, Bohemiæ, ac Moraviæ Ordinum, & Civitatum. a) Acceſſit & aliud amicitiæ hujus vinculum, ſolennes nempe nuptiæ, quas Marchio noſter (priore anno orbatus conjuge fuit) cum *Margaretha Rudolphi* Auſtriæ Ducis ſorore vidua, paullo poſt Viennæ celebravit. b) Quin immo, poſteaquam *Rudolphus IV.* Auſtriæ Dux vivere deſiit, fratres illius *Albertus*, & *Leopoldus*, pacta hereditaria Brunæ facta, denuo innovari petierunt.
1366. Quapropter cum Cæſare, & Marchione Znoy-
13. Maji. mæ in Moravia convénere, ubi *Carolus* ut *Romanorum Imperator* non ſolum pacta illa Brunenſia rata habuit, verum etiam in ſolo hoc Moravico Auſtriæ Ducibus Bohemiæ ditiones, *Wenceslao* filio, & *Joanni Marchioni* Auſtriæ terras poſſidendi jus tradidit, ſi caſus hereditariæ ſucceſſionis incideret. c) Tandem dato Znoymæ diplomate Cæſar teſtatur, eandem ſucceſſionem ab omnibus Imperii Electoribus firmatum iri;

z) Dipl. ap. Steüerer l. c. in addit. p. 379. — 383.

a) Diplomata ap. Pelzel in vita Caroli n. 301. 345.

b) Hergott orig. Habsb. T. III. p. 717. Hæc tamen conjux, genita non niſi filia, biennio poſt obiit, Brunæ in monaſterio Auguſtinenſi tumulata. *Vid. anonym. apud Pezium T. II. p.* 379.

c) Lunig. C. G. D. T. I. p. 1299.

rii; neque tamen ideo Marchionatum Moraviæ aliquo nexu cum Imperio teneri, ſed a Bohemiæ Regibus duntaxat pendere. *d*) E quibus omnibus liquet, Brunæ, & Znoymæ in Moravia poſitum eſſe fundamentum ſucceſſionis, ac potentiæ Auſtriacæ, ideoque Moravi ſemper fideli in Auſtriacos Principes fuere animo.

XLII. Tot, tamque firmis Auſtriacos inter, & Lucemburgicos Principes fœderibus initis, Moravi pluribus porro annis optata fruebantur quiete, quæ adeo curæ, cordique fuit *Joanni Marchioni*, ut gravem animi dolorem præſeferret, quum ſigillum majus authenticum ſeu culpa, ſeu dolo cubicularii ſui amiſſum comperit. *A. C.* 1369. Pertimuit enim vehementer, ut ne ſigilli hujus præſidio, ſi hominum perverſitate litteras quaſpiam ſignari contingeret, ſibi, ſuisque heredibus, ac Marchionatui ipſi diſpendia quævis, & incommoda orirentur. Iccirco triſtes miſit nuncios ad Cæſarem Lucæ in Italia commorantem, qui malo huic remedium adferret. Attulit ille facili negotio, ac per Cancellarium ſuum *Joannem Epiſc. Olom.* perbenigne reſcripſit, e ſeptenis litteris, quæ ſolum ſignatæ eo ſigillo dicuntur, unas tantum ſe accepiſſe, easque ſigillo novo ſignatum iri, pollicebatur. *e*) 1. *Junii.* Summo id levamento fuit Marchioni, qui deinceps ſubditorum ſaluti, ac pietatis operibus totum ſe dedit. Hinc monaſterio Auguſtinenſi Brunæ donavit pagum Scharditz 1370. cum aliis fundis, & prædiis ruſticis; *f*) adſenſu etiam ſuo propenſam excitavit voluntatem *Alberti*

P

*d*) Dipl. apud Pelzel l. c. n. 287.

*e*) Dipl ibid. n. 288.

*f*) Kurzgefaßte Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 101.

gnoque Principum, Epiſcoporum, & Bohemiæ,
A. C. 1364. ac Moraviæ Dominorum comitatu venit. Ad-
8. Februarii. erant etiam Hungariæ, & Poloniæ Reges, Auſtriæque Duces, quos inter & ſincerum amicitiæ fœdus, & mutua domus Lucemburgicæ, atque Auſtriacæ ſucceſſio conſtituta fuit hac lege, ut ea domus alteri omnibus in ditionibus ſuccederet, cujus heredes maſculi, aut feminæ ſuperſtites fuerint. z) Quæ omnia ſtabilita ſunt teſtimonio *Cæſaris*, *Wenceslai* ejus filii, *Joannis Marchionis*, Auſtriæ Ducum, Bohemiæ, ac Moraviæ Ordinum, & Civitatum. a) Acceſſit & aliud amicitiæ hujus vinculum, ſolennes nempe nuptiæ, quas Marchio noſter (priore anno orbatus conjuge fuit) cum *Margaretha Rudolphi* Auſtriæ Ducis ſorore vidua, paullo poſt Viennæ celebravit. b) Quin immo, poſteaquam *Rudolphus IV.* Auſtriæ Dux vivere deſiit, fratres illius *Albertus*, & *Leopoldus*, pacta hereditaria Brunæ facta, denuo innovari petierunt.
1366. Quapropter cum Cæſare, & Marchione Znoy-
13. Maji. mæ in Moravia convenere, ubi *Carolus* ut *Romanorum Imperator* non ſolum pacta illa Brunenſia rata habuit, verum etiam in ſolo hoc Moravico Auſtriæ Ducibus Bohemiæ ditiones, *Wenceslao* filio, & *Joanni Marchioni* Auſtriæ terras poſſidendi jus tradidit, ſi caſus hereditariæ ſucceſſionis incideret. c) Tandem dato Znoymæ diplomate Cæſar teſtatur, eandem ſucceſſionem ab omnibus Imperii Electoribus firmatum iri;

z) Dipl. ap. Steüerer l. c. in addit. p. 379. — 383.

a) Diplomata ap. Pelzel in vita Caroli n. 301. 345.

b) Hergott orig. Habsb. T. III. p. 717. Hæc tamen conjux, genita non niſi filia, biennio poſt obiit, Brunæ in monaſterio Auguſtinenſi tumulata. *Vid. anonym. apud Pezium T. II. p.* 379.

c) Lunig. C. G. D. T. I. p. 1299.

rii; neque tamen ideo Marchionatum Moraviæ aliquo nexu cum Imperio teneri, ſed a Bohemiæ Regibus duntaxat pendere. *d*) E quibus omnibus liquet, Brunæ, & Znoymæ in Moravia poſitum eſſe fundamentum ſucceſſionis, ac potentiæ Auſtriacæ, ideoque Moravi ſemper fideli in Auſtriacos Principes fuere animo.

XLII. Tot, tamque firmis Auſtriacos inter, & Lucemburgicos Principes fœderibus initis, Moravi pluribus porro annis optata fruebantur quiete, quæ adeo curæ, cordique fuit *Joanni Marchioni*, ut gravem animi dolorem præſeferret, quum ſigillum majus authenticum ſeu culpa, ſeu dolo cubicularii ſui amiſſum comperit. A. C. 1369.
Pertimuit enim vehementer, ut ne ſigilli hujus præſidio, ſi hominum perverſitate litteras quaspiam ſignari contingeret, ſibi, ſuisque heredibus, ac Marchionatui ipſi diſpendia quævis, & incommoda orirentur. Iccirco triſtes miſit nuncios ad Cæſarem Lucæ in Italia commorantem, qui malo huic remedium adferret. Attulit ille facili negotio, ac per Cancellarium ſuum *Joannem Epiſc. Olom.* perbenigne 1. *Junii.*
reſcripſit, e ſeptenis litteris, quæ ſolum ſignatæ eo ſigillo dicuntur, unas tantum ſe accepiſſe, easque ſigillo novo ſignatum iri, pollicebatur. *e*) Summo id levamento fuit Marchioni, qui deinceps ſubditorum ſaluti, ac pietatis operibus totum ſe dedit. Hinc monaſterio Auguſtinenſi Brunæ donavit pagum Scharditz 1370.
cum aliis fundis, & prædiis ruſticis; *f*) adſenſu etiam ſuo propenſam excitavit voluntatem *Alberti*

P

*d*) Dipl. apud Pelzel l. c. n. 287.

*e*) Dipl ibid. n. 288.

*f*) Kurzgefaßte Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 101.

*berti a Sternberg* Archiepiſcopi Magdeburgenſis, ut Sternbergæ in Moravia fundaret Præpoſitum, & XIV. Canonicos regulares Lateranenſes, quibus certos reditus ex pagis, & prædiis Wiſovitz, & Stadlcz'e aſſignavit. *g*) *) Altero dein anno *Joannes Marchio* mortem ſibi impendere præſagiens animo, teſtamentum ſcripſit, & maximum natu filium *Jodocum* in regenda Moravia ſucceſſorem deſignavit. Quod *Carolus* Cæſar firmavit Wratislaviæ; heres autem *Jodocus* publicis profeſſus eſt litteris, ſe a morte Patris ſui Marchionatum Moraviæ beneficiario jure Bohemiæ Regis aditurum. *h*) Promiſit etiam ſervaturum ſe pacta omnia Bohemiam inter, & Moraviam ſtabilita; *Cæſari Carolo*, ejus filio *Wenceslao*, eorumque heredibus ſe auxilio fore; *Marchionis Moraviæ* titulo, quo uti jam cœperat, haut perverſum iri jus, quod Bohemiæ Regi in Epiſcopatum Olomucenſem, & Ducatum Oppaviæ competit. *i*) Neque inanis fuit omnis ea cautio. *Joannes* enim Marchio lentis, ac tabificis febribus, & nervorum dolore diu conflictatus, defectis ſenſim viribus, lecto affigitur; medicorum tamen opera ad finem prope anni 1375. vitæ ſuſpiria protraxit. Eo va-

*A. C.* 1371. 4. *Martii.*

1372.

*g*) Ibid. p. 90.

*) *Albertus a Sternberg*, Dominus caſtri, & ditionis *Sternberg in Moravia*, matrimonio junctus, plures genuit filios. & filias, ſed a morte conjugis ſuæ ad vota ſacerdotii transivit, ac primum Sverinenſis, tum Litomiſslienſis Epiſcopus, dein Archiepiſcopus Magdeburgenſis creatus fuit. *Dobner mon. ined. T. IV. p.* 370. Sed ante mortem ſuam denuo ad Epiſcopatum Litomiſslienſem rediit, ut año 1379. dicetur.

*h*) Schannat apud Pelzel in vita Caroli p. 844.

*i*) Lunig. l. c. p. 1351. Dobner mon. ined. T. IV. p. 368.

valetudinis ſtatu erigendum juſſit Königsfeldæ prope Brunam Carthuſianorum monaſterium, idque variis prædiis, ac reditibus donavit. *k*) Quum vero omnem deinde curam vis morbi vinceret, ſolitoque acerbiores nervorum dolores augerentur, expiatis, more chriſtiani, ac pii Principis, mortalis vitæ nævis, pridie idus Nov. Brunæ obiit diem ſupremum, annos natus LIII. Mortuum, publico omnium aſpectui diebus aliquot expoſitum, omnes non *uti Dominum*, ſed *Parentem optimum* juſtis luxerunt lacrymis, ac demum ſingulari exequiarum pompa in templo cœnobii Auguſtinenſis ſepelierunt. *l*) Et ſane lugendus erat Princeps mitiſſimus *Joannes*, qui placido, & tranquillo regimine Moravis felicitatem, religioni ſplendorem, ſibi amorem, omnium comparavit. Filii ejus, ut dictum ſupra, erant: *Jodocus*, *Joannes Sobieslaus*, ſive *Sobieslavek*, & *Procopius*: filiæ vero: *Eliſabetha*, *Catharina*, & *Anna*. Prima fuit matrimonio juncta Sileſiæ Duci *Henrico a Falkenberg*; altera cuidam Marchioni Misniæ; natu minima *Petro a Sternberg*. *m*) *Joannes Sobieslaus* ſacerdotio ſe di-

A. C. 1375. 13. Aug. *i.*

12. Novembr.



*k*) Kurzgefaßte Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 81. quod monaſterium año 1782. abolitum fuit.

*l*) Peſſina Mart. Mor. L. IV. c. 2. pag. 428. ubi addit morienti adſtitiſſe inter ceteros filios etiam *Jodocum*, & conjugem *Margaretham* Auſtriacam. — At Jodocus (teſte Pelzel in vita Caroli p. 891.) erat tum in comitatu Cæſaris Caroli; Margaretha vero Auſtriaca jam año 1366. mortua eſt. Ultima autem Marchionis conjux erat *Eliſabetha* Comes de Oettingen. *Vid. Dobner mon. ined. T. IV. p.* 366.

*m*) Beneſſ. Balbin. MS. ap. Pelzel in vita Car. pag. 328. Et Peſſina Mart. Mor. p. 428. Sed ibid. p. 48. male ponit *Joannem Sobieslaum* tertio loco natum. Nam Dobner mon.

dicavit, & anno 1381. Epiſcopus Litomiſslienſis in Bohemia, dein anno 1387. Patriarcha Aquilejæ creatus eſt. *n*)

*Jodocus, & Procopius Moraviæ Marchiones XIII.*

XLIII. Gubernacula Marchionatus Moraviæ a morte patris ſuſcepit *Jodocus*; *Procopius* obtinuit Znoymam, & Iglaviam, caſtrum Tepenecz, Neoſtadium (Uncżow), & titulum *Marchionis Moraviæ*. *o*) Diſcrimen tamen ſeipſum inter, & *Procopium* iſtud eſſe voluit *Jodocus*, ut ille quidem *Marchionem Moraviæ* duntaxat, ipſe vero *Marchionem, & Dominum Moraviæ* ſe palam appellaret, a quo etiam *Procopius* clientelari jure poſſeſſiones ſuas obtinuit. *p*) Id quod conſenſu *Caroli Imper.* omnino factum, cui fidem fecit *Jodocus*, ex ſua agendi ratione nihil incommodi naſciturum Bohemiæ Regi *Wenceslao*. *q*) Quare conſtituto Moraviæ Promarchione *Joanne ſeniore de Mezeritz* *r*) in comitatu Cæſaris adfuit tum Francofurti, ubi *Wenceslaus* Rex Romanorum eſt electus, tum Aquis-

*A. C. 1376. 10. Junii.*

mon. ined. T. IV. ad calcem Tab. V. profert ſigillum *Procopii* hac epigraphe: *Sigillum Procopii Dei gratia tertiogeniti Marchionis Moraviæ.*

*n*) Bulla Pontif. apud de Rubeis in monum. Eccl. Aquilej. ad an. 1387.

*o*) MS. Balbini Epit. rer. Boh. L. IV. c 9. p. 458. ubi *Znoymæ Princeps* dicitur Procopius. Et litteræ Procopii Marchionis apud Pezium T. VI. Cod. diplom. P. III. p. 125.

*p*) Dipl. utriusque apud Sommersberg rer. Sileſ. T. I. p. 964. Et dipl. Caroli Imp. apud Pelzel in vita Caroli n. 289. item teſtamentum Joannis Marchionis Morav. ibid.

*q*) Dobner mon. ined. T. IV. p. 360. — ubi familiarum nobilium, jam dudum in Moravia florentium, refert nomina.

*r*) In libro Pamatkarum Morav. ubi Capitaneus Moraviæ legitur, & quidem familiæ Berkianæ.

Aquisgrani, ubi eidem, ac Reginæ *Joannæ* corona Imperii fuit impoſita. *s*) Auctus dein *Jodocus* eſt novis a Cæſare ditionibus. *Joannes* enim Marchio mutuos dederat ſexagies quater mille aureos ungaricos, ſive bohemicos fratri ſuo *Carolo*, qui cenſitum loco oppignoravit *Jodoco* Sileſiæ urbes Glacium, Frankſteinam, Habelſchwerdam, & Neopaczkaviam eouſque retinendas, dum ſumma hæc illi, aut ſucceſſoribus numeretur. Brunæ. *t*) At heus! natura deficiens admonuit *Carolum Cæſarem* proximum vitæ finem adeſſe. Hinc ditiones ſuas inter filios ita partitus eſt, ut Romanorum Rex *Wenceslaus* Bohemiam, & Sileſiam, *Sigismundus* Marchiam Brandeburgicam, *Joannes* Suidnicium, Ducatum Görlicenſem, & Luſatiam obtinuerit. Quibus conſtitutis *Carolus Imperator*, ſi quisquam, ſapiens, prudens, & eruditus vitam reddidit Pragæ, ingenti Bohemiæ, ac Moraviæ jactura, immortali nominis ſui gloria. *u*) A morte patris *Wenceslaus IV.* regnum Germaniæ, & Bohemiæ adminiſtravit, atque in comitiis Francofurti habitis *Marchionem Jodocum* Imperii Romano-Germanici *Vicarium* conſtituit, qui *Urbano VI.* pontificiam dignitatem contra *Clementem VII.* Antipapam vindicavit. *x*) Pace Eccleſiæ reddita, *Jodocus* Brunam redux non modo ratam habuit, ſed tabulis etiam Marchionatus inſeri præcepit donationem *Alberti a Sternberg*, Episc.

*A. C.* 1378. 7. *Maji.* — 29. *Novembr.* — 1379.

P 3 Li-

*s*) Pelzel in vita Caroli p. 903. ſeqq.

*t*) Sommersberg. l. c. T. I. p. 962. ſed perperam ad añ. 1368.

*u*) Pelzel in vita Car. IV. p. 942. ſeqq. ubi & funeris apparatum, & præclaras Caroli virtutes præclaro deſcribit calamo.

*x*) Raynald. Añal. Eccleſ. ad hunc añ. Baluzius collect. act. vet. p. 590. Schmid Geſchichte der Deutſchen. IV. T. p. 9.

Litomiſslienſis. Emerat nempe *Sternbergius* a Baronibus Willemburgicis Moraviæ bona Do-
28. *Septembr.* lan, Thowerz, Moraviczan, & Polonin, eaque Carthuſiæ *Rubi B. V. Mariæ*, in Bohemia haut procul Litomiſslio ad arcem Trz'ek a ſe fundatæ liberaliter ceſſit. *y*) *) Quam ceſſionem ſuis poſtea litteris firmavit *Alberti Sternbergii* in cathedra Litomiſslienſi ſucceſſor *Joannes Sobieslaus*, *Jodoci*, & *Procopii* Marchionum frater, in-
*A. C.* 1381. ſuper & jus patronatus in Moraviczan ad ean-
8. *Januarii.* dem Carthuſiam transtulit. *z*)

XLIV. Hæc inter munere Promarchionis Moraviæ jam inde ab anno 1380. fungebatur *Beneſſius de Wartenberg*; *a*) ſegnitia vero Regis *Wenceslai* in Bohemia non minus, quam Imperio, omnia in pejus ruere videbantur. *b*) Quapropter Hungari, nihil opis a Wenceslao Moravis accedere poſſe rati, neque adhuc experti vir-

*y*) Dipl. ap. Pezium T. VI. cod. diplom. P. III. pag. 65. — 67. Et Kurzgefaßte Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 85.

*) *Sternbergius* hic idem eſt, qui año 1371. fundavit Sternbergæ Canonicos regular. Lateran. Nempe varias ob cauſſas, deſerto Archiepiſcopatu Magdeburgenſi, ad Litomiſslienſem Epiſcoparum rediit. *Vid. Zedleri Lexicon univ. voc. Albertus.* Mortuus eſt año 1379. ut patet ex Jodoci diplomate hujus añi, ubi eum appellat *quondam Litomiſslienſem Epiſcopum*, ſepultusque Sternbergæ in cœnobio, quod condidit. *Vid. Balbin. in vita Arneſti.* L. *III. p.* 279.

*z*) Pezius l. c. p. 68. ubi refert litteras Joañis Sobieslai in epiſcopali caſtro *Trcz'ka* (hodie Trzek) datas.

*a*) In libro D. de Sternberg reg. Tabb. Morav.

*b*) Struvius l. c. Period. IX. pag. 649. — Adauctus Voigt Beſchreibung der B. M. T. II. p. 180.

virtutem Marchionum Moraviæ; *Stephano Kontio* Duce in Moraviæ fines irruunt, totamque regionem, Hunnobrodæ, & Hradiſtio proximam, hoſtilem in modum & igne, & rapinis vaſtant. At male eis cecidit prædatoria hæc incurſio. Marchiones enim ad vindicandam injuriam ultricia arma capiunt, parique feſtinatione Proceres armatos ita diſtribuunt, ut hoſtis reditu intercludi queat. Cremſirii conveniunt alii, ſeque copiis *Petri Epiſc. Olomucenſis* conjungunt; alii ad vicum Malenovitz occulto itinere convolant; Marchiones ipſi oppidum Koricz'an inſident, omnesque pariter hoſtilia agmina circumcludunt. Hungari ſpe omni reditus inciſa, acerrime quidem incurrunt in Moravos; ſed a condenſis eorum aciebus fortiſſime reprimitur impetus, ortoque cruento utrimque prælio, amplius quatuor millia hoſtium cæſa, ac totidem fere capta fuerunt. Cæſorum prædam, ac manubias *Jodocus Marchio* diſpertivit militi, ſpolia & rapinas expilatis reſtituit, captivos donavit nobilibus Moravis. E quibus militari fortitudine eminuerunt: *Bohuslaus de Boskovitz, Gvillelmus de Cz'ernahora, Haſsko de Kravihora, Georgius de Kunovitz, Petrus Zierotinsky de Roſitz, Mileta de Cymburg, Joannes de Straz'ek, Prz'emislaus de Wickow, Joannes Kraliczky de Krſovitz, Bohuslaus de Pruſſinovitz, Kunata de Sternberg, Zbynko, & Brezek fratres Dubravicii, Matthias de Svabenitz.* c) A. C. 1382.

P 4 Pla-

c) Hagek ad hunc annum. Dubrav. hiſt. Bohem. L. XXIII. init. — Peſſina Mart. Mor. p. 438. — Dubravius quidem Epiſcopum Olomucenſ. tum ponit *Joannem Novoforenſem*; ſed hic jam anno 1380. obiit. Itaque *Petro Epiſc. Olom.* bellum hoc geſtum eſt, etſi ſcriptores Hungarici apud Schvandnerum, uti & Bonfinius, de illo tanquam odioſo ſilent.

Plagam hanc culpa Hungarorum contractam (neque enim incurſio facta conſcio Rege fuit) diſſimulatione texit *Ludovicus* Rex Hungariæ, qui & anno eodem mortem occubuit. *d*) Sequentibus tamen annis, regnante *Maria* Ludovici filia, cœperunt denuo hoſtiles utrimque incurſiones, bellicique tumultus. Gliſcebant enim hiſce annis graves in regia Bohemiæ familia diſſenſiones, ac *Sigismundus* Brandeburgi Marchio cum Marchionibus noſtris altercabatur plures ob cauſſas, quarum præcipuæ erant: libera, & propria poſſeſſio bonorum in finibus Auſtriæ, & Moraviæ ſitorum; nec non ſolvendum æs alienum, quo *Sigismundus* Willhelmo Sternbergio Zlinii Domino, & Marchionibus Moraviæ ſe obſtrinxit, ut Hungariæ regnum jure conjugis ſuæ *Maria* contra æmulos retineret. *e*). His diſſidiis nondum compoſitis, Jodocus Marchio oppidum Napagedl cum munitione, aliisque prædiis poſſidendi jus *Erharda de Kunſtad* conceſſit, quod deinde conſenſu utriusque Marchionis noſtri etiam ad jus vendendi, oppignorandi, & commutandi extenſum. *f*) Tandem vero diſſidentium Principum compromiſſo arbiter Rom. & Boh. Rex *Wenceslaus* litigio finem impoſuit; *Sigismundus* obtinuit Hungariæ coronam, gens Morava, & Hungara, extinctis veteribus odiis, comiter pacem coluit. *g*). Hanc dein ſtabilivit *Sigismundus* Hung. Rex, quum *Jodoco* Marchioni, ut alienum æs diſſolveret, Marchiam Brandeburgicam conſenſu *Regis Wenceslai*

(margin: *A. C.* 1385. — beside "dum æs alienum")
(margin: 1386. 1. *Februarii.* — beside "Marchio oppidum" / "aliisque prædiis")
(margin: 11. *Maji.* — beside "arbiter Rom.")
(margin: 1388. — beside "dein ſtabilivit")

*d*) Hagek & Dubrav. l. c.

*e*) Dobner mon. ined. T. IV. p. 377. & in notis littera *b*. Item Balbin. Dec. I, L. VIII. p. 177.

*f*) Sommersberg. rer. Sileſ. T. I. p. 964.

*g*) Litteræ Comprom. ap. Balbinum l. c. Peſſina Mart. Mor. p. 439.

*ceslai* oppignoravit. *h*) Inde Marchio noſter a Brandeburgenſibus ſacramentum exegit, eorum Epiſcopi, & capituli privilegia omnia firmavit Berolini, atque hoc deinceps titulo utebatur: *Jodocus Dei gratia Marchio Brandeburgicus, Marchio, & Dominus Moraviæ, S. R. I. Archicamerarius. i*) In Moravia poteſtatem fecit Religioſis Carthuſiæ ad Litomiſslium a Sternbergio Epiſcopo fundatæ, ut relicto in Bohemia monaſterio nondum perfecto, aliud *Vallis Joſaphat* dictum, Dolainiæ ad Olomucium ædificarent, ejusque templi fundamento primum ipſe injecit lapidem. *k*) Permiſit etiam, ut *Beneſſius de Kravarz*, Dominus Chrumpnawii, & Fulnecæ, Canonicos regulares Lateranenſes S. Auguſtini Fulnecam induceret, eisque ſuſtentandis congruos aſſignaret reditus. *l*) *A. C.* 1389.

XLV. Graviori dein negotio explicando neceſſaria fuiſſet *Jodoci Marchionis* opera. Mortuo enim *Urbano VI.* Papæ ſuffectus Romæ eſt *2. Novembr.*

*Bo-*

*h*) Dobner l. c. pag. 378. Lenzens Brandenburg. Urkunden P. I. p. 221. Gerkens Entwurf der Geſchichte Jodocus als Markgrafens von Brandenburg. T. I. L. X. ad an. 1382. Quæ autem ſumma æris alieni fuerit, non conſtat. Plerique ſcriptores aſſignant viginti millia aureorum Boh. id quod exiguum videtur, ut tota Marchia Brandeburgica pignus foret. Vid. Adauctus Voigt. l. c. p. 205.

*i*) Dobner l. c. Vignierius ex Archivo D. Virginis. Et Struvius l. c. p. 632.

*k*) Pezius T. V. cod. dipl. P. II. p. 77. & ibid. P. III. p. 93. Plura de hoc monaſterio tandem Olomucium translato, & noſtra ætate abolito Kurzgefaßte Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 87.

*l*) Kurzgefaßte Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 97.

*Boniſacius IX.* ac ſuperſtite etiamnum in Gallia *Clemente VII.* Antipapa, recruduit ſchisma Eccleſiæ. Promiſerat ergo *Wenceslaus Rom. Rex*, legatis ſuis Romam miſſis, tum ad capienda Imperii inſignia, tum ad ſchisma penitus abolendum in Italiam ſe venturum; interea vero
*A. C.* 1390. *Jodocum Marchionem*, Vicarium ſuum, eodem miſſum iri. Sed quemadmodum Rex ipſe per inertiam promiſſis non ſtetit, ita *Jodocum* in Italiam non miſit. *m*) Quin potius otio & ſaginæ deditus, bello, ac cædibus Romanum Imperium ardere ſivit, Bohemiam multa crudelitate afflixit, cujus inter alia *S. Joannis Nepo-*
1393. *muceni* in fluvio Moldava ſubmerſio luce cla-
23. *Martii.* rius eſt documentum. *n*) Communem hanc Imperii, & Bohemiæ calamitatem, pro eo ac debuerant, graviter, moleſteque tulerunt *Jodocus*, & *Sigismundus*, habitaque deliberatione cum Baronibus Bohemis, *Wenceslaum* Beraunæ convivam capiunt, atque in caſtro Pragenſi, ut *pa-*
1394. *cem, & juſtitiam redderet*, honeſtæ tradunt cu-
8. *Maji.* ſtodiæ. *o*) Mox regni Ordines, ac præcipui Nobiles captivo Regi ſunt Auctores, ut Moraviæ Marchionem *Jodocum* Bohemiæ Staroſtam, ſeu Præfectum conſtituat. Quibus Rex non modo annuit, datisque litteris, *Jodoco* id muneris

*m*) Raynald. l. c. ad hunc añ. n. 3. ſeqq. Struvius l. c. p. 648. Balbin. Epit. p. 396.

*n*) Balbin. Epit. pag. 399. Struvius l. c. p. 650.— Adauctus Voigt Beſchreibung der B. M. II. Th. p. 181.

*o*) Beneſſ. Dobneri mon. ined. T. IV. p. 64. Baroſſek ibid. T. I. Anonym. ibid. T. III. & alii paſſim. Sed duplex tantum Wenceslai Regis fuit captivitas, ut demonſtrat D. Pelzel Diſſert. Born. T. IV. Diplomatiſche Beweiſe von der Gefangennehmung des K. Wenzels. p. 18.

neris impoſuit, ſed etiam Alſatiæ eundem præfecit. *p*) Neque adverſa communi bono fuiſſent hæc conſilia, niſi eadem præpediviſſent *Wenceslai* frater *Joannes Dux*, & *Procopius Marchio*, qui collectis undique copiis, Pragam moverunt, ut Regem in libertatem adſererent. Tum enim Barones Bohemi, obſidionem veriti, clam tradiderunt Regem Roſenbergiis Dominis, a quibus in Auſtriam uſque deportatus, ac tandem pactis inter *Joannem*, *Procopium*, *Sigismundum*, & *Jodocum* initis, redditus libertati fuit. *q*) At 3. *Auguſti.* vel ideo, quod *Procopius Wenceslao* Regi ſtuderet, acerba inter Marchiones Moraviæ exarſerunt odia. Quorum metu Anna illorum ſoror, cum *Petro*, & *Joanne Sternbergiis* ita demerita *A. C.* 1395. *Procopium* fuit, ut litteris præter alia promitteret 20. *Januarii.*, ad mortem uſque Annæ bona illius ſuo præſidio tegenda. *r*) In gratiam dein rediit *Rex Wenceslaus* cum *Sigismundo*, & *Jodoco*, ex quibus illum poſtea Imperii Vicarium nominavit. *s*) Quum vero ob ſævitiam, ignaviamque ſuam omnibus Ordinibus ſe inviſum ſentiret, eundem *Sigismundum* Regem, noſtroſque Marchiones 1396. delegit arbitros, quorum conſilio factum, ut Ordines regni ſe placabiles *Wenceslao* præberent. *t*) Inde judicia Bohemiæ maxima auctoritate fiebant, quibus Marchiones *Jodocus*, 1397. & *Procopius* cum Bohemis Baronibus præfuerunt.

---

*p*) Pelzel l. c. p. 32. Et Urkunde n. 7.

*q*) Pelzel l. c. pag. 32. Beneſſ. & Bartoſſek ap. Dobner l. c.

*r*) Litteræ Cojetinii datæ apud Dobner mon. ined. T. IV. p. 383.

*s*) Dobner l. c. Gottlob Böhms Comment. de Sigismundo S. R. I. Vicario generali. Adauctus Voigt l. c. p. 206.

*t*) Compromiſſum Wenceslai in hos arbitros ap. Lunig C. G. D. T. I. p. 1407.

runt. u) Nec turbulenti quid actum eo tempore in Moravia, ubi *Kravarz'ios*, ac *Sternbergios* tum longe ampliſſimas tenuiſſe poſſeſſiones; *Petrum de Sternberg* Annæ conjugem obiiſſe, ejusque heredes *Marquardum*, & *Joannem de Sternberg* ex fratre nepotes ad ſolvenda illius debita obſtagio (Einlager) ſe obligaſſe; Annam viduam de bonis dotalibus libere diſponendi a Marchionibus noſtris impetraſſe litteras; denique *Jodocum*, & *Procopium* a morte
A. C. 1398. Joannis Görlicenſis, Marchiæ Brandeburgicæ, Ducatui Görlicenſi, & inferiori Luſatiæ (permiſſu *Wenceslai*, & *Sigismundi* Regum) jura dediſſe: ex veterum monumentis diſcimus. x)

XLVI. At enim miſera, & luctuoſa acceſſere tempora, quibus Bohemia primum, dein & Moravia fuit afflicta, & conquaſſata. Nempe Electores ignavum *Wenceslai* regimen per-
1400. tæſi, a ſumma dignitate Imperii eum ſubmovent, ac *Rupertum*, *Palatinum* Romanorum Regem eligunt. y) Quod quidem acerbo tulerunt animo *Sigismundus* Hung. Rex, & *Jodocus Marchio*, opemque ſuam *Wenceslao* offerebant, ſed quum ipſe de vindicando Germaniæ regno
1401. parum eſſet ſollicitus: ille copias ſuas reduxit in Hungariam, iſte *Wenceslai* hoſtibus facilem ſe præbuit. z) Altero dein anno uterque rurſum

u) Balbin. Epit. pag. 400. ex vetuſtis regni tabulis.

x) Dobner mon. ined. T. IV. pag. 376. — 396. Hofmann ſcript. rer. Luſat. T. II. p. 20. Lexicon univerſale Zedleri voc. Lauſitz, & Brandenburg. de *obſtagio* vid. Joh. Hübners Staats- Zeitungs- Lexicon voc. Einlager.

y) Schmid Geſchichte der Deutſchen, P. IV. p. 37.

z) Struvius l. c. p. 657. — 669. Bartoſſek Dobneri T. I. p. 214.

ſum decrevit in Germaniam, & Italiam cum exercitu movere *Wenceslai* cauſſa, modo is certas ad conditiones accederet. Quibus rejectis, *Sigismundus* Regem inglorium capi, ac paullo poſt Viennam abduci jubet, ab Alberto Auſtriæ Duce cuſtodiendum. *a*) Secundam hanc *Wenceslai* captivitatem, conſcio *Jodoco* factam, *Procopius* Marchio ægre admodum concoxit; opem tamen eidem ferre haut potuit, quod diſſidiis Iglavienſes inter, ac gentem Leskovetiam in Moravia ſedandis occuparetur. Quippe *Hermannum de Bukova*, affinem *Sigismundi de Rottenſtein* (Roſſtein ad Telczium) ob facinus quoddam Iglaviæ patratum, cives miſerunt in carcerem. Procopius captivum eduxit quidem e cuſtodia; nihilominus *Rottenſteinius*, & Agnati *Leskovetii*, injuriam ulturi, Iglaviam ex improviſo adoriuntur, *b*) nec niſi carcere, & pecunia multati, reſipiſcunt. Interea *Jodocus* Marchio familiæ *Tettau de Tettove* (hodie Illuſtriſſimæ ſtirpis Kinskiorum) Brunæ teſtimonium dedit avitæ nobilitatis, quam illa productis quoque Regum Bohemiæ *Joannis*, & *Caroli IV.* diplomatis, rite probaverat. *c*) Quum vero *Sigismundi*

*A. C.* 1402. 29. *Aprilis.*

20. *Decembr.*

*a*) Pelzel cit. Diſſert. p. 44. & Hiſt. Boh. p. 288.

*b*) Paprocius Spec. Mor. f. 388. & Peſſina Mart. Mor. p. 441. Unde liquet inter alia *Procopii* bona & Iglaviam fuiſſe.

*c*) Dobner mon. ined. T. IV. p. 397. Item Lexicon univ. Zedleri voc. *Tettau*, & *Kinsky*. Enituerunt autem noſtra, patrumque memoria ex hac familia, atque immortalem nominis famam adepti ſunt duo Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi Domini *Franciſcus Udalricus*, & *Norbertus Octavianus Kinsky* S. R. I. Comites de Wichinitz, & Tettau, Domini in Chlumetz, aurei Velleris Equites, S. C. R. M. actuales intimi Conſiliarii &c.

Ho-

*mundi* partibus aſſiduo faveret *Jodocus*, mobilem nimis cum *Procopio*, *Wenceslai* ſtudioſo, geſſit pacem. Quin potius inveteratum ſorbens odium, jam tum de bello cogitabat; ideoque
*A. C.* 1403. a civitatibus Marchiæ Brandeburgicæ 750. marcas exegit, ac binis penſionibus obtinuit. *d*) Acceſſit tandem diſcordiæ ſeminarium, poſteaquam Auſtriæ Ducum favore, *Wenceslaus* Bohe-
11. *Novemb.* miæ regno fuit redditus. Hic enim, ut teſtatum faceret, quo eſſet animo in *Sigismundum*, & *Jodocum*, ſucceſſorem ſuum nominavit *Procopium*, idque ocyus palam fieri voluit. Sed adverſantibus regni Proceribus, nominatio illa effectu ſuo caruit; *Jodoci* vero tantopere incendit iram, ut compreſſa adhuc, & tacita odia in atrox eruperint bellum, Moraviæ triſte imprimis, & exitioſum. *e*)

XLVII. *Jodocus* enim fratrem ſuum paterna hereditate, quam in Moravia tenebat, exuere ſtatuit apud animum. Hinc ſancitum cum *Sigismundo* Hung. Rege fœdus renovat, ejus-

---

Horum prior tot legationibus, præcipue Neomagenſi, magna in Cæſarem fide, magnoque reipublicæ bono peracta, inclytus, non ſine gravi *Leopoldi M. Imp.* mœrore obiit año 1699. die 27. Febr. Poſterior vero unam trium Imperatorum *Leopoldi M.*, *Joſephi*, & *Caroli VI.* gratiam colligens, inter fulgentiſſimos aurei velleris Equites adſcitus, primum poſt Duces aureo vellere inſignes locum occupavit munificentia Caroli VI. Imp. Tandem vero die 6. Jan. 1719. defunctus incredibile ſui apud omnes reliquit deſiderium. *Vid. Lexicon Zedleri v. Kinsky*, & *Sommersberg T. II. rer. Sileſ. præf. p.* 6.

*d*) Dobner mon. ined. l. c. p. 397.

*e*) Pelzel cit. diſſert. *Peſſina* l. c. *Provin.* ſid. Morav. p. 145.

ejusque cauſſa etiam Auſtriæ Dux *Albertus IV.* ad ſocietatem armorum ſe applicuit. *f*) Tanti auxilii certus bellum civile orditur, *Znoyma Procopii* ſede, per ejus abſentiam occupata. *Procopius* ut erat vir ſtrenuus, & bellicoſus, vim vi repellere coactus, copias, quam potuit maximas, in Bohemia, & Luſatia collegit, & acceptis a *Wladislao* Poloniæ Rege auxiliis, in Moraviam feſtinat. *g*) Mox præcipuis militiæ Ducibus *Henrico Dürnteüfel* (vulgo Suchý Čert) & *Joanne Sokol* Znoymam aggreditur, factoque in muros impetu, præſidiarios e ſtationibus depellit, atque in arce perfugium cogit quærere, ubi aliquamdiu reſiſtentes, ſe ſe arbitrio victoris tradiderunt. Urbe, & arce occupatis, *Procopius* non Auſtriacos modo, ſed Moravos etiam ſibi adverſarios, hoſtiliter perſequebatur, ac miſſis quaquaverſum expeditis equitibus, prædas omnibus in rebus apertiſſime fecit. Quæ prædandi licentia quum exiguo operæ pretio cohiberetur ab Auſtriis, & Moravis; *Jodocus* Auſtriaco milite adjutus, Znoymam obſidione cinxit, atque oppugnare inſtituit. *h*) Primo ſtatim die milites acerrimo impetu involant in muros; ſed defenſores incurſionem lapidibus, ac telis fortiter propulſant. Reſtauratur iterum iterumque impetus; pari nihiloſecius Marte pugnatur, utrinque multis occiſis, multis vulneratis. Advehitur Bruna ingens quædam arietis moles, quæ muris aptata faberrime, obſeſſorum perculit animos; at paullo poſt auda-

A. C. 1404.

*f*) Roo hiſt. Auſtr. L. IV. p. 137. Schezius hiſt. Duc. Stiriæ P. II. p. 64.

*g*) Cuſpinianus de Cæſarib. in Jodoco. Dlugoſſus hiſt. Polon. L. XI. pag. 211.

*h*) Schezius l. c. Peſſina Mart. Mor. p. 444.

audaciores quidam, *Joanne Sokolio* duce, ſilenti agmine portis egreſſi, cuſtodiis, vigiliisque diffugientibus, arietes, ac machinas obſidionales ſecuribus, & dolabris diſſecant, cum manipulis e proxima ſtatione accurrentibus velitationem faciunt, dum *Sokolius* accepto vulnere, juſſit receptui canere. Quapropter efferati ira Jodociani, ex aggeribus miſſilia tela, tubosque pice, & ſulfure plenos in urbem adeo crebris jactant vicibus, ut circumſeſſi colluctari cum hoſtibus, & ignibus ad noctis uſque medium cogerentur. Immo etiam novo cum exercitu advenere Dux Auſtriæ *Albertus*, & Hung. Rex *Sigismundus*, Znoymam arctiore obſidione preſſuri. *i*) At nequaquam concidit animo *Procopius*, qui ad omnem fortunam paratus, omnia ferendæ obſidionis neceſſaria tanto curabat ſtudio, ut *Sigismundus* Rex difficiliorem opinione ſua oppugnationem experiretur. Iterum ac tertium omni arte periclitatus in urbem aditum fuit, majore accepta, quam illata clade. Poſtremum & ipſe, & Auſtriæ Dux pocula hauſerunt (ignotum eſt, quo miſcente) veneno infecta. Malo huic medicinam reperit *Sigismundus*; Albertus autem Clauſtro-Neoburgum de-
25. *Auguſti.* latus, eidem ſuccubuit. *k*) *) Inſidiis territi

*Si-*

*i*) Roo hiſt. l. c. p. 138. Cuſpin. & Schezius ll. cc. Peſſina l. c. p. 445.

*k*) Cuſpinian. *Roo*, Schezius, & alii paſſim.

*) Gerard. de *Roo* Sereniſſimi Archiducis Ferdinandi olim Bibliothecarius hiſt. Auſtr. L. IV. p. 139. teſtatur, de morte Alberti hujus anno 1404. conſecuta ſcriptores convenire. At Hagekus hiſt. Boh. Welleslavinus Calendar. ad III. Idus Julii, Beczkovsky in Chron. Boh. Peſſina Mart. Mor. p. 446 ſeqq. mortem ejusdem Alberti IV. Auſtriæ Ducis anno 1406. ſtatuant. Nempe

*Sigiſmundus*, & *Jodocus* ſoluta urbis obſidione inducias paciſcuntur; vindictam vero meditantur in Marchionem *Procopium*, quem potionis venenatæ auctorem crediderunt. Et *Sigismundus* quidem cum copiis ſuis in Bohemiam irrupit, ubi adverſarum partium bona devaſtavit. *l*)

XLVIII. *Procopius* interim, commiſſa Ducibus ſuis Znoyma, in Luſatiam conceſſit, atque expeditis ibidem negotiis a Rege *Wenceslao* impoſitis, ad arcem munitiſſimam Bezdiez in Bohemia divertit. Quo per exploratores cognito, Rex *Sigismundus* magnis itineribus eam ad arcem contendit, caſtrisque ibi poſitis, *Procopium* familiare ad colloquium evocat. Is de incolumi reditu accepta fide, haut gravatim ad prætorium Regis intrepide accedit; ſed vixdum cœpto colloquio, prætoriani milites ſub ſpecie tumultus, irruunt in prætorium, *Procopium* vinciunt catenis, atque e conſpectu Regis abducunt, etſi fidem ſibi datam imploraret. Avectus deinde fuit, jubente *Sigismundo* Brunam in carcerem, ubi Carthuſiæ Dolanenſi bona ad caſtrum Tepenez ſpectantia litteris publicis contulit, *m*) ac tandem ſeu fame, ſeu veneno exſtinctus, in monaſterio Carthuſienſi prope Brunam ſepultus eſt. Tantam vindictæ cupidinem concepta peperit ſuſpicio, ut Principem e medio tolleret tum forma, & proceritate cor- *A. C. 1405. 15. Junii.*

Q po-

pe confuderunt Albertum cum Willhelmo Stiriæ Duce, qui pro Alberto V. ſeu poſtea Alberto II. Imperatore, tunc non niſi decenni, ut tutor adminiſtrabat Auſtriam. Is enim Willhelmus anno 1406. mortuus eſt, ut teſtatur idem Roo l. c., & Schezius l. c. p. 66. item Zedlerus Lexic. voc. Steyermark.

*l*) Beneſſius Dobneri mon. ined. T. IV. p. 65.

*m*) Pezius l. c. p. 125.

poris, tum magna ſcientiarum cognitione, ſolerti ingenio, & facundia præditum, tum denique arte militari inſtructiſſimum. *n*) *) Enimvero tam atrocis facinoris, fidei nimirum per nefas violatæ, rumor ubique locorum vulgatus, Bohemorum, & Moravorum animos non parum a *Sigismundo* Rege avertit, ut adeo haut mirum, ſubinde Moravos *Wenceslao* Boh. Regi potius, quam *Sigismundo* res ſuas ſubmiſiſſe. Hinc etiam factum, ſi Hageko credimus, ut redeuntes per Moraviam onuſti præda Hungari, partim a Mezericenſibus inſidiis, partim a Dominis Taſſovii, Mitroviæ, & Kravihoræ ingenti clade haut procul Taſſovio afficerentur. *o*) Quis inter hæc Marchioni *Jodoco* fuerit animus, ex eo facile conjici poteſt, quod a morte Procopii fratris pleraque ejus bona occupaverit. Quum vero ſub id tempus jam in Marchia Brandeburgica, jam in Luſatia gravibus diſtineretur curis, *Ladislaum de Kravarz'* Promarchionem Moravis dedit, Znoyma in hoſtium manibus aliquamdiu permiſſa. *p*) Hanc nempe urbem Duces olim *Procopii Marchionis* non ſolum in poſſeſſione retinuerunt, ſed facta etiam incurſione in Auſtriam omnem inter Recium, & Laam

*n*) Cuſpin. & Schezius l. c. Balbin Epit. pag. 458. Peſſina Mart. Mor. pag. 447.

*) Balbinus quidem Epit. p. 458. ait mortuum eſſe Procopium anno 141.. Adauctus Voigt Beſchreibung Böhmiſch. Münz. T. II. p. 213. año 1413. At præplacet ſententia Peſſinæ l. c. quum ab año 1405 nullæ amplius legantur Procopii litteræ, nullaque in hiſtoriis de eodem mentio deinceps occurrat.

*o*) Hagek hiſt. Boh. ad añ. 1401.

*p*) Weleslavinus Calendar. hiſt. ad IV. Calend. Jun. Et Kniha Towačowſká fol. 22.

Laam regionem late populati ſunt. *q*) Immo *Hynko*, ſeu *Henricus Dürnteüſel*. Auſtriacis plura eripuit caſtra, quæ tamen *Willhelmus* Stiriæ Dux, Alberti V. pupilli tutor, armata manu denuo recuperavit. Mortuo dein *Willhelmo*, *Joannes Sokol* oppidum Auſtriæ Laam aſtu occupat, & ſelecto ſuorum agmine tuendum ſuſcepit. Inde variis excurſionibus vaſtitatem in agris vicinis reddidit, quam robuſto etiam exercitu prohibere *Leopoldus*, alter Alberti tutor quum non poſſet, ſæpius cæſis ac fugatis Stiriis, & Auſtriacis; pacem, atque oppidi Laæ reſtitutionem 30. aureorum millibus (50. numerant alii) mercari a *Sokolio* cogitur. Pretio hoc pacatus *Sokol* fuit, ac poſtea Leopoldum in ſopienda Auſtriacorum ſeditione plurimum adjuvit. *r*) Tanto autem licentius quaquaverſum in Moravia ipſa *Henricus Dürnteüſel* prædas faciebat, quibus cohibendis adeo non erat *Ladislaus de Kravarz*, ut Znoyma prædonum ſedes evaderet. Tandem contubernales hos pertæſi Znoymæ cives, veriti etiam, ut ne ipſi de fortunis & vita periclitarentur, ſi quando urbs vi occuparetur; initis clam conſiliis, ſe ſuaque *Jodoco* Marchioni tradere conſtituunt. Itaque pacti prius tam vitæ, quam fortunarum ſuarum incolumitatem, abſente prædandi cauſſa *Henrico Dürnteüſelio*, *Jodocum* ſuum legitimum Dominum cum armatis Znoymam introducunt. Prædonibus, qui poterant capi, aut laqueo, aut gla- A. C. 1406.

 dio

*q*) Peſſina l. c. pag. 447. apud, quem *Hynko de Gclaſtein* idem eſt, quem Hagek ad añ. 1400. & Weleslavinus l. c. ad III. Idus Julii *Henricum* *Dürnteüſel* appellant. — Vid. & Peſſinæ Prodr. ad añ. 1405.

*r*) Schezius l. c. p. 65. — 68. Roo l. c. p. 141.

dio ſublatis, *Dürnteüfel* evanuit; *Sokolius* impunitatem a Marchione impetravit. *s*)

XLIX. Quietis poſtea diu licuiſſet eſſe
A. C. 1408. Moravis, niſi pacis, atque otii turbo, & tempeſtas *Joannes Huſs*, natione Bohemus, tumultus graviſſimos conflaſſet. Hic enim jam anno 1400. in Pragenſi Univerſitate magiſter, & eccleſiaſtes egregius, primum vitia populi, & cleri fervido dicendi genere inſectabatur; incautius dein irritatus, propugnavit impia *Wicleffi* dogmata, quæ calamo ſuo in Moravia etiam diſſevit. Libros nimirum *Wicleffi* aliquot in linguam slavicam translatos, vel magni muneris loco donavit non Bohemis ſolum Proceribus, ſed & quibusdam nobilibus Moravis; atque
1409. adeò ad Marchionem *Jodocum* miſit quatuor libros *Trialogi* in vernaculum verſos, eosque maxime venenatos. *t*) Munus hoc peſſimum dubio procul *Jodocus* Marchio tradidit *Zbinconi* Archiep. Pragenſi, qui anno ſequente amplius ducenta Wicleffi volumina palam combuſſit; ſed paria non fecerunt Moravorum alii, ut triſtis poſtea eventus docuit. *u*) Hoc interim tempore graves inter *Wladislaum* Poloniæ Regem, & Ordinem Teutonicum diſſenſiones in Pruſſia exortæ, rurſus exciverunt *Jodocum* Marchionem e Moravia in Marchiam Brandeburgicam, ne quod periculum eidem reipublicæ crearetur. Hinc Tangermundæ aliquantum moratus, civitatis Stendal immunitatem a telonio confirmavit. *x*) Quum vero Poloniæ Rex litis

*s*) Peſſina l. c.
*t*) Cochlæus hiſt. Huſſit. L. I. p. 15.
*u*) Aeneas Silvius. cap. 35.
*x*) Dlugoſſus hiſt. Polon. L. X. ad hunc añ. Dobner mon. incd. T. IV. p.

litis componendæ arbitrum delegiſſet *Wenceslaum* Boh. Regem, is *Jodoci* potiſſimum opera, quamvis irrito conatu, utebatur. *y*) Bellum igitur Pruthenicum exarſit, in cujus ſocietatem a *Wladislao Rege* vocatus rerum geſtarum fama celeber *Joannes Sokol*, in Pruſſia cum Moravis ſuis rem ſub quarto vexillo adeo ſtrenue geſſit, ut eum Rex dignum judicaret, quem caſtro Radzim præficeret. Sed aliquanto poſt Thoruni a civibus in convivium exceptus, ac venenato paſtus lucio, Dux fortis, & animoſus occubuit. *z*) Ita Moravorum virtus *Sokolio* gloriam, gloria invidos peperit. *A. C.* 1410.

L. Nec res ulla ad virtutem ea ætate defuit *Jodoco Marchioni*, cui iccirco Principes Imperii deſtinarunt faſtigium imperialis dignitatis, etſi potentem haberet æmulum Hungariæ Regem *Sigismundum*. Mortuo enim Romanor. Rege *Ruperto*, *Joannes* Elector Moguntinus comitia Francofurti habenda indixit. Convenerunt ſtato die Electores: Moguntinus, Trevirenſis, Colonienſis, & Palatinus; *Wenceslaum* Boh. Regem, *Rudolphum* Saxoniæ Ducem, & Moraviæ Marchion. *Jodocum*, qui Brandeburgi- 18. *Maji.* 1. *Septembris.*



*x*) p. 402. Ibid. etiam p. 401. profert litteras Abbatis monaſterii S. Mariæ Virginis in *Trebicz*, & duorum Præpoſitorum S. Benedicti in *Myerſin*, & *Luba* Olomuc. Diœceſis hoc anno 1409. datas. Monaſterium Trebiczenſe turbis Huſſiticis penſundatum, eo loco ſteniſſe paſſim dicitur, ubi hodie arcem videre eſt; *Lub* clauſtrum ad Brunam ſitum fuiſſe, ait Pulkava ad añum 1235. de *Myerſin* non conſtat.

*y*) Dlugoſſus l. c. L. XI. ad hunc añ.

*z*) Idem l. c. p. 240. & 287. ubi addit filios Sokolii Nicolaum, & Jaroslaum, Cracoviæ a Wladislao Rege fuiſſe educatos.

cum electoratum pignoris jure poſſidebat, adeiſſe prohibuerunt turbæ Pruthenorum. *Sigismundus* vero Hung. Rex, ut verus heres Marchiæ Brandeburgicæ, ad ea comitia miſit legatum ſuum *Fridericum*, Norimbergæ Burggravium, qui de jure ſuffragii Brandeburgici non modo litem *Jodoco* moveret, ſed Electores etiam in partes ſuas traheret. At diſplicuit hic ambitus Moguntino, & Colonienſi, proinde jus ſuffragii *Jodoco* proprium agnoverunt ob inveſtituram ejus cæſaream, *Sigismundi* legato ad Electorum ſenatum non admiſſo. Verum iſte ſuos fecit Trevirenſem, & Palatinum, quibuscum in cœmeterio ædis S. Bartholomæo ſacræ (hæc deſtinata electioni a Moguntino fuit oc-
20. *Septembr.* cluſa) *Sigismundum* nominavit Regem Romanorum. Contra Moguntinus, & Colonienſis, accedentibus Bohemiæ, Saxoniæ, & *Jodoci* legatis, in choro ejusdem ædis ſacræ *Marchionem Mo-*
1. *Octobris.* *r via Jodocum* quinque ſuffragiis eligunt Cæſarem, atque Ordines Imperii de hac electione certiores faciunt. Quam ſuo etiam conſenſu Bohemiæ Rex *Wenceslaus* probavit; Moguntinus vero, & Colonienſis, ut legitimam ſolenni epiſtola vindicarunt. *a*) *) *Jodocus* igitur pluribus ſuffragiis, loco legitimo, ſolennitatibus requiſitis electus *Rex Romanorum*, auctoritate re-
26. *Decembr.* gia edidit diploma, quo Archiepiſcopatus Mogun-

---

*a*) Lunig. Contin. III. Spic. Eccleſ. pag. 511. Item auctores, & diplomata ap. Struv. corp. hiſt. Germ. Period. IX. p. 680. — 684.

*) Epiſtolam hanc anonymus quidam refutare conatus eſt. At Jo. David Kœlerus in vindiciis electionis dubiæ Jodoci contra Sigismundum, Altorfii año 1726. editis eandem certis argumentis aſſerit. *Struvius l. c. pag.* 684.

guntini privilegia confirmavit. *b*) *) At enim prius, quam regnum Germaniæ adiret, dum inter applauſus Móravorum omnia itineri Francofurtum ſuſcipiendo neceſſaria parat, ſubito correptus morbo, paullo poſt Brunæ moritur annos natus LX., atque in monaſterio ad S. Thomam, funere ampliſſimo elatus, ſub ſceptro regali tumulatur. *c*) Mors Principis hujus eo gravior Moravis accidit, quod nulla relicta prole maſcula, Marchionatus Moraviæ ſub turbulentum *Wenceslai Regis* imperium ceciderit. *d*) *A. C. 1411. 8. Januarii.*

LI. *Jodoco* rebus humanis exemto, *Sigismundus* novis Francofurti comitiis Rex Romanorum renunciatus, Marchiam Brandeburgicam recuperavit; Moraviæ autem Marchionatus in fidem, & clientelam *Wenceslai* Boh. Regis ſe contulit. Hinc Rex, & Marchio *Wenseslaus* Ordines Moraviæ in ſua verba per jusjurandum adegit, & viciſſim jura, & privilegia omnia *Wencesl. IV. Rex Boh. & Moraviæ Marcb. XIV. 16. Februar.*

Q 4 Mar-

*b*) Guden. codic. diplom. T. IV. n. 29.

*) Unum hoc diploma *Jodoci Rom. Regis* hactenus innotuit. Profert quidem Goldaſtus Conſtit. Imp. T. *III* p. 424. conſtitutionem aliam *Jodoci electi Rom. Regis*; at in Commentariis de regno Bohemiæ L. *I.* pag. 59. de ea ait: " Hanc conſtitutionem eſſe ſuppoſititiam, vel ipſum *Datū in Francofurt*, evidenter ſatis demonſtrat, " quum *Jodocus* eo añо " Francofordiam non venerit; confictaque eſſe " videatur ex decretis Andreæ Regis Hungariæ año 1222. publicatis.,,

*c*) Struvius l. c. p. 682.

*d*) Peſſina Mart. Mor. p. 452. ubi recte advertit, graviter eos errare, qui *Jodocum* ætatis año 90. electum eſſe Rom. Regem ſcribunt, quum parens illius *Joannes Henricus* fuerit año 1322. natus.

Marchionatus Moraviæ confirmavit. e) Ratas
17. *Martii.* etiam habuit immunitates Carthuſiæ Dolanenſis, a Regibus, vel Marchionibus conceſſas; f)
27. *Novembr.* firmavit emporium, ſive *jus ſtapulæ* a *Carolo IV.* & *Joanne* Marchione civitati Olomucenſi datum, præcepitque omnibus Moraviæ proceribus, ut cives Olomucenſes eapropter defenderent. g) Quæ quidem prænuncia fuere felicis regiminis; ſed in Huſſi, cujus nova doctrina etiam in Moravia jam radices agebat, coërcenda audacia vel mire negligens, vel parum felix erat *Wenceslaus.* Quocirca *Sigismundum Albicum* Neoſtadii urbe Moravorum regia natum, Archiatrum ſuum, Zbinconi Pragæ Antiſtiti mortuo ſucceſſorem invitis Canonicis obtruſit. Quamquam *Albicus* frangendæ Huſſi pertinaciæ ſe imparem cognoſcens, Archiepiſcopatum Pragenſem cum Præpoſiti Wiſchehradenſis dignitate commutavit, probante ſummo Pontifice, qui eidem propterea titulum Archiepiſcopi Cæſareenſis attribuit. h) Ingraveſcebant interim diverſarum partium ſtudia in eadem Huſſi cauſſa, atque inter Moraviæ Proceres diſcordia gliſcebat. Inteſtinum ut tolleret malum *Rex*
*A. C.* 1412. *Wenceslaus* Brunæ ſancivit *Moraviæ pacem* (Land-
2. *Februarii.* fried), eamque ſigillis ſuis Nobilium præcipui firmarunt. Pacis articuli quinque erant potiſſimum. "1) Nemo alium privata auctoritate ar-
" mis

e) Weleslavinus Calend. hiſt. p. 90.

f) Pezius l. c. p. 128.

g) Dobner mon. ined. T. *IV.* p. 403. — *Jus ſtapulæ* quibusdam urbibus, ut Lubecæ, Hamburgo, Lipſiæ, Viennæ, &c. hodieque proprium eſt, quo merces advectæ exponuntur venales prius, quam alio transferantur.

h) Adauctus Voigt Abbildung Böhm. und Mähr. Gelehrten *II.* Th. p. 82. Cl. de Monſe inful. docta Mor. p. 47.

" mis perſequatur; ſed quod ſuum eſt, jure " provinciali apud regium tribunal quærat. " Qui ſententiæ minus acquieverit, tanquam " patriæ everſor habeatur. 2) Qui prædones " pertinaciter foverit, ſive Dominus, ſive Eques, " ordine ſuo moveatur, ſine ſpe reſtitutionis " in integrum. 3) Si quod oppidum, vel ca- " ſtrum inique occupatum fuerit, illico Rex, " & omnes Moraviæ Ordines armati adſint, ac " ſtipendiis regiis caſtrum, vel oppidum ex- " pugnent, reddantque legitimo domino. 4) " Si quis e ſua arce latrocinia fecerit, arx ex- " pugnata cedat Regi. Quodſi arx feudalis " fuerit, cedat Domino directo. 5) Hæc pax " quinquennium duret. „ *i*) At minimum firmitatis, minimumque virium pax illa habuit ad malum Moraviæ ſanandum, natu jam grandius.

LII. Inclinatas Bohemiæ, ac Moraviæ res animo adhuc ad neutram partem propendente ſpectabat *Rex Rom. Sigismundus*, ac ſubinde *Georgium de Lichtenſtein*, *Georgii* Nicolsburgenſis filium, Epiſcopum Tridentinum, in numerum S. R. I. Principum, ob præclaras ejus virtutes, & merita adſcivit. *k*) Increſcenti autem Huſſi audaciæ præter alios reſtiterunt duo Moravi Znoymenſes *Stanislaus*, & *Petrus*, Doctores Theologicæ facultatis Pragæ; vehementer quoque eum impugnavit *Stephanus* Carthuſiæ *Vallis Joſaphat* in Dolan Prior, *Caroli IV.* olim Cancella-

15. *Junii.*

*i*) Codex Towaczovienſis Domini Cztiborii, ſeu Tiburtii de Cymburg in Apographis Moraviæ Strzedovskianis Vol. *III.* p. 18. ſeqq.

*k*) Dobner l. c. p. 404. ex Collectaneis Archivi ſtatuum infer. Auſtriæ.

*A.C.* 1413. larius. *l*) Immo vero *Joannes XXIII. Pontifex Wenceslaum Regem* litteris vehementibus admonuit, ut pro divini Numinis gloria, & regia dignitate aſſerenda, pullulantem Wicleffi hæreſim excindendam curaret. *m*) Ad ipſos quoque Bohemos, & Moravos e concilio Romano acriorem miſit bullam, ut pernicioſam Joannis Wicleffi doctrinam, quæ Huſſi temeritate indies magis invaleſcebat, funditus eliminaret. *n*) At hæc illis temporibus tanto adolevit incremento, ut ipſe tandem *Rex Wenceslaus* edicta ſua ab Huſſitis contemni cerneret, ac ſero medicinam pararet. Itaque adhibitis in conſilium Baronibus, ut publicæ paci, ſuoque honori conſuleret, ejecit ex urbe Praga ſeditionis fontem *Joannem Huſſum*. *o*) Magis vero ſollicitus Bo-
1414. hemiæ, ac Moraviæ *Cæſar Sigismundus*, eundem
18. *Octobris*. *Huſſum* publica fide (*ſalvum conductum* vocant) inſtructum miſit Conſtantiam, ut œcumenico Eccleſiæ concilio de doctrina ſua rationem redderet. Ubi ille a Theologis tum Bohemis *Stephano Paleczˌ*, & *Michaële Sudny*, tum Moravis *Stanislao de Znoyma*, & *Joanne de Holleſchovia* hæreſis Wicleffianæ accuſatus, conjicitur in carcerem, ac tandem, quum errores ſuos ejurare
1415. nollet, conſenſu *Cæſaris Sigismundi* ad rogum
6. *Julii*. damnatus, comburitur. *p*) *) Erat jam tum Con-

*l*) Cochlæus hiſt. Huſſit. L. I. p. 50. & 27. Et Adaucti Voigt acta litter. Boh. & Mor. p 246.

*m*) Cochlæus ibid. p. 22. — Raynald annal. Eccl. T. *XVII*. p. 426.

*n*) Idem ibid. p. 20. Raynald l. c. p. 425.

*o*) Idem ibid. p. 44.

*p*) Pelzel hiſt. Boh. p. 297. — 307. tertiæ edit. De *Stanislao*, & *Joanne* infra inter Doctos Mor.

*) Cl. Schmid Geſchichte der Deutſchen *IV*. Th. p. 124. ait, neque a concilio, neque a Sigismundo ad rogum eſſe damna-

Conſtantiæ in cuſtodia *Hieronymus Pragenſis*, fidus Huſſi achates, eòque doctior, & audacior homo laicus, pene furioſus, *q*) qui jam inde ab anno 1402. variis in regionibus, atque adeo in ipſa etiam Moravia Wicleffi errores concionando ſparſerat. *r*) Audito igitur Huſſi ſupplicio, ac Hieronymi fato, celebrarunt Pragæ conventum ampliſſimum Barones, Proceres, Nobiles Bohemiæ, ac Moraviæ, datisque ad concilium Conſtantienſe litteris, graviter queſti ſunt de Huſſo combuſto, & Hieronymo in carcerem incluſo; eamque agendi rationem ex Germanorum in Bohemos odio proficiſci, atque infamiam Bohemiæ regno, & Moraviæ Marchionatui accerſere, paullo acrius affirmabant. Subſcripſere has litteras præter Bohemos Moravi: *Laczko*, ſeu *Ladislaus de Kravarz'*, Promarchio Moraviæ, *Petrus de Kravarz'*, *& Straznitz*, tabularum provincialium Olomucii ſupremus Camerarius, *Joannes de Lomnitz*, ſupremus Camerarius juris provincialis Brunæ, *Boczko ſenior de Cunſtad*, & *Podiebrad*, *Vaniek de Boskovitz*, & *Cz'ernahora*, aliique Domini', & Nobiles plurimi. *s*) *)

LIII.

---

natum Huſſum; quia jure communi ſententia in eum lata eſt, & ex Sueviæ ſpeculo conſtat, eos Principes, qui hæreticum igne non cremarent, eadem pœna plectendos eſſe.

*q*) Pelzel ibid. p 302.

*r*) Cochlæus L. *III*. pag. 125. Raynald. l. c. pag. 481.

*s*) Hagek hiſt. Boh. ad añ. 1416. Lunig. Spicileg. Eccleſ. *P*. *I*. pag. 208. Raynald. l. c. p. 473.

*) Litteræ apud Hagekum & Lunig ll. cc. ejusdem ſunt argumenti, proinde unæ, & eædem; ſed Hagekus citavit teſtes ſubſcriptos dumtaxat nobiliores, Lunig autem ceteros etiam, omiſſis nobiliſſimis, adeoque ſolum 99. Hinc bene Peſſina ex MMSS. aliis affirmat,

con-

A. C. 1416. 20. Februarii. LIII. Lectis in concilio Conſtantienſi Bohemorum, ac Moravorum litteris, quotquot eis ſubſcripſerant, Huſſiticæ pravitatis fautores audierunt, eorumque præcipui, affixo valvis Eccleſiarum Conſtantienſium edicto, nominatim vocati in judicium ſunt, quos inter *Ladislaus de Kravarz*, Moraviæ Promarchio, & *Boczko de Cunſtad*, ac *Podiebrad* legebantur. *t*) Ad hos pariter, ac Bohemos, ut perſuaſum ſibi habuit, ſectæ Huſſiticæ ſigniferos, *Cæſar Sigismundus* epiſtolam dedit, qua eosdem magno regiæ *Wenceslai* auctoritatis damno coitiones moliri, querebatur; *Huſſi* autem combuſti culpam a ſe dimovit. *u*) Sed quis non videat non tam pacatos, quam accenſos ira fuiſſe Bohemorum, ac Moravorum Nobilium animos? præſertim autem ſtomachum eis vehementer movit, quum de *Hieronymo Pragenſi* idem, ac de *Huſſo*, ſumtum 30. *Maji.* Conſtantiæ fuiſſet ſupplicium. *x*) Tum enimvero oleum, & operam perdidit Concilium Conſtantienſe, præſcriptis XXIV. articulis, quibus Bohemos, ac Moravos ab *Huſſi* patrocinio reducere conabatur. *y*) Fruſtra etiam fuit ipſe 1418. *Martinus V. Pont.*, qui litteris ſuis Bohemiæ, ac Mo-

conventui illi adfuiſſe ultra 300. Barones, Nobiles, & civitatum legatos tam ex Bohemia, quam ex Moravia. Quorum ſin omnes, certe plurimi tunc adhuc erant dediti catholicæ religioni, quum poſtea añº 1420. pro eadem pugnantes, ante caſtrum Wiſchehrad, multi ex iis morte pulcherrima occubuerint. Hinc *amore nationis* malam in partem acceperunt geſta Concilii. *Vid. Peſſina* *l. c.*

*t*) Raynald. l. c. p. 479.

*u*) Epiſtola ap. Cochlæum l. c. L. *IV.* p. 155. Et *Raynald.* l. c.

*x*) Pelzel l. c. p. 309.

*y*) Cochlæus L. *IV.* p. 165. Schmid Geſchichte der Deutſchen. p. 128.

Moraviæ Proceres ad avitam fidem orthodoxam hortabatur. z) Namque *Petrus de Kravarz*, qui anno priore munus Promarchionis in Mo-
[redacted]tinuit, a) amore, & affectu nationali
[redacted], a ceteris Nobilibus ſtetit; in Bohe-
[redacted] alii partes Romani Pontificis, & Con-
[redacted]ebantur, alii *Huſſi* erroribus faverunt
[redacted]n. Hi inſuper nova *Jacobelli Miſenſis*
[redacted]octrina illecti, Euchariſtiæ ſumtionem *ſub utraque ſpecie* omnibus neceſſariam ad ſalutem crediderunt, ac Pragæ calicem ritu ſupplicantium palam circumferebant. Accidit, ut *A. C. 1419.*
iis quadam die curiam prætereuntibus, lapidem neſcio quis dejecerit, quo Huſſitarum ſacerdos læſus fuit. Mox in rabiem acti, duce *Ziſchka* curiam invadunt, XIII. Senatores e feneſtris præcipitant, quos populus furens lanceis exceptos, trucidavit. Quo audito *Rex Wenceslaus*, adeo ira percitus eſt, ut apoplexia ictus, octavo decimo poſt die animam exhalarit. b) Ita *16. Auguſti.*
ſubito periit, qui diu in turbis Huſſitarum connixit. *)

VA-

z) Raynaldus Annal. T. *XVIII*. p. 6. —

a) Codex Towaczovienſis D. de Cymburg fol. 12.

b) Cochlæus l. c. p. 175. Schmid. l. c. p. 128.

*) Quum varia admodum ſeries *Promarchionum*, ſeu *Capitaneorum Moraviæ* apud ſcriptores patrios reperiatur; operæ pretium fuerit, eos ſecundum calculum criſi hiſtoricæ congruum referre, etſi annus omnino certus, quo quis Marchionatui Moraviæ præfuit, determinari nequit: circa añ.

1241. Jaroslaus a Sternberg primus Promarchio.

1248. Ulricus Carinthiæ, & Breczlaviæ Dux, *ut quidam ex verbis Pulkavæ adſtruunt.*

1269. Milota de Dieditz, Boh. familiæ Roſenſ.

1284. Marquardus de Caſtello, ſeu Hradek.

1289.

# VARIÆ ADNOTATIONES
## IN QUARTAM PERIODUM HISTORIÆ MORAVIÆ.

*Status Moraviæ politicus.*

I. Simul ac Moravia conſenſu Cæſarum, ac Bohemiæ Regum, conſtanter, & perpetuo *Marchionatus* audiit; publica res Moravorum ſolito felicius efflorefcere, atque in veterem quodam modo vindicata dignitatem videbatur. Siquidem boni communis curam geſſere tum *Marchiones* ipſi, tum ſerius ab iis conſtituti *Promarchiones*. Primores autem Moravorum, qui aut ſubſellia tenuerunt politica, aut potentia, & generis nobilitate vulgus anteibant, *Status in Marchionatu Moraviæ* nuncupavit antiquitas. Horum jam id temporis quatuor numerantur ordines: *Status Dominorum*, ſeu *Baronum*, *Status Prælatorum*, *Status equeſtris*, & *civicus*; quos ſive ad deliberandum de communibus Moraviæ negotiis, ſive ad tuenda Marchionatus jura, & prærogativas, ſæpius in *comitiis provincialibus* conveniſſe, ex rerum geſtarum ſerie conſtat. Quin etiam per legatos ſuos univerſalibus regni Bohemiæ comitiis interfuerunt, quoties provincias

1289. Tobias a Cz'ernahora.
1308. Valterus de Caſtello, ſeu Hradek.
1315. Janus, ſive Joannes a Wartenberg.
1318. Guillelmus de Lomnitz cum Conrado Ep. Ol.
1324. Henricus ſenior de Lippa.
1329. Joannes de Boskovitz.
1339. Zdenko, aut Czenko de Lippa.
1345. Albertus de Sternberg, conjuge mortua Epiſc. Litomiſsl.
1348. Willhelmus de Landſtein.
1376. Joannes ſenior de Mezeritz.
1380. Beneſſius de Wartenberg.
1405. Lacz'ko, ſive Ladislaus de Kravarz'.
1417. Petrus de Kravarz'.

çias Regi Boh. quoquo modo obnoxias excire, gravia poſtularunt negotia. *a*)

*Leges Marchionatus Moraviæ.*

II. Ordinum iſta diſtinctio leges quoque diverſas tum peperit. Nam præter Conradinas leges, quas *Prz'emislaus Ottocarus I.* Boh. Rex diplomate ſuo firmavit (*de his priore periodo in adnott. egimus*) adſenſu Marchionum ſuas ſibi rogavit, fixitque leges nobilitas, ſuas regiæ, ut vocant, civitates. Jus ſcriptum nobilitati, *provinciale* (Práwa zemſká) quod civitatibus erat proprium, *municipale* (Práwa méſſká) majores noſtri dixerunt. *) Præcipuum, quod tempore iſto occurrit, municipale jus *Brunenſe* fuit. Civibus enim Brunenſibus Rex Boh. *Wenceslaus I.* anno 1243. jura ſingularia, gratias, & libertates tantas contulit, ut quum una membrana comprehendi non poſſent, in altera quoque deſcribendas juſſerit. *b*) Unde urbs Bruna & bonarum legum, & virorum ſapientum copia ita floruit, *c*) ut præter plures Moraviæ civitates, & oppida, quædam etiam Sileſiæ, Hungariæ, Auſtriæ, & Bohemiæ civitates, item Pra-

*a*) M. Paulus Stransky *Rei-publ.* Boh. c. 12.

*) De utrisque his juribus erudite diſſerit in cæſareo-regio Lyceo Olomucii J. U. D. Jur. Eccleſ. & Patrii P. P. O. Joſephus Wratislaus de Monſe, ut patet ex ejus prælectionum ſynopſi año 1783. Olomucii edita: Leitfaden zu den Vorleſungen über die Landesgeſetze des Markgrafthums Mähren. Nos igitur ea ſolum delibamus, quæ ad hiſtoriæ notitiam attinent. — *De jure provinciali*, & *municipali* ita diſſerit Stransky de Rep. B. c. 11. n. 5.

*b*) Stra'edovsky Apographor. Morav. Vol. *VI.* p. 7. ubi ea jura refert; referuntur etiam in libello: *Jura primæva Moraviæ* p. 42. — 58.

*c*) *Privileg.* Joannis Marchionis Mor. Brunenſibus año 1350 datum.

Praga ipſa iisdem legibus uterentur. *d*) Inde pariter ævo *Caroli IV. Imperat.* & *Joannis Marchionis* adornata eſt *caſuum forenſium* ſylloge, continens diverſos caſus forenſes certis titulis ordine alphabeti comprehenſos, qui variis in oppidis Moraviæ, & quibusdam Bohemiæ, Hungariæ, & Sileſiæ, per judices, & juratos olim deciſi, atque ad ſupremum regionis tribunal Brunæ conſtitutum, provocando deducti, decretoria ſententia judicati ſunt. Ex ea ſylloge, ad pernoſcendas antiquitates patrias perutili, conſtat, quænam civitates, & oppida caſus forenſes dijudicandos Brunam mittere conſueverint. Nempe *in Moravia*: Cremſirium, Holinium, Proſtanna, Crumlovium, Gevitzium, Wiſchkovia, Eyvancz'icium, Magno-Biteſchium, Zidlochovitzium, Caunitium, Huſtopecium, Slavkovium, Mödrz'icium, Purlicium, Nicolsburgum, Podivinum, Weſſelium, Drnholtzium, Gaja, Hradiſchtium, Huanobroda, Boskovicium, Bzenecium, Saara, Znoyma, &c. *In Bohemia*: Praga, Landskrona, &c. *In Hungaria*: Sakolka, Poſonium, &c. *In Sileſia*: Oppavia, Lignitium, Carnovia, &c. *e*) Alterum *jus municipale* pluribus poſt annis adoptavit ſibi urbs Olomucium. Hæc enim Marchionatus metropolis, etſi proprio careret jure; jura tamen Brunenſia, forſan ex æmulatione quadam, adeo non accepit, ut potius cauſſas ſuas aliarum civitatum, præcipue Neoſtadii, & Freüdenthalii, judicio permiſerit, non ſine diſpendio civium, re-

*d*) Codex MS. Pragenſis curiæ, cui titulus: Regeſtrum civilium ſententiarum.

*e*) Adauctus Voigt in actis litterariis Boh. & Mor. Vol. *I. P. I.* p. 27. ſeqq. ubi librum caſuum forenſium erudite recenſet.

rerumque,] ac perſonarum periculis plurimis. Donec tot malis, & incommodis fatigata urbs princeps Moraviæ, *jura Magdeburgenſia*, ſive *Saxonica* adſcivit ab exteris, eaque anno 1352. a *Joanne Marchione* Moraviæ comprobari petiit. Annuit vero *Joannes Marchio*, & jure hoc municipali & Olomucium, & civitates quasdam uti permiſit, nempe Luthoviam, Schönbergam, Neoſtadium (Unczov), Podenſtadium, &c. *f*)

III. Quodnam *inſigne* Ducibus Moraviæ in uſu fuerit, ex veterum tabulis haut conſtat. Inſtituto Moraviæ Marchionatu, Nobilium quique deinceps varios adhibuerant clypeos, & inſignia, paulloque poſt ſigillorum uſus magis, magisque increbuit. *g*) *Marchionatus inſigne* brevi poſt tempore fuit *aquila*; cujus origo fruſtra in Marchionum noſtrorum numis, aut expeditionibus in Italiam, vel Palæſtinam quæritur; ſed ex ſigillis eorumdem duntaxat eruitur. *) Et quidem *Wladislaus* Moraviæ Marchio II. utebatur ſigillo equeſtri, quod anno 1214. caret aquila. *h*) *Wladislaus junior*, ſeu Marchio III. diplomati patris ſui *Prz'emislai Ottocari I.* anno 1224. tamquam teſtis appreſſit ſigillum non proprium, ſed paternum, cujus an-

*Inſigne Marchionatus Moraviæ.*

R

*f*) Diploma Joannis Marchionis in tabulario civit. Olom. Et Caſus forenſes pag. *XXVI*. b.

*g*) Dobner Annal. Hagek *P. I.* p. 18. ſeqq. & 161. ſeqq. ad añ. 722.

*) Marchiones enim potiſſimum exteris utebantur numis, ut infra dicetur; in expeditionibus vexilla & ſcuta ad arbitrium cujusque erant diverſæ formæ, & coloris. At Marchionum ſigilla diplomatis appenſa, plerumque *aquilam Moravicam*, primum Bohemicæ ſimilem, dein ab ea diſtinctam, exhibent.

*h*) Dobner mon. ined. T. IV. p. 254. & Tab. *I.* n. 50.

antica pars auream bullam, poſtica vero imaginem S. Wenceslai cum aquila Bohemica in clypeo refert. *i*) *Prz'emislai Ottocari I.* Mor. Marchionis IV. exſtant diplomata anni 1238. in archivo monaſterii Weſehradenſis, & curiæ Olomucenſis, item Rayhradii anni 1234., quorum ſingulis appenſa ſunt ſigilla ejusdem formæ. *k*) Poſterius hoc typo editum eſt ſigillum equeſtre, exhibens *Prz'emislaum* Marchionem equitem cum lancea, & clypeo, in cujus medio cernitur aquila Bohemicæ ſimilis, quam, teſte Dobnero, pater ejus Rex Boh. *Ottocarus I.* clypeo S. Wenceslai primus inferuit. *l*) Eodem ſigillo uſus haut dubie fuit Marchio V. *Wladislaus Henricus III.*, quum aliud proferri nequeat. At Marchio IV. *Prz'emislaus Ottocarus II.*, quem in rebellione contra patrem geſſit, clypeum retinuit Moravia potitus, ſcilicet *leonem bicaudatum*, quem primus in clypeum Bohemicum invexit. *m*) Ut Rex Boh., & Marchio Moraviæ in majoribus ſigillis geſſit *leonem* ſimul & *aquilam*; immo in ſigillis ann. 1272 — 73. — & 77. duas aquilas, quarum una Marchionatum Moraviæ deſignabat. *n*) Hæ tamen aquilæ *Prz'emislai*, & *Ottocari Marchionum* necdum erant teſſellatæ; ſeu ſcachatæ, neque coronatæ.

Wen-

*i*) Dobner differt. de *I.* Marchione Morav., edit. Olomuc. p. 94. in notis.

*k*) Cl Monſe in notis cit. differt. p. 97. ubi typum edidit tertii hujus ſigilli.

*l*) Dobner Abhandlung über die Abänderung des Böhm. Wappenſchildes. T. IV. inter Born diſſ.

*m*) Idem ibid p. 231. Et mon. ined. T. IV. pag. 262. ſeqq.

*n*) Idem cit. diſſert. Born. p. 220.

*Wenceslaus* II. Rex Boh. & Moraviæ Marchio VII. diplomati ſuo, quod anno 1298. datum in archivo civitatis Egrenſis reperitur, appendit ſigillum exhibens tres aquilas. Prima ex his, nimirum Bohemica, eſt *nigra*; altera nempe Moravica in clypeo trigono, eſt *teſſellata*, ſeu *ſcachata rubeo, & albo*, ſive *argenteo colore*, geſtans *capite coronam*; tertia Polonica, ſeu Sileſitica *mediam lunam* refert ob Ducatum Cracoviæ, & Sandomiriæ. *o*) Atque hic primum conſpicitur *aquila Moravica*, quam idem Rex, & Marchio iccirco his coloribus omnium primus ornaſſe videtur, ut, quum tres gereret aquilas, trium provinciarum indices, inſigne Marchionatus Moraviæ a ceteris diſtingueretur.*) At enim aquila formæ iſtius nequidem conſtanter uſu recepta a Marchionibus noſtris fuit. Nam *Joannes Lucemburgicus* Rex Bohem. & Moraviæ Marchio X. in ſigillis ſuis, quæ diplomatis ejus appenſa exſtant, ſæpius tres, immo quatuor geſſit aquilas, quarum aliqua ſine dubio Moraviam denotat, *p*) etſi teſſellata non ſit. Sigillum *Caroli* Moraviæ Marchionis XI. appenſum ejus diplomati anno 1342, & inſtrumento ſtipulationis anno 1343. exhibet leones Bohemicum, & Lucemburgicum, ſimul vero aquilam teſſellatam abſque corona. *q*) Rurſus aliud ejusdem Marchionis ſigillum, quo diploma anno 1343. ſignavit, cum leonibus refert

 fert

*o*) Idem. mon. ined. T. *IV*. Tab. *VI*.

*) Non igitur Slavo Moravi *tabulam ſcacbatam* ſecum ex Croatia attulerunt, eique poſtea aquilam albam ſuperaddiderunt, ut opinantur Paprocius init. Spec. Moraviæ & Peſſina init. Prodr. item Mart. Mor. L. *I*. c. 5. p. 49.

*p*) Dobner cit. diſſert. Born. p. 220.

*q*) Idem mon. ined. T. *IV*. p. 311. ſeqq.

fert aquilam non ſcachatam. r) Sigilla *Joannis* Moraviæ Marchionis XII. nobis latent; quin autem pariter aquilam teſſellatam prætulerint, vix dubitari poteſt; ſiquidem ejus filii *Jodocus*, & *Procopius* Marchiones noſtri eandem perpetuo geſſerunt.

Sic *Jodoci* ſigillum, quod litteris *Smilonis de Sternberg* anno 1378. datis ineſt, præfert aquilam teſſellatam ſine corona in clypeo albo. s) Eandem aquilam cum leone Lucemburgico præſentat typus numi a *Jodoco Marchione* excuſi. t) Similiter litteris *Petri de Kravarz*, *&* *Marquardi de Sternberg* anno 1385. appoſitum eſt ſigillum *Procopii Marchionis*, quod in ſcuto polygono refert *albam aquilam coronatam, rubeis, & argenteis teſſeris* diſtinctam cum epigraphe: *S. Procopii Dei gratia tertiogeniti Marchionis Moraviæ.* u) Eodem ſigillo munitum eſt diploma, quod idem *Procopius* Cojetinii anno 1395. dedit Annæ ſorori ſuæ. Quin etiam cetera Marchionis hujus ſigilla minoris moduli eandem aquilam teſſellatam exhibent. x) Quum igitur Marchiones noſtri *Jodocus*, & *Procopius* tum in ſigillis, tum in numis ſuis conſtanter geſſerint aquilam teſſellatam, ſive ſcachatam rubeo, & albo colore, eaque non in Bohemia, & Moravia ſolum, ſed & in Luſatia, Marchia Brandeburgica, & Comitatu Lucemburgico longe, late-

r) Idem ibid. Tab. *IV*. n. 174. ubi horum ſigillorum typus.

s) Idem l. c. Tab. V. n. 293.

t) Apud Kœlerum Münzbeluſtigung *P. XVIII.* p. 217.

u) Dobner mon. ined. T. *IV*. pag. 376. ſeqq. & Tab. V. n. 308.

x) Idem l. c. p. 383. & 391. Tab. V. n. 333.

lateque innotuerit: factum eſt, ut id genus aquila invaluerit pro *armis*, & *inſignibus Marchionatus Moraviæ.* Id quod anno 1462. teſtatur *Fridericus III.* Rom. Imperator, qui diplomate Marchionatui Moraviæ dato, aquilæ Moravicæ colorem album in glaucum, ſive aureum transmutavit, atque hodiernum Marchionatus noſtri inſigne ſtabilivit. *y*)

*Fodinæ, & Moneta Marchionatus Moraviæ.*

IV. Quo tempore, & ubi locorum in Moravia cæperint fodinæ metallicæ, certis, clariſque documentis adſtrui nequit. Scriptores patrii duntaxat ajunt, Slavos noſtros montana Sarenſia (Zdiarſky hory) ab antiquo jam coluiſſe, unde argenti materiam non tam pretioſam, quam copioſam effoderint. Ac primæ quidem fodinæ narrantur fuiſſe ad montem veterem (ſtará hora, ſive Altenberg) quocirca toti illi tractui nomen *Veteromontani* (der Altenberger Zug) inditum, pagi vero *Dlanzena*, & *Berenavia* ex caſis metallicorum exorti ſunt. *a*) Circa medium ſeculi XIII. foſſores germani montes hos excoluerunt, ut probat *Jus Iglavienſe montanum*, germanicis vocibus refertum. *b*) E quo etiam conſtat, *Iglaviam* eſſe Bohemiæ, ac Moraviæ, immo totius Germaniæ antiquiſſimam *montanam civitatem*, quæ poſtea aliis norma fuit. Nam ubi *Wenceslaus I.* Rex Bohemiæ, ejusque filius *Prz'emislaus Ottocarus* Moraviæ Marchio

 jus

*y*) Diploma Friderici *III.* Imp. in Jurib. primævis Morav. p. 29. ſeqq — Vid infra añus 1462.

*a*) H. Peithners Verſuch über die natürlich- und politiſche Geſchichte der Böhmiſch- und Mähriſchen Bergwerke. Item Adauctus Voigt: Böhm. Münzbeſchreibung *P. I.* p. 101. Hagek ad ann. 935.

*b*) Jus hoc vid. ap. Dobner mon. ined. T. *IV.* pag. 205. ſeqq.

jus illud circiter anno 1248. ſuis diplomatis firmarunt; Iglavienſes hoc ſuum jus municipale, & montanum ita habuere occultum, ut aliæ civitates montanæ jura peterent ab Iglaviæ Magiſtratu, præcluſa omni penitus, niſi ad Regem, aut Camerarium Regis, appellatione. Sane civitates montanæ *Freyberga* Saxoniæ, & *Kuttenberga* Bohemiæ, principium juris montani inde traxerunt. Tandem quo facilius metallici reſponſa acciperent, *Wenceslaus II.* Boh. Rex *Jus regale montanum* opera juris conſulti Itali *Gotii Urbevetani* circa annum 1295. compoſuit, germanis metallicis omnibus profuturum. *c*) Nec tamen eviluit auctoritas Iglavienſis Magiſtratus, qui metallicis finitimis uſque ad annum 1465. montanis de cauſſis dixerat ſententiam. *d*) *)

Quum ita *jus montanum* Iglaviæ floreret, præter Sarenſes, & Iglavienſes fodinas, alia quoque Marchionatus Moraviæ loca, metallorum feracia, colebantur. Jam enim tunc memorantur fodinæ ad Jeſovitzium, Teltſchium, Zlabinkam, & Pernſteinam; in Olomuc. circulo: ad

*c*) Jus hoc regale vid. ap. D. de Peithner l. c.

*d*) Dobner l. c. in præfat.

*) Urbem *Iglaviam* Hagek in Annalibus ſuis anno 799. conditam ſtatuit, nomenque ex slavica voce Gehlák (ericius, ein Igel) indeptam ait, quod frequentes ericii cum ſuis fœtibus intra cavernas occurrerint, quum nova Slavorum colonia aggerem attolleret. — Sed quemadmodum non liquet, num vero, an arbitrario calculo annus ille ſtatuatur; ita certum eſt, ericium Zawičar a veteribus Slavis appellatum eſſe. Hinc veriſimilius urbs hoc nomen ſuum a præterfluente fluvio Gihlawa (Igla) appellato duxit. Vid. Dobner l. c.

ad Hangenſteinam, Römerſtadium, Braunſeiſium, Goldenſteinam, Boskovitzium, Sternbergam, & Wiſternitzium; in Prerov. circulo: ad Biſtrz'icium, & prope Fulnekam plumbi fodinæ illis temporibus erant celebres. *e*) *) Ampli id genus fodinarum reditus Bohemiæ Ducibus, ac Regibus, queis Moravia fuit obnoxia, regali jure potiſſimum erant proprii; hinc non Duces modo, ſed Marchiones etiam Moraviæ Bohemicis plerumque, aut exteris utebantur numis, nec ullum jus monetas cudendi habuerunt. Nuper quidem ad Reginohradecium Bohemiæ ſub novorum munimentorum proſecutionem reperti ſunt Moravorum Ducum *Conradi Brunenſis*, & *Ottonis Znoymenſis* denarii cum pluribus numis *Wratislai Boh. Regis* antea *Ducis Olomucenſis*. Sed numi hi ab illis procuſi haud dubie fuerunt conſenſu patris eorum *Brz'etislai I.* Boh. Ducis, qui anno 1053. eisdem ita partitus Moraviam eſt. Nam præter eam monetam nulla uſquam adhuc aliorum Moraviæ Ducum reperta fuit, & poſt obitum *Brz'etislai* Spitigneus maximus natu ejus filius, Dux Bohemiæ fratres ſuos hanc etiam ob cauſſam armis perſecutus videtur, quod ſibi jus monetam cudendi arrogaſſent. *f*)

 Immo

*e*) H. v. Peithner l. c. Item Rmi. Dni. Abbatis Ottonis Steinbach kurze Geſchichte des Markgrafthums Mähren: p. 62. ſeqq.

*) Immo & civitati Brunenſi anno 1291. Wenceslaus II. *Boh.* Rex, & Moraviæ Marchio conceſſit *jus montium*, ſi, favente Domino, proceſſu temporis ad *Brunam* ſex milliarium ſpatio inveniatur metallum ſive auri, ſive argenti, ſive plumbi, ſive aliud quodcunque, quod ad ipſam civitatem *Brunenſem* pertineat. — Vid. Apograph. Stz'edovsky Vol. *VI*. p. 20.

*f*) Dobner Annal. Hagek *P. VI.* p. 7. ſeqq.

Immo licet montana civitas Iglavia anno 1278. a Rege *Ottocaro* officinam, & domum monetariam obtinuerit; *g*) Marchiones tamen noſtros jure monetæ cudendæ præditos fuiſſe, nullo, quod conſtet, documento probatum eſt. Quid? quòd ipſe *Ottocarus* Marchio anno 1249. mediam monetam Iglaviæ, ſive dimidium ex reditibus fodinarum Iglavienſium, a patre ſuo *Wenceslao* Boh. Rege obtinuerit; attamen ejus qua *Marchionis* nullus hodieque numus in lucem prodiit. Demum anno 1392. prima fit mentio groſſorum *moravici numeri*, & *pagamenti*; quos *Jodocus*, & *Procopius* Marchiones Moraviæ ſuo nomine, & inſigni notatos excudere cœperunt. Horum Jodoci, & Procopii groſſorum typos in annalibus ſuis ſe prolaturum pollicetur Dobner, Cæſareus Bohemiæ hiſtoriographus. *i*)

*Agricultura, & Dimenſio agrorum.*

V. Ut montes metallicos magna, ita induſtria maxima agros Moravi coluerunt præſertim his Marchionum temporibus. Quum enim auctis indies familiis, novi excitarentur vici, oppida, civitates; novitii quoque ad vitam ſuſtentandam agri ubivis locorum excoli cœperunt. Nihiloſecius tamen omnis hæc agrorum cultura proſperis, & adverſis Moraviæ rebus conſentanea fuit. Sæpius nimirum hoſtes exteri, præſertim Tatari, Cumani, Hungari, Poloni, Auſtriaci, &c. uberem coloni meſſem calamitate affecerunt; ſæpe ab aratro ad arma con-

*g*) Otto Steinbachs kurze Geſchichte des Markgrafthums Mähren p. 62. Adauctus Voigt Böhm. Münz T. *II.* p. 46.

*i*) Dobner mon. ined. T. *IV.* p. 381. ubi litteræ Alberti de Sternberg, quibus Stephano de Zabrz'ech caſtrum ſuum Svietlov cedit, ac primum de groſſis *Moravici numeri*, & *pagamenti* meminit.

concurrit agricola, nec niſi pace reddita, opus ruſticum repetiit; interdum aëris tempeſtate accidit, ut aratorem ſpes locuples fruſtraretur. Sic anno 1225. nives ſolito diuturniores, & ſubſequentia ſero gelua cum frugibus vites decoxerunt. Anno 1263. tanta rei frumentariæ inopia Moraviam afflixit, ut regia ſiliginis menſura 122. numis (hodiernæ monetæ 10. fl. 10. cr.) tritici vero 150. numis (hodie 12. fl. 30. cr.) veniret, atque ideo fame plurimi enecarentur. *k*) Quæ fames anno 1280. ſævierit, aut quam calamitatem frugibus anno 1338. locuſtæ attulerint, explicitum ſupra fuit. *l*)

Vetus dimetiendi agros ratio Moravo-Slavis uſitata, non liquet. Veroſimilius Dux Moraviæ *Brz'etislaus* exemplum ſecutus eſt patris ſui *Udalrici* Bohemiæ Ducis, qui anno 1022. primus metatorum ope omnes Bohemorum agros certa, ac juſta menſura dimetiendos curavit. *m*) Menſuram hanc poſtea anno 1268. *Prz'emislaus Ottocarus II.* Boh. Rex, & Moraviæ Marchio accuratius definivit, ita, ut deinceps ſpatium, quod 4. grana hordei juxta ſe poſita occupant, *digitum*; quatuor digiti *palmum*; decem digiti *ſpithamam*; tres ſpithamæ *ulnam* Pragenſem conſtituerent. Juſſit præterea *funiculum menſorium* (Land- oder Waldſeil) 42. ulnarum eſſe, cui in dimetiendo addi debebant duæ ſpithamæ, benedictionis divinæ cauſſa. Porro quinque funiculi erant *jugerum*; quinque autem jugera efficiebant *virgam*; tres virgæ *quadrantem*; quatuor demum quadrantes *hubam* (Lan).

Agri

*k*) Kurze Geſchichte des Markgrafthums Mähren p. 56.

*l*) Vid. hiſt. polit. ad ann. 1280. & 1338.

*m*) Hagek Annal. Bohem. ad hunc an.

Agri ipſi per *liras* (Záhony) & hæ per *ſulcos* (Brazdy) dividebantur; liræ vero alternatim ſeptenos, octenosve ſulcos continebant, ita, ut in quolibet agro duæ liræ ſimul ſumtæ 15. ſulcorum eſſent. Porro ad hubam agri *regalis* numerabantur 12. ſexagenæ lirarum; ad *parochialis* 11. ſexagenæ; 10. ad *Dominorum*, ſeu Nobilium; 8. ad *ruſticorum*. Pro conſerenda nihilominus qualibet ex his hubis deputabantur 64. modii tritici. Solet enim in agris natura jejunis plus ſementis ſpargi, quam in bonis, & fructuoſis. Quum itaque agri regii omnium optimi, parochiales ab his ſecundi, dominorum paullo deteriores, ruſticorum vero poſtremæ forent notæ: ad æqualitatem inter omnes inducendam, quæ a certa ſementis menſura deſumebatur, alii aliis majorem ſpatii intercapedinem continebant. Denique *verſus* (ein Gewendt, bohem. Hon) quinque funiculos erat longus; rotæque aratri tantæ peripheriæ conſtrui jubebantur, ut 60. circumvolutiones verſum efficerent. Atque hæc menſurandi ratio ad tempora uſque Caroli IV. perduravit, qui eandem ad meliorom ordinem reduxit. *n*) *)

VI.

*n*) Hagek ad ann. 1268. Et acta litteraria Boh. & Morav. Adaucti Voigt p. 355.

*) In libro auctoritate regia año 1754 edito: Neue Abſchätzungsinſtruktion, und Ordnung artic. *XVII.* de agris ſtatuitur, ut 64. modii ſementis (Geometriſche Strich) *hubam* conſtituant; campus vero modii hujusmodi capax (ein geometriſcher Strichfeld) tribus funiculis quadratis, quorum ſinguli 52. ulnis longi ſint, conſtet. *Vid. Adauct. Voigt. l. c. p.* 359.

VI. Præter diverſi generis fruges, & metalla, etiam *lithanthraces*, *linum*, *butyrum*, *lana*, *panni*, *vinum*, *equi*, *variæque pecudes* negotiandi occaſionem Moravis præbuerunt. Quamvis enim antiquis Moraviæ temporibus mercatura omnis permutatione mercium indigenarum fieret; nihilominus deinde quibusdam veluti gradibus adolevit, & fructuoſa evaſit vel maxime, quum pecuniæ uſus apud Moravos invaluit. Hinc Marchiones noſtri non mercatus modo, nundinasque ſolennes in præcipuis Moraviæ urbibus inſtituerunt, ſed plura etiam dedere diplomata, promovendæ Moravorum mercaturæ utilia. *o*) Sane *Wenceslaus I.* Rex anno 1243. ſtatuit, ut Brunæ XXIV. cives jurati ad provehendam negotiationem acriter vigilarent, ac de fallaci menſura, ac pondere convictos, pœnis plecterent. *Ottocarus II.* anno 1269. conceſſit, ut varii panni, plumbum, haleces, aliæque id genus merces, quæ tum Teutobrodæ in Bohemia venumdari ſolebant, Iglaviæ Moravorum etiam venales proponerentur *p*) Poſtea vero hæc eadem civitas commercium ſalis, & ſolennes nundinas obtinuit a *Joanne Rege*, qui anno 1324. Non. April. dato Znoymæ diplomate, antiqua Brunenſium privilegia firmavit, ſtatuitque inter alia, ne vina Auſtriaca, poſtquam vino indigenæ ætas acceſſerit, ante feſtum Paſchæ promant œnopolæ, ſub pœna amittendi vini Auſtriaci, & quinque marcarum uſualium. *q*) At enim merces indigenas ex ſententia ut di-

*Mercatura Moravorum.*

*o*) Patrii hiſtorici paſſim, & annales civitt.

*p*) Otto Steinbachs kurze Geſchichte des Markgr. Mähren p. 59. ſeqq.

*q*) Strzedovsky apograph. Mor. Vol. VI. pag. 27. ſeqq.

divenderent Moravi, idem *Rex Joannes* anno 1336. permovit Hungariæ Regem *Carolum I.* ad concedendum mercatoribus noſtris privilegium, quo minus portorium rebus omnibus fuit impoſitum, ac liber mercium commeatus in Hungaria permiſſus. *r*) Jam igitur eo tempore mercatura Moravorum incrementa cepit, ad ſupremum vero faſtigium provecta dein fuit a *Carolo*, & *Joanne* Marchionibus noſtris, quum Moravi non ſolum in Auſtria, Hungaria, Polonia, aliisque regionibus finitimis, ſed & in Pruſſia, Ruſſiaque negotiarentur; quin immo etiam *jus ſtapulæ* (Stapelrecht) metropoli Olomucio eſſet proprium. *s*)

*Artes, & Opificia.*

VII. Similes fere progreſſus, ut res aliæ, in Moravia habuerunt artes, & opificia. Rudiore nimirum ævo rudes omnino erant opifices ad communem vitæ uſum neceſſarii, nec niſi primordia quædam artium pictoriæ, ſtatuariæ, architecturæ, ab exteris didicerunt Moravi. Quum dein prope aſſiduis ferveret bellis Moravia, fabriles potiſſimum officinæ, artesque mechanicæ notiores evaſerant; etiam vero antiqua hinc inde reperiuntur monumenta, quæ ſatis, ſuperque innuunt, jam Moravorum Ducum tempore politiores aliquantum exſtitiſſe artifices. *t*) Tandem felici Marchionum ævo, artes, & opificia nobiliorem attigerunt gradum. Ac præter architecturam gothicam, ut ajunt, varii generis effigies, & ſimulacra e lapide, metallis, ligno, &c. affabre facta egregios ævi illius

*r*) Idem ibid. p. 31. ſeqq.

*s*) Vid. hiſtor. polit. ſupra ad añ. 1350 — 1355 — & 1411.

*t*) Kurze Geſchichte des Markgr. Mähren. p. 27.

illius artifices hodieque teſtantur. Neque jam ignari muſicæ fuerunt majores noſtri. Siquidem exeunte XII. & ineunte XIII. ſeculo celeber, magnique nominis in Moravia erat, *Joanne Bavaro*, & *Roberto Epiſcopis*, *Balduinus* Decanus Capituli Olomucenſis, patria Romanus, qui diurnum cantum in ordinem primus redegit, comparata ad id ſuis impenſis idonea, ac neceſſaria librorum multitudine. *u*) Dominicanorum vero cœtus ſec. XIII. habuit *Hieronymum de Moravia*, artis muſicæ peritiſſimum, cujus rei teſtimonium reliquit *tractatum de muſica* in bibliotheca ejus Ordinis recenſitum. *x*)

Quanta copia variorum opificum in Moravia tum fuerit, probant vetuſta mechanicorum ſtatuta, & uniones ſive tribus eorum inſtitutæ. Has quidem uniones, ſive czechas, *Wenceslaus II.* Moraviæ Marchio anno 1292. ſuſtulit Brunæ; *Carolus* pariter Marchio illas Olomucii, & Znoymæ abolevit; paullo autem poſt *Joannes* Marchio anno 1350. easdem univerſe inhibuit. *y*) Id quod non temere, ſed has ob cauſſas factum: 1) Mechanici in tribubus ſuis communiter promiſerant, neminem opificio eorum inſtituendum, niſi prius aliquot marcæ ſolvantur, quæ dein, tirone moriente, vel ab opificio deficiente, pro tribu ſerventur. 2) Si quis opificium in urbe exercuit nulli addictus tribui, impune occidi poterat, ſolumque pœnam pecuniariam occiſoris tribus perſolvit. 3)

*u*) Auguſtin. Cat. Ep. Olom. & Dubrav. in ſerie Epiſc. Olom.

*x*) Dubrav. ibid. Et Fauſt. Prochaska de ſec. L. A. in Boh. & Mor. fatis p. 95. & 123.

*y*) Strz'edovsky apograph. l. c. p. 19. & 37.

3) Piſtores dumtaxat ter in hebdomada panem pinſebant; laniónes vero pecora non mactabant prius, quam carnes antiquæ venderentur. 4) Cerdones cum lanionibus ſpeciales habuere uniones, ſcilicet ne ullus ad opificium eorum admittatur, niſi pecunia jus ad tribum emat, vel eorum filiam ducat in uxorem; filii vero cerdonis, aut lanionis mortui ſolum tribulis tutelæ committantur. 5) Sutores a cerdonibus dumtaxat corium emere cogebantur; viciſſim alius, qui de tribu ſutoria non fuit, calceos in urbe vendere non poterat. 6) Sartores vetuerunt, ne famuli ad urbem venientes operam locarent ſartoribus, qui tribules non erant, &c. z) Sed adhibita dein correctione, memoratæ opificum tribus denuo invaluerunt.

*Litterarum Studia.*

VIII. Pulcherrima litterarum ſtudia, quæ adhuc fuerunt quaſi in cunabulis, ætate jam proceſſerant in Moravia, paulloque poſt feliciter adoleverunt. Quum enim Marchiones noſtri, præſertim *Ottocarus II.*, *Carolus*, & *Joannes II.* in cultura Moravorum elaborarent plurimum; variis in locis aperti ſunt ludi litterarii, in quibus ætas juvenis ad honeſtatem, & doctrinam fingebatur. Præcipua vero fuit Olomucenſis ſchola, Clericis Eccleſiæ ad omnem eruditionem inſtituendis deſtinata, quam *Wenceslaus II.*, & *Carolus* Marchiones tanto proſecuti ſunt favore, ut magiſtrum illius tributis omnibus eximerent. a) Secundum dignitatis locum obtinuit ſchola in loco *Laska* (ad Olomu-

z) Idem ibidem p. 35.

a) Vid. hiſtor. politic. ad an. 1335. & Ziegelbauer Olom. Sac. P. II. de officio *Canonici ſcholaſtici*, qui Præfectus ſcholæ illius fuit.

mucium haud procul Gradicio; pro juvenibus, & adoleſcentibus Grammatica, & Logica inſtituendis dudum erecta, quæ ad annum 1465. florentiſſima fuit, teſte reſcripto *Pauli II. Pont.* anno eodem pridie calend. Martii Conſulibus Olomucenſibus dato. *b*) Neque ignotæ fuerant ſcholæ Brunenſes in Parochia collegiatæ Eccleſiæ S. Petri inſtitutæ, in quibus Grammatica, & diſciplinæ eccleſiaſticæ docebantur uſque ad annum 1466., ut idem *Paulus II. Pont.* alio reſcripto ſuo teſtatur. *c*) Ex his perinde, atque exteris etiam ſcholis & academiis, quas non pauci Moravorum adiverant, egregii bonarum litterarum cultores evaſerunt. En Moravos! eruditionis fama celebres.

Sæc. XIII. doctrina inclaruit *Martinus, Poloni* cognomento nobilis, ortu Oppavienſis, & vel ideo Moravus, quum regio Oppavena fuerit pars Moraviæ. Is primus Pragæ ad divi Clementis vel pontificius inquiſitor, vel certe ejus collegii ſocius, dein V. Pontificum Romanor. major Pœnitentiarius, tandem Gneſnenſis in Polonia Archiepiſcopus fuit. Ejus hiſtoriæ liber, fama inclitus, ingenia, diligentiamque multorum exercuit. *d*)

Sæc. XIV. præter decus litterarum glorioſiſſimum, Moraviæ Marchionem *Carolum*, qui ſuam ipſe vitam calamo latino ſcripſit, noſtramque hiſtoriam id temporis inſigniter illuſtravit.

*b*) Reſcriptum hoc apographum eſt in bibliotheca Cl. de Monſe.

*c*) Reſcriptum apud Pezium cod. diplom. P. III. pag. 396.

*d*) Fauſtin. Procbaska l. c. Dobner annal. Hagec. P. III. ad an. 853. Cl. de Monſe inf. doct. pag. 18. ſeqq.

vit, e) plures Moravorum eruditione claruerunt. *Dalimilus* Mezrz'icii natus, Veteroboleslaviæ Canonicus, annales Bohemiæ ab exordio gentis uſque ad annum 1314. ordinatim, & jucundis linguæ Bohemicæ rhytmis condidit, venerandum linguæ veteris monumentum. f) Ejusdem gentis & dignitatis paullo poſt erat *Nicolaus de Cremſirio*, ſcholæ Boleslavienſis Magiſter, & ibidem Collegii Canonicorum Præpoſitus, denique *Carolo IV. Imp.* ab epiſtolis publicis. g) *Joannes Militius* pariter Cremſirii natus, ob inſignem Theologiæ, & Jurisprudentiæ ſacræ peritiam inter Canonicos Eccleſiæ Pragenſis adſcitus, tum evectus ad Archidiaconi dignitatem, a morte *Nicolai* popularis ſui *Carolo IV.* Imp. ab epiſtolis quoque fuit. At muneribus his anno 1362. ſponte abdicatis, prædicationi verbi divini ſe totum dedit. Quum autem in, corruptos ævi illius mores, nulla conditionis, ſtatus, & dignitatis ratione habita, ſevere inveheretur; neque Cleri adeo, & religioſorum vitiis parceret, magna invidia flagrare cœpit. Bis Romam adiit purgandi ſui cauſſa; bis judicum ſententia abſolutus fuit. Diem clauſit extremum anno 1374. relictis ingenii ſui monumentis, quæ prelo excuſa non ſunt: *Quadrageſimale*, ſive conciones Quadrageſimæ ſacræ tempore habitæ; *Prothemata* de B. Virgine: *Poſtilla* in Evangelia; *Sermones*: de cruce, & tribulationibus Eccleſiæ Dei *Tractatus*, ab acatholicis etiam mirifice commendatus. h) *Nicolaus de* Ge-

e) Effigies Erudit. Boh. & Mor. T. I. p 1.

f) Acta litteraria Boh. & Mor. Vol. I.

g) Ibidem Vol. *III.* p. 217. & Fauſt. Procháska l. c. p. 71.

h) Balbini Boh. docta P. *II.* p. 181. a Raphaële Ungar edita. Et acta litteraria Adaucti Voigt pag. 216. ſeqq.

*Gewiczka* ex illuſtri apud Moravos Equitum ſtirpe ortus, inter primos Univerſitatis Pragenæ, a *Carolo IV. Imp.* fundatæ Profeſſores, qui ex Academia Pariſina prodierant, Medicam docuit, Decanus facultatis artium creatus. *i)*

Initio ſæculi XV. doctrina, & ſcriptis egregiam collegerunt laudem: *Sigismundus Albicus*, Neoſtadii (Unčow) in Moravia natus, præclara medicæ rei ſcientia, quam in Pragenſi Univerſitate docuit, celeberrimus. Scripſit opera: *Practicam medendi, regimen peſtilentiæ, regimen ſanitatis.* Tum a *Wenceslao* Boh. Rege anno 1411. ad Archiepiſcopatum Pragenſem evectus, eodem abdicato, ut Præpoſitus Wiſchehradenſis anno 1427. obiit. *k)* *Stephanus Dolanenſis*, Caroli IV. Imp. Cancellarius, poſtea Prior Carthuſiæ Vallis Joſaphat in Dolan, & fortiſſimus Huſſi impugnator, vivere deſiit año 1421., ejus vero ſcripta Bernardus Pezius Anecdotor. T. IV. edidit. *l)* *Stanislaus*, & *Petrus de Znoyma* Doctores Theologicæ facultatis Pragæ, quorum ille accuſator Huſſi in concilio Conſtantienſi, & Vice-Cancellarius Univerſitatis Pragenſis fuit. *m)* *Joannes de Holleſchovia*, qui juſſu patris Ulmanni (is Joanni II. Marchioni cariſſimus, oppidi Holleſchow erat Dominus) Pragæ liberalibus diſciplinis eruditus, nomen de-

S

*i)* Balbin. l. c. P. *I.* p. 72. ſeqq. Voigts Verſuch von der Univerſität zu Prag inter Born. T. *II.* p. 314.

*k)* Adauctus Voigt Abbildung Böhmiſcher und Mähriſcher Gelehrten. *II.* Th. p. 82.

*l)* Idem in act. litter. Boh. & Mor. p. 246.

*m)* Idem l. c. & Verſuch von der Univerſität zu Prag. n. 18. Item Cochlæus hiſt. Huſſit. L. II. p. 86.

dedit familiæ Benedictinorum in monaſterio Brz'ewnovienſi; tum Pariſios, ut ſcientiis Theologicis excoleretur, miſſus eſt; demum in concilio Conſtantienſi Huſſi accuſator acerrimus Rayhradium in Moraviam rediit. Præter *Commentaria* in Canticum S. Adalberti: Hoſpodine pomiluj ny, elucubravit *Tractatum* contra Joañ. Huſs; *Largum ſero*, ſive libellum de colleda, aliisque conſuetudinibus circa feſtum Natalis Domini in Bohemia, & Moravia obſervari ſolitis; & *Sermones* de laudibus B. V. Mariæ. *n*) *) Denique ad eruditorum Moraviæ claſſem pertinet *Paulus de Kravarz'*, potenti non minus, quam celebri Kravarz'iorum familia oriundus, Academiæ Pariſienſis anno 1416. Magiſter, & Baccalaureus Medicinæ in Univerſitate Montis Peſſulani. *o*)

HI-

*n*) Effig. Eruditorum Boh. & Mor. T. IV.

*) Libellum illum *Largum ſero*, ſeu *Largus Veſper* Arſenius Theodor. Faſſeau Olomucii in bibliotheca Illuſtriſſimi Comitis Giannini reperit, atque ibidem cum præfatione *de Kalendis Januarii* typis excudendum anno 1761. curavit. Sed tot ſcatebat erroribus, ut Canonicus Olomucenſis Baro a Freyenfels, cui dedicatus erat, ferme omnes coëmtos ſuppreſſerit.

*o*) Balbin. Boh. doctæ P. I. p. 75.

# HISTORIA ECCLESIASTICA.

I. Si quando unquam, hoc certe Marchionum ævo floruit apud Moravos religio chriſtiana, quum & Principes noſtri veræ in Deum pietatis publica ſtatuerent monumenta, & Præſules Eccleſiæ Olomucenſis vita laudabiliter acta non minus, quam ſtatutis longe ſaluberrimis populo, & utrique Clero præluce-rent. Id quod rerum ab Epiſcopis noſtris geſtarum ſeries luce clarius aperiet. Et quidem ſub initia Marchionatus Moraviæ ad faſtigium Olomucenſis Eccleſiæ tum Capituli Pragenſis, tum *Friderici* Boh. Ducis ſuffragio evectus *Peregrinus* (aliis *Piligrinus*, & *Pilgramus*) Pragenſis Præpoſitus. *a*) Quum exquiſita foret morum integritate, non Canonicos ſolum Olomucenſes, ſed Marchionem quoque Moraviæ *Conradum* ſibi devinxit. Quocum aliquando agens, eccleſiam in villa, ſeu vico Daſſicz'e conſecraturus, *Godeſchalcum* magni tum nominis Abbatem Siloënſem, ad ſe divertentem ſic accepit, ut virum ſanctum omnino decuit. Sed biennio poſt ipſe ad vitam hac mortali beatiorem tranſiit. *b*) Ab ejus obitu Eccleſia Olomucenſis biennium ſuo caruit Præſule, quod Epiſcopus, & Canonici Pragenſes, uti & Fridericus Bohem. Dux pro auctoritate, & potentia alias uſurpata, quemcunque vellent, eidem Eccleſiæ deſtinarent.

*Peregrinus Epiſc. Olom. XI.*

*A. C.* 1182.

1186.

S 2

*a*) Chron. Siloënſ. apud Dobner mon. ined. T. I. p. 93. E quo ſcriptore coævo patet, erraſſe Dubravium, Fridenfels, Ziegelbauer, & alios, qui *Peregrinum* Canonicum Strahovienſem faciunt.

*b*) Chron. Siloënſe ibid. p. 112.

rent. *c*) *) Tandem diſſenſu omni extincto, legitime, & canonice ad Epiſcopi munus electus fuit *Kaymus*, regularis Præmonſtratenſis Canonicus Strahovienſis, qui fratrum amator, ſubjectique ſibi Cleri, ac populi Antiſtes laudatiſſimus, profuſæ in omnes largitatis, & hoſpitalitatis, ſingularis ſemper modeſtiæ talem ſe præſtitit, qualem Timotheo ſuo deſcribit Apoſtolus. *d*) **) Obiit pridie idus Januarii anno 1194., idque ſolum ei datur vitio, quod Pragam accitus, ut Henrici Boh. Ducis, & Epiſcopi caſtrenſes vinculo anathematis ſolveret, ibidem Clericos ſine impoſitione manus incaute ordinaverit. *e*)

*Kaymus Epiſc. Olom. XII.*

*A. C.* 1188.

II.

*c*) Anonym. in Catalogo Epp. Olom. apud Auguſtin. Item Dubrav. hiſt. Boh. L. XIV.

*) Hoc interim tempore, nempe año 1187. *Gregorius VIII. Pont.* Hinkonem, ſeu Henricum de Zierotin, qui aſſumta cruce in terræ ſanctæ ſubſidium profectionem parabat, cum ejus familia, & poſſeſſionibus, in protectionem ſedis Apoſtolicæ ſuſcepit. Præclarum ſane Comitum de Zierotin documentum! *Vid. Dobner mon. ined. T. IV. p.* 250. *Et ibid. T. I. p.* 121.

*d*) Anonym. in catal. Epp. Olom.

**) Verum Epiſcopi hujus nomen eruitur ex diplomate *Conradi*, ſeu *Ottonis* Boh. Ducis, *quondam Marchionis Moraviæ* (ut ibidem ſe ipſe appellat) quod año 1190. datum, continet fundationem monaſterii Lucenſis Ordin. Præmonſtrat. in Moravia. Donationis teſtem præter alios egit Epiſcopus noſter, ubi non *Cain*, ſed *Kaym*, h. e. *germen* vocatur. *Vid. Ziegelbauer Olom. Sacri. p.* 107.

*e*) Chronicon B. Gerlaci mon. ined. Dobneri T. I. p. 123.

II. *Engelbertus* primum Canonicus, & Archidiaconus Eccleſiæ Olomucenſis, dein regul. Canonicus in monaſterio Strahovienſi, concorbus Canonicorum Olomuc. vocibus Paſtor ſupremus Moraviæ evaſit. Immo & patris nomine dignus, qui etiam erga infimæ conditionis homines mire affabilis, ac propterea imis, & ſummis cariſſimus fuit. *f*) Hinc oppidum *Svitaviam* ad fines Moraviæ ſitum, ac pridem violentia abalienatum recuperavit; *g*) inſtauravit baſilicam cathedralem, eamque interius veſtiit; Clericos Bohemos a *Kaymo* incaute ordinatos, per ſolam manuum impoſitionem, ut *Cœleſtinus III. Pont.* juſſerat, miniſterio ſacro idoneos fecit. Denique meritis, & diebus plenus, ſenioque confectus XVI. Calend. Januarii vitam poſuit. *h*) Hunc in Epiſcopatu excepit *Joannes V.* natione Bohemus, agnomine *Bavarus*, regularis Canonicus Strahovienſis, qui & officium vigilis Antiſtitis explevit, & *Prz'emiſlao Ottocaro I.* non parum gratioſo utebatur. Is enim conſilio Procerum Bohemiæ, & Moraviæ conſtituit decimam Epiſcopo Olom. Joanni, ejusque ſucceſſoribus in provincia *Gallaſich*, ſcilicet 6. denarios de aratro pendendos; eccleſiæ vero cathedrali Olomucenſi contulit villam Driſich, hereditario jure poſſidendam. *i*) At majoribus cumulandus donis Epiſcopus *Joannes*, quum in Milovicenſi eccleſia incruentam Deo victimam litaret, victima ipſe mortis ad aram ſubito concidit,

*Engelbertus Epiſc. Olom. XIII.*

*A. C.* 1194.

1199.

*Joannes V. dict. Bavarus, Epiſc. Olom. XIV.*



*f*) Anonymus in Catalogo Epp. Olom.

*g*) Dubrav. hiſt. Bohem. L. XIV. n. 10. — 20. Boreg. deſcriptione terr. Bohem. Ziegelb. Olom. Sac. p. 109.

*h*) Anonym. l. c. Chron. B. Gerlaci l. c. p. 123. ſeqq.

*i*) Litteræ donationis apud Ziegelbauer Olom. Sac. p. 113.

A. C. 1201. cidit, perbrevi extinctus: Olomucenſium e Præmonſtrato Strahovienſi adſcitorum Præſulum poſtremus. *k*) *)

*Robertus Epiſc. Olom. XV.*

III. Suffectus in locum illius fuit *Robertus*, natione Anglus, Ciſtercienſium Nepomuci in Bohemia Prior, ſingulari doctrina, ac prudentia, morumque gravitate conſpicuus. Sarcophago S. Chriſtini Martyris auri, & argenti laminis circumdato, gemmisque pretioſis diſtincto, eccleſiam cathedralem ornavit; crucem duodecim auri marcis æſtimatam, quam a Wladislao I. Moravorum Marchione II. obtinuit, theſauro illius addidit; villam autem, nomine Rathay, ære ſuo coëmtam, bonis ejusdem accenſuit. Quum dein eccleſia hæc incendio con-
1204. flagraſſet, ſumtibus, & induſtria ſua reſtitutam, *Præpoſiti* dignitate decoravit, villa Miedviczy ejus reditibus tradita. *l*) Tanta *Roberti* Epiſc. munificentia, animique magnitudine motus Rex

Boh.

---

*k*) Ziegelbauer l. c. p. 110.

*) *Joannem Bavarum* Ep. Olom. Anonymus, & ex eo Auguſtinus, ac Dubravius in Catalogo Epiſcoporum Olomucenſium atris pingunt coloribus; ſed egregie vindicat Magnoaldus Ziegelbauer Ol. Sac. pag. 110. ſeqq. Nempe quod inter Miſſarum ſolemnia obierit apoplexia tactus, plebeja ſuperſtitio eumdem malum fuiſſe hominem effinxit. — Verum ut alia probæ vitæ hominum exempla taceamus, minime obeſt, quo minus illi, qui ictu apoplectico percuſſi, nullo pietatis edito ſigno ex hac vita exceſſerant, in numero piorum haberi valeant; quippe qui etiam inter beatos cooptari, eorumque albo adſcribi poſſunt, ſi aliunde illorum ſanctitas confirmari queat. *Vid. Card. Lambertini, ſeu Benedictus XIV. P. I. L. III. c. 28. de canoniz. & beatif. SS.*

*l*) Anonym. in Catalogo Epp. Olom. Et Ziegelbauer l. c.

Boh. *Prz'emislaus*, Præpoſitum Eccleſiæ Olom. A. C. 1207.
ſupremum in Marchionatu Moraviæ *Cancellarium* perpetuo eſſe voluit; bona epiſcopalia Epiſcopo decedente, integra ſucceſſori ejus a Decano, & Præpoſito Capituli ſervanda decrevit; Canonicis vero liberam, ſecundum canones electionem Epiſcopi, quam Principum nemo impediat, diplomate ſuo conceſſit. *m*) Parem quoque ab Ottone IV. Imp. iniit gratiam Epi- 1209.
ſcopus noſter, quum ab eodem evocatus, & comitiis Imperii magna ſui commendatione interfuit, & cum copiis ſuis illum in expeditionem Romanam ſecutus eſt. *n*) Redux ad ſuos poteſtatem fecit Henrico Archiepiſcopo Gnesnenſi conſecrandi eccleſiam Zabrdovicenſis Ord. 1211.
Præmonſtratenſis monaſterii, quibus ſolenniis ſacris non ipſe ſolum, cum Daniele Epiſcopo Pragenſi, ſed Moraviæ etiam Marchio *Wladislaus*, Eliſabetha *Andreæ III.* Hungariæ Regis filia, multique Bohemiæ, & Moraviæ Procerum adfuiſſe leguntur. *o*) Cetera inter negotia *Robertus* Epiſc. Tractatum *de Sacramento pœnitentiæ*, non magnæ quidem molis, ſed vaſtæ, ſolidæque doctrinæ exaravit; eccleſiam in Puſtomir multis auxit reditibus; Capituli ſui, & *Alexandri IV.* Pont. conſenſu, omnia cœnobii 1220.
Welehradenſis bona a decimis exemit. *p*) Deinceps in præſentia Boh. Regis *Prz'emislai I.* ejusque filii *Prz'emislai* Moraviæ Marchionis IV. & Ja-



*m*) Diploma Prz'emislai Regis in archivo Olomuc. Eccl.

*n*) Goldaſtus Comment. de regno Boh. L. V. c. 5. Kranzius L. VII. c. 3. Spangenberg Chron. Sax. c. 244.

*o*) Carol. Hugo Annal. Præmonſtr. T. II. pag. 1177.

*p*) Ziegelbauer l. c. p. 117. & 119. Strz'edovsky Mor. Sac. L. IV. c. 11.

Jacobi Nitrienſis Epiſcopi Baſilicam Welehra-
*A. C.* 1228. denſem Deo in honorem Deiparæ, & SS. Cyrilli, ac Methodii conſecravit, ibique octo dierum ſpatio cum Rege celebravit ſolennia dedicationis. *q)* Quibus peractis, cum Collegio Canonicorum Olomucium revertit, ac reliquos vitæ annos pariter non ſibi, ſed Deo, Eccleſiæ, & populo impendit, excelſo, atque infracto ſemper animo; quo & mortem veroſimilius anno 1235. aſpexit. *)

*Fridericus. Epiſc. Olom. XVI.*

IV. *Fridericus* e gremio Capituli Olom. ad infulam epiſcopalem electus, omnigena eruditione, præcipue rerum divinarum ſcientia præditus, atque omnis in religione novitatis, quæ ſuperſtitionem olere poſſet, oſor providus, ac ſolers fuit. Id quod teſtatum fecit memoratu digna diſſenſione, quæ illi cum *Gregorio IX.* Pont.

---

*q)* Hirſchmenzel MS. Welehr. L. II.

*) De anno obitus *Roberti* Ep. Olom. multa eſt apud ſcriptores controverſia. Catalogus Epp. Olom. apud Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. ponit ann. 1232. At ibidem in duobus diplomatis monaſterio Tiſchnovienſi a Prz'emislao Moraviæ Marchione año 1234. & 1235. datis, rogatur idem *Robertus* Ep., ut ſigillum ſuum ad rei majus robur apponat: igitur anno 1235. adhuc ſuperſtes fuit; an autem hoc, vel ſequente obierit, non conſtat. Illud omnino certum, año 1237. jam fuiſſe mortuum, quum *Gregorius IX Pontifex* anno iſto litteras apoſtolicas ad *Fridericum* Roberti in Epiſcopatu ſucceſſorem dederit. — Hinc litteræ *Roberti* Ep. Ol. (apud Ziegelbauer l. c. p. 115.) quibus anno 1239. confirmat jus patronatus in eccleſia Tiſchnovicenſi, ſub mendo cubant. Fallitur etiam Pulkava (apud Dobner mon. ined. T. III. p. 217.) qui Robertum hunc año 1240. mortuum eſſe, adſerit.

Pont. interceſſit in cauſa ſtigmatum S. Franciſci Seraphici. Religioſi nempe Ordinis Minorum, quibus Barones Cz'ernahorsky, ſive Boskovitzii anno 1230. Brunæ monaſterium cum eccleſia S. Joanni Baptiſtæ ſacra exſtruxerant, quum multa alia præclara de S. Fundatoris ſui Franciſci vita, virtutibus, & miraculis prædicarent, tum illud maxime extulerunt, quod ejus manibus, pedibus, & lateri ſacra ſtigmata Redemtoris noſtri divinitus impreſſa fuerint, quæ Chriſtianorum veneratione, & cultu digna forent. Doctrina hæc tum nova, & admirabilis offendit aures *Friderici* Epiſcopi, qui veram eſſe religionem dicebat, ſanctiſſima Redemtoris noſtri ſtigmata devenerari; in Franciſco autem, quantævis ſanctitatis, puro tamen homine, atque ut ceteri omnes, ſanguine Chriſti redemto, ſtigmatum venerationem ſapere ſuperſtitionem. Deinde haut potuiſſe fieri, ajebat, ut Franciſcus his clavorum, & lanceæ veſtigiis, humanæ redemtionis ſignis, decoraretur; ſiquidem ſummopere dedecet, ut planta pedis ornamenta capitis aſſumat. Ejusdem erat ſententiæ *Eichardus* ex Patrum Prædicatorum familia eccleſiaſtes celeber, qui acrius adhuc contra novum hunc in Moravia cultum declamans, in Fratres minores, ceu præſtigiatores invehebatur. Qua de re certior factus *Gregorius IX.* Pont. Eichardo linguam compreſſit, & concionibus ad populum e ſacro ſuggeſtu habendis interdixit. *Friderico* autem Epiſcopo, *A. C.* 1237. litteris ad eum datis reſpondit: " Quemad- " modum incircumſcriptæ ſapientiæ, & poten- " tiæ Dei complacitum fuit, hominem ex li- " mo terræ ad imaginem ſuam creare, & Fi- " lium ſuum unigenitum naturam humanam " adſumere; ita eidem complacuit, quinque

" vul-

" vulnerum crucifixi Dei - Hominis ſtigmata
" Franciſco ſervo ſuo imprimere, & per hoc
" eundem ſingulari prærogativa præ ceteris
" hominibus inſignire." Quia vero Pontificem non fugiebat, hæc rationum momenta ab Epiſcopo tanti non fieri, ut propter ea ſe a ſua dimoveri ſententia patiatur; eidem ſub obedientia ſibi, & apoſtolicæ Sedi debita præcepit, ut acquieſceret, nec ſtigmata S. Franciſci deinceps in pejorem partem raperet. r) Paruit Fridericus judicio Pontificis, atque ad cœ-
A. C. 1241. lum, ubi pax perpetua, translatus pacem Eccleſiæ ſuæ abſtulit, quæ præter Tatarorum ſævitiam, ſeptennium ſuo caruit Præſule.

V. Siquidem electores e gremio ſuo *Willhelmum* Præſulem elegerunt, ſed ejus loco Rex Boh. *Wenceslaus I. Conradum a Fridberg* obtruſit. Quam vim, & injuriam *Joannes* Decanus cum Capitulo cathedrali moleſte ferens, ut libertatis decus in eligendo Epiſcopo tueretur, Romam ſe contulit cum *Willhelmo* electo, & aliis quibusdam Canonicis. s) Hic vero lis opinione diutius tenuit; in plures protrahenda annos, niſi *Bruno*, in Holſatia natus, Comes a Schaumburg, Magdeburgenſis, & Lubecenſis Eccleſiæ Præpoſitus t) interveniſſet. Aderat ille tunc Romæ, (incompertum cujus negotii cauſſa) ac *Joannem* Decanum, lingua ſlavica ſermones cædentem cum ſociis, forte fortuna convenit in curia. Idiomatis hujus non ignarus, de cauſſa ad-

r) Baronius in not. ad Martyrolog. *Rom.* 15. Kal. Octobr. Raynaldus Anal. Eccleſ. T. XIII. ad ann. 1237. n. 60. Vid. Litteræ Pontif. L. II. ep. 19.

s) Auguſtin. Catalog. Epp. Olom.

t) In notis ad Hermanni de Lerbeke Chronicon apud Henricum Meibomium.

adventus, ac litis ſtudioſe multa quæſerit, dat conſilia prudentiæ plena, ad litem ſtrenue proſequendam & animos, & pecunias, quæ deficere cœperant, liberaliter ſuggerit. Paucis: ipſe Olomucenſis Eccleſiæ cauſſam Romana in curia egit, defendit, evicit. Capitulum cathedrale de hac egregia *Brunonis* in ſe voluntate edoctum, nihil magis, atque illum, intruſi Conradi loco, habere Epiſcopum exoptavit; *Willhelmus* ab omni ambitione alienus, de jure ſuo deceſſit non gravate: ſummus vero Pontifex *Innocentius IV.* in concilio Lugdunenſi I. ratam habuit electionem *Brunonis*, eumque *Conrado* ſuffecit. *u*) A. C. 1245.
At iſte repugnans, Epiſcopatu nolebat cedere. Quapropter Pontifex Moraviam interdicto Eccleſiaſtico ſubjecit; hominem contumacem, re- 1246.
gia tandem ope deſtitutum, diris devovit, movitque Cathedra Olomucenſi. *x*)

VI. Hanc demum plaudente Olomucio, & ipſo etiam *Wenceslao* annuente, adiit *Bruno*, Epiſcopus balteo, & tiara celeberrimus, atque ad immortalitatem memoriæ glorioſus, cui ſua pleraque decora, & hodiernam quoque amplitudinem Olomucenſis debet Eccleſia. Nam ut res præclaras militiæ ab eo geſtas prætereamus hoc loco, *y*) primis ſtatim annis Regem *Wenceslaum* prudentia, & fide ita ſibi devinxit *Bruno*, ut ille promulgaret edictum, quo omnes Moraviæ Marchionatus incolæ *decimas* (ab his Moravi antiqua conſuetudine erant immunes) Epi-

*Bruno Epiſc. Olom. XVII.* 1248.

*u*) Ziegelbauer Olom. Sac. P. I p. 125. Dobner mon. ined. T. IV. pag. 261. Balbin. Epitom. p. 265.

*x*) Pulkava Dobneri mon. ined. T. III. ad hunc añum.

*y*) Vid. hiſtor. polit. ad añ. 1255. — 1280.

Epiſcopo Olomucenſi, ejusque ſucceſſoribus, aliisque eccleſiarum Rectoribus, & Parochis ſolvere jubebantur. z) Eadem benevolentia nixus, bona, & prædia epiſcopalia, ſilvam nimirum, & quasdam villas circa oppidum Hotzenplotz, quæ, eccleſia Olomucenſi vacante, per Provincialem ſuum, & venatores terræ occupavit Prz'emislaus Ottocarus Moraviæ Marchio, rurſum recuperavit, ac regio poſtea conſenſu retinuit. a) Quum vero ſemel, atque iterum filio Marchioni Regem patrem conciliaſſet; ſumma etiam apud *Prz'emislaum Ottocarum* valuit gratia, & auctoritate. Hic enim Marchio
A. C. 1250. precibus *Brunonis* adductus Eccleſiæ Olomucenſi privilegia omnia firmavit; b) regno deinde potitus prædia quædam litigioſa eidem addixit; confecto autem bello Pruſſico I. & Hun-
1261. garico, commilitonem ſuum oppido Hůlin, cum pluribus pagis, villis, & prædiis annexis, liberalitate regia donavit. c) *)

VII.

z) Edictum apud Ziegelb. l. c. p. 126.. Qui mos decimas ſolvendi ab eo tempore in Moravia bodieque obtinet.

a) Teſtamentum Brunonis Ep in Tabulario colleg. Eccleſiæ Cremſir., ubi prædia illa recenſentur.

b) Paproc. Spec. Mor. p. 37. ad hunc añ.

c) Diploma donationis ap. Ziegelbauer. l. c. p. 131.

*) Altero poſt hæc anno, nempe 1262 monaſterium Huñobrodenſe Ord. Prædicatorum ſub titulo B. V. M. in cælos aſſumtæ conditum eſſe a quodam Melchiore monacho ejusdem Ordinis, narrat breve Chronicon Huñobrodenſe apud Dobner mon. ined. T. II. pag. 284. ubi addit: "Quibus " ſumtibus id præſtiterit, ignotum. In hoc " autem monaſterio, ut " traditiones ferunt, erat " miraculoſa imago B. " Virginis, quam B Lucas penicillo ſuo pinxerat. — Hæc ut ſub " ir-

VII. Nec minus liberalis Epiſcopus noſter fuit. Ad maxima quæque natus, ingentes quoque reditus, ac divitias ſuas in perpetuum divini cultus augmentum, & Eccleſiæ ſplendorem impendit. *Cremſirium*, diruto vili pago, ædificandum ſuſcepit, illudque foris, plateis, ædibus ornatum, in nobilem, ac regiis ſupparem evexit civitatem. Hanc ſuam, omniumque deinceps Antiſtitum Olomucenſium ſedem decoravit baſilica S. Mauritio, Thebæisque Martyribus ſacra, quam e ſecto lapide a primis fundamentis erexit, erectam S. Mauritii Magdeburgo allatis, aliisque amplius viginti inſignioribus reliquiis, quindecim altaribus, Collegio Canonicorum, & reliquo miniſterio inſtruxit, dote liberaliſſima locupletavit. *d*) *A. C.* 1264. Fundavit etiam Collegii hujus *Præpoſitum*; collationem vero Præpoſituræ ſibi, ſuisque ſucceſſoribus reſervavit, quæ ſolum Eccleſiæ Olomucenſis Canonico, dum vacat, conferatur. Inſtituit & *Decanum*, a Canonicis Cremſirienſibus 1267. e gremio eligendum, uti etiam collegam alium, attamen ſecundum formam Canonum ſibi cooptare poterant in locum alterius. *e*) Addidit Col-

" irruptionem Tataro-
" rum, aliorumque ho-
" ſtium in tutum collo-
" caretur, a FF. Prædi-
" catoribus ad Poloniam
" devecta fuit, coliturque
" hodiedum ibidem Cza-
" ſtochoviæ.,, Quæ quidem utut vera ſint; quid ſentiendum de imaginibus a S. Luca pictis, ſupra dictum eſt. *Vid. hiſt. polit. ad annum* 1356. *in notis*.

*d*) Dubravius hiſt. Bohem. L. XVII. Peſſina Prodr. Moravogr. c. 5. §. 2. Crugerius ad 18. Febr. Ziegelbauer, Auguſtinus, &c.

*e*) Privilegium Brunonis Ep. de collatione Præpoſituræ, Decanatus, & Præbendarum Canonicalium Eccl. collegiatæ Cremſirienſis año 1267. Cremſirii datum.

Collegio plures Vicarios, inter quos *Vicarius honoris*, *Vicarius perpetuus*, item *Cuſtos* numerabantur. Diverſam quoque a Decanatu collegiatæ, parochialem in honorem magnæ Matris eccleſiam exſtruxit, quam illi poſtea *Petrus* Epiſcop. Olom. uniit. *f*) His negotiis intentus *Bruno*, novam parabat expeditionem ſuſcipere in Pruſſiam, acceptis a *Clemente IV.* Pont. litteris, qui-
*A. C.* 1267. *29. Novembr.* bus eidem omnes eas terras, quas cum Rege *Ottocaro* expugnaturus eſſet, in ſacris ſubjecit. *g*) Quum autem varias belli vices animo verſaret, Olomucii voluntatem ſuam teſtamenti nomine declaravit, cujus hæc ſumma: 1) enumerat bona, & prædia, quibus ipſe ſua induſtria Eccleſiam Olomuc. auxit: quo pertinet etiam telonium, & oppidum Viſcovienſe, ab eodem recuperatum. 2) De quibusdam bonis epiſcopalibus diſponit in favorem Canonicorum Olom. & eccleſiæ collegiatæ Cremſirienſis ad S. Mauritium. 3) Statuit poſt obitum ſuum pro ſalute animæ ſuæ, & omnium Epiſcoporum Olomucenſium duos dies anniverſarios præſcripto modo celebrandos. Quod etiam fieri jubet a morte Ottocari Regis, pro anima ejus, aliorumque

*f*) MS. Urbarium Eccleſ. collegiatæ Cremſirienſis a Laurentio Zwetlero ejusdem Eccleſiæ Præpoſito conſcriptum año 1619. Qui ibidem ait: "Gaudet igitur Eccleſia hæc jure Capituli, habeturque ſigillum Capituli vetus in hodiernam uſque diem." Præterea cenſet minimum ſeptem Canonicos ad eam Eccleſiam fuiſſe inſtitutos. Hinc ex numero 15. altarium Eccleſiæ S. Mauritii, in teſtamento Brunonis expreſſo, nequaquam certum eruitur, univerſim 15. Canonicos, & Vicarios a principio fundatos eſſe, ut affirmat Kurzgef. Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 28. ſeqq.

*g*) Raynald. Annal. Eccleſ. T. XIV. ad añ. 1268.

que Bohemiæ Regum, & Moraviæ Marchionum. 4) Commemorat quatuor Præbendas Olomucii a ſe inſtitutas, nominatque Decanum, Præpoſitum, & Archidiaconum. Prodit pariter duos id temporis Archidiaconos, Znoymenſem videlicet, & Cremſirienſem. 5) Denique vult ſuam hanc voluntatem impletam, ſaltem ex bonis a ſe comparatis; proinde executorem teſtamenti præcipuum facit *Ottocarum* Bohemiæ Regem. *b*) *) Ita rebus in ordinem redactis, cum Rege *Ottocaro* in Pruſſiam movit.

VIII. Redux in Moraviam, quoad per negotia regia licuit, fere aſſiduus Cremſirii morabatur, unde magis, magisque ditionis ſuæ terminos, potiſſimum Hungariam verſus protulit. Impenſo enim pretio comitatum Hochvaldenſem cum annexis oppidis, & arcibus emit, novumque oppidum nomine *Brunsbergam* excitavit. Comitatum Schönbergenſem ſui fecit

*b*) Vid. hoc teſtamentum Brunonis Ep. unde ſtatus Eccleſiæ Olomucenſ. ævo illo diſpicitur.

*) *Scholaſtici Olomucenſ.* ibidem Bruno haud meminit; quia demum aliquot poſt años reditus ei aſſignavit. Erat igitur *Canonicus ſcholaſticus* jam inſtitutus, ut probat charta litis conteſtatæ inter Abbates de Wilhemov, & & de Welegrad, quos ad præſtandum calumniæ juramentum citat Cremſirium Officialis Brunonis Ep., ſubditurque: *Actum Cremeſer* (Cremſirii) año D. 1267. III. Cal. Apr. præſentibus *Conrado Scholaſtico*, & *Canonico Olomucenſi*, &c. Vid. Dobner. mon. ined. T. IV. p. 275. Hinc labat calculus Magnoaldi Ziegelbauer Olom. Sac. P. II. in Elencho Scholaſticor. ubi cenſet hunc Conradum fuiſſe ſecundum Scholaſticum, eo quod demum año 1274. inter teſtes Canonicos a Brunone Ep. adhibitos legatur.

cit juris, ac prope Kelcz'ium arcem *Schaumburg* dictam erexit. *Oslaviam* in Sileſia mœnibus, & arce decoravit. *i*) Ut vero magnifica, totque ditionibus locupletata Olomucenſis Eccleſia ad ſui præſidium, & ornamentum illuſtres haberet milites, ac defenſores, jam inde ab anno 1252. plura inſtituit *feuda epiſcopalia*, eaque viris nobilibus ſacramento obſtrictis contulit, quorum fides, ac virtus domi, militiæque cognita fuit. *k*) Quæ beneficia militaria Rex *Ottocarus* comprobavit, Roman. Pontifex æqui conſuluit adeo, ut *Gregorius X.* datis ad *Brunonem* litteris, quæ in proximo concilio Lugduni celebrando de morum emendatione agitanda eſſent, non gravate ſuggeri petierit. Reſcripſit ille epi-
A. C. 1273. ſtola ſapientiæ, ac prudentiæ referta, quæ adhuc in caſtro S. Angeli Romæ diligenter adſervatur. Et quidem ſtilo uberiore exponit ſtatum religionis chriſtianæ in Germania, Hungaria, Ruſſia, Lithuania, & Pruſſia; queritur in regno Hungariæ foveri hæreticos, & ſchismaticos, præſertim vero Cumanos gentiles Hungaris, & finitimis populis infeſtos; in Moravia nullos quidem apertos eſſe hæreticos adſerit, ſed rem chriſtianam haud dubie agi, quum parietes proximi ardeant. Deſcribit præterea ſtatum beneficiorum clericalium, & quorumdam Ordinum regularium; ac denique reos agit judæos, quod chriſtianis utantur nutricibus, uſuras faciant iniquiſſimas, res profanas, & ſacras furto ablatas mercentur, &c. *l*)

Ro-

*i*) Cruger. ad 18. Febr. Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. p. 131.

*k*) Teſtamentum Brunonis Ep. Et diplom. *Regis* Ottocari año 1272. VI. Cal. Januarii apud Ziegelbauer l. c.

*l*) Vid. hæc epiſt. apud Raynald. Añal. T. XIV. ad hunc añ.

Romam hæc delata cognitam, & pervulgatam de *Brunone* opinionem tuebantur, quam is denuo teſtatam fecit, quum in ipſo Concilio Lugdunenſi II. ſapientiam ſuam latinis, græcisque Patribus probavit. Nempe Antiſtes ubique magnus, & glorioſus, dubium, controverſumque poſteris reliquit, an pacis, & militiæ artibus, an rerum divinarum ſcientia, & religionis ſtudio clarior, atque illuſtrior fuerit. Tandem ſtabilito Eccleſiæ ſuæ ſplendore, reſtituta morum diſciplina, omnibus, quæ ad vigilantis, & integri Præſulis officium pertinent, ſummo ſtudio expletis, morbo, & naturæ ceſſit, Cremſirii in Collegiata S. Mauritii ſepultus. *m)* *) *A. C.* 1274. 1281. 18. *Februarii.*

IX. Auro, cedroque dignum *Brunonem* excepit concordibus electorum ſuffragiis, qui ante alios Canonicos illi cariſſimus fuit, *Theodoricus*, *Theodoricus Epiſc. Olom. XVIII.*

T no-

*m)* Crugerius, & Ziegelbauer ll. cc.

*) Tot glorioſorum operum confector glorioſiſſimus Bruno Pontifex Cremſirii, ne lapideam quidem, qui profecto marmoream, ac plane auream merebatur, habet hodie ſui memoriam, inquit Crugerius l. c. — At quamvis careat ſepulchralibus monumentis, nec ullum ſuperſit mauſolæum parvum; exſtat tamen hodieque oppido magnum, videlicet tota civitas Cremſirienſis, in qua quieſcit, quam ex pago in civitatem muro, & vallis cinctam extulit, addit *Perilluſtris D. Ra'ikovsky Eques a Dobrczicz colleg. eccl. Cremſ. Canon. in Commentario ſuo MS. de ortu, progreſſu, & variationibus eccleſiæ colleg. Cremſ. ad S. Mauritium*, Demum Stanislaus Pavlovsky Ep. Olomuc. in epiſtola ad Capitul. Olomucenſe data Cremſirii 16. Nov. 1587. hoc habet: Veneranda oſſa Brunonis occaſione minoris chori eccleſiæ (collegiatæ Cremſirienſis) renovandi, dum fundamentum ſummi altaris profundius, ac longius aliquando fodiebatur, reperta ſunt. Ibid.

nobili, ac præpotenti familia Novodomæa ortus, ſed vitæ integritate, morumque innocentia nobilior, promovendi cultus divini perquam ſtudioſus. *n*) Quo plures Canonici pro obeundis in eccleſia cathedrali divinis officiis alerentur, ad erigendam in Powla præbendam, *Wenceslaum* II. Boh. Regem permovit; quatuor ipſe id genus præbendas in pago Slatina inſtituit. *o*) Abbati Lucenſis monaſterii eccleſiam in Mühlfrauen cum proventibus, qui ex latifundiis, & prædiis ad eam redeunt, magna in ægrotantes religioſos benevolentia donavit, ne quid illis ad neceſſarias deeſſet medicinas, quibus in priſtinam reſtitui ſanitatem poſſent. *p*) Nec minore beneficio ſibi devinxit tum parochialem ad S. Petrum Brunæ Eccleſiam, quam ad collegiatæ dignitatem evexit; *q*) *) tum Raygradenſe monaſterium, in quod jura Epiſcopi Olomucenſis, & Abbatis Brevnovienſis determi-

*A. C.* 1286. 21. *Martii.*

1296. 7. *Martii.*

*n*) Anguſtin. in catalogo. Ziegelbauer Olom. Sacr. P. I. Crugerius ad 29. Martii.

*o*) Paproc. Spec. Mor. p. 174. ex litteris Brunæ datis. Crugerius l. c.

*p*) Hugo Añal. Præmonſtr. T. II. p. 89. apud Ziegelbauer l. c.

*q*) Kurzgef. Geſchichte der heutigen Ordensklöſter. p. 38. ubi citat litteras Fund.

*) Conſtabat initio collegium dumtaxat Præpoſito, & duobus Canonicis. Año demum 1331. *Joannes* Bohemiæ Rex, & *Marchio Moraviæ* (uti ſe in diplomate appellat) fundavit Decanum, ceſſitque Canonicis jus patronatus in præbenda Rausnitzenſi; id quod año 1502. *Wladislaus* II. Rex illis confirmavit. *Vid. Faſſeau Collect. Synod. Diœceſ. Olom. P. III. p.* 22. — Qui primus Præpoſitus pro ſe, ſuisque ſucceſſoribus ab Urbano VIII. infulæ decus impetravit, fuit Hinko Comes a Colovrath, teſte Ziegelbauer Olom. Sacr. P. II. p. 97.

minavit. r) Demum inſtituta, quæ in cathedrali eccleſia de B. Virgine ante auroram fieret, Miſſa (hanc vocant Maturam) poſt diuturnos labores extremum diem clauſit, atque Olomucii in cathedrali eccleſia requieſcit. s) Suffectus illi comunibus votis fuit *Joannes Haly*, gente *Waldſteinius*, magnæ prudentiæ, & paſtoralis curæ Antiſtes, t) qui *Rudolphum* Auſtriæ Ducem monitis ſuis a populatione Moraviæ abduxit; u) ut deinceps Archidiaconi, & Scholaſtici dignitas, etiamque Cuſtodis officium Canonicis reſidentibus conferretur, multum providens ſtatuit; x) Herberto Ekkerio Baroni de Fulſtein (cujus Majores cum Brunone Epiſc. in Moraviam venerant) caſtrum ipſum Fulſtein in Oppavienſi Ducatu ſitum, jure clientelari dedit. y) Poſteaquam vero inaugurationi regiæ, qua *Joannes*, & *Eliſabetha* a Petro Archiepiſcopo Moguntino redimiti corona ſunt, adſtitit: paucos poſt menſes abiit e vivis, tumulo cathedralis eccleſiæ Olomucenſis illatus. z) *)

*A. C. 1302. 10. Octobris. Joannes VI. dictus Haly Episc. Olom. XIX.*

1304.

1306.

1310.

1311. 7. *Octobris.*



r) Dobner mon. ined. T. IV. p. 277. ſeqq. ubi jura hæc referuntur.

s) Auguſtinus Catal. Epp. Olom.

t) Idem l. c. Crugerius ad diem 7. Octobris. Peſſina Prodr. L. III. c. 5. §. 9. ubi ait, eſſe progenitum ſeu ex Hugone, ſeu ex Jaroslao de Waldſtein fratribus, qui cœnobium Schumbergenſe FF. Prædicatorum in Moravia año 1220. condiderant.

u) Vid. hiſtoria politica ad hunc añum.

x) Ziegelbauer Olom. Sacr. P. II. in Elencho ſchol. & Auguſtin. l. c.

y) Paproc. Spec. Mor. p. 404. ſeqq.

z) Crugerius ad diem 7. Octobris.

*) *Joannis* hujus Epiſcopi ſigillum, & contraſigillum profert Dobner mon. ined. T. I. Tab. I. n. 5. In contraſigillo viſitur *cubans leo*; inde ad clypeum

*Petrus II. Bradavicius, Epiſc. Olom.* XX.

X. Evectus in Cathedram Olomucenſem *Petrus* cognomine *Bradavicius*, illuſtris apud Moravos Lomnitziorum Baronum proſapiæ fuit. *a*) Varias inter viciſſitudines Moraviæ inſigni pietatis, ac virtutum omnium ſplendore præluxit, & diſciplinam eccleſiæ, morum honeſtatem, vitæque integritatem, qua Clerum ſuæ diœceſis cupiit eſſe ornatum, inprimis curæ habuit. Inde factum, ut primus Olomucenſium Præſulum, convocato utriusque Cleri Prælatorum conven-
*A. C.* 1312. tu, ſynodum diœceſanam in urbe Cremſirio celebraret, in qua ſtatutum de cœlibatu eccleſiaſtico inter alia promulgari fecit. *b*) At nequaquam diu vigilantiæ ſuæ profectu fruebatur. Vocatus enim Pragam a *Joanne* Boh. Rege, ut
1316. ſolenniis baptismi, quo regia proles *Wenceslaus*
30. *Maji.* fuit ablutus, adeſſet, paullo poſt gravem in morbum incidit, eoque conſumtus, in Pragenſi eccleſia S. Viti ſepulchrum reperit. *c*) *) Interea

peum Waldſteinium, an ad ſymbolum quodpiam fortitudinis, vigilantiæque Paſtoribus Eccleſiæ neceſſariæ referatur, incompertum. Quid vero litteræ *AVEN* leoni ſuperjectæ ſignificent, Oedipo eſt opus, inquit Dobner l. c. p. 235.

*a*) Pfeifer enucleat. Paproc. L. I. P. II. c. 5. pag. 78. Auguſtin. Catal.

*b*) Faſſeau Collectionis Synodor. Diœceſ. Olomuc. p. 1.

*c*) Crugerius ad diem 7. Junii.

*) Extrema cum paupertate *Petrum Epiſc.* eſſe conflictatum, ita ut non haberet, unde honeſto funere efferri poſſet, ſcribit l. c. Crugerius; idque arguit ex ſepultura, qua is non Olomucii, ſed Pragæ donatus eſt, quaſi per ſumtus Olomucium devehi non potuiſſet. — At iſtud ait ſine tabulis. Quod enim in æde principe ad D. Vitum ſepultus fuerit, non extrema paupertas cauſſa fuit, ſed quod ejus eccleſiæ Præpoſitus eſſet; hanc vero præpoſitu-

terea ſede vacante *Petrus* Archiepiſcopus Moguntinus Olomucium advenit, ut diœceſim, & eccleſiam cathedralem jure metropolitano viſitaret. Quo munere defunctus, præſertim alienationem bonorum epiſcopalium ſine præſcitu Capituli cathedralis deinceps fieri vetuit, factamque omnino irritam declaravit. *d*) Ab ejus diſceſſu Moravia ſuum ſuſpexit Præſulem *Conradum*, natione *Bavarum*, qui non genere, ſed præclaris animi dotibus nobilis; corpore puſillus, ſed magnus animo fuit. Quapropter magnam aulæ regiæ Bohemicæ benevolentiam conſecutus, tum *Eliſabethæ* Reginæ ab intimis erat conſiliis, tum inter præcipuos *Joannis* Regis conſiliarios locum, & Marchionatus Moraviæ regimen obtinuit. *e*) Neque tamen ad res politicas ita fuit intentus, ut curam abjiceret muneris paſtoralis. Quin potius in iſtud longe intentiſſimus, quum cerneret anteceſſorum ſuorum ſanctiones aut parvi fieri, aut fide authographa carere; frequentiſſimam Cremſirii urbe epiſcopali celebravit ſynodum, præſentibus Prælatis, Canonicis, & utroque diœceſis Olom. Clero, ac demum ad puram eccleſiæ diſciplinam, morumque integritatem ſervandam XXVI. ſaluberrima promulgavit ſtatuta, quibus ſigillum

13. *Julii.*

*Conradus Epiſc. Olom.* XXI.

*A. C.* 1318. 24. *Septembr.*



ſituram ad mortem uſque retinuit. *Vid. Peſſina Phoſph.* *pag.* 606. — Præterea Remigius Maſchat in Eliogr. Epp. Olom. opinatur, *Petrum Epiſcop.* ad coronationem Joannis Boh. Regis Pragam eſſe vocatum. Id quod ſupra dictis, & hiſtoriæ politicæ añ. 1311. adverſatur.

*d*) Vid. ejus litteræ apud Foſſeau Append. p. 173. ubi appellantur: *Litteræ reformationis, & correctionis.*

*e*) Chron. Aul. reg. apud Freherum. p. 22. ſeqq. Peſſina Mart. Mor. p. 401.

lum proprium appendit. f) Munita his præſidiis Eccleſia Olom. pulcherrime floruit, ejusque immunitates, ac privilegia *Conradus* infracto animo ita defendit, ut *Joannes* Rex, & Mar-
A. C. 1323. chio Moraviæ eadem firmaret, dato Brunæ diplomate. g) *) Præſul autem ipſe eidem Eccleſiæ donavit pagum Chrenovitz prope Cojetinium, ut ejus perinde, ac Petri Archiepiſcopi Moguntini anniverſarium perpetuo celebraret. h) Hujus initium hic ipſe annus fuit, quo
1326. *Conradus* Epiſc. vitam morte commutavit, ma-
8. *Auguſti.* gnificis in Eccleſiam Olomucenſem exequiis elatus. i)

XI. Succeſſorem imperioſius, ut erat ve-
*Henricus II.* hemens, commendaverat *Joannes* Rex *Hinkonem*,
*Epiſc. Olom.* ſeu *Henricum de Duba*, nobilitate quidem præ-
XXII. cipuum, multisque aliis inſignem dotibus; non tamen Eccleſiæ Olomucenſis Canonicum. Hinc, ut candidato ſuffragarentur Canonici, omnem in electione libera dictaturam exoſi, haut facile induci poterant; donec Rom. Pont. *Joannes* XXII. vota

---

f) Vid. hæc ſtatuta apud Faſſeau Collect. Synod. p. 2. ſeqq. Typum ſigilli Conradi Ep. exhibet Dobner mon. ined. T. IV. n. 121.

g) Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. p. 154.

*) Idem *Conradus Epiſc.* anno 1321. obtinuit a *Joanne* Boh. *Rege* privilegium, ut in qualibet quatuor civitatum Zvittaviæ, Müglicii, Viſchoviæ, & Cremſirii *unam familiam judæam*, ab jurisdictione Epiſcopi, & Eccleſiæ Olomucenſis tantum dependentem, tenere, & habere poſſit. Vid. Ziegelbauer l. c. Minor igitur olim, atque hodie judæorum in Moravia erat numerus.

h) Literæ donation. apud Ziegelbauer, quibus etiam pagum Cz'eſſau donat Capitulo colleg. eccleſiæ Cremſirienſis.

i) Auguſtin. in Catal. & Cl. Monſe Inſul. Doct. p. 33. ſeqq.

vota Regis calculo ſuo probavit. Tum enimvero Henricus regendæ Olomucenſi Eccleſiæ datus electorum ſuffragiis fuit. *k*) Hanc autem rexit tum ſpectatæ ſanctitatis exemplo, tum egregia animi demiſſione, ac fortitudine. Poſteaquam præbendam Wiſcovienſem Decano eccleſiæ cathedralis uniit, ut non dignitate ſolum, & ſollicitudine, ſed reditibus etiam ceteros anteiret; *l*) pagum Chrenovitz, quem *Conradus Epiſcop.* ſumtibus ſuis emtum Eccleſiæ Olomucenſi donaverat, a *Joanne* Rege male uſurpatum, invicta facundia recepit, atque eidem Eccleſiæ reſtituit. *m*) Plura moliendi cupidus, mortalitate intercipitur, ac Pragenſi in eccleſia honorificæ traditur ſepulturæ. *n*) Poſt non multo infulam Olomucenſem obtinuit *Joannes Wolko*, regio ſanguine *Wenceslai II.* Boh. Regis ex ſorore Eliſabetha natus, Eccleſiæ Wiſſegradenſis Præpoſitus, Pragenſis, & Olomucenſis Canonicus, qui præcipua morum integritate, ac religionis ſtudio omnes præclari Antiſtitis numeros explevit. *o*) Quamobrem præcipuo apud ſummos Principes fuit honoris loco, uti præſertim Moraviæ Marchio, & poſtea

*A. C.* 1327.

1330.

1333.
29. *Decembr.*

*Joannes VII. dictus Wolko, Epiſc. Olom.* XXIII.



*k*) Chron. Aulæ reg. P. II. c. 19. p. 60. Et Auguſtin. Catal. Porro Domini de Lippa, alias etiam de Duba, & Berka, item Lichtenburgici, ac Ronovienſes erant tres rami ejusdem ſtirpis. Vid. Pfeifer, Paproc. enucleat. L. I. P. II. c 3. p. 67.

*l*) Inſtrumentum unionis confectum Olomucii año 1328. pridie nonas Februarii.

*m*) Diploma Joannis Reg. año 1331. nonis Auguſti Ratisbonæ datum, ubi *Marchionem Moraviæ* ſe nominat. Vid. Faſſeau l. c. P. III. p. 22.

*n*) Auguſtin. Catal. Epp. Olom.

*o*) Idem l. c. & Chron. Aulæ reg. P. II. c. 11. ad añ. 1322.

ea Rex Boh. *Carolus* teſtatum ſæpe fecerat. *p*) Hujus etiam conſilio, & Clementis VI. Pont. auctoritate Eccleſia Olomucenſis Metropolitam Moguntinum cum Pragenſi commutavit, quum Pragenſis Epiſcopus *Arneſtus* dignitate Archiepiſcopi ornatus, duos obtinuit ſuffraganeos Epiſcopos: *Joannem Olomucenſem*, & *Joannem Litomiſslienſem*. *q*) Quia vero epiſcopatus Litomiſslii in eccleſia monaſterii Ord. Præmonſtratenſis noviter inſtitutus, decente numero eccleſiarum parochialium caruit: quaſdam parœcias eidem propiores de ſua diœceſi eidem cedere Præſul Olom. litteris pontificiis jubebatur: qua de re pluribus annis inter utrumque Epiſcopum haut ſatis convenire potuit. *r*)

XII. Interea temporis hæc memoratu digna: *Joannes* Epiſc. Olom. ad virginitatis incrementum in meditullio Moraviæ ad civita-
A. C. 1344. tem Puſtomirium (Puſtomierz alias, hodie Puſtomierzitz) impenſis ſuis condidit, ampliſque reditibus fundavit ſanctimonialium Ord. S. Benedicti monaſterium, in quo Virgines ſacræ ex parthenone Pragenſi ad S. Georgium vocatæ, ac variis poſtmodum donatæ prærogativis fuerunt.

*p*) Vid. hiſt. polit. añ. 1342 — 48.

*q*) Bulla Pont. Clementis h. a. pridie calend. Maji data ap. Goldaſt. Suppl. p. 282. & Balbin. in vita Arneſti L. II. c. 3. p. 97. ſeqq. Porro Joannes hic primus Epiſcop. Litomiſslienſis erat Ord. Præmonſtr. antea Abbas Lucenſis in Moravia, teſte Dobner mon. ined. T. III. p. 56.

*r*) Bulla cit. & altera 8. calend. Sept. año 1344. data, apud Balbin. l. c. p. 93. ſeqq.

runt. s) *) Præſulis noſtri, ac Bohemiæ Procerum rogatu *Carolus IV.* Rom. ac Boh. Rex decrevit, ut poſthac Pragenſis Archiepiſcopus Regem Bohemiæ coronaret; ſalvo nihilominus Epiſcopi Olomuc. jure ſuffraganeo, ſeu vicario, uti privilegium Friderici I. Imp. ſtatuit. t) *Arneſtus* Archiep. Pragenſis concilium provinciale Pragæ celebravit, præſentibus ſuffraganeis ſuis, factoque canonum Eccleſiæ Moguntinæ delectu, additis etiam ſtatutis provinciæ ſuæ A. C. 1347. 18. *Auguſti.* 1348.

s) Inſtrum. fund. Eccleſ. Bolesl. ap. Balhin. Epit. p. 190 — 192. Peſſina Mart. Mor. p. 71. Ziegelbauer l. c. Paprocius Spec. Mor. p. 245. Crugerius ad 2. Junii.

*) Balbin. hiſt. de Ducib. ac Regibus Boh. p. 168. fundati Parthenonis Puſtomirienſis añum 1334. ponit. At rectius cum Peſſina Prodr. L. III. c. 5. §. 3. Ziegelbauer l. c. & Cl. de Monſe in MMSS. ſuis añus 1344 ſtatuitur, præſertim cum Dubravius hiſt. Boh. L. XX. dicat, Joannem non diu poſt ſuperſtitem fuiſſe, quam in Moravia cœnobium Puſtomirienſe abſolviſſet. Auguſtinus quidem in Catal. Epp. Olom. ait, Henrico Wolkonem ſucceſſiſſe anno 1333., *moxque* fundaſſe Parthenonem Puſtomir. At anonymus apud Ziegelbauer l. c., unde Auguſtinus Catalogum ſuum exſcripſit, vocabulo *mox* caret. — Prærogativæ hujus cœnobii præcipuæ erant: 1) Abbatiſſa Puſtomirienſis, Georgiana, quæ Princeps fuit, prope par jus coronandi Reginas Bohemiæ habuit. 2) Veroſimilius pro virginibus nobilibus fundatum erat. 3) Gaudebat privilegio, ut ibidem Sabbato ſancto circa ſolis occaſum *Miſſa*, quæ dicebatur *aurea*, legeretur. Vid. Crugerius ad 26. Julii, 21. Auguſti, & 2. Nov. Item Peſſina Mart. Mor. p. 71. & Prodr. l. c. §. 3. in fine.

t) Diploma Caroli IV. ap. Goldaſt. Suppl. p. 286. Et diplom. Friderici Imp. apud Dobner mon. ined. T. III. pag. 170. Item Goldaſt. de regno Boh. L. III. c. 11. n. 19.

ſuæ ſynodalibus, concilii hujus decreta (quæ ſtatuta Arneſti vocantur) in unum volumen redegit, quæ in ſingulis cathedralibus, collegiatis, & utriusque Cleri eccleſiis & ſervanda, & ſedulo implenda voluit. u) *) Neque tamen ea in ſynodo exſtinctum fuit diſſidium de XXX. eccleſiis Epiſcopatui Litomiſslienſi cedendis; ſed demum interventu *Caroli* Rom. & Boh. Regis concors *Joannes* Epiſc. Olom. eidem conceſſit, XXIV. eccleſias in decanatibus Schombergenſi, & Huſſovienſi, diœceſis ſuæ ſitas, quarum notiores: Schönvald, Schiltberg, Goldenſtein, Goldek, Reymarſtatt, Reſchendorff, Cechans, & Lomnitz fuere. x) Præter hanc

*A. C.* 1350. 5. *Februarii.*

---

u) Faſſeau Collect. Synod. P. II. p. 3. ſeqq. Ibid. p. 30. narrat ab Arneſto fuiſſe præceptum, ut libellum Thomæ de Hibernia: *De tribus punctis eſſentialibus Chriſtianæ religionis* ſingulæ eccleſiæ haberent, & obſervarent.

*) Balbin. in vita Arneſti L. II. c. 4. Synodum hanc ad añ. 1344. refert; ſed rectius cum Faſſeau l. c. ad añum 1348. ponitur. Nominatur enim in præfatione ſtatutorum Arneſti Carolus IV. Rom. & Boh. Rex: *Nuper — Domini Caroli Marchionis Moraviæ, nunc vero Romanorum, & Bohemiæ Regis*; qui tituli eidem año 1344. necdum competebant, ut ex hiſt. politica conſtat. — Præcipua Arneſti ſtatutorum erant: 1) Nullus in Eccleſia ſua peregrinum ad celebrandum admittat, niſi præter formatas ſuas oſtendat licentiam Diœceſani. 2) Clerici de bonis per Eccleſiam ſuam acquiſitis teſtari nequeunt. 3) Clerici, dum convivia præparant, (quæ rara ſint) ſex cibariorum, ſeu ferculorum numerum non excedant. *Cetera apud Faſſeau l. c.*

x) Litteræ Joannis Epiſc. & Capituli Olomuc. ad Clementem Papam hoc anno datæ apud Balbin. Miſcell. Dec. I. L. V. p. 38. ubi ſingulæ Eccleſiæ illæ recenſentur.

hanc altero dein anno Epiſcopus noſter etiam vitæ jacturam fecit, in eccleſia Puſtomirienſi, ut vivus cupiit, tumulatus. y) *A. C.* 1351. 27. *Septembr.*

XIII. Succeſſit *Joannes* agnomine *Ocz'ko* familia Procerum de Wlaſſim clariſſimus, eccleſiæ OO. Sanctorum in arce Pragenſi Præpoſitus, humanis, divinisque litteris apprime excultus, Antiſtes vitæ quam integerrimæ. a) Principio quidem regiminis ſui, rogatu Capituli Olomuc. antiquas conſuetudines, ordinationes, & ſtatuta eccleſiæ cathedralis firmavit; ſed paucis poſt annis *Arneſtus* Archiepiſcopus Pragenſis pro jure ſuo metropolitano viſitata diœceſi Olomucenſi, quasdam conſtitutiones cum Epiſcopo, tum Capitulo, ejusque Prælatis deinceps ſervandas præcepit. b) *) Quo dein e vi-

*Joañes VIII. dictus Ocz'ko, Epiſc. Olom.* XXIV.
1352. 13. *Decembr.*
1355. 15. *Auguſti.*

y) Beneſſ. de Waitmile ap. Dobner mon. ined. T. IV. pag. 36. Crugerius ad 25 Septembr.

a) Auguſtin. Catal. & Ziegelbauer l. c.

b) Faſſeau l. c. P. I. p. 11.

*) Conſtitutiones ad Epiſcopum ſpectantes fuerunt hæ potiſſimum: 1) Epiſcopus, ſi fieri poteſt, per ſe, vel per *Epiſcopum, Cooperatorem ſuum*, in omnibus feſtis Chriſti, & Matris ſuæ, in Dominica Palmarum, Cœna Domini, in feſto S. Wenceslai, & Chriſtini, in anniverſario dedicationis omnium Sanctorum, & commemoratione omnium defunctorum teneatur ſolenniter celebrare. 2) Chriſma per ſe in ipſa Olomucenſi Eccleſia, non alibi, niſi legitime præpeditus, conficiat; Ordines celebret, & de oleo, ac balſamo pro chriſmate provideat. 3) In Cœna Domini mandatum per ſe, vel certe per alium Epiſcopum, ſeu Prælatum majorem, cum cantu ſolito, lotione pedum, & ſermone latino ad Clerum in medio eccleſiæ peragat &c. *Vid. Ziegelbauer P. I. in Joanne Wolkone*, & *Faſſeau l. c.* Unde patet Epiſcopis Olomucenſibus jam tum ſuos fuiſſe *Suffraganeos*, qui

A. C. 1364. e vivis ſublato, quum *Joannes* Epiſc. ſanctitate, & ſapientia unus omnium maxime floreret, ad preces *Caroli IV.* Imp. ab *Urbano V.* Pont. ad Metropolitanam Pragenſem translatus; poſtea anno 1379. Presbyter. Cardinalis, & Legatus natus, ab *Urbano VI.* Pontifice creatus eſt. *c*) Translato ad Pragenſe faſtigium Ocz'kone, *Joannes de Nova Foro* ſecundus Litomiſslii Epiſcopus, *Caroli IV.* Imp. Cancellarius, in Paſtorem Eccleſiæ Olomuc. canonice eſt poſtulatus, eamque regendam, accedente Romani Pontificis adſenſu, haut invitus ſuſcepit. *d*) *) Hac in dignitate non modo munus aulæ imperialis Cancellarii retinuit, ſed etiam inſigni litterarum, ac ſapientiæ ſplendore inſignem *Caroli IV.* Imper. benevolentiam collegit. Nam Princeps hic maximus cum ſciret, Epiſcopos Olomuc. cir-

*Joannes IX. de Novo Foro, Epiſc. Olom. XXV.*

qui eorum vices in Pontificalibus gererent; proin alio ſolum nomine Arneſtus *Epiſcopum Cooperatorem* nominat.

*c*) Balbin. vit. Arneſti L. III. c. 12, Berghauer in vita S. Joannis Nep. cap. 2. p. 103. ſeqq. Ex quibus patet, Oczkon. Archiep. año 1380. obiiſſe.

*d*) Litteræ Joannis Epiſcopi Litomiſl. apud Dobner mon. ined. T. IV. pag. 364. Et litteræ Joañis Marchionis Moraviæ ad Roman. Pontificem datæ ap. Hoffmannum in formulis Cancellariæ Caroli IV. p. 250.

*) *Novum forum*, ſeu *Neoforum* (Neumark) eſt civitas hodierna Sileſiæ Wratislavia quatuor milliaribus diſſita, privilegiis ſane quam luculentis donata, teſte Henelio Sileſiogr. renov. c. 7. p. 324. Hæc Joanni Epiſc. Olom. natale præbuit ſolum, ubi tenuibus, & obſcuris natus parentibus, clariſſimo eſt hodie documento, in aula Caroli IV. non generis proſapia, ſed virtutum præſtantia fuiſſe certatum, ac novorum hominum doctrinæ, & induſtriæ ad præcipuos honores, & dignitates aditum patuiſſe. *Cl. Menſe Inſul. Doct. p.* 39.

*circuli aurei*, ſeu *coronæ* imponendæ Regibus, immo ipſius coronationis auctoritatem dudum jam obtinuiſſe; ut eosdem ceteris Præſulibus, tum Antiſtiti Pragenſi legationis jure ſubjectis, anteferret, ad imitationem Regum Galliæ, *Joannem de Novo Foro* Olom. Epiſcopum, & ſucceſſores ejus, *Comites regiæ Capellæ Bohemiæ* dato diplomate creavit. Qui novus titulus, & antehac in aula Bohemiæ inuſitata honoris prærogativa, tria hæc potiſſimum continebat: 1) Palatini, & Comitis, aut Præfecti in capella regia, præſente nimirum Rege, in ſacris dignitatem. 2) Munus, & occupationem digniſſimam, coronæ ſcilicet impoſitionem, ſive ipſam primam coronationem. 3) Ante alios omnes, uno Archiepiſcopo excepto, in capella regia proedriam, & anteceſſum. *e*) *A. C.* 1365.

XIV. Tantis muneribus Inclitus Præſul *Joannes*, non minus claruit religionis ſtudio, & cura paſtorali. Rogatu Capituli Olomuc. quædam ſtatuta partim antiqua, partim nova in Capitulo generali Canonicorum prius condita, auctoritate ſua confirmavit, nempe de reſidentiis Canonicorum, de anno gratiæ præbendarum, de domibus reſidentium Canonicorum, & de officio Vicariorum. *f*) Ad augendum honoris divini cultum, & diœceſis ſuæ decorem, Cremſirii urbe epiſcopali præcipua diœceſanam convocavit ſynodum. In ea primum innovat ſta- *A. C.* 1367. 10. *Junii.* *A. C.* 1380.

*e*) Vid. Balbin. Epit. R. B. p. 546. Diſſertatio de titulo regiæ Capellæ Bohemiæ. — Ceterum *Capella regia* ſacræ coronæ primum erat in eccleſia S. Wenceslai, deinde in arce Carlſtein, teſte Balbino ibid.

*f*) Litteræ confirmat. datæ Cremſirii hoc año, apud Faſſeau l. c. P. I. p. 8. ſeqq.

ſtatuta anteceſſoris ſui Conradi Epiſcopi Olom. & Arneſti Metropolitæ Pragenſis; tum enumerat omnia feſta per annum, quæ populus abſtinendo ab opere ſervili celebraret. Hæc eadem pleraque ſunt, quæ noſtra memoria celebrantur, & partm auctoritate Benedicti XIV. & Clementis XIV. Pontificum ſublata fuerunt. Peculiaria autem, noſtroque ævo minime ſolennia recenſentur: Inventio, & Exaltatio S. Crucis, Georgii, Adalberti, Viti, Procopii, Chriſtini, Marci, & Lucæ Evangeliſtarum, Nicolai, Margarethæ, Catharinæ, &c. *g*) In hoc tamen feſtorum canone feſtum Conceptionis B. V. Mariæ prætermiſſum eſt, nempe ſec. XIV. exeunte nondum in Moravia celebrari ſolitum; uti & feſtum *SS. Cyrilli*, & *Methodii*, de quo *Joannes* peculiare poſtea ſtatutum edidit, atque adeo primus Epiſcoporum fuit, qui diem *SS. Moraviæ Apoſtolis, & Patronis* ſacrum feſtivo ritu agendum conſtituit. *h*) Ad horum conſortium eodem anno evocatus, poſtquam Cathedralem Olomucenſem, per familiares *Jodoci Marchionis*, igne conſumtam, priſtino decori reddidit, de-
*A. C.* 1380. bitum naturæ ſolvit, ſepultus Litomiſslii in cœ-
23. *Decembr.* nobio Eremitarum S. Auguſtini, quod ipſe año 1356. excitarat. *i*)

XV.

---

*g*) Faſſeau l. c. p. 13. & Append. ad P. I. p. 180.

*h*) Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. p. 180. & Faſſeau Append. ad P. I. p. 173.

*i*) Paproc. Spec. p. 176. Strz'edovsky MS. codice, Auguſtin. Caml. Et Ziegelbauer l. c. qui ait, cœnobii hujus ne veſtigium quidem ſupereſſe, niſi in Decani ædibus anguſtum S. Margarethæ ſacellum. Tanta fuit hæreticorum, præſertim Picardorum ſacra loca dejicientium rabies.

XV. Succeſſor in Cathedra Olomucenſi fuit *Petrus Gelito*, qui in Niederjonsdorf (pagus eſt ad Landskronam Regni Bohemiæ civitatem) humili loco, atque obſcuris, ut ipſe non diffitebatur, parentibus ortus, ſuis ipſe meritis, & præclaris animi dotibus ad illuſtre quatuor Epiſcopatuum culmen aſcendit. Nam litteris, quæ humanitatis nomine cenſentur, egregie inſtructus, atque in Italia Bononiæ, Peruſii, & Romæ ſuprema juris utriusque laurea donatus ab *Innocentio VI.* Pont. iis jurisconſultis adjunctus eſt, qui litibus decidendis Romæ præfecti erant. Quo in munere, quum non urbi modo, ſed omni Italiæ faceret ſatis, ab eodem ſummo Pontifice ad Curienſem in Rhetia Epiſcopatum anno 1355. provehitur. Sed annis novem eo loci magna cum laude transactis, a *Carolo IV.* Imp. ad capeſſendam Litomiſslienſem Infulam anno 1364. vocatur, quam poſt edita excellentis doctrinæ ſpecimina año 1371. cum Magdeburgenſi commutare rurſum cogitur. Tandem ſimul *Wenceslai* Rom. & Boh. Regis favore, ſimul electorum votis ad Eccleſiam Olomucenſem accitus, ſexennium gubernacula ejus tenuit, Antiſtes magnus omnino, ac religioſiſſimus. *k*) Namque id temporis in eccleſia cathedrali ſumtuoſum S. Brictii Epiſcopi altare erexit. Ut ne Epiſcopi Olomucenſes, quibus

*Petrus III. dictus Gelito, Episc. Olom.* XXVI.

*A. C.* 1381

*k*) Auguſtinus Catal. Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. ubi addit: In pago illo ad Landskronam uſque hodie eſſe fundum, quem incolæ Wurſtgrunde, bohemice: Gelitný Grunt nuncupant. Quilibet autem novus hujusce fundi poſſeſſor, ſuppreſſo ſuo cognomine, ab incolis Wurſt, aut Gelito audit. Hujus ipſius fundi parens Petri poſſeſſor erat, unde cognomentum *Gelito* ipſi inditum eſt. Vid. Ziegelbauer l. c.

bus non raro ex Moravia iter in Bohemiam ſuſcipiendum negotiorum ergò fuit, proprio ibidem carerent domicilio, munitam arcem Dr'zevitz cum pago Popovitz a viro nobili Henrico de Mirow coëmit. Quam emtionem ſuo qui-
*A. C.* 1382. dem diplomate Rex *Wenceslaus* ratam eſſe juſſit, eamque arcem cum pago a morte ſua Olomucenſis Eccleſiæ propriam fore, declaravit; at perturbatis tum Bohemiæ rebus ipſe jam *Petrus* Ep. utriusque dominio extruſus injuſte fuit. *l*) Nihiloſecius tamen Præſul oppido munificus collegium Canonicorum regularium S. Auguſtini, quod Epiſcopus adhuc Litomiſslienſis anno 1371. ad Landskronam Bohemiæ conſtruxit, bonisque dotavit immobilibus, novis denuo reditibus adauxit. In Moravia enim pa-
1383. gum Nezamislitz, & Buditz a Stiborio de Cymburg, alias Towacz'ow, emtum cum pleno dominio, & jure patronatus Paroeciæ illius Landskronenſi Canoniæ donavit; dein pactione cum Decano, & Capitulo Olomucenſi facta, Paroeciam ipſam Nezamislitzenſem eidem Canoniæ
1385. cum omnibus juribus univit. *m*) Cujus munificentiæ piiſſimæ fructum laturus, rebus huma-
1387. nis eximitur Landskronæ, corpore in eccleſia
13. *Februar.* parochiali tumulato. *n*)

XVI. A morte Petri Eccleſia Olomucenſis haut parvum ſplendoris ſui detrimentum fecit. Infauſta enim primordia ſane quam triſtium vidit

*l*) Anonymus, ex quo Auguſtinus Catalogum Epp. Olom. confecit, & Ziegelbauer l. c.

*m*) Inſtrumentum venditionis, & donationis; item aliud Inſtrum. incorporationis, & unionis hujus in Archivo Canoniæ ad OO. SS. Olomucii.

*n*) Anonymus in Catalogo Epp. Olom. & Ziegelbauer l. c.

vidit temporum, quibus nonnulli Præſules veſtigia anteceſſorum deſeruerunt; Clerus communi quodam abreptus turbine, extra cancellos egredi non erubuit; grex fidelium ab avita religione in avia, ac devia pedetentim deflexit. Et nunc quidem *Joannes Sobieslaus* Litomiſslienſis Epiſcopus, *Jodoci*, & *Procopii* Moraviæ Marchionum frater, non cathedralis Capituli adſenſu, ſed violenta ſuorum manu ad Eccleſiam Olomucenſem pervenit. *o*) At meliorem reductus ad ſemitam, ab *Urbano VI.* Pont. translatus ad patriarchalem Eccleſiam Aquilejenſem fuit. *p*) Mox ad vitandam diſſenſionem compromiſſo Marchionum Moraviæ, & Capituli Olomucenſis annuens Rom. Pontifex *Nicolaum de Rieſenburg*, Conſtantienſem Epiſcopum Eccleſiæ Olomucenſi præfecit. *q*) Præſul hic initio regiminis ſui emendandis Cleri moribus ſe dedit; ut divinum officium ea, quæ Numen ſupremum decet, reverentia perageretur, præcipuæ habuit curæ, dictoque parum audientes diris etiam eccleſiaſticis conſtrinxit. *r*) Tum nulli induſtriæ pepercit, ut arcem Drz'evitz cum pago Popovitz ex iniquis raptorum mani- 1388.

*A. C.* 1387.

*Nicolaus Epiſc. Olom.* XXVII.

U

*o*) Berghauer in vita S. Joannis Nep. p. 272. Anonymus in Catal.

*p*) Litteræ Urbani VI. Pont. datæ Peruſii 5. Calend. Decembr. año 1387. ubi Joannes hic non *Olomucenſis*, ſed *Litomiſslienſis* ſolum Epiſcopus appellatur. Porro Aquilejæ factione dynaſtarum Savornianorum año 1394. die 12. Octobris peremtus multis, & magnis vulneribus eſt. Vid. Chron. Aquilejenſe ad hunc añ. Ziegelbauer l. c.

*q*) Jac. Manlius. Chron. Epiſc. Conſtant. c. 3. ap. Piſtorium rerum Germ. T. III. Et Peſſina Mart. Mor. p. 439.

*r*) Vid. Statutum Joannis Vicarii in ſpiritualibus, & Officialis Nicolai Ep. ap. Faſſeau l. c. p. 14. ſeqq.

nibus ſibi, & ſuis ſucceſſoribus vindicaret. Sed non induſtria modo, verum etiam auro, eoque copioſo erat opus ad expugnandum *Wenceslai* Regis animum, & poſſeſſores injuſtos depellendos. Hac de cauſſa magnam pecuniæ vim expendit; ſæpiusque abſens Olomucio, longiores Pragæ trahebat moras, nec niſi interdum ad ſuam inviſit Eccleſiam. Ita Olomucii præſens feſtum S. Wenceslai celebravit, ac dein ratam
A. C. 1389. habuit fundationem collegii Canonicorum regularium S. Auguſtini a Beneſſio de Kravarz Fulnecæ factam, cui eccleſiam parochialem ejusdem civitatis, conſenſu cathedralis Capituli
1391. addidit. *s*) Ita pariter Olomucii cum Jodoco Marchione Moraviæ arbitrum egit diſſidii, quod ob damna, ſubditis Eccleſiæ Olomuc. illata, Nicolaum Oppaviæ Ducem inter & Capitulum Olomucenſe exortum eſt. *t*) Sed rurſus negotium arcis Drz'evitziæ in aulis Principum curavit,
1393. eoque tandem confecto, poſſeſſionem arcis multorum annorum decurſu litigioſæ ita adiit, ut in eadem ſolito diutius moraretur. Prædium
1395. iſtud perinde, ac domicilium Pragæ ab omni tributo liberum, quod *Marchio Jodocus Nicolao* Epiſcopo, ejusque ſucceſſoribus donavit, erant commoda per id tempus Eccleſiæ Olomucenſi allata. *u*) Gemebat illa nihilominus Paſtore orba vigili, atque ideo variis vexata malis. Horum illud nequaquam erat leve, quum belliduces *Marchionis Jodoci* Prælatos, Canonicos, & univerſum cathedralis Eccleſiæ tunc præſentem Clerum incluſerunt, pluriumque dierum ſpa-

*s*) Ziegelbauer l. c. & Inſtrum. Fundat. hoc año datum in Chrumpenaw die S. Michaëlis Archang.

*t*) Inſtrumentum ap. Ziegelbauer l. c.

*u*) Ziegelbauer l. c. & Diploma donat. ibid.

ſpatio fame, ac ſiti miſerum in modum affli-
xerunt propterea, quod, nulla cogente ne-
ceſſitate in ædibus ſuis milites accipere detre-
ctarint. Tantæ injuriæ compenſatio hæc ſe-
cuta: *Marchio Jodocus* temerarium ſuorum faci-
nus deteſtatus, ſe inſcio patratum profiteba-
tur, datoque ampliſſimo diplomate, omnes li-
bertates, immunitates, ac privilegia Eccleſiæ
Olomucenſis denuo confirmavit. Magiſtratus,
Conſules, ac cives Olomucenſes facinoris ejus
conſortes, datis litteris promiſerunt fore, ut
Capituli cathedralis jura, & privilegia ſervent
illæſa, neminem Canonicorum quacunque de
cauſſa in caſtro Olomucenſi includant, eorum
ædes a militum diverſorio, & omni expilatio-
nis injuria ſint immunes. *x*) Denique *Nicolaus*,
dubiæ famæ Epiſcopus Olomucenſis, altero poſt
anno in Mirow caſtro Moraviæ vitam clauſit, *A. C.* 1397.
atque in tumulo cathedralis eccleſiæ Olomuc.,
a qua ſæpius diu abfuit, perpetuo quievit. *y*) *)

U 2 XVII.

*x*) Diploma Jodoci Marchionis, & litteræ hæ reverſales ap. Ziegelbauer l. c.

*y*) Magnoaldus Ziegelbauer Olom. Sac. P. I.

*) *Anonymus in Catalogo Epp. Olom.* cenſet, *Nicolaum Ep.* in arce Drz'evitzia Bohemiæ año 1396. fuiſſe mortuum. At Magnoaldus Ziegelbauer l. c. profert litteras ab eodem Nicolao año 1397. die 25. Februarii in caſtro Mirow datas. Nec in arce Drz'evitzia Nicolaus obiit, quum teſte Anonymo l. c. in Eccleſia Olom. humatus ſit, ad quam ejus cadaver ex Bohemia non fuiſſet tantis ſumtibus, quanti ad devectionem hujusmodi erant neceſſarii, qui etiam in Epiſcopos Olomucenſes multo digniores, in Bohemia mortuos, ut *Petrum II.*, *Henricum II.*, *Joannem IX.* facti non fuerunt. Vid. Ziegelbauer l. c., qui a crimine diſſipatorum epiſco-

XVII. Ad vindicandum Eccleſiæ Marchionatus Moraviæ decus maxime idoneus videbatur juris pontificii Doctor peritiſſimus, olim monaſterii Zderaſienſis in Bohemia Ordinis Crucigerorum Præpoſitus, *Joannes Mraz*, quem Lebuſſæ in Marchia Brandeburgica Epiſcopum *Bonifacius IX.* Pont. ad Olomucenſem transtulit Eccleſiam. At præter ſpem omnem accidit, ut Præſul iſte jus, & fas perverteret, ac brevi ſpatio inaniter prodigeret bona Eccleſiæ ſibi commiſſæ. Nam Suggeſtione Smilonis de Wiczkow, ſui Vicarii in ſpiritualibus, & Officialis, non ſolum res pretioſas, & jocalia eccleſiæ cathedralis, ſed aurum quoque, & argentum, apud eandem bona fide ab exteris depoſitum, violenter more lupino abſtulit, atque alienavit. a) Caſtra, civitates, & oppida ejusdem eccleſiæ, contrario, & reclamitante Capitulo, Principibus obligavit politicis; Comitatum vero Hochvaldenſem contra gravem Rom. Pontificis inhibitionem, *Sigismundo* Regi Hungariæ pro pignore tradidit, mola Cremſirienſi, & villa Czechovitzenſi duntaxat in uſus ſuos retenta. b) Neque tamen omnia perperam egit *Joannes Mrazius*; ſiquidem ſtatutum bene longum edidit, quo partim veteres anteceſſorum con-

*Joannes X. dictus Mraz, Epiſc. Olom. XXVIII.*

*A. C.* 1399. 13. *Julii.*

*A. C.* 1400. 6. *Februarii.*

ſcopalium bonorum purgat Nicolaum, non tamen a neglecto reſidentiæ in ſua diœceſi officio; proin dubium eſſe ait, utrum bonum, vel malum ejus regimen fuerit.

a) Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. & Anonymus Catal. Epp. Olom. — *Jocalia* vero ſunt: *Pectoralia*, annuli, gemmæ, uniones, aliaque id genus pretioſa. Dufresne in Gloſſario vocab. Jocalia.

b) Anonymus l. c. ubi aſſerit occaſione prodigi hujus Epiſcopi in proverbium abiiſſe: *Epiſcopus Olomucenſis eſt Molitor Cremſirienſis.*

conſtitutiones innovat, partim hæc ſancit ſingularia: de vita, & veſtitu Clericorum, de ſigillis Plebanorum, ſeu Rectorum parochialis Eccleſiæ, de haſtiludiis, & torneamentis Clero vetitis, de modo SS. Euchariſtiam ad infirmos deferendi &c. *c*) Cujus ponderis, aut fructus id ſtatutum fuerit, non conſtat. Illud ſatis exploratum, Præſulem hunc, poſtquam *annum gratiæ* Canonicis Brunenſibus alias conceſſum, peculiari reſcripto Cremſirii dato confirmavit, inglorium obiiſſe, conditumque in ſepulchro eccleſiæ cathedralis. *d*) *) In locum demortui omnium vocibus ſublegitur *Ladislaus de Kravarz* (alias *Laczko de Giczin*) qui pro eo, ut temporis difficultas tulit, proſtratam, & afflictam erigeret Eccleſiam. Erexit magno ingenio, prudentia ſingulari, infracta virtute, moxque initio caſtrum Mirow, Melitz, & Modritz, uti & oppida quædam, per anteceſſorem ære alieno gravatum obligata, redemit; oppidum vero Zvittaviam ab *Sigismundo* Rege Hungariæ precario recepit; etſi poſtea neceſſitate adactus, nonnulla horum bonorum denuo oppignoravit.

*A. C.* 1403. 11. *Auguſti.*

*Ladislaus Epiſc. Olom.* XXIX.



*c*) Vid. hoc ſtatutum apud Faſſeau l. c. P. I. p. 15. ſeqq.

*d*) Litteræ confirmat. apud Faſſeau l c. P. III. init. Et Anonym. l. c., hic tamen erroneo calculo mortem Mrazii año 1402. ponit.

*) *Annus gratiæ* in eccleſia collegiata Brunæ hæc continebat: 1) Canonicus præbendatus ante feſtum S. Viti decedens, omnes fructus medios, & ſucceſſor ejus itidem medios recipiat. Poſt feſtum S. Viti decedens, omnes fructus ſolus obtineat. 2) Canonicus vineas habens, ſi ante feſtum S. Margarethæ deceſſerit, duas partes fructuum vini, tertiam ſucceſſor habeat. Si vero poſt feſtum illud obiverit, omnes fructus vini integre retineat. Vid. Faſſeau l. c.

vit. *e*) Ad hæc ſilvam, quæ a benefactore quodam & Capitulo Olomucenſi, & Dolanenſi Carthuſiæ legata diſſenſionis cauſſa fuit, bipar-
*A. C.* 1404. tito diviſit, certisque terminis utramque de-
14. *Decembr.* finivit poſſeſſionem. *f*) Plura feliciter acturus, quum bonus bonis placeret omnibus, infecta veneno potio deſperatum attulit ei mor-
1408. bum, quo diuturnos poſt cruciatus conſumitur, Cremſirii in Collegiata S. Mauritii ante majus altare humatus prope *Brunonem Epiſcopum*. *g*)

XVIII. *Ladislai* diſſimilem factis, & moribus Præſulem auxilio potiſſimum Regis Boh.
*Conradus II.* *Wenceslai*, Eccleſia Olomucenſis accepit *Conra-*
*Epiſc. Olom.* *dum Weſtphalum*, qui ex antiqua, & illuſtri Co-
XXX. mitum de Vechta ſtirpe oriundus, antea præfectus rei monetariæ, dein Bohemiæ Proceribus in munere Subcamerarii adlectus, ac demum Præpoſitus Eccleſiæ Melnicenſis erat. *h*) In Cathedra Olomucenſi conſtitutus, ad concilium Piſanum, quod Cardinales utriusque obedientiæ duorum Pſeudo-Pontificum *Benedicti XIII.* & *Gregorii XII.* convocarunt, ſumtibus, & im-
1409. penſis eccleſiæ cathedralis ſuum Procuratorem miſit, voti ſui minime potitus, *Alexandro V.* Pontifice electo. *i*) Interea vero, ſi quisquam alius, officii paſtoralis prorſus immemor, auri, argentique ſtudio ſe dedit; bona Eccleſiæ, per an-

*e*) Ziegelbauer l. c. Anon. l. c. Hic autem multa de Smilone Wiczkovio, nuper Joannis Mrazii Vicario comemorat, quæ fabulam redolere videntur.

*f*) Litteræ Olomucii datæ apud Pezium T. VI. Diplom. P. II. p. 123.

*g*) Ziegelbauer, & Anonymus ll. cc.

*h*) Berghauer in vita S. Joannis Nep. p. 226.

*i*) Concil. Collect. Reg. Max. T. VIII. p. 107.

anteceſſores vinculo pignoris obſtricta, in ſpeciem redemit, inſcio tamen, atque invito Capitulo, tripla pecuniæ ſumma obſtrinxit. *k*) Ut pecunia non exigua, quæ Capitulo cathedrali ex Jodoci Moraviæ Marchionis teſtamento obvenit, verſutus potiretur, oppidum Hulin ditionis epiſcopalis Capitulo vendidit, reluitionis jure ſibi, & ſucceſſoribus ſervato. *A. C. 1412.* Fraudulentæ venditioni publicis firmatæ litteris, hoc prætextum fuit: *Caſtrum Miliczim recuperatum iri numeratis pecuniis.* Eas nihilominus in Weſtphaliam ad ſuos miſſurus erat, niſi doloſa tempori patuiſſent conſilia. *l*) Quibus detectis *Wenceslai* Boh. Regis, & *Joannis XXIII.* Pont. favore, translatus ad Prag. Archiepiſcopatum eſt: ſed infelicibus auſpiciis, utpote qui bonis, & ditionibus ejus dilapidatis, ad Huſſitarum partes tranſiit. *m*)

*Wenceslaus Kralik Eccleſiæ Olomucenſis Commendatarius.*

XIX. Meliore dignam Præſule Olomucenſem Eccleſiam Joannes XXIII. Pontifex *Wenceslao Kralik*, veteri proſapia Wrabiorum Equitum de Burnitz in Bohemia nato, id temporis Patriarchæ Antiocheno, in commendam, ut ajunt, dedit; qui non pleno jure Epiſcopus

U 4 erat,

*k*) Anonymus Catal. Epp. Olom.

*l*) Litteræ vendit. Pragæ h. a. die 28. Septembr. datæ ap. Ziegelbauer l. c.

*m*) Anonymus, & Ziegelbauer ll. cc. — In anno ejus emortuali ſcriptores mirum quantum diſſentiunt. Vid. Balbin. Miſcell. Dec. I. L. V. pag. 305., ubi profert etiam litteras Cojetinenſium añ. 1415. datas, quibus fatentur, ſe antea ad Eccleſiam Pragenſem ſpectaſſe, venditos autem eſſe a Conrado Archiepiſcopo cum villis omnibus Nobili D. Joanni Bulska de Kunſtat, ut redimerentur a ſucceſſoribus, quod hactenus ipſi præſtare non potuerunt.

erat, ſed ſolum, uti ille ſe ſcripſit: *Perpetuus Eccleſiæ Olomucenſis Commendatarius.* n) Attamen, ut primum Epiſcopatus Olomucenſis gubernacula ſuſcepit, nihil habuit prius, atque, ut vigilis, bonique Antiſtitis partes expleret. Succreverunt ætate illa perditi Clericorum mores, peſtifera Huſſi doctrina ex Bohemia ſerpebat in Moraviam, laicorum non pauci frenos mordere, jugumque chriſtianum cœperant excutere. His malis *Wenceslaus Commendatarius* ut mederetur, conſilio, & conſenſu Capituli cathedralis, diœceſanam ſynodum Wiſchaviæ
*A. C. 1412. 1. Septembris.* (Wiſscoviæ) celebravit, corruptam vitæ licentiam ſeveris conſtrinxit legibus, noviſque erroribus, ut ne radices agerent, remedia adhibuit. o) Præterea domui, ac reſidentiæ epiſcopali, ſenio magnam partem detracto, novum conciliavit ſplendorem, duasque arces Militzenſem, & Modritzianam pignori datas, perſoluto lytro, Eccleſiæ Olomucenſi denuo aſſeruit. p) Dein ſuſcepit iter Conſtantiam ad Concilium generele, ſed ſiniſtra valetudine Pragæ interceptus, redire in Moraviam cogitur. q) Olomucium redux, a Brunenſi eccleſiæ collegiatæ Ca-

n) Ziegelbauer Olom. Sac. P. I., qui ait Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio IV. celebratum prohibuiſſe, ne deinceps eccleſiæ cathedrales in commendam darentur; id quod etiam ſummi Pontifices Clemens V., Benedictus XII. & Innocentius IV. vetuerunt; hæc tamen decreta Joannes XXIII. haut eſt moratus. —Porro Wenceslaus Kralik Commendatarium ſe nominat in ſtatutis ſuis ſynodalibus ap. Falleam P. I. p. 24. P. III. p. 9.

o) Vid. hæc ſtatuta ſynod. ap. Falleam l. c. p. 24 — 43.

p) Anonymus Catal. Epp. Olom.

q) Hammerſchmid Gloria Eccleſiæ Prag. p. 532. & 574.

Capitulo rogatus, mitiora in uſum illius ſtatuta condidit, eaque ſigillo ſuo majore confirmavit. *r*) Morbo autem ingraveſcente, brevi poſt obiit, ad paratum ſibi in cathedrali tumulum delatus. *s*) *) *A. C.* 1416. 12. *Septembr.*

XX. Commendatario e vivis ſublato, *Joannes de Straznitz* Decanus, & Canonici reſidentes in Paſtorem Eccleſiæ Olomucenſis poſtularunt *Joannem de Praga* Litomiſslienſem Ep. 1416. ingenio, doctrina, pietate, aliisque Præſulum 21. *Septembr.* virtutibus inſignem. Eam ob cauſſam litteras dederunt ad Concilium Conſtantienſe, cui *Joannes* iſte non ſine maxima nominis fama tum aderat. Interim vero importunitate Regis Boh. *Wenceslai* non minus, quam hæreticorum, & Conradi Archiepiſc. Pragenſis favore, *Alſſo* quidam Canonicus Wiſſegradenſis in Epiſcopum Olomucenſem per factioſos, qui Praga 30. *Septembr.* advenerant, Canonicos deligitur. *t*) Æqua, &

*r*) Litteræ Wenceslai datæ Olomucii h. a. die 19. Aug. apud Faſſeau l. c. P. III. p. 15. ſeqq.

*s*) Anonymus, & Ziegelbauer ll. cc.

*) Ex litteris Wenceslai datis Olomucii die 19. Auguſti anno 1416. erroris arguitur Crugerius ad 29. Jan. quo die año 1416 eundem eſſe mortuum ſcribit — Similiter fallitur Auguſtinus Moravus Catalog. Epp. Olom. aſſerens eundem Wenceslaum ad annum 1426. fuiſſe ſuperſtitem; quia ex bulla Martini V. Pont. apud Berghauer in vita S. Joannis Nep. p. 273. patet, eum jam anno 1418. omnino mortuum fuiſſe. — Denique ſcriptores quidam Wenceslaum Comendatarium, ceu hominem inutilem, vanæ gloriæ cupidum, & pecuniæ dilapidatorem traducunt; ſed ab his infamiæ notis vindicatur documentis authenticis.

*t*) Anonymus, & Auguſtinus ll. cc. Item Volumen MS. Carthuſiæ Ol. apud Cl. de Monſe Inf. Doct. p. 56. ſeqq.

& honeſta Capituli Olomucenſis poſtulatione audita, Concilii Conſtantienſis Patres ſeſſ. XXV.
14. Decembr: decretum ediderunt, quo cura, regimen, & administratio Eccleſiæ Olom. cum omni jure eidem *Joanni Epiſcopo* commiſſa uſque ad electionem ſummi Pontificis fuit. *u*) Perquam grata erat hæc ordinatio ſanioribus eccleſiæ cathedralis canonicis; ſed adverſa nimis fautoribus *Alſſonis*, indeque turbæ, ac diſceptationes in Concilio ipſo inter partes pro infula Olomucenſi exortæ. *Joannes Ep.* cauſſam poſtulationis ſuæ in ampliſſimo Patrum conſeſſu quum pero-
A. C. 1417. raſſet, in viam ſe dedit, relictis Conſtantiæ oratoribus, qui eandem proſequerentur. Hi feliciter proſecuti ſunt adeo, ut tandem *Joannes* in ſede Olomucenſi ſtabilitus, regimen quoque Litomiſslienſis Eccleſiæ retinuerit. Id quod
1418. Rom. Pontifex *Martinus V.* binis litteris tum ad
14. Februar. Litomiſslienſe Capitulum, tum ad Clerum univerſum civitatis, & diœceſis Olomucenſis, anno ſequente Conſtantiæ datis, præclara inter *Joannis* præconia firmavit. *x*) *) Verum *Alſſo* Regis Boh.

*u*) Vid. Decretum hoc T. XXIX. Conciliorum ſeſſ. XXV. p. 528.

*x*) Vid. hæ litteræ Martini V. Pont. apud Berghauer in vita S. Joannis Nep. p. 272.

*) *Joannes de Praga*, ſeu Pragæ in Bohemia natus jam año 1413. prudentiæ plenum Conrado Weſtphalo Pragenſi Archiep. in cauſſa Huſſi dedit conſilium, quod fuſe deſcribit Cochlæus Hiſt. Huſſit. L. I. pag. 34. ſeqq. — Primus dein fuit, qui Conc. Conſtantienſi novum Jacobi de Miſa Bohemi *de communione ſub utraque ſpecie* inſtitutum, ceu ingens proprio auſu, ac temeritate facinus, præſens denuntiavit. Vid. van der Hardt Conc. Conſtant. T. IV. p. 209. — Quum autem ſeſſion. XIII. error de utraque ſpecie damnatus a Concilio fuit, *Joannes* Epiſc. cantavit Miſſæ officium die

Boh. & Marchionis Moraviæ Wenceſlai potentia nixus, pontificio haut acquievit judicio; ſed *Joanni* turbas dare, atque in concilio dicam ſcribere non deſtitit. Quare Pontifex ſummus publico in conſiſtorio ſententiam adverſus *Alſſonem* pronuntiat, cujus electionem eſſe irritam, *Joannis* vero poſtulationem ſacris canonibus omnino congruam, declarat: ſilentio parti adverſæ impoſito. y) At neque tum adhuc *Joannes* Cathedram Olomucenſem adire potuit, donec Rex *Wenceslaus*, fautor *Alſſonis* acerrimus, e vivis exturbatus eſt. Interea igitur *Jacobus de Bruna* Decanus Boleslavienſis, Vicarius in ſpiritualibus, & Officialis curiæ epiſcopalis Olom. Generalis diœceſim magna cum ſollicitudine regebat, quam & ſtatutis munivit ſaluberrimis, z) *) *A. C. 1419. 6. Februarii.*

DIS-

die 15. Junii año 1415. ut legitur Tom. XIX. Concil. ſeſſ. XIII. p. 370. Hinc merito Martinus Pontifex litteris citatis de illo ait: " Fidem orthodoxam, & libertatem eccleſiaſticam contra hoſtes, & adverſarios earumdem velut athleta fortis viriliter defendit, & defendere non deſtitit, quodque Olomucenſis, & Litomiſslienſis diœceſes ſint contiguæ, propter quod ipſe Joannes poſſit Eccleſias ipſas commode gubernare. „

y) Litteræ oratorum, ſive procuratorum Joañis Ep. apud Ziegelbauer Olom. Sac. P. I.

z) Vid hæc ſtatuta apud Faſſeau l.c. P. I. p. 43. ſeqq.

*) Exſtant apud Dobner mon. ined. T. IV. p. 412. Litteræ *Alſſonis* datæ Litomiſslii año 1420. die 21. Dec., quibus ſe adhuc nominat *Epiſcopum Litomiſslienſem*, & Epiſcopatum Olomucenſem appellat *ſuum*, proinde etiam poſt mortem *Wenceslai Regis* utrumque Epiſcopatum aliquamdiu ſibi arrogabat. — Ceterum *Alſſo* non *Alexium*, ut vulgo putatur, ſed *Albertum* denotat. Idem enim Pſeudoepiſcopus, qui ſe illis in litteris *Aleſs* ſcribit, in epigraphe ſigilli ſui ſe *Albertum* vocat. *Vid. Dobner l. c. in notis.*

# DISSERTATIO

## DE INCOLIS MORAVIÆ ANTE SLAVOS.

I.

Svevicam gentem olim & terrarum amplitudine, & virtutis bellicæ gloria illuſtrem, ante Slavorum adventum in ea regione, quæ hodie appellatur Moravia, ſedes ſuas habuiſſe, apud omnes in confeſſo eſt. Omnes enim ſive Græci, ſive Romani auctores, qui de Germania quidpiam tradiderunt, magnam hercyniam ſilvam, cujus vetus Moravia pars erat, domicilium Svevis adſignarunt. Convenit etiam inter patrios, exterosque ſcriptores, ex omnibus antiquæ Sueviæ populis, quos Strabo, Pomponius Mela, Plinius, Cornelius Tacitus, & Claudius Ptolomæus enumerant, Marcomannos, aut Quados Moraviæ noſtræ terras, quando illa adhuc eo nomine carebat, latioribus atque hodie finibus coluiſſe. Nobis in præſentia propoſitum eſt oſtendere, non *Marcomannos*, ſed *Quados* veteris Moraviæ fuiſſe incolas. De Marcomannis primum, de Quadis poſtea.

II. Ex pluribus autem Marcomannorum patronis, quos Martinus Hankius Scriptor Sileſius, & Marianus Ulmannus Moraviæ veteris auctor, percenſuerunt, primo loco nominamus Thomam Peſſina de Czechorod Epiſcopum Samandrienſem, qui cenſet Marcomannorum nomen ante bellum, quod Jul. Cæſar cum Germanorum Rege Arioviſto geſſit, in Moravia

eſſe

eſſe ortum. Poſtquam enim Svevi, inquit, a ſeptemtrionali plaga progreſſi, Bojohemum, ſeu Bohemiam armis appetiviſſent irrito conatu, Moraviam, Oſis Pannonibus expulſis, feliciori Marte occuparunt. Ibi ab gentilibus ſuis Marcomanni, id eſt, limitanei viri dicti ſunt: quod e populis Germaniæ Orientem verſus quaſi poſtremi, contra Pannones, & Sarmatas, fines Germanorum tuerentur. a) At, pace Præſulis doctiſſimi dixerim, Bojos a Svevis, omiſſo illorum nomine proprio, petitos armis fuiſſe, nusquam apud veteres legimus. Marcomanni vero Bojos, in ipſorum patria Bojohemo adorti quidem fuerunt; ſed oppido quam diſſimile eſt, quod de iis ait Tacitus: b) *Præcipua Marcomannorum gloria, viresque, atque ipſa etiam ſedes, pulſis olim Bojis, virtute parta.* Itaque Svevi Peſſinæ aut alii fuerunt a Marcomannis; aut ſi horum ſortiti ſunt nomen, ſilvæ hercyniæ ſedibus Bojos expulerunt.

III. Quæ quidem expeditio, tum alio tempore, ac loco, tum Marobuduo Duce ſuſcepta eſt; & Tacitus eam ante Marobuduum ſolis Marcomannis in ſpeciem tribuens, ex Vellejo Paterculo, & Strabone ſupplendus eſt. Quamquam ſi gratuito concedamus, eam expeditionem Jul. Cæſaris bellum prævertiſſe; minime conſequens eſt, ut Marcomannos in Moraviam uſque habitacula protendiſſe, exiſtimemus. Incinctos illa gens Hercyniæ campos incolebat, veterem videlicet Bojorum patriam; atque hæc Hercynia, ſingularis pars erat Hercyniæ illius ma-

a) Peſſina Mart. Mor. L. I. c. 1. & 2. Et L. II. c. 1.

b) De moribus German. c. 42.

magnæ, quæ, ut ait Jordanus, *c*) ſilvas *Martianam*, *Odenianam*, *Speſſartum*, *Buchoniam*, *Semanam*, *Gabretam*, Sudetos, & reliquos Bohemiæ montes, nec non Sarmaticos, Carpaticosque complexa eſt. Quare iſte, tametſi Marcomannos ſeculo VII. Romanorum finiente, quum ipſi adhuc forent. ut ait, in ſtatu populari, ſilvæ hercyniæ fuiſſe colonos ſtatuit: tamen non illis, ſed Quadis Moraviam veterem deſtinat, & addicit.

IV. Mirari vero magnopere ſubiit, Marianum Ulmannum in laudato ſuo opere dicere: *d*) Brennum quendam e quatuor Brennis II. Bojorum ac Svevorum Ducem, Svevos in Moraviam induxiſſe, iisque, annis ante Chriſti Servatoris noſtri natalem amplius quadringentis, *Marcomannorum* indidiſſe vocabulum. Neque enim Græcorum, Romanorumve quispiam, niſi binos Brennos Gallorum Duces, ætate multo poſteriores, novit: alterum, qui Romam captam incendit, *) alterum, qui Delphos invaſit. *) Nec limpida Germanorum hiſtoria ex aliis, quam Græcorum, & Romanorum fontibus hauriri poteſt: qui tamen Polybii ætate vel nomen Germanorum adhuc ignorarunt. Quapropter appoſite ad rem noſtram ſcribit Joannes Philippus Vorburgicus: *Græci*, inquit, *Celtarum, Galatarum, & Gallorum nominibus, omiſſa Germanorum appellatione, eorum hiſtoriam obſcuriorem reddiderunt; inter Romanos autem, quorum aucto-*

c) Origin. Slavic. P. I. pag. 1. ſeq.

d) Veter. Morav. P. I. p. 103. ſeqq.

*) Anno ante Chr. nat. 388.

*) A. C. N. 277.

e) Hiſt. Romano-German. P. I. pag. 1.

*auctoritatem ſequi poſſumus, C. Julio Cæſare antiquiorem non habemus, qui expreſſius Germanorum mentionem faciat.* Somniant itaque ii, qui ante Polybium rerum per Germaniam, cujus etiam nomen ante eum latuit, geſtarum mentionem facere, & Reges, Duces, Heroësque producere, ac nominare audent. Verumtamen qui genuinam Brenni II. hiſtoriam noſſe cupiat, Andream Brunnerum adeat, egregium rerum Boicarum ſcriptorem. *f*)

V. Non minus infirmis nititur tibicinibus eorum opinio, qui Marcomannos, & Quados jam Alexandri M. temporibus, annis ante Chriſtum natum CCCXXXIII. extremos circa Danubium habitaſſe, ex Arriano Nicomedienſi adſerunt. Ejus hæc ſunt verba: *g*) *Poſt hanc pugnam Alexander ad Iſtrum flumen pervenit, omnium, quæ in Europa ſunt, maximum, quodque plurimum terræ alluit, & bellicoſiſſimas nationes ſuo tractu complectitur, ac præcipue quidem Celticas. Harum nationum extremi ſunt Quadi, & Marcomanni, deinde Jazyges pars Sauromatarum, poſt hos Getæ, deinde Sarmatarum magna pars.* Cum enim Arrianus inter Quados, & Getas, ſeu Dacos ponat Jazyges Sauromatas, dubio procul Jazyges metanaſtas, ab Sarmatia magna exules, ac prorſus ſeparatos, deſignat, qui teſte Jordano, *h*) ſub Auguſto demum Imperatore, dum is contra Cotiſonem Dacorum Regem bellaret, in Hungariam vel Straboni adhuc ignoti, appulerunt. Atque hinc clare liquet, Græcum ſcriptorem loqui de Marcomannis & Quadis, prout Cæ-

*f*) Annal. Boic. L. I. pag. 92. — 108.

*g*) De Alexand. M. expedit. L. I. pag. 6.

*h*) l. c. P. II. pag. 183.

Cæſaris Auguſti, aut ſua ipſius ætate ſub Hadriano ſcilicet, ac M. Antonino Principibus, utramque gentem ſitam reperit; puta Quados in inferiore, Marcomannos in ſuperiore Danubii ripa ſiniſtra.

VI. Nos tacente Græcia, & Latio, nec Ducem, nec tempus definimus, quo Svevicus populus, quamvis non Marcomannicus, in terras noſtras advenerit: illud duntaxat affirmamus, quando prima Quadorum mentio apud Græcos, Romanosve occurrit, tum eos jam pridem Moraviam tenuiſſe; cum de iis ceu novis incolis non meminerint, quemadmodum de Marcomannis, intra ſaltum hercynium, in quo eſt & Bojemum Marobudui regia, concluſis. Qua de cauſſa nec Marcomannorum nomen ad Moravam, ſed ad Rhenum potius ortum eſſe cenſemus: ubi populi iſti, cum e Svevorum gente Occidentem verſus eſſent poſtremi, & Germanorum limites contra Romanos præcipue tutarentur, Markmänner, quaſi *viri limitanei*, & milites dicti a gentilibus ſuis fuerunt. *i*) Vetuſta autem vocabula March, & Marchfeld, hoc eſt, *Marchia*, & *Marchici campi* (Ptolomæus *fluvium* & *campos* ſine ulla adjectione appellat) *k*) non eo, quaſi Marcomanni hic coluerint, nata eſſe credimus; ſed quod limes imperii Romani fuerit fluvius Morava, qua ad oppidum Carnuntum (Heimburg) in Danubium illabitur. Hinc eſt, quod Plinius *l*) vocet *Pannonica hyberna Carnunti, Germanorumque ibi confinium*. Marcomanni ſane

*i*) Dobner Prodr. Annal. Hajec. pag. 84.

*k*) Geograph. Univ. L. II. c. 11. edit. Venet. 1696.

*l*) Hiſt. natur. L. IV. c. 12. edit. Paris. 1741.

ſane non magis, quam Quadi, qui conjunctis viribus bella contra Romanos in ipſis finibus gerebant, nomen tam flumini, quam campis, Danubium inter, & Moravam patentibus indiderunt: quippe *Marcomanni a Quadis*, ut inquit Lazius, *m*) *ſedibus magis*, *&* *agrorum cultura, quam lingua*, *&* *moribus diſcrepabant.*

VII. Primam Marcomannis ſedem ad Rhenum præprimis tribuit Philippus Cluverius: cujus argumenti vim ut penitus perſpiciamus, arceſſenda a capite eſt hiſtoria belli, quod Arioviſtus Germanorum Rex cum Julio Cæſare trans Rhenum ſuſcepit, atque ſummatim ſic habet. Galliæ totius factiones erant duæ: harum alterius principatum tenuerunt Aedui, alterius Arverni. Hi cum tantopere de potentatu inter ſe multos annos contenderent, factum eſt, ut ab Arvernis, Sequanisque Germani mercede arceſſerentur. Horum primo circiter millia XV. Rhenum tranſiverunt, poſtea traducti plures; denique erant in Gallia ad centum, & viginti millium numerum. Cum his ubi Aedui ſemel, atque iterum armis contendiſſent, magnam calamitatem pulſi acceperunt. Quibus præliis fracti, coacti ſunt Sequanis obſides dare nobiliſſimos civitatis, & jurejurando hanc obſtringere, ſe non recuſaturos, quo minus perpetuo ſub illorum ditione, atque imperio eſſent. Sed pejus victoribus Sequanis, quam Aeduis victis accidit. Arioviſtus enim in eorum finibus conſidens, tertia parte agri Sequani occupata, nunc de altera parte tertia Sequanos juſſit decedere; eo quod paucis menſibus ante, Harudum millia hominum XXIV. ad eum veniſſent,



m) De Gentium migrat. L. IX. pag. 502.

niſſent, quibus locus, ac ſedes pararentur. Quare Sequani rogarunt Cæſarem, ut vel auctoritate ſua, atque exercitus, vel nomine populi Romani deterreret Germanos, ne major multitudo eorum Rhenum transducatur; Galliamque omnem ab Arioviſti injuria defenderet. Sed nihil ejus apud Arioviſtum interceſſio valuit, cui ab eo reſponſum: *Quum vellet, congrederetur.* Interea pagi centum Svevorum ad ripam Rheni conſederunt, qui flumen transire conabantur. Cæſar triplici inſtructa acie, uſque ad caſtra hoſtium acceſſit; tumque & Arioviſtus copias ſuas e caſtris eductas, generatim conſtituit, paribusque intervallis Harudes, Marcomannos, Triboccos, Vangiones, Nemetes, Seduſios, Svevos, omnemque aciem ſuam rhedis, & carris circumdedit. Prælio commiſſo, Germani poſt acrem pugnam omnes terga verterunt, neque fugere deſtiterunt prius, quam ad flumen Rhenum millia paſſuum ex eo loco circiter L. pervenerunt. Hoc prælio trans Rhenum nunciato, Svevi, qui ad ripas Rheni venerant, domum reverſi ſunt. In hunc ferme modum rei geſtæ ſeriem refert Cæſar in commentariis. *n)*

VIII. Jam Philippus Cluverius iſtiusmodi rationem inde conficit. Arioviſtus Germanorum Rex ſub ſignis ſuis habuit *Nemetes, Triboccos, Vangiones*; tum *Marcomannos, Harudes*, & *Seduſios*: quarum gentium tres priores, e Germania advenæ, jam ante Cæſarem, Gallicam Rheni ripam coluerunt. Arioviſtum porro in Germania ante, quam ab Sequanis in Galliam vocaretur, Germanorum Regem fuiſſe, extra con-

*n)* L. I. de Bell. Gall. c. 31. ſeqq.

controverſiam eſt. Nihil itaque eſt veriſimilius, quam proximos item Germanos e ditione Arioviſti vocatos eſſe, qui Sequanis adverſus Aeduos opem ferrent. Jam vero præter Nemetes, Triboccos, & Vangiones eſſe poterant propiores nulli, quam qui inter Mœnum, Danubium, ac Rhenum habitarunt; ita, ut Arioviſtinum in Germania regnum eosdem, quos ante Helvetii, habuerit fines, ſcilicet inter hercyniam ſilvam, Rhenum, & Mœnum. Quare colligitur, hanc ipſam fuiſſe antiquam, ac veram Marcomannorum, Seduſiorum, & Harudum ſedem. o) Quos quidem populos omnes Maroboduus in Bojohenium poſtea traduxit, ut teſtatur Strabo: p) *Bojohemum Marobodui regia, in quam regionem tum alios complures* ( Seduſios, Harudes ) *ille transtulit, tum populares ſuos Marcomannos.* Nunc autem, Arioviſto rerum potiente, idem Cluverius q) Marcomannis, quibus ampliores tribuit agros, terminos ſtatuit a meridie Danubium; ab occaſu Rhenum; ab ſeptemtrionibus Nicrum; ab ortu Cocharum: hisque finibus hodie continentur Würtembergenſis ducatus totus, Rhenani palatinatus, ac ducatus Sveviæ pars, item Brisgavia. Seduſiis limites ſic facit, ut Harudes attingant. Harudibus denique, ceu diſtantioribus, quia poſtremi omnium in Galliam commigrarunt, reliquum agrorum adſcribit, quod a Marcomannis, ac Seduſiis inter Mœnum, & Danubium ad Nariſcorum uſque confinia extenſum fuit: Franconiæ videlicet, & Palatinatus ſuperioris partes cum agro Norimbergenſi; item Sveviæ

 (ubi

o) Cluver. German. antiq. L. III. c. 3.

p) Geograph. L. VII. Edit. Amſtel. 1707.

q) Cluver. l. c.

( ubi oppida Dunkelſpühla, & Nördlinga ), portionem. Hæc terminorum deſcriptio neceſſaria nobis viſa eſt, ut lucem adferret iis, quæ infra dicturi ſumus. Et quamvis Chriſtophorus Cellarius r) horum populorum fines non ita poſſe adcurate deſcribi judicat: tamen Marcomannos inter Rhenum, Danubium, & Nicrum, pone hos autem Seduſios, & Harudes, non tam numeroſis licet, quam illi, latifundiis coluiſſe, ipſius quoque ſententia eſt.

IX. At vero Martinus Hankius, qui in libro de Sileſiorum Majorum antiquitatibus s), Cluverii argumenta ſibi refutanda ſumſit, nihil ait obſtare, quo minus Sequani, atque adeo Rex Arioviſtus, cujus illi opem imploraverant, primum Aeduis, mox Romanis, præter ſuos, potuerit alienos quoque, ac remotiores e Germania populos opponere. Eorum quippe adverſus Cæſarem incredibiles habuiſſe copias, teſtantur Oroſius, & Paullus Diaconus. Minime itaque concludi, ex Rheni vicinia arceſſitos eſſe Marcomannos, qui vel ex Moravia poterant evocari. — Atenim Marcomanni haut eorum e numero fuerunt, qui ex diſſita venerunt regione. Illos quippe ab his Cæſar diſcrevit. Sed hiſtoriæ ordo ſupra enarratus ſcrupulum evellat, oportet: *Germanorum primo millia XV., poſtea plures tranſivere Rhenum; denique univerſim erant in Gallia ad centum, & viginti millium numerum.* Loquendi ratio, qua utitur Cæſar, nihil repugnat, quo minus hanc ſummam, exceptis Harudibus, omnes ſupradicti populi expleverint. Cum his Aedui bis congreſſi, victi

r) Geographiæ antiquæ L. II. cap. V. Sect. III. p. 386.

s) Cap. 14. pag. 41.

victi diſceſſerunt. Harudum XXIV. millia, ab ſedibus longinquioribus poſtremo venientia, confirmant, alios populos Rheno viciniores ſuas prius miſiſſe qua copias, qua colonias. Cum his omnibus Cæſari nunc armis contendendum erat. De Suevis autem nulla adhuc injecta mentio eſt, qui ad alterum iſtud, Cæſarianum ſcilicet, ac pericnloſius bellum, longe gentium abſentes antea, primum advenerunt. Nam centum pagi Svevorum Rhenum tranſire conabantur; atque aliqui ex omni numero reapſe Galliam ingreſſi ſunt. Ex his tamen Cæſar nomine ipſorum peculiari inſignit neminem; ſed proximiorum tantummodo, ac ſibi tum, Rheno necdum trajecto, magis cognitorum, ac prius jam in Gallia præſentium edit nomina, nempe *Nemetum*, *Tribocorum*, *Vangionum*, qui circa Rhenum certo habitarunt. Ipſam enim Rheni ripam Germanorum populos colere, Vangiones, Triboccos, Nemetes, conceptis verbis affirmat Tacitus. *t*) Quidni appellet nomine alios proxime Rhenum etiam colentes, puta *Marcomannos*, *Seduſios*, & *Harudes*? præſertim cum omnes, tanquam ſedibus propinquos, oratione commiſceat, atque eos, de quibus nihil eſt controverſiæ, in medio complectatur. Reliquos ex centum pagis, qui Rhenum trajecerunt partim, partim conſtiterunt in ripa, a Marcomannis ita diſtinxit, ac ſecrevit, ut cum ii non ſecus, ac Seduſii, & Harudes Svevi eſſent; tamen nominatis iſtis, poſtremos adjecerit ſeorſum *Svevos*. Advertit hoc diſcrimen eruditus ſcholiaſtes Henelianus Michael Joſephus Fibigerus: *u*) *Cæſar*, inquit, *Marcomannos videtur*

 *tur*

*t*) De Mor. Germ. c. 28.

*u*) In notis ad Henelii Sileſiograph. P. I. c. 1. pag 29.

*tur diſtinguere a Suevis, cum tamen & Tacito, & plurimis aliis auctoribus, Marcomanni gens Suevorum ſint. Sed forſan a ceteris tantum Suevis, quemadmodum facit Oroſius, & alii, diſcernit.* Adcoluiſſe autem & Svevos Rhenum, teſtis eſt Strabo: v) *Supra totam hanc* (Rheni) *ripam degunt Suevi Germanica natio.* Quamobrem etſi maximas Germanorum copias e longinquo coëgit Rex Arioviſtus; tamen Cæſar, dum Svevos a Marcomannis diſtinxit, ac ſeparavit, horum circa Rhenum ſatis deſignavit ſedem; ſagacique conjectura adſecutus eſt Cluverius, antiquos, adeoque primos populi Marcomannici lares, ac deos penates, illic extitiſſe.

X. Hoc itaque argumentum ſedem Marcomannis in Moravia adimit. Nec vero magis concedit alterum, in eo ſitum: quod Marcomanni ex antiquiſſima in noviſſimam, id eſt, ex Rhenana in Bohemicam progreſſi regionem ſint. Audire juvat Vellejum Paterculum: x) Nihil erat jam in Germania, quod vinci poſſet, præter gentem Marcomannorum: *qua Maroboduo duce excita ſedibus ſuis*, atque in interiora refugiens, incinctos hercyniæ ſilvæ campos incolebat. Et: Maroboduus, certum imperium, vimque regiam complexus animo, ſtatuit *avocata procul a Romanis gente ſua*, eo progredi, ubi cum *propter potentiora arma* refugiſſet, ſua faceret potentiſſima. Vellejo Paterculo conſentit Strabo ſupra laudatus. Ne quis vero Maroboduum Hercyniæ campos facile, ac ſine vi occupaſſe, & populares ſuos eo transtuliſſe arbitretur, revocemus in animum, quod ſupra commemoravit Tacitus: *Præcipuam* nempe *eſſe Marcoman-*

v) l. c. L. IV.

x) Hiſt. Rom. L. II. c. 108.

*comannorum gloriam, vireſque, atque ipſam etiam ſedem, pulſis olim Bojis, virtute partam.* Cardo rei vertitur in eo, ut palam fiat: Unde Maroboduus gentem ſuam exciverit, atque in interiora refugerit; utrum Moravica, an Rhenana e provincia. Atque id poſtremum adſerturis, non illud nobis eſt perfugium, quod Martinus Hankius, *y*) & David Kœlerus *z*) præcipue urgere Cluverium animadvertunt, nempe ſcriptum eſſe a Vellejo Paterculo: Maroboduum *in inferiora* refugiſſe. Damus Kœlero, & Hankio, ſcripſiſſe Vellejum: *interiora.* Series ipſa hiſtoriæ Romanum ſcriptorem rurſus explicet, ejusque ſententiam aperiat.

XI. Finito bello Cæſariano, Germani potiundæ Galliæ ſpem nondum poſuerunt. *Uſipii* namque natio Germanica, irruptionem in Gallias tentarunt; & iterum Germani Treviris contra Romanos auxiliares copias miſerunt. Sed Cæſar, transmiſſo bis Rheno, effrenes, inſultantesque compeſcuit, metuque iis incuſſo, legiones reduxit. *a*) Auguſto imperii habenas moderante, *Sicambri*, vicinique *Uſipetes*, & *Tenčteri* agmina ſua in provinciam Romanam infundentes, M. Lollium Imperatorem e caſtris ejecerunt; verum Auguſti Cæſaris adventu repreſſi, pacem datis obſidibus impetrarunt. *b*) Druſus ejusdem privignus, quo Germanorum incurſionibus finem perpetuo imponeret, Germaniam redigere in provinciam decrevit. Superato Rheno primos, quod iterum inſurgerent,

X 4 do-

*y*) l. c. pag. 43.

*z*) Diſſert. hiſtor. de Maroboduo Num I.

*a*) Jul. Cæſar de Bell. Gall. L. IV. c. 16. ſeqq. & L. VI. c. 4.

*b*) Vell. Paterc. l. c. c. 97.

domuit Uſipetes; inde Tencteros: *Marcomannorum vero ſpoliis inſignibus, quemdam editum tumulum*, ut ait L. Annæus Florus, *c*) *in tropæi modum excoluit*. Druſo fatis functo, Tiberius ejus frater in Germaniam cum imperio miſſus eſt. Huic potiſſimi e populis, inter Rhenum, & Albim degentibus, præſertim *Sicambri* ſe dediderunt, quos ille quamvis invitos, & reluctantes, ad 40. millia in Galliam transtulit. *d*) Enimvero non ad Rhenum modo Romani Germanos invaſerunt, ſed, quo arctius eos premerent, atque in anguſtias redigerent, jam ante Rhætias, Noricum, & Pannonias ſibi ſubjugarunt, uti ab flumine Danubio aditus in Germanos pateret. *Noricum* ſubactum L. Domitio Aenobarbo, P. Scipione, *Pannonia* M. Valerio Meſſalla, P. Sulpicio Quirinio Conſulibus; illud A. U. C. 737. ante Chriſtum natum quarto decimo, hæc A. U. C. 741. A. C. N. decimo. *e*)

XII. Jam tria conſideranda veniunt: primo unde genti preſſæ neceſſitas abeundi imminuerit; migratio enim gentibus contingit, dum a vicinis validioribus urgentur. Deinde quæ regio potiſſimum procul a Romanis diſtiterit: poſtremo ubi locorum tropæum de Marcomannis erectum ſit. Et quidem Rhenum jam Jul. Cæſar, jam Druſus, jam Tiberius cum exercitu transmiſere; rurſum Druſus inviſam, atque inacceſſam in id tempus hercyniam ſilvam pate-

c) Epit Rer. Rom. L. IV. c. 12.

d) C. Svetonius in Octav. Auguſto c. 21. & in Tiberio c. 9.

e) Dio Caſſius L. LIV. Interprete Guilielmo Xylandro.

reſecit, Viſurgim ſuperavit, Albim, ſi minus attigit, certe adſpexit. *f*) Alia parte Vindelicum, Noricum, Pannoniæ in Romanorum erant poteſtate; a dextra igitur, lævaque eæ ſedes, quas Marcomannis, Seduſiis, & Harudibus deſcripſimus, periculis cinctæ, atque in diſcrimen adductæ fuerunt. In Moravia Maroboduus cum gente ſua ſi ſediſſet, non ita ab Romanis fuiſſet preſſus, arctatusque, ut refugere *in interiora*, hoc eſt, in Bohemiam cogeretur. Multo demum poſt Sentius Saturninus a Cattis, Tiberius a Carnunto adgredi eum armata vi parabant. *g*) Idem Maroboduus, occupato ſaltu hercynio, adeo opportuna omnia, atque expedita reperit, ut rebus domi ſtabilitis, arma, terroremque armorum per finitimos populos circumferens, annuentes, abnuentesque in poteſtatem redigeret. *h*) — An vero procul ab Romanis avocaſſet gentem ſuam, ſi ex Moravia refugiſſet in Bohemiam? Rheno certe id examuſſim convenit. Ibi Maroboduus, qui Romæ in aula Cæſaris Auguſti ad omnes politicas artes erat inſtitutus, probe intelligebat, ſuos, ut tum res erant, brevi in provinciam redactum iri, ſtipendiariosque Romanorum futuros; ac jure metuebat, ne, quod *Sicambris*, pluribusque aliis fecerat Tiberius, ſibi, non impari fato, paullo poſt eveniret. Nam Romanis, imperii magnitudine laborantibus, transferre gentes jam in morem abierat. *i*) — Quid multis? Ad Mœnum, Rhenumve Druſus

*f*) L. Ann. Florus l. c. & Vorburgicus l. c. pag. 288.

*g*) Vell. Paterc. l. c. c. 109.

*h*) Ibid. c. 108. & Andr. Brunnerus l. c. L. III. pag. 391.

*i*) Michael Ignaz Schmid Geſchichte der Deutſchen. Theil I. pag. 67 ſeq.

ſus de Marcomannis ſtatuit tropæum, in ea ſcilicet regione, ubi & domuit Uſipetes, & Tencteros, Cattosque percurrit; aut ſi minus prima hac expeditione, certe alia ex pluribus transrhenanis, quarum ultimam morte concluſit, anno prius, quam Chriſtus naſceretur, ut computat Calviſius, ſeptimo. *k*) Suo igitur non minus, quam alieno periculo cautus Maroboduus, haut multo poſterius, avocata procul a Romanis gente ſua, Seduſiis æque, ac Harudibus, in incinctos Hercyniæ ſaltus commigravit, ubi & montibus, ac ſilvis, nativis velut mœnibus tutus foret, Romanosque ab neutra parte tanto opere metuendos haberet; utpote qui regiones, eorum ditioni ſubjectas, loci diſtantia ſuperaſſet. Nam & ultra Danubium, & ad fontes Albis, quo Romani non pertigerant, ſeceſſit. Rhenana regio contra, media inter Romanorum arma, caſtellisque a tergo, & ad lævam cincta manſit, quorum jam per Rhenum, per Moſam, per Viſurgim, atque Albim inferiorem quinquaginta amplius extructa erant. *l*) Adcommodata itaque, ut quæ maxime, ad Velleji Paterculi mentem ſententia eſt, quæ Marcomannos non ab Morava, ſed ab Rheno, Mœnove repetit, quem poſtremum fluvium Julianus Pichon *m*) vel icciroo *Marcomannorum* appellat. Quis autem Bojohemum ad Moravicas tantum, non ad Rhenanas etiam ſedes *interius* dicat: cum Cluverius Harudes, Maroboduo ſubditos, usque ad Nariſcos, ſeu Palatinatum

*k*) L. Ann. Florus l. c. Schmid l. c. pag. 61. & Sethus Calviſius Op. Chronol. in Auguſto Cæſare pag. 422.

*l*) L. Ann. Florus l. c.

*m*) In notis ad German. Taciti pag. 87. voc. *Mœnus*.

natum ſuperiorem, ut ſupra vidimus, extendat? Equidem ſic mecum puto: adverſarios cum Vellejo Paterculo nunquam conſenſuros. Vel enim Marcomanni ante Maroboduum, ut non nulli ex Tacito volunt, *n*) Bojohemum jam incoluerunt, ſeque protenderunt in Moraviam, & tum non *Marcomannorum gens*, ſed pars gentis, nec *ſedibus ſuis*, ſed quadam ſedium portione excita eſt. Vel tota gens, ut ſentit Peſſina, *o*) Bojis adhuc ſaltum hercynium tenentibus, e Moravia, pulſis Bojis, ad interiora tranſiit, & tum Maroboduus propter *potentiora arma*, quæ nunquam iſthic expertus fuerat, neutiquam refugit. — Maneat igitur: Marcomannos non in Moravia, ſed ad Rhenum ſediſſe antiquitus, quod vel Strabonis error de Iſtri, & Rheni fontibus evincit. *p*) Neque enim horum fluminum originem *prope Bojohemum* collocaſſet, niſi Marcomanni, qui circa illos fontes antea habitarunt, inde in Bojohemum jam immigraſſent. Bohemi ipſi ſcriptores, qui memoria noſtra ſuæ gentis hiſtoriam ad unguem exegerunt, quo Marcomannorum fines ab ſaltu hercynio proferrent, Moraviæ terminos ne tantillum quidem removerunt. *q*) Moraviam proinde, ipſam eſſe *proprie Marcomanniam*, falſo creditum: ſeu quod Marcomannicis Regibus ad Vannium uſque paruerit; ſeu quod, dum in Quadicis finibus continenter bella gererentur, Marcomanni per Quadiam ſæpe iter facerent, iſthic æſtatem, iſthic hyemem agerent; ſeu de-

*n*) Vorburg. l. c. pag. 42. adverſus Brunnerum.

*o*) Mart. Mor. L. II. c. 2. pag. 87. ſeq.

*p*) Geogr. L. VII. Edit. Amſtel. 1707. pag. 448.

*q*) Vid. Dobner Prodr. Añ. Hajec. — Pelzel Hiſt. Boh.

denique quod Græcia, & Latium, genuinum regionis, incolarumque nomen, quodam obſcuritatis quaſi peplo contexerit.

XIII. Alium populum Marcomannis fama proximum, atque ab inclytis ipſorum facinoribus nihil degenerantem, veteris Moraviæ fertiles campos eſſe conſecutum, jam demonſtratum imus: *Quados* florentiſſimas hic loci ſedes & habuiſſe quondam, & late propagaſſe, Græcos, Romanosque vades daturi. Fuiſſe autem illos Germanicam, & in Germanis Svevicam propaginem, fidem faciunt tum Strabo, tum Plinius, & Tacitus. *r*) *Quadorum* vocabulo *facundia* ineſſe ſignificatum, ex eo non nemo arguit, quod *Quido*, & *Quad* dicendi notione acciperetur veteribus Germanis. *s*) Aliam nominis originem prodit Goldaſtus, *t*) cenſens Quadum vocari germanico ſermone eum, qui alteri *infeſtus*, *inſenſus*, *moleſtus*que ſit; translate autem pro *pravo*, & *malo* interdum accipi: ita ut Quadi quaſi aliorum, maxime hoſtium, vexatores, & oppreſſores ab ſociis appellati fuerint. Hos enim pugnaces, ac bellicoſos quidem; ſed non præ ceteris Germanis, ut in illa ſeculorum barbarie, pravitate aliqua notatos, priſca monumenta commemorant. *Malos*, inquam, ob iracundiam præcipue militarem, quam veteres Philoſophi fortitudinis quaſi cotem eſſe dicebant, nominatos declarat Hankius. Viris quippe inſignem, & conſpicuum in modum ſtrenuis, tantam cum ferocibus eſſe convenientiam palam eſt, ut eapropter Tacitus auxiliarios Romama-

r) ll. cit.
s) Hankius de Sileſ. Nominib. c. VIII.
t) Regn. Boh. L. I. c. XIII. in not. lit. a.

manorum milites, Curtius Scythas, & Indos, *ferociſſimos*, id eſt, *fortiſſimos* nominaverint. *u*) Gens Quadica ſane ampla, & valida fuit, Marcomannisque ut vicina, & contermina, ita in provinciis Romanis depopulandis, occupandisque fere conjuncta, & rerum præclare geſtarum ſocia. Nec enim quidquam ferme a Marcomannis laude, & gloria dignum patratum, cujus non partem certe magnam ſibi Quadi vindicarint. Quam formidanda horum populorum fuerit potentia, vel graviſſimum illud bellum docet, quod M. Aurelio Antonino exarſit: cui nomen Marcomanni principes fecere; cum Quadi præterea, & univerſa pene Germania, Sarmatiaque conjuraſſent. Innumera ſunt ſcriptorum de bellica Quadorum virtute teſtimonia; nos præter ea, quæ adduximus in hiſtoria, unum adhuc innuimus, quo S. Hieronymus *v*) gentibus Romanorum imperium incurſantibus, *Quados* etiam, & *Marcomannos* connumerat. *x*)

XIV. Hanc gentem gloria militari eximiam, atque præſtantem certatim ad ſe trahunt ſcriptores Sileſii; & revera eouſque pertinebat: ſed & Moraviæ eam tribuunt plerique. Ex quorum numero *Daniel Rapoldus* e primis Sileſiæ hiſtoriographis, Quadorum imperium ab Hungariæ limitibus, ſeu potius illius quoque parte aliqua initium accepiſſe, Moraviam, Sileſiamque occupaſſe, atque uſque ad Viſtulæ flumen protenſos, gentes alias atque alias ſub imperii ſui tenuiſſe jugo, ex veterum mo-

*u*) Hankius l. c. pag. 57.
*v*) Epiſt. ad Geruntiam.

*x*) Vid. Nicol. Henel, Sileſiogr. c. I. pag. 35.

monumentis tradidit. *y*) Promiſcua deinde eruditorum corona idem ſentit. *Sanſon, z*) qui Geographiæ ſua ætate quaſi dominatum habuit, eosdem populos in Moraviæ tabula exhibet. *Tillemontius: a*) Quadi, inquit, populi Germaniæ magnæ verſus Danubium; hodie Marchionatus Moraviæ, in regno Bohemiæ late ſumto. *Philippus Melanchton b*) patriam, & antiquam ſedem Quadorum fuiſſe in Moravia, & aliqua Sileſiæ parte, docet. *Cluverius* Quados ita Moravis transſcribit, ut Sileſiis eos adimat. *c*) *Melchior Goldaſtus d*) falli eos omnes, qui exiſtimant, Marcomannos eſſe Moravos, *nominis alluſione deceptos*, judicat. In eandem abeunt ſententiam *Mathæus Merianus, e*) *Malletus, f*) *Lambecius, g*) *Zedleri Lexicon, h*) *Reifenſtuel, i*) *Anonymus Jeſuita, k*) *Cellarius, l*) *Joann. Chriſtoph. de Jordan, m*) *Magnoaldus Ziegelbauer*, & *Societas Moravica Incognitorum, n*) *Dobnerus*, aliique. Tot virorum omnis Geographiæ ſcientia inſtructiſſimorum commune judicium, ac velut conſpiratio, ſane haut aliunde ſuum ducit principium

---

*y*) Daniel Rapold. apud Sommersberg. Sil. *Rer.* pag. 107.

*z*) Vid. Ludov. Moreri Lex. voc. Sanſon.

*a*) Apud Jul. Pichon l. c. pag. 138.

*b*) In vocabulis Region. & Gentium apud Simon Schardium Rer. Germ. T. I. pag. 80.

*c*) l. c.

*d*) l. c. c. XI. pag. 102.

*e*) Topograph. Morav. p. 88.

*f*) Apud Ulmann. l. c. pag. 127.

*g*) Biblioth. Vindobon, L. I. pag. 186.

*h*) Vocab. *Quadi.*

*i*) German. Auſtr. pag. 67.

*k*) Introd. in Vet. Geogr. Edit. Vienn. 1737. pag. 26.

*l*) Geographiæ antiquæ L. II. cap. V. Sect. III. p. 389.

*m*) l. c. P. I. & II.

*n*) Monatl. Auszüge alter und neuer Sachen. P. I. pag. 182. ſeq.

pium, quam quod Græcorum juxta, ac Romanorum ſcriptores, vocabulis licet jam vulgo ignotis, obſcurioribusque loquendi modis, eam gentem in hodiernæ Moraviæ terris collocaverint. Et quidem veterum ſeu geographorum, ſeu hiſtoricorum, qui de Quadis meminerint, facile primus Strabo *o)* in geographicis hæc habet: *In eadem hac Germania eſt & hercynius ſaltus, & Svevorum gentes, quarum quædam habitant intra ſaltum (in quo eſt & Bojæmum, Marobodui regia, in quem ille locum cum alios plures transtulit, tum populares ſuos Marcomannos) aliæ extra ſaltum, ut Quadorum gens contermina Getis.* Nemo eſt, qui non videat, Strabonem hic adſignare ſedem duobus populis, *Marcomannis* nimirum, & *Quadis*; illis quidem intra hercynium ſaltum, ſeu in hodierna Bohemia, undique ſilvis cincta. Hercynia ſilva, ait Dobnerus, *p)* recentioribus plerumque pro eo ſilvarum tractu accipitur, qui Bohemiam ambit, & communi vobabulo der Böhmerwald exprimitur. Ibi Marobodui erat regia, nunc ipſo in loco urbs Praga, ut breviſſime expreſſit Julius Scaliger: *Hercyniæ in medio maxima Praga tumet.* Quid? quod Strabo ſuimet ipſius interpretem paullo infra agat, dum ſilvam hercyniam, locis natura munitis magnum includere circulum, & in medio illius ſitam regionem, præclaræ habitationi aptam, pronunciat. Quados vero ſaltui, aut ſilvæ ſtatim ſubjungit, adjiciens eos eſſe conterminos Getis, hoc eſt, hodiernis Tranſilvanis, quo tamen Quadorum fines necdum excurrebant. Scilicet Straboni adhuc ignoti fuerunt Jazy-

o) l. c. L. VII. ubi locus hic corruptus ita reſtituitur.

p) Prodr. pag. 82.

Jazyges metanaſtæ, quos Ptolomæus ex recentiore notitia Germanos inter, & Dacos conſtituit. Quo poſito, Quadi a Bohemicis montibus orientem verſus ſolem, potius confines erant Jazygibus metanaſtis; qui Danubium a converſione ſua verſus Carpatum maxime boreali, ſeu angulum Danubii ſupra Strigonium, hic terminum habuere. Dicere nimirum voluit Strabo: Quados in Moravia noſtra, & aliqua Hungariæ parte habitaſſe. q)

XV. Ptolomæus r) autem Quadiæ limites in Auſtriam transdanubianam extendit. *Montes Sudeti*, ait, *ſub quibus eſt Gabreta ſilva. Hos inter, & Sarmaticos montes Orcynium nemus. Sub Marvingis Curiones, deinde Chatuori, & uſque ad Danubium fluvium Parmacampi; ſub Gabreta ſilva Marcomanni, ſub his Sudini, & uſque ad Danubium fluvium Adrabacampi. Sub Orcynio nemore Quadi; ſub his ferri minera, & Luna ſilva: ſub hac magna gens Boemi uſque ad Danubium.* Obſcuro loco ut lumen adfundamus, doctiſſimi Jordani, s) quo nemo plus tam ingenii, quam operæ ad Ptolomæi explicationem contulit, potiſſimum utemur lucerna. *Silva Gabreta* (der Fichtelbergerwald) a Marchionatu Culmbacenſi uſque ad confinia Bohemiæ occidentalia prope Egram civitatem pertingebat. Illam enim infra Hercyniam Bohemicam, ſeu ad occidentem eſſe, teſtis eſt Strabo: t) *Eſt & alia ſilva Gabreta, deinde Sueverum ſedes, inde hercynius ſaltus, quem*

&

q) Vid. Jordan. l. c. P. II. pag. 148.

r) l. c. ex interpretatione Jordani Orig. Slav. P. II. pag. 18. & 142.

s) Ibid. pag. 146.

t) Geograph. L. V.

*& ipſum Suevi tenent.* Appellatur item Cluverio: u) der Thüringerwald. Sub hac ergo ſilva ſiti erant Marcomanni. Supra Egram montes hercynii, peculiari nomine *Sudeti*, incipiebant; cingebantque hodiernæ Bohemiæ ſemicirculum magis ſeptemtrionalem, ita, ut circa comitatum Glacenſem delinerent. Semicirculum alterum meridionalem magis ambiebant hercynii montes, Ptolomæo appellati *Orcynium nemus*, *Sarmatici* cœperunt haut procul ab hungarica civitate Trenſchinio; quod vero montium infra Trenſchinium eſt uſque ad Danubium, ut ab Germanis, non Sarmatis habitabatur, ita non Sarmaticorum montium, ſed *Lunæ Silvæ* nomine veniebat. Itaque Ptolomæus, dum inter Sudetos, & Sarmaticos montes ponit Orcynium nemus, nihil aliud intelligit, quam eam hercynii ſaltus, de quo Strabo, partem, quæ vocatur Luna Silva, ac Bohemiæ verſus meridiem, & Moravos eſt, atque inde per Pannoniam uſque Trenſchinium procurrebat. Unde Cluverius: v) *Ptolomæo proprie Ortynius ſaltus appellatur is, qui Quados, id eſt, hodiernos Moravos a Bojohemo ſubmovet.* Quanquam vero Lunam ſilvam varios varie interpretari video: nemo tamen eſt, qui non in Moraviæ vicinia eam poſuerit. Bilibaldus Pirkheimerus, x) & Petrus Brentius y) volunt eam eſſe ſilvæ bohemicæ partem verſus meridiem, quæ uſque ad Danubium pertinet. Dobnerus z) itidem verſus meridiem, Quadosque eandem reponit; ſed inde

 per

u) Germ ant. L. III. c. 47. pag. 718.
v) ibid. pag. 711.
x) Apud Schardium l. c. pag. 90.
y) Apud Ulmann. l. c. P. I. c. 6. pag 34.
z) l. c. pag. 82.

per Pannoniam, & Sarmatiam ad ipſos uſque Getas profert. Cluverius *a*), ac Cellarius *b*) Lunam Silvam illud montium jugum vocant, quod eſt a Moravæ fonte ad lævam ripam, uſque fontem Viſtulæ. Jordani mentem dudum expoſuimus. Ut ut ſit: Ptolomæus Orcynio nemori adjungens Quados, & poſt eos ferri mineras, ac retro Lunam ſilvam collocans, iis adſignat omne illud ſpatium, quod nunc Moraviam, & Auſtriam transdanubianam complectitur uſque ad metalliferas Hungariæ civitates. Quinos enim ordines populorum Danubianos deſcribit. In quorum primo adparent Curiones, Chætuori, & Parmæcampi; atque hi poſtremi Danubium ipſum attingunt. In ſecundo ab ſilva Gabreta tranſcendens montes bohemicos, intra eorum gyrum locat Marcomannos, & Sudinos; extra montes autem uſque ad Danubium Adrabæcampos. Tertium ordinem occupant Quadi per totam Moraviam noſtram, ac ripam Danubii in Auſtria transdanubiana, quatenus Moraviæ adjacet. In quarto ex Moravia tranſit orientem verſus in Hungariam ſuperiorem, pro finibus Quadorum nominans ferri mineras, retroque Lunam ſilvam. Quintus ordo nihil ad nos attinet. Ita regreſſus, ſub Luna ſilva locat iterum Boemos, ſeu Bojohemos, qui ſunt iidem cum Marcomannis; eorumque tanquam gentis magnæ, nomine comprehendit Adrabæcampos, Danubio, quemadmodum diximus, adſcitos.

XVI.

*a*) loco ſup. cit.

*b*) Geogr. ant. L. II. c. V. pag. 371.

XVI. Sed quod de Quadorum terminis ad Danubium aliquanto obſcurius indicavit Claudius Ptolomæus, id clarioribus expreſſit verbis Corn. Tacitus: *c*) *Juxta Hermunduros Nariſci, ac deinde Marcomanni, & Quadi agunt; eaque Germaniæ velut frons eſt, quatenus Danubio prætexitur.* Ponderato hoc teſtimonio, infert Cluverius: *d*) Ergo & Quadi in Danubii ripa, ſcilicet infra Marcomannos. Hankio ipſi, qui Quados ſolis vindicat Sileſiis, ita evidens hæc auctoritas eſt, ut ad aliam Taciti lectionem minus probam provocaret. Scripſiſſe enim Tacitum, non, quatenus Danubio *prætexitur*; ſed quatenus Danubio *pergitur*. Cum enim extrema Sileſia meridiem verſus, ubi Jablunka reperitur, novem milliaribus germanicis a Danubio diſtet, non placebat, Quadiam Germaniæ frontem, & Danubio prætextam a Tacito dici; ſed alia potius lectio cauſſæ ſuæ favens arridebat: quatenus vel circa Danubium, vel ad Danubium, vel a Danubio in remotiora loca *pergitur*. *e*) Si a doctiſſimorum virorum judicio diſcedere auctori Sileſio certum erat, facile etiam, ſi cauſſæ patrocinium poſtulaſſet, legere in Tacito poterat: *peragitur*. — At utramque lectionem damnat Juſtus Lipſius: *f*) Scriptus liber, inquit, *peragitur*; male. Quidam *pergitur*: nec id tam probe. Julianus Pichon, *g*) qui juſſu chriſtianiſſimi Regis in uſum Delphini, Taciti Germaniam interpretatione & notis illuſtravit, vera, ait, lectio eſt: *prætexitur*. Nam infra hoc libro Tacitus: *Nationes*

 *uſque*

*c*) De Mor. Germ. c. 42.
*d*) Ant. Germ. L. III. c. 31.
*e*) Hankius de Sileſ. Maj. c. 14. pag. 50.

*f*) Commentar. in Tacit.
*g*) l. c. pag. 139.

*uſque ad Oceanum Rheno prætexuntur.* Hactenus, ut vidimus, vetus Quadia *Orcynio ſaltu, Luna ſilva, montibus Sudetis, Danubii ripa,* & *ferri mineris* eſt circumſcripta: quibus limitibus ex præſtantiſſimorum Geographorum ſententia, deſignata recentior Moravia eſt; niſi quod eadem hodie minime porrigatur in Hungariam, nec in Auſtriam.

XVII. Quare ſecundum Cluverium *h)* Quadorum termini antiquitus fuerunt: A meridie Danubius; ab occaſu æquinoctiali ſimul, & æſtivo, primo Cluna amnis, tum Bojohemici montes, ad Moravæ uſque confluentem; ab ortu æſtivo Marava flumen. Sed de hoc orientali Quadiæ limite infra redibit ſermo. Idem Cluverius ultra Moravam deinde Quadicos fines, & quidem jure ad Vagum uſque protendit; ſed auctoritate Taciti perperam nititur: *i) Barbari utrumque* (Maroboduum, & Catualdam, Bojohemo pulſos) *comitati, ne quietas provincias immixti turbarent, Danubium ultra, inter flumina Marum, & Cuſum locantur; dato Rege Vannio, gentis Quadorum.* Nimirum *Mari*, & *Cuſi* nomine Moravam, & Vagum fluvios intelligens (hic etiam Cellario *k*) communis eſt error) Svevos Marcomannos, & Quados, exulum Regum clientes, atque in Noricum, & Pannoniam itineris ſocios, inter flumina Moravam, & Vagum locatos eſſe ab Romanis cenſuit. Enimvero univerſum Vannii regnum exiguis inter Marum Moravorum, & Vagum Pannonum amnem ſpatiis nequaquam finiebatur: quod amplitudine magnum, divitiisque abundans

h) l. c. c. 31. p. 624. ſeqq. ‖ k) l. c. c. 8. pag. 74.
i) Tacit. Anal. L. II. c. 63. ‖

dans adeo late patebat, ut poſt annorum 30. intervallum in plura regna diviſum fuerit. *l*) Ex Taciti vero, Plinii, aliorumque veterum hiſtoricorum verbis luculentiſſime eruitur, eos de Maro hodiernæ Tranſilvaniæ flumine ſermonem facere. Hinc Otrokocſius, Marum Taciti, & Plinii, Mariſum Strabonis, & Marim Herodoti eundem fluvium Tranſilvaniæ eſſe; Cuſum vero vel corrupte loco Tiſſum Theiß, vel Cruſum Köreſch poni, non falſo exiſtimat. *m*)

XVIII. Videamus igitur, ubi Quadi, vel certe Marcomanni, qui, cum Regem Quadicæ ſtirpis habuerint, in commune illorum nomen tranſiverunt, collocati ab Romanis ſint. Exſtat ea de re ſingularis Plinii locus in hiſtoria naturali. *n*) Is ubi populos Geticos ad Danubium inferiorem, uſque ad Daciam propriam, ſeu Tranſilvaniam enarraſſet, hæc ſubjicit: *Superiora autem inter Danubium, & hercynium ſaltum uſque ad Pannonica hiberna Carnunti, Germanorumque ibi confinium, campos, & plana Jazyges Sarmatæ; montes vero, & ſaltus pulſi ab his Daci ad Pathiſſum amnem a Maro, ſive is Duria eſt, a Suevis, regnoque Vanniano dirimens eos.* Qui locus cum Tacito compoſitus, hoc modo clarius reddi poteſt: Inter Danubium, Carpatum, Carnuntum, Quadosque ibi confines, ac Tibiſcum, campos, & plana colunt Jazyges Sarmatæ; trans Tibiſcum autem pulſi ab Jazygibus Daci habitant montes, & ſaltus; ita ut

 inter

*l*) Ammian. Marcellinus Rer.Geſt. L. XVII. c. 12.

*m*) Jordanus l. c. P. II. pag. 81. & Beatus Rhenanus Rer. Germ. L. *I.* c. 29.

*n*) L. *IV.* c. 12.

inter Marum, & Cruſum ſedes ſuas habeant Svevi, a quibus tanquam regni Vanniani parte, dirimuntur Daci, Maro, & Cruſo amnibus. Vanniani regni titulo Jordan o) etiam Jazyges includit. At ſtipendiarios Vannii tantum fuiſſe, innuit Tacitus: p) *Vannio manus propria pedites; eques e Sarmatis Jazygibus erat.* Sed qua demum cunque ratione Jazyges Vannio fuerint ſubjecti, illud ſatis conſtat, eos minus recte uti verbis Taciti, qui iisdem innixi, Quados Moravam inter, & Vagum ponunt, quos Tacitus perinde, ac Plinius trans Tibiſcum, inter Maroſum, & Cruſum interjectos voluere.

XIX. Ceterum Quados non modo ad Vagum, ſed ad Granuam uſque flumen, & metallicas civitates protenſos, evincit celeberrimum, de quo prædiximus M. Antonini Philoſophi cum illis bellum, quod ipſe in vita ſua teſtatur apud Quados eſſe geſtum. Librum enim primum hac formula claudit: *Hæc in Quadis ad Granuam.* Quare Paullus Diaconus q) Brigionem, ſeu Bregetionem, hoc eſt, Strigonium, vel ei vicinum Szönyum appellat *oppidum Quadorum.* A Bregetione autem inter Danubium, & Dravum ſita fuit Romanorum provincia Valeria, a Galerio Maximiano Armentario Cæſare, in honorem uxoris ſuæ Valeriæ, quæ fuit Diocletiani filia, appellata. Huc quoque Marcomannos, & Quados, dum provinciam Valeriam Romani adhuc Pannoniam nominabant, Vannii Regis ſui ductu progreſſos ajunt. r) Verum Sexti Rufi Epitomen

o) l. c. P. *II* pag. 183.
p) Annal. L. XII. c. 29.
q) De Geſtis Rom. L. XI. c. 4.
r) Dobner Prodr. c. 100.

men qui conſulat, & verſet, Quadorum profe-ctionem in Valeriam (nunc fortaſſe Stiriam) Marobodui ætati magis convenientem eſſe, ni fallor, ſentiet. Ait enim laudatus ſcriptor: s) *Sub Julio, & Auguſto Cæſaribus — Marcomanni, & Quadi, de locis Valeriæ, quæ ſunt inter Danubium, & Dravum, pulſi ſunt, & limes inter Romanos, & Barbaros ab Auguſta Vindelicum, per Noricum, Pannonias, ac Mæſiam eſt conſtitutus.* Ante, quam Pannonia, Dalmatiaque ſeditioſa in Romanos arma corripuiſſet, illinc Sentius Saturninus, hinc Tiberius Cæſar cum ſignis militaribus irrumpere in Bojohemum cogitabant; ſed Pannonibus, & Dalmatis ſeditionem facientibus, utriusque propoſitum morata fortuna eſt. Re cum illis compoſita, Tiberius in Maroboduum rurſus movit; eaque ipſius adverſus Germanos fuit expeditio tertia. Tum Maroboduus Marcomannos, & Quados in Valeriam ſecum rapuit, qui, quamvis primum de gradu pulſi (duodecim enim legionibus petebantur) tamen deinde omnem Romanorum vim eousque ſuſtinuerunt, dum Varianæ cladis nuncium Romani accepiſſent. t) Inde gloriatur Maroboduus, ſe duodecim legionibus Duce Tiberio petitum, illibatam Germaniæ gloriam ſervaviſſe. u)

XX. Finibus Quadiæ verſus meridiem, & orientem æquinoctialem, hibernumque pertractatis, jam luſtrandus ejusdem limes verſus orientem ſolſtitialem, ac ſeptemtrionem. Cluverius, ut vidimus, Quadiam ab ortu æſtivo, flu-

s) In Breviario c. *VII.*
t) Vorburg. l. c. pag. 42. & 296.
u) Apud Tacit. Anal. L. *II.* c. 46.

flumine Morava terminavit. Nec mirum: quippe qui Quados etiam Sileſia excluſit. An vero Quadica gens, ſemper vicinis, ut ajunt infeſta, Oſos, & Gothinos, quos Pannonica, & Gallica lingua non eſſe Germanos coarguebat, trans Moravam in planitie, ut Cluverius *v*) adfirmat, paſſa fuiſſet? Tributarios certe hos populos habebant Quadi; Cothini iis etiam ferrum effodiebant: utrique vero pauca campeſtrium, ceterum ſaltus, & vertices montium inſederunt. Inſuper una cum Marſignis, & Buriis terga Marcomannorum, Quadorumque claudebant. *x*) Rectius Fibigerus, *y*) Marſignos omnes in bohemicis montibus; Gothinos autem partim in his, partim in Moravicis, & Hungaricis, ſicut & Oſos, Buriosque ſediſſe, pronunciat. Sic enim terga Quadorum, qui Moraviam, & Hungariam inhabitarunt latiſſime, Oſi, & Gothini vere clauſerunt. Tabula Germaniæ antiquæ, quam in geographia ſua veteri, & nova edidit anonymus Jeſuita, *z*) Marſignos pone Bojohemum, & ſupra fontem Moravæ in Luna ſilva; Gothinos autem ſupra fontem Oderæ collocat. Jordanus *a*) Gothinis non alium ferme ſitum, quam ad Sarmaticos montes, quos citra, ultraque ferri fodinæ abundant, eſſe potuiſſe, judicat. Hinc commentator Henelianus *b*) continuum illud montium jugum, quod Tacitus dirimere, ac ſcindere Sveviam docet, ipſum Carpatum; ſed & montes moravicos, & bohemicos, ſive Sudetos, qui Sileſiam ab oriente,

*v*) Antiq. Germ. c. 32.
*x*) Tacit. de Morib. Germ. c. 43.
*y*) Apud Henelium p. 57.
*z*) Viennæ 1737.
*a*) l. c. P. *II*. pag. 45.
*b*) l. c.

te, meridie, & non nihil etiam ab occidente muniunt, intelligit. Quodſi Oſi, & Gothini, teſte Tacito, juga montium aliis vectigales, atque obnoxii tenuerunt; plana transmoravana omnino libera, atque expedita Quadis patebant, quos inde uſque in Sileſiam ſuperiorem longe ſatis, lateque porrectos, Ammianus Marcellinus merito appellat *transjugitanos*.

XXI. Narrat enim, k) Conſtantio Auguſto apud Syrmium hyemante, permiſtos Sarmatas, & Quados, Pannonias, Mœſiamque ſuperiorem, ſeu hodiernam Serviam diſperſis incurſaviſſe cuneis. Aequinoctio verni temporis confecto, Imperatorem Iſtrum transgreſſum, populandis barbarorum terris incubuiſſe. Mox Sarmatis, Quadisque cæſis, atque in terras ſuas fugatis, ad ipſa Quadorum properaſſe regna. Ad extremum poſt Zizaim Sarmatarum Regalem, veniſſe in Principis conſpectum Arabarium, & Uſafrum itidem Regales, quorum alter *transjugitanorum* Quadorum parti, alter quibusdam Sarmatis præerat: hos certis pactionibus pacem recuperaſſe. Geſta ſunt hæc primum in ea parte Sarmatiæ, quæ ſecundam proſpectat Pannoniam; deinde in ſuperioribus locis, ipſisque Jazygum, & Quadorum finibus. Quæ hodierno regionum ſitu æſtimata partim inter Danubium, & Tibiſcum, partim in ipſis Sarmaticis montibus contigerunt; atque evincunt, transjugitanos Quados, quorum parti præfuit Arabarius, Sileſios fuiſſe ſuperiores; Quadorum vero transjugitanorum aliam partem retrorſum, ut minimum dicam, Moravam verſus coluiſſe. Nimirum Romani omnem Qua-

k) l. c. L. XVII. c. 12.

Quadiam, ab Sileſia Danubium uſque, *tranſjugitanam* appellarunt, uti eam a *ciſjugitana*, quæ ad Granuam uſque protenſa erat, diſtinguerent; quo jam Imp. Conſtantius, rebus compoſitis, cum exercitu reverſurus, caſtra commovit Bregetionem. *d*)

XXII. Nos vero commonſtratis auctoritate veterum ab omni plaga præcipuis Quadorum ſedibus, fidem niſi nos fallunt omnia, liberaturi ſumus, ubi prius, quam late coluerint Quadi Sileſii, paucis expoſuerimus. His itaque ex Moravia, ubi maxime ſe continuerunt, in ſuperiorem Sileſiam olim extenſis, ſcriptores potiorem Oppavienſis, Niſſenſis, ac Teſſinenſis Ducatuum partem, Oppolienſem vero, & Ratiborienſem cum Pleſſenſi dynaſtia, integros adſignant. *e*) Quamquam illi non Viadrum modo, ſed & Viſtulam ſuperarunt: cum expreſſe adfirmet Marcellinus, *f*) Arabarium ſibi habuiſſe ſubjectum alium Sarmatarum Regalem. Hodierni tamen Viadri in eadem Sileſia accolæ, quamvis *Quadi* vulgo vocentur, tantum abeſt, ut Quadorum, gentis illius bellicoſæ, ſint progenies, ut potius Sarmatarum, aut Polonorum, a quibus Sileſia, quum adhuc eſſet Poloniæ pars, fuit habitata, reliquiæ, ac poſteritas cenſeantur. Neque enim germanico, ut veteres Quadi, utuntur idiomate, ſed slavico, a Moravis tamen & phraſi, & accentu multum diverſo. Qua de cauſſa cum Slavi Moravi Quadorum etiam ſedes teneant, non ta-

*d*) Ibid. Vid. & Jordanus l. c. P. I. pag. 15.

*e*) Fibiger. l. c. p. 68. Et Cellarius not. e. a. pag. 487. ibid.

*f*) l. c.

tamen iis, ut Slavis Polonorum poſteris, nomen illud adhæſit. g)

Cremſirii 31 Januarii
1785.

*Franciſcus Moravetz a S. Antonio*
*Cleric. Regul. e Scholis Piis.*

g) Fibiger. l. c.

# ERRATA.

| Pag. | Lin. | Errores. | Corrige. |
|---|---|---|---|
| 8 | 1 | Cujus a Danubio | Cujus fines a Danubio |
| 10 | 2 | Gottorum | Gottonum |
| 18 | 3 | Herculis | Herulis |
| 25 | * | Jordan. Orig. Slav. c. 25. n. 962. | Jordan. Orig. Slav. c. 28. paragr. 22. |
| 45 | 23 | V. Tab. geog. III. | V. Tab. Geogr. Dobneri P. II. Annal. |
| 35 | 23 | Reſpublicis | Rebuspublicis |
| 47 | 13 | Frankenſteinam | Frankſtadium |
| 80 | in nota. | Svatopluco ultimo Regi Moraviæ | Svatopluco penultimo Regi Moraviæ. |
| 83 | 27 | Uno medio menſe | Uno, & medio menſe |
| 94 | 8 | interim excitavit | interim novos tumultus excitavit |
| 118 | *13 | God. Provinc. | Godefrid. Provin. |
| 119 | *13 | Stigavii | Stivagii |
| 154 | ** | Marchioni Bodenſi | Marchioni Badenſi |
| 159 | 26 | frequentia ſe dedit | frequentia comitem ſe dedit |
| 182 | * | Czernſteinam | Czornſteinam |
| 237 | litt. e) | Wichinitz | Wchinitz |
| 266 | 3 | octenos | octonos |
| 277 | 3 | concorbus | concordibus |
| 279 | litt. p) | L. IV. c. 11. | L. IV. c. 10. |

Reliqua errata benevolus Lector corriget.

# MORAVIÆ HISTORIA POLITICA ET ECCLESIASTICA

CUM

NOTIS ET ANIMADVERSIONIBUS CRITICIS PROBATORUM AUCTORUM,

QUAM COMPENDIO RETULERUNT

ADOLPHUS PILARZ' A S. FLORO,

ET

FRANCISCUS MORAVETZ A S. ANTONIO,

CLERICI REGULARES E SCHOLIS PIIS

CREMSIRII. MORAVORUM.

*PARS SECUNDA.*

*CUM ANNUTU CÆSAREO - REGIÆ CENSURÆ.*

BRUNÆ,

TYPIS JOANNIS SILVESTRI SIEDLER. MDCCLXXXVI.

Navis, ſi cum concordia gubernatoris & nautarum naviget, & ipſa ſalvatur, ſalvatque pariter vectores; ſin minus, quanto plura fuerint vela, tanto vehementiorem tempeſtatem, perturbationemque majorem accidere neceſſe eſt.
*Dio Chryſoſtomus Orat.* 39.

# PRÆFATIO.

Propoſitum nobis erat Hiſtoriam Moraviæ politicam & eccleſiaſticam, compendio relatam, duobus complecti voluminibus, quorum alterum duas periodos poſtremas contineret. Quum vero penſum hiſtoricum ad finem perducimus; alterum hoc volumen collectione geſtorum in Moravia, nimio majus excreviſſe deprehendimus. Mutato igitur conſilio, decrevimus Hiſtoriam noſtram tripartito dividere: tum ut deſiderio Polyhiſtorum patriæ eo citius fiat ſatis, tum ut volumina inter ſe quodammodo conſentiant. Partem primam ſapienti lectorum judicio dudum jam ſubjecimus; ſecundam ut ordine, ita mole mediam in præſenti ſubjicimus officioſe; daturi typis Deo volente, tertiam haud nimis multo poſt, inde a Ferdinando I. Rom. & Bohemiæ Rege ad noſtra usque tempora rerum geſtarum ſerie ita copioſam,

ut juſtum conſtituat volumen non impar prioribus. — Hæc autem pars trium, ut diximus, media enarrat fuſiore calamo ea omnia, quorum epitomen periodo quinta Synopſis hiſtoricæ dedimus. Nec eſt, cur phalerata quadam verboſitate diutius de illa diſſeramus. Veritatis, uti eam probatis in auctoribus reperimus, ſtudium magnopere nobis curæ cordique fuit; attamen ſapiente aliorum animadverſione, ſiquando error quispiam curam fefellit noſtram, perbenigne inſtrui, nequaquam abſonum arbitramur: *Parati omnino refelli ſine iracundia, & refellere ſine pertinacia.* Documentum noſtræ hujus in moderatos animadverſores voluntatis damus vel hac opella apologetica, quæ præfationis inſtar ſubeat.

Placuit nempe erudito anonymo, non minus Hiſtoriæ, quam Geographiæ patriæ amico, nonnullas animadverſiones in primam Hiſtoriæ noſtræ partem facere, ſcripto affatim ſevero & acuto. Grato easdem accepimus animo: ad complures earum temperata reddimus reſponſa; perpaucis autem, quæ veri ſigna gerunt, ultro ac libenter ſubſcribimus.

Ac

Ac primum quidem Vir eruditus ad pag. 12. animadvertit, *in tam preſſo hiſtoriæ compendio notas quasdam eſſe ſuperfluas, alias juſto longiores, qualis illa de prodigioſo imbre eſt, qua miraculum fide dignius non efficitur: quod ex gravioribus momentis inter fabulas numeratur.* — Preſſum & continua geſtorum narratione adſtrictum ſcribendi genus, ſaniore aliorum calculo, vel maxime poſtulat adnotationes, quibus illuſtretur vel confirmetur, quidquid obſcurum, dubium, aut incertum videri poteſt. Ejusmodi in Hiſtoria Moraviæ, ad leges criticas exigenda occurrunt quam plurima, quorum hiſtorica fides vacillat, niſi idoneis probentur argumentis; hæc autem connexam rerum narrationem interrumpunt: quis igitur in notis ponenda dubitet? — Longiores porro notas aut res ipſa majoris momenti, aut amica quorundam monita popoſcerunt. — Has ob cauſſas narratio *de prodigioſo imbre pag.* 12. pluribus ſtabilitur momentis: quæ an nullius ſint ponderis, aliorum eſto judicium. Profecto in re, a multis ſcriptoribus chriſtianis pertractata, novi nihil nos attuliſſe, ultro profitemur. Et quis, amabo te, poſt Anglos eruditiſſimos: *Gualterum Moylium, & Petrum Kingium*, quorum alter contra, alter pro miraculo ſtetit, amplius novi quid adferat?

Qui poſtea idem argumentum pertractarunt, nempe: *Frider. Spanhemius*, *Salomon Deylingius*, *Jo. Georg. Walchius*, & *Jo. Laur. Moshemius*, omnia paribus examinarunt ponderibus, certa ab incertis, a falſis vera diſtinxerunt. Mirum! ignota iis fuiſſe *graviora illa momenta*, *quibus factum integrum inter fabulas numeratur.* — Noviſſime *Chriſtophorus Bayerus*, in Academia Lipſienſi Profeſſor Publicus, hac in controverſia verſatus eo modo eſt, ut ſicuti omnia, quæ *de Legione Melitina ſeu Fulminatrice* vulgo dicuntur, non eſſe vera; ita nec omnia eſſe falſa & fabulis accenſenda, ſtatuerit. *a*). Hanc normam ſummatim ſequi eminus ſaltem, nobis quoque animus fuit.

Ad pag. 26. *ſatiſne eſt*, inquit, *Reges Moraviæ, eorumque geſta, quæ Peſſina & alii ex Hajeco, Dubravio, Comenio &c. referunt, tanquam figmenta rejicere ideo ſolum, quia Dobnerus ea in coævis ſcriptoribus non reperit? Viri, ut Hajecus, Dubravius, & Comenius, non ſunt proponendi tanquam facile creduli & mendaces; immo poterant noviſſe ſon-*

*a*) Commentatio de Legione chriſtianorum Fulminatrice ſub Imp. Antonino Philoſopho. Lipſiæ 1759.

*ſontes, qui forſan ad Dobneri usque ætatem exaruerunt; Argumentatatio hæc*: Non reperitur factum quodpiam in veteribus ſcriptoribus; ergo figmentum eſt recentioris cujuspiam: *ita vitioſa eſt, ſicut iſta*: Veteres non ſcripſerunt Hiſtoriam Moraviæ; ergo nihil olim contigit memoratu dignum in Moravia. *Concluſio ſimilis tum valeret, ſi proprius hujus provinciæ ſcriptor vetuſtus factum quodpiam ſilviſſet. Quis autem deſideret, ut Græcorum, Romanorum, Germanorum, & Francorum ſcriptores accurate noverint ſingulos reges hujus regionis, eosque ſcriptis ſuis commemorent? ignotæ illis erant hæ regiones &c.* —

In admirationem nos rapuit inſolita hæc de rebus hiſtoricis philoſophandi ratio. Præcipit enim novas, & Criticis omnibus ignotas hiſtoriæ ſcribendæ vel dijudicandæ regulas, quibus receptis, grande foret piaculum rejicere, immo vel in dubium vocare, quidquid Peſſina ex Hajeco, Dubravio, & Comenio narrat, etiamſi ſcriptores ceteri contrarium invictis probent argumentis. — Dobneri, ſcriptis editis celebrati, apologiam ſcribere ſupervacaneum foret, utne Athenienſem Athenis laudare videamur. Satiſne vero eſt, Reges Mora-

 viæ

viæ eorumque geſta acrius propugnare ideo ſolum, quia ſcriptor cetera non temnendus Peſſina eos commemorat? ſolane ſcribentis auctoritas ad fidem hiſtoricam ſufficit? — Nobis ſæpe amicus Peſſina, amicus Dubravius, amici Hajecus & Comenius: *magis autem amica veritas.* Ita ſentiunt hiſtoriographi plerique omnes, quibus inviolatum eſt Baronii effatum: *Quod a recentiore auctore de rebus antiquis ſine alicujus vetuſtioris auctoritate aſſeritur, contemnitur.* *b*) Hoc principio labaſcit tota illa regum defenſio, quæ aut præpropero, aut fervido profluxit calamo. Nam quos Hajecus, Dubravius, Comenius poterant *noviſſe fontes, qui poſtea exaruerint*? Certe monumenta coæva minime. Nec enim apud Slavos Moravos aut Bohemos, qui ante adventum SS. Cyrilli & Methodii caruere litteris, extiterunt ulla; nec apud exteros ſcriptores coævos regum illorum fit mentio: immo narrantur contraria regimini eorum in Moravia. Quodſi Peſſina, ut fatetur, eosdem eruit ex ſcriptis Comenii, hic vero Cztiborii a Cymburg & Mathiæ Cz'ervenka (ille

ſeculo

*b*) Ap. Papebrochium in reſponſ. ad exhibitionem errorum art. 19. p. 605.

ſeculo XV. iſte XVI. vixerat) auctoritate ac manuſcriptis nititur: ecquis habeat iis fidem, quum multis ab re geſta diſtent ſeculis? Si & hi dicantur potuiſſe fontes vetustiores noſcere: merito quisque inficias iverit, *fontes illos vel unquam extitiſſe.* Idquod, poſitis præjudiciis, accurata mentis trutina examinemus:

1) Secundum Peſſinam *Marothus* cœpit regnare A. C. 690. *Svates* ſeu *Svatoſſ* A. C. 720. c) His regibus, ait, Moraviæ regnum fuiſſe florentiſſimum, eosque habitaſſe Veſprinii; Svatoſſium inſuper domicilium ſtatuiſſe Welehradii. Qua in opinione citat a partibus ſuis *Bonfinium* & *Thuroczium*, hiſtoricos ſuo vicinos ævo: at neque cum his conſentit. Eſt vero Veſprinium in Pannonia ſitum, inter Arabonem fluvium & lacum Balatonium; inde reges iſti, teſte Peſſina, habuerunt Moraviæ regnum protenſum per Tranſilvaniam usque ad Pontum Euxinum. — At Porphyrogenitus & Theophanes d) Pannoniæ & Tranſſilvaniæ, aliarumque regionum usque ad Pontum Euxinum

a 5 num

c) Mart. Mor. L. I. cap. 3. & L. II. c. 4.

d) Ad ann. XI. Conſtant. Pogon.

num incolas longe alios, puta *Patziniacos*, *Dalmatas*, *Croatas*, *Srbos* & *Bulgaros* referunt. Quare ex hoc ipſo Theophanis teſtimonio Doctiſſ. Hungariæ hiſtoriographus Pray demonſtrat, *e*) *Marothum* tunc Veſprinii ſedem habere nequaquam potuiſſe. Et Joan. Chriſtoph. de Iordan *f*) animadvertit in Peſſinam, qui hoc loco fines Moraviæ nimium quantum per utramque Daciam cis & ultra Tibiſcum, a Grano flumine cum Danubio uſque ad Pontum Euxinum, immo per univerſas Pannonias protenderit; quippe ne Suatoplucus quidem regnum ſuum, quum foret ſplendidiſſimum, eousque dilatarit. Cetera brevitatis cauſſa prætermittimus, quæ Dobnerus in annalibus Hajecianis & Diſſertatione critica hoc de argumento diſſerit. *g*)

2) *Samomir* Iordani calculo (*Peſſina* enim annum non exprimit) regnavit A. C. 750. *Semeslaus* A. C. 791. His regnantibus, contigiſſent ea, quæ in politica Moraviæ hiſtoria ab an. 767 — 796.

---

*e*) Annal. Veter. Hunn. L. II. p. 263.

*f*) Origin Slavic P. I. cap. 28. §. 26.

*g*) Annal. Hajec. P. II. p. 143. Et Kritiſche Abhandlung von den Gränzen Altmähr. cap. 6. ſeqq.

— 796. narravimus. Hoc autem ſpatio temporis Marahenſes, ſocietate cum Hunnis inita, adverſus Francos Rege Carolo M. ſæpe pugnarunt; proinde ſcriptores Franci, ſi *Samomir* & *Samoslaus* reges præfuiſſent Moravis, citra dubium de illis meminiſſent. At contra fit: ſcriptores illi paullo poſt nominant *Moymarum*, *Todanum*, *Privinnam*, *Hezilonem* &c. de Samomiro & Samoslao altum eſt ſilentium. — Et vero quam opportuna fuit occaſio Eginhardo ad an. 791. de Samoslao ſcribendi! narrat enim Peſſina *h*). " Caroli M. exercitum adverſus Hunnos per Moraviam profectum eſſe, eique iter a Samoslao tunc Moraviæ Rege diſputatum: eapropter univerſam Moraviam a Francis vaſtatam, Welehradium obſidione cinctum, dein expugnatum; compulſos demum Moravos, ut ejurata falſorum deorum ſuperſtitione, ad religionis chriſtianæ ſacra transirent. „ Verum tacet hæc ſcriptor Francicus, licet hanc ipſam Caroli M. contra Hunnos expeditionem enarret. Hinc merito Iordanus & Dobnerus *i*) demonſtrant, Francis ita

ut-

*h*) Mart. Mor. L. II. c. 4. p. 198. ſeq.
*i*) Ille Orig. Slav. cap. 28. Iſte Annal. P. II. p. 371.

utrinque ſecus Danubium fuiſſe iter, ut ſiniſtra ripa non penetrarint ultra Moravæ, aut ſummum Vagi oſtia. Quin immo Iordanus, refutans hanc Peſſinæ narrationem, ait: Vitioſum exercitus Caroli M. circuitum futurum fuiſſe in Moraviam Welehradium usque; nec ullo modo fieri potuiſſe, ut Franci ſcriptores hiſtoriam Carolo M. tam glorioſam, præſertim *de Moravorum converſione*, ſilentio præterirent. — His veritate, non partium ſtudio, ponderatis, quid jam aliud ſub putatitiis hiſce regibus referre in hiſtoria nobis licuit, niſi Slavos Marahenſes poſt obitum Samonis ſine rege ac duce (exercitus duces tempore belli non negamus) uſos regimine democratico fuiſſe? Præcipue quum id temporis adeo arcti forent Marahenſium fines, ut Tajam fluvium non excederent; trans Tajam autem ditio Hunnorum eſſet propria. *k*)

3) *Lechus* aut *Lecho* A. C. 805. in bello adverſus Caroli M. filium Carolum geſto occubuit, non rex Moraviæ, ſed Bohemorum, alia-

*k*) Vid. Dobner Kritiſche Abhandlung v. d. Gr. Altmähr. l. c. p. 12.

liarumque gentium Slavicarum ſupremus belli dux: quo tempore Moravi, prolatis beneficio Caroli M. finibus ſuis, jam *Moymirum* ſeu *Moymarum* Principem aut Ducem habuere. *l*) Poſt Lechum *Hermidor rex* pariter in Moravia locum non habet, ſiquidem eo adhuc tempore vivebat non rex, ſed dux idem *Moymirus*. Quapropter Aſſemanus *m*) jure ac merito vocat *commentitium regem Hermidorum*, & rejecta commentitia regni moravici originatione, quam ex Dubravio attulit, ad certa Moraviæ Ducum Regumque documenta progreſſus, incipit a Moymiro, ſicut etiam nos cœpimus. Sed fruſtra his immoremur diutius, quippe quæ evicta dudum ſunt eruditorum calamis.

Ad elevandam ſcriptorum coævorum fidem duo exempla profert Vir eruditus: Alterum eſt *inſcriptionis ſepulcralis coæva, quæ in Waldicenſi Cartuſia nuper inventa, recte quidem refert annum* 1614. *mortis Dominæ Nekeſſiæ a Landek, primæ conjugis Alberti a Waldſtein Ducis Fridlandiæ; diem tamen* 30. *menſis Martii falſo aſſignat, quum illa*

*l*) Jordan. l. c. & fuſe Dobner Annal. P. II. p. 424. ſeqq.

*m*) Kalend. Univ. Eccleſ. T. III. p. 56.

*illa certo ſit mortua die 23 ejusdem menſis. Nomen præterea defunctæ exhibet corrupte:* Neſkowa *pro* Nekeſſowa, *& dominii ejudem quoddam ignotum Gamirolitze. n)* Alterum exemplum affert Hübneri geographi germani, *de numero pagorum in Moravia, & Hannatarum ſitu, ſtatura, armis &c. erronea ſcribentis.* Unde concludit: *Non poterat Hamburgenſis iſte geographus ad ſeptimam usque libri ſui editionem melius noviſſe Moraviam, quam olim Græci, Romani, & Franci? —*

Maximi ſemper ponderis in rebus hiſtoricis eſt coævorum ſcriptorum teſtimonium, quo contemto, hiſtoriographus cæcutit, aut cæcatur erroribus. Namque eruditorum effato: *Unius coævi, aut paullo poſterioris hiſtorici teſtimonium plus habet roboris, quam centuria recentiorum. o)* Quodſi autem teſtimonia coævorum diſſentiant, ſequimur criticam Calmeti regulam: *Rem quamdam hiſtoricam, quam vel coævus, vel ferme coævus clari nominis & integræ fidei auctor refert, niſi a vetuſtiori vel peritiori altera improbetur, Critici omnes certam tenent. p)* Atqui inſcriptio ſe-

n) Prager intereſſante Nachrichten v. J. 1785. N. 12.

o) Stephan. Baluz in notis ad Lactant.

p) Differt. de itin. Rom. S. Petri.

ſepulcralis, ut fatetur ipſe Animadverſor, refellitur inſtrumento Fundationis Cartuſiæ Waldicenſis; in duplici etiam inſtrumento Fundationis Cartuſiæ Stipenſis nominantur hæc tantum loca: *Wſetin*, *Lukow*, *Rimitz*: *q*) facile igitur inſcriptio iſta corrigitur inſtrumentis citatis, ſecundum mox allatam criſices regulam. — Hübnero, quoad erronea de Hannatis, peritiorum adſtipulatur nemo. Conſtat nihilominus ex veterum ſcriptorum lectione: Græcis & Francis omnino plus commercii & negocii fuiſſe cum Slavo-Moravis, quam Hamburgenſi illi geographo cum Hannatis. De horum ſitu alia profecto ſcripſit Doctiſſ. Joann. Aloyſ. Hanke primus Cuſtos Cæſareo-regiæ Bibliothecæ Lycæi Olom. *r*)

Ad pag. 56. notat: *Amplius ne, quam nuda recentiſſimorum ſcriptorum opinio eſt, S. Methodio nullam firmam ſedem Epiſcopalem in Moravia fuiſ-*

---

q) Dobner mon. ined. T. I. p. 329. 334. & 361. — Nos de Lucretia Nekeſſiana a Landek agimus Hiſt. Polit. Periodo VI. ad an. 1612. ſeq.

r) Verſuch über die Schiffbarmachung des Fl. March. Brünn 1784. p. 32.

*fuiſſe, ſed illum jam Welebradii, jam Podivini, jam Poleſchovitzii reſediſſe, atque ita occaſionem eſſe datam, ſingulis horum locorum peculiarem Epiſcopum aſſignandi? utrumque difficile eſt creditu, nec argumentis ſit veroſimile &c.* —.

Non nuda opinio, ſed firma ſtat ſententia, S. Methodium fixam ſedem Epiſcopalem in Moravia non habuiſſe. Nititur autem his argumentis: 1) Hatto Moguntinus Archiepiſcopus epiſtola ad Joannem IX. Papam anno 900. data aperte hoc teſtatur: „ Moravenſes, „ inquit, Metropolitano gloriantur a veſtra „ conceſſione eſſe ſublimatos, cum nunquam „ metropolitana ſedes inter illos haberetur, ſed „ ſemper illorum ( *Francorum* ) provinciæ & „ diœceſi cohærerent. „ Quorum verborum ſenſus eſt: Moravi ajunt, a Papa Joanne IX. ſibi miſſum, mortuo Methodio, Joannem Archiepiſcopum, qui certam ſedem metropoliticam in Moravia erigeret; quod jus inique prætendunt, cum *nunquam metropolitana ſedes inter illos haberetur.* Quod utique de S. Methodio Joannis anteceſſore intelligitur. 2) S. Methodius nunquam apud coævos appellatur *Welebradenſis*, vel alterius certæ ſedis Epiſcopus; ſed

Me-

*Moravorum* vel *Pannoniæ*. Sic alter ſcriptor anonymus vitæ S. Methodii (*apud Bollandianos ad* 9. *Mart.*) ait: S. Methodium factum Moravorum Antiſtitem. Joannes VIII. Papa epiſtolam, qua Methodium an. 879. Romam evocat, inſcribit: Reverendiſſ. Methodio Archiepiſcopo *Pannonienſis* Eccleſiæ. Idem Pontifex aliam epiſtolam ad Regem Suatoplucum an. 880. datam, qua S. Methodii orthodoxian commendat, his verbis incipit: Induſtriæ tuæ notum eſſe volumus, quoniam confratre noſtro Methodio Rev. Archiepiſcopo S. Eccleſiæ *Moravenſis* &c. — Contra autem Wichingum Epiſcopum, qui certam ſedem Nitriæ tunc in Moravia habuit, idem Pontifex ea epiſtola *Nitrienſis* Eccleſiæ Epiſcopum appellat. Bojoariæ quoque Epiſcopi epiſtola ad Joannem IX. Papam poſt obitum SS. Cyrilli & Methodii an. 900. data, de uno tantum in Moravia erecto epiſcopatu, ſcilicet *Nitrienſi*, apud Pontificem querulantur. Nulla ergo certa ſedes Epiſcopalis præter Nitrienſem in Moravia, vivo Methodio, extitit. Immo ſicut nullum vetus documentum legitimum de *Welebradenſi*, *Poleſchovicenſi*, *Podivinenſi* epiſcopatibus exſtat (nimium certe vicini hi epiſcopatus, & conſtipati contra morem illius ævi fuiſſent) ita nihil aliud

certius, quam Methodii *Epiſcopi regionarii* apoſtolicas peregrinationes tot epiſcopatus nominandi occaſionem poſteriori tempore dediſſe. 3) Bonaventura Pitter Rayhradenſis in Moravia Prælatus, antiquitatis peritia & ſcriptis ſuis clariſſimus, expenſis rationum momentis, fidenter adſerit: *De Welebrado noſtri fabulam canere videntur: ſedem Regis & Archiepiſcopi ibidem ſtetiſſe.* *s*) Regionarius enim Archiepiſcopus Moraviæ appellandus eſt Methodius, uti Bonifacius Germanorum Apoſtolus, Epiſcopus ſimul & Archiepiſcopus erat *regionarius* ante, quam ſedi Moguntinæ præficeretur. " Quibusdam Epiſcopis, ait Serrarius, *t*) incerta ſedes, nullusque certus ac fixus locus eſt. Hoc genus " Epiſcoporum in illis plerumqne gentibus ac " provinciis reperitur, quæ ad fidem Chriſti " adgregari primo inceperunt. Cum enim " ii, qui evangelium iis annuntiant, huc illuc procurrere debeant, neque congregatum " adhuc ovile in una quapiam aut ditione, aut " urbe obtineant: epiſcopalem quidem presbyterorum ordinandorum, vel archiepiſcopalem etiam creandorum Epiſcoporum poteſtatem ab Apoſtolico accipiunt; ſed incertis in-

*s*) Apud Dobner Annal. P. III. p. 93.

*t*) In Vita S. Bonifacii nota 25.

" terea vagantur ſedibus, præciſe ac ſimplici-
" ter Epiſcopi generatim ejus regionis, in
" qua laborant, vel Archiepiſcopi appellan-
" tur. „ Hæc ſcriptor eruditus. Nos vero in hiſtoria eccleſiaſtica pag. 56. diximus, cuinam errori Epiſcopatus Welehradenſis in Moravia originem debeat ſuam.

Ad pag. 64. *Si Princeps Lucenſis vulgo Curimenſis ſec.* 10. *appellatus a Luca, quod nomen eſt Præmonſtratenſium monaſterii* 300. *annis poſterius fundati, regionem a fluvio Taja in Moravia Kurimium usque in Bohemia dominatú ſuo tenuiſſet: certe ab alio etiam, quam ſcriptore Legendæ de S. Wenceslao, fuiſſet commemoratus. Qua auctoritate dicitur, regionem illam Drslai aut Radislai olim* Licz'ko ſeu Lucz'kò *dictam fuiſſe? Vulgaris opinio eſt, nomen* Luca *monaſterio eſſe inditum a multis pratis hujus regionis.* —

Rem geſtam, expreſſo Radislai ſeu Drslai *Licenſis* Principis nomine, narrant etiam Dalemilus c. 28. Hajecus ad an. 925. Dubravius Hiſt. Boh. L. V. Peſſina Phoſph. Rad. III. p. 141. — Deinde provinciam Znoymenſem jam antiquitus, adeoque pluribus ante Præmonſtra-

tenſes Lucæ fundatos ſeculis, appellatam eſſe *Slicenſem*, *Licenſem*, *ac Lucenſem* (*Slicz'ko*, *Licz'ko Lucz'ko*) teſtimonio eſt Anonymus apud Menkenium, *u*) qui ait: Neklanum Ducem Pragenſem tertio natu filio ſuo Mſtibogio provinciam *Slicenſem*, quæ *Snamenſis* dicitur, deputaſſe. Hajecus ad an. 871. ſcribit: Neklanum cogitaſſe filio tradere provinciam Curimenſem; & ad an. 853. teſtatur, *Curim* appellatum eſſe etiam *Zlicz'ko*. Unde Slicenſem provinciam alii Curimenſem, alii Znoymenſem interpretantur: his poſterioribus habendam potius fidem, demonſtrat Dobnerus. *x*) — Denique nomen *Luca*, unde regio *Lucenſis* nominata eſt, antiquius eſſe monaſterio Lucenſi, evincunt duo diplomata: alterum Ottonis quondam Marchionis Moraviæ an. 1190; alterum Henrici Boh. Ducis & Epiſcopi Pragenſis an. 1195. datum. In priore monaſterium in *Luca* fundari dicitur; in poſteriore eidem monaſterio *villa Luca*, h. e. *pagus* aut *vicus Luca* dono datur. *y*) Atque ita hodie notus eſt *vicus* *Luca* ex altero hoc diplo-

*u*) Tom. III. p. 1628.
*x*) Annalium Hajec. P. III. p. 125.
*y*) Ap. Dobner mon. ined. T. IV. p. 251. ſeq.

plomate: licet reipſa non exiſtat. — Quodſi paucula hæc non ſatisfaciunt; evolvantur ſat copioſa, eaque dilucida, in Dobneri Annalibus argumenta. z)

Ad pag. 66. *Quantilla ratio! ex ſolo recentiorum annalium Ruſſicorum ſilentio negare omnem Olgi hiſtoriam, atque ad fabulas ablegare. Adeone parvi ambitus eſt tota Ruſſia, ut plures Principes, eorumque ſtirpes fuiſſe nequeant, de quibus annales Ruſſici non meminerint? an referre debent annales iſti ea omnia, quæ exoticus Princeps octo ante ſecula geſſit in Moravia disjunctiſſima? Nimium poſtulatum, dura concluſio.* —

Non ſolo argumento, ut vocat, negativo Olgum e Moravia excludimus; ſed quia putatitia illius geſta repugnant probæ ac legitimæ ſeculi X. hiſtoriæ. Nam, prætermiſſis aliis, Peſſina a) Olgo huic regimen Moraviæ aſſignat ab an. 939 — 949. quo tempore nec patere illi Moravia, nec quidquam negotii cum



z) Annal. P. II. p. 262. & P. III. p. 125. 525. ſeq.

a) Mart. Mor. pag. 230.

Hungaris eſſe potuit. Etenim quamvis Boleslaus I. Bohem. & Moraviæ Dux cum Ottone I. Imp. ab anno 937. bellum geſſerit; copiis tamen Imperatoris ſemel & iterum cæſis, ab anno 939. otio fruebatur, & an. 946. inducias fecit cum Ottone, quæ durarunt quadriennio, dum an. 950. compoſita pax fuit. Hungari vero an. 940. ex Gallia ſeu Italia reduces, cæſi ſunt in Saxonia; ſequentibus annis in Carinthia, Auſtria, ad mare Adriaticum, adeo ut non Moraviam modo, ſed Auſtriam quoque deſeruerint. Deinceps hic terrarum tanta pax & tranquillitas fuit, ut an. 946. in Moravia poſtliminio reduceretur Epiſcopatus, quem tenuit *Silveſter primus Olomucenſis Epiſcopus*. Itaque nihil penitus negotii Olgo cum Hungaris eſſe potuit. Legantur, quæſo, annales Dobneri ab anno 936 — 950. commentitius exulabit Olgus ex Moravia.

Ad pag. 68. quærit animadverſor, *ubinam urbs olim celebris Ruſſinie ſeu Ruſpicium, quam Ditmarus navit, ſita fuerit, queve devenerit?* Tum addit: *Hac & ſimilia loca erant illuſtranda notis, & facile omitti poterant alia quædam notæ, ut pag.* 51. 52. 53. 61. 64. 66. 92. 93. 97. =

Mo-

Moraviæ hiſtoriam, non Topographiam ſcribere impoſitum nobis fuit: icirco notis potiſſimum hiſtoricis dubia quæque illuſtrare adnitimur. — Urbs illa olim celebris *Buſine*, *Buſſine*, *Buſſvic* varie apud Ditmarum & Annaliſtam Saxonem ſcribitur. *Ruſſine* ſeu *Ruſſvicium* in hiſtoria noſtra error eſt typi, erratis ceteris accenſendus. Quæſtio ſolum eſt: ſitne Buſſine urbs potius *Budiſſinum* in Luſatia; an vero *Buſſine* urbs ſita fuerit in Moravia, qua Auſtrum ſpectat? ſecuti Dobnerum, *b*) poſterius hoc adſtruimus, non levibus ducti rationibus. Prius vero ſciendum: Henricum II. Imp. an. 1015. cum Boleslao Chabry Polono geſſiſſe bellum; a partibus autem illius ſtetiſſe: Bernardum Saxoniæ Ducem, Udalricum Ducem Bohemiæ, & Henricum Auſtriæ Marchionem cum Bavaris. Theatrum belli aperuit Imperator ad Oderam & Groſſnam Poloniæ ſeu Sileſiæ; Bernardus Saxoniæ Dux adverſus Polonos veniſſe dicitur ab Aquilone; Henricus Marchio Auſtriæ cum Bavaris, Polonos prædam agentes *juxta* ſe, ſeu in limitibus Auſtriæ invaſit: de-



(*b*. Annal. P. V. pag. 87.

nique Udalricus ex Bohemia urbem magnam Buſſine ſeu Buſſvicium ſuccendit in Moravia tunc Polonorum poteſtati ſubdita. Aliud ex Ditmaro non conſtat. Hæc tamen argumenta ſententiæ noſtræ favent: 1) Ditmarus ſcribit: Udalricum & Bavaros ad Cæſarem venire debuiſſe; *ob multas autem cauſarum qualitates* non veniſſe. Iudicavit nempe Udalricus, unitis potius viribus cum Henrico Auſtrio & Bavaris inferendum eſſe bellum Boleslao Polono, qui Moraviam adhuc tenebat. 2) Idem Ditmarus ait, Imperatorem, victis primo prælio Polonis, nihil ſciviſſe de molimine Udalrici, ejusque fœderatorum. Si vero Udalricus non Buſſvicium Moraviæ, ſed Budiſſinum Luſatiæ incendiſſet; Imperator ad Oderam ſeu Groſſnam ſcire id facile potuiſſet. 3) Altero prælio cum Polonis, victus eſt Imperator: cur igitur Udalricus, ſi ad Budiſſinum Luſatiæ tum extitit, vicinum ad Groſſnam Imperatorem non juvit, ſed Miczkonem, Boleslai filium, inſuper longe lateque per Daleminciam, ſeu Misniam graſſari permiſit? 4) demum Ditmarus urbes has diſtinguit. Nam urbem Luſatiæ ſemper appellat *Budiſſin* ſeu *Budiſſinam*; alteram autem, de qua eſt quæſtio, *Buſſine*, & Annaliſta Saxo

Dit-

Ditmari exſcriptor *Buſive* aut *Buſvie*, nominat. Adhæc Budiſſinum manſiſſe ſalvum vel inde patet, quod triennio poſt ibi concluſa pax fuerit.

Ad pag. 112. interrogat, *Quodnam Iaromieritzium ex duobus, in Moravia ſitis, eccleſiæ Pragenſi olim ſpectaverit?* Deinde: *an duo caſtra in ampla olim civitate Koſtel ſeu Podivin fuerint, quum nulla earum cernantur rudera?* —

Eccleſiæ Pragenſi olim ſpectabat *Iaromieritzium* prope Gevitzium in circulo Olomucenſi ſitum, idque 30. millibus æſtimatum, vindicatumque ab rebelli Sigismundo Georgio Zaſtrzizl, poſt rebellionem rurſus eccleſiæ illi obtigit. Alterum *Iaromieritzium* in circulo Znoymenſi, quod erat rebellium Rechenberg Wenceslai & Georgii fratrum, 50. millibus æſtimatum, Gerardo Kaunitz a Queſtenberg venditum eſt. *c)* — Ex vitioſa Coſmæ lectione ſcripſimus: *Caſtrum ad Sekirkoſtel*, pro *curtem ad Sekirkoſtel*, quod fuit unum ex prædiis, quo-



*c)* Vid. Confiſcationis Protocollum.

rum cauſa Iaromirus Pragenſis, & Joannes Olomucenſis Epiſcopi litigabant. Alteri prædio nomen erat: *Caſtrum S. Wenceslai*, ſeu quod idem videtur eſſe, *caſtrum Podivin cum villa Slivnica.* Duo igitur in Moravia erant prædia litigioſa, ſed unum caſtrum.

Ad pag. 113. ex Wladislai Boh. Regis diplomate (apud Bonaventuram Pitter in Theſauro abſcond. p. 191.) oſtendit, *Benedictinos Gradicii ad Olomucium perſtitiſſe ad annum usque 1160. proinde Præmonſtratenſes an. 1151. illuc non eſſe inductos.* —

Ante, quam Dobneri Annalium Pars VI. prodiiſſet in lucem, combinavimus annales Præmonſtratenſes Caroli Ludovici Hugonis Abbatis Stivagii cum Chronographo Siloënſi. *d*)
" Henrici Zdik, ait Siloënſis, auxilio & con-
" ſilio - - fundata eſt Strahovienſis eccleſia,
" nec non & Litomiſslienſis; inſuper *Hradiſſen-*
" *ſis in Ollomuc reſtaurata per Ordinem noſtrum,*
" ſcilicet Præmonſtratenſem. ". Quæ verba &

Do-

*d*) Ap. Dobner mon. ined. T. I. p. 106.

Doctiſſ. Pubitſchkam, ſalvo Wladislainō diplomate, in eandem induxerunt ſententiam, manerentque obſcura hodie, niſi Dobnerus Annal. P. VI. p. 330. ſqq. eadem explicuiſſet. Quare ut Benedictinos ad an. 1160. Gradicii coluiſſe: ita Præmonſtratenſes non niſi anno ſequente in eorum locum ſuffectos eſſe, noſtra quoque eſt ſententia.

Ad pag. 130. *Locum prælii inter Prz'emiſlaum Friderici Bohem. Ducis fratrem & Conradum Moraviæ I. Marchionem, non Ludonicium, ſeu Lodenicium, ſeu Ludomir., vocat Peſſina & alii.* —

Coævus Siloënſis, unde prælium hoc exſcripſimus, hodie aperte habet: *Ludonitz.* Primitus tamen ab eo ſcriptum putamus *Ludomir*, uti Peſſina vocat: quia prælii locum Canitzio *plusquam magnum milliare* diſtare dicit: quæ diſtantia Ludonitzio ſat vicino pago non convenit. — Verum in nulla tabula geographica Moraviæ, ne maxima quidem Mülleriana, Ludomirium circa Canitzium reperitur: cenſemus ergo hodiernum *Lidmierizium* (germ. Limmeritz) hic intelligendum.

Ad

Ad pag. 145. *Franciſcus Antonius Comes a Rottal non fuit nepos Joannis Comitis a Rottal; quia hic Joannes ſine maſculo herede mortuus, illius erat propatruus.* —

Ex Manuſcripto eccleſiæ Hoſteinenſis conſtat, Joannem Sigismundum Comitem a Rottal filio ſuo bonorum heredi Franciſco Antonio ante obitum ſuum mandaſſe, ut in monte Hoſtein eccleſiam in honorem B. V. Mariæ funditus ædificaret: qui iccirco fundamenta eccleſiæ hujus anno 1721. jecit, eamque anno 1748 exædificavit; hanc autem eodem an. die 28. Julii Celſiſſimus Princeps Cardinalis a Troyer Epiſc. Olom. ſolenni ritu conſecravit ſub patrocinio B. V. Mariæ in cœlos Aſſumtæ. Porro Joannes Sigismundus erat filius Joannis Chriſtophori Comitis a Rottal, qui an. 1658. circa veterem Hoſteinenſem eccleſiam duo ſacella, & unum ſupra fontem exſtruxit. Ita enim, quantum ad propoſitum attinet, ex univerſali Lexico Zedleri habet genealogia Comitum a Rottal familiæ antiquiſſimæ, in Stiria ſeculo decimo, in Auſtria jam ſec. XV. percelebris: *Joannes Chriſtophorus Comes a Rottal* ex prima conjuge Maria Iſabella genuit Jo-

an-

annem Sigismundum & Joannem Joſephum; ex altera vero conjuge Maria Suſanna Leopoldum Ferdinandum Antonium; mortuus anno 1699: — *Joannes Sigismundus Comes a Rottal* Dominus in Holleſchov & Biſtrzitz genuit ex Maximiliana Principe Lichtenſteiniana: Franciſcum Willhelmum & Franciſcum Antonium, mortuus an. 1717, — *Franciſcus Antonius Comes a Rottal*, Dominus in Holleſchov, Biſtrzitz, Napagedl & Zborovitz (*utique nepos Joannis Chriſtophori*) an. 1718. Cæciliam Comitem Trautmanhsdorfianam ſibi matrimonio junxit, atque eccleſiam Hoſteinenſem poſtea ædificavit. e)

Ad pag. 162. ſeq. *ex ſitu caſtrorum Ottocari Boh. Regis & Brunonis Olom. Epiſcopi: illius ad Laam, iſtius ad Pobrlitzium*: demonſtrat, *Stephanum cum Hungaris non Moravam, ſed Tajam fluvium trajeciſſe, ac prælium inter Grusbachium, Dürnholtzium & Muſchaviam commiſſum eſſe.* —

Stephanus Belæ Regis filius & Moravam & Tajam transjecit. Caſtra nimirum utriusque

Re-

e) Vid Zedleri Lexicon T. XXXII. vocab. Rottal.

Regis diviſit Moravæ flumen, ut narrat etiam Doctiſſ. Pelzel Hiſt. Boh. tertiæ edit. p. 130. Quum vero Stephanus inducias per ſcelus violavit, Brunonis caſtra adoriturus, *vado tranſiit Tajam cum Hungaris &c.* Unde minus veroſimiliter ſcribit Dubravius, ad Tajam fluvium de induciis eſſe actum, easque decem dierum datas. Hæc enim tum epiſtolæ Ottocari Regis ad Alexandrum IV. Papam datæ *f*) regugnant; tum in ſubito utriusque exercitus motu fieri haut potuere.

Ad pag. 203. ſciſcitatur, *ubinam ſita fuerint bona Cz'ernilow & Iaſſeny in Moravia? Item ubi caſtrum Hluboky, de quo pag.* 215. —

Quod ad primum attinet: in diplomatis Manſionariorum ſitus eorum non aliter explicatur, niſi Praga adeo remotus, ut, quum propter diſtantiam Manſionariis minus eſſent fructuoſa, Carolus IV. Imp. an. 1358. cum aliis villis ſeu pagis bohemicis ea commutaverit. Porro *Cz'ernilow & Iaſſeny* numerabantur olim in bo-

---

*f*) Apud Pulkavam p. 228. Dobneri ined. mon. T. III.

bonis Hinconis de Nachod, a quo idem Carolus Imp, qua Marchio Moraviæ certo pecuniæ pretio illa comparavit. *g*) — Ad alterum: Sex pagos reperimus nomine *Hluboky* appellatos, eosque omnes in circulo Brunenſi. Nimirum in Cz'ernohorenſi, Drnovicenſi, Kuſtadienſi, Lomnicenſi, Namiesſtienſi, & Rayhradenſi dominiis; *caſtrum Hluboky* nusquam niſi in diplomatis. *h*)

Ad pag. 223. dubitat, *utrum ſententia vera ſit*, Iodocum & Ioſt *nihil aliud, niſi truncata & mutila nomina eſſe Joſephus & Joſeph.* —

Joſephum eundem eſſe, quem *Iodocum*, liquido conſtat ex continuatoribus Pulkavæ *i*) ubi pag. 140. dicitur: Poſt mortem reliquit Carolus IV. quinque filios: Wenceslaum — Joannem — Sigismundum — Joſephum h. e. Iodocum, & Procopium; qui duo poſtremi (*erant Caroli IV. nepotes, utpote fratris illius Joannis Moraviæ Marchionis filii*) Marchionatum Mo-

*g*) Vid. Dobneri mon. ined. T. III. p. 344.

*h*) Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. V. & Pelzel in vita Car. IV. dipl. n. 63.

*i*) Ap. Dobner mon. ined. T. IV.

Moraviæ obtinuerunt. Et p. 141. Rex Wenceslaus captus fuit — — procurante id Rege Hungariæ Sigismundo, & *Joſepho* h. e. Iodoco Moraviæ Marchione. Quid multa? idem Iodocus Marchio in diplomatibus vernaculis ſe ſe *Joſt* ſcribit; & *S. Iodoci* nomen nuspiam in Matyrologio Romano comparet.

Atque hæc officioſe reſpondenda Viro erudito cenſuimus: quem noſtris reſponſionibus ita benevolum fore confidimus; uti reliquarum ejus illuſtrationum, quas probamus, nomine illi nos eſſe obſtrictos, profitemur. Nec eapropter erubeſcimus, modo commodum ferat Moraviæ Hiſtoria, cui pro viribus illuſtrandæ nos dedidimus.

Itaque ad pag, 109. recte obſervat, Rayhradii ante Bonaventuram Pitter alios quoque Abbates infula decoratos, & Prælatorum Moraviæ honore inſignes fuiſſe: id enim antiquiores indicant catalogi, ſerius nobis cogniti.

Ad pag. 152. veterum arcium *Madeberga & Roſenſteina* ſitum ita explicat: Arces iſtæ

(Ro-

(Roſenſteina in diplomatis ſeculi XIII & XIV. *Maſenſteina* nominatur) ſitæ ſunt in articulis altiorum montium Nicolsburgenſium, una duntaxat hora diſtantes ab invicem. Prior deſerta prorſus eſt, bello tamen Suecico binam obſidionem, expugnationemque tulit; poſterior in ruinis pridem ſepulta jacet, paucis ſolum partibus murorum exſtantibus.

Ad pag. 169. Ottocari & Rudolphi prælium non procul a flumine *Taja* accidiſſe, ex ſitu loci oſtendit; proinde cit. pag. lin. 8. ſcribendum erat: Arena, in quam exercitus deſcenderat, delecta non procul a flumine Taja, & oppido Laa fuit &c.

Ad pag. 181. ſeq. *Czornſteinam & Bitoviam* montanas arces, quo nomine olim notæ erant, non vero *civitates* appellandas eſſe; Bitoviam præterea germanis hodie Vöttau dici, adnotat.

Ad pag. 239. animadvertit, *Hinckum a Kolďſtein* & *Henricum Dürnteüfel* unam eandem, prout nos ſcripſimus, perſonam eſſe; ſed prius nomen verum, alterum pro ludibrio ab Au-

ſtriacis adjectum haberi. *Koldſteinii*, non autem *Goldſteinii*, uti in notam irrepſit noſtram, ſunt ramus antiquiſſimæ Domus Waldſteinianæ & Wartenbergicæ.

Denique ad p. 245. ejusmodi topographicam facit adnotationem: Clauſtrum *Lub* ſeu Komarow olim ſtetit prope Brunam in angulo, ubi Schvartza & Zwitta confluunt, & hodie pagus *Cumrovitz*, patria lingua *Komarow* viſitur. *Mierzin*, germanis *Wolein*, circuli Iglavienſis oppidum eſt non procul magno Mezeritio, ſervatque adhuc veſtigia clauſtri ibidem olim ſiti, quod Trebitſchenſi Abbati ſuberat. — Adnotationes iſtas cum nonnullis propriis, pollicemur uſui futuras in germanica Hiſtoriæ noſtræ verſione, quæ paratur, cum annutu Cenſorum typis edenda, ſimul ac tertia pars Hiſtoriæ latinæ in lucem prodierit.

Unum jam ſupereſt, ut illis etiam conemur facere ſatis, qui *nihil dubitanter* in hiſtoria patria relatum cupiunt, ſed certa ac definita omnia deſiderant. Nondum vero ea ſors Moraviæ obtigit, neque ea lux affulſit hiſtoriæ noſtræ, ut ſine ulla *dubitantis*, quod ajunt, *particula* res

an-

antiquitus geſtas enarrare ſemper liceat. — Exemplo ſit urbs quondam præcipua Moraviæ *Welebradium*, quam olim a Slavo-Moravis exſtructam, Hiſtoriæ noſtræ P. I. p. 33. affirmate diximus. Verum quis decretoria definiat ſententia: *An ſedes Regia ibidem fuerit*? Variantes inſignium hiſtoricorum opiniones ita diſtrahunt animum, ut, cui adhæreas parti, haut facile diſcernas.

*Bohuslaus Balbinus d*) fatetur, controverſum eſſe: Quodnam Welehradum, an Ungaricum illud ſuper Danubium? an vero Moravicum ad civitatem Hradisſtium? *Suatopluci Regia* fuerit. Deinde poſterius hoc probare nititur: 1) Firmiſſima, & ab omni retro vetuſtate quaſi per manus tradita apud Welehradenſes Religioſos memoria, qui apud ſe urbem maximam ſtetiſſe, Moravosque Reges habitaſſe, adſerunt. 2) Auctoritate Pulkavæ idipſum affirmantis, quod nomen Welehrad hodieque ſuperſtes, item B. Virginis & S. Petri primum apud Moravos templum a Suatopluco conditum in-

c 2

---

d) Epitome L. I. cap. 2.

indicant 3) Litteris Prz'emiſlai Ottocari Boh. Regis, qui dum Hradisſtium urbem fundaret, id ſe facere ait, *veneratione antiquorum Regum, qui eo loci regnaſſent.* — Contra *Dobnerus* " *reſpondet*: *l*) Balbinus a traditione aliqua " recte provocat ad Pulkavam, qui primus " omnium ſeculo XIV. Welehradii hujus me" minit. Prz'emislai Ottocari diploma Hradis" ſtio datum, minime patrocinio eſt Welehra" do, cujus in eo nulla prorſus mentio. Veri" us autem Prz'emislaus ſe revocavit ad vene" rationem antiquorum regum, ſeu potius du" cum, qui in *Hradiſſt* habitaſſe crediti ſunt. Nam " antiquis documentis teſtatum eſt, eam regi" onem ad hodiernum *Hradiſſt* olim *Gradicz*, i" tem *Gracz* fuiſſe appellatam, ut conjectura " aliqua capi poſſit, eam nomen a caſtro hoc " accepiſſe. „ Et pag. 93. adfert opinionem Bonaventuræ Pitter Raybradenſis in Moravia Prælati, qui exquiſita rerum patriarum cognitione & monumentorum copia inſtructiſſimus, de Regia Welehradii ſede dubitavit propterea: quod, ſiquid ejusmodi fuiſſet, *non tacuiſſet Wladi-*

*l*) Annal. P. III. p. 68.

*dictus Marchio Fundator, & confirmator Przemiſlaus ad initium ſeculi XIII. monaſterium Welehradenſe erigentes.* Tacent etiam nomen Welehradii uterque anonymus vitæ SS. Cyrilli & Methodii ſcriptor, *m*) alter coævus, alter ætate poſterior; ſed ſolum narrant, hos Apoſtolos *in terram Slavorum*, aut *Moraviæ* vel *Pannoniæ* veniſſe. — Hæc igitur momenta repugnant ſedi Regiæ Welehradii.

Neque dirimit controverſiam *Chronikon Veteris & Novi Welehrad* manuſcriptum, e quo excerpta Strzedovskiana in noſtris ſunt manibus. Auctor enim illius Chriſtianus Hirſchmentzel, Ord. Ciſtercienſis olim Welehradenſis monaſterii ſcriptor, præter traditionem popularem, non alia pro *ſede Regia Welehradii* profert monimenta, niſi quæ & Strzedovskius in Sacra Moraviæ Hiſtoria retulit, nimirum: valla, foſſas, ſubterraneos meatus, lapidum congeriem, veſtigia murorum ſub ceſpite latentium, caſtri Hradek indicia, monetam civitatis Welogrodenſis, vallum antiquæ civitatis, cives

 We-

*m*) Apud Bollandianos ad 9. Martii.

Welegradenſes, nomen ſuperſtes Welehrad &c. — Sed monimentis his omnibus probatur quidem *urbem Welebrad ibidem olim extitiſſe, non vero Regum Moravorum Regiam fuiſſe.* Certe nummum cum inſcriptione *Wollegrad. Rex.* aliosque a Strzedovskio prolatos, non Moravorum, ſed Germanorum eſſe, Adauctus Voigt monetariis demonſtrat argumentis *) Primum etiam templum Welehradii, idque metropoliticum, ex traditione ipſa inprimis anceps incertumque eſt. Hirſchmentzel illud S. Joanni Baptiſtæ ſacrum fuiſſe contendit; contra Balbinus primum apud Moravos templum B. Virginis & S. Petri, a Suatopluco Rege conditum, autumat.

In hac opinionum varietate, quamcunque partem benevolus lector ut eligat, omnino liberum ſit atque integrum. Noſtro tamen tenui judicio, nomen *Welegrad* h. e. *magna domus, arx,* ſive *caſtrum*, innuit manifeſte, aliud quoque extitiſſe minus caſtrum, *Gradicz*, *Gracz*, aut *Ibradiſt*. Nequaquam autem illud *Bradek* ſupra-

*) Beſchreibung der Böhm. Münz. V. Stück. 79.

pra monaſterium Welehradenſe, quædam caſtri veſtigia præferens, intelligi poteſt. Prz'emislaus enim Ottocarus Boh. Rex, & Moraviæ Marchio VI. non illi *Hradek*, ſed ei loco Regum Moravorum Regiam aſſignat, ubi an. 1258. novam urbem *Hradisſtium* fundavit, atque a Kunovicenſibus ſimul & Welehradenſibus incolis habitari juſſit: id quod ſe facere *veneratione antiquorum Regum, qui eo loci regnaſſent*, fatetur. Ubi igitur hodiernum Hradisſtium civitas regia viſitur, ibi etiam antiquum *Gradicz*, *Gracz*, aut *Hradisſt* ſtetiſſe, ipſamque Suatopluci regiam præfulſiſſe, minime repugnat. Ab hac Regia ſeu caſtro *Gracz* vicinam regionem appellatam eſſe *Graczenſem*, ſive ut in mappa geographica P. II. annal. Dobner exhibet, *Greczeno*, vero eſt ſimile propterea, quod & alia loca particularia inde nomen traherent. Profert Pulkava ipſe *o*) ſilvam *Greczen* prope Welehradium, quæ neutiquam a magno caſtro ſeu Welehrado, ſed a minore caſtro, Regum videlicet Moraviæ Regia, ſortita nomen eſt. — Huic opinioni, ſeu conjecturæ, locum ſiquis

o) Ap. Dobner mon. ined. T. III. p. 88. — Nos de eadem ſilva meminimus Hiſt. P. I, pag. 57.

quis dederit, facile conciliabit Scriptores patrios, qui regiam ſedem Welehradii paſſim deſignunt. Quum enim regiæ civitatis Hradiſchſtii ſuburbium hodieque *antiqua urbs* vocetur, quæ ipſa, ut vult Strzedovskius, *antiqua urbs Welehradenſis* eſt: Reges Moraviæ, qui ſuam ibi regiam collocarunt, Welehradii reſediſſe, non immerito dici poſſunt.

Sunt etiam, qui *Dovinam* ſeu *Devinam* civitatem & caſtrum, regiam olim ſedem Principibus Moraviæ aſſignarunt. Sed adhuc ſub judice lis eſt, uter hodie locus *Devina* nomine veniat: an *Teben*, *Deben*, *Dewin* ad oſtia Moravæ e regione Haimburgi, vel *Podivinum* ad Tajam ſitum. Deinde quodcunque horum intelligatur, ſedi Regiæ nequaquam convenit. Namque ut Podivinum caſtrum in finibus Moraviæ olim contra Hunnos: ita caſtrum *Teben* aut *Teba*, finibus Moraviæ Carolo M. Francorum Rege prolatis, adverſus Francos exſtructum a Moravis videtur. Neque Reges, quibus regionum interiora multo plus ſecuritatis adſerunt, in extremis ditionum ſuarum finibus

ha-

habitare conſueverunt. *p*) — Sed præfandi modus eſto; ſtilum ponimus. Deſiderio amicorum, qui lucubrationibus favent noſtris, ut velificemur, duas ob oculos ponimus *Tabulas genealogicas*: alteram ſtirpis Prz'emislao-Brzetislainæ, quæ numeroſam Moraviæ Ducum ſeu Principum ſeriem complectitur; alteram perantiquæ *Kravarceorum* familiæ, quantum perſpicuitas periodi V. poſtulat. *q*) Poſtremo ad calcem & hujus, & prioris partis *Indicem rerum* exhibemus.

---

*p*) Vid. Iordanus Orig. Slavic. n. 989. — Dobner annal. P. III. p. 64. Et Kritiſche Abhandlung v. d. Gr. Altmähr. c. 11. p. 30.

*q*) Vid. Joh. Sinapius Schleſiſche Curioſitäten. II. Th. p. 361 — Peſſina Mart. Mor. p. 422. — Strzedovsky Memorab. Mor. S. II. p. 592.

# PERIODUS V.

*Ab obitu Wenceslai IV. Boh. Regis uſque ad Ferdinandum I. Boh. Regem, & Mor. Marchionem; ſive a ſeculo decimo quinto ad decimum ſextum. Annus Chriſti 1419 — 1526.*

## I.

Quas inconſultus nationis amor prioribus annis in Moravia excitavit turbas ac diſſenſiones, has dein ſubjectis veluti facibus inflammavit Huſſitarum rabies, poſtea & Moraviæ pernicioſa. Jam enim, vivente Rege *Wenceslao*, cœperunt Huſſi aſſeclæ conventus facere in montibus, quos dixere *Horeb*, *Tabor*, *Oliveti*, ac *Beranek*, hoc eſt, *agnum*; unde etiam nomen & originem traxerunt *Orebitæ*, *Taboritæ*, *Agnini* (Lammbrüder) ſeu *Fratres Bohemi*. *a*) *) A mor- A. C. 1419—1526.



*a*) Contin. Pulkavæ apud Dobner mon. med. T. IV. p. 153. — Hodieque *Fratres* illi Lammbrüder ſe vocant, in cœtibus ſuis agnum crebro ingeminant, atque agnum apocalypticum, libro ſignaculis munito incubantem, pro

A morte autem *Wenceslai* Regis, effractis quaſi repagulis, effrenata eorum licentia liberrime in Bohemia ſe effudit; urbibus, oppidis, monaſteriis exitioſa. Regni & Marchionatus heres *Sigismundus* Rom. & Hungariæ Rex, Turcico implicitus bello, aberat longius, nec niſi arcibus

pro ſigno paſſim gerunt, inquit Dobner l. c. in not. litt. *b.*

*) Jacob. Benign. Boſſuet hiſt. Variationum L. XI p. 107—110. Et ex eo Ægidius Sextetter Beiträge zur Böhm. und Mähr. Bruderhiſt. p. 88—92. Originem *Fratrum Bohemorum* ponunt ad an. 1457. cum illi ſe primum a Calixtinis ſepararunt; vel potius ad an. 1467. cum ſuos ſibi duces & paſtores delegerunt: id quod etiam Fratres ipſi in præfationibus Confeſſionum ſuarum an. 1558. & 1572. hunc in modum declarant. — At Gelaſius Dobner mon. ined. T. IV. p. 127. altius eorum repetit originem, ſcilicet a monte *Beranek* dicto, adeoque ab ipſis Taborienſibus. Hinc ex tribus Continuatoribus Pulkavæ ultimum, qui ab año 1412—1470. res paſſim tamquam ſibi præſentes enarrat, ex Fratrum Bohemorum cœtu fuiſſe, non obſcuris probat indiciis. Ejusdem quoque ſententiæ fuit *Rudigerus* Fratrum Miniſter in Moravia teſte Boſſuet l. c. p 106. — Hæ tamen diverſæ auctorum ſententiæ conciliari poſſunt, ſi dicamus: Ab aliis remotiorem, proximiorem ab aliis tradi originem. *Fratrum* certe nomen, & *Agninorum* nomenclatura profecta videntur a Taboritis & monte Agno, ut innuit citat. Continuator Pulkavæ l. c. p. 153. & 156. — Latuerunt vero aliquamdiu ſub nomine *Utraquiſtarum*, ſeu *Calixtinorum*, quorum ſecta certis legibus in Bohemia & Moravia tolerabatur; donec miſcente omnia *Rokyczana Pſeudoarchiepiſc. Prag.* ipſi Fratres ſe patefecerunt, propriosque ſibi elegerunt magiſtros & paſtores. *Vid. infra hiſt. polit. ad ann.* 1467. *Et Voigt* Beſchreibung der Böhm. Münz. *T. II. p.* 329.

buſ Wiſſehradenſi & Pragenſi per *Zizʼkam* Taboritarum ducem oppugnatis, Brunam Moraviæ venit, ubi in comitiis Bohemorum & Moravorum Procerum, veniam & impunitatem Pragenſium legatis dedit, feſtaque omnium acclamatione ſalutatus Rex Bohemiæ & Moraviæ Marchio fuit. Reſtituta Bohemiæ pax & tranquillitas haut dubie fuiſſet diuturnior, omni feſtinatione Pragam ſi properaſſet *Sigismundus*. Verum is Wratislaviam profectus, paullo ſeverius de cive Pragenſi *Kraſa*, qui contumelias in Concilium Conſtantienſe & Cæſarem jecerat, ſumſit ſupplicium. Mox pontificio legato *Ferdinando Epiſc. de Lucca* poteſtatem fecit, ut contra Bohemos *Utraquiſtas*, ſeu *Calixtinos* expeditionem cruciatam publicaret. *b*) His territi pariter, atque irritati Pragenſes, ad arma concurrunt, *Zizʼkam* & Taboritas ad paria facienda invitant, arces Pragenſem ac Wiſſegradenſem obſident: quarum illam *Czenko a Wartenberg* Bohemus, hanc Moravus *Janus a Boskovitz* regio tenebant præſidio. *c*) *A. C.* 1419. 15. *Decembr.* *Sigismundus Rex Boh. & Mor. March. XV.*

II. Cæſar *Sigismundus* cognita Bohemorum ſeditione, armata vi eosdem ſibi ſubjicere ſtatuit. Magno igitur numero parat exercitum, cui *Albertus* Auſtriæ Dux, ac Proceres Moravi auxiliares adjungunt copias. Auſtriacis *Albertus* ipſe, *Sigismundi* gener; Moravis *Henricus de Kravarz* Promarchio Moraviæ præerat.

 Qui-

*b*) Æneas Silvius hiſt. Boh. c. 38. ſeqq. Et Pelzel hiſt. Boh. tertiæ edit. p. 321 — 328. *Utraquiſtæ* & *Calixtini* Communionem ſub utraque ſpecie ſumebant.

*c*) Æneas Silvius l. c. — Bartholomæus de Drahonitz vulgo Bartoſſek ap. Dobner mon. ined. T. I. p. 145. — Dubravius hiſt. Boh. L. XXVI.

A. C. 1420. 30. Junii. Quibus perinde, ac ſubſidiariis totius fere Germaniæ inſtructus Cæſar, Pragam obſidione cingit, montem *Witkow*, a *Ziz'ka* occupatum, omni impetu oppugnat. Magnis quidem animis Cæſariani ad valla & foſſas illius montis penetrarunt; quin & Misnenſes duo centuriones, ac nobilis Moravorum ſignifer *Pratos de Pawlovitz* (alias *de Zatrz'izl*) cum commilitonibus in ſumma vallorum evaſerunt. Sed ab hoſtibus præruptam in partem coacti, preſſique acrius, ſive per abrupta delapſi, ſive reſiſtendo impares, perierunt. *d*) Rebus infectis, Germani ad ſua rediverunt; 30. Julii. Cæſar in Moraviam & Hungariam colligendi exercitus cauſſa diſceſſit; Pragenſes ſummis viribus arcem Wiſſehradenſem oppugnarunt; repulſi vero ſæpius, circumſederunt arctiſſime. Amplius ſex hebdomadum ſpatio *Jani Boskovitzii* virtus obſidionem fortiter tulit, equinis licet carnibus, aliisque fœdis alimentis veſcendum obſeſſis foret. Opem 1. Novembr. laturus Cæſar, paratas ex Hungaris, Auſtriis & Moravis adduxit copias. Sed tanta rurſum profligatur ſtrage, ut exercitu pene ad internecionem deleto, ipſe cum paucis vix cladem evaſerit. Cecidere tum ex Moravis XIV. primi nominis Proceres, inter quos erant: *Henricus de Kravarz' & Plumlow*, Moraviæ Promarchio, cæſi exercitus dux; *Henricus de Lippa & Krumlow*, *Hinko de Malenovitz*, *Jaroslaus de Sternberg* cum aliis quatuor ejusdem familiæ heroibus; *Albertus de Chotienow*, *Wilhelmus Lepus de Zidlochovitz*, *Radislaus de Rizmburg*, *Tobias de Czernahora*,

*d*) Æn. Silvius l. c. cap. 42. Contin. Pulkavæ p. 149. — Welleslavinus Kalend. hiſt ad 30. Junii, & 14. Julii. — Peſſina Mart. Mor. p. 461. ſeqq. — Mons *Witkow* hodie *Ziz'kaberg* dicitur.

*bora*, *Sobin de Svabenitz*, *Witko de Walecz* &c,
Eodem etiam die *Boskovitzius* caſtrum Wiſſehradenſe Pragenſibus dedidit, omni commeatu & ope deſtitutus. *e*)

III. Infauſto rerum exitu adflictus Cæſar, exceſſit Bohemia. Hanc cædibus ac flammis replevit *Ziz'ka*, qui primum cocles, dein utroque ad arcem Raby orbatus oculo, cæci populi cœcus dux fuit, ac perſequendis Catholicis, præſertim religioſis, nullum poſuit modum. *f*) Moravia ad eam uſque diem intacta ab hæreſi & factionibus Taboritarum erat. Atenim nunc quidam etiam Moravi, erroribus Huſſitarum pellecti, in mores eorum ſe formare, factaque æmulari. Nam presbyteris apoſtatis *Bedrz'icho de Straz'nitz*, & *Thoma de Wiſſenitz* ducibus, eadem inſania correpti, in fluminis Moravæ inſula & oppido Oſtrow, non procul Weſſelio poſuerunt caſtra, aſſumtoque Taboritarum nomine, viciniam illam omnem prædationibus infeſtarunt. Quum dein non poſtremi nobilium: *Petrus de Kravarz'* Dominus Straz'nicenſis, Capitanei Moraviæ defuncti filius; *Haſsko Oſtrovienſis*, *Bocz'ko junior de Kunſtadt Weſſelienſis*, aliique illam factioſorum hominum turbam conſiliis & armis fulcirent: villas & pagos, caſtella & domos foſſa munitas (quales tum paſſim in Moravia incolebant nobiles) facto impetu expugnarunt, ac præter ſupellectilem pretioſam alimenta omnis generis abrepta, ad inſulam ſuam comportaverunt. Crevit in dies rapacitas *A. C.* 1421.

 tas

*e*) Æn. Silvius c. 43. — Contin. Pulkavæ l. c. p. 159. — Hagek ad h. a. — Bartoſſek l. c. p. 145. — Peſſina l. c. p. 463.

*f*) Æn. Silvius, Dubravius &c. Bohemi ſcriptores.

tas & raptorum multitudo: hinc audaciores ad facinus quodlibet, Gajam urbem frequentem & copioſam, ſepibus præaltis tum probe communitam, invadunt. Sed propugnatorum virtutem perfringere quum non poſſent, flexo dextrorſum itinere, cœnobio Wellehradenſi ſe ſe ap-
30. *Aprilis.* plicant, ac nullis cinctum mœnibus parvo negotio capiunt, prædantur. Neque contenti magna rerum omnium præda, *Stephanum* Abbatem religioſiſſimum, & Cancellarium fratrem ejus germanum cum aliis ſex cœnobitis, exſtructa in medio eccleſiæ ingenti pyra, crudeliter comburunt. *g*) *) Quæ inſolens popularium ſe-

*g*) Crogerius ad 5. Martii. — Str'zedovsky Memorabilium Morav. §. 5. ex MS. Wellehradenſi.

*) Addit celeber hiſt. Boh. ſcriptor, operis ſui tertium editi p. 350. Presbyterum quemdam *Martinum Loquis* in Moravia natum, ſub idem tempus veniſſe in Bohemiam, ac Taborii docendo, *nullam SS. Eucharistiæ Sacramento, ceu pani & vino exhibendam eſſe reverentiam*, amplius quadringentos Taboritas ſectatores habuiſſe. Qui Taborio pulſi, quum inſanirent adeo, ut viri, & mulieres abjectis veſtibus, nudi incederent, *Adamitæ* ſunt dicti. — At quidquid ſit de doctrina *Martini Loquis*, cujus patriam Hagekus hiſt. Boh. pag. 694. & 710. non prodit, ipſumque nomen ſlavicæ linguæ repugnat: certum omnino ex ſcriptoribus antiquis, & recentioribus, *Adamitarum Bohemorum* auctorem fuiſſe *Pickardum* ex Gallia oriundum, qui turpem hanc ſectam primus in Bohemiam invexit. *Vid. Æn. Silvius hiſt. Boh. c.* 41. *Welleslav. ad diem* 21. *Septembris.* — Demum Hagekus quidem hiſt. Boh. p. 710. *Martinum Loquis* ex Piccarditarum ſecta fuiſſe, & Welleslavinus l. c. errores Piccarditicos docuiſſe aſſerunt: At Jacobus Lenfant Hiſt. Huſſit. p. 124. (*ubi ex Brlejovio Martinum Loquis Piccarditam eſſe ait*) & Michaël Chriſtianus Hirſch ibid. in notis, hoc loco Piccarditas ab Adamitis diſtinguunt.

ferocia adeo cordi & curæ fuit permultis Procerum, ut Brunam confluentes, ad eam frangendam *Petrum de Pernſtein* Moraviæ Promarchionem, & *Joannem Olomuc. Epiſcopum* magnopere hortarentur. Uterque ſuas egit partes, inprimis Præſul & bellator celeberrimus *Joannes*, qui periculi providus, jam antea feudalibus ditionum armatos Cremſirii adeſſe juſſerat. Univerſæ igitur copiæ ad caſtrum Buchlow convenerunt, ubi conſilio habito, *Pernſteinius* & *Epiſcopus* caſtra inſulam verſus movent, factisque ratibus, eandem tribus in locis oppugnant. Verum perduelles, tum conſtructis in adverſa ripa munitionibus, tum vicinorum nobilium copiis adjuti, primos propulſarunt impetus.

IV. Quare *Sigismundus Cæſar* ſex millia equitum ex Hungaria mittit in Moraviam, præcipitque, ut Dominorum de Straz'nitz, Oſtrow, & Weſſely bona quam latiſſime populentur. Hungarorum dux *Petrus Perennius*, poſtquam ultioni dediſſet ſatis, tum demum ſe Moravis conjunxit. Paratis vero ad redintegrandam inſulæ oppugnationem omnibus, ſeditioſi metu perterriti, noctis interventu inſula exceſſerunt, in proximis ſilvis & montibus fuga ſalutem petituri. Biduo poſt, ecce tibi! ad Biſtrz'icium montis Hoſtein conſedit *Bedrz'ichus*, ubi cum ſuis victu recreatus & quiete, vicinos aliquot pagos expilavit. Quò latius vulgato, excitatisque ad arma Moravis, noctu iterum occulto itinere ad Bohemiam properavit ad Taboritas, ſibi genio & moribus pares. *b*) Quamquam iſtorum rabies deferveſcere vide-



*b*) Dubrav. hiſt. Boh. L. XXVI. — Peſſina M. M. p. 471. ſeqq.

batur; ideoque rerum tranquillarum ſtudioſi quidam nobiles ex Bohemis, comitia regni habenda cupierunt, quibus religionis & animorum concordia poſtliminio reduceretur. Reapſe Cz'aslaviæ ſtato die convenerunt Bohemiæ Ordines, & invitati Moravorum legati: *Petrus de Pernſtein* Moraviæ Promarchio, *Joannes de Lommitz*, atque alii ſex delecti. Poſt multa ultro, citroque agitata, unanimi conſenſu ſtatuerunt, ſic dictos *quatuor Pragenſes articulos* pariter in Bohemia ac Moravia inviolate obſervandos, nimirum: " 1) Verbum Dei libere absque " cujusquam interpellatione a Sacerdotibus an" nuntietur. 2) Libere etiam Sacramentum " Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie omnibus Chri" ſti fidelibus, gravi peccato haut obnoxiis, " adminiſtretur. 3) Sacerdotibus bonorum " externorum poſſeſſio auferatur. 4) Omnia " peccata gravia, præcipue publica, apud Cle" ricos & laicos pœna merita plectantur. " His adjecerunt Bohemi: *Ut repudiato Sigismundo, alius Rex patriæ amantior, ſurrogaretur.* Sed Moravorum legati etſi a primis quatuor articulis non multum abhorrerent, in abdicationem tamen *Sigismundi* ſe conſenſuros, negarunt: quod ei tamquam legitimo Regi & Marchioni, data jurejurando fide, obſtricti omnino eſſent. *i*)

7. Julii.

V. Domum ergo reverſi, quum indictis Brunæ comitiis, de Bohemorum placitis retuliſſent ad Moraviæ Ordines: quidam nobilium haut obſcure ad ea inclinabant; plures tamen cum Eccleſiaſticis & civitatum Statibus teſtati magno ſunt animo, ſe ſe in obedientia Roma-

næ

*i*) Goldaſtus in Beilagen pag. 271. ſeqq. — Pelzel hiſt. Boh. p. 328. & 353.

næ Eccleſiæ & fide *Sigiſmundi* Marchionis ſancte permanſuros. *k*) Horum ſententia tum vel maxime ſtetit, quum in aliis rurſum comitiis, præſente *Sigiſmundo Cæſare* habitis, decretum eſt uri animi omnium conſenſu, ne ullo modo placita Bohemorum, inprimis illi *Pragenſes articuli*, in Moravia reciperentur. Quicunque autem ex Moravis, ſpreta religione orthodoxa, ad perverſas Wicleſiſtarum opiniones tranſiſſent, quam primum in viam ut redirent, atque Olomucium vel Brunam, Znoymam vel Oppaviam ſe conferrent, ibique abſolvi ab hæreſi peterent. Ad hæc ne ullus deinceps tam peſtiferum dogma, ejusque ſectatores foveret: occulti fautores deprehenſi ſeu igne, ſeu exilio plecti jubebantur. Decretum illud Brunæ conditum, ſubſcripſerunt præter *Sigiſmundum*, ex Proceribus Moravis præcipui: *Joannes* Ep. Olomucenſis, *Prz'emek*, ſive *Prz'emislaus* Dux Oppavienſis, *Petrus de Pernſtein* Promarchio Moraviæ; *Petrus de Kravarz* in Straz'nitz, *Hecht de Lichtenſtein*, alias de Nicolsburg; *Dulik de Kaunitz*, *Wanick de Boskovitz* in Cz'ernahora, *Bedrz'ich a Zierotin*, *Bocz'ek de Kunſtadt*, *Georgius de Sternberg* in Lukow; *Joannes de Cymburg* in Tovacz'ow; *Podiva de Zwole*, *Getrz'ich de Pruſſinovitz*, *Joannes de Pteni*, aliique amplius quadraginta: etſi horum nonnullis conſtantia defuit. *l*) Quum hæc in Moravia, Bohemi regnum *Sigiſmundo* abrogant, miſſis in Poloniam legatis, qui *Wladislao Regi* regnum Bohemiæ offerrent. Sed hos Ratiborii interceptos, *Nicolaus* 17. Novemb.

*Dux*

*k*) Dubrav. l. c. — Peſſina M. M. p. 743. ſeqq.

*l*) Balbin. Epit. 458. — Codex Teraſovienſis p. 21. Peſſina M. M. p. 574 ex vetuſtiſſimo MS. codice archivi metropol. Capit. Pragenſ.

*Dux Joannis* Ducis Oppavienſis filius, tradidit *Sigiſmando Cæſari*, quo jubente, Spilbergæ primum incluſi, mox Trencz'inium abducti in carceres; eorum vero famuli ac ſervi Brunæ truncati capite. *m*) Hinc Bohemis alios nuntios cautiori itinere ad novum Regem amandare neceſſe fuit.

VI. Interea Cæſar necdum abjecta ſpe Bohemiæ recuperandæ, Principes Imperii ita ſibi conciliavit, ut ſane quam copioſo exercitu Bohemiam ingrederentur. E qua tamen, re parum proſpere geſta, exceſſerunt, quum *Sigismundus* ipſe cum Hungaris die præſtituta non adeſſet. Scilicet colligendis in Hungaria, Auſtria & Moravia copiis paullo diutius operam dedit. *n*) Conflato autem exercitu, circa ſolemnia Dominicæ Nativitatis invaſit Bohemiam, & oppida quædam ſibi ſubjecit. Verum ſimul ac *Ziz'ka* (*tametſi cæcus*) ad Teutobrodam cum copiis in eum irruit; pavidus, trepidusque in fugam ſe dedit. Saluti in Moraviam fugientis conſulturus *Joannes de Pteny*, alias *Lbotzky*. Eques Moravus, cum ſelectiſſima equitatus manu de induſtria clauſit agmen, ut inſiſtentium hoſtium impetum, & modicis itineribus, & crebris velitationibus ſuſtineret. Donec in valle quadam ab inſana Taboritarum multitudine circumfuſus, quum ſuos voce & exemplo ad ſtrenue pugnandum hortatur, fortiter & ipſe pu-

*m*) Continuator Pulkavæ l. c. p. 161 — Cochlæus belli Huſſit. L. V. p. 204. & 209. — Cromerus de orig. & reb. geſtis Polon. L. XVIII. in fine & init. XIX.

*n*) Æneas Silvius c. 44. — Schmid Geſchichte der Deutſchen L. IV. p. 137.

pugnans, equo dejicitur. *o*). Ita *Sigiſmundus* Iglaviam, dein Brunam incolumis venit. Quum vero gravibus negotiis ad Hungariam avocaretur; neque ignoraret quosdam Moravos Proceres, novarum opinionum ſtudioſos, Huſſitis velificari: Marchionatum Moraviæ commendavit tutelæ generi ſui *Alberti* Auſtriæ Ducis, cui eundem ſeptem menſibus poſt clientelari jure tradidit. *p*). Novus hic Marchio Auſtriacis & cæſareis inſtructus copiis, ante omnia Luntenburgum (oppidum in Moraviæ, Hungariæ & Auſtriæ finibus ſitum) obſidione cinxit; quod animo rebelli dogma Huſſiticum recepiſſet. At Luntenburgenſibus ſuppetias ivit *Ziz'ka* primum; dein commilitii ejus dux *Procopius raſus* (Prokop holý) cum non parva militum manu, auxilio veniens, armata vi caſtra auſtriaca perrupit, Luntenburgum penetravit, factaque ſæpius ex oppido eruptione, totum hoſtilem exercitum diſſipavit. *q*) *) *Alberto* fugato, *Sigiſmundo* autem in Hungaria curis diſtento graviſſimis: opportunitate uſi nobiles duo Bohemi *Borz'ek*

*A. C.* 1422.

*Albertus Auſtr. Dux, Mor. March. XVI.*

*o*) Continuator Pulkavæ l. c. p. 161. — Peſſina l. c. p 478. ex MS. Anon. Hradec. Et Sigiſmundus Cæſar ep. ad Albertum Auſtriæ Ducem. — E quibus conſtat paucos cæſarianos captivos cum Bohemorum legatis Trencz'inii captivis commutatos eſſe.

*p*) Goldaſtus l. c. p. 275. — Peſſina l. c. ubi addit, nunc duntaxat *dominium utile* in Moravia Alberto fuiſſe conceſſum.

*q*) Jacobus Lenfant Geſchichte des Huſſitenkriegs P. II. p. 64.

*) Animadvertit Michaël Chriſtianus Hirſch in notis ibidem num. 2. & 3. *Theobaldum*, & *Balbinum* (*quos alii quidam ſecuti ſunt*) oppidum ab Alberto obſeſſum, perperam appellare *Judenburgum*: cum in Moravia, ubi Albertus tum agebat, non *Judenburgum*, ſed *Luntenburgum* (Brz'edclava) inveniatur.

*rz'ek de Dobalitz*, & *Victorinus de Podiebrad* (*Georgii Podiebradii* Bohemiæ Regis parens) cum valida ſuorum manu in Moraviam provolant, initaque cum perfidis quatuor nobilibus ſocietate, tam celeriter oppida ac prædia Epiſcopi Olomucenſis populantur, ut etiam Cremſirium aggredi minime dubitarent. Confeſtim altera obſidionis die civitatem invadunt, qua portis, qua mœnibus in eam penetrare adniſi. Atenim *Joannes Herbortus de Fulſtein*, & *Maduta de Pruſsinovitz*, quibus præſidii cura fuit, tanta lapidum ac telorum vi retundunt Huſſitarum conatus, ut *Borz'ek* & *Victorinus* ſignum receptui dare cogerentur. Poſtero die duobus ſimul locis impetu acerrimo civitas oppugnatur; ſed pari pertinacia ad crepuſculum uſque defenditur. Tandem Bohemos terruit, nuntiatus *Joannis* Epiſc. Olom. & *Alberti* Marchionis maximo cum exercitu adventus; hic poſterior quippe diſperſas iterum vires collegit, & majores ex Hungaria expectans, ad Gödingam ſubſtitit. Nocte igitur ſequente vaſis conclamatis, iter in Bohemiam ſumma feſtinatione arripuerunt. *r*).

VII. *Albertus* graves ob cauſſas in Hungariam evocatus ab ſocero, copias ſuas Epiſcopo Olomuc. commiſit, qui perduelles Huſſitarum fœderatos: *Wenceslaum de Cz'ernabora*, *Bocz'konem juniorem de Cunſtad*, *Wenceslaum juniorem de Kravarz'*, & *Bavarum de Pernſtein*, bello compeſcendos ſuſcepit. Hinc excito *Fulſteinio*, Cremſirii pro-

*r*) Peſſina M. M. p. 490. ſeqq. ex MMSS. Adalb. de Pernſtein, & anonymo Hradecenſ. — Lenſantius tamen l. c. p. 16. rem aliter narrat, jamque hoc anno Cremſirium eſſe captum, arcem vero expugnari non potuiſſe ſcribit. At Peſſinæ ſententia præplacet.

propugnatore fortiſſimo, primum Viſovitzii, tum in arce Brumovia *Bocz'konem* viginti amplius dierum ſpatio acerrime oppugnavit. Mendaci autem nuntio deceptus Cz'ernohorenſes & Kravaræos *Bocz'koni* auxilio venire, obſidionem ſolvit, ac tutiora petiit. Comperto dein rumore vano, ad oppugnandam Kravaræi arcem Racz'icium, cujus præſidiarii agro Viſskovienſi erant infeſti, univerſas adduxit copias. Hic proſpero Marte res geſta. Arcem enim expugnatam militibus diripiendam dedit; præſidiarii partim trucidati, partim capti. Inter hos *Nicolaus de Bucz'ow* arcis præfectus; *Cztibor de Drnowitz, Joannes Zub*, aliique plures, qui a religione ac fide Principis defecerant, captivi numerabantur. Victoriæ tamen hujus, palmæque decus haud parum decoxit lethale *Fulſteinii* vulnus, ex quo paucos poſt dies Wiſskoviæ occubuit, maximo omnium, præſertim Epiſcopi Olomuc. dolore. *s*) Ita hujus anni expeditio finem habuit, copiisque in hyberna dimiſſis, Epiſcopus Olomuc. cum ſelectiſſima peditum cohorte Cremſirium, ut inde *Bocz'konis*, aliorumque rebellium conatibus avertendis invigilaret curatius, conceſſit. Vere autem proximo, abſente Cæſare & Marchione, ſuſtulerunt criſtas fautores Huſſitarum, inteſtinum Moraviæ malum jam dudum machinati. Anteſignani erant præſidiarii Neocaſtri (Neuſchloß) cum Cz'ernohorenſibus, qui Brunenſem in agrum irruptione facta, pluribusque pagis ea in vicinia expilatis, flammas Rz'ecz'kovicio caſtello ſubjecerant. Majore auſu temerarios prohibuerunt Brunenſium armati, ac præcipue Olomuc. Epiſcopus *Joannes*. Hic enim ſumtis illico pro A. C. 1423.

ſa-

*s*) Peſſina Mart. Mor. l. c. ex MMSS. citatis.

ſalute communi armis, caſtrisque ad Brunam poſitis; *Beneſſium* cænobii Trebicenſis Abbatem (*erat is Martini de Lomnitz & Meſeritz frater, vir ſupra Ordinis ſui opinionem impavidus*) cum expedita manu ad ſe vocavit. Inſuper & Marchionem *Albertum* permovit, ut præter muralem machinam pyrio pulvere explodendam, ſexcentos ex Auſtria mitteret auxiliarios pedites, quorum non pauci novorum adhuc in Moravia armorum genere, bombardis ſcilicet ac ſclopis, inſtructi venerunt.

VIII. Hunc in modum paratis omnibus, quum ſat magna virorum fortium vis adeſſet, Neocaſtrum & Cz'ernahora obſidione cinguntur. Nec male, utrobique favente fortuna, ceſſit. Namque murali machina Cz'ernohoræ pinnis decuſſis, defenſorum aliis diſcerptis, vulneratis aliis, obſeſſi trium dierum inducias petierunt. Quibus elapſis, quum deditionem ſubire nollent; vehemens pilarum procella muros diruit, atque irruentibus ſummo cum impetu militibus, defenſores pulſi ſtatione, demum hac lege Epiſcopo ſe dedunt: *Ut præſidiariis, una ſingulis veſte & gladio contentis, abire liceret.* Interea *Henricus de Sadek* (alias *de Waldſtein*), cui Epiſcopus Neocaſtrum commiſit obſidendum, fracto pollicitationibus præſidii præfecto, *Withone de Dobrcz'icz*, nocte quadam cum ſelectiſſima caterva in caſtrum immittitur, idque natura loci & munitione tutum facili negotio occupat. *t*) Victricibus armis ceſſiſſet pariter Cunſtadium, quod calentibus victorum animis, confeſtim aggredi omnibus placuit; verum ducibus & tribunis oppugnationi neceſſaria parantibus, Epi-

*t*) Idem l. c. p. 483. ſeqq. ex MMSS. citatis.

Epiſcopus Olomucenſis curandæ valetudinis cauſſa Brunam digreditur. Ad hæc improviſi afferunt nuntii: Huſſitarum aliquot millia ſub ſignis *Victorini Podiebradii*, & *Borz'ekonis Dobaleczii* in Moraviam irruiſſe; his fœderatum *Bedrz'ichum* una cum agmine Taboritarum remigrare; totam illam colluvionem prædonum, Zvittavia jam ſubacta, magnis diurnis, nocturnisque itineribus Cunſtadium verſus tendere. Quibus certius cognitis, tantæ multitudini ſuſtinendæ impares noſtri, Cz'ernohorenſe caſtrum valido firmant præſidio, ac Brunam ſe recipiunt. Huſſitæ ergo Cunſtadienſibus in fidem, *Bocz'kone juniore* in ſodalitium receptis; Bozkovitzium ac Proſtannam, quæ oppida majorem partem ad eorum ſectam deſcenderant, mature properant, obvias Catholicorum ditiones effuſe populando rapinis, cædibus, incendiis.

IX. Mox promotis ultra flumen Moravam caſtris, *Preroviam* civitatem tunc opulentam, perfidia quorumdam civium occupant. Demum a nonnullis *Cremſirii* civibus, qui novos errores animo ſorbuerunt, clam invitati, urbis hujus obſidionem priore anno intermiſſam, repetere feſtinant. *Epiſcopus Joannes* proditionis ignarus, decimo obſidionis die ad defendendam a calamitate urbem adduxit exercitum; ſed concitata hoſtium multitudine inferior, gravi prælio fuſus ac fugatus. Nec mora: conjurati patriæ proditores, timore & pavore inſtantis exitii adeo enervant civium & præſidii animos, ut jam plerique de urbe tradenda inter ſe clandeſtina ſtruerent conſilia. Præfectus urbis vir eccleſiaſtici ſtatus, primum ſeveritate imperii in auctores animadvertere ſtatuit; deinde potiorem partem ſeditioſa conjuratione tumultuari

quum

quum cerneret, ad preces converſus, ut honoris ac virtutis memores a propoſito deflecterent, orare atque obteſtari. Sed fruſtra omnia. Itaque gliſcente perfidia, commilitium cum primoribus civitatis advocat, & leges deditionis conſtituit, nempe: *Ut præſidio cum armis & ſarcinis libere abeundi facultas daretur; civibus ſive manendi in urbe, ſive diſcedendi, prout cuique libuiſſet, poteſtas fieret.* Hoſtes longioris obſidionis alioquin pertæſi, oblatas conditiones acceperunt. Hinc civium alii, quos cura natalis ſoli, aut novum dogma tenuit, in urbe manſerunt; alii religionis avitæ magis, quam patriæ amore capti, relictis domibus partim Olomucium, partim Brunam & Hradiſtium diſceſſere; præſidiarii per media hoſtium agmina egreſſi, Olomucium ſe contulerunt. Ita Cremſirium Huſſitis patuit, quod præſidio ſuo firmatum, *Victorinus* & *Borz'ek* commiſerunt curæ *Joannis Tovacz'ovii de Cymburg*. Reliquas vero copias ad expugnandum vicinum caſtellum *Quaſſitium* (quod *Marquardus Kuz'el* Equeſtris Ordinis, vir tenax catholicæ religionis poſſidebat) eo animo tranſtulerunt, ut tutior ſtatio Cremſirienſi præſidio comparari poſſet. At quum triduo ipſo munimentum aſſiduis pene inſultibus incaſſum oppugnant, certi accurrunt nuntii, in Bohemia Reginohradecium ab *Ziz'ka* eſſe captum. Erat urbs iſta *Borz'ekonis Dobalecii*, qui iccirco adverſus *Ziz'kam* properaturus, cum ducibus aliis obſidionem Quaſſitii ſolvit. *u*) *) **)

X.

*u*) MS. Hradec. ad h. ann. Weleslavinus ad 4. Aug. — Pelzel hiſt. Boh. pag. 267. ſeqq. ubi cauſſas odii Ziz'kæ in Borz'ekonem legere licet.

*) Non multo poſt Ziz'ka Borz'ekonem cum auxiliariis Pragenſium copiis ad Reginæhradecium ingenti clade profligavit.

X. Poſt dies paucos, quam hoſtes abſceſſerant, *Joannes Epiſcopus Olom.* collecto rurſum mi-
 lite,

vit. Quod factum eſſe dicit Bartoſſek (ap. Dobner l. c.) anno 1423. circa feſtum Corporis Chriſti: licet Hájekus ad hunc añ. & Welleslavinus l. c. idem accidiſſe circa feſtum S. Laurentii narrent. Ex quibus aliquo modo colligitur tempus *expugnati* ab Huſſitis *Cremſirii*; æſtas nimirum, aut ver exiens fuit.

**) Expugnato ab Hæreticis Cremſirio, exuſtam eſſe *collegiatam eccleſiam S Mauritii*, nec Lenfant hiſt. Huſſit. P. II. p. 16. & 75., nec Zvettlerus in Urbario ſuo MS. eccleſiæ collegiatæ Cremſirienſis; nec denique Peſſina in Mart. Mor. aut alibi meminerunt. At minime dubitandum, quin ædes hæc S. Mauritio ſacra id temporis conflagraverit, cum Taboritæ paſſim eccleſias exuſſerint. Deinde *Stanislaus Pavlovsky* Epiſc. Olom. in litteris novæ erectionis collegii Canonicorum Cremſirii teſtatur, eam eccleſiam ſæpius incendii vaſtitatem eſſe expertam. Denique Canonicos pleroſque, recuperato poſtea per *Joannem Ferreum* Ep. Cremſirio, reſtaurataque eccleſia reduces, cultum divinum ut ut imminutum, nihiloſecius continuaſſe, vel inde patet, quod Zvettlerus l. c. p. 95. referat, eccleſiam collegiatam S. Mauritii, ante reſtitutum ibidem año 1597. Canonicorum collegium, años duntaxat amplius 120. divinis penitus caruiſſe officiis. Hinc epocha viduatæ Clero eccleſiæ hujus ſtatuenda videtur año 1476, quum duo Reges *Wladislaus II.* & *Matthias* de Marchionatu certabant. Nempe tum poſt ultimam eccleſiæ illius conflagrationem, bonis partim furore Taboritarum jam pridem acciſis, partim oppignoratis, obire divina officia Canonicis neutiquam licuit. *Vid. Breve apoſt. Leonis X. P. die* 13. *Martii anno* 1516. *in laconica narratione MS. Perill. Domini Rz'ikovsky Equitis a Dobrſchicz: De ortu, progreſſu & variationibus eccleſiæ collegiatæ ad S. Mauritium Cremſirii p.* 72. — *Item Litteræ Stanislai Pavlovsky Ep. Olom. ad Capit. Olom. p.*77 *et reſponſoria Capituli Olom. ad Stanisl. Pavlovsky p.* 84. — *Denique Zvettlerus l. c. p.* 1. & 95.

lite, ac nova trecentorum peditum cohorte, quam *Hynko de Wrbna* a Duce Oppavienſi adduxit, opportune adjutus, Cremſirium Huſſitis eripere conſtituit. Quare admotis ad urbem copiis, caduceatores, qui obſeſſis deditionem ſuaderent, miſit: *Promiſſa nimirum civibus immunitatis cautio, præſidiariis libera abeundi facultas.* Utrinque autem conditione deditionis obſtinate rejecta, Epiſcopus galea & thorace indutus ferreo, ſuos ad impigre agendum hortatur; mox turrium pinnas, & ſumma murorum propugnacula tormentis dirui jubet, ne quis defenſorum in tuto conſiſteret. Simul ac ſuperior muri corona machinarum impetu ab una parte corruit; clamore ſublato, acerrima fit impreſſio, pugnaturque tanta utrinque contentione, ut oppugnatores viribus debilitati, receptui canerent. Pari eventu altera quoque die certatum, quod obſeſſi vim omnem a mœnibus propulſarent. Tandem integris octo diebus quum oppugnaretur civitas, nec ſubmittendi auxilii ſpes affulgeret uſpiam, cives ac præſidii præfectus ad deditionem inclinarunt. Miſſi deinde in caſtra oratores, qui de ſalute civium ac præſidii paciſcerentur, omniumque nomine urbem dederent. Princeps legationis erat eccleſiæ collegiatæ S. Mauritii Decanus *Georgius a Geviczko*, vir canitie & ſenectute conſpicuus, ipſis etiam Huſſitis carus. Qui demiſſiſſima oratione Epiſcopi iram lenire conatus, id potiſſimum obſecrans petiit, ne durius in cives animadverteret, quandoquidem fluctuoſo tempori ſerviviſſent potius, quam ab eo voluntate nefaria deſciviſſent. Ad quæ Epiſcopus: *Se magis pro natura ac benignitate ſua, quam pro meritis civium, qui nulla neceſſitate, ſed rerum novarum cupidine ducti, a fide ac religione defeciſſent, civitatem con-*

*ſer-*

*ſervaturum.* Tum pactio deditionis facta: *Ut præſidium armatum cum quatuor curribus onuſtis, quocunque vellet, civitate excederet; civium ſalus ac fortunæ manerent integræ, nullaque domibus eorum injuria inferretur; qui autem a religione avita deſciverant, vel ad eam redirent, vel obſtinati alio migrare tenerentur.* His conditionibus ultro citroque acceptis, Cremſirium in fidem ac poteſtatem Epiſcopi venit, poſtquam non niſi quinque ſeptimanis una die minus, ſub Huſſitarum imperio fuiſſet. w)

XI. Hoc interim ſpatio *Albertus* Moraviæ Marchio rurſus Luntenburgum tertio jam menſe incaſſum obſidebat. Scilicet caſtrum iſtud munimentis & præſidio Huſſitico tutum, non niſi fame ſubigendum ſperabatur, quamvis etiam ipſe *Sigismundus* Cæſar obſidionem continuaverit. Verum conjectura uterque aberravit. *Procopius* enim *raſus* cum agmine Taboritarum a *Ziz'ka* præmiſſus per conſertos obſeſſores iterum ferro perrupit, & commeatum in obſeſſum oppidum importavit. Brevi poſt etiam *Ziz'ka* Cz'aslavienſi itinere in Moraviam cum univerſo Taboritarum exercitu ingreſſus eſt. x) Quo comperto, *Albertus* copias ſuas in Auſtriam miſit, ipſe *Sigismundum* in Hungariam comitatus, ubi ab eodem tamquam Cæſare & Bohemiæ Rege *Marchionatum Moraviæ* legitimo feudi jure tum primum Budæ obtinuit; ab Hungaris vero paratiſſimas impetravit copias, quas ad reprimendum *Ziz'kam* abduxit. xx) Hic nam-



w) Dubrav. L. XXVI. fine. Et Peſſina l. c. p. 489. ſeqq.

x) Iidem ll. cc. & Pelzel l. c. p. 368. ſeqq.

xx) Litteræ inveſtit, quas Cæſ. Sigismund. Alberto & Eliſabethæ ejus conjugi, filiæ ſuæ dedit Budæ die

namque obſidionem Iglaviæ ſub primo ingreſſu cœptam ſolvere coactus a civibus; totam illam, quæ Bohemiam verſus protenditur, Moraviæ regionem partim vi, partim minis ſuæ poteſtatis fecit, Telcz'io, Slavonitzio, Gemnicio, & paucis arcibus exceptis. Evancz'itium promtius, quam ab invitis admiſſus, in ſacerdotes & oppidanos veræ fidei tenaciores, crudeliter ſævíit. Krumlovii Dynaſtam *Hynkonem de Lippa*, qui ſponte ſua ad eum in caſtra venit, unam Taboritarum cohortem præſidii loco ſuſcipere, ejectisque ſacerdotibus catholicis, novo ſacrorum ritu cum oppidanis uti juſſit. *y*) In Auſtriam quoque, tempeſtate licet frigida, Stokeraviam uſque uſitato more ſuo pervenit. Sed appropinquante cum Hungaricis copiis *Alberto* Marchione, celeriter in Moraviam revertit, cujus interiora peragrare ſtatuit. Aſſumto igitur una *Procopio raſo*, in cujus locum Luntenburgi ſuffecit *Joannem Kromieſſinium*, vatiniano in Epiſcopum Olomuc. odio Cremſirium contendit. Quacunque inceſſit, caſtella & oppida tum deditione, tum armis occupavit; atque adeo *Quaſſitium*, præterita æſtate a Bohemis fruſtra oppugnatum, armata manu cepit, igni ac ferro ad alios terrendos vaſtavit, præſidiarios cum dynaſta oppidi combuſſit. Idem fatum paullo ante ſubierat monaſterium Oslavanenſe, virginibus ordinis Ciſterc., quas deprehendit, in profluentem demerſis.

XII.

---

die lunæ poſt S. Michaëlis anno 1423. Et horum litteræ pariter hoc anno Dominica poſt Michaëlis datæ, quibus fatentur ſe Moraviam in feudum a Sigiſm. accepiſſe. *Vid.* *Goldaſt* in Beilagen *pag.* 275. *ſeq.*

*y*) Dubrav. l. c. — Peſſina M. M. p. 491. ſeqq.

XII. Tandem admoto ad Cremſirium exercitu, caſtra opportunis locis *Ziz'ka* poſuit. Eam quidem urbem Epiſcopus Olomuc. fido fortique nobilium, quos jure feudorum ſibi obſtrictos habet, præſidio bene firmaverat; quia tamen auctoribus certis comperit, Taboritas pagis vicinis expilandis potius, quam oppugnationi intentos, de ſtatione ſæpius decedere, caſtra eorum adoriri conſtituit. Quamobrem etſi numero, viribusque multo inferior, ſilenti citatoque itinere, ut famam adventus ſui præveniret, Olomucio movet, exercitum in duas partes abſcindit, in hoſtium conſpectum obſcuriore jam cœlo ſub veſperum venit. Mox ſtatione vigiliarum oppreſſa, duobus locis acerrimo impetu caſtra adgreditur. Taboritæ improviſo tumultu territi, alii diffugere, alii arma capere, atque impetum propulſare. *Ziz'ka* ipſe magnitudine periculi prope attonitus, *Procopium raſum* cum ſelectiſſima, quam ſui corporis cuſtodiæ cauſſa *fraternam* vocabat, cohorte adverſus hoſtes irruentes egredi; cumque nocturnas ingruere tenebras, cæcus ex ſuis cognoviſſet, vicinos pagos injecto igne ſuccendi juſſit. Epiſcopus inter promtiſſimos rem ſtrenue agens, ſummis contendit viribus, ut hoſtes perterritos ac confuſos urgeret gravius; *Procopius*, quidquid ad ſubitam vim reprimendam fieri potuit, nihil omiſit. Succenſis pagis proximis, accenſi utrinque ad certamen animi prælio dimicarunt acerrimo, ac pluribus Taboritarum cæſis, *Procopius* nutantem ſuorum aciem reſtituere volens, haut leve in facie vulnus accepit. Sed tanto inſanivit atrocius, jamque omnis periculi & doloris oblitus, in medios ruebat hoſtes: dum *Ziz'ka* majorem ſuorum cladem veritus, militem pariter ac ducem, ſigno dato, revocavit. Epi-

ſcopus hac victoria contentus, tertiam circiter vigiliam, ſublatis ſignis, Olomucium conceſſit; *Ziz'ka* vero ægerrime ferens improviſam ſuorum cladem, dixiſſe fertur: *non tam lenem ſibi in Moravia, ut in Bohemia, ſpirare auram.* Hinc Moraviam *Procopio raſo* commendavit; atque inſcenſo curru temonem Bohemiam verſus converti juſſit. In itinere tamen, quoquo locorum venit, immani quadam truculentia ſæviit, ac ditiones Epiſcopi Olomuc., præſertim Müglicium, & Mirovienſem tractum, cædibus, rapinis, incendiis longe lateque vaſtavit. z)

XIII. *Procopius raſus* victricia Epiſcopi Olom. arma pertimeſcens, reliquias copiarum deduxit Luntenburgum, cujus præfectus *Kromieſſinius* paullo ante, dum excurſionem faceret per Auſtriam, Auſtriacis ab inſidiis pene oppreſſus eſt. At neque hic propitia Taboritis fortuna fuit. Dux enim & Marchio *Albertus*
*A. C.* 1424. primo ſtatim vere, duabus machinis muralibus, validoque exercitu inſtructus, præſidiarios Luntenburgenſes ad deditionem compulit, pactione prius inita, ut omnes, quo vellent, cum ſarcinis ſuis libere commigrarent. Hi quidem Krumlovium, mox in Bohemiam abierunt; quod *Albertus* ad illud caſtrum oppugnandum contenderet. Obſidionalis autem apparatus Krumlovii Dominum *Hynkonem de Lippa* adeo terruit, ut *Alberto* ſe, ſuaque offerret, ejectisque Taboritis, Marchioni fidem jurejurando promitteret. Similiter Evancz'itzio recepto, cetera minora caſtella & oppida, ſcilicet: Geviſſovicium, Kaunitzium, Krhova, Walecz'ium & alia, in Mar-

z) Hajek ad an. 1423. — Dubrav. l. c. — Peſſina l. c pag. 497. ſeqq. — Pelzel l. c. p. 369.

Marchionis poteſtatem redierunt. *a*) Pari felicitate in ſubigendis rebellibus utebatur *Joannes* Epiſc. Olom. ſimul ab Oppavienſi Duce, ſimul a *Gregorio de Sternberg*, ejusque patruele *Alberto* (*ille caſtrum Lukovienſe, hic Helfenſteinam tenebat*) adjutus auxiliis. Siquidem *Bocz'konem a Cunſtad* (Bollehradecii, Brumoviæ, & Viſovicii dynaſtam) qui agro Lukovienſi depopulationem intulit, ad Sluſchovitium cecidit, ac Brumoviam fugere, pacemque petere, agris & villis ejus vaſtatis, coëgit. Exemplo illius etiam *Petrus de Straz'nitz*, & *Wenceslaus de Towacz'ow* veniam poſcentes, recepti in gratiam Marchionis, & Epiſcopi fuerunt. *b*) At enim quum nihil ſupereſſet hoſtile in Moravia, præter Cunſtadtam & Pernſteinam arces Huſſitarum præſidio munitas; rurſum *Ziz'ka* permagno cum exercitu movit, *Alberto* Duci & Marchioni eam regionem ut eriperet. In itinere Prz'ibislaviam, caſtrum in finibus Bohemiæ & Moraviæ ſitum, expugnandum ſuſcepit, quum improviſus a *Sigismundo* Cæſare adeſt nuntius, qui Bohemiæ præfecturam, & ingens quotannis auri pondus illi promittit, ſi regnum Bohemiæ Cæſari vindicaverit. Reſponſum a *Ziz'ka* datum in incerto eſt. Nam ibidem peſte abſumtus,

 cru-

*a*) Peſſina M. M. p. 502. ſeqq. ex documentis cit.

*b*) Idem l. c. p. 504. ſeqq., ubi addit, cœnobium Viſovicenſe Ordinis Ciſterc. Epiſcopo hac expeditione deditum eſſe. — Sed ex orat. vernacula (*ap. Dobner mon. ined. T. IV. p. 275*) conſtat *cœnobium hoc a Ziz'ka everſum fuiſſe*. Quodſi ita eſt, everſum fuit priore jam anno, quum Ziz'ka ad Cremſirium morabatur, vel eo migrabat; quia is deinceps eousque haut amplius pervenit, ut mox dicetur.

12. *Octobris.* crudelem exhalavit animam; ejus vero cadaver *Cz'aslaviæ* tumulatum a Taboritis eſt. *c*)

XIV. Mortuo *Ziz'ka* Huſſitæ in quatuor diviſi turmas erant, nempe: *Taboritæ*, *Orphani*, *Orebitæ*, & *Pragenſes* ſeu *Calixtini*. Taboritæ legerunt ſibi ducem *Procopium majorem*, vulgo *raſum*; Orphanis præfuit *Procopius minor*; Orebitis *Bedrz'ichus* Moravus; demum Pragenſibus *Sigismundus Koributus*, ficulnus Bohemiæ Rex. Horum tres priores Auſtriam & Sileſiam, Pragenſes cum *Koributo* Moraviam ſpoliandam ſibi ſumſerant, ac brevi temporis ſpatio Evancz'itium, aliaque multa in tractu Znoymenſi caſtella partim deditione, partim vi occuparunt. Neque diutius in Moravia cunctandum rati, mature in Bohemiam cum præda redierunt: quum interea Dux & Marchio *Albertus* cum Taboritis & Orphanis in Auſtria populabundis, ad oppidum Zvetlam conflixit. Quibus pariter in Bohemiam reverſis, quidquid in Moravia Pragenſium armis priore autumno ceſſerat, *Albertus* in ſuam redegit poteſtatem, Evancz'itio excepto, in cujus oppugnatione potiorem æſtatis partem inſumſit. Immo vero obſidione ejus abſtinere, ſeque in tutiora conferre debuit, quum *Procopius raſus*, & *Koributus* ad opem ſuis ferendam multis agminibus e Bohemia erumperent, ac Moraviæ oram, tum citra Danubium Auſtriam omni crudelitate lacerarent. *d*) *) Ho-

*A. C.* 1425. (margin, beside "*Albertus* in ſuam redegit")

18. *Octobris.* (margin, beside "ferendam multis agminibus")

*c*) Æn. Silvius c. 46. — Peſſina l. c. p. 506. — Pelzel hiſt. Boh. p. 373. ſeqq.

*d*) Continuat. Pulkavæ l. c. p. 163. — Hagek ad an. 1427. — Pelzel l. c. p. 374. ſeqq.

*) Dlugoſſus hiſt. Polon. L. XI. p. 452. narrat, *Koributum* jam año 1422. ad capeſſendum regnum Bo-

Hoſpites efferatos ut ejiceret Cæſar *Sigismundus*, comitiis Norimbergenſibus opera *Pontani Orſini* Patris purpurati a *Martino V.* Pontifice in Germaniam miſſi, expeditionem cruce ſignatorum a Principibus impetravit. Rumor expeditionis hujus, etſi poſtmodum ſuſcepta non eſt, diſcordes Bohemos conſentire fecit, ut Germanis communi obſiſterent auxilio. Junctis igitur viribus Misnenſes, & Saxones ad Auſtam congregatos, clade affecerunt graviſſima. Quo in prælio ſocios & conſortes habuere Moravos, primariæ nobilitatis viros: *Wenceslaum de Cz'ernahora*, *Wenceslaum de Kravarz'*, *Janum de Towacz'ow*, *Bavarum*, & *Joannem fratres de Pernſtein*, ac *Petrum de Straz'nitz*, qui prædarum cupidine jam palam a cœtu Catholicorum deſciverant. e) A. C. 1426.
Iſtorum quoque conſilio accidit, ut poſtea nondum adulto vere, *Taborita* & *Orphani* in Moraviam effuſi, fidelium in ditiones rapinis, igne, & cædibus crudeliter ſævirent, ac reſiſtente nemine, inter multa oppida & caſtella Napagedlam, Malenoviciam, Zlinium, & Hunnobrodam occuparent. f) 1427.

XV. Demum hoſtes infenſiſſimos ex Moravia evocavit nova expeditio cruciata, comitiis Fran-

Bohemia proficiſcentem iter ſumſiſſe per Moraviam, atque oppidum Uncz'ow, ſitu & munitione tutum, facili negotio expugnaſſe. Welleslavinus ad diem 17. Maji addit, illum Unczowii ſacram Synaxim, quo Pragenſibus placeret, *ſub utraque ſpecie* ſumſiſſe.

e) Schmid Geſchichte der Deutſchen L. IV. p. 139. — Bartoſſek l. c. p. 154. — Peſſina l. c. p. 526.

f) Peſſina l. c. pag. 520. Ex quo patet, *Joannem* Ep. Olom. ſub id tempus Poſonii apud Sigismundum Cæſarem fuiſſe moratum. *Vid. idem Peſſina p.* 506.

Francofurtenſibus contra Bohemos decreta, & opera potiſſimum Cardinalis *Henrici Vintonienſis* jam ſuſcepta. Bohemi enim unitis rurſum viribus, Germanos aggredi ſtatuerunt. Hinc ad Pragenſium ſocietatem acceſſerunt ex Proceribus Moravis: *Zagimacz' de Cunſtadt*, *Wenceslaus de Straz'nitz*, *Hlawacius de Mirow*. Re autem ipſa Germanis e Bohemia ejectis, Bellona ferox barbaram *Orphanorum* turbam iterum in Mora-
A. C. 1428. viam traduxit. g) Repentina irruptione novam pluribus intulere calamitatem, fixisque ad Brunam caſtris, urbem hanc oppugnandam ſuſceperunt: ubi tamen omnia conatibus ſuis adverſa experti, ſuppetias a *Taboritis* petere coacti ſunt. E contrario celerem obſeſſis laturus opem Cardinalis & Epiſcopus Olomucenſis *Joannes*, qui haut pridem ex Hungaria ad ſuos revertit, ſine mora militem ſub ſigna evocat, clientesque ſuos omnes, arreptis ſubito armis, *Wiſſkoviam* convenire jubet. Nec ſegnior *Albertus* Marchio, quamvis id temporis Poſonii ageret, *Jano Kragirz'io* Luntenburgi Præfecto, *Osvaldo de Hradek*, aliisque præſidiorum in Auſtria & Moravia Præfectis per celeres nuntios præcipit, ut contractis in unum locum militibus, Brunæ ſubſidio venire maturent. Auxi-
1428. lia hæc foris quum parantur: cives Brunenſes
15. Maji. eruptione primo diluculo facta, excubitores hoſtium profligant, caſtraque ipſa adorti, *Welikonem* & alios *Orphanorum* duces ingenti pavore, nec parva clade afficiunt. Paria paribus ut referrent metu perculſi hoſtes, *Weliko* intra urbem aliquos partium ſuarum quæſiit ſtudioſos, quibuscum de civitate prodenda communicavit. Sed primarii duo proditorum in urbe capti,

g) Æn. Silvius c. 48. — Pelzel l. c. p. 381—384.

capti, dignas meditati ſceleris luerunt pœnas; hoſtes autem condicto loco ac tempore in muros acerrimo impetu quum provolaſſent, virtute propugnatorum repreſſi, turpiter in caſtra redierunt. 17. *Maji.* Inter hæc occurrit *Procopius raſus* cum copiis, erigitque *Orphanos* in ſpem fortunæ melioris. Contra *Epiſcopus* & *Kragirz'ius de Kragek* exercitum amplius novem millium (*Hungari mille ducenti erant numero*) haut procul Bruna ad Slapanicium deducunt. Poſtero die ſub auroram in hoſtes fit impetus, ac diu pari utrinque Marte dimicatur acerrime, dum *Oswaldus de Hradek* & *Kuz'el junior de Quaſſitz*, duabus cohortibus *Taboritas* & *Orphanos* conſternarunt; appetens vero veſpera certamen diremit. Moravi propius urbem admoverunt, circiter mille deſideratis, quorum præcipui: *Albertus de Ludowitz*, *Carolus Lhotzky*, *Wenceslaus de Kaunitz*, *Wolfram de Zeletava*, & *Joannes de Roſtak*. Hoſtes non niſi ſexcentis amiſſis, Moravorum tamen virtuti impares, ſilentio noctis abſceſſerunt e Moravia. *b*)

XVI. Brunæ ſoluta obſidione, Cæſar *Sigismundus* bello ſub id tempus cum Turcis implicitus, *Joannem* Cardinalem Olomuc. ſanctioris conſilii ergo in Hungariam ad ſe evocavit; *Kragirz'ius* vicina caſtella & oppida, quæ ab Huſſitis tenebantur, victricibus oppugnavit armis. Ac primum adortus *Purlitzium*, ſive *Foborz'elitium* facili negotio cepit; Wlaſſatitium, & Hruſſovanium obtinuit deditione; Huñobrodam hoſtibus eripuit. Præmium virtutis bellicæ fuit munus *Premarchionis*, quo *Albertus* Marchio *Kragi-*

*b*) Balbin. Epit. p. 473. — Peſſina l. c. p. 532. — Pelzel l. c. p. 384.

*girz'ium* exeunte anno decoravit. *i*) Quum vero Bohemia etiamnum cædibus & ſanguine manaret, nec armatæ jam toties expeditiones furorem Huſſitarum exſtinguerent: Cæſar mutuis colloquiis pacem Bohemiæ & Moraviæ reddendam judicavit. Utriusque nationis Baronum conſenſu delectus colloquii locus Poſonii in Hungaria: quo feria III. Paſchatis Cæſar *Sigiſmundus* cum *Alberto* Marchione, *Procopius raſus* cum *Petro juniore de Straz'nitz*, atque alii Bohemorum, ac Moravorum legati conveniunt. Dies octo continuos actum de pace. Cæſare autem poſcente, ut *communionis ſub utraque ſpecie* defenſores ſtarent judicio concilii Baſileenſis, quod *Martinus V.* Pont. pridem jam indixerat; legati rebus infectis, unde venerant, redierunt. *k*) Quocirca *Havelius* quidam nobilis Moravus, *Draſtil de Cojetin* dictus, provinciam Olomucenſem, ac præſertim Epiſcopi, eccleſiaſticorum, ac regularium bona incurſibus & rapinis vexavit aſſiduis: arcem quoque & oppidum Kelcz'ium diripuit. Cardinale *Joanne* in Hungaria ferme animam agente, armarunt ſe adverſus prædonem *Joannes Podſtatsky de Pruſſinovitz*, *Wok*, & *Paullus Sovinecii*, *Milota de Biſtrz'itz*, *Getrz'ich de Rosnow*, & *Marquardus de Malenovitz*. Ille tamen Wiſkoviam cum manipularibus erumpens promiſcuis circum ea loca rapinis indulſit; donec *Albertus de Sternberg*, qui Promarchionis abſentis gerebat vices, raptorem in Bohemiam expulit. *l*) Simili fortuna Moravi cum Auſtriis al-

A. C. 1429.

*i*) Peſſina Mart. Mor. p. 535.

*k*) Chron. Bartoſſii apud Dobner mon. ined. T. IV. p. 159.

*l*) Hagek ad an. 1430. — Peſſina l. c. p. 538.

altero anno compreſſerunt *Procopium minorem*, quum prædis in Auſtria factis refertus, in Hungariam tenderet. Nam prope Podivinum ab iis undique circumdatus, & acri fuſus certamine, tum prædis, tum centum quinquaginta prædonibus amiſſis, qua potuit, fuga evaſit, *m*) At brevi converſa fortuna eſt. *A. C.* 1430.

XVII. *Procopius raſus*, ſive *major*, cladis ad Brunam acceptæ haut immemor, eam Taboritarum multitudinem in Moraviam infudit, ut reprimendis hoſtibus immanitate barbaris eſſet nemo. Hinc absque remora Trebicenſem invaſit viciniam, duoque monaſteria Virginum *Novoriſſii* (Neureiſch) Ordinis Præmonſtrat. & *Daleſchitzii* Ordinis Ciſterc. direpta ſuccendit. Dein vaſtitate in agro Brunenſi reddita, Olomucenſem provinciam omni ex parte populatus, caſtrum Sternberg, quod *Petri a Sternberg* vidua tenebat, diuturna preſſit obſidione, & octo hebdomadum ſpatio ad deditionem compulit. Sævitum hic more ſolito; nec tamen ſaturata hoſtium rabies, qui longiore tempore Uncz'ovium, Litoviam, omnemque illam regionem peſſime divexarant. *n*) Extremo, quum nova Germanorum expeditio, comitiis Norimbergenſibus decreta, Bohemiæ immineret, ad defendendam patriam undique confluxerunt 1431. diſperſa Huſſitarum agmina. Moravi quoque proceres: *Beneſs de Daubravitz, Joannes de Pernſtein, Zagimacz' de Cunſtadt, Pardus ab Horka, Hyneck a Lettovitz, Joannes de Krz'iz'anow* &c. milites, clientesque ſuos Bohemis auxiliarios adduxerunt. Id quod ægerrime tulit *Marchio Albertus*,

*m*) Chron. Bartoſſii l. c. p. 164.

*n*) Idem l. c. p. 165. ſeqq.

*tus*, qui pariter infeſta Bohemis ſigna inferens, Prz'ibislaviam oppidum non procul Kaurz'imio, copiis ſuis oppugnabat: poſteaquam ingens cruciatæ expeditionis exercitus Bohemiam
14. *Auguſti.* invaſit. Quo iterum in fugam conjecto, *Albertus* impar Bohemorum potentiæ, movit in Moraviam, atque in rebelles Huſſitarum fautores graviter animadvertit. Quingentos amplius pagos delevit ferro & igne; permulta oppida vi capta diripuit; propugnacula quædam, præſertim Kijow (ubi quinquaginta rebelles trucidati) in ſuam redegit poteſtatem ea potiſſimum lege, ut in religionis negotio decreta Baſileenſis concilii ſequerentur. *o*) Domuit etiam, ac diſſipavit Marchio inconditam fere quatuordecim millium ruſticæ plebis multitudinem, quæ in diſtrictu Brunenſi bona, fortunasque nobilium pervaſtare cœpit. Nempe legitimis dominis *cenſum* duntaxat, *non alia opera ſervilia* eſſe præſtanda; Corpus vero Chriſti *ſub utraque ſpecie* omnino ſumendum, contendebant agricolæ iſti, ac propterea ab operis liberi, *Mediocres* dici voluerunt. *p*)

XVIII. Non multo poſt Marchio civitates regias: *Olomucium, Brunam, Iglaviam, Znoymam, Hradiſtium*; tum Pohorz'elicium, Gemnicium, aliasque præſidio ſuo firmavit. Caſtra & oppida: Evancz'itium, Krumlovium, Geviſchovicium, Oslovany, Namieſtium, Taſſovium, Gevicium, Sternbergam, Tovacz'ovium, Cojetinium, Preroviam, & arcem Trnavkam, e ma-

*o*) Æn. Silvius c. 48. — Cochl. bell. Huſſ. L. VI. pag. 243. — Gerard de Roo. hiſt. Auſtr. L. IV. p. 164. — Bartoſſ. l. c. p. 167. ſeqq.

*p*) Chronic. Bartoſſii l. c. p. 169.

manibus Huſſitarum eripere nequaquam potuit. Comperto enim, *Procopium minorem* cum Taboritis & Orphanis in Moraviam properare, in Auſtriam celeriter movit. Advenit reipſa *Procopius*, factusque certior de Marchionis diſceſſu, in Auſtriam populabundus irrupit; plurima autem præda locuples, revertit Evancz'itium Moraviæ. *q*) Sed prudens rei militaris Promarchio *Kragirz'ius*, paullo ante in Moraviam redux, prædoni exhibuit negotium, tamque diu eundem circa Brunam quotidianis exagitavit certaminibus, dum loco cedere coactus, Olomucenſem in provinciam, inde in Hungariam abiit. Graviorem dein plagam Taboritis inflixit *Kragirz'ius*, quum ſpoliatis Auſtriæ cellaribus, onuſti vino plurimo in Bohemiam tenderent. Hos quippe ad civitatem *Waydhof* exercitu Auſtrio ac Moravo aggreſſus, ita cecidit, ut quatuor millibus interfectis, ſeptingenti capti Viennam adducerentur. *r*) Sæpius clades hujusmodi etiam alibi locorum acceperant Huſſitarum agmina; illæ tamen, ut ut funeſtæ, nunquam Bohemiæ, Moraviæque pacem peperiſſent, niſi Cæſar *Sigismundus*, & Concilii Baſileenſis Patres tum litteris, tum legatione miſſa magnopere ſuaſiſſent Bohemis & Moravis, concordiæ cauſſa Baſileam ad Concilium ut venirent. Poſt multas deliberationes tandem placuit, ut oratores Concilii, & delecti utriusque nationis Egræ convenirent, de publica fide, quam *ſalvum conductum* vocant, ſedulo acturi. Fide non ſolum a Concilio, ſed imperii quoque Principibus data, ſubdubitantes Bohemi, *A. C.* 1432. 27. *Aprilis.*

*q*) Idem l. c. & MS. Pernſtein ad añ. 1431.

*r*) Chronic. Bartoſſii l. c. p. 170. — Pelzel hiſt. Bohem. p. 395.

mi, ac Moravi, duos delegerunt nuntios, qui Baſileam irent, de voluntate Patrum acutiſſime exploratum. *s*)

XIX. Taboritæ interim & Orphani minime feriabantur a cædibus ac rapinis; ſed per Marchiam Brandeburgicam, aliasque provincias remotiores arma, & formidinem circumtulerant. Occaſione hac uſi Olomucenſes, Litovienſes, atque Uncz'ovienſes incolæ, junctis viribus Sternbergam, Huſſitico firmatam præſidio adgrediuntur. *Nicolaus de Drnovitz*, præſidio præfectus, ſuſtinendæ diutius oppugnationi impar, decima poſt inchoatam obſidionem die, arcis deditionem fecit; ejus vero cohortis pars Towacz'ovium, pars Gevicium migrarunt. Qua re cognita, *Procopius raſus* in Moraviam irrupit ad eximendos periculo ſocios. At opinato ſerius accurrens, vaſtata miſerum in modum Olomucenſi, Brunenſique provincia; firmata etiam in itinere neceſſariis rebus Prerovia, in ducatum Oppavienſem abſceſſit. *t*) Nequaquam tamen a graſſatoribus vacua fuit Moravia. Id genus furfuris hominum facile princeps *Smilo de Moravan* circa feſtum S. Joannis intempeſta nocte cœnobium Gradicenſe ad Olomucium invaſit, Canonicorum aliis trucidatis, in fugam verſis aliis, diripuit, ac ſuccendit. Fumante adhuc cœnobio, ſimiles priorum advolant prædatores, auſique magis temerario, quod reliquum erat, de ſupellectile prædantur. *u*) Vaſta-

*s*) Cochlæus bell. Huſſ. L. VI. ad hunc añ. — Æn. Silv. c. 49. ſeqq. — Tom. XXX. Concil. edit. Regiæ Pariſinæ pag. 380. & 586.

*t*) MS. Pernſtein. ap Peſſinam l. c. p. 573.

*u*) Idem l. c. pag. 574. & Bartoſſ. l. c. p. 174.

ſtatum ita monaſterium, ut ne deinceps hoſtibus eſſet receptaculo, publicæ poteſtatis juſſu dirutum cum eccleſia fuit, translatis prius ad Cathedralem Olomucenſem reliquiis ſacris, & Marchionum, atque Epiſcoporum ibidem ſepultorum cadaveribus. *x*) *) Plures *Smilonis* graſſationes ſupervacaneum eſt recenſere turbatiſſimo hoc tempore; illa dumtaxat memorabilis, quod nocte S. Michaëlis civitatem Cremſirium cum gregalibus furtim ingreſſus, non paucas domos expilaverit. Quod impune factum haut dubie proditione eorum civium, qui funem cum Huſſitis trahebant. *y*) Tandem ſpes tranquillioris temporis Moraviæ injecta.

XX. Delecti duo in Bohemiam reduces, Baſileæ rem ſerio agi, nec ullum ſubeſſe dolum, ad ſuos quum retuliſſent: habita Pragæ ſunt comitia Ordinum, ac civitatum frequentiſſima. Deliberatum nempe de mittendis ad Concilium legatis tam Bohemorum, quam Moravorum nomine. Saluberrima adverſus *Taboritas* & *Orphanos*, qui legationi prorſus adverſabantur, ſententia præſertim *Meinhardi de Novadomo*, atque aliorum nobilium vicit. Miſſi proinde Baſileam eccle- *6. Decembr.*



*x*) Annal. monaſt. Hradiſt. ſive Gradic. in Wenceslao Abbate XXV. ap. Adamum Rübner *Memoriale ſæculorum* p. 192., ubi dicitur prædatio accidiſſe die 2. Maji; monaſterium autem ſolo æquatum eſſe in feſto S. Mariæ Magdalenæ año 1432.

*) Interim Canonici Hradiſtienſes, ſeu Gradicenſes in ſuburbanis Olomucenſibus habitabant, dum año 1461. in monaſterium reſtitutum, murisque cinctum reducti fuerunt die S. Barbaræ ſacra; id quod ſub Georgio II. Abbate XXVIII. accidiſſe refert Adamus Rübner l. c. p. 202. ſeqq.

*y*) Auguſtin. Cat. Epiſc. Olom. in Cunzone de Zvola Epiſc.

eccleſiaſtici & politici ſtatus viri maxime præcipui, quos *Joannes Rokicz'ana*, & *Procopius raſus* auctoritate anteibant. Baſileæ a Patribus
*A. C.* 1433. liberaliter accepti, atque in concilium admiſſi,
6. *Januarii.* celebres illos *quatuor Pragenſes. articulos* probari petunt; poſtea ipſos quinquaginta dies acerrime non minus, quam pertinaciter de illis disputant. Convicti licet accurate, nihilominus de ſententia ſua haut moventur, jamque abitum parant; quum ſuos eis Concilium adjungit Ora-
14. *Aprilis.* tores, qui eapropter cum Huſſitis colloqnium Pragæ haberent. Sed collatis ſæpenumero in conventu ampliſſimo ſermonibus, nihil ex priſtina voluntate mutarunt Bohemi, Moravique, ceteroquin ſatis in pacem & concordiam propenſi. Hinc rurſum oratores tribus cum Theologis Pragenſibus Baſileam feſtinant, Concilium ad declarandos quatuor illos articulos flexuri. *a*) Hoc ipſum flagitabat Imperator *Sigismundus*, qui etiam tum Roma, ubi ab *Eugenio IV.* Pont. inſignitus corona Imperii fuit, Baſileam venerat. Re vera favit ſacrum Concilium poſtulatis, ac demum Oratores cum Bohemis Theologis Pragam reduces attulerunt con-
30. *Novemb.* cordiæ formulam *Compactata* appellatam. Pacta hæc in comitiis regni Bohemiæ & Marchionatus Moraviæ lecta, & ſubſcripta, concedunt Bohemis æque ac Moravis *SS. Eucharistiæ ſub utraque ſpecie uſum*, ea tamen lege, ut ſacerdotes populum edoceant, *ab omnibus firmiter credendum eſſe, ſub ſpecie panis non tantum carnem, nec ſub ſpecie vini dumtaxat ſanguinem: ſed ſub qualibet ſpecie integrum, totumque Chriſtum contineri.* *b*)

Ve-

*a*) Æn. Silvius c. 49. & 50. Cit. Tom. Concil. p. 3. ſeqq. Chronic. Barteſſ. l. c. p. 179.

*b*) Cochlæus hiſt. Huſſit. L. VII. p. 270. ſeqq.

Verum a concordia aliorum ſe removerant *Procopius major* & *minor*, cum Taboritis & Orphanis, in quos ideo Bohemi, Moravique nobiles, coactis denuo comitiis, bellum communi ſententia decernunt. Commiſſo prælio acerrimo, *uterque Procopius cæſus*, eorum aſſeclæ ferro, flammaque conſumti. *c*)

XXI. Quum hæc in Bohemia: Marchio Moraviæ *Albertus* ad tranquillandum Marchionatum comitia provincialia Brunæ habuit, quibus aderant: Dux Oppavienſis *Wenceslaus*; *Joannes de Lomnitz* Capitaneus, ſive Promarchio Moraviæ; *Petrus de Straz'nitz*, *Wenceslaus de Kravarz'*, *Herold de Kunſtadt & Tribovia*, *Albertus de Sternberg & Lukow*, *Ctiborius de Cymburg & Gitzin*, *Joannes de Cymburg & Towacz'ow*, aliique Moraviæ Nobiles fere univerſi. Proſpero comitiorum exitu confecta eſt *publica pax* (Landfried) omniumque adſenſu & ſigillis firmata, his præcipue ſtatutis: " 1) Nemo alteri cuicunque " moleſtiæ, damnove ſit, ſed jure agantur omnia; jus autem læſis Marchio, vel Promarchio, aut Moraviæ Ordines dicant. 2) Si quis in aliena bona ſive politica, ſive eccleſiaſtica vim fecerit; aut fortunarum raptores benevolentia, præſidioque texerit ſuo: tamquam patriæ vaſtator, legibus, vel armis provincialibus plectatur. 3) Publici graſſatores meritas dent pœnas; dynaſta, nobilis, aut villicus prædatoriæ manus conſervator, ordine, bonisque ſuis privetur. 4) Præſidiarii hoſtiles, qui civitatem, oppidum, caſtrum, arcemve injuſte occupant, eadem legitimis reddant dominis; ſecus auxiliis provinciali- *A. C.* 1434. 3. *Martii.*

 " bus

*c*) Æn. Silvius c. 51. — Pelzel hiſt. Boh. p. 404—408.

" bus debellandi. 5) Caſtra, vel arces in pœ-
" nam ſceleris olim diruta, turbulentis vero
" temporibus recens exſtructa, confeſtim fun-
" ditus evertantur. 6) Nummi adulterini eli-
" minentur e Moravia; monetæ adulterator
" perinde, ac fraudulentus emtor, aut venditor,
" ſtatutas luant pœnas. 7) Comitia provin-
" cialia more majorum bis quovis anno habean-
" tur, ut ſuum cuique jus tanto certius tribua-
" tur. 8) Quicunque nobilium pacem hanc
" publicam ruperit, & pacta conventa quin-
" quennio duratura violaverit, ignominia no-
" tatus improborum hominum ſit loco. „ *d*) Hunc in modum repreſſa prædarum libidine, caſtra & oppida quædam Moraviæ ad officium, a quo diſceſſerant, paullatim reducta ſunt. Bohemi vero habitis regni comitiis, decreverant *Sigismundum Imperatorem* certis conditionibus *Regem* recipere.

*A. C.* 1435. XXII. Venit *Sigismundus*, ordinatis in Hungaria rebus, cum Marchione *Alberto* in Moraviam, ac Brunæ commorans, ſplendide accepit Bohemorum legatos, e quibus principes *Meinhardus de Novadomo, Aleſſ de Sternberg, Jacubko Moravus* (dictus aliter *Wrz'eſovccius*, multarum in Bohemia civitatum dominus) & *Joannes Rokicz'ana* erant. Hi præſentibus nonnullis Bohemis, Moravisque Proceribus, Imperatori Bohemiæ regnum offerunt, modo aliis quoque eorum po-

*d*) Codex Towaczowienſ. ap. Strz'edovsky Apogr. Mor. Vol. III. p. 24., ubi recenſentur omnes Moraviæ Nobiles, qui *pacem publicam* ſubſcripſerant. Sed *Conradus* Ep. Olom. ſubſcripſerit per Delegatum; ipſe enim tum in comitatu *Sigismundi* Imp. erat, & Ulmæ in Svevia obiit. *Vid. infra hiſt. eccleſ.*

poſtulatis annuat. Annuit ille regni, pacisque deſiderio; Concilii vero Baſileenſis oratores, qui pariter aderant, dubiis in explicanda *formula compactatorum* a Rokicz'ana propoſitis, plane reſponderunt. *e*) Quia tamen de illis dubiis magna contentione diſputatum, cum alias jam ſæpe, tum hic iterum plures hebdomadas fuit; ne qua daretur occaſio rumpendæ concordiæ, *Sigismundus* Imp. edidit quamdam *pactionum formulam*, hujus argumenti: " 1) Beneficia in " Regno Bohemiæ & Marchionatu Moraviæ " non conferantur per extraneos; ſed jus iſtud " ad Regem, Regnique & Marchionatus in" colas perpetuo ſpectet. 2) Nemo extra Re" gnum, & Marchionatum citetur, ut judicium " ſubeat; ſed quisque judici proprio ſubſit: " ſalva tamen appellatione ad Archiepiſcopum " Pragenſem ab Olomucenſi, & Litomiſslienſi " Epiſcopis. 3) *Communio ſub una ſpecie* in iis " tantum ſervetur locis, in quibus *communio du*" *plicis ſpeciei* prius non erat. 4) Epiſcopi Olo" mucenſis, & Litomiſslienſis ſcholares idoneos, " qui velint populo *ſub utraque ſpecie communio*" *nem* præbere, ad ſacros ordines promoveant: " idem in Archidiœceſi Pragenſi fiat. „ *f*) Iſta ſe tuiturum, Regno, & Marchionatui ſancte pollicitus, legatos in Bohemiam dimiſit ea lege, ut die S. Nicolao ſacra adeſſent Albaregali in Hungaria. Celebratis denuo Pragæ comitiis, adfuit ſtatuto tempore & loco Bohemorum legatio, nihilque erat reliquum, niſi

 ut

*e*) Citat. Tomus Concil. p. 594. — Chronic. Bart. l. c. p. 193. — Dubia Rokicz'anæ vid. ap. Goldaſt. Append. p. 134. & Cochlæum l. c. L. VIII. p. 283.

*f*) Formula pactionum ap. Goldaſt. Append. p. 138.

ut pacta omnia publicis de more tabulis ultro, citroque firmarentur. Quocirca ut tandem pacificatio perducatur ad exitum optatiſſimum, novus Iglaviæ in Moravia conventus, proximo vere celebrandus, decernitur. *g*) Sed præfinito tempori inſperata remoram fecere negotia.

*A. C.* 1436. *12. Junii.* XXIII. Expetitus Bohemorum litteris & nuntiis Imperator, demum Iglaviam advenit cum genero ſuo *Alberto* Marchione, atque obvium habuit Bohemiæ Gubernatorem *Aleſſium de Wrz'eſtiow* cum nobiliſſimo ſingulorum Ordinum comitatu. Appulerant etiam Concilii oratores, quos *Henricus de Lichtenſtein & Nicolsburg, Joannes Bitovsky de Lichtemburg & Cornſtein,* & *Zdenko de Waldſtein* honoris, ac ſecuritatis gratia deduxerunt. Immo & omnes fere confluxerunt Bohemi, Moravique nobiles, ut maximi laboris concordiæ finem impoſitum cernerent. *h*) Itaque Imperator perinde ac oratores Concilii Baſileenſis a Bohemis, & Moravis Ordinibus ſolenni more acceptant pacem, eamque ab omnibus ſervari mandant ſecundum pacta jam inita, quorum teſtes litteras authenti-
*5. Julii.* ca fide munitas viciſſim commutant. Tum *Rokicz'ana*, cui promiſſa Pragenſis Eccleſiæ ſumma dignitas fuit, ſedente *Sigismundo* in ſolio erecto in foro Iglavienſi ( adſtante *Alberto*, Procerum, atque legatorum corona ) cum aliis quatuor Presbyteris nomine Cleri eidem adhærentis obedientiam Romanæ Eccleſiæ pollicetur. Altera die *Philibertus* Epiſcopus, ex oratoribus Con-

*g*) Citat. Tom. Concil. p. 595. — Chron. Bartoſſ. l. c. Goldaſt. Append. p. 138. & 146. — Æneas Silvius c. 52.

*h*) Chronic. Bartoſſ. p. 194. — Æneas Silv. c. 52.

Concilii præcipuus, hæreticos ab anathemate abſolutos, in fidelium cœtum aggregat; hortatur ad vivendum pacatis invicem animis; quacunque diſſenſione interdicit, ſive ſub una, ſive ſub duplici ſpecie ſacram ſynaxin quis percipiat. Denique Gubernator Bohemiæ, aliique præſentes legati nomine omnium Ordinum Bohemorum, ac Moravorum exarant de pace confecta litteras, easque in Regno, & Marchionatu promulgandas jubent. Rebus ita feliciter actis, *Sigismundus* Imp. comitibus Bohemis Ordinibus, Pragam proficiſcitur ad capiendum Bohemiæ regnum, quod feſtivas inter acclamationes auſpicatur. *i*) 12. *Julii.* 23. *Auguſti.*

XXIV. Pacata jam & tranquilla penitus Moravia, *Paullus de Milicz'in* Epiſc. Olomuc., *Waniek*, ſeu *Wenceslaus de Boskovitz* Moraviæ Promarchio, ceterique Barones, & Nobiles Moravi, Brunæ provincialia celebrarunt comitia, quibus firmato tabularum uſu, decernitur, ut patris bona illius filiis, aut filiabus hereditario jure obveniant; vel certe fratri, ejusque filiis cedant. *k*) Ita Proceribus curæ fuit Moraviæ ſalus & tranquillitas. Hanc tamen iterum auſus turbare *Smilo de Moravan* prædationibus inſignis, Carthuſiam *Vallis Joſaphat* ad pagum Dolany ſitam armata vi ex improviſo occupat, initaque ſocietate cum præſidiariis Prerovii, Domaz'elicii & Chropinii, viciniæ toti gravia detrimenta importat. Olomucenſes ſumtis illico armis, ra- *A. C.* 1437. 1. *Februarii.*



*i*) Æn. Silv. l. c. — Cochlæus l. c. p. 295. — Goldaſt. Append. p. 142. ſeqq.

*k*) Codex Towac'ow. ap. Strz'edovsky Apograph. Morav. Vol. III. p. 42., ubi nominantur Nobiles his comitiis præſentes.

rapacitatem comprimere ſatagunt; ſed diu obſeſſum, ac ſæpe oppugnatum cœnobium recipi haut potuit prius, quam *Smiloni* magna pecuniæ vis ſolveretur. Id quod deinceps ne fieret, conſenſu *Alberti* Marchionis, & *Paulli* Ep. Olom. clauſtrum ſolo æquatum eſt; religioſis vero in ſuburbio Olomucenſi aſſignatus habitationis locus, atque ad ſumtus novi ædificii facilius tolerandos conceſſum a Marchione privilegium, in fundis eorum quodvis metallum fodiendi. *l*) Felicior fuit altera expeditio Olomucenſium civium ad liberandam hoſtibus Litoveliam, ſeu Litoviam ſuſcepta. *Pardus* enim *ab Horka*, & *Victorinus de Vedanitz* (ille Orphanorum olim Capitaneus, iſte filius erat *Genikonis*, qui Litomiſslium injuſto tenebat dominatu) cum Presbyteri *Bedrz'ichi* latronibus nocte intempeſta Litoviam cepit, una dumtaxat turri in poteſtate civium remanente, quam omni telorum genere tuebantur. Ut primum de capta hac civitate Olomucium pervenit rumor, confeſtim *Paullus* Ep. & primores urbis cohortem virorum fortium Litovienſibus auxilio mittunt: qui muris tranſcenſis, in civitatem irruunt, multisque prædonum interfectis, CL. capiunt, duces ipſos in fugam convertunt. E qua poſtmodum retracti, juſſu *Alberti* Marchionis Viennam abducuntur cum præcipuis captivorum, ceteris ſuſpendio necatis. Olomucenſes vero ob navatam ſtrenue Litovienſibus operam hoſtium equis, phaleris, galeis, ac manubiis Marchio *Albertus* donavit. Quin paullo poſt 50. marcas (ſexagenas groſſorum Pragenſis

1. *Novembr.*

*l*) Litteræ publicæ Alberti March. Civit. Olom. & Canonicorum Olom. ap. Pezium Codic. Dipl. T. VI. p. 261. Et Peſſina Mart. Mor. p. 604.

ſis monetæ, & Moravici numeri ) annuì cenſus nomine pendendas, diplomate Viennæ dato, in tempus perpetuum illis remiſit. *m*)

XXV. Sub hanc victoriam de prædonibus Litoviæ partam, Imperator *Sigismundus* valetudine affectus, cum Imperatrice *Barbara*, & comitatu regio Znoymam Moraviæ venit, ubi conjugem ſuam, quod regnis Hungariæ & Bohemiæ ſeditioſa inhiaret, dari in cuſtodiam juſſit. Tum ingraveſcente morbo, generum ſuum *Albertum* Marchionem, Vienna evocatum, non ſolum præſentibus Bohemiæ Ordinibus commendavit, ſed teſtamento etiam ſucceſſorem ſuum ſcripſit, ac non multo poſt Znoymæ ex vita abiit. *n*) *Albertus Sigismundi* corpore Waradini humato, tum Hungariæ, tum Romani Imperii coronam facile obtinuit; ad capeſſendum vero Bohemiæ regnum, quod factioſi quidam Proceres *Caſimiro Wladislai* Poloniæ Regis fratri obtulerant, Auſtriorum & Hungarorum duxit copias. His aliquot in Moravia rebelles ad officium revocavit; Iglaviæ autem Roſenſes, aliosque Barones, qui eidem præſto fuerunt gratulabundi, benevole accepit. Tandem advectus Pragam præſentibus Ordinibus partium ejus ſtudioſis, majore civium numero, *Philiberto* Archiepiſcopatus Pragenſis adminiſtratore, & *Alberto* Litomiſslienſi Epiſcopo, per Olomucenſem Epiſcopum *Paullum* a Mi- *A. C.* 1438.

*m*) Chron. Bartoſſ. l. c. p. 199. Et MS. archivi curiæ Olom. ap. Peſſinam p. 608. Diploma Alberti March. die Jovis ante S. Catharinæ anno 1437 Viennæ datum. — Victoriæ hujus teſtimonium dicitur etiam eſſe *vexillum*, quod in curia Olomucenſi adſervatur.

*n*) Chronic. Bartoſſ. l. c. — Bonfin. R. Ung. Dec. III. L. III fin. — Pelzel hiſt. Boh. pag. 416. ſeqq.

29. *Junii.* *a Milicz'im* regio inſignitus diademate fuit. o) *) Sed propterea exortum eſt bellum inteſtinum tam Bohemiæ, quam Moraviæ, præſertim provinciæ Olomucenſi Oppaviam verſus pernicioſum. *Wladislaus* enim Poloniæ Rex, ut factionem *Caſimiri* fratris ſui in Bohemia adjuvaret, duos Palatinos cum ſex millibus equitum in Bohemiam miſit, ipſe ſuperiorem Sileſiam longe, lateque vaſtavit. Præmiſſo dein equitatu in Moraviam, Oppavia movere conſtituit; quum cognita ſuorum in Bohemia clade, & Marchionis Brandeburgici in Bohemia vaſtatione, conſilium mutare cogitur. Equites ſuos pariter quidem e Moravia revocat, ſed magna divites præda, quam expilato circa Fulnekam, Podenſtatam, & Vetero - Gitſchinium ad Becz'vam uſque tractu, celeriter occuparunt.

o) Bonfin. l. c. & Dec. III. L. IV. — Gerard de Roo hiſt Auſtr. L. V. p. 171. ſeqq. — Chron. Bartoſſ. p. 202. — Dubrav. hiſt Boh. L. XXVIII.

*) Inde patet, eo adhuc tempore Epiſcopum Litomiſlii fuiſſe, etſi bona epiſcopalia poſſideret Wilhelmus Koſtka. Ejus Epiſcopi nomen: *Albertus* erutum eſſe ait Dobnerus ex primigeniis membranaceis litteris. — Hinc Ziegelbauer. Olom. Sac. P. I. in *Joanne Ferreo* Epiſc. Olom. merito dicit, Joannem hunc fuiſſe ultimum Epiſcopum *Litomiſlienſem*, qui ſcilicet bona epiſcopalia poſſederit. Poſt hunc enim nominantur adhuc Epiſcopi Litomiſſlienſes, qui tamen prædiis caruerunt; ſiquidem poſt Wenceslai mortem occuparunt illa Pragenſes, dederuntque Borz'eko Dohalecio, tum Genikoni. Deinde eadem poſſedit Wilhelmus Koſtka, ac demum Litomiſslium cum bonis epiſcopalibus acceperunt Pernſteinii, e qua ſtirpe ultima fuit *Febronia*, Scholarum Piarum Litomiſslii fundatrix. *Vid. Dobner mon. ined. T. IV. in notis ad Chron. Bartoſſii p. 196. & 202.*

runt. *p*) Illata Sileſiæ & Moraviæ damna, *Albertus* Cæſar haut dubie ulturus erat bello, niſi auxilio ejus eguiſſet Hungaria, quam Sultanus *A. C.* 1439.
Turcarum *Amurathes* invaſit. At enim hac in expeditione, immodico peponum eſu in ventris ſolutionem incidit, ac Viennam feſtinans in 27. *Octobris.*
itinere fatis conceſſit, nullo relicto herede maſculo, ſed *Eliſabetha* conjuge gravida. *q*)

XXVI. Juſtis funebribus Marchioni *Alberto* peractis, Moravi celeberrimum Brunæ conventum celebrarunt, paci publicæ ut conſulerent. *Interregnum.* *13. Decembr.*
Ea de cauſſa *Paullus de Milicz'im* Epiſc. Olom., *Joannes a Cymburg & Towacz'ow* Moraviæ Promarchio, & civitatum regiarum delecti, armorum juxta & animorum fœdus inierunt, quo Moravorum perpetua & integra vigeret concordia, alter ab altero malum quodcunque depelleret, unus omnibus, & viciſſim omnes 1440.
uni mutuis adeſſent auxiliis. Fœdus hoc, donec Marchio novus obtingeret, duraturum alio rurſum conventu Brunæ habito repetierunt, atque etiam tabulis, ſeu diplomate ſolenni omnium ſigillis munito confirmarunt. *r*) Quarto *27. Januarii*
dein menſe a morte *Alberti* Cæſaris, *Eliſabetha* genuit filium poſtumum nomine *Ladislaum*, quem uti legitimum paternarum ditionum heredem, dum ætatem gubernando idoneam attingeret, expectandum judicarunt Moravi; tantum abeſt, ut de alio Rege, ac Marchione eligen-

*p*) MS. Pernſtein ap. Peſſinam M. M. p. 614.

*q*) Æn Silvius c. 55. ſeqq. — Chron. Bartoſſ. pag. 203. ſeqq.

*r*) Litteræ utriusque conventus in cod Towacz'. ap Strzedovsky apogr. Vol. III. p. 27. ſeqq.

gendo cum Bohemis deliberaverint. *s*) Sed quantumcunque eniterentur Moraviæ Ordines in conſervanda tempore interregni pace: eam nihilominus violarunt quidam rapto vivere adſueti, qui rapinis, ac cædibus tum publicas vias, tum pagos & oppida reddebant infeſta. Hos in montibus & ſilvis diſſipatos, armis perſequi difficile videbatur; eorum igitur ædes ac receptacula alia *Joannes a Cymburg* Promarchio; alia *Bertholdus a Lippa*, & *Joannes Lichtenburgius*; alia denique *Pernſteinii Willhelmus*, & *Albertus* vi expugnata diruerunt, latronibus partim ſupplicio, partim exilio multatis. Ad opprimendos
*A. C.* 1441. quosdam nobiles, munitioribus e locis latrocinantes, præter tumultuarium militem conſcriptus provincialis exercitus fuit, qui prædonibus Moraviam liberavit, poſtquam alios ferro, aut laqueo plexit, alios in Hungariam profugere compulit. Iſtorum acceſſione, ac præcipue *Joannis Telephi de Rz'icz'an* Baronis Moravi opera uſus *Georgius Giskra* Bohemus, pluribus annis Hungariam ſuperiorem contra *Wladislaum*, & Polonos egregie defendit, atque in obſequio *Ladislai poſtumi* fortiter continuit. *t*) Mortua
1442. vero Jaurini *Eliſabetha* Regina, Bohemi & Mo-
24. *Septembr.* ravi, qui ſub ducibus *Giskra*, & *Telepho* ſtipendia merebant, in regios pagos, & oppida rebellia rapinis, populationibus, ac cædibus ferociter ſævierunt: dum pontificii legati *Juliani* Car-

*s*) Balbin. Epit. p. 501. & Ctibor. a Cymburg. de Regim. polit. Morav. ap. Strz'edovsky l. c. p. 57. — Inde refellitur opinio Contin. Pulkavæ T. IV. mon. ined. Dobneri p. 174.

*t*) MS. Pernſtein ap. Peſſinæ M. M. p. 620. — Dlugoſſ. hiſt. Polon. L. XII. p. 754 — Philipp. Callimach. de rebus a Wladislao Pol. & Hung. Rege geſtis L. II. ſub init.

Cardin. & *Friderici III.* Cæſaris opera pax compoſita, omniumque conſenſu arma adverſus Turcam verſa fuerunt. *u*)

XXVII. Optata interim pace fruebatur Moravia, quum ſubitus terræ motus præcipuis ejus urbibus minari ruinam cœpit. Brunæ enim, ac Zabrdovitzii tremore e turribus lateres prolapſos; Olomucii, multisque locis aliis, teſtudines concuſſas referunt: gravius tamen malum benignitas Dei avertit. *x*) Altero etiam anno exitioſa belli civilis fax, priusquam oriretur incendium, extincta eſt. Menſe nimirum Auguſto comitia provincialia Brunæ gerenda *Paullus* Epiſc. Olom. edixit. Stato tempore antevenit aliis *Erhardus Cunſtadæus de Liſſitz*, ac fortuito, vel improvide aperit epiſtolam, ad omnes Moraviæ Ordines datam. Sine mora damnatus eo facinore, media nocte ad candelam capite plectitur prius, quam cognatis ejus potentiſſimis liceret ab eodem vitæ diſcrimen depellere. Itaque ulturi cædem hanc præcipitem Cunſtadæi: *Bocz'ko Smilheimenſis*, *Bernardus Drnovitzius*, *Joannes Zagimacz'*, *Smilo Doubravicius*, *Marquardus Lomntcius*, aliique viribus, & auctoritate plurimum præditi, bellum civile apparant. Verum dexteritas conſiliorum, & *Joannis a Cymburg* Promarchionis prudentia, iratos leniit Cunſtadæos, regionem denuo pacavit. *y*) Unitis rurſum animis, Moravi militaris virtutis experiundæ ſuopte ingenio cupidi, ſub ſigna *Will-*

*A. C.* 1443. 5. *Junii.*

1444.

1445.

*u*) Callimach. l. c. p. 487. ſeqq. — Dlugoſſ. l. c. p. 785.

*x*) Beneſſ. de Weitmile ap. Dobner mon. incd. T. IV. p. 75.

*y*) Hagek ad hunc an. — Peſſina l. c. p. 628. — Steinbach diplomat. Sammlung c. 1. p. 54.

gebant fluctus, inteſtinum cituri bellum, niſi Promarchio *Joannes a Cymburg*, *Bertholdus* & *Henricus Lippai*, *Ctibor de Landſtein*, *Wok de Sovinetz*, *Archleb de Kunovitz*, *Hinko de Pruſſinovitz*, aliique magni conſilii & ſapientiæ fama celebres, jactatæ olim tot malis patriæ opportuna adhibuiſſent remedia. Hi etenim conventu
*A. C.* 1449. Brunæ habito, quo etiam venerant e ſeditioſis non pauci, ſtatuerunt unanimi conſenſu, ut, ſi qui pacta publica pacis ſervandæ gratia anno 1440. inita perturbarent, eorum bona addicerentur ærario; ipſi cum liberis, ſi capi non poſſent, perpetuo exilio; aut capti ſupplicio plecterentur. Hac ratione malum imminens, oppreſſum in herba eſt, ac priſtina provinciæ pax reſtituta. *b*)

XXIX. Attamen Moravorum quidam, præſertim *Smilo Drnovicius*, *Joannes de Pernſtein*, & *Matucha de Roz'now*, *Podiebradio* maxime dediti,
1450. in Bohemiam abierunt: quorum ille opera adverſus Misnenſes, filiorum *Meinhardi* nuper auxiliarios, utebatur. *c*) Quibus domitis, *Podiebradius* Bohemiæ *Gubernator* a Proceribus electus, miſſis ad Cæſarem legatis, electionem novi Regis minabatur, niſi *Ladislaum* Bohemis traderet. Cæſar itineri Romam accinctus, ut *Ladislaum* tuto haberet comitem, minaces lenivit animos legatione clariſſima. Princeps illius erat *Aeneas Silvius*, qui comitiis Procerum Bohemorum, ac Moravorum Beneſchovii coactis, ornata & gra-

*b*) MS. Pernſtein l. c. p. 646. — Cochlæus bell. Huſſit. L. X. ad añum 1451. — Pelzel hiſt. Boh. p. 431—434.

*c*) Litteræ Petri a Sternberg ap. Peſſinam M. M. p. 650.

& gravi oratione perſuaſit, ut principem regium longiori tutelæ Cæſaris permitterent. Delegerunt tamen nobilium juvenum præcipuos, qui Cæſarem, ſuumque Regem in Italiam comitarentur. Quo munere ex Moravis functi: *Joannes de Novadomo* Telcz'enſis familiæ, *Willhelmus junior de Pernſtein*, *Tobias de Boskovitz*, & *Carolus de Wlaſſim*. *d*) Inter hæc plurimum invaluit verſuta *Rokicz'ana* auctoritas. Is enim favore *Podiebradii* nixus, pactis Baſileenſibus nihil penſi habitis, *communionis ſub utraque ſpecie* neceſſitatem, qua dictionibus ſuis, qua ſcriptis divulgatis ita impune affirmabat, ut præter Bohemos etiam plerosque Moraviæ Barones, magnamque populi multitudinem in ſuas partes traxerit. Sed opportune venit in Moraviam *Joannes Capiſtranus* Ordinis S. Franciſci FF. Minorum de obſervantia, natione Italus, qui præclara dicendi copia, vitæ ſanctitate, ac ſingulari vitia inſectandi ſtudio clarus, quoties ad populum dixit, admirationem movit maximam. Nuntius hic apoſtolicus a *Nicolao V*. Pont. in Bohemiam miſſus, ut devios in viam reduceret, litteris *Friderici III*. Cæſaris munitus, a Bohemiæ Gubernatore publicam fidem præſtolari Brunæ cogitur. Qua in urbe divinum verbum prædicans, duobus ſemper uſus interpretibus eſt: altero Bohemo, Germano altero, qui latina ejus dicta, lingua vernacula explicarent. Inprimis autem adverſus *Rokicz'anam* multis adſerebat rationibus, *communionem utriusque ſpeciei* haut eſſe omnibus neceſſariam. Id adeo pronis acceptum auribus, ut præter Nobiles plurimos, *Wenceslaus a Boskovitz*



*d*) Aen. Silvius hiſt. Boh. c. 58. — Cochlæus l. c. — Peſſina MM. p. 681. ſeqq.

1. *Augusti.* Moraviæ Camerarius, relictis erroribus, veritatem Romanæ Eccleſiæ cum duobus ſubditorum millibus amplecteretur. *e*)

18. *Augusti.* XXX. Fructuoſo lætus labore *Capiſtranus*, Bruna Wiſkoviam, inde Olomucium conceſſit, ubi a novo tunc Decano *Bohuslao de Zwole* hoſpitio exceptus, indies docebat populum tanto concurſu frequentem, ut ampliſſimo etiam templo non caperetur. Hinc ſæpe in area ante cathedralem eccleſiam, vel in foro urbis, interdum extra urbem (vulgo na Běliðláčh) concionari ſolitum, ejusque audiendi cauſſa fere centum millia hominum quadam Dominica die concurriſſe, ajunt. Nec ſine fructu maximo. Teſtatur quippe *Capiſtranus* ipſe in epiſtola ad Viennenſem Univerſitatem data, non ſolum Barones, Nobiles, Sacerdotes, & alios amplius quater mille Moravos in cœtum fidelium a ſe receptos; ſed & innumeros pene eorum, qui dominiò Nobilium converſorum ſubjacent, Huſſitarum hereſin abjuraſſe. *f*) *) His laboribus evangelicis intentum, Promarchio Mo-

*e*) Aen. Silvius in Europa c. 23. — Dubrav. L. XXIX. init. — Amandus Hermann iu libro: *Capiſtranus triumphans* Sect. XVII. c. 2. p. 334. ſeqq.

*f*) Epiſt. Capiſtr. ap. Cochlæum l. c. L. X. pag. 374 & Hermann. l. c. p. 336. qui ex Archivo Capiſtranenſi ait: ad menſem Majum anni ſequentis ultra undecim millia hæreticorum ad fidem catholicam rediiſſe.

*) Olomucii Capiſtranus pro Fratribus Minoribus obſervantibus ſuſcepit conventum in loco, qui olim na Běliðláčh, nunc in der Pilten dicitur, populo id poſtulante, ac præbente ſumtus neceſſarios cum conſenſu Epiſcopi Olomuc. — Tum locus iſte erat in ſuburbio, nunc muro communi, vallo, & propugnaculis cingitur. *Vid. Hermann l. c. p.* 336.

Moraviæ *Joannes de Cymburg*, haut dubie impulſu *Rokicz'ana*, interpellat *Capiſtranum* ſeveris oppido litteris: *doctrinam ejus veneno aſpidum refertam deteſtatur; fideles ab Evangelii veritate ſeduci queritur; malle ſe potius mori, quam dogmatis illius fallacibus conſentire, adſerit.* Cui vir apoſtolicus paucis diebus ante, quam Olomucium deſeruit, hunc in ſenſum reſpondit: " Graves, periculoſas, & pernicioſas accepi " litteras; ignarus tamen, an ſincera animi " Tui ſenſa detegant, quod ſingularis Tua " rebus in omnibus intelligentia, & circum- " ſpectio affirmare vetat. Attamen perſpicio, " Te pacta Baſileenſia, aut minimi pendere, " aut curam eorum deponere. Hinc tanto " magis vicem Tuam doleo, ac mœrore ad- " fligor, quanto clarius cognoſco, Te vi- " rum ingenio, prudentiaque acutiſſimum ig- " norare, qualem pactores in his, quæ ad ſpe- " ciale mandatum attinent, auctoritatem ha- " buerint. Vale interim, dum Te propriis oculis inſpexero, ad gloriam ſempiternam. „ *g*) Qua mente hæc acceperit Promarchio, ceteroquin militiæ, paciſque artibus clariſſimus, non liquet. *Capiſtranus* autem Brunam revertit, ac novam in vinea Domini meſſem concionibus ſuis collegit. *) Atque hinc factum, ut

25. *Auguſti.*

7. *Septembris.*



*g*) Utraque epiſtola apud Cochlæum l. c. p. 374. ſeqq.

*) Hic pariter pro Fratribus obſervantibus religioſum ſuſcepit domicilium, quod ex piis fidelium eleemoſynis in ſuburbio extra portam judaicam brevi tempore exſtructum eſt, teſte Hermanno l. c. p. 339. — Sed Magiſtratus Brunenſis año 1650. adſignavit PP. Franciſcanis deſolatam quamdam eccleſiam S. Mariæ Magdalenæ intra muros ſitam, non procul ab eadem porta judaica, ubi olim ſtetit

*Joannes Rokicz'ana* ad eos animarum fructus indignatione exardeſcens, acerbas ad *Capiſtranum* litteras Brunam mitteret. Mox ad dolos, & fraudes converſus, aliis litteris eundem ad diſputationem, publicumque colloquium invitabat, definitis quibusdam locis, ſibi valde idoneis, ſcilicet: Trebovia Moravica, vel Broda Teutonica, vel Pellicenſi monaſterio. Contra *Capiſtrarnus* Olomucium vel Brunam, civitates utrique opportunas, colloquii locum eſſe voluit. *b*) Tandem conciliatoribus viris illuſtribus *Wenceslao de Boskovitz*, & *Joanne de Pernſtein*, locus diſputationis deligitur Crumlovium, Procerum Roſenſium oppidum; tempus vero feſtum SS. Simonis & Judæ Apoſtolorum. Itaque Bruna diſcedens *Capiſtranus*, apud Znoymenſes, atque in itinere Crumlovium uſque de rebus divinis pari cum fructu ad populum dixit. Sed inde ad alia Bohemiæ loca abire
18. *Septembr.* cogitur, quod *Ulricum Roſenſem* a *Georgio Podiebradio* monitum eſſe perceperit, ne oppido reciperetur. Ita technæ patuerunt *Rokicz'ana*, ad quem perinde ac Bohemos Ordines *Capiſtranus* Ponto longiorem dedit apologiam. *i*)

XXXI. Iſthoc religionis diſſidium non minus, quam violentum *Podiebradii* imperium, Bo-

ſtetit Judæorum ſynagoga. Huc introducti ſunt auctoritate Ferdinandi III. Imper. & Leopoldi Guilielmi Archiducis, Epiſc. Olomuc. conſenſu. Ecclesiæ novæ año 1654. ſuprema fuit manus impoſita, & año 1673. eadem eſt conſecrata a Carolo Epiſcopo Olomuc. *Vid. Hermann l. c. pag.* 343.

*b*) Hermann l. c. p. 339. & 344. ubi has litteras prolixe refert.

*i*) Cochlæus l. c. p. 373. — Hermann l. c. p. 365. & 377.

Bohemos novo incendit deſiderio *Ladislai Regis*. Ubi primum igitur Cæſar cum eodem Roma in Auſtriam rediit, pactionibus ſeſe obſtringunt quidam Bohemi, Hungari, & Auſtrii Proceres, ſtatuuntque apud animos *Ladislaum* armis in libertatem vindicare. Accedunt conſociationi, invito licet Promarchione, ex Proceribus Moravis: *Wenceslaus de Kravarz' in Gitſchin, Geſsko de Boskovitz in Swoganow*, & *Chriſtophorus de Lichtenſtein*. Conflato ſexdecim millium exercitu, per legatos poſcunt à Cæſare extradi *Ladislaum*. Quo haud obtento, copias in Auſtriam inducunt, cæſarianam profligant aciem, mœnia Neoſtadii machinis oppugnant. Cæſar inſolentia periculi motus, promiſit dimiſſum iri *Ladislaum*, dum in publico Viennæ conventu ſtatutum fuerit, qua ratione ſubjectas ſibi provincias moderari queat. Præter Bavariæ, Saxoniæ, & Brandeburgi Duces, aliosque Germaniæ Principes, convenerunt indicto die Hungariæ, Bohemiæ, & Auſtriæ delecti Ordines; accerſitus quoque *Joannes de Cymburg* Promarchio Moraviæ, cum octo primariæ nobilitatis Proceribus aderat. Plurima deliberatione habita, id poſtremo decretum, ut hereditariis in provinciis gubernatio iisdem, qui eam antea gerebant, prorogaretur. *k*) Inde Præfectus Auſtriæ *Ulricus Comes Cilia*, in cujus poteſtate *Rex Ladislaus* erat, eundem in Hungariam, ubi in cunis jam coronatus eſt, primum deduxit. Receptis autem Poſonii in fidem Hungaris, Viennam rediit, neque adeo celeriter in Bohemiam feſtinare videbatur. Quare Proceres Moravi, qui officia ſua in *Ladislaum* conferre

*A. C.* 1452.

11. *Novembr.*

1453.



*k*) Aeneas Silvius hiſt. Boh. c. 60. — Gerard. de Roo l. c. L. VI. p. 208. ſeqq. — Dubrav. L. XXVIII.

ſerre præ ceteris cupiebant, clam egerunt cum Cilienſi Comite, ut, quandoquidem iter in Bohemiam differtur, in vicinam ſaltem Moraviam Rex veniret, & quemadmodum *Albertus Pater* Moravos prius, quam Bohemos regendos ſuſcepit, ſuprema Marchionatus gubernacula capeſſeret. Annuit poſtulatis Comes, certumque diem profectionis in Moraviam præſtituit: id quod poſtea ægre tulerunt Bohemi.

*Ladislaus Mor. Marchi. XVII.*

XXXII. Pridie nonas Julii *Rex & Marchio Ladislaus* Brunam contendit, ubi a Nobilitate, Senatu, omnibusque Ordinibus, qui ad medium milliare obviam ei proceſſerant, honorificentiſſime exceptus, umbellam primariis nobilium ſuſtentantibus, in urbem ac templum S. Petri fauſtis omnium acclamationibus & applauſu deducitur. Altera die, poſtquam jusjurandum de ſervandis, tuendisque Marchionatus legibus & privilegiis de more præſtitit, etiam ab Ordinibus univerſis ſacramentum fidelitatis exegit. *l*) Pluribus dein diebus Brunæ commoratus, inter alia Olomucenſibus diplomate conceſſit, ut nundinas in Pentecoſte haberi ſolitas in diem Dominicam poſt octavam Theophoriæ transferrent. *m*) Demum comitiis & Poſonii, & Cornaburgi adfuit prius, quam pro dignitate Regis in Bohemiam iter dirigeret. Quo per Moraviam ſuſcepto, Iglaviam venit, a *Georgio Podiebradio* & præcipuis Bohemiæ Proceribus, haud ſecus magnifice, ac ſplendide exceptus. Poſt tres hebdomadas acceptis Bohemorum condi-

*3. Octobris.*

*l*) Cztibor de Cymburg de Regim. Polit. Morav. ap. Strz'edowsky Apograph. Vol. III.

*m*) Diploma feria II. poſt Magdalenæ datum Brunæ ap. Strz'edowsky l. c. Vol. VI. p. 2.

ditionibus, ac ſide utrinque data, firmataque tabulis, cum ornatiſſimo comitatu quater mille equitum (*inter quas nobiliſſimi quique ex Moravis*) profectus Prtgam eſt, ubi coronam regni Bohemiæ ſolenni ritu accepit a *Joanne Epiſcopo Olo-* 28. *Octobris.*
*mucenſi*, adſtante præter alios tres Epiſcopos *Dionyſio* Strigonienſi Archiepiſcopo & Cardinali. a) *) Sub idem tempus diremta Pragæ eſt controverſia, quam coram *Ladislao* Rege habuerunt Bohemi cum Morrvis Illi nimirum iſtos accuſabant per *Aleſſium Holiczky a Sternberg*, quod conſuetudinem inſtar legis receptam violaverint, quæ Regem ante, quam regno inauguretur, a provinciis coronæ unitis ſuſcipi vetat. Quum igitur Moravi nuper *Ladislaum* Bohemis citius in Dominum & Marchionem receperint: iccirco factum corrigi, eique denuo, uti a vaſallis coronæ Bohemiæ, ſacramentum dici poſcebant. Reſpondit *Wenceslaus a Boskovitz* Moravorum nomine, eorumque juſtam agendi rationem his argumentis probavit: " 1) Moravi " *Ladislao* hereditario ſuo Domino, eam præſti-



a) Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. p. 270.

*) Dubravius hiſt. Boh. L. XXIX. & ex eo quidam alii ſcribunt: *Ladislaum* a Dionyſio Strigonienſi Cardinali & Archiepiſcopo coronatum eſſe. — At idem Dubravius in ſerie Epiſcoporum Olomucenſium id Joanni Hazzo Brunenſi, Epiſcopo Olomuc. tribuit his verbis: *Hic* (Joannes Epiſc Olom.) *Ladislaum Alberti filium regio diademate impoſito in Bohemorum Regem invuxit.* Hinc (*ut ait Ziegelbauer Olom. Sac. P. I.*) Dionyſius Metropolita Strigonienſis tantum præſentia ſua, ut hoſpes actum illum reddidit ſplendidiorem. Certe Ungaricus ſcriptor Bonfinius Dec. III. L. VII. p. 507. ubi de coronatione Pragenſi narrat, eam a Strigonienſi Antiſtite peractam eſſe, altum tacet.

" terunt fidem, quam patri illius *Alberto*, ac le-
" gitimis heredibus dederant. 2) Jam inde
" ab infantia *Ladiſlai* fideles illi conſtanter in
" officio manſerunt; quum Bohemi exteros
" quæſiiſſent Reges ac Dominos. 3) *Moravi*
" *nequaquam ſunt vaſalli Bohemorum, ſed ingenua,*
" *ac libera natio non minus, quam Bohema.* Non
" igitur Bohemis quocunque modo ſunt obno-
" xii, ſed ſolum Bohemiæ Regi. 4) Neque
" in regione ac finibus Bohemiæ, ſed in pro-
" prio Moraviæ ſolo legitimum ſuum Domi-
" num receperunt: non aliter in poſterum fa-
" cturi, ſi non electum, ſed hereditarium na-
" cti fuerint Regem. „

XXXII. Haud æquis accepta auribus hæc defenſio, novam in diſceptationem cecidit. Sed interventu Hungariæ & Auſtriæ Procerum, qui *Ladiſlaum* comitati Pragam ſunt, ſedata amice controverſia, *Aleſſius Holiczky* comiter appellavit *Moravös*, palam teſtatus, nihil ab eis præter æquum & bonum fuiſſe geſtum, quum ante Bohemos officia ſua in *Ladiſlaum* contulerunt; neque illos Bohemis quoquo modo eſſe obſtrictos, ſed *Bohemorum fratres & vicinos pari ratione eſſe liberos.* o) Itaque utrisque factum ſatis. Moravi palinodia iſta contenti, remigrarunt in patriam, ut Bruna in Poloniam magnifice deducerent *Eliſabetham, Ladiſlai* Regis ſororem, quam Polonorum legati *Caſimiro Regi* ſuo conjugem impetrarunt. *p*) Verum non multo poſt Mora-

o) Extractus ex Libro Cztiborii de Drnovitz ad calcem Diſſert. de primo Marchione Moraviæ. — Item apud Strz'edowsky Apographor. Vol. III. p. 57. ſeqq.

*p*) Cromerus Rer. Polon. L. XXII. p. 500. & 504. ubi

ravorum delecti rurſum evocati in Bohemiam fuere. Nam Conſtantinopoli a *Mahumete II.* Turcarum Imperatore capta, Hungari egebant ſuppetiis, ut hoſtem finibus prohiberent ſuis. Quocirca *Ladislaus Rex* prima celebravit Pragæ comitia, quibus interfuerunt ex Moravia: *Henricus de Lippa*, *Chriſtophorus de Lichtenſtein*, *Wenceslaus de Boskovitz*, *Joannes de Waldſtein*, & præterea ſex Nobiles. Inter alia decretum unanimi conſenſu eſt, ut Hungaris quantocius mitterentur auxilia, nempe ſex millia peditum, & mille ducenti equites cataphracti. Horum acceſſione *Joannes Corvinus Hunniades*, Prorex Hungariæ, in ſpem gerendæ rei erectus, adverſus Turcas Serviæ infeſtos duxit, atque ad Samandriam de iis memorabilem reportavit victoriam. *q*) Quin & ſymbolam ſuam contulerunt Moravi ad aliam victoriam, quæ ad Belgradum obtenta altero anno per *Joannem Corvinum* fuit. Quapropter dignos cenſuit *Rex Ladislaus* Moraviæ Proceres, quibus eam victoriam notam faceret plenis benevolentiæ litteris, Viennæ datis. *r*) Nec mirum pugnaces Moravos alacrem dediſſe operam rei militari. Siquidem *Rege & Marchione Ladislao*, tanta rerum tranquillitate fruebatur Moravia, quantam viri ætate confecti haud meminerant. In eum ſtatum regio pervenit potiſſimum prudentia Promarchionis *Joannis a Cymburg*, viri religione

A. C. 1454

1455.

1456. 6. *Auguſti.*

ubi ait, ex eo connubio natum eſſe *Wladislaum* Marchionem Moraviæ, ſtirpis Jagellonicæ primum.

*q*) Balbinus Epit. p. 508. ex Cod. MS. Biblioth. Cæſar. Vienn. — Et Aeneas Silv. epiſt. ad Capiſtranum data hoc año Calendis Novembr.

*r*) Litteræ ap. Peſſinam MM. p. 677. — Dubrav. hiſt. Boh. L. XXIX. — Koo. hiſt. Auſtr. L. VI. pag. 223.

ne quidem Calixtini, ſed in regendis populis induſtriæ, peritiæque ſingularis. Is non ſolum cum *Bobuslao Epiſc. Olom.*, qui *Ladislao* Regi a conſiliis fuit, ſed cum aliis etiam Moraviæ Baronibus in publico Brunæ conventu novum iniit fœdus, ut adverſus quoscunque pacis turbatores armatis inſurgerent viribus, nec ullo modo quietem Moraviæ turbari ſpatio proximi biennii paterentur. Quod litteris ſolennibus firmatum, ſane quam opportune contigit: quippe magna rerum converſio ſecuta. *s*)

22. Septembr.

XXXIII. *Rex Ladislaus* ad conjugium, ſuadentibus provinciarum Ordinibus, adjecit animum. Digna tanto Rege delecta conjux fuit *Magdalena*, Galliarum Regis *Caroli VII.* filia. Ad eam proxime adducendam adornata jam legatio ſplendidiſſima, in qua præter alios fuerunt ex Moravis: *Stephanus de Lichtenburg*, & *Geſsko de Horka*. Conſtitutus etiam locus Pragæ nuptiis celebrandis, ad quas *Fridericus Cæſar* & Auguſta, ambæ Regis ſorores, Duces Bavariæ & Saxoniæ, plerique omnes Imperii Principes invitati. Verum hæc magno quum parantur ſtudio, *Ladislaum* ægritudo invadit. Sederat pro tribunali, *Georgio Podiebradio*, & *Barone de* Cz'*ernaborá* Moravo de natalium ſplendore adeo litigantibus, ut alter alterum provocaret ad ſingulare certamen. Interea triſtem Regis vultum notarunt omnes, idque ſignum inſtantis ægritudinis judicatum: uti reipſa deterius ſemper habuit, quoad ſex & triginta horarum ſpatio, *Rex ætate ac forma florens, longiore vita digniſſimus*, extinguitur. Veneno necatum a Pa-

A. C. 1457.

23. Novemb.

*s*) Litteræ in Cod. Towacz'. ap. Strz'edowsky Apograph. Morav. Vol. III. p. 29. ſeq.

*Podiebradio* credidere qlerique; ſed hunc a crimine iſto liberant Bohemiæ ſcriptores. *t*) Inſperata *Ladislai* mors incredibili luctu & mœrore complevit Moraviam, ac brevi etiam pace diutina privavit. In Bohemia ſummus Gubernator *Podiebradius* inſignem captivum *Mathiam*, *Joannis Corvini Hunniadis* filium (quem *Ladislaus Rex*, ne cædem fratris, a quo necatus Ciliæ Comes eſt, ulciſceretur, ſuam ante mortem Vienna Pragam adduci juſſerat) libertati ocyus reſtituit, atque amici loco habuit. Immo audita ejus in Regem Hungarorum electione, filiam ſuam *Catharinam* illi deſpondit, ac demum a filio ſuo *Victorino*, ſplendidoque comitatu Straz'nicium uſque (oppidum in Moravia Hungariæ proximum) deducendum curavit. Huc loci præter *Mathiæ Corvini matrem Eliſabetham* confluxere præcipui Hungariæ Proceres, tum novi Regis ſalutandi, tum ſponſalium firmandorum cauſſa. Appulit etiam ipſe *Podiebradius*, confectæ utrinque ſunt fæderis & connubii tabulæ: alias *Eliſabetha* & Proceres Hungari decem ſubſcripſerunt; alias ſigillis ſuis muniverunt Barones Moravi *Georgius de Kruvarz' & Straz'nitz*, *Joannes de Pernſtein*, *Joannes Zagimacz' de Cunſtad* cum ſex ceteris. *u*) Redux in Bohemiam *Podiebradius*, interfuit Pragæ comitiis, in quibus de electione novi Regis agebatur Cæſar quidem *Fridericus*, duo Reges, tres Germaniæ Duces, coronam Bohemiæ ambie-

*A. C.* 1458. 21. *Januarii.*

7. *Februarii.*

*t*) Aen. Silv. hiſt. Boh c 70. ſeq. — Dobner. mon. ined. T. I. p. 218. — Pelzel hiſt. Boh. tertium editæ p. 442.

*u*) Litteræ Hungarorum & Podiebradii datæ in caſtro Straz'nitz ap. Balbin. Epit. pag. 513. — De captivitate Matthiæ Corvini vid. Bonfinius Dec. III. L. VIII. p 521. uſque ad finem, & Dec. III. L. IX. p. 529—536.

bierant; potiſſimum tamen adnitente *Rokiczana*, illis omnibus præfertur, ac Bohemiæ Rex eli-
2. *Martii.* gitur *Georgius de Podiebrad*, invitis Catholicis, ſed repugnare non auſis. Brevi ſpatio inter-
6. *Maji.* jecto, regium diadema ejus capiti imponitur ab *Auguſtino Jaurinenſi*, & *Vincentio Vacienſi* Epiſcopis Hungaris. Pragenſis enim Archiepiſcopatus vacabat, *Protaſius* vero Epiſcopus Olom. nondum fuit a Sede apoſtolica confirmatus. *x*)

XXXIV. Ad ornandam regiæ inaugurationis celebritatem invitati de more fuerunt etiam Moraviæ Ordines; at præter Epiſc. Ol. *Protaſium*, & Promarchionem cum filiis *Cztiborio* & *Joanne* comparuerunt perpauci, delecti vero civitatum prorſus nulli. Erat nimirum Rex *Georgius* nobili Baronum genere natus, artium civilium, reique militaris longe peritiſſimus; ſectæ autem *Utraquiſtarum*, *ſeu Calixtinorum* jam inde a teneris plurimum deditus. Hinc Moravi catholicæ fidei, quam paucis abhinc annis *Capiſtranus* doctrina ſua firmaverat, ſtudio inprimis accenſi, aliquamdiu ejus detractaverunt regimen. Paria fecerunt Luſatiæ & Sileſiæ Proceres. Moravos primum ſub ditionem ſuam ſubjungere ſtatuit *Rex Georgius*, vocatoque ſub
6. *Junii.* ſigna milite in Moraviam contendit. Ex itinere Telcz'io, Slavonicio, Gemnicio, & caſtro Wranow in poteſtatem redactis, cum eorum Dynaſtis Znoymam petiit. Qua in fidem recepta, decretum tota in Moravia promulgandum juſſit, ut omnes Ordines ſacramentum dicturi, Brunam IV. nonas Julii convenirent. Mox ad eam urbem cum exercitu movet. Ad-

*x*) Balbin. ibid. p. 514. — Cochlæus L. XII. p. 411. — Pelzel l. c. p. 445.

Adventantem Brunenſes, occluſis portis, introitu prohibent; ſequente autem die, quum Rex oppugnationem urbis pararet, intromiſſum excipiunt honore Marchionibus proprio. Horum exemplo pariter ac *Protaſii Epiſc. Olom.* hortatu Olomucium, Hradiſstium, Uncz'ovia, Litovelia dominatum *Georgii* ſubiverunt. Juratum dein Brunæ in verba Regis, poſteaquam & ille ſe jurejurando obſtrinxit ad tuendam religionem catholicam, & Marchionatus Moraviæ jura, libertates, ac privilegia diplomate firmavit. *a*) Attamen civitas Iglavia nondum paruit, *nolens fidem ſuam a fide catholica alieno*, ut dicebat, *credere.* Exarſit Rex iracundia, miſſoque filio ſuo *Victorino* cum copiis, urbem obſidendam curat. Sed Iglavienſes præſidio *Alberti* Archiducis Auſtriæ muniti, obſidionem ad quintum uſque menſem opinione diutius ferunt. Novis tandem copiis e Bohemia adductis, quæ Danubium verſus Auſtriæ fines hoſtiliter vaſtarent; Moravorum Proceres *Henricus de Lippa.*, *Carolus do Wlaſſim, Cztiberius & Joannes Cymburgii fratres*, Iglavienſibus Regem placatum reddiderunt. Soluta igitur obſidio hac lege: *Ut cives ſacramentum Regi dicerent, ejusque præſidium in urbem reciperent; liceret autem illis ſub una tantum ſpecie, uti vehementer deſiderabant, ſacram ſynaxim percipere.* *b*) Hunc in modum ſubacta jam Moravia, Luſatia quoque & Sileſia regiis ſe armis ſubmiſerunt; ſola urbs Wratislavia gra-

*4. Julii. Georgius Podiebradius, Rex Boh. & Mor. Marcb. XVIII.*

*a*) Diploma in Cod. Towacz'ow. l. c. p. 34. ubi recenſentur Moraviæ Proceres, qui tum aderant. Vid. & Cochlæus l. c. Et Jacobi Picolom. Card. de Georgio Podiebradio hiſtor. narratio ap. Freherum rer. Bohem. ſcriptor. p. 215.

*b*) Cochlæus l. c. p. 413. — Dubrav. L. XXX.— Peſſina MM. p. 695.

gravius faceſſivit negotium. Quare firmandis undique rebus intentus Rex, denuo in Moraviam ſingulariter placabilis excurrit, ac Znoymæ aliquamdiu moratus, de ineundo fœdere conſilia cum Cæſare contulit per internuntios. Progreſſus dein Brunam, inde Hradiſtium, ac denique Olomucium: ubi celebre illud diploma dedit Olomucenſibus, quod laudes hujus Metropolis haud vulgares complectitur, *c*)

A. C. 1459. 16. Februarii.

XXXV. Hac voluntatis inclinatione propendens in Moraviam Rex *Georgius*, quum ſuam ad ſectam allectaret neminem, nedum a ſacris & ritibus eccleſiæ catholicæ quempiam arceret: multo amiciores ſibi conciliavit Moravos. Convicit demum eos benevolentiæ ſuæ, invitato Brunam *Cæſare Friderico*, quocum de mutuis fœderibus, certaque pactorum lege præſens ageret. Advenit Cæſar ampliſſimo cum comitatu Brunam, cui *Rex Georgius* cum tota pene nobilitate Moraviæ longius proceſſit obviam, & ſingulari lætitia in urbem deductum, exquiſitis adfecit honoribus. Suſcepta multis de rebus conſultatio; ſeriis tamen negotiis alia quoque interpoſita. Ac primum Cæſar omnia regni Bohemiæ privilegia ſolemni diplomate rata habuit. *d*) *Nicolaum de Lobkowitz*, ejusque conjugem *Sophiam de Zierotin* Ordine Ampriſiæ (*Sto-*

28. Julii. 31. Julii. 4. Auguſti.

*c*) Diploma MS. ap. Strz'edowsky Apographor. Moraviæ Vol. VI. p. 2. — — Inter alias laudes Olomucium ibi vocatur: *Inclita, vetus, & celeberrima civitas, ex nomine Julii Cæſaris olim fundata, & Julii mons nuncupata &c.*

*d*) Diploma Cæſ. Frider. Brunæ hoc año datum ap. Lunig. Part. Spec. Cont. I. p. 83. tit. *Bohemia.*

(*Stola alba cum tribus liliis*) inſignivit. *e*) *) Tum datus nobilitati dies ad induſtriam & habilitatem corporis oſtendendam in ſtadio, palæſtra equeſtri, ceterisque ludis: in quibus palmam tulerunt ex Moravis: *Hoſtislaus de Zierotin*, *Georgius de Kaunitz*, *Hinko de Pruſſinovitz* cum aliis undecim Baronibus. *f*) Deinde Cæſar & Rex mutuam armorum ſocietatem tabulis, & jurejurando firmant adverſus eorum hoſtes, nominatim excepto Romanæ Eccleſiæ Pontifice. *g*) Denique *Rex Georgius* ſedit arbiter controverſiæ Cæſarem inter, & *Mathiam* Hungariæ Regem. Ille enim a paucis Hungaris Proceribus Rex electus, *Mathiam* uti legitimum Regem necdum habuit, eique coronam Hungaricam tradere nolebat. Auditis ergo partibus, *Georgius* promulgato Brunæ decreto ſtatuit, ut ſervatis utrinque induciis, Olomucii ad VIII. calendas Februarias anni ſequentis adeſſent. *h*) Ita ſoluto Brunenſi conventu, Cæſar Viennam proficiſcens, Zidlochovicium (Zeſſowitz) divertit, ab *Hinkone juniore de Waldſtein* lautiſſimo exceptus hoſpitio; *Georgius* in Sileſiam ad ſubigendos Wratislavienſes abiit. Stato autem die Olo-

11. *Auguſti.*

12. *Auguſti.*

*e*) Sommersberg Diplomat. Bohemo - Sileſiaco pag. 1013.

*) Ordinem hunc idem Somersberg vocat: Orden der Blumentöpfe. Inſtitutus eſt ab Alphonſo Aragonum Rege in honorem B. V. Mariæ, in cujus vigiliis, & ſolennibus diebus deportandum fuit inſigne illius ordinis, *ſtola alba cum tribus liliis*. Jusjurandum vero præſtabatur de ſervandis ſingulis punctis & capitibus dictæ Ampriſiæ. *Vid. diplomat. cit.*

*f*) MS. Pernſtein ap. Peſſinam MM. p. 701.

*g*) Lunig. l. c. p. 67. tit. *Cæſar.*

*h*) Schmid Geſchichte der Deutſchen L. IV. p. 266. — Edictum R. Georgii ap. Peſſinam M. M. pag. 703.

A. C. 1460. 25. Januarii. Olomucium venit, dicturus laudum legatis Cæſaris, & *Mathiæ Regis*. At neque præſenti, neque alio Calendis Maji habito Olomucii congreſſu, quidquam transactum eſt: quod Cæſarei duris agerent conditionibus, quas Hungari minime acceptabant. *i*) Itaque ſacram regni Hungariæ coronam Cæſar non niſi anno 1463. *Regi Mathiæ* reddidit, ſolutis ſexaginta millibus aureorum ab Hungaris. *k*)

XXXVI. Meliore exitu *Georgius* cum Rege Poloniæ *Caſimiro* icit fœdus, cujus Orator fuit *Joannes de Cymburg in Gitſchin*, Moraviæ Promarchionis filius. *l*) Regem vero Hungariæ *Mathiam* vinculo amicitiæ ſibi devinxit, quum ſecundum pacta Straz'nitzii in Moravia tabulis nuper firmata, *Catharinam* filiam ſuam 1461. duodennem illi in matrimonium dedit, poſteaquam Olomucii pactus cum legatis Hungaris de bonis dotalibus eſt. *m*) Tot, tantisque fœderibus ſtabilitum *Georgii* regnum, merito firmum, ac florentiſſimum fore videbatur: quod tamen diſcordia convulſit graviſſime. Rex enim pravis *Rokicz'anæ* conſiliis in defendenda Calixtinorum ſecta obſtinatior, miſſis Romam legatis, compactata Baſileenſis concilii a *Pio II.* 1452. Pont. ( *olim Aeneas Silvius dicto* ) confirmata voluit. Is autem non ſolum poſtulationi reſtitit, ſed & legatum ſuum *Fantinum de Valle* in Bo-

*i*) Peſſina ex litteris publicis in Marte Mor. p. 709. ſeqq.

*k*) Roo hiſt. Auſtr. p. 273. — Bonfin. Dec. III. L.X. p. 559. — Schmid Geſchichte der Deutſchen. l. c.

*l*) Peſſina l. c. pag. 715. Et Cromerus rer. Polon. L. XXIV. ſub finem. — Qui enumerat conditiones ejus fœderis.

*m*) Balbin. Epit. p. 521. — Bonfin. l. c. p. 548.

Bohemiam miſit, ut Rex ſacram Synaxim ſub utraque ſpecie Bohemis ac Moravis prohiberet. Dici non poteſt, quam ægre tulerit *Georgius* eam Rom. Pontificis agendi rationem, dumque inſuper *Fantinus* in comitiis Pragam coactis vehementius in Regem inveheretur; hic adeo ira efferbuit, ut legatum gravis injuriæ reum, dederit in cuſtodiam, qua undecim hebdomadum ſpatio tenebatur. Inde pernicioſa diſcordiarum moles exorta. *n*) Interea tulit Rex opem Cæſari *Friderico*, qui una cum conjuge *Eleonora*, & quinquenni filio *Maximiliano*, in arce Viennenſi a civibus, atque etiam a fratre ſuo Archiduce *Alberto* obſeſſus, extremum adiit periculum. Ad quod depellendum *Georgius Rex* filium ſuum *Victorinum* cum tribus peditum millibus, & octingentis equitibus in Auſtriam properare juſſit. His ad Znoymam acceſſerunt Maravi Proceres cum copiis ſuis: *Hinko de Lippa* Moraviæ Promarchio, *Joannes de Pernſtein*, *Joannes de Waldſtein*, *Stephanus de Lichtemburg*, *Przibiko de Miliczin*, *Hanuſſius a Lichtenſtein & Nicolsburg*, *Wenceslaus de Bitow*, multique alii Equeſtris Ordinis viri, ita ut Moravia 2300. pedites cum 400. equitibus Cæſari auxilio miſerit. Collectum ita exercitum *Victorinus* magna celeritate ad urbem Viennam admovet, omnique impetu in muros illius provolare jubet. Sed adverſa tempeſtate, atque amplius viginti millibus rebellium obſiſtentibus, ſignum receptui datum. Paullo poſt ipſe *Rex Georgius* cum octo armatorum millibus, quæ *17. Novemb.*



*n*) Cochlæus L. XII. p. 426. ſeqq. — Pelzel hiſt. Boh. p. 451 — 454. — De ortu & progreſſu harum diſſenſionum fuſe agunt Bohemiæ ſcriptores.

potiſſimum ex nobilitate Bohema & Morava paravit, celeriter advolans, pacificator evaſit. Quamobrem Cæſar e manibus rebellium ereptus, Korneoburgi ampliſſimas *Georgio Regi* gratias egit, ejusque filios *Victorinum & Henricum* auctoritate imperiali *S. R I. Principes* creavit, præter alia privilegia Bohemiæ regno conceſſa. *o*) Sed & Moravis obnoxium ſe agnovit *Cæſar Fridericus* dato diplomate honorificentiſſimo, quo dilaudat navatam ſibi operam Promarchionis, Baronum, nobilium, & incolarum Marchionatus Moraviæ, atque *Aquilæ ſcaccatæ, qua ipſe Marchionatus pro armis, & inſignibus hactenus utebatur, colorem album in glaucum, ſive aureum transmutat. p*) *)

7. Decembr.

A. C. 1463. XXXVII. Simul atque in Bohemiam *Georgius* revertit, legatum Pontificium *Fantinum* libertati reddidit, factumque ſuum, datis ad R. Pontificem litteris modeſtiæ plenis excuſabat. Dein menſe Junio Brunæ comitiis magna omnium ordinum frequentia habitis, *Victorinum* filium ſuum *Promarchionem Moraviæ* nominavit. *q*) Summus autem Pontifex ægerrime ferens viola-

---

*o*) Cochæus l. c. p. 429. — Dubrav. L. XXX. — Gerardus de Roo. hiſt. Auſt. L. VII. p. 256. ſeqq. — Schikfuſius L. II. c. 30.

*p*) Diploma in Iurib. primævis Morav. ap. Benedict. Rayhradenſes p. 39. ſeqq.

*) Nil quidquam tamen in Aquilæ colore immutaſſe Moravi videntur, cum poſt in Berthol. Paprocii ſpeculo, quod an. 1593. editum eſt, in fronte Aquila Moravica *colore albo & rubeo*, quem alias præferebat, ſcaccata exhibeatur, hodieque obtineat.

*q*) Cochæus l. c. p. 434. — Pelzel hiſt. Boh. p. 455. ſeqq. — Peſſina M. M. p. 733. ſeqq.

latum in legato ſuo jus gentium, Wratislavienſes adhuc *Georgio Regi* adverſos, in ſuam & Apoſtolicæ ſedis protectionem ſuſcepit, pœna excommunicationis in eum lata, qui *Georgio* illos oppugnaturo adſiſteret. Quum autem Rex nihilo minus Wratislaviam ferro ſubigere pararet; Pontifex datis litteris, eundem ſtato die in judicium Romam arceſſit. Sed interveniens mors illius, Regem ab hoc judicio liberavit. *r*) Succeſſor *Paulus II. Pont.* initia Regiminis a novo adverſus *Georgium* claſſico exorſus eſt, jacto belli ſemine ab *Hinkone de Lichtemburg* Dynaſta Moravo. Is Regi ſuo contumax, in caſtro ſuo Cornſtein ſive Czornſtein tota ferme æſtate tum regiis, tum Moraviæ Procerum armis oppugnatus, ſimulatione deditionis a *Victorino* obſidionis Præfecto, trium dierum inducias obtinuit. Quibus in rem ſuam uſus, & commeatum obſidioni tolerandæ neceſſarium intulit in caſtrum, & ejus defendendi cura *Joanni Schárovecio* nobili ac ſtrenuo militi commiſſa, Romam feſtinavit. Fraude *Hinkonis* patefacta, etiam hieme caſtri obſidio continuata; ille autem Romæ Pontifici, ſe religionis cauſſa a Rege oppugnari, tanto perſuaſit opere, ut Pontifex miſſo legato ſuo *Rudolpho Epiſ. Laventino*, datisque ad *Protaſium Epiſ. Olom.* & alios duces litteris, ab obſidendo caſtro militem ocius revocari juberet. *s*) Verum & *Rex Georgius*, & *Protaſius Ep. Olom.* & ceteri duces Catholici, diſertis affirmabant litteris tum Pontifici, tum ejus le-

[Margin: 1464. 15. *Junii.* — 14. *Septemb.* — 1465. 21. *Januarii*]

E 2 ga-

*r*) Cochlæus l. c. p. 430. ſeq. — Bulla Pii II. Pont. data XVII. Calend. Julias ap. Peſſinam M. M. p. 734. ſeqq.

*s*) Scriptores Boh. & Peſſina M. M. p. 737. ubi litteras Pauli II. Pont. refert. — Pelzel l. c. p. 457. ſeqq.

gato *Rudolpho*, caſtrum Czornſtein non religionis, ſed rebellis *Hinkonis* ergo obſideri, qui vatiniano inflammatus odio, imperium Regis unus omnium abnuit. Quibus nihili factis, legatus obſeſſores diris eccleſiaſticis devovendos, eorum civitates & oppida interdicto ſubjicienda minatur: præmiſſa ad *Protaſium Epiſ.* & Capitulum Olomucenſe epiſtola. *t)* Præcipites parvi penduntur minæ.

24. *Maij.* XXXVIII. Caſtrum ad deditionem fame adactum, ſolo æquatur, partem bonorum *Hinkonis* cum arce Birow *Stephano* illius fratri, partem *Kragirio* duci ſuo Rex donat. Rebellis *Hinko* Summi Pontificis opem implorat, ſimul & obtinet. Pontifex enim patentibus, ut vocant, litteris Regem in judicium Romam vocavit hac verborum formula: *Georgius de Podiebrad* 180. *die compareat, Procuratori fidei ſuper hæreſis relapſu reſponſurus.* Quum vero per id tempus etiam Wratislavienſes armis regiis preſſi, ſedis Apoſtolicæ protectionem crebris peterent nuntiis; Pontifex non expectato ſemeſtri, ſeu dierum ſtatorum termino, *Georgium tamquam hæreticum, regia dignitate privatum*, coram frequenti Cardinalium ſenatu declarat, eique ſubditos ab omni ſubjectionis vinculo abſolvit. *u)* Hæc in Bohemiam & Moraviam delata, magnos civerunt motus animorum, ac prope neceſſariam minabantur ſeditionem. Iccirco Rex plenas reverentiæ in Sedem Romanam

2. *Auguſt.*

8. *Decemb.*

*A. C.* 1466.

*t)* Diverſæ hæ litteræ ap. Peſſinam l. c. p. 739. ſeqq.

*u)* Peſſina l. c. p. 441. ſeq. Et Epiſtola *R.* Georgii ad Mathiam Regem Hungariæ mon ined. Dobner T. II. p. 418. ſeqq.

nam ad Pontificem Maximum litteras miſit, quibus urbem Bohemiæ vicinam ac tutam nominari petit, in qua præſentibus Sedis Apoſtolicæ legatis ad accuſationis capita reſpondeat. Inſuper imploravit Reges ac Principes imperii, meliorem Pontifici cogitationem ut injicerent. Sed horum quoque patrocinia nihil valuerunt Romæ. Quin etiam nova inde mandata accepit *Protaſius Epiſ. Olom.*, ut ſublato Utraquiſtarum ritu, *communionis ſub una tantum ſpecie uſum* in ſua diœceſi inſtitueret. Urbes autem Regiæ: Olomucium, Bruna, Znoyma & Iglavia, monitis excitatæ, *ab Georgio ceu hæretico ut deficerent.* At quemadmodum Epiſcopus reſponſo ſtatui præſenti perquam accommodato, *quod minus id ſibi liceret*, ſeſe excuſavit: ita urbes Regiæ Moravorum, datis ad *Paulum II. Pont.* litteris, reſponderunt in hanc ſententiam: " Nobis, noſtrisque liberis, ſi Sanctitati Tuæ " obſecundemus, honoris, famæ, facultatum " omnium jactura imminet. Neque eſt, cur " ab *Georgio Rege* deſciſcamus. Quippe illius " imperio tuti, optata fruimur tranquillitate. " Romanæ Eccleſiæ morem in uſu Sacramen- " torum omnium omnes ſequimur; nec ulli " impedimento ſacris noſtratibus Regem ex- " perimur. Hoc modo quum ſervamus juratam " illi fidem, arbitramur, nos obſervare Serva- " toris præceptum: *Reddite, quæ ſunt Cæſaris,* " *Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo.* „ Quid ageret Summus Pontifex tot ac tantis precibus & argumentis fatigatus? — Quum Rex negaret, ſe a Compactatis ſacri Baſileenſis concilii ulla ratione receſſurum: Pontifex eundem ipſo Natali Domini in Baſilica S. Petri, *ut manifeſtæ hæreſis reum, Albo fidelium expungit, regia dignitate privat, ſubditos pœna excommunicationis ad de-*

*feſſionem hortatur*. Hujus ſententiæ complura apographa in Bohemia, Moravia, & vicinis provinciis promulganda publicis traduntur curſoribus. *x*)

A. C. 1467. XXXIX. Contra ſingulari uſus moderatione *Rex Georgius*, comitia Pragam indixit, quibus præter alios ex Moravia, *Protaſius Ep. Olom.* adfuit. Decreta ad Summum Pontificem Regis cauſſa legatio, qua duo Bohemi, & *Joannes Tettaur* ex Moravis egregie perfuncti: Roma tamen infecto negotio redierunt. Rex interim dedit operam, ut cum *Mathia Rege* Hungarorum pacem coleret, quam *Matthæus a Sternberg* Dominus in Lukow, factis in Hungariam excurſionibus, & *ſocietas* quædam *fraterna* de Bohemis & Moravis, prioribus annis turbaverant. Revera *Mathias Rex* ſocietatem illam gravi prælio fudit; *Georgius* magnanimitate ſua *Siernbergium Lukovienſem* compeſcuit. *y*) Quin etiam, ut palam faceret, ſe nec hæreticum, nec hæreticorum fautorem eſſe, in *Fratres Bohemos & Moravos* (aliter *Waldenſes*, item *Picarditæ* dicebantur) aliosque omnes Compactatorum Baſileenſium violatores edictum ferre decrevit; quos per Bohemiam & Moraviam tam ſedulo inquirendos juſſit, ut plerique illorum, præſertim primores, in montibus & ſilvis diſperſi latebras incolerent. *a*) *) Nihilo

*x*) Ex publicis litteris, quas per extenſum refert Peſſina M. M. p. 749. ſeqq. — Pelzel l. c. p. 459. ſeqq.

*y*) Peſſina l. c. p. 772 — 790. ubi fuſiſſime enarrat hiſtoriam Mathæi a Sternberg, & ſocietatis fraternæ.

*a*) Idem l. c. p. 795. — Aegid. Sexſtätter Beiträge zur Böhm. und Mähr. Brüderhiſt. p. 116.

*) *Fratres Bohemi*, aliter Fra-

hilo minus Roma infauſtæ afferuntur bullæ, ac fulmen Pontificium ſimul *Regi Georgio*, ſi-

 mul

*Fratres Agnini* (Lammsbrüder, ut ſupra an. 1 20. dictum eſt) erant reliquiæ Taborienſium & Huſſitarum. Quum enim per Compactata Baſileenſia in Bohemia & Moravia non liceret aliam religionem, niſi *vel catholicam*, *vel Calixtinorum* profiteri: ſub nomine Calixtinorum ſeſe occuluerunt, eorumque adulationibus Magiſter Rokiczana aliquamdiu favit. Mortuo *Ladislao Poſtumo Boh. Rege*, tam a magiſtro ſuo, quam a Calixtinorum ſecta ſeceſſerant an. 1457; propriis tamen deſtituti Miniſtris, ab ſuis tantum ſenioribus regebantur. Anno itaque 1467. Lhotæ prope Richnovium primam celebrarunt ſynodum, Fratres ex Bohemia, Moravia, & Hungaria congregati, numero 70. nobiles & ignobiles viri, quidam etiam Sacerdotes. In eo conventiculo per Schedas, quas ex vaſculo quodam adoleſcens Procopius extraxit, electi fuerunt tres miniſtri: *Mathias Kunevaldsky*, *Thomas Pr'zelauczky*, *Elias Kr'zenovsky* molitor. Hi tres ordinati ſunt ſacerdotes a *Michaele Parocho Z'iambergenſi*, quem ſibi legerunt Epiſcopum. Mox ab iſto, ſimulque a *Stephano* Waldenſium Viennæ Auſtriæ Epiſcopo, ordinatus eſt Fratrum Bohemorum & Moravorum epiſcopus *Mathias Kunevaldsky*, qui duos reliquos *Thomam* ſcilicet, & *Eliam* ſibi fecit *ſuffraganeos*. Ita novus coetus initiatus, ſive *Unio Fratrum* (Jednota bratrſka) coaluit: qui ob Familiairtatem cum Waldenſibus, deinceps dicti ſunt *Waldenſes*. Immo cum illi in Auſtria, & Marchia Brandeburgica duris haberentur modis, paullatim inde migrantes, Fratribus Fulnecæ potiſſimum, & Hranitzii in Moravia juncti ſunt, atque in *Unionem Fratrum* recepti. Demum quia ſe a Rokiczana & Calixtinis ſeparaverant, ab illis per ludibrium appellati *Picarditæ* fuerunt, quod nomen jam ſub Zizka odioſum fuit in Bohemia. *Vid. Dobner mon.* ined.

mul iis, qui in ejus officio obſtinate manerent, denuntiant. Has *Rudolphus Legatus* Wratislaviæ tum agens, miſſis quaquaverſum nuntiis, promulgandas urgebat; minacibus autem litteris *Epiſcopum Olom. Protaſium*, *Georgio* propinquitate junctum, ut ab ejus ſe conſortio ſejungeret, graviter hortabatur. Eadem ſcripſit ad Olomucenſes, reliquasque regias civitates Moraviæ, ſtimulis ubique admotis, ut imperata Pontificis facerent. *Rex Georgius* primum de conſilio Canonicorum ac Prælatorum Pragenſium, ab omnibus ſententiis, pœnis, & cenſuris, quas Pontifex falſis credulus delationibus tulit, ad proxime futurum generale concilium appellavit. Deinde regnum tuiturus, ut ſubditos in officio contineret, vim vi repellere con-
*A. C.* 1467. ſtituit. Poſtremo *Epiſ. Olom. Protaſium*, ne minis Legati Pontificii victus, partes ſuas deſerat, officii debiti amicis admonet litteris, commemorans inter cetera beneficium, quo *Comitatum Hochvaldenſem*, Eccleſiæ Olomucenſi circiter 70. annis ademtum, reſtituit. Cui *Protaſius*, Romano Pontifici quacunque in cauſſa cedendum more illius ævi ratus: *Plura quidem ſe accepiſſe beneficia, ſed non minora præſtitiſſe obſequia; Comitatum illum magnis redemtum pecuniis; neque jam ſe mandatis Ponficis reſiſtendo eſſe*, repoſuit. Eadem fuit mens quibusdam Bohemis & Moravis, qui ſolicitationibus *Rudolphi Legati* ad jugum *Georgii* excutiendum audaciores, de alio Re-

ined *T IV. obſerv. præv. in Continuatt. Pulxavæ* — *Item Sexſtätter* Beiträge zur Böhm. und Mähr. Brüderhiſt. *p.* 29 — Denique MS. Bibلioth. Archiep. Cremſir. cui titulus: Hlas Strazneho, editum an. 1600. ubi tota ratio unionis Fratrum deſcribitur.

Rege deligendo conſultare cæperunt. Itaque Rex collectum exercitum trifariam diſtrahit: primo agmini Promarchionem *Victorinum*; alteri *Henricum*, filios ſuos duces præficit; tertio eique lectiſſimo ipſe præfuturus. Triſte omnino relatu eſt, quantum damnorum hoc bello perpeſſa Moravia fuerit, quæ in Rom. Pontificis mandata promtior, *Regis Georgii* arma in ſe provocavit. *b*)

XL. Primus ex Moravis bellicum cecinit adverſus Regem *Joannes Boskovitzius*, *Epiſcopi Olom. Protaſii* germanus, qui collecto mille armatorum manipulo, inprimis Brunam occupaturus, civium ad partes ſuas animos inclinavit. Annuerunt illi votis, portam minorem templo S. Thomæ oppoſitam ſtatuta nocte ſe aperturos polliciti, qua ſeditionis incenſor cum ſuis urbem ingrederetur prius, quam miles præſidiarius hoſtem adverteret. Verum ſolertia præſidio Præfecti (*erat is Wolfgangus Kragir'zius*, *ſtirpis vetuſtæ Baro*) detegitur conſpiratio; præmonitus miles portam obſidet, magnaque clade adfectum *Boskovitzium* in fugam agit. Hic potiundæ urbis ſpe dejectus, ſed caterva *Sovinecii* ducis auctus, ſuburbium ſeu veterem Brunam cum cœnobio Reginæ occupat; paullo tamen poſt Promarchionis *Victorini* adventu territus, Wever'zium verſus celeriter tutiora petit. *Victorinus* capto cœnobio, ubi *Sigismundum a Pernſtein* ſuæ poteſtatis fecit, Czernohorenſem ditionem vaſtando, *Boskovitzium* ad certamen elicuit, ſuiſque copiis undique

E 5 cir-

*b*) Peſſina M. M. p. 792. — Pelzel hiſt. Boh. p. 463. ſeqq.

circumfuſum oppreſſit. Neque autem *Victorino* occurrere, neque pugnam viribus multo inferior inire auſus fuiſſet *Boskovitzius*; niſi auxilia mille ducentorum virorum ab Epiſcopo fratre miſſa ſperaſſet, quæ *Cztiborius de Tolvac'zow* prope Hradiſcam noctu circumventa cecidit. *c)* Denuntiatione duplicis cladis minime pavidus *Epiſc. Protaſius*, ſuo & Capituli Olomucenſis nomine fœdus cum civitatibus: Olomucio, Znoyma, Iglavia, atque occulte etiam cum Brunenſibus civibus contra *Georgium* iniit. Easdem partes deinde amplexi complures Bohemorum Procerum, & Capitulum Wratislavienſe cum *Nicolao Oppolienſi*, & *Henrico Freyſtadienſi* Principibus, qui unitis viribus in locum *Georgii* cariorem Romano Pontifici Regem ſufficere decreverunt. Horum tamen omnium vires exequendo decreto erant impares; quum præter Bohemos etiam Moraviæ Proceres Catholici longe plurimi, ac civitates: Hradiſtium, Unczovium, Evan'czitium a *Georgio* ſtarent. Quare induciis procurandis fœderati dant operam, miſſaque legatione, Regem Poloniæ *Caſimirum*, cui Pontifex regnum Bohemiæ obtulit, gliſcentis belli civilis arbitrum deligunt. Revera *Caſimirus*, alienum recuſans regnum, quinque menſium inducias *Georgium* inter & fœderatos conciliavit. *d)*

XLI. Atvero *Mathiam* Hungariæ Regem ad occupandum Bohemiæ regnum excitarunt, tum

c) Beneſſ. Weitmile ap. Dobner mon. ined. T. IV. ad an. 1467. Peſſina l. c. — Prov. fid. Morav. c. 38. p. 178. ſeqq.

d) Weitmile Peſſina, Provin ll cc. — Cromerus Rer. Polon. L. XXVI. ad h. a. — Pelzcl l. c. p. 468. ſeqq.

tum Summus Pontifex, tum præcipue *Cæſar Fridericus*, qui juſtam ei pecuniæ vim, & opportuna pollicebatur auxilia ad *Georgium* armis opprimendum. *Mathias* ſepoſita affinitate ac memoria beneficiorum, promiſſis victus bellum Bohemiæ Regi nuntiat. Mox quatuordecim millium exercitum, cui poſtea Auſtriacus & cruce ſignatorum miles acceſſit, in Moraviæ fines inducit, caſtra prope civitatem Laam in dextra fluminis Tajæ ripa conſtituit, magnisque munit operibus. *Victorinus* autem ex Auſtria, quam juſſu Patris vaſtabat, reduxit copias, *Georgius* ipſe majores ex Bohemia vires attulit, hoſtique caſtra in ſiniſtra fluminis ripa oppoſuit. Eam ſtationem integro fere menſe uterque Rex tenuit, etſi utrinque ſæpius de pace ageretur. Quum vero in irritum caderent colloquia: *Georgius* Trebiczium verſus caſtra promovet, atque in Bohemiam contendit, relicto Trebiczii *Victorino* filio cum copiis. Movit etiam *Mathias Rex* cum exercitu, ac Trebicenſi civitate occupata & incenſa, munitam arcem, in quam ſe *Victorinus* receperat, obſedit. Cognito fratris periculo, *Henricus* e Sileſia in Moraviam feſtinat, eoque in itinere Unc'zovium, & alia caſtra in poteſtatem accipit. Accurrit quoque *Georgius* ex Bohemia ſuppetias laturus filio; ſed jam *Victorinus* Trebiczio per medios hoſtes pugnando effugerat. Itaque triplici exercitu, Patris & filiorum, in unum coacto, *Mathias* nequaquam auſus acie concurrere, proxima Znoymæ ſuffugia occupavit, ibique rurſus vallis & foſſis ſeſe muniit. Caſtris oppugnandis haud immorari licuit *Georgio*; proin trimeſtres pactus inducias, ad ſopiendas turbas domeſticas in Bo-

*A. C.* 1468.

5. *Junii.*

Bohemiam abduxit exercitum. *e*) Contra *Mathias*, induciis nequidquam motus, Znoyma in fidem recepta, Brunam in ditionem ſuam accipit auxilio civium, qui intercepto urbis Præfecto, deditionem ſponte fecerant. *Spilbergam* tamen dumtaxat novem menſibus poſt obtinuit: quod ejus Præfectus *Leopoldus Kragir'zius* (*Wolſgangi patruus*) nec minis, nec promiſſis oblata etiam totius Moraviæ præfectura, a fide *Georgii Regis* dimoveri ſe pateretur. Quapropter Hungariæ Rex duci ſuo *Blaſio Magiary* caſtrum hoc obſidendum præcipit; ipſe reliquo cum exercitu Bruna Olomucium commigrat, ubi communi omnium lætitia velut *propugnator Religionis* exceptus, regio pariter favore omnes amplectitur. Præſertim vero benevolus in Carthuſiam Olomucenſem, bona illius & ſubditos in tutelam & præſidium ſu-
13. *Julii.* um diplomate ſuſcepit; quod ipſum poſtea peculiaribus litteris tutamento Capitanei ſui Olomucenſis commiſit. Multo ſecus erga Unc'zovium ſeu Neoſtadium ſe præbuit: quod enim civitas arma armis oppoſuerit, ſuburbia illius ferro flammaque vaſtavit. Quo exemplo deinceps totam fere Moraviam in poteſtatem redegit, præter munitas quasdam civitates & arces: *Hradiſſtium*, *Spilbergam*, *Wewer'zium*, *Rac'zitzium*, *Cymburgum*, *Helſenſteinam*, *Lukovium*, *Brumovium*, & *Buchlovium*. *f*)

XLII.

*e*) Epiſtola R. Georgii ad Proceres Hungariæ data an. 1470. ap. Balbin Epit. p. 552. ſeqq. — Bonfin. Dec. IV. L. II. — Weleslavin. Kal. ad 5. Junii — Equibus corrigitur Peſſinæ & aliorum narratio rei geſtæ.

*f*) Bonfin. l. c. Peſſina M. M. p. 841. — Provin l. c. p. 180. — Pezius T. VI. Cod. Diplom. P. III. p. 222. ubi Regis Mathiæ diploma Olomucii h. a. datum 13. Julii, & litteræ ibid. 1. Septembris.

XLII. Id genus caſtrorum oppugnatio magno ſtatura tempore & ſanguine quum videretur, *Rex Mathias* in Hungariam circiter finem Septembris rediit, relicto turmarum aliquot ſubſidio civibus Olomucenſibus, qui Gradicenſe cœnobium (*Ssatny quidam ex Georgii ducibus eodem ſeſe clauſerat*) obſidebant, *g*) Anno autem ſequente idem Rex maturius copias ex hibernis eductas, ad urbem Hradiſſtium admovet, eamque obſidet. At fruſtra omnino. Quippe *Gerardus Obeſſlik* vir equeſtris Ordinis, ac rei militaris peritus, cum 350. præſidiariis, armatisque civibus urbem *Georgio Regi* fidelem tutabatur. Horum conſtantia repulſus *Mathias*, Lukovium verſus diſceſſit: quod caſtrum biduo poſt, quam obſidere cæpiſſet, propugnatorum deditione obtinuit. Caſtrum quoque Spilberga, quam dux *Magiary* obſidione hucusque preſſit, alimentorum inopia ſe ſe dedidit. *h*) Quo nuntio Rex mirifice lætus, ſimul etiam Cremſirii honorificentiſſime acceptus a civibus, Olomucium venit, conventum ſui ſtudioſorum Procerum Bohemiæ ac Moraviæ facturus. Sed comperto ex ſuis, *Georgium Regem* ad tutandos Bohemiæ fines Litomiſslium adveniſſe, *Protaſium Ep. Olom.* ad eum miſit, atque Olomucii colloquium de pace eidem obtulit. Olomucium *Georgius* accedere noluit propter adverſa Epiſcoporum ibi præſentium ſtudia, nempe: *Protaſii Olomucenſis*; *Laurentii Legati Pontificii*; *Rudolphi Wratislavienſis*; *& Joannis Waradinenſis* Proſtanna oriundi. Sternbergam igitur elegit, ubi *Georgius* & *Mathias* Reges clam

A. C. 1469.

4. Aprilis.

*g*) Bonfin. l. c. — Balbin. Epit. p. 552.

*h*) Continuat. Pulkavæ ap. Dobner p. 188. — Peſſina l. c. p. 843. — Provin p. 181. & 184.

clam arbitris familiariſſime collocuti, pacem conſtituerunt & concordiam. Verum ſimul ac *Mathias* Olomucium redux de pace conſtituta meminit, Legatus Pontificius ira incenſus eandem reſcidit, quod ſine auctoritate Pontificis cum Rege hæretico fieri haud potuerit. Immo & anathema intentat *Mathiæ*, fœdus initum niſi ruperit. Hæc & aliorum Bohemiæ ac Moraviæ procerum, qui aderant, ſententia infregit *Mathiæ* animum. Diſciſſo enim
3. *Maji.* quocunque fœdere, *Bohemiæ Rex & Marchio Moraviæ* Olomucii palam a populo ſalutatur, eique Legatus Pontificius coronam ex cimeliis B. V. Mariæ imaginis ſumtam Brunæ impoſuit. Vocatus deinde a Sileſiis *Mathias*, Wratislaviam venit, ac ſimul Principes Sileſiæ, ſimul Ordines Luſatiæ in fidem recepit. *i)*

XLIII. Tanta *Regis Mathiæ inconſtantia* non parum offenſus *Georgius*, ut ei omnem regni Bohemici ſpem in poſterum adimeret, comitia univerſi regni Pragam indixit. In his tametſi præter morem infrequentibus, proximo vitæ ſuæ fine, regnique ſtatu ob oculos poſito, ſucceſſorem ſuum conſtitui poſtulavit. Nemo non cenſebat filiorum ejus quempiam ab eo commendatum iri. At *Georgius* boni communis cauſſa ſuffragatus plurimum eſt *Wladislao Caſimiri* Poloniæ Regis primogenito, in quem vota omnium eo citius inclinarunt, quo propius ſecundum maternam lineam e ſtirpe Ca-

i) Scriptores cit. ap. Balbin. Epit. p. 556. ubi MS. hiſt. Roſenſis recitat litteras Regis Mathiæ, quarum finis: *Actum Olomucii Sabbato ante feſtum S. Sophiæ an.* 1469. *regni Hungarici* 12. *Coronationis in Regem Bohemiæ anno primo.*

Caroli IV. deſcenderat. Id quod Legati in Poloniam miſſi *Caſimiro* Regi nuntiant, additis inter alias conditionibus: *Ut a morte Georgii dumtaxat Wladislaus regnum occupet; nunc autem Caſimirus Georgio adverſus hoſtes omnes præſtet auxilium, eumque Romano Pontifici reconciliet.* Annuit Poloniæ Rex; *Georgius* vero Ducatum Oppavienſem, qui ſine herede mortuo *Joanne II.* Duce, regiæ cameræ Bohemorum obvenit, *Victorino* filio ſuo tradidit, ac novis cum copiis eundem miſit in Moraviam. *k*) Hic interea *Mathias* jure ſupremi dominii utens, privilegia civibus Olomucenſibus Brunæ confirmavit; acerrime adniſus, urbes & caſtra omnia in poteſtatem ſuam ut redigeret. Cœptis illius obviam ivit fortiter *Victorinus*, dum in inſidias incideret. Quum enim Trebiczio Crumlovium Moraviæ, ab *Henrico Lippæo* affine ſuo invitatus proficiſcitur; ab erumpentibus Hungaris captus, Budam Hungariæ abducitur in cuſtodiam. *l*) Vice captivi functus eſt illius dux *Strzela*, qui *Mathiæ* vim tamdiu ſuſtinuit, dum *Henricus Podiebradius* ex Sileſia in Moraviam armatus irrupit: tum fratris ſui captivitatem ulturus, tum ſuppetias laturus obſeſſo ab Hungaris Hradisſtio. Oppoſuit quidem *Henrico* Rex Hungariæ copias; ſed commiſſa pugna, fuſus ac fugatus Hunnobrodam usque movit, ſeque caſtris vallatis tenuit. Victoria hac *Henricus Joannem Comitem a Peſing*, & quosdam Proceres ac nobiles duxit captivos; Hradis-

(margin: 14. *Julii.* — 31. *Octobris.*)

---

*k*) Balbin. Epit. p. 556. & 560. Item Henelius Sileſiogr. c. 8. p. 296.

*l*) Diploma Regis Mathiæ ap. Strzedovsky Apograph. Morav. Vol. VI. p. 3 — Balbin. l. c. p. 560. — Dubrav. L. XXX.

diſſtium obſidionis periculis exemit; perculſum *Georgii* animum redintegravit adeo, ut ſtatutum haberet, anno ſequente in Moraviam proficiſci, indeque *Mathiam*, ſin aliter vellet, armis propulſare. Acceſſit, quod Cæſar *Fridericus*, deſertis *Mathiæ* partibus, adverſus eundem fœdus inierit cum *Caſimiro* Poloniæ Rege. *m*)

*A. C.* 1470. XLIV. Exeunte hibernorum tempore, *Rex Georgius* miſit ad *Mathiam* legatos, qui pacis conditiones offerrent prius, quam bellum utrinque exardeſceret. Iſti in Moraviam pervecti, petiere a *Mathia* fidei publicæ litteras, quibus muniti eundem tuto accederent. At is tergiverſari primum, mox phaleratis uti verbis, denique datis nullius fidei litteris, legatos ludere. Quare *Georgius* ipſe in Moraviam adduxit exercitum, junctisque cum *Henrico* filio viribus, opportunis ad Cremſirium locis caſtra poſuit. *Rex Mathias* vallata ad Hunnobrodam caſtra repetiit, quæ tentare plenum

21. *Julii.* aleæ opus fuiſſet. Hinc *Georgius* miſſis ad eum litteris: " 1) Pacem *Mathiæ* offerrt ea lege, " ut omnia coronæ Bohemicæ propria reſtituat; damnorum autem ultro citroque illatorum compenſatio definiatur *S. R. Imperii Principum* judicio. 2) Quodſi conditiones pacis abnuat, duellum eidem defert, ante acies duas paribus armis gerendum. 3) Demum ſi neque hanc conditionem acceptare velit, optat cum Rege Hungariæ acie concurrere."

Re-

*m*) Continuator Pulkavæ l. c. p. 189. — Epiſtola Regis Georgii ad Mathiam data ex caſtris ad Kunovitz an. 1470. ap. Balbin. Epit p. 553.

Reſpondit *Mathias* epiſtola arguta, in caſtris ad Hunnobrodam exarata: " Cauſſam ſuam 24. e. m.
" Imperii Principibus ſubjicere abnuit; duel-
" lum qudem acceptat, non tamen locum &
" tempus nominat; ſed neque prælii copiam
" ſe facturum certo promittit, neque in Bo-
" hemiam ſe irrupiſſe, ait, niſi ob defenſio-
" nem Catholicæ Religionis, quum Rege pri-
" vatum foret regnum. „ *Georgius* interim prælii cupidiſſimus, caſtra ad Kunovitzium promovit, acceptoque reſponſo argutiis & aculeis pleno, prolixam ad Proceres Hungaros ſcripſit epiſtolam, qua ſeriem rerum a *Mathia* 26. e. m. geſtarum enarrat, & graviter de injuriis expoſtulat. Ita litteris potius, quam gladiis geſtum hoc bellum eſt; neque omnino confectum. *n*) Namque *Mathias* turbis domi prævertendis in Hungariam abſcedere cogebatur; *Georgius* in Bohemiam revertit, quod jam ſerio, opera Electoris Saxoniæ *Alberti*, Romanæ Sedi reconciliari ſtuderet. Nitebatur quidem totis viribus *Rokic'zana* illum a propoſito avocare; at Rex cognitis tandem fraudibus, veteratorem peſſimum a conſpectu ſuo abegit, ſtatuta ei pœna capitis, ſi redire auſit. Nec 1471. vero redivit amplius; quippe quem infanda 22. Februar. mors abſtulit. Sed paullo poſt ipſe etiam *Rex Georgius* hydrope, aliisque bello contractis morbis confectus, obiit ante, quam a Romano Pontifice afferri poſſet reſponſum. Cadaver ejus 22. Martii. Pragenſes Canonici in metropolitana S. Viti eccleſia tumulo inferri conceſſerunt; quod excelſi animi, magnæque fortitudinis Rex iſte ſub finem vitæ cupierit in gratiam redire cum



*n*) Balbinus Epit. p. 560. ſeqq. — Pelzel hiſt. Boh. p. 474. ſeqq.

Rom. Pontifice, & S. Communionem ſub utraque ſpecie ſumſerit eo modo, quo illam Baſileenſe concilium Bohemis Moravisque indulſit. Hunc autem ritum tanta pertinacia nunquam defendiſſet, niſi doloſa *Rokic'zana* ſecutus fuiſſet conſilia. Erat is Pſeudo - Archiepiſcopus Huſſitarum in Bohemia æque ac Moravia, proin & hæreticis Cremſirienſibus *Tenendam* (librum, quid credi, ac teneri debeat) ſcripſit plenam erroribus. o)

27. *Maji.* XLV. Comitiis Cuttenbergæ habitis, electus denuo Rex Bohemiæ fuit *Wladislaus*, *Caſimiri* Poloni Filius, quindecim annorum Princeps. Ad eum honorifice deducendum miſſi in Poloniam Legati, inter quos *Ctiborius a Cymburg & Towazow* (capto *Victorino*, ſupremus Moraviæ Capitaneus) ac *Bernadus Berkow de Naſydle* Capitaneus Ducatus Oppavienſis, numerabantur. Aderant quidem pariter comitiis Oratores *Mathiæ Regis*, cui Proceres Bohemi *Joannes Roſenſis*, *Zdenko Sternbergius*, & *Henricus a Novadomo* non parum ſuffragiis favebant; præcipue quum & alii Bohemi Proceres regnum Bohemiæ eidem jam Olomucii detulerint. Immo & *Mathias* ipſe cum tribus armatorum millibus Iglaviæ eventum rei opperiebatur. Nihilo minus *hoſtis Bohemiæ & Moraviæ infeſtus* ſententia comitiali audiit. Itaque ſpe ſua fruſtratus, ſine mora in Hungariam ad comparandas majores vires, quas *Wladislao* in Bohemiam profecturo opponeret, receſſit. Sub idem vero tempus *Wladislaus* conditionibus per legatos propoſitis ſubſcripſit; duce *Paullo Iaſenio*

o) Balbin. Epit. p. 559. & 562. — Cochlœus l. c. L. XII. — Pelzel l. c. p. 476.

*nio* cum ſeptem millibus equitum, ac duobus peditum, ſine impedimento Pragam venit, atque in Eccleſia Metropolitana coronatus eſt a *Nicolao Polono Epiſcopo*: quod Pragenſes carerent Archiepiſcopo, & *Protaſius Olom. Epiſc.* cum *Mathia* ſentiret. *p*) Ea ratione regnum Bohemiæ in *Wladislaum* tranſiit; Moraviæ tamen Marchionatum non niſi a morte *Regis Mathiæ* plene ac pacate obtinuit. Hic enim duodecim armatorum millia in Moraviam induxit, ut inſtabilem ſibi adverſantium fidem direptione bonorum plecteret, ac litem de corona Bohemiæ, ſi faveret fortuna, Marte dirimeret. Hoſtilem in modum vaſtatis, qui a *Wladislao* ſteterant, nobilium prædiis, Iglavia in Bohemiam excurſiones fecit. At non imparem exercitum, ducibus *Paullo Jasenio & Hinkone a Waldſtein*, oppoſuit *Wladislaus*; Rex autem Poloniæ validis copiis Hungariam invaſit. Quare *Mathias* ancipiti preſſus malo, addictas ſibi Moraviæ urbes & caſtra novis firmavit præſidiis, relictaque ad provinciam tuendam copiarum parte, ad Hungariam rediit, e qua non multo negotio Polonos expulit. *q*) Interea caſtrum Gradicenſe in Moravia partibus *Mathiæ* acceſſit. Nam *Georgius Sſatny*, inopia annonæ preſſus, tandem ſe dedidit obſeſſoribus Olomucenſibus. At civibus ſplendido exceptis convivio, ita inopiam ſuam diſſimulavit, ut iniquas ab eis conditiones extorqueret: *Liceret nempe obſeſſis cum ſarcinis ad ſeptem curruum pondus in tutum lo-* 22. *Auguſti.*



*p*) Cromerus l. c. p. 593. — Bonfin. Dec IV, L. II. p. 587. — Balbin. Epit. p. 563. & in notis. — Peſſina M. M. p. 861. ſeqq.

*q*) Bonfin. Dec. IV. L. III. — Cromerus & Peſſina ll. cc. & pagg. ſeqq.

*locum ſecedere, acceptis prius quatuor, ac dein totidem millibus florenorum Moravicorum.* Solutis quatuor millibus, patuit vera *Georgii* inopia Olomucenſibus; nihilo minus illis tamdiu gravis latrocinando fuit, dum reliquam pecuniæ ſummam pependiſſent. *r*)

XLVI. Nec mirum Olomucenſes non minus, quam alias Moraviæ civitates regias, ſtudia ſua in *Mathiam Regem* contuliſſe; quandoquidem Romanus Pontifex illius partibus etiam atque etiam ſtudebat. Nam *Sixtus IV.* telam Prædeceſſoris ſui *Paulli II.* pertexens, non modo reprobavit Bohemorum electionem, ſed & Polonum Epiſcopum, qui *Wladislao Regi* coronam impoſuit, anathemate perculit. Eandem pœnam *Wladislao*, ejusque Patri, niſi a cæptis deſiſterent, minabatur; Bohemos a fidelitate ſubjectionis abſolvit; magno conatu ſtudioque egit omnia, ut *Mathias Rex* regno Bohemiæ potiretur. *s*) Conatus tamen iſtos haud magni fecerunt plerique Bohemiæ Ordines, uti & Moraviæ Promarchio *Cztiborius a Cymburg*, qui duas

*r*) Præter Peſſinam p. 866. Adamus Kuebner in Memoriali ſeculorum in Abbatibus Georgio II. p. 204. & Joanne I. p. 208. — Georgius expugnati monaſterii abbas gravia incurrit odia civium Olomucenſium, quod olim Regis Georgii partibus faviſſet; ideoque Oppaviam conceſſit. Bona vero ejusdem monaſterii, conceſſu Mathiæ Regis, occupavit Joannes de Proſtanna, Joannis Epiſcpi Waradinenſis Pater; tum quidam Eques de Bennevetz &c. Donec anno ab alienatione decimo octavo Joannes Abbas Hitzko, favore Wladislai Regis adjutus, in priſtinam eorum poſſeſſionem rediit. *Vid. Kuebner l. c.*

*s*) Balbin. Epit. p. 563. — Pelzel hiſt. Boh. p. 482. ſeqq.

duas Moravorum urbes, Bohemis Regibus fideles, Hradiſtium nempe & Unc'zovium, in fide *Wladislai* exemplo ſuo retinuit. Hradisſtium præſertim aſſidua fere Hungarorum obſidione preſſum. conſtantiæ documenta dedit; ideoque Rex *Wladilaus* inſigne miſit diploma civibus. " Eo labores & damna, quæ pro tuen- *A. C.* 1472. 20. *Aprilis.*
" da fide pertulerunt magnanimi, effert lau-
" dibus; ad propulſandos hoſtes ſuos, adver-
" ſæque fortunæ eventus ferendos hortatur;
" confirmat eorum privilegia a Regibus &
" Marchionibus olim conceſſa, ſpeciatim pri-
" vilegium *Sigismundi*, *Alberti*, *Ladislai*, & *Ge-*
" *orgii* Marchionum *ſuper melioratione armorum*
" *ab antiquo habitorum*. Demum auctoritate Re-
" gia & Marchionali Moraviæ, incolas Hra-
" disſtii præſentes & futuros ab omni appella-
" tione, ad judicium civitatis Brunenſis fieri
" ſolita, penitus abſolvit, ita ut incolæ ipſi,
" omnesque ad judicium Hradisſtienſe ſpectan-
" tes, in cauſſis & actionibus ſuis nequeant
" aliquo appellare, ſed ſententiis per conſula-
" tum Hradisſtii latis & promulgatis, parere
" ac ſtare teneantur perpetuis temporibus in
" futurum. " t) *) Hæc *Wladislaus* ad devin-

 cien-

t) Paprocius ſpecul. Morav. p. 390. ubi diploma hoc integrum habetur, datumque eſt Hradisſtienſibus h. an. ante irruptionem Mathiæ in Moraviam, quum ille pulſis ex Hungaria Polonis, ipſa hebdomade ſacra anno 1472. Budam ovans redierit, teſte Bonfin. Dec. IV. L. III.

*) Quænam illa ſit *melioratio armorum, ab antiquo habitorum*, non conſtat. *Sigismundus* quidem, duntaxat adhuc *Rex* Hungariæ, adverſus Janum Croatiæ Banum, Eliſabethæ Reginæ parricidam, primus in Hungaria uſus eſt tormentis bombardarum, globis ferreis

ciendum beneficiis Hradisſtium. Rex autem *Mathias* & favore Romani Pontificis nixus, & deſiderio regni Bohemiæ impulſus: majore, quam unquam antea, exercitu Moraviam ingreditur. Adduxit una captivum *Victorinum Podiebradium*, quem priore anno Budæ in arduam Vicegradi arcem transtulit; nunc interpoſita fide (Parole) libertati ea conditone reſtituit, ut ei parimonialia bona, *Pardubicium* nempe, *Colinium* & *Nymburgam* traderet, ejusque deinceps partium eſſet. Iſto comite, properat in Bohemiam, dictas civitates ex pacto fidei datæ occupat, neceſſario munit præſidio. Expavit ad ea *Wladislaus*, hoſtique objecit copiarum ducem *Joannem a Ianovitz*, qui Nymburgam primo impetu cepit, ac *Mathiam* relegere iter in Moraviam compulit: etſi expugnandis Colinio, & Pardubicio minime fuit. u)

XLVII. Quum uterque Regum, *Mathias* & *Wladislaus*, decretorio abſtinerent prælio, eorumque viribus adverſus Turcas Rom. Pon-
A. C. 1473. tifex uti cuperet: *Marcum Barbum Cardinalem* miſit, qui pacem inter diſcordes componeret. Miſſi ea de cauſſa Oratores Regum, primo Niſ-

reis ac pyrio pulvere, ejusque uſus ſub Alberto Marchione deinceps in Moravia etiam obtinuit, teſte Dubrav. hiſt. Boh. L. XXV. ſub init. Hinc non vana forſitan conjectura dici poteſt: Hradisſtienſes cives ex privilegio *ſup. melioratione armorum* &c. primos quoque bombardis, ſeu ſclopis ferreis, adeoque pyrio pulvere in Moravia uſos fuiſſe. Sic enim ſub illud tempus, quo inventus eſt pyrius pulvis, videntur illi *melioraſſe arma ab antiquo habita*.

u) Dlugoſſ hiſt. Polon. p. 489. ad an. 1473. — Peſſina M. M. p. 862. & 869. ſeqq.

Niſſam Sileſiæ, dein multos poſt menſes Oppaviam convenerunt; ſed utrobique, magno licet conatu, actum omnino nihil. *x*) Cœpto autem Niſſenſi conventu, *Mathias Rex* civitatem Hradisſtium quindecim millium copiis expugnare induxit in animum, eoque citatis contendit paſſibus. At præcepit cogitatione propoſitum hoſtile urbis Præfectus *Joannes Czikan* (aliter *Slupsky*) ac *Wladislaum Regem* de illo certiorem fecit. Celerem inprimis opem tulit *Hanuſſius a Lichtenſtein*, fidus partium *Wladislai* aſſecla. Siquidem non de annona tantum, ſed de minoribus etiam tormentis, pluribus ſulphurei pulveris cadis, atque aliis tolerandæ obſidioni neceſſariis, opportune urbi proſpexit. Advenit *Mathias*, longo caſtrorum ordine Hradisſtium cingit, aggeres in ſiniſtra Moravæ ripa conſtruit. Mox ponte facto, dux *Emericus de Zapolia* cum ſex nigrorum, quos vocabant, equitum turmis flumen transmittit; propius urbem idoneo loco vallum exſtruit, unde pedites ſagittis & ſclopis rem gererent; tormentum grande, aliaque minora duo, admovet, quibus turrium & murorum pinnas diruerent. Tanto apparatu æſtatem totam obſidio fruſtra tenuit, quam pari eventu *Emericus de Zapolia* autumni tempore continuavit. *Mathias* enim in Hungariam profectus eſt Polonos *Fratres acephalos*, Hungariæ finibus infeſtos, domiturus. His reipsa domitis, ſex armatorum millia in ſubmontanam Poloniæ oram immiſit; quod prædones acephalos a *Caſimiro* Rege ſubornatos fuiſſe, ſuſpicaretur. At certior factus Turcas vi

 ma-

*x*) Cromerus Rer. Polon. L. XXVIII. — Pelzel l. c. p. 484.

1474. maxima in Boſniam invaſiſſe, triennes induci-
21. Febr. as cum Polono & Bohemo Regibus paciſcitur. Turcis autem ſola adventus ſui fama profligatis, re bene geſta inſolens *Mathias*, paullo poſt inducias violavit, atque in Moraviam irrupit ad repetendam Hradisſtii obſidionem. *y*) Sed denuo rem actam egit.

XLVIII. Nam *Wladislaus Rex* fractam induciarum fidem ulturus, imploravit auxilium Regis Poloniæ, Patris ſui. Is non ſolum quatuor & viginti millia aureorum filio miſit ad conflandum exercitum; ſed etiam ſexaginta millibus Polonorum & Tatarorum irrupit in Sileſiam: quod ea provincia, creato Bohemiæ Rege *Wladislao*, *Mathiæ* novo ſacramento ſe obſtrinxerit. Non latuerunt illa *Mathiæ Regi*, qui ea propter ſolvit obſidionem Hradisſtienſem, atque ocyus cum Hungaris & addictis ſibi Moravis in Si-
21. Julii. leſiam movit. *a*) Parum deinde vigiles, immo incautos Polonos, *Mathias* obruit, atque in fugam egit; ſed inſtaurato a Tataris prælio,
18. Octobris. ad portas usque Wratislaviæ retroactus, amiſit circiter mille pedites fere Moravos, multosque captivos. Ex his præcipui erant Dynaſtæ Moravi *Wilhelmus a Pernſtein*, & *Petrus ab Haugvitz*. Brevi poſt *Wladislaus Rex* viginti millia pugnatorum

*y*) Cromerus l. c. p. 602. & 607. — Peſſina ex M. S. Hradisſtienſi p. 875. ſeqq.

*a*) Cromerus l. c. p. 609. Et Peſſina l. c. p. 877. ubi ex MS. Hradisſt. addit: Hungari præter alia curruum impedimenta ad Hradisſtium reliquerunt etiam *tormentum ferreum* ab una parte fractum. Hoc poſtea cives magna cum lætitia in urbem devexerunt, illudque ſervant, victoriæ de Hungaris obtentæ monimentum.

rum adduxit, junctiſque copiis cum Patre Wratiſlaviam obſedit. At nullo operæ pretio. Siquidem expeditio hæc, Iagellonicis Regibus perparum glorioſa, talem habuit exitum: Conſtitutis triginta menſium induciis, & captivis utrinque redditis, quiſque Regum migravit in ſua. *b*) His tamen induciis a tumultibus bellicis reſpiravit non nihil Moravia, cujus tum ſtatus erat afflictiſſimus. Etenim ut quævis factio armis potentior fuit, ita eidem ſuccumbere cogebantur ſubditi; ſed paullo poſt ab adverſa factione oppreſſi, diras ſubjectionis pœnas dabant. Ita *Wladislai* ſectatores, a *Mathia* ejusque aſſeclis male habiti; viciſſim *Mathiæ* rerum ſtudioſi a Bohemis ac Polonis multati jactura rei familaris. Potior tamen Moraviæ nobilitas adhuc ſequebatur *Mathiæ* partes; nunc vero *Joannes a Pernſtein*, *Hinko junior a Waldſtein*, *Joannes a Zierotin*, *Cztiborius ab Horka*, *Hinko de Pruſſinovitz*, *Henricus Cotulinsky*, & *Wilko Lhotzky*, ad amicitiam *Wladislai* acceſſerunt. *c*) Iccirco *Mathias* tempore induciarum ſæpe Moraviam inviſit. Quum Brunæ moram faceret, auctoritate Regia & marchionali firmavit privilegia, & fundationis litteras Carthuſiæ Vallis Ioſaphat, eique triginta marcas monetæ uſualis, ad ærarium publicum ſpectantes, reſcripto gratiæ donavit. *d*) In locum *Zdenkonis a Sternberg*, quem Bohemiæ Præfectum, & civitatum ſibi addictarum Gubernatorem nominaverat, *Bobuslaum de Schvamberg* ſuffecit. Sed hunc po-

*21. Novemb.*

*A. C.* 1475.

14. *Aprilis.*

 ſtea

*b*) Cromerus l. c. p. 610. & 612. — Dubrav. L. XXXI.

*c*) Peſſina M. M. p. 870. & Scripp. ibid. citt.

*d*) Reſcriptum R. Mathiæ ap Pezium l. c. p. 223. ſeqq.

ſtea an. 1478. falſis æmulorum delationibus in Brunenſi caſtro Spilberga incluſit, ac probata licet ejus innocentia, non niſi interventu Epiſcopi Olomucenſis libertati reddidit. *e*) Demum *Mathias Rex* nuptias cum *Beatrice*, *Ferdinandi* Regis Neapolitani filia, quam *Joannes*
A. C. 1[illegible]76. *Waradinenſis Antiſtes*, Moravus Proſtannenſis, legationis Princeps ex Italia adduxerat, incredibili pompa Budæ celebravit. *f*)

1477. XLIX. Vergentibus autem ad finem induciis, *Protaſius Epiſ. Olom.*, *Cztiboriuſ a Cymburg* Promarchio Moraviæ, aliique Domini, Prælati, Equites, & civitates Moravorum orabant *Regem Mathiam*, ut eis remitteret ſpontaneam medii anni bernam ſive penſionem, qua particularem a Bohemis, Auſtriis, & Polonis pacem redimerent. Annuit Rex eorum votis, ac dato Budæ menſe Martio diplomate conceſſit:
“ 1) Ut ſalvis juribus Marchionum propriis,
“ pacem quocunque modo conciliarent Mora-
“ viæ, dum controverſia de regno Bohemiæ
“ finiretur. 2) Pace obtenta in arcibus ſuis
“ fruerentur; modo obſequia ſua bellica, ſi o-
“ pus foret, non detrectarent. 3) Nobiles Mo-
“ ravi Equites, ubicunque vellent militari mu-
“ nere fungerentur; caſtra tamen regia non
“ ſubterfugerent. 4) Ab altero etiam volun-
“ tario tributo, quod annis duobus poſt penſu-
“ ros ſe promiſerant, eos liberat, ſi Marchi-
“ onatum pactis conventis interim alii trade-
“ ret, vel eundem pacifice obtineret. „ *g*) Diplo-

*e*) Balbinus Epit. p. 564.
*f*) Bonfin. Dec. IV. L. IV. p. 606. ſeqq.

*g*) Diploma *R. Mathiæ* ap. Str'zedovsky MM. SS. Apograph. Mor. Vol. III. p. 14.

plomatis hujus beneficio Moravi cum *Cæſare Friderico III.* pacem inierunt; contra mox ortum *Mathiæ* cum Auſtriis bellum eſt. Rex enim *Wladislaus* ſpendido cum comitatu Viennam veniens, Bohemiæ regnum, eique unitas provincias clientelari jure (*inveſtituram vocant*) a *Cæſare Friderico* ſolenniter accepit. Id quod ægerrime tulit *Rex Mathias*; quandoquidem potiſſimum auctore Cæſare, bellum Bohemis olim intulit. Quare cum decem millibus partim Bohemorum & Moravorum, qui dudum conſcripti caſtra illius ſequebantur; partim Hungarorum & Raſciorum per Iaurienſem agrum in Auſtriam irrupit. Bohemis, Moravisque præerant *Wilhelmus & Fridericus*, fratres *Tetauri ſeu Webinskii*, aliis alii; omnibus *Joannes ab Haugvitz* Moravus: privata autem voluntate, non publico Moraviæ Ordinum conſenſu. Hujus opera *Mathias*, citeriore Auſtria in poteſtatem ſuam redacta, Viennam ipſam obſedit. Cæſar Lincium ſe recepit, ubi auxilia a Bohemis & Polonis fruſtra præſtolatus, pacem redemit C L. aureorum millibus. *b*) 10. *Junii.*

L. Neque jam *Mathias Rex* a pace etiam cum Bohemis ineunda alienus videbatur. 1478. Ineunte igitur vere, delecti Proceres ex Ordinibus Bohemis, Moravis, & Hungaris frequentem egerunt conventum Brunæ, ſi quo modo de pace & concordia inter Reges tranſigerent. Poſt multas diſceptationes, poſtremo amice transacta ſunt omnia ita, ut, ſi modo

acta

*b*) Bonfin. Dec. IV. L. V. — Peſſina M. M. p. 879. — Schmid Geſchichte der Deutſchen L. IV. p. 296.

acta referrentur ad Reges, rara fore ſingula crederentur. At *Mathias* re apud Plsnam in Bohemia per Præfectos præſidii ſui, contra *Burianum Wládislai* copiarum ducem proſpere geſta, elatus; ſimul tumultu Pragenſium contra legatos ſuos temere concitato irritatus, acta Brunenſia reſcidit, armisque litem dirimere ſtatuit. *i*) Mutavit tamen animum a *Joanne Varadinenſi*, & *Protaſio Olom.* Epiſcopis placatus, atque alium conventum Olomucii per delectos pacificatores habendum permiſit. Ac ipſe quidem partium ſuarum delegit *Georgium* Colocenſem Archiepiſcopum, *Protaſium* Olom. Epiſcopum, *Stephanum* Comitem Scepuſienſem, & *Wenceslaum a Boskovitz* ſupremum Olomucii Camerarium. *Wladislaus* autem *Henricum Podiebradium*, Ducem Münſterbergenſem, *Joannem de Cymburg*; *Beneſſium de Weitmile*, & alios tres: quibus ab utraque parte datus arbiter *Cztiborius a Cymburg* ſupremus Moraviæ Capi-
7. *Decembr.* taneus. Singulari horum prudentia pacificatio felicem habuit exitum, neque ad componendam pacem defuit, niſi ſolenne Regum colloquium in campo inter Olomucium, quo *Mathias* accederet, & *Unc'zovium*, quo Wladislaus ſe conferret. *k*) Hinc utriusque Regis edicto
*A. C.* 1479. conventus ad Olomucium indicitur ad diem ſecundam Julii anni ſequentis; nec Reges tantum, ſed Antiſtites etiam omnes, Proceresque cum præcipua nobilitate ad præſtitutam diem convenire jubentur. Inſolentes interea fiunt utrin-

*i*) Cromerus l. c. p. 626. — Peſſina l c. p. 882.

*k*) Dlugoſſ. hiſt. Pol. L. XIII. ad h a. — Goldaſt. Supplem. p. 331. Sed fuſius & explicatius Str'zedovsky Apograph. Morav. Vol. III. p. 43. ubi Præliminaria pacis 30. conſtant articulis.

utrinque apparatus, a *Mathia* præſertim. *Wladislaus* ſtato tempore Unc'zovii adfuit cum Bavariæ & Saxoniæ Ducibus, ornatiſſimo Procerum Ordine, exercitu florentiſſimo. *Mathias* vero ob ingentem apparatum cunctantius acceſſit cum *Beatrice Regina*, ejusque fratre *Francisco Arragonio*, item Præſulibus ac Proceribus Hungaris & Moravis. Poſtero die conſtructis utrinque aciebus, in medio intervalli ſpatio tenditur militare tabernaculum, Regum colloquio deſtinatum; quod deinde Reges dextris mutuo prehenſis, datoque pacis oſculo, ſine arbitris ſubeunt. Primum ſtabili de pace colloquium tres circiter horas faciunt, quo ſemel atque iterum repetito, controverſiam ſanctiore dirimunt fœdere; idque arctius revinciendum eſſe rati, accitis utrinque Præſulibus ac Proceribus arbitris, & tabulis, & jurejurando firmant. *l*) 2. *Julii.* 17. *e. m.* 21. *e. m.*

*Mathias Hung. Rex Mor. Marcb.* XIX.

LI. Fœderis ſeu pacis illius conditiones erant: " 1) *Mathias & Wladislaus* titulo *Bohemiæ Regis* utantur; non tamen in litteris ad " ſe mutuo datis. 2) *Wladislaus* Bohemiam, " *Mathias* Moraviam, utramque Sileſiam & Luſatiam cum Hexapoli obtineat. 3) Has provincias ab obitu *Mathiæ*, ſi *Wladislaus* Bohemiæ regno adjungere denuo velit, quadringenta aureorum millia numeret, eamque " ſummam in Hungariæ aut Moraviæ finibus, " ſcilicet prope Sakolcam vel Straznitium aperto in campo tradat. 4) Si præmortuo *Wladislao*, Bohemi ſuffragiis ſuis eligant Regem,

*l*) Bonfin. Dec. IV. L. V. p. 627. ſeq. — Peſſina l. c. p. 883.

" gem *Mathiam*: Moravia, Luſatia, Hexa-
" polis rurſum adjungatur regno Bohemiæ ſi-
" ne pretio ſeu lytro. 5) Epiſcopus Olomu-
" cenſis, & Summus Bohemiæ Mareſchallus,
" *Wladislaum* æque ac *Mathiam* Regem ac Do-
" minum ſuum reſpiciant, eique more patriæ
" obſequia præſtent. 6) Ut mercatorum u-
" triusque regni, fautorum utriusque Regis,
" civitatum Hradiſſtii & Unc'zovii ſecuritari
" conſulatur; ſancitur perpetua lex oblivionis
" præteritorum. „ *m)* *) Pace his legibus ultro citroque firmata, Rex Bohemiæ in caſtra ad Unc'zovium; Hungariæ Rex & *Marchio Moravia* Olomucium ſe contulit. Tertia vero die *Mathias* cum univerſis ordinibus ex urbe di greſ-

m) Tabulæ pacis ap. Dobner mon ined T. IV. p. 449. & 456.

*) Doctiſſim. Pelzel hiſt. Boh. III. edit. p. 489. addit, pacis illius conditionibus ſancitum eſſe, *ut captivus Princeps Victorinus libertati reddatur*. Quæ ſententia *de plena libertate Victorini* ſecundum Peſſinam M. M. p. 885. intelligenda eſt. Nam Dux iſte Oppavienſis, & Münſterbergenſis jam an. 1472. patrimonialia ſua bona, ſcilicet civitates tres in Bohemia, Mathiæ Regi tradidit, ut ſupra oſtendimus. Liber etiam fuit, quum permutavit oppidum Colin pro Blyſtein oppido: cujus permutationis litteras anno 1475. Colinii datas refert Sommersberg *Diplomat.* Bohemo-Siles. p. 1035. — Liber denique erat, quum ſtatibus Ducatus Oppavienſis formulam jurisjurandi an. 1477 præſcripſit, atque ut ſibi tamquam S. R. I. Principi, in judicio enſis præferretur, mandavit, teſtibus litteris apud Str'zedovsky Apograph. Morav. Vol. VII. p. 27. ſeq. — Jtaque dato honoris pignore (auf Parole) an. 1472. liber dumtaxat fuit *Victorinus* usque ad an. 1479. quo, pace Mathiam inter & Wladislaum compoſita, ſolutus omni prorſus conditione eſt, ac plenæ libertati reſtitutus.

greſſus, verſus Bohemi caſtra agmen induxit. Occurit e caſtris *Wladislaus*, comprehenſis ad congreſſum dextris, ſocia utrimque agmina junxere, atque Olomucium proceſſerunt. Hic novi Marchionis edicto, lautiſſima cunctis Bohemorum Proceribus parata erant hoſpitia, nihilque prætermiſſum, quod ad honeſtandos ſummo honore hoſpites opportunum videretur. Prope forum duo palatia ſibi oppoſita, ſericoque luxu apparata, Reges excipiunt. Temporarium in foro theatrum, ſcena & orcheſtra ſumtu magnifico inſtructa; ante ſcenam hippodromi circique vicem tunc forum præſtitit. Dies quindecim convivia aſſidue celebrata. Epulum nobilibus, viſcerationes populo, item Hungarico & Bohemo militi quotidie datæ. Convivium Regum, Principum, & Procerum in foro celebratum; in cujus medio tetragonus ſtabat abacus, gradatim pyramidis inſtar ab omni parte conſurgens, ejusque ſubſellia aureis, gemmatis & argenteis vaſis, rite diſpoſitis, mirifice ornata ſpectatorum oculos fatigabant. Inter prandendum perſonabant modulati vocum cantus, & inſtrumenta muſica; remotis vero menſis, Principes cum matronis illuſtribus duxere tripudia, non ſine magnis populi acclamationibus. In dies ludi ſcenici & ſaltationes cum feſtivitate maxima editæ, in hippodromo equeſtri certamine pugnatum, magnaque & varia victoribus præmia propoſita. Adhæc *Mathias* quotidie inviſit *Wladislaum* officii gratia, in regiam ſuam eduxit, eique familiariter ac jocoſe, *Beatrice* Regina teſte, colloquebatur. Tandem probato hoſpitali obſequio ut nihil ultra addi, & optari poſſet; quum ſolvendus jam eſſet conventus, ſplendidum hoſpitii apparatum, quo *Wladislaum* exceperat, do-

dono eidem dedit; *Beatrix* trabeam auro contextam, & id genus alia, quæ cœlibem decerent Principem, munificentiſſime adjecit. Neque ipſos duces ac ceteros Principes *Mathias* ſine donis dimiſit. Tam ſolenni fœdere impoſitus finis eſt diuturno *Wladislaum* inter & *Matthiam* bello, amboque Reges deinceps pacem coluerunt. *n*)

LII. Tempore celebrati conventus, *Mathias* Rex ab Ordinibus Moraviæ homagium ſuſcepit, eorumque jura ac privilegia diplomate firmavit; nunc vero commiſſa *Cytiborio a Cymburg & Towaczow* ſuprema Marchionatus cura, in Hungariam feſtine contendit, e qua interim Turcæ circiter triginta hominum millia in captivitatem abduxerant. Hoſtes barbaros multis quidem cladibus tum hoc, tum ſequente anno *Mathias* repreſſit. *o*) In Moravia tamen multi interim prædones infeſta reddere itinera cœperunt. Quin etiam eo audaciæ ſenſim progreſſi, ut non viatores modo per inſidias ſpoliatos trucidarent; ſed & pagos, oppida, & caſtella quædam diriperent, exſpoliarent templa, colonos opulentiores indignis haberent modis. Horum tabernas (*ſic latibula*
A. C. 1480. *ſua vocabant*) quasdam *Joannes a Pernſtein* in Brunenſi Bohemiam verſus diſtrictu; alias *Hinko de Wrbna* in diſtrictu Olomuc. ad Rimaroviam & Wiſenbergam; alias denique Epiſcopus Olomuc. in ditionibus ſuis exciderunt. Quum autem prædonum e numero quidam eſſent

*n*) Bonfinius l. mox cit. — Dubravius L. XXXI. — Peſſina & paſſim alii ſcriptores.

*o*) Codex Towaczow. ap. Strzedovsky Apograph. Mor. Vol. III. p. 9. — Bonfin. Dec. IV. L. V. & init. L. VI.

ſent potentiores, origine quidem nobiles, ſed rapto vivere adſueti; eorumque prædatoriæ arces tumultuario a milite expugnari haud poſſent: Promarchio *Cztiborius a Cymburg* provincialem collegit exercitum, cui *Blaſius Magiary*, armorum & caſtri Spilberg in Moravia Præfectus, cohortem DC. peditum ex Bohemis & Moravis veteranis conflatam, ac turmam DCC. equitum Hungarorum adjunxit. Iſtorum virtute, quidquid reliquum erat prædonum, brevi tempore fuit ſublatum: multi propugnando arces & tabernas occiſi, multi profugientes capti, ac vel confeſtim ſuſpenſi, vel poſtea aquis, fame, ſitique enecti. *p*) Vixdum purgata hominum nequam colluvie, antiqua & periculoſa magis, quam unquam alias, exarſit Moravos inter Proceres controverſia de prærogativa publicis in conventibus: deſitura in grave diſſidium, armaque mutua, niſi *Mathias Rex*, Turcico licet impeditus bello, inteſtinum præcaviſſet malum. Is Brunam initio Septembris advectus vocatis in exedram *Protaſio Olomuc. Epiſcopo*, *Cztiborio* Promarchione, antiquitatis patriæ ante alios ſcientiſſimo, aliisque ſex viris ab experientia rerum patriæ plurimum commendatis; ex omnibus *Dominorum ſeu Baronum* familiis quindecim nominavit, quas pro anti- *7. Septemb.* quis æqualiter habendas voluit, nimirum: *Cymburgios, Lippæos, Lomnicæos, Novodomæos* (z Hradcze) *Pernſteinios*, *Sternbergios*, *Lichtenſteinios*, *Boskovicios*, *Cunſtadæos*, *Lichtenburgicos*, *Waldſteinios*, *de Peſing* (alias Comites *a S. Georgio*) *Wlaſſimæos*, Sovinecios & *Cragirios*. Tum modum adſignavit & ordinem, quo alter alterum præcedat, vel ſequatur, præſertim in judiciis, aliisque conventi-



*p*) MS. Pernſtein ap. Peſſinam M. M. p. 887.

bus publicis. Primum ſcilicet locum teneat Promarchio Moraviæ; ſecundum Mareſchallus regni Bohemiæ; deinde ſupremi duo Camerarii provinciæ Olomucenſis & Brunenſis, habita ætatis ratione; tum natu major ex nominatis ſupra familiis antiquis, poſtea Seniores usque ad minimum natu. Aliquo ex his mortuo, natu maximus ejudem familiæ ſubſtituitur, qui demortui locum non occupat, ſed ætatis, habito reſpectu ad familias antiquas, ordinem ſequitur. Denique ſuccedunt familiæ, quarum majores aut in ordine Dominorum non cenſebantur, ut *Daubravicii* & *Tvorkovskii ſeu Cravarai*; aut ſeſſionis jure carebant, eoque a *Georgio Rege* primum donati ſunt, puta *Domini a Landſtein*, *Miliczin* & *Ludanitz*: hi quindecim illos ſubſequantur, ſervato ætatis ordine, idque ad tertiam usque generationem; exinde vero illis ipſis accenſeantur. Eadem ratio eorum ſit Dominorum ſeu Baronum, qui iſto in conventu a *Mathia Rege* ſeſſionis jus obtinuerunt, uti: *Georgius a Weitmühl*, *Georgius Funkl*, & *Henricus* ejus filius. *q*)

LIII. Pacandæ hunc in modum Moraviæ intentum *Mathiam*, ſocer ejus *Ferdinandus Arragonius*, Siciliæ Neapolisque Rex certiorem fecit, Hydruntum Apuliæ oppidum a Turcis fuiſſe captum; ſe autem barbaro viginti millium hoſti omnino eſſe imparem. *Mathias* illico *Blaſium Magiary* cum ea cohorte peditum, quam in Moravia habebat, adjunctis aliis mille viris, &

*q*) Codex Towaczow. ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. III. p. 72. — Addit. Pfeifer Paproc. enucl. p. 67. Bohemiæ Mareſchalli dignitatem fuiſſe hereditariam Lippæis Crumloviæ Moravicæ Dominis,

& quingentis equitibus, ſocero in ſubſidium miſit. Qui e Signienſi Dalmatiæ portu (Zeng) ſolventes, Hydruntum feſtinarunt, eoque dein expugnato, a Turcarum metu liberarunt Italiam. *A. C.* 1481. Permulti quidem Moravi hujus victoriæ comites ac participes erant; vix tamen eorum tertia pars rediit in patriam. *r*) Hanc interim tranquillam regimine ſuo reddidit Promarchio *Cztiborius*, rebus omnibus præcellentiſſimus: etſi quidam ex nobilibus Moravis privato conſilio militarent ſub ſignis *Mathiæ Regis*. *Tobias* enim *Boskovitzius*, *Wilhelmus Tettaur*, & *Hanuſſ Haugvitzius* ſtipendia merebantur in bello, quod Rex & Marchio noſter Cæſari *Friderico III.* ea potiſſimum de cauſſa intulit, quia dimidiam pecuniæ ſummam, qua pacem anno 1477. redemit, nequedum voluit numerare. Quum vero heroes illi egregia cum laude operam ſuam *Mathiæ* navant in Auſtria: *s*) ejus conſenſione fit Brunæ conventus omnium Ordinum Marchionatus Moraviæ, & Oppaviæ Ducatus. *28. Octobris.* Concordiam nempe *Protaſius Epiſ. Olom.* & Promarchio *Cztiborius a Cymburg* cum *Victorino Podiebradio*, Oppavienſi Duce, inſtaurarunt his præcipue legibus, jam olim obſervatis: 1) Ducatus Oppavienſis ſervet jus petendi, cum opus fuerit, ſententiam (Ortel) a Marchione Moraviæ. 2) Tempore incurſionis hoſtilis privatæ, ut factum ſub Marchionibus *Iodoco*, *Sigiſmundo*. & *Ladislao* pupillo, utraque provincia ſibi mutuum præſtet auxilium. 3)

 Flu-

*r*) Bonfinius Dec. IV. L. VI. p. 639. ſeq. Et litteræ Bertholdi a Lippa ad Wilhelmum de Pernſtein ap. Peſſinam p. 891.

*s*) Bonfinius Dec. IV. L. VI, ubi cauſſas belli hujus, & res ab illis Ducibus præclare geſtas recenſet.

Fluvius Odera limes ſit Marchionatus Moraviæ & Ducatus Oppaviæ. Hinc oppidum Odera cum ditione ſua, quatenus cis flumen eſt, Hranicium ſcilicet ac Gitſchinium verſus, intra limites Moraviæ cenſeatur. *t*) Iſthæc utrorumque Ordinum conſenſu firmata, & *Mathias* rata habuit. Simul etiam colonias Waldenſes, qui ex Marchia Brandeburgica a quodam *Petro Tkadletz* evocati in Moraviam anno priore fuerant, ſevero decreto ex oppidis Fulneca, Hranicio, totaque Moravia ejecit. Receſſerunt illi in Moldaviam; ſed quietas ibidem ſedes haud experti, biennio poſt in eadem Moraviæ oppida irrepserunt. *u*)

*A. C.* 1482. 16. *Januarii.* LIV. Altero dein anno *Mathias Rex & Marchio* ſingulari favore ac benevolentia proſecutus civitatem Cremſirium, Buda eidem miſit honorificum diploma, cujus præcipua excerpſimus: " Conſiderantes, inquit, fidem, fidelitatem, & conſtantem perſeverantiam conſulum, juratorum, ceterorumque civium, ac totius Communitatis civitatis Cremſirienſis; quod etſi præteritis disturbiorum temporibus frequentes hoſtiles invaſiones, variaque crudelitatis genera crebro experti, multis etiam & pene ineffabilibus impedimentis lacerati, quaſſatique fuerint, tamen nulla gravitate vel magnitudine periculorum, nullaque crudelitate hoſtili frangi & a fidelitate noſtra divelli potuerint, ſed ſemper ſtabili, invictoque animo in cœpto fidelitatis propoſi-

*t*) Stez'edovsky Apogr. Mor. Vol. VII. Oppav, p. 28.

*u*) Hlas Strażnebo MS. Biblioth. Archiep. Cremſirien. p. 142. Vid. nota ad an. 1467.

" ſito conſtantiſſime perſeveraverint. His igi-
" tur, aliisque optimis rationibus placuit, ut
" eidem civitati, & ejusdem incolis Noſtræ Re-
" giæ liberalitatis munificentiam in his præ-
" cipue oſtendamus, quæ ad auctoritatem &
" famam nominis eorumdem augendam & de-
" corandam plurimum conferre videmus. — —
" — Conſuli, juratis, & civibus præſenti-
" bus & futuris annuimus & concedimus, ut
" amodo perpetuis ſucceſſivis temporibus, ſigil-
" lo civitatis eorum *univerſas & quaslibet litteras*
" *cera coloris rubei ſigillare* valeant; hujusmodi
" autem ſigillo in cera rubea quibusſcunque
" litteris appenſo, vel appreſſo vigor & fides
" adhibeatur &c. „ Quum autem non nulli forent in Moravia diverſi ſtatus & conditionis, qui eam prærogativam, regiis civitatibus ſolum id temporis propriam, limis intuebantur oculis, quin potius invidia quadam ducti, oppugnabant; *Mathias Rex* diplomate alio, Budæ pariter dato, privilegium civitatis Cremſirienſis firmavit, atque inter cetera ait: " Conceſ- *15. Februarii.*
" ſimus, ut Vos & Communitas veſtra *more &*
" *inſtar aliarum civitatum Noſtrarum Regalium Li-*
" *berarum* rubea cera in ſigillis utentium, in
" cunctis litteris, privilegiis, & litteralibus
" inſtrumentis, & aliis quibuſcunque rebus ſub
" vero ſigillo veſtro authentico emanari ſolitis,
" *hujusmodi rubea cera* in perpetuum uti & per-
" frui, ac eadem libertate gaudere valeatis —
" — — nunc ipſam libertatem eadem auctori-
" tate Noſtra roborando de novo vobis ita con-
" cedimus, ut non obſtante in hac parte quorum-
" piam hominum contradictione, juxta vim & te-
" norem aliarum litterarum noſtrarum ipſa liber-
" tate

" ubique publice, & manifeſte, & libere uta-
" mini, & in perpetuum congaudeatis &c.,, *x*)

A. C. 1483. LV. Nec minus propenſa fuit voluntate *Rex Mathias* totam in Moraviam. Nam diuturno licet cum Auſtriis bello implicitus, pacem Moravos inter ac Cæſarem haud imminuit. Quin potius miſſo Buda diplomate, Moraviæ Ordines berna ſive tributo ſpontaneo, quod hactenus in annos ſingulos pendebant, liberaliter abſolvit. Conceſſit quoque beneficus, ut bona paterna filii ac nepotes hereditate caperent ad quintam usque generationem, ac tum demum caduca cenſerentur bona, quæ antiquo jure Marchioni obveniant. *a*) Commoti tanta *Mathia* beneficentia Moravi, eo præſertim ſuaſore, beneficos ac liberales probarunt animos in Regem Bohemiæ *Wladislaum*, qui ob graſſantem Pragæ peſtem Trebicz'ium in Moraviam ſeceſſerat. Præterquam enim quod gratuita ei decreverint hoſpitia, præcipui ex Proceribus Moravis ad eundem officii cauſſa viſerunt ſæpius; Dynaſtæ autem Trebicz'io proximi: *Joannes de Novadamo Telczenſis*, *Hinko de Waldſtein*, *Czenko de Lemnitz*, *Wratislaus de Pernſtein* quam plurimum hospitalitatis in Bohemum contulerunt. Rex quoque *Mathias* duodecim plauſtra generoſo vino Hungarico onuſta, & alia ſex cibariis ac piſcibus onerata, item boves

*x*) Utrumque diploma R. Mathiæ MS. ex archivo civit. Archiepiſc. Cremſiriens — Civitas Cremſirium fidelitatem ſuam Mathiæ Regi probaſſe tum præcipue videtur, quum Rex Boh. Georgius an. 1470. caſtra ad eam urbem conſtituit.

*a*) Codex Cztiborii a Cymburg; ap. Strzedovsky l. c. p. 15. & acta litter. Adaucti Voigt p. 312.

ves quinquaginta bene curatos, hoſpiti Regi miſit. *b*) Poſt abitum *Wladiſlai* in Bohemiam, *Mathias* Budæ ſanxit edictum adverſus eos Dynaſtas Moravos, qui ſubditos ſuos inſolitis preſſere teloniis; vocati autem provinciale in judicium, venire detrectarunt. Quibus ea de cauſſa objurgatis, pacta conventa, quæ ipſe *Mathias* & ſtatus Moraviæ ſimul inierant, appenſis ſuo regio, eorumque ſigillis rata habuit, atque ab omnibus Marchionatus incolis ſequentibus XV. annis obſervanda decrevit. Præcipua conventorum capita ſunt: " De " celebrandis ſaltem bis quotannis provincialibus comitiis, videlicet in feſtis Purificationis " B. V. & S. Joannis Baptiſtæ. De juſtitia omnibus ex æquo adminiſtranda, ac litibus ante tribunalia Provinciæ perſequendis. Ne " homines nequam & improbi hoſpitio recipiantur; ne moneta adulterina toleretur; ne " arces novæ exſtruantur ſine indulto Regio, " Præfecti, & Ordinum Moraviæ; ne cenſus " annui ultra conſuetos *decem ex centum* exigantur. Ut mutua ferantur ſubſidia, quoties " caſtrum, oppidum, ac civitatem injuſti aggreſſores invadunt, vel obſident. Denique " ut Barones & Equites, aliique Ordines ad " primum Promarchionis edictum ad arma conclament, ſuosque pedites ac equites ſclopis & " fundis armatos ſub ſigna vocent. „ *c*)

*A. C.* 1484.

24. *Junii.*

LVI. Ita mirifice benevolus in Moraviam Rex *Mathias*, paullo ſeverior, immo vero ſævior 1485.

G 4

---

*b*) Hagekus ad h. a — Peſſina M. M. p. 893.

*c*) Codex Towaczow. ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. III. p. 1. & 17.

vior fuit in *Iaroſlaum a Boſkovitz* Moravum, *Tobia Boſkovitzii* fratrem. Vir ille ſimul elegantia morum, ſimul litterarum cognitione apprime clarus, in rebus Moraviæ erat *Mathiæ* a ſecretis in ſanctiore conſilio. Sed uti meritis ſuis permagnam Regis gratiam tenuit; ita in multorum invidiam venit, qui dicta ipſius & facta in malam accepere partem, ſuisque technis regias fefellerunt aures. Accidit, ut *Mathias*
25. *Januarii.* ipſe Viennam Auſtriæ cingeret obſidione, unde ad expugnandum Ebersdorfium prætorianas duxit copias. Vix caſtris ad oppidum locatis, in domuncula quadam cum *Iaroſlao Boſkovitzio*, aliisque Proceribus & amicis ſuis accumbit, ecce tibi! emiſſa ab oppidanis ferrea glans parietem argilla modice incruſtatum, qua ipſe accubuit, parte transforat. Rex metu perterritus, patulas præbet aures invidis, qui ſuſpicionem ſceleſti conſilii tanto facilius in *Iaroſlaum* conferunt; quod is Ebersdorfii Præfecto amicus, ab eodem quasdam litteras haud ita pridem accepiſſet. Ignarus calumniæ *Iaroſlaus*, indicta cauſſa, ſuſpectus de proditione fit Regi, qui occultam vindictæ cupidinem in aliud tempus interea differt, atque Ebersdorfio in poteſtatem ſuam redacto, ad proſequendam Urbis Viennenſis
1. *Junii.* obſidionem revertit. Urbe Calendis Junii tandem potitus, in proditores & parricidas ut quæreretur, edixit. Mox Cancellarius Regi perquam familiaris *Iaroſlaus* in vincula conjicitur, ac datus in quæſtionem, quod non patravit, crimen fateri tormentis cogitur: *Se nempe cum oppidi Præfecto colluſiſſe; ne falleret ictus, regiæ ſellæ præſignaſſe locum in ſpeciem metæ; ſub Viennenſem denique obſidionem civibus commeatum ex Moravia & Bohemia adulterinis litteris ſæpe miſiſſe.* Paullo poſt rogatus eadem, prorſus negabat

ſe

*ſe inſidiarum eſſe conſcium; confeſſionem ſuam vi extortam, omnino irritam; ſeque penitus inſontem nihil unquam in Regem fuiſſe molitum*, pro tribunali iterum, atque iterum affirmabat. Adhæc non poſſe equuleo ſe reſiſtere, ac mori malle potius, quam tormenta morte acerbiora perpeti, ajebat. Rex, cui facinus ſat compertum videbatur, miſſis internuncio & cuſtodiæ Præfecto, eum admonet: '*Veniam ſi expoſceret, certo ſe daturum.* Contra ille nunquam induci potuit, veniam ut peteret; capite multari maluit, quam ſupplicando confiteri crimen, labemque nomini ſuo adſpergere. Commotus ea obſtinatione Rex, judicum ſententia damnatum, capite plecti jubet Viennenſi in foro. Educitur Cancellarius, cujus mortem Senatus, Populusque Viennenſis æquis ſpectare oculis haud potuit. Multi lictorem clam hortabantur, ut ne lethali vulnere feriret cervicem. Hanc iſte ſive ex compoſito, ſive caſu, nequaquam amputavit, ictumque e media cervicis parte in humerum deflexit. Quum repetere vellet, lapidibus a populo petitus, ſtricto cum enſe fugit. *Iaroslaus* in proximas delatus ædes, profluvio ſanguinis celeriter vitam poſuit. *Tobias a Boskovitz & Czernabora* tum fraternæ mortis indignatione, tum bonorum ſuorum multatione a Rege alienus, confugit ad Cæſarem, qui eidem ſummum exercitus imperium detulit. *d*)

 LVII.

*d*) Bonfin. Dec. IV. L. VI. ſub finem — Peſſina l. c. p. 899. — *Tobiam Boskovicium*, inſignem Equitum Præfectum, ab obſidione Cæſaris liberaſſe Hamburgum anno 1481. Regis Mathiæ oppidum Neoſtadio Auſtriæ proximum; ejusdem Regis juſſu, expugnaſſe Clauſtrum Neoburgum, & oppidum, cui a Divo Hippolito nomen eſt, narrat Bonfinius l. c.

*A. C. 1486.* LVII. Rex *Mathias* firmatis Viennæ Opavienſium privilegiis, Budam conceſſit. *e*) Altero autem anno exercitum duxit in Auſtriam transdanubianam, & oppido Laa obſidium fe-
*7. Auguſti.* cit. Hujus deinde cura *Sigismundo Comiti S. Georgii*, & *Joanni ab Haugvitz* Moravo commiſſa, in Moraviam contendit, Iglaviæ conventui (*diætam* vocant) Calendis Septembris cum
*1. Septembris.* *Wladislao* Boh. Rege adfuturus. Reipſa *Wladislaus* ſplendidiſſimo cum comitatu Iglaviam venit, cui obviam proceſſit *Mathias* cum Proceribus Moravis & Hungaris, atque in urbem deductum *Sigismundus Quinque eccleſienſis Episcopus* nomine Hungarorum, & *Cztiborius a Cymburg Promarchio* Moravorum nomine: ille ſermone latino, hic bohemico ſalutarunt. Frequentiſſimus conventus ad diem usque menſis undecimam protractus. Nullo non munerum genere Rex & Regina honorarunt *Wladislaum*, ſuoque prandio plerumque exceperunt cum Proceribus Bohemis & Moravis, quorum e numero erant: *Cztiborius a Cymburg*, *Joannes de Novadomo Telczenſis*, *Henricus a Lichtenſtein* & *Nicolsburg*, & *Wilhelmus de Pernſtein*. Priſtinam duo Reges confirmarunt amicitiam; hereditariam inter ſe mutuo pacti ſucceſſionem ſunt; denique fœdus, cui *Caſimirus* quoque Rex Poloniæ acceſſit, adverſus Romano-Germanicum imperium icerunt: eo quod *Wladislai* Bohemiæ Electoris ſuffragium in electione *Maximiliani I.* Romanorum Regis, Francofurti habita, peritum non fuerit. *f*) Præter ea res Moravicæ, Olo-

---

*e*) Diploma ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. VII. p. 31.

*f*) Bonfin. Dec. IV. L. VII. Anonym. ap. Peſſinam p. 894. — Pelzel Hiſt. Boh. p. 493. ſeq.

Olomucii non dum terminatæ, ad pactionem venerunt. Depacti nempe ſunt Reges, ut quædam Moraviæ arces, pagi ac prædia, olim tempore belli *Mathiam* inter & *Wladiſlaum* legitimis poſſeſſoribus abrepta reſtituerentur; vel certæ pecuniæ ſummam, qui ea tum inſidebant, illorum Dominis numerarent. Sic arx Trebicz'enſis Abbati & conventui Benedictinorum inde pulſorum; Gradicium ad Olomucium pariter Abbati & conventui Præmonſtratenſium reddantur. Buczovicium vel Dominus Georgius recipiat, ſolutis Kropacz'io poſſeſſori quater mille aureis; vel duntaxat bis mille aureis ab hoc pendendis contentus ſit. Zlinium, quod ceu caducum ab *Mathia* Rege donatum *Tettauro* eſt, eidem maneat. Hluka a *Mleczkio loci Domino* egregie defenſa, pupillo ejus cedat; Rex autem *Wladiſlaus* illi, qui interim *Regis Mathiæ* donatione eam poſſidebat, pendat mille quingentos aureos. Similia fere ſancita de Brodka, Zdanicio, Damborzicio, Mir'zinio, Branczicio, & aliis: ita nihilo minus, ut hæc omnia unius anni ſpatio impleantur. Reliqua tum ſtatuta præcipiunt: Ut Bohemi & Moravi ejusdem valoris moneta utantur; ne debitores pro libitu creditorum plectantur; ne Moravi coram tribunalibus Bohemorum, & viciſſim retardentur &c. *g*) 9. e. m.

LVIII. Compoſitis rebus, alter in Bohemiam, ad obſeſſam Laam alter ex Regibus conceſſit. Gliſcebat vero jam inde a pluribus annis nobiles inter & cives perquam gravis diſſenſio. Barones enim & Equites arcebant quosvis cives ab emendis bonis & prædiis, ne-

*g*) Codex Towaczo w. l. c. p. 4. ſeq. & 7. ſeq.

nequaquam paſſi, ut publicas in tabulas emtio referretur; cives contra prohibebant nobilibus emtionem domorum in civitatibus, aut pridem jam emtarum poſſeſſores multis adfecerunt moleſtiis. Inde perſæpe jurgia & contentiones, quandoque plagæ, cædesque exortæ. Egit apud Regem *Joannes Varadinenſis*, Epiſcopatus Olomucenſis adminiſtrator, malo remedium ut adferret. Itaque juſſu regio pars utraque colloquium Brunæ inſtituit, & conciliatis invicem controverſiis omnibus, amice tandem con-
12. *Octobris.* venerunt. Conventio hæc publico inſtrumento comprehenſa, regiaque autoritate poſtmodum firmata, provincialibus inſerta fuit tabulis. Uterque nimirum Ordo Dominorum & Equitum depacti cum regiis Moraviæ civitatibus: ut deinceps conſervandæ pacis ergo liceat illis domos civicas emere ac poſſidere; *his* e contrario ditiones & prædia ruſtica, *jure* tabularum provincialium munita. Sed poſſeſſores domorum nobiles jure urbico; poſſeſſores vero prædiorum cives, jure provinciali utantur, utne prædium aut domus, ſiquis filiorum id genus poſſeſſoris religioſum amplectatur ſtatum, cœnobio hereditatis nomine obvenire valeant. *b*) Quum hæc in Moravia; Rex & Marchio Noſter oppida Laam & Retzium in Auſtria expugnat, Egburgum vero obſidet. Tum a Legato Regis Galliæ ad ineundum fœdus contra *Maximilianum Friderici Imp.* filium & Rom. Regem invitatus, in Galliam legationem ſane honorificam decernit. Muneri iſti obeundo maxime idoneum ea tempeſtate delegit *Joannem Varadinenſem Antiſtitem*, qui anno ſe-

*b*) Codex Towaczow. l. c. p. 142. — Peſſina M. M. p. 888. — Acta liter. Adaucti Voigt p. 313.

ſequente cum Legato reduce in Galliam Orator profectus, legationem tanta ubique pompa geſſit, ut nihil id temporis magnificentius usquam gentium ſpectatum eſſe referatur. Quod vero caput rei, non fœdus modo cum Rege Galliarum icit, ſed omnia etiam ſibi mandata confecit ex ſententia. *i)* *A. C.* 1487.

LIX. Nec tamen ideo Moraviæ Ordines, quam an. 1477. cum *Friderico Imp.* junxerant, pacem ruperunt. Quin potius eandem rurſus ad biennium prorogare ut poſſent, rogarunt *Mathiam* Regem, obſidione Neapolis Auſtriacæ occupatum. Annuit ille benevolus, datoque hanc in rem diplomate, feſtum S. Michäelis Archang. ſtatuit, unde biennium iſtud computandum foret. *k)* Bono Moraviæ maximo renovata pax iſta fuit. Rex enim aſſiduum aluit bellum in Auſtria, neque biennium illud pervixit. Paucis ante obitum ejus menſibus, cives Hunnobrodenſes eidem Viennæ commoranti ſupplicarunt, ut confirmaret ipſorum privilegia, quæ graviſſimis bellorum injuriis amiſerant, quum civitas & curia aliquoties exuſta, & funditus everſa ab hoſtibus eſt. Rex perpenſa Hunnobrodenſium civium fide, quam belli, pacisque tempore non ſibi tantum, ſed anteceſſoribus quoque ſuis magna ſemper conſtantia ſervarunt; antiquas eorum libertates atque immunitates non ſecus, ac ſi exuſta privilegia ſpeciatim exhibita fuiſſent, novo confir-

(margin: 23. *Aprilis.* — 1490.)

*i)* Bonfin. Dec. IV. L. VII. in fine.

*k)* Codex Towaczow. l. c. p. 31. — Datum diploma ad Novam civitatem ante S. Georgii feſtum diem.

firmavit privilegio. *l*) Paullo poſt *Rex Mathias*, omni Auſtria Hamburgo Schadvienna usque edomita, Viennæ ante obiit ſine hærede legitimo, quam inducias cum *Friderico Cæſare*, *Alberti* Saxoniæ Ducis opera factas, ſubſcriberet. *m*) Cognita illius morte Procerum regni Hungariæ alii *Joannem Corvinum* Ducem Oppavienſem, nothum *Mathiæ* filium; alii *Wladislaum Regem* Bohemiæ; quidam Rom. Regem *Maximilianum*; non nulli denique *Joannem Albertum*, *Wladislai* Bohemi fratrem, Regem cupiebant. Communi dein conſenſu deſtinatæ electioni eſt dies quinta decima Maji. *n*) Interea Moraviæ & Sileſiæ Ordines, Schœnbergæ congregati decreverunt, ſe ſe unanimes futuros in acceptando Rege ſive Hungariæ, ſive Bohemiæ; modo utrisque omnia jura & privilegia confirmet. *o*)

5. *Aprilis.*

*Wladislaus Boh. Rex II. Mor. March.* XX.

LX. Plures poſt deliberationes, *Wladislaus* Hungariæ Rex declaratur, ſuffragante potiſſimum omni ſtudio *Beatrice Regina vidua*, quæ nuptias illius appetebat. Hunc igitur Moravi & Sileſii uno animo, uti vaſallos decet, ſuſpexerunt. In ipſis dein limitibus Hungariæ, quum ad capeſſendum regnum veniſſet, concinna & ornata eum ſalutavit oratione *Joannes Varadinenſis*, Moravus, ſupremus regni Cancellari-

*l*) Chronicon Hunnobrod. ap. Dobner mon. ined. T. II p. 286.

*m*) Schmid Geſchichte der Deutſchen P. IV. p. 307. — Bonfin. Dec. IV. L. VIII. p. 672. — Hic p. 667. ait, *Victorinum Podiebradium* cum quibusdam oppidis in Slavonia Ducatum Oppavienſem, volente Mathia Rege, commutaſſe.

*n*) Bonfin. Dec. IV. L. IX.

*o*) Decretum ap. Dobner mon. ined. T. IV. p. 469.

larius & Olomucenſis Epiſcopatus Adminiſtrator. Coronam Hungariæ ſolenni quidem ritu obtinuit tandem *Wladislaus*; ſed dictis ex competitoribus præcipue *Maximilianus* & *Albertus* uno fere tempore eidem bellum intulerunt, quod anno ſequente componi dumtaxat potuit. Sub ſignis *Wladislai* militarunt præter Bohemos etiam Moravi tum pedites tum equites cataphracti, atque iſtis *Joannes a Zierotin*, & *Joannes a Puczhardt de Wodierad* Moraviæ nobiles præfuerunt. *p*) Pax demum concluſa cum *Alberto* eſt his præſertim conditionibus: Hungariæ regnum *Wladislaus* teneat; Ducatum vero Oppavienſem a *Joanne Corvino* ſeu permutatione, ſeu parata pecunia redimat, ſuoque fratri *Alberto* cum civitate Carnovia tradat; quoad id præſtiterit, eidem tria florenorum millia ſingulis annis numeret. *q*) Paullo ſerius cum Cæſare compoſita pax fuit; ideoque miles Cæſareus ex improviſo in Moraviam irrupit, nec niſi abacto ingenti pecoris grege, præſertim ex ditionibus Nicolsburgenſi, Brzedzlavienſi, & Gödingenſi, præda onuſtus in Auſtriam rediit. Inultum id nequaquam tulerunt Moravi, præcipue vicini Equites, variis antea bellis exercitati: *Protivecz*, & *Philippus de Zaſtrziſl*, hic in Kygow, ille in Czegkovitz; tum *Paullus Kautsky*, *Arneſtus Kuz'el*, *Joan. Zabradeckdy*, *Joan. junior Borz'ita*, *Wenceslaus Hodiczky*, *Bohuſſ Obeſslik*, *Joan. a Czertorey*, rebus ſub *Mathia Rege* præclare geſtis illuſtris; *Herolt* ac *Ladislaus* fratres *Joannis de Cunſtad*, Hodoninen-

21. Septembr.

1491.

28. Septembr.

*p*) Bonfin. Dec. IV. L. IX. & X. — Peſſina M. M. p. 903.

*q*) Tabulæ fœderis ap. Sommersberg Diplom. Bohemo — Sileſ. p. 1056.

nenſis Dynaſtæ filii. Hi conjunctis viribus & animis in hoſtium cumulum ſat validum ad Cahnoviam acri impetu irruunt, ac præda extorta, diſſipatos & fugientes partim cædunt, partim capiunt. Inde ad populationem vicinæ regionis converſi, a cædibus quidem & incendiis juſſu ducum abſtinent; totum nihilominus circa Marchekam tractum vaſtabundi percurrunt. Hoc modo ultione ſumta, & magna rerum omnium congeſta præda, ovantibus ſimiles impune ad ſua revertuntur. *r*)

LXI. Poſthæc *Wladislaum* inter & Cæſarem concordia inita, & pax ſtabilita Poſonii
6. *Decembr.* eſt: qua illi Hungaria, huic Auſtria ceſſit. Interfuit autem nomine *Maximiliani* tractationi pacis *Tobias a Boskovitz & Czernahora*, ſupremus militiæ Cæſareæ Præfectus, qui privatæ etiam rei ſuæ non immemor, ut ditionibus ſuis in Moravia, quas *Mathias Rex* an. 1485. contra fas publicavit, reſtitueretur, præter alias poſtulationes cauſſam egit, atque obtinuit. Hinc inter alia concordiæ capita inſertum & illud: *Rex Wladislaus Tobiæ de Czernahora* villas & prædia, quæ *Mathias Rex* vi abſtulit, intra menſem reſtituat. Duo inſuper millia florenorum, quæ olim *Mathias Rex a Domino Tobia* mutuatus eſt, eidem vel heredibus ejus intra annum reddere teneatur. Similiter duo millia florenorum ex quinque millibus, queis caſtrum Schœnberg *D. Tobiæ* obligatum eſt, Rex ſpatio duorum annorum illi ſolvat; quum tria millia liberaliter remiſerit. Quod vero ad impenſas in ædificia caſtri Spilberg factas attinet, earum rationem *Tobias* Capitaneo Moraviæ reddat; ſub-

*r*) Peſſina M. M. p. 905. ex ſcripp. cc.

ſubductis vero calculis, Rex intra annum pecuniam repræſentet. *s*) Pacatis eo pacto rebus, *Wladislaus* continuis ſeptem annis adeo in Hungaria reſedit, ut nequidem vicinam in Moraviam, nedum Bohemiam inviſeret. Hoc interim ſpatio publica quies & tranquillitas in Moravia floruit; quædam proinde ſolum notatu digna ad eam id temporis attinent. Plures inter Moravos in Hungaria meruerunt præcipui: *Baltazar Tettaur*, *Michäel Podmaniczky*, *Petrus Horeczky*, qui egregiam in re militari operam præſtiterunt. *t*) *Fridericus III. Imp.* ſupremum Auſtriæ Mareſchallum Linzii creavit *Chriſtophorum a Lichtenſtein & Nicolsburg*, paulloque poſt vita functus, gubernacula Imperii *Maximiliano I. Rom. Regi* permiſit: quicum *Rex Wladislaus* pacem coluit. *u*) Poſteaquam in Moravia occaſione conventionis an. 1486. exorta quædam ſunt dubia circa forum & exercitium juris ſive urbici, ſive provincialis: Rex & Marchio noſter eadem ſuſtulit, miſſo Buda Moravis edicto de rebus inter Dominos, Ordinem Equeſtrem, & civitates controveſis. *x*) Adhæc Promarchioni *Cztiborio a Cymburg* fatis functo, ſuffecit *Wratislaum a Pernſtein* impigræ prudentiæ, priſcæque ſeveritatis virum. *y*) Hoc etiam anno *Bocz'ko Kuna a Cunſtad & Buchlow* a nobili viro *Artlebo de Wiczkow* reluit oppidum & mo-

*A. C.* 1492.
*A. C.* 1493.
19. *Auguſti.*
1494.
6. *Junii.*

*P. II.* H na-

*s*) Concordia hung. inter Frider. III. Maximil. & Wladisl. ap. Sambucum in Append. Bonfinii p. 20. ſeqq.

*t*) Bonfin. Dec. V. L. III. — Peſſina l. c. p. 906.

*u*) Dobner mon. ined. T. IV. p. 472.

*x*) Acta litt. Adaucti Voigt p. 314.

*y*) Pfeifer Paproc.i enucl. p. 47. additque Joannem & Cztiborium *Cymburgios* eſſe dictos ab arce *Cymburg*, vicina limitibus Hungariæ.

naſterium Viſovicenſe, reductisque religioſis ord. Ciſtercienſis non modo monaſterium hoc Schmilheimenſe a prima ſub *Zizka* everſione dirutum & deſolatum, ſed & templa ad Parochialem S. Laurentii ædem ſpectantia reſtauravit liberaliter ac munificentiſſime. z)

LXII. Quum *Wladislaus* Rex & Marchio non reviſeret huc usque Moraviam, audaciores quidam nobiles dilapidatis bonis patriis, unam ſpem ſalutis & fortunæ reliquam in mul-
1495. ta armorum licentia poſuere, atque ad furta, rapinas, latrocinia converterunt animos. Quocirca miſſi ad Regem Proceres, ut malo mederetur, orabant. Is Poſonii dedit mandata Promarchioni *Wratislao de Pernſtein*, armata vi latronum audaciam ut reprimeret. Paruit ille felici exitu, & Ordinum Moraviæ adjutus viribus, intuta quævis itinera liberavit prædonibus. Quosdam enim captos, nulla generis aut nobilitatis ratione habita, meritis plexit ſuppliciis; præcipuis vero ſex illorum receptaculis dirutis, publicæ tranquillitati proſpexit. a) Fruebantur illa Moravi, Bohemis diu multumque diſcordibus. Quorum diſcidia ut compo-
1497. neret *Wladislaus*, tandem ingreſſus iter in Bohemiam eſt. Tum quidem Moraviam menſe Februario ſolum tranſiit, Brunam ſcilicet, Trebiczium, & Iglaviam. At quadrimeſtri ſpatio Pragæ tranſacto, iter Olomucium verſus direxit, regiis ubique honoribus & hoſpitiis exceptus:

z) Dobner l. c. p. 42. — Cunſtadæi poſtea honoris cauſſa, monaſterii hujus *Dominos* ſeſe appellarunt, certatimque iſthic ſepulturas delegerunt, uti etiam ipſe *novus fundator Bocz'ko* triennio poſt mortuus.

a) Bonfin. Dec. V. L. V. p. 748. — Peſſina l. c. p. 909.

tus: Litomiſslii a *Bohuslao Koſtka*, Treboviæ Moravorum a *Ladislao de Boskovitz*, Litoveliæ a *Carolo & Georgio* fratribus Wlaſſimæis, Dominis caſtri Auſov. Olomucium ingredientem ſine Julii, Proceres & Magiſtratus quique ſuo ordine, Prælati vero & Canonici ſacris induti veſtibus, umbella purpurea auro intexta ſuſceperunt honorificentiſſime, ac per plateas feſta ubique fronde exornatas ad eccleſiam Cathedralem S. Wenceslai, peractis vero precibus, in prætorium duxerunt: admodum frequente populo, lætis acclamationibus Regi fauſta, fortunataque omnia precante. *b*) Dies XIV. hic moratus, inter alia publice acta cognitioni novæ ac vix auditæ præſedit. Civis Wratislavienſis ampliſſimus negotii ſui gratia in Poloniam profectus, in oppido quodam divertit ad cauponem, qui 500. aureos hoſpiti clam ſubducit. Furti accuſatus, tormentorum metu fatetur, ablatum reddere paratus; neque aliud quidquam hospes optabat. At vero Iudex & Decuriones oppidi inſtare, legibus eorum ut ſatisfiat, quæ ſanciunt: *Ut accuſator ſuis ipſe manibus furem in furca ſuſpendat; ſin nolit, a fure ſuſpendatur.* Exanimatus his verbis hoſpes, infamiam ſupplex deprecari, totamque illam ſibi ereptam pecuniam donare gratuito Iudicibus, modo abire incolumi liceat furi. Quum vero nihil proficeret ſive precibus, ſive donis: facere, quam pati, quod neceſſitas jubebat, maluit. Mox tamen ad Regem Poloniæ Cracoviam properat, qui legis hujus barbaræ non teſtem modo ſe exhibuit, ſed litteris quoque regiis ab omni infamia illum purgavit. Has & *Wladislaus Rex* ſuo firmavit diplomate, addita multa, ſi-



*b*) Peſſina M. M. p. 913. ſeq.

quis facinus illud eidem opprobraret. Wratiſlaviam reduci eousque profuerunt Regum literae, ut poenae metu municipes objectatione abſtinerent; manſit tamen adſperſa nomini ejus perpetuae nota infamiae: hinc alio ſub praetextu motus ſenatu fuit. Suffragantibus demum amicis, legitur Praefectus ſive Capitaneus, qui nobilibus ad forum Wratislavienſe pertinentibus, judicium faceret. Eam enim dignitatem ſi obtineret, in priſtinum honoris gradum reſtituendus videbatur. At nobilitas admodum turpe cenſebat ſubire judicium hominis, aut ei adſidere in ſubſelliis, cujus nomini tanta haereret infamiae macula. Hanc igitur cauſſam *Rex Wladislaus* Olomucii ita judicavit, ut praefecturam ille tum gereret, poſteaquam a civibus rurſum adlectus in ſenatum fuerit. Verum nec ea Regis ſententia tanti fuit, ut contra morem, inſtitutumque illius temporis vel Senatoris, vel Praefecti munere ornaretur; proinde vitam privatam quaſi inhoneſtus finiit. *c*)

LXIII. Per idem tempus Rex *Stanislao Turzoni*, qui electus Olomucenſis Epiſcopus Roma rediit, inveſtituram, ut ajunt, quoad temporalia contulit; Moraviae vero praefectura *Joanni Mezericio de Lomnitz* data, in Hungariam abiit. Ab ejus diſceſſu priſtina fruebantur pace Moravi; praeſertim quum Promarchio *Lomnitzius*, quidquid adhuc locorum a latrociniis infamium hinc inde fuit ſuper, provincialium ope armorum expugnavit ac diruit. *d*) Sed nova Regis ab-
A. C. 1499. ſentia plurimum offecit aerario illius in Moravia.

*c*) Dubrav. hiſt. Boh. L. XXXI.

*d*) Idem l. c. — Peſſina M. M. p. 915.

via. Nam licet edicto caverit, ne caſtra & prædia cameræ ſuæ propria oppignorarentur, minus venderentur; ad extremum tamen, amiſſis regiis oppidis, arcibus vectigalibus, nullum iſthic reliquum habuiſſe cenſum teſtatur *Dubravius*, *Wladislai* æqualis. *e*) Erupit & aliud malum Moraviæ inteſtinum, ſolitoque perniciosius. Nam *Waldenſes* ſive *Piccarditæ* jam inde ab anno 1483. quo e Moldavia redierant, ſtabilem in Moravia ſedem, firmumque domicilium nacti, permiſſu *Wladislai* mitiſſimi Regis, adeo vires ſumſerant, ut in longa poſterorum tempora frangi, debellarive minime potuerint. Favebant tum eorum partibus *Cymburgii*, *Kaunitii*, *Daubravicii*, quidam ex *Boskovitziis*, *Lomnicæis*, & *Zierotiniis*; præcipue vero femina nobilis *Martha de Boskovitz*. Hinc non amplius, quemadmodum *Georgio & Mathia* Regibus, in ſubterraneis latebris & ſpecubus, ſed palam in domibus ac templis (*Zbor* dictis) cœtus agere, ſuosque errores gignere ac divulgare non dubitarunt. *f*) Advertit Piccardorum ſecta poſt alios longe plurimos *Auguſtinum de Olmütz*, cognomine *Keſenbrotum*, artium & decretorum doctorem, Præpoſitum Olomucenſis & Brunenſis Eccleſiarum, Regi *Wladislao* a ſecretis epiſtolis. Is quondam ex itinere Proſtannam divertens, multasque illic domos recens erectas in ſuburbanis admiratus, a *Waldenſibus Fratribus*, quos vulgo *Piccardos* vocant, exſtructas intellexit. Cognovit etiam *Joannem Nigrum*, *A. C.* 1500.

H 3 Pro-

*e*) Dobner mon. ined. T. IV. p. 474. — Dubrav. L. XXXII. p. 265.

*f*) MS. Hlas Strazneho p. 142. — Peſſina l. c. p. 930. — Errores Piccardorum vid. in hiſt. Mor. Eccleſ. ad an. 1499. *Refert* eos etiam Pelžel hiſt. Boh. p. 521. ſeq.

Proſtannæ Phyſicum, ob egregias animi dotes ſibi cariſſimum, turpiter profeſſum in Waldenſibus fuiſſe. Viro cetera perdocto errorem ut eriperet *Auguſtinus Olomucenſis*, hoc & poſteris annis *contra perſidiam Waldenſium* quatuor ad eum miſit epiſtolas, graves omnino & ponderoſas.
1501. Auctor etiam fuit *Wladiſlao Regi*, ut *Piccardos ſeu Fratres Waldenſes* edicto publico proſcriberet: qui tamen imperio haud paruerunt, tum favore Procerum non nullorum, tum nimia Regis lenitate ſubnixi. g) *)

LXIV. Nec multum ſollicitus Rex nunquid in Moravia ex edicto ſuo fieret, quasdam in Hungaria terras loco Ducatus Oppavienſis *Joanni Corvino*, Slavoniæ & Liptoviæ Principi aſſignavit, ac homagio ab Oppavienſibus Budæ ſuſcepto, firmavit eorum privilegia
26. Julii. omnia. Mox tamen ex pace cum *Alberto* Poloniæ Rege olim facta, eundem Ducatum Oppavi-

pavi-

g) Codex impreſſus anno 1510. ap. Cl. de Monſe Inf. Doct. p. 74. Et Joh. Gottlob Böhmius in Auguſtino Olom. c 4. p. 77.

*) *Auguſtinus Keſenbrotus* Olomucii an. 1467. natus, quum bonis excultus artibus præcipue jurisconſultorum prudentia floreret, ſummam apud *Wladislaum* Regem iniit gratiam. Hoc ſuffragante licet nunquam ſacris initiatus eſſet, Eccleſiæ Olomucenſis Præpoſitus an. 1492. datus eſt contra voluntatem Rom. Pontificis, qui pro *Doctore Weidmanno* ſtetit. Hinc inter hos Candidatos diſſidium duravit ad annum 1506. quo tandem Auguſtino pacifice obtigit Præpoſitura. — Epiſtolæ ejus ad Joannem Nigrum his annis fuerunt datæ: Prima an. 1500. altera & tertia an. 1501. poſtrema an. 1503. — Plura de Auguſtino in ſequentib. & in hiſt. litteraria. *Vid. Ziegelbauer Olom. Sac. P. II. p. 37.*

pavienſem *Sigismundo* illius fratri tradidit. *h*) 29. c. m.
Anno ſequente rurſus Bohemiam & Moraviam
Rex inviſit; ſed cito reverſus in Ungariam,
frequentibus Matris *Eliſabethæ* monitis, ſerio tan-
dem ad nuptias animum adjecit, quas cum *An-*
*na Ludovici XII.* Galliæ Regis pronepte Budæ 1502.
regali celebravit luxu. Nata ex eo connubio 6. Octobris.
eſt filia *Eliſabetha*, dicta deinde *Anna*, quæ la-
bentibus annis *Ferdinando I.* nupta, Auguſtiſſi-
mam domum Auſtriacam ſobole fœcundiſſima
locupletavit. *i*) Sed magno interim deſiderio
heredis maſculi tenebatur *Wladislaus*. Anxiis
etiam curis animum ejus impleverunt, qui ad-
verſus *Piccardos* edictum regium urgebant. Præ-
ſertim vero *Auguſtinus Olomucenſis*, quum privatis
epiſtolis ſuis nihil proficeret, binas *ad regiam maje-*
*ſtatem de hereſi Waldenſium* dedit litteras, quibus
effecit, ut Rex altero edicto in eos animadver-
teret. Utroque edicto *fratres Waldenſes aut Pic-* A. C. 1503.
*cardos* pelli ex urbibus regiæ ditionis, magi-
ſtratu moveri, interdici concionibus jubet. Præ-
cipit utrisque Presbyteris, Catholicis nempe
& Calixtinis, ut *Piccardos* in numero eorum ha-
beant, *qui de Deo, Sacramentis Eccleſiæ, ac præ-*
*cipue de Communione Corporis & Sanguinis Chriſti*
*perverſe, dæmonis capti nequitia, ſentiunt.* Deni-
que monet fideles Eccleſiæ, omni penitus com-
mercio cum hominibus ejus furfuris ut abſti-
H 4 neant.

*h*) Diplomata ap. Strzedowſky Apogr. Mor. Vol. VII. p. 35. ſeq.

*i*) Peſſina l. c. p. 916. — *Beatrix Ungar. Regina Vidua*, utpote ſterilis, conſenſu Hung. & Boh. Procerum, repulſam nuptiarum a Wladislao anno 1491. accepit, atque in Italiam abiit. *Vid. Nicol. Isthvanfius Regni hung. hiſt. L. I. p. 5. & L. III. p. 29.*

neant. *k*) Verum ob cauſſas ſupra memoratas, quanta priori, tanta mandato iſti auctoritas fuit. Quo tamen adſperſam eluerent maculam, & iram Regis placarent Waldenſes, *Confeſſionem fidei ſuæ* eidem in Hungariam miſerunt. *l*) Favit præterea cauſſæ eorum, quod impliciti bello Bavarico fuerint Moravi. Duces enim Bavariæ *Rupertus & Albertus* hereditatis ergo arma ſumſerant: illius partes Bohe-
1504. mi & Moravi, hujus autem Cæſar *Maximilianus* ſuſceperant. Ex Moravis *Joannes Czernohorsky a Boskovitz, Joannes junior Mezeritzky a Lomnitz & Hunnobroda, Wenceslaus a Zierotin & Buchlow, Joannes & Georgius fratres Tettauri de Malenovitz*, cum M D. peditibus, & CCCC. equitibus, trajecto ad Paſſavium Danubio, tendebant Brau-
28. *Augusti.* noviam, quæ eorum adventu ſe *Ruperto* dedidit. Non multo poſt ad Ratisbonam conſertum cum Cæſareis prælium acerrimum, in
12. *Septembr.* quo deſerti licet mox principio ab ſuis fœderatis Bohemi & Moravi; hoſtibus tamen aliquoties repulſis, ad extremum undique cincti, tantam acceperunt cladem, ut vix ducenti evaſerint. Cæſar utrorumque virtutis heroicæ teſtis, captivos omnes honoris cauſſa ſine lytro dimiſit. *m*)

LXV. Attamen uſus victoria, bellum in Hungaros maximum apparabat: quod proximis

---

*k*) MS. Plas Straž. p. 143. — Böhmius l. c. p. 78.

*l*) MS. mox cit. p. 170. Et Confeſſio Wald. ap. Freherum Script. Boh. T. II. p. 238. — *Wladislaus* reſponſum dedit ad Martham de Boskovitz, binasque litteras Doctoris Auguſtini adjunxit. *Vid. ap. Freh. l. c. p.* 249. *Excuſatio F. F. Waldenſium* &c.

*m*) Hagekus ad h. a. — Peſſina l. c. *p.* 918. ſeqq.

mis in comitiis ſtatuiſſent apud animum, *ne in poſterum, absque herede maſculo Rex Wladislaus ſi decederet, alienæ gentis & ſanguinis Regem eligerent.* Apparatus ille quo evaderet, ignari Moravi ad defenſionem patriæ militem ocius comparandum cenſuerunt. Moraviæ Promarchio *Lomnitzius*, miſſis per *Brunenſem*, *Znoymenſem*, & *Hradiſchtienſem diſtrictus* nuntiis, ex nobilibus viritim unum quemque; ex civitatibus quintum; decimum ex colonis, inſtructos equis & armis eſſe juſſit, ut alterum per nuntium certiores facti, ad diem & locum præſtitutum adeſſent. Cæſar autem initio Maji Poſonium obſedit. Ergo Moravi Duces cum duobus peditum millibus & equitibus octingentis Skalicium verſus magnis feſtinant itineribus, atque in ſiniſtra Danubii ripa e regione Poſonii caſtra ponunt, Regis & Marchionis juſſa præſtolaturi. Sed velocem belli finem attulit natus *Wladislao* heres maſculus, cui nomen impoſuit *Ludovico. n)* Incredibili eam ob rem affectus gaudio *Wladislaus*, ſubito tantum non opprimitur dolore. Paucis quippe a partu filii hebdomadis *Anna Regina* e vivis exceſſit. Cujus immaturo interitu Rex tanto majorem fecit jacturam, quanto diligentius illa incubuit conſervandis regiis cenſibus & vectigalibus. *o)* Quapropter commodum *Cæſar Maximilianus* Viennæ Præfectum *Joannem Cuſpinianum* Budam miſit; partim ut ſalutaret *Wladislaum*, deque nato non ita pridem *Ludovico* lætitiam, quam Cæ-

1506.

1. *Julii.*

*A. C.* 1507.

H 5 ſar

n) Roo hiſt. Auſtr. L. XII. p. 430. ſeq. — Iſthvanſius Regni Hung. hiſt. L. IV. p. 34.

o) Dubrav. hiſt. Boh. L. XXXI. qui adſerit, Aulicos nimia Regis bonitate ad quæſtum ſuum abuſos nimium fuiſſe.

ſar animo ingentem conceperat, declararet; partim ut regis animum ob immatura Conjugis fata moerore confectum, verbis & oratione conſolaretur. Poſtulabat præterea ab *Wladislao* aliquos ex amicis ſecretioribus ad Cæſarem mitti, quibuſcum de fœdere ſanciundo, eoque affinitate mutua confirmando conſultare poſſet ac decernere. Ad ſpartam hanc ornandam *Joannem Moravum*, antea Epiſcopum Varadinenſem, *Mathiæ Regi* omnium conſiliorum olim arbitrum, ſed jam Hradiſſtii inter Monachos S. Franciſci privatam agentem vitam, *Wladislaus* ſine ulla dubitatione delegit. Hic ad Cæſarem profectus, omnia ut ſemper, ex animi ſententia perfecit, ita tamen, ut occultum magni momenti negotium ad illud tempus, quo Principum conventus inſtitui poſſet, aliquamdiu prorogaretur. *p*) Nihilo minus Rex ſolito jam diutius luxit deceſſum Reginæ, totumque animum dedit moerori. Eo quum tabeſceret, nec pullas mutaret veſtes, aut barbam raderet; circumſtat eum magna conſolatorum frequentia ex Proceribus Hungaris, Bohemis, Moravisque Budam congregata, afflictum Regem ut erigeret. Qui tamen ſolita ſibi taciturnitate ſolatium omne reſpuit. Poſtridie igitur omnes redeunt, quorum nomine Præſul Strigonienſis: *Ad lætum*, ait, *nuntium lætus decet Regem habitus: quem ſi induis, exoptata feres, ut Ludovicum Regem Hungariæ & Bohemiæ, tibique conſortem vel in hac puerili ætate videas.* Tum demum Rex: *Tam grato, inquit, nuntio libenter in habitu quoque mutando ſubſcribimus*; proditque mox purpuratus, lautusque & attonſus ad prandium.

*p*) Iſthvanf. l. c. L. IV. p. 35. ſeq. Et MS. Anon. ad h. a. ap. Peſſinam l. c. p. 923.

dium. Quamquam Hungari ſubito mutarunt voluntatem *Ludovicum* coronandi, Patre adhuc ſuperſtite; neque niſi a Bohemis & Moravis impulſi, coronam anno ſequente eidem imponendam promiſerunt. *q*)

LXVI. Bohemicam quoque coronationem differre neceſſe fuit. Diviſi enim varias in factiones Bohemi Ordines, regnum armis impleverunt; e Sacerdotibus vero alii *Calixtinorum*, alii *Piccardorum* partibus favebant. A Piccardis præſertim, ut ſectam corroborarent ſuam, magno adlaboratum opere fuit. *Orationem Excuſatoriam fratrum Waldenſium* Regi *Wladislao* ad Hungariam miſerunt, qua conantur rationem reddere, cur a Romanæ Eccleſiæ coetu deſciverint. Pluribus etiam ratiunculis fulciunt, quo maxime erant infames, errorem de SS. Euchariſtia minime adoranda. Quia vero *Auguſtinus Olomucenſis*, ut minus vigiles hominum mentes ad juſtam in *Piccardos* ſeveritatem excitaret, binas ſuas litteras ad Regem *Wladislaum* de hereſi Waldenſium pridem datas, evulgaverat; divulgarunt pariter ſectæ ſuæ defenſionem hoc titulo: *Excuſatio Fratrum Waldenſium contra binas litteras Doctoris Auguſtini datas ad Regem.* Ac prima quidem parte nituntur ſua defendere dogmata, altera queruntur adverſus *Auguſtinum*, quod contumelioſus fuerit in *generoſam, venerabilemque Virginem, Virginem Martham. r*) *) Quum ita Piccardi erigunt ca-

A. C. 1507.

1508. 11. Januarii.

q) Dubrav. l. c. — Iſthvanfius L. V. p. 37.
(r Dubrav. l. c. Freher. Script. Boh. T. II. p. 245. ſeqq. & p. 249. — Bœhmius l. c. cap. 4. p. 76.

*) Ex duabus his epiſtolis, ab Auguſtino vulgatis, al-

caput; Dominus autem *Georgius Kopidlanſky*, ob cædem fratris ſui civibus Pragenſibus plusquam offenſus, turbis Bohemiam miſcet: tutum *Wladislao Regi* non erat coronationem *Ludovici bimuli* petere. Præmiſit igitur in Bohemiam legatos cum plena poteſtate, viros tractandis Bohemorum animis nimis quam idoneos, ſcilicet *Joannem Moravum*, & *Stanislaum Turzonem* Olomucenſem Epiſcopum, quem honoris & dignitatis gratia, utpote *S. R. I. Principem* primum legationis locum tenere juſſit. Frequéntiſſimus omnium Ordinum conventus, quem Piccardi
25. *Julii.* *Sanctojacobæum* appellant, Pragæ adfuit: quum legati conſcenſo ſuggeſtu, litteras in fidem publicam ſibi datas, & mandata Regis exponunt. Tum ante omnia jubet Varadinenſis, Baronum & Equitum litteras cum ſignis exhiberi, quibus nomen quisque ſuum, fidemque in ſocietatem novi fœderis adverſus *cives* obligavit. Tacentibus primum univerſis, mox non paucis tergiverſantibus, exſtare eas negantibus non nullis; urget ille ſapienter & conſiderate, ſeque regia auctoritate uſurum minatur,

altera jam an. 1506. die 14. Novembr. Budæ exiit; altera vero ſine die & conſule, quod ajunt, ad annum hujus ſeculi octavum a viris doctis refertur, teſte Bœhmio l. mox cit. — Quod autem Balbinus Epit. p. 574. ait: *In Martham plurimæ ſunt invectivæ Doct. Auguſtini — — Tum etiam Bohuslai de Lobkowitz*: refellit idem Bœhmius l. c. p. 74. ſeqq. aitque, ab Haſſenſteinio ſive Bohuslao de Lobkovitz nihil tale de induſtria profectum, licet in epiſtolis paſſim iras, animosque prodiderit. Tum ſubdit: *Ita quidem intelligo, nec Auguſtinum in Martham dictis pepercisse; at invectivas plurimas, non niſi uno ex Balbino inaudivimus.*

tur, niſi mandato regio morem geſſerint. Imperata demum faciunt coryphæi, afferuntque litteras in membrana longa & lata exaratas. Legatus eas quidem explicat; ſed neque ſcriptura lecta neque ſignis inſpectis, membranam cultro diſcindit, ſignaque præciſa ita diſpergit, ut recolligi non poſſent. Stupentibus omnibus, erat in illo conventu, qui diceret: *Quin detrahimus huic monacho bardocucullum, & imponimus ei trabeam; quando tam inſignem agit de nobis triumphum?* At Legatorum gravis & moderata dicendi copia fregit audaciam hominis; omnium vero animos ita devinxit, ut ſedata diſcordia, regni tranquillitas reduceretur. Actum etiam fuit juſſu Regio *de Piccardis, ut præſtitutum intra tempus cogerentur ad alterutram partem, Romanam aut Calixtinam diſcedere*: convenitque inter Ordines, ut mandatum iſtud publicas in tabulas, impoſita transgreſſoribus multa, referretur. *s*)

LXVII. Abeuntibus e Bohemia legatis, ſecutum in eandem ſententiam eſt regium edictum adverſus *Piccardos* in feſto S. Laurentii Buda miſſum, quod icciroo Sancto — laurentianum vocarunt. *t*) In Moravia tamen Piccardorum fautores, præſertim *Joannes a Zierotin, Fulnecæ Dominus*, mandatum hoc parvi fecerunt, nimia Regis bonitate confiſi. Id quod inultum reliquit *Wladislaus. u*) Siquidem litteris ſuorum edoctus, omnia per Bohemiam quieta eſ- 10. *Auguſti.*

*s*) Dubrav. l. c. p. 262. —MS. cit. Hlas Strażn. p. 156. ſeq. — Peſſina l. c. p. 914. ſeq. — Pelzel hiſt. Boh. p. 504.

*t*) Edictum ap. Lunig Cont. I. P. II. de Bohemia p. 244.

*u*) MS. Hlas Strażn. p. 115.

eſſe; peractis Epiphaniæ ſolemniis, in viam
*A. C.* 1509. ſe dedit cum *Ludovico* & *Eliſabetha* ſive *Anna*, quod nomen huic impoſuit a morte Reginæ, ut defunctæ deſiderium leniret. Septum ornatiſſimo Hungarorum comitatu Regem quum Brunæ aliquamdiu ſubſtitiſſet, *Stanislaus Epiſcopus Olom.* aliique Moraviæ Proceres deduxerunt Pragam, ubi *Ludovico* Bohemiæ coronam ſolen-
11. *Martii.* ni ritu Epiſcopus Olomucenſis impoſuit. Reliquam anni partem Rex in Bohemia tranſegit. *x*) Altero autem anno urgentibus reditum
1510. Hungaris, itinere per Moraviam ſolito reverſus, divertit Cremſirium ad *Stanislaum Epiſc. Olomucenſem*, ac liberaliter ſplendideque acceptus, in tertium usque diem diverſatus ibidem eſt. Magnopere tamen erat anxius ob peſtem in Hungaria pullulantem, cui liberos ſuos committere metuebat. Quo periculo ſollicitum recreat *Stanislaus*, quum ultro ac libenter *hoſpitium* ſive Cremſirii, ſive in arce ſua Viſcovienſi regiis offert prolibus, donec in Hungaria contagio remiſerit. Tam promta officii exhibitio, uti multis, ita inprimis Regi fuit quam gratiſſima, de qua & gratias egit. At ſupervenit interpellator Trencz'inio Cremſirium, *Joannes Comes Scepuſienſis*, qui ducentis comitatus equitibus, gravius Regi minatur, Hungaros illum Budæ aditu prohibituros, abſque liberis in Hungariam ſi redeat. Itaque cum liberis iter continuavit. *y*) Verum ingraveſcente in Hungaria peſtilentiæ vi, in Moraviam rediit, & Hunnobrodæ a feſto S. Wenceslai usque ad Epi.

*x*) Peſſina l. c. p. 925. — Pelzel l. c. p. 505. ſeq.

*y*) Dubrav. hiſt. Bohem. L. XXXII. Qui teſtis auritus & oculatus eſt, utpote *Stanislai Epiſcopi* tum Cancellarius.

Epiphaniam Domini una cum filio Rege *Ludovico* reſedit. Invitatus poſtea a Sileſiis, magno Procerum Moraviæ, Hungariæ, & Bohemiæ numero cinctus, Wratislaviam Hunnobroda movit. Ex itinere divertit Hradiſſtium, ibique templum P. P. Franciſcanorum, ac ſepulcrum *Joannis Epiſcopi Varadinenſis*, miniſtri ſui quondam fideliſſimi, viſitavit. *a*) *A. C.* 1511.

LXVIII. Wratislaviam advectus, *Ludovico* filio ſuo homagium ab Sileſiæ Ordinibus exegit. *29. Januarii.* Sed orta Bohemos inter & Hungaros gravis eſt diſceptatio, utrisque Sileſiam ad ſe pertinere contendentibus. Bohemi quidem & Moravi eam ſemper Bohemici juris provinciam fuiſſe, dicebant; proin *Ludovico* qua Bohemiæ Regi, fidem dari oportere ab Sileſiis. Contra Hungari allegabant pacis Olomucenſis pacta, quibus cautum erat, ut ne Sileſia ab obitu *Mathiæ Regis*, niſi depoſita certa auri ſumma, ad coronam Bohemiæ rediret. Re ancicipiti homagium eſt dilatum. *b*) Litem ſub judice reliquit pariter *Sigismundus* Poloniæ Rex, *Wladislai* germanus, ante regnum Dux Oppaviensis; *14. Martii.* eundem tamen Ducatum paullo poſt reſtituit *Wladislao* Hungariæ & Bohemiæ Regi. *c*) Hoc ipſo tempore *Wladislaus* in Hungariam diſceſſit: quo diſceſſu, veluti ſigno accepto, qui-

*a*) Chron. Hunnobrod. l. c. p. 287. — Peſſina l. c. p. 928. — *Joannes Varadin.* an. 1509. die 17. Jun. obiit Olomucii, ſed Hradiſſtii ſepultus eſt. *Vid. Cruger. ad diem* 17. *Junii.*

*b*) Jacob Schikfus. Chron Sil. L. I. c. 38. p. 180.

*c*) Litteræ Sigismundi ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. VII. p. 41. datæ Cracoviæ die 14. Martii an. 1511.

quidam nobiles per Moraviam & Sileſiam, decoctis propriis, ſtudium omne converterunt ad rapiendum aliena. Quia vero preſſi in una provincia, migrabant in aliam, e Bohemia videlicet in Sileſiam, vel Moraviam, & viciſſim; quo tandem opprimi poſſent latrocinia, Proceres regni & provinciarum, mandante Rege, Glacium convenerunt. Facta conſociatione, ſtatutum habuere omnes: Ne uſpiam deinceps pateret latronibus hoſpitium aut perfugium; ſed ubivis locorum oppugnarentur armis, vel capti meritis afficerentur pœnis. Adfuerunt illi conventui ex Moravis: *Promarchio Lomnitzius*, *Joannes a Pernſtein*, & *Joannes a Zierotin*: a quorum reditu denuo publica Moraviæ pax reſtituta. *d*) Sed privata quædam controverſia fuit *Auguſtino Olomucenſi* Præpoſito, & ſupremo regni Hungariæ Secretario cum Baronibus & Equitibus Oppavienſis Ducatus. Cupiebant illi cauſſam domi prius, quam ad tribunal Moraviæ ex veteri privilegio devolvatur, cognoſci & judicari. Reſpondit vero *Auguſtinus*, ſe non unum, alterumve e nobilibus reos agere, ſed Barones & Equites omnes; proin cauſſam mox in prima, ut ajunt, inſtantia apud Moravos judicandam. Stetit ab *Auguſtino* Rex *Wladiſlaus*, ac paullo ante conventum Glacenſem utrique illi Ordini Oppavienſi ad IV. Nonas Febr. anni ſequentis conſtituit vadimonium Olomucii, ubi illud Barones & Equites Oppavienſes coram Promarchione, & Ordinibus Moraviæ ſtiterunt. *e*) At vero decretorum

1512. 4. *Decembr.*

*d*) Peſſina l. c. p. 932. — Pelzel l. c. p. 507.

*e*) Litteræ regiæ ap. *Strzedovsky* Apograph. Mor. Vol. VII. p. 46. datæ Budæ feria II. poſt feſtum S. Martini a. 1512.

rum Doctor, & inſectator Piccardorum *Auguſtinus* eodem anno Olomucii ſubita morte obiit III. Nonas Novembr. quum validus atque integer cœnandi cauſſa diſcumberet. Id quod Piccardi genio ſuo cœleſtis iræ ſignum acceperunt. *f*) *) *A.C.* 1513. 3. *Novembr.*

LXIX. Nec ullus poſthac efficacia quadam Piccardos, primarum partium defenſoribus tutos, inſectari potuit, quoad *Wladislaus* Rex vixit. Iſte enim deinceps in id toto incubuit animo, ut affinitatis pacta, quæ olim *Joannes Varadinenſis* an. 1507. magna ex parte tranſegerat, felicem ad exitum adduceret. Eum in finem celebratus Viennæ eſt conventus *Maximiliani Cæſaris* ac trium Regum: *Wladislai* & *Ludovici* Hungariæ Bohemiæque, ac *Sigismundi* Poloniæ. 1515. Paucis poſt diebus *Maria*, Cæſaris ex *Philippo* filio neptis, *Ludovico Wladislai* filio deſponſa eſt: viciſſim Cæſar alterutri ex nepotibus, *Carolo* aut *Ferdinando*, ejusdem *Philippi* fi- 22. *Julii.*



*f*) Ziegelbauer Olom. Sac. P. II. p. 37. — MS. Hlas Strażn. p. 157.

*) Boehmius l. c. obitum *Auguſtini Moravi* ſtatuit anno 1510. — At pace viri doctiſſimi ac de Auguſtino Olomucenſi optime meriti, ne ab anno adſignato recedamus, verat tum diploma *Wladislai Regis* ſupra productum; tum inſcriptio, quæ in Eccleſia Metropolitana Olomucenſi, ubi ſepultus ille eſt, in tabella ærea marmori rubro inſerta hodieque reperitur, hujus tenoris: *Auguſtinus de Ollmütz, Iuris Pontificii ac liberalium artium Doctor, Olomucenſis & Brunenſis Eccleſiarum Præpoſitus, hic ad vocem tubæ Archangeli quieſco, ab anno Incarnati Dei* 1513. *Tertio Nonas Novembris. Vixi annos* 46. *menſes octo.* Vid. Ziegelbauer l. c.

ſiliis, *Annam Wladislai* filiam in matrimonium collocandam promiſſit ea lege, ut regnum Hungariæ extincta *Ludovici* ſtirpe, ad Cæsaris nepotem *Annæ* conjugem, eorumque liberos, *jure* hereditario recideret. (*g* Confectis ex voto rebus omnibus, *Wladislaus* cum *Ludovico* in Hungariam, *Sigismundus* per Moraviam & Sileſiam in Poloniam remigrant. Hic in tranſitu ſimul ac reditu ab *Stanislao Præsule Olom.* exceptus ſplendido eſt hoſpitio, cum frequentiſſimo Procerum comitatu. Ac primum quidem Gremſirii, dein Viſcoviæ; ſed utroque in loco tam hoſpitaliter, ut ipſe Rex ingenue fateretur, Vienna usque Cracoviam a nemine quoquam ſe lautius, liberaliusque habitum, atque ab Epiſcopo Olomucenſi. *h*) Inter hæc *Joannes Mezericius de Lomnitz*, Supremus Moraviæ Præfectus Viennæ mortem occubuit; hinc muneri illius *Rex Wladislaus* præpoſuit *Joannem de Pernſtein & Towac'zow*, virum e familia Moravorum tum ditiſſima, quæ hoc Rege ex monaſteriis Trebicenſi, Proſtannenſi, & aliis maxima divitiarum ſuarun incrementa accepit. Indixit etiam *Wladislaus* conventum Provincialem initio anni ſequentis Olomucii agendum. In
1516. eo Rex, *Stanislaus Episc. Olom.* novus ille Promarchio *Pernſteinius*, atque omnes Moraviæ Ordines ſanxerunt pacem publicam (Landfriede) annis quindecim duraturam. Præter alia jam olim ſtatuta decernitur: " Ius diviti æque ac " pauperi tribuatur, ac præter bina comitia " quot annis uſu recepta, agantur conventus " ex-

g) Contractus matrim. ap. Balbin. Miſcell. Dec. I. L. VIII. p. 101. Et Diarium Joan. Cuſpin. de congreſſu Cæſ. Aug. & trium Regg.

h) Dubrav. hiſt. Boh. L. XXXII.

" extraordinarii, quoties neceſſitas poſtulaverit.
" Armis provincialibus cöerceantur pacis turbatores, reipublicæ exitiales, damnoſi ac ſcelerati homines. Nemo injuriam ab exteris ſibi illatam propria vi ulciscatur, ſed eam deducat in judicium Promarchionis vel Regis. Mandata Regis aut Promarchionis omnes, cujusvis ſtatus vel conditionis, expleant; rebelles autem ſtatutis plectantur pœnis. Nullus prædones, fures, aliosque ſceleratos excipiat hoſpitio; neque arces novæ ſine conſenſu regio aut provinciali exſtruantur &c. „ i) Soluto conventu, *Wladislaus* Budam reverſus gravi correptus morbo eſt.

LXX. Ingraveſcente ægrotatione, extremas ad Moraviæ Ordines dedit litteras, mitiſſimi animi ſui teſtes: 1) Periculoſo teneri ſe morbo nuntiat, filiumque ſuum *Ludovicum Regem*, Marchionatus heredem magnopere commendat Moravis, ut eidem perinde, ac ſibi inviolatam præſtent fidem, ſubjectionem, auxilium. 2) Petit, ut berna, ſive tributo ſpontaneo, caſtrum *Spilbergam* redimant, atque æs alienum, quo Rex quibusdam Moravis obſtringitur, diſſolvant. 3) Paterno hortatur animo, ut pacis & concordiæ ſtudioſi *Promarchionem Joannem Pernſteinium*, ceterosque juri dicundo præpoſitos colant & obſervent. 4) Ad ultimum Moravis obedienter ac pie ſibi ſubjectis, fauſta precatur omnia, atque adeo moeſtiæ vel injuriæ, ſiquam eis fecit, veniam flagitat. k) Nequedum allatis in Moraviam  9. *Martii.*

I 2 his

i) *Pax publica* h. a. facta Olomucii die Mercurii poſt feſtum Epiphaniæ ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. III. p. 151. ſeqq.

k) Litteræ R. Wladislai h. a. Budæ die 9. Martii datæ ap. Strzedovsky l. c. p. 536. ſeq.

his litteris, *Wladiſlaus* acerbioribus podagræ doloribus confectus, anno ætatis 62. fatis ceſ-
13. c. m. ſit: vulgo appellatus *Rex Dobrze*, i. e. *Bon*, quod hoc vocabulum juſto frequentius uſurparet. *l*) Succeſſit Patri filius *Ludovicus* in regnis Hungariæ & Bohemiæ, ac tanto magis in Marchionatu Moraviæ, quanto diligentius Moravorum fidei & amori commendabatur. Quia vero ob immaturam ætatem regendo minus erat idoneus, Patris voluntate educandus erat a *Georgio* Marchione Brandeburgico. In Hungaria publico conſilio, cui & Moravi aderant, Palatinus eſt creatus, in adminiſtranda republica Regi ad manum futurus. Hinc anno ſequente miſſa in Bohemiam legatio, quæ ſummam imperii poteſtatem Regi vindicaret. Princeps legationis fuit *Joannes a Zierotin* Baro Moravus, politicis in rebus magni uſus & conſilii. Sed quum negarent Bohemi, poſſe quempiam imperare Bohemiæ ante, quam ad leges patrias ſervandas jurejurando ſe obſtringeret: tum regni illius, tum Moraviæ adminiſtratio penes Proceres manſit pæne quinquennio. *m*) Hoc interim ſpatio revixerunt latrocinia, quæ potiſſimum diſtrictum Olomucenſem & Brunenſem rapinis infeſtum reddebant adeo, ut viatoribus, niſi multis ſimul & armatis, intutum eſſet iter. Ad opprimendos latrones ſummo adniſus ſtudio *Pernſteinius* Promarchio, exſcindere eos ſtirpitus nequaquam potuit; adeo ſuccreverunt in dies, & numero etiam identidem adoleverunt.

*Ludovicus Hung. & Boh. Rex Mor. March.* XXI.

*A. C.* 1517.

LXXI.

*l*) Dubrav. l. c. — Peſſina. l. c. p. 936.

*m*) Peſſina M. M. p. 9[illegible] ſeqq.

LXXI. Obtenta dein Moraviæ Præfectura, *Archlebus de Boſkovitz* non ſolum ferro & igne, ſed aliis quoque mediis malo medelam attulit. Nam communibus Procerum viribus prædatoria expugnavit latibula, duo autem præcipua: *Daleczinium* prope Pernſteinam, & *Hobenſteinam* haud procul Trebovia Moravica, exuſſit ac funditus diruit. Præterea legem veterem olim a Regibus & Marchionibus latam, conſenſu Ordinum renovandam ac promulgandam juſſit: qua poteſtas fiebat omnibus etiam privatis, ut in ſuo quisque fundo comprehenſum cujuscunque ſtatus latronem aut caperet, aut interficeret. Licebat ea cauſſa armatos homines cogere, loca opportuna præſidiis firmare, quin & nova exſtruere. Denique magna etiam præmia ſunt propoſita iis, qui aut vivos magiſtratui ſiſterent, aut interfectorum capita adferrent. n) Hoc modo repurgata Moravia eſt colluvie raptorum, qui nec a morte *Archlebi Boskovitzii* emerſerunt, quum *Joannes I. Cuna a Cunſtad* Moraviæ Præfecturam pari cum laude ſuſtineret. o) Iccirco repetitis legationibus rogatur a Bohemis & Moravis *Rex Ludovicus*, iſtas ut provincias tandem viſeret. At metus Turcarum Belgrado imminentium ita eum in Hungaria tenuit occupatum, ut vix nuptiis celebrandis tempus vacaret. Has nihilo minus celebravit Poſonii cum *Maria* ſponſa, *Ferdinandi I.* Archiducis ſorore; & viciſſim *Ferdinandus* cum *Anna Ludovici* ſorore Lincii. Sed pro temporis turbulenta conditione, non plane regio apparatu fuere ſolennia nuptiarum. Amiſ- *A. C.* 1519. 1521.

 ſo

n) Peſſina ibid. Codex Czziborii a Drnovitz ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. III. p. 189.

o) Otto Steinbach Dipl. Sammlung. P. I. p. 55.

ſo autem Belgrado, cum *Solymannus* Turcarum Imperator moviſſet in Thraciam, *Rex Ludovi-*
1522. *cus* una cum *Maria* conjuge in Bohemiam iter ſuſcepit. Brunam advectus menſe Martio, aliquamdiu ſubſtitit, ubi delecti a Senatu populoque Olomucenſi, ut antiqua eorum privilegia firmaret auctoritate ſua, rogarunt. Rex motus Olomucenſis urbis inter alias Moraviæ civitates prærogativa, uti & civium Olomucenſium fide, quam Patri ſuo olim præſtiterant: voti eos compotes fecit, atque inter cetera nominatim illud privilegium confirmavit, quo idoneos viros quot-annis in Senatum adlegere, & ſui in locum ſubſtituere, Conſuli ac ſenatoribus ab antiquo licebat. *p*)

LXXII. Pragam deinde comitati Regem ſunt amplius viginti Barones Moravi; non tamen ſolito Regum itinere per *Iglaviam*: quod hanc primam omnium Moraviæ civitatum *Lutheri* placita jam tum amplexam eſſe, audierit. Immo poſtea Olomucium ex Bohemia miſit edictum regium, quo non Iglavia ſolum, ſed tota etiam Moravia *Lutheri* ſectam proſcripſit. *q*) Auctor & impulſor mandati hujus dubio procul fuit *Stanislaus Turzo Epiſc. Olomucenſis*,
1. *Junii.* qui Reginæ *Mariæ* coronam Bohemiæ impoſuit, aſſiſtentibus: *Iacobo Wratislavienſi*, & *Ladislao Wacienſi Epiſcopis* in Metropolitana Pragæ eccleſia. Hinc politico regni ſtatu ordinato, Rex die

*p*) Peſſina l. c. p. 944. — Diploma Ludovici R. datum Brunæ h an. die Jovis ante Dominicam *Oculi* ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. VI. p. 4.

*q*) Peſſina p. 945. Et Chron. MS. Joann. Kranich Civis Olom. an. 1599. ap. Strzedovsky l. c. Vol. I. p. 37.

die 16. Februarii Praga diſcedens, Olomucium ante Dominicam Palmarum venit, comitatu cinctus ornatiſſimo: *Georgio* Marchione Brandeburgico; *Friderico* Lignicenſi, *Carolo* Münſterbergenſi, *Caſimiro* Teſchinenſi Ducibus; Nuntio Apoſtolico, *Ferdinandi* Archiducis Legato, & Fratribus ſex Mezricenſibus. Ipſo Palmarum die Rex in Cathedrali Eccleſia ſacris, & ſupplicationi cum Regina aliisque Principibus adfuit; in cœna autem Domini aderat *lotioni pedum* (*mandatum* dicimus) quam Epiſcopus peregit. Sed & Regina *Maria* tribus & viginti pauperibus pedes abluit, ſingulis novos donavit thoraces, ac menſæ accumbentibus inſerviit. r) Peractis Paſchæ ſolenniis, *Ludovicus* Iglavienſes ad ſe vocatos, verbis accepit graviſſimis: quod ſpreta religione catholica, ad nova Eccleſiæ contraria *Lutheri* placita tranſierint; juſſu regio *Paulum Speratum*, qui eis mutandæ religionis occaſionem attulit, civitate non ejecerint; quin potius mortuo ſub id tempus catholici ritus Parocho, illum publice primario in templo dicentem pro concione, audiverint. Pœnas igitur & ſupplicia eis minatur, niſi reſipiſcant, & pulſis novarum opinionum præconibus, avitam majorum fidem ac doctrinam rurſus amplectantur. Morem ſe geſturos promiſerunt Iglavienſes. At *Speratus* male factorum conſcius, Iglavia clam erupit, ac Trebicii apud Parochum ejusdem farinæ hominem delituit. Poſtea quum ope nobilium quorumdam nixus, palam in oppidis & pagis diſſereret novam *Lutheri* doctrinam; Biteſſii captus, Olomucium deducitur. Ibi A. C. 1523.

 con-

r) Chron. MS. ibid. p. 38.

convictus de hæreſi, cum Quæſitores (inter hos *Joannes Dubravius* Epiſcopo tum a ſecretis conſiliis) nihil in eo ſanando proficerent, Regis ſententia damnatus ad rogum eſt. Verum *Wokone Sovinccio*, Supremo Moraviæ judice; *Heraldo* item & *Wilhelmo* Cunſtadæis, & non nullis Calixtinæ fidei Proceribus intercedentibus, pœnam exilii dumtaxat ſubiit. Tameſi vero *Speratus* Wittenbergam abiit, & libri lutherani cum novo ſectæ illius teſtamento Iglaviæ combuſti in foro ſunt; hæc tamen civitas ſacris a *Luthero* inſtitutis addicta multo diutius fuit. s)

LXXIII. Olomucio Rex cum Regina Cremſirium divertit, ſuaque hic manu litteras ad *Joannem* Ducem Oppolienſem ſcripſit, ut fidem faceret *Stanislao Ep. Olom.* ad eum miſſo: qui oraturus erat, ne Dux orbus & ſenex, ac bene locuples, alium quam Regem bonorum ſuorum heredem relinqueret. In Hungariam redux, *Caſimiro* Duci Teſſinenſi ducatum Oppavienſem confirmavit, quem huic *Wladislaus* Rex novem abhinc annis contulit ea lege, ut jurejurando teſtaretur, ſe eundem Ducatum Regi Hungariæ acceptum ferre. t)

8. *Decembr.*

Mor

(s Chron. MS. l. c. — Peſſina p. 946. ſeq. — Schmidl hiſt. Soc. J. Prov. Boh. L. I. p. 56. ſeq. — Hoc ipſo anno feria II. ante Pentecoſten Iglavia quanta quanta incendio conflagravit, præter monaſterium S. Crucis, & aliquot domunculas poſt Parochiam; homines autem 25. perierunt. Incendium iſtud mulieres quædam ebriæ, placentulas pinſendo, improvide excitarunt. *Vid. Peſſina ibid.*

t) Dubrav. L. XXXIII. — Diploma ap. Sommerberger l. c. T. II. p. 1065. & 1068. Datum Poſonii h. an. die 8. Decembr.

Mortuo autem *Joanne I. Cuna de Cunſtad*, ſupremam Moraviæ Præfecturam detulit *Joanni de Pernſtein & Helſenſtein. u)* Quo partes agente ſuas, pacata & tranquilla fuiſſent omnia, niſi plebs contra Senatum Iglaviæ moviſſet ſeditionem. Ejus componendæ cauſſa Rex miſit e Camerariis ſuis *Zebrzidum de Bolelusk* Equitem Moravum. Sed effera plebs ſalubria ſuadentem adeo non audiit, ut etiam ſuſpectum Senatus fautorem palam conclamitaret; inſuper ejus effigiem infami columnæ affigeret cum inſcriptione: *Hic eſt Rex Polentariorum*: intelligens Senatores, quos inter potiores erant Polentarii. Abeuntem quoque e civitate, contumelioſis inſectari verbis, ſibilis, & cachinnis non verebatur. Facinus iſtud Rex tulit ægerrime, jamque parabat pœnas eo dignas, niſi *Wenceslai de Berka, Cztiborii a Drnovitz, Joannis ſenioris de Sternberg & in Kvaſſitz*, atque aliorum, qui ſub id tempus a Statibus Moraviæ miſſi Budam fuerant, interceſſiſſent preces. His oratoribus, venia Iglavienſibus data. *x)* Tanto autem ſeverius animadvertit in *Piccardos* & *Lutheranos*, quorum doctrina clam & palam indies magna faciebat incrementa. Namque impulſore Antiſtite Olomucenſi *Stanislao*, Rex Budæ edicto ſanxit: Ne uſquam in regno & provinciis coronæ Bohemiæ unitis ulla religio, præterquam *catholica ſub una & ſub utraque*, ſecundum compactatorum legem toleraretur, ſtatuta exilii pœna, qui ſecus fecerint; pœna vero capitis, qui nova in regnum dogmata inferrent, eaque in vulgus ſpargere au-

*A. C.* 1524.

1525. 25. *Maji.*



u) Otto Steinbach. l. c. p. 55. ſeq.

x) Peſſina M. M. p. 948.

derent. *y*) Neque dubium, quin Rex juvenis quidem, ſtudio tamen religionis catholicæ ac ſinceræ in Deum pietatis præſtans, novas e Moravia opiniones ſtirpitus exegiſſet, dummodo ſiviſſent fata eundem diutius vivere.

1526. LXXIV. Irrupit enim in Hungariam *Solymannus* Turcarum Imperator, ducentis armatorum millibus ſtipatus. Frequentibus nuntiis *Ludovicus* a Bohemis & Moravis auxilia petebat. Accurrerunt quidem aliqui; exiguo tamen numero, reliquis tardius, ac neceſſitas urgebat, arma capientibus. Maxime quum primæ in Hungaria auctoritatis dignitatisque Præſul, audiente *Dubravio* hæc ad *Stanislaum* Olom. Epiſcopum: *Non opus eſt multos nobis ſubſidio ut mittatis milites; rumorem tamen ſpargite, quaſi plurimos miſſuri. Qui percrebeſcet, ſi complura militibus vexilla ſint admiſta; ſiquidem ad vexilla militum noſtrorum, Turcæ numerum ineunt.* Metuebant fortaſſis Hungari; ne exterorum auxilio Rex victoria potitus, eorum deinceps arbitrio regnaret. Iamque Turcæ appropinquabant, quibus Rex non multo amplius quinque & vinginti millium oppoſuit exercitum. Potiſſimi ex ducibus præſertim Bohemi & Moravi ſuadebant Regi pluſculum fervido, utne prælio decerneret; ſed aut copias ex Bohemia, Moravia, & Sileſia adventantes ſibi adjungeret, aut caſtris palude & natura loci munitis, teneret militem. At enim Hungarorum Proceres inconſulto poſcebant ſtudio prælium, jactando glorioſius, nullo unquam tempore accidiſſe, ut Turcarum impetum Hungari non fer-

*y*) MS. Hlas Strajn. p. 160. — Peſſina p. 948.

ferrent. Itaque conſeritur ad Mohac'zium infelix illud prælium, quo Hungari a Turcis ad internecionem cæſi, in fugam aguntur. Terga vertentibus ceteris, Rex pariter fuga ſalutem quærit. Quum autem Caraſſum paluſtrem & cœnoſum rivum tranſire, ac ripæ aggerem ſuperare conatur, equo reſupino, in altum lutulenti amnis limum corruit, ac ſimul armorum pondere, ſimul equi colluctatione oppreſſus, miſerabili caſu interiit ætatis anno viceſimo. Perierunt quoque ex Moravis: *Joannes a Wickow*, *Sigismundus Kropac'z a Noviedomy*, *Hinko a Zaſtrzizl & Prakſchitz*. Die prælium conſequente aderant auxiliares copiæ: e Tranſilvania, Slavonia, Bohemia & Moravia. Poſtremas has ducebant: *Joannes a Pernſtein*, *Joannes junior a Sternberg*, & *Bernardus junior a Zierotin*. Sed actum erat. Quare itinere, quo venerant, citato gradu redierunt. Regia conjux *Maria* ad primum funeſtæ cladis nuntium cum theſauris, quos citatim colligere potuit, Buda Poſonium, dein Viennam ſe recepit. Quadriennio poſt a fratre ſuo *Carolo V. Cæſare* gubernatrix Belgii dicta, ſpartam hanc ornavit annos ipſos quinque & viginti. Tandem extremum clauſit diem in Hiſpania an. 1558. quo eundem fratrem ſuum, abdicato imperio, ſecuta eſt. *z)* 29. *Augusti.*

*CON-*

z) Stephan. Broderith de clad. Mohac'z. append. Bonfinii p. 757. — Dubrav. hiſt. Boh. L. XXXIII. — Peſſina p. 949. ſeqq. — Adauct. Voigt Böhm. M. B. P. III. p. 360.

## *CONTINUATUR SERIES PROMARCHIONUM, SIVE MORAVIÆ PRÆFECTORUM AUT CAPITANEORUM.*

Circa an. 1420. Henricus de Kravarz *ab Huſſitis an. eodem ad Pragam occiſus.*
1421. Petrus de Pernſtein.
1428. Joannes Krairz de Kragek.
1434. Joannes de Lomnitz — *quem Strzedovsky Sac. Mor. hiſt. p.* 28. *omiſit.*
1437. Wenceslaus de Boskovitz.
1440. Joannes de Cymburg & Towac'zow.
1462. Hinko ſive Henricus de Lippa.
1464. Victorinus Podiebradius, Dux Münſterbergenſis.
1469. Cztiborius de Cymburg & Towac'zow.
1494. Wratislaus de Pernſtein.
1496. Joannes Mezericius de Lomnitz.
1516. Joannes I. de Pernſtein & Towac'zow.
1519. Archlebus de Boskovitz.
1521. Joannes I. Cuna a Cunſtad.
1524. Joannes II. de Pernſtein & Helfenſtein ad an. 1530.

## VARIÆ ADNOTATIONES AD QUINTAM PERIODUM HISTORIÆ MORAVIÆ:

*Status Moraviæ politicus.*

I. Afflictus licet nimium, ſimul turbis Huſſiticis, ſimul diuturnis bellis Moraviæ Marchi-

chionatus; retinuit tamen priſtinam regiminis formam, ſuaque jura provincialia. Ac rei quidem publicæ habenas moderabantur *Marchiones, Status Moraviæ*, ac variis præfecti muniis tum Domini ſeu Barones Moravi, tum Equeſtris Ordinis, aliique idonei viri. Id genus munia partim *regia*, partim *provincialia*, quantum ad hiſtoriæ patriæ notitiam attinet, præcipua erant: 1) *Supremus Provinciæ Capitaneus*, ſive *Promarchio* (Heytman) conſtitutus a Marchione, vel interdum a Statibus Moraviæ, ex antiquiſſima Dominorum familia: qui Marchionis vices in gubernanda Moravia geſſit, publicisque invigilabat juribus, judiciis, utilitatibus. 2) Supremus regni Bohemiæ *Mareſchallus* (Marſſalek) hereditario jure ex familia Moravica Dominorum *de Lippa* deſignatus. Is Regi, ſeu coronæ Bohemiæ imprimis obſtrictus, in Moravia provincialibus aderat judiciis, atque inter nobiles cauſſam injuriarum judicabat. 3) Supremus Moraviæ *Camerarius* (Komornik) alter Olomucenſis, Brunenſis alter: quorum auctoritas tam in judiciis, intra præſcriptos eis limites, quam circa Tabulas publicas eminuit. Uterque ex antiqua Dominorum familia, eaque ſaltem quadraginta millibus florenorum locuplete, creabatur. 4) Supremus Moraviæ *Judex* (Sudi) tum Olomucenſis, tum Brunenſis Dicaſterii. Ambo cum aliis provinciæ, ut vocant, officialibus vi annexæ muneri ſuo poteſtatis ferebant ſententiam, (Nalez) eamque ex tabulis deſcriptam partibus dabant. Ambo legebantur ex Ordine Dominorum, facultatibus ſaltem quinque millium florenorum præditi. 5) Supremus Curiæ Marchionalis *Director* (Hofrichtyrz) in nobiles Marchionis Vaſallos certis in cauſſis vicaria jurisdictione inſtructus. 6) *Subcamerarius*

*pro-*

*provincialis* (Podkomorzy) regiarum in Moravia civitatum regimini præpoſitus. 7) Supremi provinciæ *Scriba* præſertim officio fungebantur circa Tabulas publicas.

Præter hæc munia regia & provincialia, fuerunt & alia minoris dignitatis. Nam *Camerarius*, *Iudex*, & *Scriba provincialis*, ſibi ipſi deligebant ex Ordine Equeſtri minores Officiales cognomines, ut in functionibus muneris eos adjuvarent, aut minoris fori cauſſas cognoſcerent: hinc Camerarii, Iudices & Scribæ *minoris judicii* dicebantur. *Conſules aut arbitri provinciales* (Zemſſti Konſſelowe) lites inter privatos, a quibus vocabantur, ad minuenda judicia provincialia componebant in quavis regione, idque ante Taboritarum tempora. *Burggravii Provinciæ*, turbis in domo Provinciali, dum paterent Tabulæ Marchionatus, excitandis præcavebant; aderant quoque teſtium productioni, hereditatibus, executionibus, juramentis certæ formulæ &c. Ab his diverſi erant *Burggravii Caſtrenſes*, aut *Caſtellani* caſtrorum Marchionalium & Cameralium bonorum Præfecti. Marchionatus *Pocillatores*, *Subpincernæ*, *Dapiferi*, *Subdapiferi*, *Venationum Præfecti* &c. Marchionibus ſuam commodabant operam. -- *Epiſcopi Olomucenſes*, tamquam ſecularis etiam fori Principes, ſuos in cauſſis politicis jam antiquitus habuere Officiales, præcipue *Feudales Iudices*, & *Iudicii Feudalis Præfectos*, qui illuſtribus eorumdem Præſulum clientibus ſeu Vaſallis jura dabant. Denique *Oppavienſes Duces*, etſi regionis ejus incolæ usque ad vicina nobis ſecula inter Moraviæ cives accenſerentur, peculiares tamen ſibi legebant Præfectos, & Offici-

ci-

ciales, videlicet: *Supremos Ducatus Oppavienſis Capitaneos, Camerarios, Iudices* &c. *a*) *)

II. Politica Moraviæ jura, ac judiciales conſuetudines, forenſi explanare calamo, alienum ab inſtituto noſtro eſt; ſumma perſequimur capita. Ad hæc pertinent: *Iura provincialia, jura feudalia Marchionalia, jura feudalia Epiſcopalia, jura feudalia Mareſchallica, Eccleſiaſtica, urbica* ſeu *municipalia*, ac demum *jura ſervilia*. Præter alia antiquitatis monumenta his de juribus agunt: 1) *Codex Towac'zowienſis* ſive Liber *Cztiborii a Cymburg de Regimine Politico*, bohemico ſermone exaratus rogatu Ordinum Moraviæ, quibus ac præſertim *Protaſio Epiſc. Olomucenſi*, inſcriptus eſt. Conſtat vero duabus partibus: altera libertates, altera Moraviæ jura antiqua refert. Id quod & præfatio, & clauſula libri teſtantur, quæ ſic ſonat: *Finiunt libertates & jura Marchionatus Moraviæ.* Te-

*Iura & Conſuetudines Moraviæ.*

*a*) Codices MMSS. Cztiborii a Cymburg, & Cztiborii a Drnowirz ap. Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. III. Item Apparatus Chronicorum Moraviæ ejusd. Strzedovsky T. III. MS. ubi omnia hæc munia fuſe deſcribuntur.

*). Combinatis tribus Sileſiographis *Schikfuſio, Henelio* & *Sommersbergio*, certa Oppavienſium Ducum chronologia ſtatui haud poteſt; eorum igitur ſeries ita ſe habet: *Nicolaus I.* Ottocari II. Boh. Regis nothus; *Nicolaus II.* prioris filius; *Joannes I.* Nicolao II. genitus; *Wenceslaus I.* prioris frater; hujus frater ſecundo loco natus *Premislaus*; iſtius filius *Wenceslaus II. Wenceslaus III.* prioris filius; *Joannes II.* frater Wenceslai III. *Victorinus* Georgii Boh. Regis filius. *Joannes III.* Mathiæ Corvini Hung. Regis nothus. *Albertus*; *Sigismundus*; *Caſimirus.* Vid. ſcripp. citati.

Teſtatur auctor ſe adfuiſſe Brunæ, quum *Ladislaus Poſtumus*, & *Georgius* Boh. Reges ibidem in Marchiones recepti ſunt; proin obſervaſſe, libro huic inſerta: Patriæ conſuetudines, publica pacta, cauſſarum provincialium transactiones, & varias pro temporum ac rerum ratione conſtitutiones regias. Annum, quo codex iſte in publicum exiit, in quatuor diverſis exemplaribus ſe non reperiſſe, fatetur *Joannes Strzedovskius*; cenſet tamen circiter annum 1481. fuiſſe in lucem editum. *b*) *) 2) Eadem jura continet alius liber *D. Cztiborii a Drnovitz* familiæ Cunſtadeæ: qui Codicis de Regimine politico inſtar gloſſæ, ut ajunt, haberi poteſt

*b*) Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. III.

*) Opinionem ſuam Strzedovskius ita conatur evincere: Ineſt huic codici diploma *Mathiæ* Hung. & Boh. Regis, & Marchionis Moraviæ datum an 1480. quo ſtatuitur ordo ſeſſionis in comitiis; proin ſcriptus non eſt ante an. 1480. — Ex præfatione autem conſtat, codicem hunc eſſe dedicatum *Protaſio Olom. Epiſc.* & ejus Patri *Wenceslao a Boskovitz*, ceterisque ſtatibus; adeoque non eſt editus poſt an. 1482. quem nec Epiſcopus, nec ejus Parens vivendo abſolverunt: ille quippe die 25. Auguſti, hic vero die 14. Octobr. obiit. — *Itaque ſequitur Codicem* circa an. 1481. primam lucem aſpexiſſe — Nec obſtat, quod in codice illo reperiantur quædam res ſerius accidiſſe. Nam ea ſunt addita poſt *Cztiborium a Cymburg*: quum quilibet deſcriptor aliqua ſibi bene viſa addiderit; ſicut quatuor illi codices, in quos Strzedovskius incidit, ſinguli aliter finiebant. Quin auctor ipſe in dedicatione ſua id innuit, dicens: Siquid præterea invenerit, ſe ſuo codici adjecturum. *Vid. Strzedovsky l. c. in Nota Codici præmiſſa.*

teſt. Oſtendit enim *Wladislao II. Ludovico*, & *Ferdinando* Regibus Boh. & Moraviæ Marchionibus, antiquarum conſuetudinum non nihil fuiſſe imminutum, refertque anni 1561. acta quædam. Eſt autem hic *Ctiborius II.* frater *Bobuslai II. a Drnovitz*, qui an. 1528. in Moravia ſupremus provinciæ Iudex fuit. *c*) 3) Commemorandus etiam venit *Codex Iurium Provincialium*, quibus jura feudalia nituntur. Conſtat 384. capitibus, atque in fronte præfert ſcutum bipartitum *Stanislai Turzonis* Epiſcopi Olomucenſis. In argentea ſuperiore area leo dimidius prominet; inferiore autem tres ſtellæ: ſcuto incumbunt Tiara & Pedum Epiſcopale. Sumtibus enim hujus Episcopi datus Litomiſslienſibus typis an. 1538. codex eſt. 4) Eodem anno, atque iisdem ſumtibus excuſus typis Olomucenſibus exſtat *Joannis Olivetzky* liber, cui titulus: *Iura Feudalia*, quorum ſcilicet norma regebantur Olomucenſis Epiſcopatus Vaſalli. Huc quoque pertinent *Sententiæ Iudicii feudalis*, extractæ ex libris variorum Epiſcoporum Olomucenſium: *Joannis Mraz*, *Paulli de Miliczin*, *Stanislai Turzonis* &c. *d*)

Laudatis e codicibus antiquas patriæ conſuetudines quoque diſcimus, easque ſtrictim attingere juvat. De obitu Marchionis certiores fecit Ordines Promarchio, miſſis quaquaverſum nuntiis, Brunam ut convenirent. Quo facto, vitæ illius memoriam luculenta refricuit oratione,



*c*) Strzedovsky Apogr. Morav. III. Vol.—Otto Steinbach Dipl. Sammlung P. I. p. 60.

*d*) Strzedovsky Apogr. Mor. Vol. V. feudali.

one, ſeque Magiſtratu abdicabat. Ordines vero eundem illi, vel alii obtulerunt, promiſſaque obedientia, fiebat *pax publica* (Landfriede) dum novus Bohemiæ Rex eligeretur. Seu recens electus, ſeu hereditarius Moraviæ eſſet *Dominus*; mittebantur ad eum legati ſingulorum Ordinum, viri nempe eximii e Dominis, Prælatis, Equitibus, & civitatibus electi: qui eundem de provinciæ ſtatu, antiquis libertatibus, & receptis conſuetudinibus edoctum, orarent, ad diem certam ut veniret in Moraviam, Brunæ potiſſimum recipiendus, ut Marchionem decet. Ac hereditarius quidem Rex ante coronationem Pragenſem; electus vero exterus, poſt illam invitari conſuevit. Die præſtituta a Rege, juſſit Promarchio Moraviæ Ordines rurſum Brunæ adeſſe, & quidem quatriduo vel quinque diebus citius. Venienti deinde Regi occurrebant equo inſidentes ad *unum milliare*; tum pedites ad Regem accedebant, quem oſculo manus, Promarchio autem brevi ſermone ſalutarunt. Mox equis conſcenſis, Rex ſtipatus Ordinibus, civitatem verſus proceſſit, eique rurſus obviam venit proceſſio rite ordinata, ſcilicet: Tribus Opificum, Clerus regularis æque ac ſecularis, Abbates & Epiſcopus. Votis ac ſalutatione factis, inter concentus hymni Ambroſiani Rex ad templum S. Petri; dictis autem precibus, in hoſpitium deductus ab omnibus fuit.

Poſtridie in conventu Moraviæ Ordinum, Regem in ſolio ſedentem, Promarchio concinne allocutus, teſtabatur omnes adeſſe, homagium facturos. Hinc litteras ſigillo regio munitas Cancellarius palam legit, quibus Rex *jura, libertates, & conſuetudines Marchionatus* confir-

firmabat; hac autem confirmatione Promarchioni tradita, manus Evangelio ſuperimponens, ſe eandem ſervaturum jurabat. Poſt hæc Promarchio munere abdicato, in Ordinem Dominorum ſe ſe retulit. Rex vero: *Eja! inquit, fecimus, quod noſtrum fuit; jam vos fidem & obedientiam ſpondete.* Reſpondebant omnes: *Lubentes, volentesque.* Verum *Barones, Prælati*, & *Equites* nudam ſolummodo promiſſionem ſubjectionis & obedientiæ faciebant; civitatum delecti jurejurando fidem Marchioni, ejusque heredibus pollicebantur, elevatis duobus digitis. Accepta ſponſione, Rex ante omnia conſtituit *provinciæ Capitaneum ſeu Promarchionem*, datis eidem ſuis litteris, quibus officii partes explicatæ, & aſſignatum illi ſalarium fuit. Delegit quoque ſibi *Conſiliarios*, quibuscum bonum commune procuraret; ceteris muniis regiis ac provincialibus idoneos præpoſuit nobiles: qui omnes Regi fidelitatem ex formula jurabant. Rege tamen minorenni, communibus Ordinum ſuffragiis eligebantur *Promarchio & Subcamerarius*, actorum rationem Regi poſtea reddituri.

Quodſi Rex vel Marchio comitiis, aut provinciali judicio præfuit; altiore ſedebat loco, ita ut capita aliorum illius genua æquarent. In medio conſedit infra Marchionem Promarchio; ab ſiniſtra Camerarius, & judex Olomucenſis in Olomucenſi, Brunenſis in Brunenſi judicio: a dextris Mareſchallus, tum ceteri Domini & Equites dextra, lævaque ſecundum ordinem ætatis. *Epiſcopus Olomuc.* pro arbitrio poterat adeſſe judicio provinciali; ſi vero natus e ſtatu Dominorum fuit, de jure ſedebat ad dextram Promarchionis, non quidem ut Epiſcopus, ſed ut Dominus, ac primo etiam

loco ſubſcripſit. *Dux Oppavienſis* in judicio Moravico jus ſeſſionis habuit, etſi Ducatus ipſe proprio uteretur judicio. Quodſi Moravus Oppavienſem reum perſecutus eſt judicio; cauſſa ibidem examinata & probata, mittebatur in Moraviam Olomucium vel Brunam; ubi deciſa in judicio provinciali, Oppaviam remittebatur, exſequenda ſine ulla appellatione. Generatim in quovis judicio concedebatur *duellum* provocatis: idque vel equitibus, vel peditibus, capitis aut pignoris periculo. Immo conſenſu partium Promarchio locum, diem, modumque duelli præſcripſit. Sic an. 1517. equeſtri duello certarunt Olomucii: *Joannes Tettaur*, & *Joannes Szvalsky*; item *Wenceslaus Tettaur a Tettau*, & *Wenceslaus Ragezky a Mirovia* &c. Denique ad ſervandum diſcrimen ſtatuum, titulus Ordinis Dominorum ſeu Baronum erat: Urozeny Pane, aut Urozenemu Panu; titulus Ordinis Equeſtris omiſſo Pan vocabulo: Urozeny Wladik, aut Urozenemu Wladiku neb Panoſſy. Item hoc modo: Urozenemu Wladikowy, Panu Janu milemu &c. *e*)

*Tabulæ publicæ Marchionatus.*

III. Duplices in Moravia ſec. XIV. fuiſſe *Tabulas publicas* (Landtafel) Olomucenſes nempe & Brunenſes, evincunt Scriptores patrii. Originem *Tabularum Olomucenſium* retulimus an. 1348. hiſtoriæ polit. quo etiam tempore *tabulas Brunenſes* eſſe cœptas, vero eſt ſimillimum. Nam ex Tabularum antiquarum extractu patet, binos jam anno illo fuiſſe libros provinciales,

*e*) Codices MMSS. Cztibotii a Cymburg, & Cztiborii a Drnovitz, e quibus illa omnia ſunt excerpta.

ales, ſive Tabulas (Deſky Zemſky). *Olomucenſis* incipiunt a Libro Domini *Joannis de Kravarz*; *Brunenſibus* initium dedit Liber Dom. *Erhardi Puſchka de Cunſtad.* *f*) In has Tabulas ſtatuta regia & provincialia, pacta & contractus publici, ſententiæ judiciales, aliaque notatu digna referri conſueverunt: & quidem *latina lingua* Primoribus Moravorum non incognita. Verum an. 1480. conſenſu Promarchionis *Cztiborii a Cymburg*, atque omnium Moraviæ Statuum, relationes in Tabulas fieri cœperunt ſermone patrio, ſive *lingua Moravica*, Bohemicæ tum ſimillima. Erant ſub id tempus Olomucii *Wenceslaus a Boskovitz*, Brunæ *Wilhelmus a Pernſtein*, ſupremi provinciæ Camerarii; a quibus primordium ceperunt Tabulæ idiomatis patrii has præcipue ob cauſſas: 1) Ad minuendum laborem Scribarum provincialium, quum ſtatuta & acta judicialia e ſermone moravico in latinum vertenda eſſent. 2) Ut relationes tabulares facilius & clarius intelligerent etiam illi, qui latinæ linguæ non fuerunt periti. 3) Potiſſimum quod interpretes ad verbum non exprimerent de latino omnia, ſed ad mentem ſuam non pauca detorquerent. *g*) Singulis enim comitiis & judiciis provincialibus legebantur Tabulæ, quoad ea nimirum, quæ inſerta proximis fuere comitiis. Id quod olim finito provinciali judicio factum; ſed *Wladislao & Ludovico* Marchionibus, ſub principium datus lectioni huic locus. Similiter Marchionibus iſtis, exoleverunt ſuperflui ritus, quibus Tabulæ provinciales e crypta capituli Canonicorum ſeu Olo-



*f*) Analecta Abbatis Zärens. Ottonis Steinbach.

*g*) Codex Towac'zow. ap. Strzedovsky l. c. Vol. III. p. 85.

Olomucii, ſeu Brunæ per *Camerarium*, *Iudicem*, & *Scribam provincialem* reverenter levari; ab occurrentibus Promarchione, Dominis & Equitibus excipi; finito autem uſu, ciſtæ variis ſigillis & ſeris muniendæ imponi; denique pari cum cerimonia priſtinum in locum deferri ſolebant. *h*)

*Diviſio Moraviæ in circulos.*

IV. Prima eaque certa Marchionatus Moraviæ in circulos partitio firmis adſtrui documentis nequit. Diviſa enim a *Carolo IV. Imp.* an. 1356. in duodecim circulos Bohemia, Moraviæ Marchionatus in duas ſolum provincias *Iodoco* & *Procopio* Marchionibus dividebatur. Hinc *Joannes Str'zedovsky* ultimis vitæ ſuæ annis admodum ſedulus Apographorum Moraviæ compilator commemorat quidem regios Capitaneos, diſtrictibus Moraviæ præpoſitos (*in Apparatu ſuo Chronicor. Moraviæ T. III. MS.*) ſed ingenue fatetur, de prima eorum inſtitutione nihil certi reſcire ſibi licuiſſe. Veſtigium tamen aliquod Moraviæ partitionis exhibet privilegium *Wladislai II.* Boh. Regis an. 1472 civibus Hradisſtienſibus datum, quo eos a judicio & appellatione ad civitatem Brunenſem penitus abſolvit. *i*) Immo Peſſina (*Mart. Mor. p.* 62.) arbitratur, *Wladislai* hujus tempore, Carolinæ in Bohemia partitionis exemplo, Moraviam diviſam fuiſſe in quinque diſtrictus: *Olomucenſem*, *Brunenſem*, *Znoymenſem*, *Iglavienſem*, & *Hradisſtienſem*. Sed eam diviſionem tum demum factam eſſe oportet, quum *Wladislaus* a morte Regis *Mathiæ* an.

1490.

*h*) Idem Codex l. c. ubi Tabularum uſus, ritus, formulæ ſcribendi &c. enarrantur.

*i*) Vid hiſtor. polit. h. a. N. XLVI.

1490. tranquillam totius Moraviæ poſſeſſionem obtinuit. Quæ opinio vel inde firmatur, quod Codex Towac'zovienſis de *regiis diſtrictuum Capitaneis* non meminit: etſi præcipua etiam minora in Marchionatu munia recenſet. In provincialibus autem ſtatutis variorum comitiorum, *Ferdinando I.* Boh. Rege & Marchione Moraviæ, ſæpe nimium fit mentio de circulis, tamquam de re uſu recepta. Sed iſti potiſſimum nominantur: *Olomucenſis*, *Brunenſis*, *Znoymenſis*, *Hradisſtienſis*, & *Gitſchinenſis.* In comitiis Brunenſibus an. 1596. & 1597. leguntur pariter quinque Moraviæ circuli; at præter quatuor priores, nominatur *Iglavienſis*, omiſſo *Gitſchinenſi.* Hujus igitur loco ſerius aliquantum ſucceſſit *Prerovienſis*; ut adeo temporibus noſtris Moravia complectatur ſex circulos, ac totidem *regios diſtrictuum Capitaneos*, nimirum: *Olomucenſem*, *Prerovienſem*, *Hradisſtienſem*, *Brunenſem*, *Znoymenſem*, & *Iglavienſem.* k)

V. Quum fodinæ metallicæ pluribus in Moravia locis magna colerentur induſtria; *Sigismundus* Rom. & Boh. Rex *Hartvico de Lichtenſtein & Nicolsburg* facultatem Brunæ an. 1421. conceſſit cujusvis generis metalla in ditionibus ejus Moravicis fodiendi. l) Sed paullo poſt cultura fodinarum pulcherrima, inſanis Huſſitarum turbis Moraviæ pernicioſis, pene intercidit, neque priſtinum ſplendorem recuperaſſe legitur. Metallici quippe circa Iglaviam per- *Fodinæ & moneta Moravicæ.*

K 4 in-

k) Vid. Apparat. Chron. Mor. l. c. & Liber Diætalis MS. ap. Strzedovsky Vol IV.

l) Dobner mon. ined. T. IV. p. 413.

inde, atque alia Moraviæ montana, obrutis venis ditioribus (ergiebigſte Fundgruben) ſtudio religioni ſumſerunt arma, junctique Cæſareis & provincialibus copiis, aut militiæ perierunt plurimi, aut pauci admodum redierunt. *m*) *Albertus* quidem Marchio noſter Religioſis Carthuſiæ Vallis Joſaphat an. 1436. indulſit, ut eorum in fundis aurum, argentum, aliudve metallum foderent, quo ſumtus novi ædificii in præurbio Olomucenſi facilius ferrent; non tamen excitavit priora fodinas colendi ſtudia. *n*) Parumper ea demum incaluerunt, quum *Ladislaus* Boh. Rex & Morav. Marchio Brunenſi Urbi an. 1457. dedit privilegium colendi fodinam Schalſchitzii prope Romarovium, immo *denarios & obolos cudendi*. *o*) Brunenſis hæc moneta, in Domo Provinciali (Landhaus) cuſa, inter arcana rei nummariæ latet. Plus quam veriſimile autem eſt, Moravos *illo* pariter ævo & Bohemorum, & vicinarum regionum moneta fuiſſe uſos; poſtea vero invaluiſſe nummos argenteos, groſſos, denarios, & hallenſes, quos *Georgius Rex & Marchio* monetali diplomate (Münzordnung) an. 1470. cudendos juſſit, atque in Bohemiæ regno, eique unitis provinciis, communes eſſe voluit. Nec dubium, quin moneta juſſu *Mathiæ* Regis & Marchionis noſtri an. 1471. cuſa Wratislaviæ, in Moraviam illata ſit, quod ſimul de *Wladislai* & *Lu-*

*m*) Otto Steinbach. Kurze Geſchichte p. 62. ſeq.

*n*) Litteræ publ. ap. Pezium Cod. Diplom. T. VI. p. 216. & Peſſina M. M. p. 604.

*o*) H. Weichner Verſuch über die nat. und polit. Geſchichte P. II. p. 255.

*Ludovici* Regum & Marchionum monetis ſentiendum eſt *p)* *)

*Agricultura & Mercatura Moravorum.*

VI. Non minus turbis Huſſiticis, quam bellis *Mathiam* inter ac *Georgium* & *Wladislaum* Reges perquam diuturnis, plurimum detrimenti cepit *Agricultura* Moravorum. Nam aſſiduæ hoſtium incurſiones nimium ſæpe vaſtitatem reddiderunt in agris, granaria, cellasque penuarias exhauſerunt, pecorum & armentorum prædas egerunt maximas. Hinc rei frumentariæ inopia & fames ſecuta, quæ præſertim an. 1371. adeo afflixit Moravos, ut miſera plebs tenerioribus arborum frondibus, corio, felibus, atque id genus præter naturam cibariis veſci cogeretur. *q)* Anno 1482. peſtis colonos plurimos agris eripuit; eaque an. 1507. ita rursum ſæviit, ut vel Iglaviæ amplius mille ducentos homines necaret. An. 1501. inſolitæ fluminum in-



*p)* Adauct. Voigt. Beſchreib. der Böhm. Münz. II. Band. p. 282. 307. 338. & 361. ſeqq.

*) An. 1486. poſt feſtum natæ Virginis inter Mathiam Hungariæ & Wladislaum Bohem. Reges Iglaviæ convenit, ut, quoniam Regis Mathiæ provinciæ *Moravia* & *Luſatia* confines forent Bohemiæ Rex Wladislaus quidem eandam, quam cudebat; Mathias autem in Sileſia & Luſatia propriam, ſed bohemici valoris ac ponderis monetam cuderet, ita ut nullum, niſi imaginum diſcrimen eſſet, haberetque uterque Rex, ad evitandum omne ſubditorum damnum, argyrognomonem ſuum (Münzwardein) in monetaria domo alterius. Unde patet, id temporis monetas duorum Regum promiſcue in Moravia fuiſſe uſitatas. *Vid. decretum apud Strzedowsky Apogr. Mor. Vol. III. Provinc. p. 7.*

*q)* Bonfin. Dec. IV. L. III. Peſſina M. M. p. 161. ſeqq.

inundationes, poſteris autem annis cataractæ nimboſæ in multis Moraviæ locis uberem coloni ſpem peſſumdederant. Denique an. 1511. terræ motus pleraque granaria frumento referta ſubruit perinde, ac multarum ædium ruinas edidit. *r*) Nec meliore loco per illa tempora turbulenta fuerunt res *mercatorum & opificum.* Reddita Moraviæ demum pace emporia & mercatus paullatim aperiri, ac ſenſim ad ſpem quæſtuoſæ mercaturæ reviviſcere. Inprimis an. 1505. inter frequentes Moraviæ mercatus Hunnobroda celebritate. floruit mercatorum prædivitum, qui mercibus centies mille florenis æſtimatis negotiabantur. Opificum vero & Artificum omnis generis tanta abundavit copia, ut quidquid operum affabre factorum ſeu Pragæ, ſeu Viennæ fuit, Hunnobrodæ pariter id temporis veniret. Ad hæc celebres opulentæque nundinæ, ac fora ibidem erant annis ſingulis, ac divites quique mercatores Imperialium civitatum ibi officinas & emporia inſtituerunt. *s*)

*Litterarum ſtudia.*

VII. Diuturna inter arma ſiluiſſe Muſas Moraviæ, perſpicuum eſt. Sedatis motibus, aperti denuo litterarum Ludi, atque etiam inſtaurati. Nam præter ſcholas ad Eccleſiam Cathedralem Olomucii dudum erectas, Grammaticæ, Logicæque ſtudia e loco, ab urbe circiter milliare italicum diſſito (Laska dicto) conſenſu *Rom. Pont. Paulli II.* an. 1465. tranſtulit Senatus Olomucenſis in urbem ad Eccle-

ſiam

---

r) Otto Steinbach Kurze Geſchichte p. 57.

s) Chron. Hunnobrod. ap. Dobner non ined. T. II. p. 287. ſeq.

ſiam Parochialem S. Mauritii, ut juventutis commodo & profectui conſuleret. Altero an. 1466. Civitas Brunenſis, præter ſcholas ad Eccleſiam S. Petri inſtitutas, alias adhuc in Parochia S. Jacobi inſtituit: quo melius ac facilius pueri doctrina fidei, adoleſcentes Grammatica & diſciplinis eccleſiaſticis imbuerentur. Quod conſilium auctoritate ſua idem *Paullus II. Pont.* firmavit. *t*) Erant hæ quadruplices ſcholæ ad inſtituendam bonis artibus juventutem, catholicæ fidei addictam. Sed an. 1498. patuerunt etiam *Piccardorum ſcholæ*, quas non nulli Moraviæ nobiles, ſectæ illius fautores, in bonis ac prædiis ſuis erigendas curarunt. Quamvis autem Rex & Marchio *Wladiſlaus*, Doctoris *Auguſtini* ſcriptis graviſſimis motus, id genus ludos & conventus Piccardorum an. 1508. interdixerit edicto ſeveriſſimo; Primorum tamen quorumdam interventu eosdem iterum permiſit. *u*)

In commentariis virorum, quos in Moravia natos, eruditionis fama ſeculo XV. & XVI. ineunte, ad poſterorum memoriam tranſcripſit, haud immerito ſuo obtinent locum: *Simon de Tiſchnov, ſeu Tiſchnovitz*, auctoritate *Wenceslai Regis* an. 1409. Decanus facultatis artium in Pragenſi Univerſitate creatus. Initio ſtrenuum *Huſſi* defenſorem egit; ſed *Stephani* Prioris Carthuſiæ Dolanenſis qua litteris, qua monitis palinodiam cecinit. Immo & Tractatum ſuum con-

---

*t*) Paulli II. Pont. *Reſcripta* in noſtris Adnott. in IV. Period. cit. N. VIII.

*u*) Provin. Fid. R. E. Mor. c. 39. p. 187. Et Otto Steinbach l. c. p. 50. ſeq.

contra quatuor Articulos Huſſitarum Baronibus Bohemis in C'zaslavienſi an. 1421. conventu inſcripſit. a) *Petrus de Mladenovitz*, *Wenceslai de Dubbe & Leſſna* Notarius, litteris mandavit ſummam cauſſæ (*proceſſum vocant*) *Joannis Huſ*, cujus ſupplicio Conſtantiæ adfuit. Anno 1427. Decanus Facultatis Theologicæ erat Pragæ, quum Rokic'zanæ inſtinctu cum aliis Magiſtris in carcerem conjectus, exulare poſtea cogitur. Sed an. 1439. præpoſitus regendæ Univerſitati Pragenſi fuit, apertoque examine, quinque Magiſtros Philoſophiæ creavit. b) *Marcus de Lutovia*, Viennæ in Academia Medicus nobiliſſimus, an. 1426. floruit, ſuoque exemplo Moravorum plures ad eam Academiam allexit: inter quos præcipui *Pr'zemislaus Dux Oppaviæ & Protaſius de Boskovitz*, poſtea Olom. Epiſcopus. numerantur. c)

*Wenceslaus Krz'iz'anovsky*, Krz'iz'anovic Moraviæ oriundus, præclara Theologiæ ſcientia clarus, ex Italia Pragam an. 1460. redux, in numerum Doctorum referri petiit. Verum quod SS. Euchariſtiæ ſumtionem ſub utraque ſpecie non probaret, voti minime compos, Metropolitanæ ibidem Eccleſiæ Canonicus adlegitur. In acerrima dein diſputatione, quæ an. 1465. in Pragenſi Regia quinque dies tenuit

a) Balbin. Boh. Doct. P. II. p. 187. — qui P. I. ibid. p. 70. ait, ab an. 1409. Decanos Philoſophiæ non niſi e Bohemis & Moravis eſſe lectos.

b) Balbin. l. c. P. I. p. 89. — Adauct. Voigt. Act. Litt. p. 127. & 340. — Cl. de Monſe Suppedita ad hiſt. litter. Mor. an. 1777. edita.

c) Balbin. ibid. P. II. p. 376.

nuit, *Joannem Rokicz'anam*, ejusque aſſeclas coram *Georgio Rege*, & Proceribus Bohemis refutavit doctiſſime: præclarus veritatis catholicæ propugnator, atque omnibus, teſte Balbino, Carolinæ Univerſitatis tum Magiſtris longe ſuperior. *d*) Hoc circiter tempore *Cztiborius a Cymburg* & *Towacz'ow*, de quo ſupra meminimus, Vir illuſtri & antiquiſſima gente Cymburgiorum apud Moravos genitus, & lingua bohemica diſertiſſimus, grande volumen ſcripſit, illudque poſt an. 1467. *Georgio Regi* & Marchioni Moraviæ dedicavit. Titulus vero libri eſt Leź a Prawda h. e. *Mendacium & veritas*: quo evincere argumentis conabatur, non licere viro Eccleſiaſtico quidquam velut proprium poſſidere, nec in communi, nec in particulari. *e*)

*Paullus de Moravia* Ordinis Minorum ſtrict. obſerv. Concionator Apoſtolicus, acerrime Huſſitas, Piccardos, atque alios a fide Catholica alienos inſectabatur; frequentes publicis in congreſſibus ab illorum anteſignanis retulit victorias; ac demum effecit, ut Facultas Theologica Viennenſis quatuor libellos *M. Georgii de Cilia Medici* damnatos, Vulcano traderet. Hos inter labores an. 1491., Brunæ obiit. *f*) Pari omnino laude, licet diſſimili ſtudio, claruit *Valentinus Mezrz'icenſis* Moravus, qui in Urbem Bohemiæ Zatecium elegantiores litteras primus intulit. Mathematicus & Poëta inſignis, primum ludi Zatecenſis Rector, deinde Notarius

ad

*d*) Idem ibid. P. I. p. 91. — Peſſina Rad. Ill. p. 260. — Cruger. ad diem 5. Febr.

*e*) Balbin. ibid. P. II. p. 116.

*f*) Am. Hermann Capiſtr. Triumph. p. 633.

ad decrepitam usque & lumine captam ſenectutem, quas ejus laudes *Bohuslaus Haſſenſteinius* gemino carmine complexus eſt. *g*) *Franciſcum Moravum* Iuriſconſultum, *Rege Wladislao*, Senatus Pragenſis arceſſivit. Erat is natus Olomucii, dictusque vulgo *Franciſcus de Regio monte*, qui gratam ſui memoriam propagaturus bis mille florenos Magiſtris Pragenibus aſſignavit, ut ex cenſu illorum ſuſtentaretur in Univerſitate Pragenſi Interpres *Græcæ Homeri Iliados*. Qua de re *Joannis Franciſci* exſtat teſtamentum germanice ſcriptum cum ſigillo Civium Brunenſium; obiit autem an. 1541. *h*)

*Stephanus Taurinus* patria Olomucenſis in præclaro indice, quem Stauromachiæ ſuæ ſubjecit, enumerat plures Moravos tum eruditione claros, nempe *Martinum Sinapinum*, & *Bernardinum* urbis Olomucenæ Cancellarium, Magiſtros Philoſophiæ & Profeſſores, atque, ut ait, monarchas ludi litterarii Olomucenſis, *Taurini* ipſius præceptores. Laudat etiam *Martinum Iglavienſem* Suffraganeum & Generalem Officialem, affinem ſuum; *Wenceslaum & Hadrianum a Wilbartitz*; *Joannem Zaubek*, *Andream Piſciculum*, *Georgium Letavallinum*, *Georgium Ranatinum* Juris utriusque Licentiatum, & Olomucenſis urbis ſyndicum. *i*)

Om-

*g*) Fauſt. Prochaska de Sec. Lib. Art. fatis p. 268. & 276.

*h*) Balbin. Boh. Doct. P. I. p. 41. — Voigt Act. litt. p. 276. — Cruger. & Welesl. ad 4. Febr.

*i*) Fauſtin. Prochaska Miſcellaneen der Böhm. und Mähriſchen Litteratur p. 71.

Omni pariter eruditionis genere floruerunt ſeneſcente XV. & ineunte XVI ſeculis: *Ladislaus a Boskovitz*, Moraviæ ſupremus Camerarius; vir doctus perinde ac moribus politus, atque eruditorum mæcenas oppido quam munificus. In arce ſua bibliothecam omnium illuſtrium ſcriptorum monumentis confertiſſimam collegit, aſtronomicis, geographicis, muſicisque inſtrumentis artificioſe fabrefactis ornavit: quæ ſcire & intelligere (ſcivit & intellexit ipſe) non niſi magnis conceſſum ingeniis eſt. *k*)

*Stanislaus Turzo* Olomucenſis, & *Joannes Turzo* Wratislavienſis, Epiſcopi erant præcipua temporum illorum ornamenta; quippe inſigniter eruditi erudita foverunt ingenia, atque omni benevolentiæ genere excitarunt. Inprimis *Stanislaus*, Præſul Olomucenſis, præter ceteras animi dotes eximias tanta ſcientiarum peritia claruit, ut *Joannem Dantiſcum*, & *Erasmum Rotterodamum* nanciſceretur laudatores. Ita vero alios ad conſectandam eruditionem indies exacuit, ut Olomucium politioribus ſtudiis tum maxime celebraretur. Horum cultores adprime conſpicui erant: *Joannes Oppavienſis* Olomucii ordinis ſenatorii vir doctiſſimus, & *Andreas Stiborius* Olomucii Canonicus non minus theologicis, quam mathematicis diciplinis egregie inſtructus, qui pluribus annis mathematicas docuit ſcientias Viennæ, multosque formavit eruditos, præcipue: *Georgium Tanſtetter*, *Thomam Reſch*, *&* *Henricum Grammaticum.* Scripſit de Geometria, Aſtronomia, Optica, Magia & Metaphyſica. Tandem ſeveriores inter Muſas

k) Idem ibid. p. 68. ex Rud. Agricolæ jun.

ſas etiam amœna litterarum vireta ſæpe coluit, operamque pangendis carminibus dedit. *l*)

Verum ut patronis illuſtribus, ſcilicet ambobus Turzoniis: ita ingenii & ſapientiæ gloria facile omnes ſuperavit *Auguſtinus Moravus*, ſive *Olomucenſis*, quem ſupra ad an. 1500. & ſeqq. laudavimus. Patavienſi in Gymnaſio adoleverat, ubi Poëticæ, Philoſophiæ, Mathematicæ, Pontificio Iuri, ac Theologiæ operam dedit, jamque tum ſcripſit *Dialogum in defenſionem Poetices*, Venetiis an. 1493. typis excuſſum, quem *Joanni Turzoni* Wratislavienſi Antiſtiti, tamquam *Palatino*, ut ait *Apollini* conſecravit. In patriam autem reverſus, & publicis muneribus, & virorum undequaque doctiſſimorum amicitia effulſit. Clariſſimæ conſuetudinis, quæ eidem cum *Haſſenſteinio* interceſſit, documenta litterarum monumentis expreſſa ſunt. In ejus quoque ſodalibus cenſentur: *Conradus Celtis* bonarum artium in Germania inſtaurator; *Joannes Sturnus*, & *Simon Fagellus*, viri doctrina celebres; *Joannes Cuſpinianus* ampliſſimis a *Maximiliano I.* Imp. muneribus ornatus, *Joachimus Vadianus* vir ad unguem perfectiſſimus; ac demum *Joannes Schlechta de Wſſehrd* regii ſcrinii in Bohemia Magiſter. In hoc ſodalium choro *Auguſtinus* præclara conſummatæ eruditionis ſpecimina edidit. Nam præter illa, quæ *Haſſenſteinius* ſe lectitaſſe prodit non ſine encomiis, primus in lucem protulit *Tabulas cœleſtium motuum*, auſpiciis Friderici III. Imp: concinnatas ab *Joanne Blanchino*, easque inſcripſit *Andrea*

*l*) Joan. Gottlob Boehmius in Comment. de Auguſt. Olom. — Stanislaus Wydra hiſtor. Matheſeos in Boh. & Moravia cult. p. 14.

*drea Stiborio*, avunculo ſuo, & amico beneficentiſſimo. Res præclare geſtas Pannoniæ Regis concinuiſſe *Conradus Celtis* autor eſt; *Threnos Religionis neglectæ* ad Ladislaum Hung. & Boh. Regem latino carmine miſſos, *Antonius Poſſevinus* memoriæ prodidit. Denique ſummus patriæ amor, atque in *Stanislaum Turzonium* reverentia *Auguſtinum* impulit, ut Olomucenſium Præſulum hiſtoriam, ſumtis *a S. Cyrillo* exordiis ad ſuam usque memoriam contexeret, modeſta hac inſcriptione: *Catalogus Epiſcoporum Olomucenſium*, quem *Stanislao Turzonio dicavit*. Indefeſſos ejus conatus proterendi Piccardorum dogmata, in hiſtoria politica commemoravimus.

Egregiam & frequentem librorum ſupellectilem *Auguſtinus* legavit Olomucenſi eccleſiæ; *Pateram* vero Poëticam, ex ſolido auro eleganter confectam, *Litterariæ Ungarorum* ſeu *Danubianæ Sodalitati* conſecravit, cujus ipſe cum *Andrea Stiborio* membrum exſtitit *) Hæc *patera*

 in

*) *Sodalitas litteraria Hungarorum* ortum ſuum habuit circa an. 1490. Mathia *Rege* Hungariæ & Moraviæ Marchione. Coaluit vero in unam cum *Danubiana* circa an. 1497. effloruitque palam, quum *Conradus Celtis* Poëta laureatus ad bonas artes tradendas eodem anno appuliſſet Viennam. Tum vero *Sodalitas litteraria Danubiana* complectebatur regiones Danubio adſitas Hungariam & Auſtriam, atque etiam non longe diſtantes, puta Bohemiam, Moraviam &c. Præſide illius *Joanne Vitesſio* Epiſcopo Veſprimienſi conabatur, non irrito ſane ſtudio, rem litterariam his in terris reſtituere, ac barbariem omnem a Danubii vicinia repellere. Deſiit paullatim ante prælium Moha-

in cimmeliis nummophylacii Sereniſſimi Saxoniæ Electoris Dresdæ reperitur. Diameter ſupremæ partis eſt ſeptem digitorum ac dimidii; pondus trium beſſium cum dimidio, ſeu octo, & viginti unciarum. Viginti duobus Roman. Imperatorum nummis aureis diſtinguitur, quibus corollæ aureæ, rutaceæque innexæ. In fundo alatus inſidet altari genius, dextra uvas exprimens in pateram ante ſe poſitam; ſiniſtra exporrecta uvas tenet cum epigraphe: *Genio. Libero. Q. Patri.* Margini exteriori hos verſus, litteris uncialibus inſculptos legimus:

Phœbigenum ſacrata cohors, & myſticus ordo
Hac patera Bacchi munera larga ferant.
- - - procul hinc, procul eſte *profani.*

Sub pede inciſa ſunt verba: *Aug. Olom. ſibi & gratae poſteritati MDVIII.* Singularia autem fuere pateræ hujus aureæ fata. Originem debet, ut diximus, Supremo Regis Hungariæ Cancellario *Auguſtino Olom.* In Hungaria a Tataris rapta, inter barbaros illæſa manſit, donec in obſidione Aſſofenſi a Ruſſis intercepta, in Judæorum manus incideret, e quibus a Supremo Regis Bohemiæ Cancellario *Wolfgango Dicterico Com. a Beuchlingen* vindicata, Germaniæ reſtituta

hac'zianum, auctore *Celte*, tum ſodalibus *Auguſtino*, *Stiberio*, ceterisque morte extinctis. *Vid. Fauſt. Procbaska* Miſcellaneen *p.* 10 — 67.

tuta poſtliminio eſt, Regiis deinde cimmeliis Dresdæ adgregata. *m*)

VIII. Magno rei litterariæ bono inventam an. 1440. Typographiæ artem, Moravi doctrina conſpicui in patriam paullo poſt invexerunt: tametſi locus & annus, quo primum illa in Moraviam invecta eſt, certo nequaquam conſtat. Attamen jam ſeculo XV. typis Moravorum dati reperiuntur libri, quorum non nullos referimus. In Bibliotheca Univerſitatis Brunenſis ſeu jam Lycæi Olomucenſis exſtat Tomus in Quarto, ut vocant, varia minora opuſcula continens, quæ inter unus eſt hoc titulo: *Petro Veclurio novello jurium Scholari Joannes Jacob. Can. Iuris utriusque conſultus. De modo in jure ſtudendi libellum ac ſalutem plurimam mittit.* In fine: *Impreſſum in inclita civitate Brunna A. S.* 1488. Conſtat 21. foliis, caret vero cuſtodibus, quos Typographi vocant, & numeris paginarum. — Eodem anno Brunæ prodiit Liber in folio ſine titulo; altero autem folio hæc eſt inſcriptio: *Ad egregium Dominum Thomam de Drag, perſonalis præſentia Sereniſſ. Principis Domini Mathie, hungarie, bohemie; &c.* *Typographia Moraviæ*

L 2 re

*m*) Boehmius cit. comment. cui titulus: *De Auguſtino Olomucenſi, & patera ejus aurea.* Qui ante alios Auguſtini hujus res geſtas clariore luce donavit; nummos Pateræ inſculptos recenſuit; eorum vero explicationem ex rei nummariæ Scriptoribus petendam adſerit. Denique delineationem partis exterioris Pateræ aureæ adornatam exhibet: *Bene meritus de Moravo erudito Eruditus Germanus.* Noviſſime etiam de Auguſtino, & patera ejus aurea ſcripſit Fauſt. Prochaska oper. mox cit. p. 27. ſeqq.

*regis, auſtrieque ducis.* *Cancellarium.* *Præfatio Magiſtri Joannis de Th!wroc'z: in primum librum Chronici hungarorum fæliciter incipit.* Clauſula ſic ſonat: *Illuſtriſſimorum hungarie regum Chronica in inclita terre Moravie civitate Brunnenſi lucubratiſſime impreſſa finit fælicius An. ſal.* 1488. *die* 20. *Martii.* — Demum & Stanislai Olom. Epiſcopi Synodum typis editam fuiſſe Brunæ an. 1498. colligitur ex iis verbis: *Actum in caſtro noſtro Wiſſaw. tertia die menſis Maji A. I. D.* 98. *Impreſſum Brunnae.*

Olomucium, quod conſtet, typographico ſec. XV. exemplo caret; Miſſalia quippe impreſſa extra Moraviam ſunt. Anno autem 1501, prodiit ibidem opus in folio hoc titulo: *Sancte Romane Eccleſie fidei defenſionis clypeum adverſus Waldenſium ſeu Pickardorum hereſim &c.* Opus iſtud ab Henrico Ord. Prædic. editum conſtat 128. foliis; ſed fol. 95. incipit novum opuſculum: *Adverſus Pickardorum Waldenſium in S. R. Eccleſiam horrendam blaſphemiam&c.* Clauſula vero: *Opus - - - in Olomutz Marchionatu Moraviæ per Magiſtrum Conradum Baumgarten impreſſum.* *Finit feliciter A. S.* 1501. *die* 20. *April.* Nec deſunt alia æſtimabilis antiquitatis monumenta, quæ Typographiæ artem pluribus Moraviæ locis exſtitiſſe jam ea ætate produnt. *n)*

HI-

*n)* Dobrovsky Böh. und Mähr. Litteratur auf das Jahr 1780. des II. Bandes I. Stück p. 27. ſeqq. — Otto Steinbach kurze Geſchichte. p. 52.

# HISTORIA ECCLESIASTICA.

Pro temporum ac rerum viciſſitudine variavit hac periodo ſtatus religionis Chriſtianæ in Moravia. Quum enim Huſſitarum virus e Bohemia longe lateque ſerperet, Moravorum pars non exigua in alienos ritus, mores & inſtituta ſe vertit. Pacatis aliquantum rebus, indefeſſa Præſulum Olomucenſium opera, & *Joannis Capiſtrani* propagandæ religionis ſtudium plurimos in caſtra fidei Catholicæ reduxit. At rurſum *Fratribus Waldenſibus*, ſive *Piccardis* præcipui Moravorum nobilium cum plebe ſibi ſubdita faverunt adeo, ut mores antiquos & avitam religionem exuerent. Quam converſionem ſeries Epiſcoporum Olomucenſium, prætermiſis eorum factis politicis, in apricum proferet.

*A. C.* 1420. *Joannes* XI. *de Praga, ſeu Ferreus Epiſc. Olom.* XXXI.

I. Ac pernicioſo illo tempore Huſſitico, unde malorum initia ducuntur, *Joannes de Praga*, cognomento *Ferreus*, Cathedram Olomucenſem adiit, a Decano *Joanne de Straznitz*, ceteriſque Canonicis omni honore, cultu, & reverentia exceptus. Quemadmodum antea ſingulari doctrina morumque probitate fidem Orthodoxam adverſus hoſtes illius fortiter defendit; ita religionis & Eccleſiæ ſibi commiſſæ curam invicta geſſit conſtantia. Induſtria enim illius contigit, ut congregationi magiſtrorum Pragenſium cum ſacerdotibus Taboritarum in caſtro Konopiſſt, ubi de reali Chriſti in Euchariſtia præſentia agebatur, ex nobilibus Moravis ad colloquium invitatis nemo unus adeſſet. Edicto quippe capitali, quemadmodum

*Joannes Epiſc.* petiit, caverunt Moraviæ Ordi-
nes, ne quisquam Moravorum intereſſet discep-
tationi illi in cauſſa fidei orthodoxæ. Poſtea-
quam vero *Conradus Weſtphalus* Pragæ Archie-
piscopus, venditis ære præſenti Archiepiſco-
patus prædiis, ad Huſſitarum amicitiam ſe ad-
gregavit; *Joannes Præſul Olom.* prius habuit
nihil, quam ab ejus obedientia ut diſcederet.
*a*) Eodem animo in *Conradum* hunc fuit Metro-
politanæ Pragenſis Eccleſiæ Capitulum, quod
jam antea diſperſum, partim Zittaviæ in Lu-
ſatia, partim Olomucii exulabat. Quum vero
ad celebrandam novi Archiepiſcopi electionem
ob graſſatores Huſſitas convenire nequaquam
poſſent Canonici; ſuffragia ſua duobus de gre-
mio commiſerunt: exules Zittaviæ, *Nicolao de
Znoyma* Archidiacono Bilinenſi; Olomucii *Wen-
ceslao Gurim* Pragenſi Scholaſtico. Hi collatis
per litteras conſiliis, Adminiſtratorem Pragen-
1421. ſis Eccleſiæ in ſpiritualibus & temporalibus,
ut ajunt, delegerunt *Joannem* Epiſcopum Olo-
mucenſem: quam electionem Sedes Apoſtolica
Romæ confirmavit. *b*) Sed armata in Bohe-
miæ regno hæreſi, quæ in Moravia etiam graſ-
ſari cœpit, officio ſuo fungi, ac diœceſim ſi-
bi creditam viſitare Antiſtes noſter minime po-
tuit. Itaque Eccleſiæ Pragenſi Decano *Joanni
de Kralovitz* & *Joanni de Duba* Zittaviæ com-
morantibus, Clerum & populum Bohemicum
in

*a*) Vid. P. I. hiſt. Eccleſ. ad an. 1416. ſeq. Et Litteræ Pragens Capit. ap. Peſſinam Phoſp. Rad. III. p. 208 — Fauſt. Prochaska Miſcellaneen p. 267. ubi refert 8. articulos in ea congregatione ſtatutos. — Ziegelbauer Ol. Sac. P. I. p. 252.

*b*) Inſtrum. publ. Notarii apud Peſſinam l. c. p. 216. & 221.

in obſequio Religionis catholicæ perſiſtentem, jure poteſtatis vicariæ regendum commiſit *c*) Ipſe autem in Moravia ad arcendos a grege fidelium lupos, ferro eſſe opus animadvertens, ita eodem utebatur, ut merito ambigas, ſagumne toga, ferrum calamo, gladius pedo in *Joanne* fuerint illuſtriora. Continuos quatuor annos adverſus hæreticos in armis fuit, ac thorace indutus ferreo, cataphracto etiam equo inſidens, inſtructa ſæpius acie, illis occurrere non dubitavit: ob quod cognomen *Ferreus* tulit. Sane plurimum ei debet Moravia, quod non fuerit ab hæreſi penitus oppreſſa, & Olomucenſis Eccleſia bonis ſuis, uti Pragenſis, exuta. *d*).

II. Remiſſis tumultibus paci aliquantum redditus *Joannes* Præſul, tametſi *Sigismundum* Imp. & Hungar. Regem in Hungariam ſequi cogeretur; vulgatis tamen voluminibus populum erudivit, non minus ſcribendi, quam bellandi Pontifex peritus: quorum voluminum aliud *Linea ſalutis*, aliud *Exemplar ſalutis* inſcripſit. *e*) Quæ inſignia in Eccleſiam merita, atque exantlatos pro catholica religione labores Summus Pontifex *Martinus V.* ut remuneraret; *Joannem Ferreum* adlegit in numerum S. R. E. Cardinalium, ſub titulo *S. Cyriaci in thermis.* *A. C.* 1426. Iſte vero novum Præſulis inſigniter vigilis documentum dedit, quum ad ſtabiliendam in Mo-



*c*) Idem Peſſina l. c. p. 222.

*d*) Idem MM. p. 551. & Ziegelbauer Olom Sac. l. c. — Vid. hiſt. polit. ad h. a.

*e*) Carol. Ludov. Abbas Stivagienſis in Præf. ad T. I. Annal. Præmonſtr.

ravia Catholicam religionem, promulgavit decretum, quo ſancitum eſt: " Ne ullus ſacer-
" dos aut laicus teneat vel doceat aliquem ex
" XLV. articulis Wicleſi, ſed credat & ſentiat,
" ſicut Roma Eccleſia præcipit de Sacramen-
" tis, clavibus & cenſuris Eccleſiæ, de purga-
" torio, veneratione ſacrarum reliquiarum,
" cultu imaginum &c. Ne in ſacrificio Miſ-
" ſæ & Sacramentorum adminiſtratione contra
" præceptos ab Eccleſia ritus quidpiam immu-
" tetur. *Wicleſi*, *Huſſi*, & *Jacobelli* tractatus in
" Bohemicum translati, ne legantur ſub pœna
" excommunicationis; ſed vel comburantur,
" vel Epiſcopo tradantur. Idem ſtatuitur de
" cantionibus dudum prohibitis, in concilium
" Conſtantienſe invectivis, in viros Catholi-
" cos injurioſis, in commendationem Huſſi &
" Hieronymi compoſitis &c. „ His veluti munimentis circumſeptam voluit *Joannes Cardinalis* Moraviam, ad peregrinos ritus ne deficeret, aut communi ſeditionum, quæ totam quantam Bohemiam tenebant, malo perverteretur. *f*)
1428. Sed temporum injuria voti minime compos fuit, præcipue quum evocatus ab *Sigismundo Imp.* in Hungariam, ibidem ſecretiorum moderatorem conſiliorum agere ſolito diutius cogeretur. Inter hæc evenit, ut ſuo privaretur Præſule Vacienſis Eccleſia, cujus inſulam *Sigismundus*, ceu vinculum, quo ſibi Cardinalis animum magis adſtringeret, eidem contulit. Ad munus iſtud quum Pontificio eſſet permiſſu opus; mittitur Romam nuntius, qui priusquam rediret, *Joannes* vitæ ſanctimonia, rerumque geſtarum glo-

*f*) Peſſina MM. p. 526. ſeq. ex LL. MSS. Capit. Pragenſ.

gloria illuſtris, ad ſuperos exceſſit Strigonii; Vacii autem ſepultus affatim honorifice. g) A C. … 9. C…

III. Succeſſit eodem anno in Cathedra Olomucenſi *Conradus* ſive *Cunzo de Zwola*, illuſtri ac perantiqua Baronum familia in Moravia natus; juris vero prudentiæ ita peritus, ut non decretorum Doctor ſolum, ſed Apoſtolici etiam Palatii cauſſarum Auditor creatus Romæ fuerit. Suffragiis Canonicorum Eccleſiæ Olomucenſis antea quidem Præpoſitus, nunc electus ab illis eſt Epiſcopus, atque a *Martino V.* Pontifice confirmatus. Paullo poſt a Pragenſi etiam Capitulo *Archiepiſcopatus Pragenſis Adminiſtrator* deligitur probante id *Eugenio IV. Pontifice.* Proin Vicarios Generales, ut vocant, in Bohemia eosdem retinuit, quos anteceſſor ejus *Joannes Ferreus* inſtituerat. Mortuo dein *Joanne de Kralovitz*, *Simonem de Nymburga* Archidiaconum Boleslavienſem, Pragæ Canonicum & litteris, & morum probitate inſignem ſubſtituit. h) Sed afflictiſſimo Pragenſis Eccleſiæ ſtatu, Moraviam quoque hæreſis, & corruptio morum ac diſciplinæ adflixit. Nam multis in locis novarum opinionum ſectatores invaluiſſe documento eſt *Nicolaus* Monaſterii Willemovicenſis Ord. S. Bened. Prior, qui licet Plebanus ſeu Curio Eccleſiæ Walczenſis (Walczium, hodie pagus in circulo Znoymenſi) rite inſtitutus & confirmatus, ob hæreticorum illic furorem, muneris ſui functione prohibebatur. i) Quidam

Conr… dic… Zwo… Olom… XXXI.

1431.



g) Auguſtin. Catal. Epp. Olomuc. — Ziegelbauer l. c. Cruger ad 5. Martii.

h) Anon. in Catal. Epp. Olom. Ziegelbauer l. c. in Conrado.

i) Inſtrument. inveſtit. ap. Dobner mon. ined. T. IV, p. 419.

autem e Clericis pernicioſo vitæ exemplo non inſtruere mores populi, ſed corrumpere videbantur. Severis igitur legibus ſimul Catholicis offendiculum, ſimul hæreticis obtrectandi anſam *Conradus Epiſcopus* ut tolleret, Brunæ in
*10. Maji.* Collegiata S. Petri eccleſia non ſine difficultate publicam coëgit ſynodum, in qua conſtitutiones anteceſſorum ſuorum innovat, ac reformandis Cleri & populi moribus idonea quindecim ſtatuta promulgat. *k*) Cum poſtea Oratores Bohemiæ & Moraviæ cum trecentis equi-
1433. tibus Baſileam proficiſcerentur a Patribus concilii de famoſis ſuis quatuor articulis audiendi: *Conradus* potiſſimum invitatus eſt, ut præ ceteris, tamquam Epiſcopus Olomucenſis, & adminiſtrator Pragenſis Eccleſiæ, ad concilium accedere non cunctaretur. Acceſſit itaque, pro unione Bohemorum & Moravorum ſtrenue laboravit. At quum *Sigismundum Imp.* *Baſilea*
*A. C. 1434.* Ulmam Sueviæ comitatur, rediturus ſecundo
*4. Auguſti.* Danubio in Moraviam, e vita deceſſit. *l*) *)

*k*) Vid. hæc. ſtatuta ap. Faſſeau Collect. Synod. & Statut. Diœceſ. Olom. P. I. p. 45. ſeqq.

*l*) Anoym. & Ziegelbauer ll cc.

*) Accuſat *Auguſtinus Olom. in Catal. Epp. Olom.* Conradum hunc de neglecta Eccleſiæ ſuæ cura, quod Sigismundum Cæſarem paſſim per Pannoniam & Germaniam fuiſſet comitatus. Eandem dicam Ei ſcripſerunt *Paproczky*, *Peſſina*, *Balbinus*, *Str'zedovsky*, & alii Auguſtinum preſſo pede ſecuti. Sed verendum potius, ne in calumniam abeat iſta accuſatio, nullis alioqui idoneis probationibus inſtructa, quam ſaluberrima Conradi ſtatuta in ſynodo Brunenſi condita, Ejusdem ad Concilium Baſileenſe profectio, & ibi diligens Eccleſiæ navata opera; tum quod adeptus antea fuit, Præpoſiti Olomucenſis

[illegible]

IV. Haud diu ab obitu *Conradi*, Epiſcopatus regimen adiit Præpoſitus Eccleſiæ Pragenſis, & Olom. Canonicus *Paullus de Milic'zin* illuſtri Baronum *de Milic'z* (alias de *Talmberg*) proſapia ortus; ſimul vero apprime doctus, & ſacrarum litterarum non minus, quam canonum intelligentia ornatiſſimus. Obtenta muneris ſui ab *Eugenio IV. Pont.* atque adeo ab omnibus concilii Baſileenſis Patribus confirmatione, conſecratus Brunæ fuit Epiſcopus a *Philippo* ſacri concilii Legato, Rothomagenſi Præſule. Quæ ſolemnia ſplendore ac magnificentia illuſtrarunt præſentes *Sigismundus Cæſar*, & Moraviæ Marchio *Albertus*; deinde Procerum & Optimatum Bohemiæ ac Moraviæ frequentia. *m*) Sed majori ornamento infulæ Olomucenſi fuit ipſe *Paullus Epiſcopus*, quum religionis ſtudio, & ſingulari probitate inſignis, commiſſo ſibi gregi etiam atque etiam proſpiceret. Magnam pecuniæ vim in pauperes, ac rerum inopia preſſos erogare ſolitus, eosdem pro foribus hoſpitii velut ſomatophylaces, in via perpetuos habuit comites: quorum multitudine adeo non offendi conſueverat, ut etiam eorum adſpectu recreari videretur. Eccleſiæ tamen bona ab injuſtis poſſeſſoribus vel redemit, vel vindicavit; graviſſimis propterea hæreticorum odiis attritus, quorum inſidias Mezeritii, & Proſtan-

*3. Octobris. Paullus de Miliczin Epiſc. Olom. XXXIII.*

1435. 31. *Julii.*

munus, ac deinceps delata Archiepiſcopatus Pragenſis adminiſtratio aperte refellunt. An illa abſentia fraudi ſit Epiſcopo, quum ad ſynodum œcumenicam profectus, aut vocatus a Principe, rem utramque conſiliis adjuvat?

*m*) Anoym. l. c. Et Protaſius Ep. Olom. in epiſt. ad Paullum II. Pont an. 1466. data ap. Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. p. 257.

ſtannæ bis ægre effugit. Non parva etiam illi ſollicitudo erat de bonis Parochis, & verbi divini præconibus, præcipue qui ſecundum *compactata Baſileenſia* populo S. communionem ſub
A. C. 1438. utraque ſpecie præbebant. n) Tot meritis ple-
29. Julii. no Antiſtiti *Albertus Imp.* cui ille coronam Bohemiæ impoſuerat, ampliſſimum conceſſit *diploma*, quo Epiſcopatus Olom. jura & privilegia ab Imperatoribus & Regibus Bohemiæ conceſſa, auctoritate cæſarea renovat, & confirmat. o) A morte autem Alberti *Paullus Epiſcopus*, datis ad Moraviæ Ordines litteris, auctor & impulſor fuit, ut indictis Brunam comitiis, tranquillitati patriæ conſulerent. (p E-
1442. lectus dein arbiter, compoſuit controverſiam, quæ Capitulum Olomucenſe inter, & Laurentium Priorem Cartuſiæ Vallis Joſaphat prope Dolan interceſſit de finibus ſilvarum, Rozeprz'e dictarum. q) *) Denique utramque expertus fortunam, quum nec aſperiore deprimi,

n) Ziegelbauer l. c. p. 266. —Auguſtin. in Cat Epp. Olom. Et Cruger. ad diem 2 Maji.

o) Diploma hoc promittit Ziegelbauer in Codice probationum l. c p. 268.

p) Vid. hiſt. polit. ad an. 1439 unde comitiorum chronologia, quam Ziegelbauer ſtatuit, corrigitur.

q) Pezius Cod. Diplom. P. III. p. 210.

*) Cartuſiani eousque videntur nominati fuiſſe *Dolanenſes*, etiam monaſterio illorum prope Dolan ſolo æquato, dum aliud eſſet in Olomucenſi ſuburbio exſtructum. Nam deinceps *Wladislaus Rex* in diplomate, quo eorum privilegia confirmat, an. 1507. eosdem vocat: *Conventum monaſterii Cartuſienſis in Olomutz.* Et in diplomate, quo illos an. 1514. ab omni tributo eximit, nominat: *Cartuſiam in ſuburbio Olomucenſi. Vid. Pezius l. c. p. 225. ſeqq.*

mi, nec efferri mitiore videretur, manibus pauperum delatus in coelum eſt; ſepultas vero Brunæ in Collegiata SS. Petri & Paulli exuvias, ingenti ploratu, maximaque frequentia celebrarunt iidem pauperes & egeni. r) 1450. 2. *Maji.*

*Joannes XII. dictus Haz Epiſ. Olom. XXXIV.*

V. Turbulento id temporis rerum ſtatu, *Paullum Præſulem* ætate gravem tum eccleſiaſticis, tum politicis adjuvit conſiliis *Joannes Haz* Præpoſitus Eccleſiæ Olomucenſis, quem ille ſuum in Epiſcopatu ſucceſſorem optaverat. Communi igitur Canonicorum ſuffragio Brunenſis Patritius, urbis ſuæ & Moraviæ ornamentum, tiaram Olomucenſem obtinuit, præcipue quum magno conſilio rerumque uſu, egregia juris Pontificii peritia, ac ſingulari morum ſuavitate apud omnes valeret plurimum. s) Magnam ſui exiſtimationem in tuandis Eccleſiæ ſuæ juribus & facultatibus reipſa *Joannes* implevit; eum quoque ſe Epiſcopum exhibere ſemper ſtuduit, quem Doctor gentium in epiſtola ad Timotheum adumbravit. Hinc illuſtre Franciſcani Ordinis ſidus *S. Joannem Capiſtranum*, quem *Bohuslaus de Zwola*, Decanus Eccleſiæ Cathedralis Olomucii, hoſpitio receperat, adverſus omnem injuriam tuebatur, in propaganda veræ fidei doctrina ope ac ſubſidiis adjuvabat, data ei facultate, Monaſteria PP. Franciſcanorum Olomucii & Brunæ excitandi. t) Uncz'oviæ Sacerdotis *Joannis Meczner* 1451.

r) Cruger ad diem 2. Maji. — Anonym. l. c. qui ſuum Catalogum cum hoc finit Epiſcopo, teſte Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. Præfat.

s) Auguſtin. in Catal. & Ziegelbauer in notis.

t) Cruger. ad diem 29. Maji.

*ner* fundationem, ac dotationem altaris S. Dorotheæ in Parochiali Olomucenſi S. Mauritii eccleſia factam, approbavit; *u*) *Ladislao Alberti* filio regium Bohemiæ diadema impoſuit. Quum autem ad ſumma quæque deſideraretur, vita longiore digniſſimus, ex morbo deceſſit Müglitzii, oppido Epiſcopali: unde Olomucium corpus exanime devectum, in Cathedrali ſepultum eſt. *x*) Neque diutius infulas Olomucenſes tenuit *Bobuſſius*, ſeu *Bobuslaus de Zwola*, nobiliſſima Baronum familia in Moravis natus, Iuris Pontificii ac rerum agendarum peritia inſignis, atque ideo Regi *Ladislao* a conſiliis. Præcocem nempe interitum Ei attulit ſtatus religionis tum non optimus. Nam etſi uberem Chriſto meſſem in Moravia paucis abhinc annis collegit *Joannes Capiſtranus*: communio tamen ſub utraque ſpecie, juxta compactata Baſileenſia, paſſim fuit uſitata. Qua occaſione Huſſitici dogmatis ſectatores ad eandem communionem parvulos non admittebant modo, ſed urgebant etiam; ceteros vero orthodoxos eccleſiis excluſos; ſacra privabant ſepultura, aliisque divexabant injuriis. Quum igitur *Bobuslaus* pro munere ſuo in abuſus acrius invehitur, ac depravatos corrigit mores; in odia Huſſitarum incurrit graviſſima. Quibus invicta conſtantia parvi penſis, inſidias eorum antevenire haut potuit, veneno Viennæ

*A. C.* 1454. 29. *Maij. Bobuslaus de Zwola Epiſc. Olom.* XXXV

Maji — Amand. Hermann. in Capiſtr. Triumph. p. 336. — Vid. hiſt. polit. ad h. a. ubi geſta S. Joannis Capiſtrani narrantur.

*u*) Litteræ approb. ap. Dobner mon. ined. T. IV. p. 432. ſeqq.

*x*) Auguſtin. Ziegelbaur. & Cruger. ll. cc.

næ Auſtriæ e medio ſublatus, Olomucii vero ſepultus in Cathedrali ſua. *y*) *) 1457. 31. *Julii.*

VI. Quapropter ſuffragiis Canonicorum omnium vocatus Olomucenſem ad Cathedram fuit *Protaſius de Boskowitz*, aliter de *Czernahora* ſive *Schvarzenberg*, quum adhuc ſtudiorum cauſſa in Ticinenſi Academia ageret. Erat is *Wenceslao a Boskovitz* inter Moraviæ Proceres magnæ auctoritatis Barone, Olomucenſis provinciæ Camerario natus, ac Regi Bohemiæ *Georgio Podiebradio* junctus ſanguine. Hinc eodem Rege præſente, inſigni pompa & magna Procerum frequentia, ab *Iodoco Wratislavienſi Præſule* inauguratus in Epiſcopatu Olomucenſi fuit. Excellentibus & corporis & animi dotibus, præſertim prudentia & facundia præditus, ſacrum regimen a verbi divini prædicatione, diligenti ſacrorum cura, morum correctione *Protaſius* inchoavit. Hæc ut felicius procederent, tranquillitati Moraviæ conſulturus, egregia eloquentia impulſor fuit civitatibus regiis, ut officia Marchionis propria *Georgio* Bohemiæ Regi deferrent. *a*) Nec deinceps pluribus annis deſeruit partes illius, quem non armis modo, ſed

*Protaſius de Boskowitz Epiſ. Olom. XXXVI.*

*A. C.* 1458.

*y*) Auguſtin. l. c. — Ziegelbauer Olom. Sac. p. 272. — Protaſius epiſt. ad Paullum II. Pont.

*) In bibliotheca olim Cartuſiæ Olom. inter complures codices M. MSS. erant *Tractatus ſcholaſtici ſuper libros Decretalium*, tria ſat vaſta volumina in quarto, ut ajunt, quæ *D. Bohuſſius de Zwola*, poſtea Epiſcopus Olomucenſis exaravit. Ejus familiæ originem & genealogiam late deſcribit *Paprocky* fol. 419. inter ſtemmata Ducatus Opavienſis.

*a*) Auguſtin. l. c. Dubravius hiſt. Boh. L. XXIV. princ. Et Balbin. Epit. p. 516.

ſed litteris etiam defendit. Etenim acceptis a Rom. Pontifice mandatis, quibus commercio Regis ut hæretici abſtinere, & communionem ſub utraque ſpecie in Moravia tollere jubebatur: celebrem illam ad *Paullum II. Pont.* dedit epiſtolam, planeque demonſtravit: " Priores
1466.
" Reges perinde ac Epiſcopos anteceſſores ſuos, jam inde ab *Sigismundo*, & *Joanne Ferreo* " in tollenda communione utriusque ſpeciei " operam perdidiſſe; nunc vero in diœceſi ſua " Baronum ac Nobilium præcipuos, nec paucos de plebe eodem ritu, parentibus eorum " uſitato, promiſcue uti. Siquis illos de inſtituto Romanæ Eccleſiæ admoneat, illico reſpondere: ſe auctoritate Chriſti, & ſacri " concilii Baſileenſis ſanctam Eccleſiam repræſentantis, ut ipſe Rom. Pontifex fatebatur, " communionem utriusque ſpeciei ſumere, nec " ab ullo quacunque dignitate prædito, impediri velle. Sequi dehinc minas, ſtrui inſidias, orthodoxos tremore concuti, cum fletu " gemituque opem Præſulis implorare. His " ergo anguſtiis preſſo nihil ſupereſſe, niſi ea, " quæ emendari nequeunt, ferre patienter; " reliquis autem paterne conſulere. Tandem " ſupplicat Summo Pontifici, ut converſationem ſuam cum his, qui utriusque ſpeciei " communione utuntur, provida œconomia ſuſtineat. " (*b* Sed occluſit aures precibus & rationibus Pontifex, datisque anno exeunte ad
23. Decemb. *Prutaſium* litteris, mandavit plusquam ſerio: " *Ut ſingulis diebus dominicis & feſtis in Eccleſiis ſua diœceſis coram populo, candelis extinctis,* " *& in terram projectis, Georgium hæreticum de-* " *cla-*

---

*b*) Epiſt. hæc. ap. Peſſinam. M. M. p. 754. Vid. hiſt. polit.

" *claratum & excommunicatum, publicaret.* " c) Qua denuntiatione adeo abſtinuit *Protaſius*, ut etiam comitiis ab Rege Pragam indictis interfuerit. Quum autem Rex ultro ad dicendam cauſſam, fideique ſuæ rationem reddendam ſe offerret, ubi Rom. Pontifex locum idoneum, & ſecurum ei præſcripſerit; Epiſcopus libere ac familiariter: " *Quid agis*, inquit, *Rex? utrum de fide docere, an doceri cupis? primum valde præpoſterum, ut Doctoris partes inter doctiſſimos ſuſcipiat ignarus litterarum omnium. Alterum quoque abſurdum, Regem chriſtiano more unctum, ætate ingraveſcente, religionis chriſtianæ elementis imbui. Reſtat ut Tui expurgandi cauſſa publice audiri cupias. Quid opus verbis? ſatis ſuperque infamiam omnem elues, reipſa obedientiam Rom. Pontifici ſi præſtiteris.* " d)

VII. Quanto liberius, tanto gratius erat conſilium; ſed effectu ut careret, veterator obſtitit *Rokic'zana*, cui jam anno 1462. amplificata juriſdictio fuit, non in Bohemia ſolum, ſed in Moravia quoque Sacerdotes ſuæ ſectæ conſtituendi. Quos Proſtannæ primum, deinceps in aliis conſtituit locis. Exultabat iccirco orthodoxæ fidei hoſtium audacia, qui bona eccleſiarum invadere, Epiſcopum & Clerum minimi ducere, incendiis & ſpoliis indulgere; non ſunt veriti. Audaciæ ut occurreret *Protaſius*, conſenſu Capituli ſui vendidit Cartuſianis Dolanenſibus villam Slavonin, & curiam quamdam allodialem MCC. florenis ungaricis boni *A. C. 1467. 21. Junii.*

 auri

c) Litteræ Pontif. ap. Lunig. C. G. D. T. I. p. 1514.

d) Dubrav. hiſt. Boh. L. XXX. — Vid. hiſt. polit. ad h. a.

auri & ponderis, ſuumque auxit militem. *e*) Eo tamen haud territi hæreticorum audaciores, Vetero-Brunæ monaſterium, cui *Bertha de Bo-*
28. *Julii.* *skovitz* cognata *Protaſii Epiſcopi* præerat, expilatum flammis devaſtarunt, Virginibus Deo ſacris ſolum vertere coactis. *f*) Indigne tulit hominum temeritatem Epiſcopus noſter, cumque *Georgium* Regem conſiliis ſuis refragari cerneret; victus Legati Pontificii minis, ad voluntatem nutumque aulæ romanæ ſe totum convertit. Icto nimirum fœdere cum regiis Moraviæ civitatibus, operam dedit, ut *Mathias Rex Hungariæ* a Proceribus Bohemis & Moravis, qui prætexto religionis orthodoxæ cultu, Olomucii parvo aderant numero, *Rex Bohemiæ*
1469. *& Moraviæ Marchio* renuntiaretur. Quæ quidem electio non minus, quam coronatio *Mathiæ*, recepto ævi illius Iure Canonico ſolum defenditur; re autem ipſa armis arma miſcuit, ſtatum religionis chriſtianæ ſin deteriorem fecit, perparum certe promovit. *g*) Præſul enim *Protaſius* ab eo jam tempore, quo defecit ab officio *Georgii Regis*, reliquos vitæ annos ſat multos civilibus potiſſimum negotiis, pacandis Regum diſſidentium animis, rebusque ſuis bellicos inter tumultus protegendis impendere cogebatur: uti de his commemorat hiſtoria politica. Duo per id tempus ad ſacrum ejus miniſterium attinent: Precibus nempe ſuis *Mathiam Regem* induxit, ut monaſterium Vetero-Brunæ ab

*e*) Dubrav. l. c. Et Litteræ vendit. ap. Pezium T. VI. Codice Diplomat. P. III. p. 221.

*f*) Ziegelbauer in not. ad Protaſ. l. c. p. 282.

*g*) Balbin. Epit. p. 543. — Peſſina M. M. p. 852. Et ſupra hiſt. polit. ad h. a.

ab hæreticis devaſtatum reſtauraret, ac moniales exules poſtliminio ſedibus reſtitueret ſuis: quarum domus religioſæ profanationem *Protaſius* ſacris Eccleſiæ ritibus abſterſit. *b)* Tum Piccardorum, qui ſe *Fratres Bohemos* vocabant, anteſignanum *Jacobum Chulavam* ab exilio reducem, quod non ceſſaret catholicam religionem, ejusque miniſtros publice maledictis proſcindere, in Moravia comprehenſum, ac triennium Wiſcoviæ in carcere detentum, tandem cum reſipiſcere nollet, vivum comburendum curavit. *i)* Id quod ea tempeſtate tribuendum nimio religionis ſtudio perinde, ac illud ſanctimoniæ erat indicium, quod *Protaſius* morti proximus in veſte religioſa Ordinis S. Franciſci voluerit ſepeliri. Peſte extinctus, voti omnino compos factus eſt, atque in medio Cathedralis Eccleſiæ tumulatus, addito epitaphio, quod marmori rubro inciſum olim fuit. *k)* 25. Auguſti. 1482.

VIII. A *Protaſi* obitu Eccleſia Olomucenſis quindecim annos orbata Paſtore ſuo fuit, eoque decurſu temporis adminiſtratores a Capitulo deſignati, cauſſas tum eccleſiaſticas, tum civiles dijudicarunt. Cur novi Præſulis electio dilata quadriennio fuerit, tacentibus ſcriptori-

 bus

*b)* Ziegelbauer l. c. p. 282.

*i)* Hlas Straʒneho MS. p. 141. — Peſſina M. M. p. 759.

*k)* Auguſtin. l. c. qui addit, arcem & eccleſiam Wiscovienſem a Protaſio magnis ſumtibus exſtructas eſſe. — Ziegelbauer l. c. p. 282. ſeq. adſerit, quum an. 1709. Cathedralis eccleſia novo ſterneretur lapide, atque in medio ejus crypta fieret; exhumatum eſſe Protaſium, ac dictæ veſtis centones fuiſſe repertos. — Epitaphium Protaſii refert Paproc. Spec. Mor. fol. 181.

bus coævis, arduum eſt definire. Illud ſatis conſtat, primos adminiſtrationis munere functos eſſe: *Joannem Pauſchvangel* Eccleſiæ Cathedralis Decanum, & *Alexium de Iglavia* Canonicum. Deinde eandem ornarunt ſpartam: *Henricus de Zwola* Decretorum, & *Conradus Altheimer* Artium Doctores & Canonici. Denique anno Sedis vacantis ultimo: *Conradus Altheimer* Decanus, & *Joannes de Temnitz* Archidiaconus. *l*) Verum adminiſtratio illa exiguo Eccleſiæ fructu geſta fuiſſe videtur, ſiquidem *Mathias Corvinus* Hung. Rex & Moraviæ Marchio *Joanni Epiſcopo Varadinenſi* auctor extitit, Epiſcopatus Olomucenſis curam ut ſuſciperet. Quo ad clavum ſedente, Canonicis dubio procul integrum non erat, novum eligere Epiſcopum. Quocirca *Joannes Varadinenſis* fuit ſolum *Proëpiſcopus* Olomucenſis, ſive ſupremus tantum *Adminiſtrator* Epiſcopatus Olomucenſis; qui ſæpe ac diutius abſens in Hungaria & aula *Mathiæ Regis*, per Canonicos illos a Capitulo delectos Eccleſiam Olomucenſem regebat. *m*) *) Erat au-

*A. C. 1486.*

*Joannes Varadinenſis Epiſcopus, Adminiſtrator Epiſcopatus Olomuc.*

(*l* Auguſtin. l. c. & Ziegelbuer Olom. Sac. ex variis titulis erectionis altarium. — Hic arbitratur ob peſtem in Moravia id temporis ſævientem, Canonicos hinc inde diſperſos ad canonicam electionem celebrandam congregari haud potuiſſe. Id quod de Olomucio forſan accipiendum, quia *Wladislaus* Boh. *Rex* an. 1483. ob graſſantem Pragæ peſtem in Moraviam ſeceſſit. *Vid. hiſt. polit. ad an.* 1483.

*m*) Auguſtin l. c. — Paproc. Spec. Mor. fol. 181.

*) *Recentioris* ævi ſcriptores: *Strzedovsky*, *Delbertus*, *Hermanus*, *Remigius aſ. Eraſmo in Elogiograph.* &c. Joannem Varadinenſem in Album Epiſcoporum Olom. reponunt. Alii antiquiores *An-*

autem *Joannes* iſte, cognomento *Witiez*, origine quidem & genere ignobilis, Proſtannæ in Moravia natus; ſed virtute ac ſapientia nobiliſſimus; nec ulli ævo ſuo doctrina ſecundus. Simul ac *Mathias Rex* an. 1468. Olomucium in fidem recepit ſuam, *Joannem Witicziam* adoleſcentem, in quo naturæ & ingenii dotes emicuerunt, Woyvodæ ſeu Equiti *Ciupory* commendavit. Hujus benevolentia ingenii præſtantiam excoluit, eaque rerum imbuit experientia, quam poſtea *Joannes* noſter in gerendis Hungariæ & Moraviæ negotiis declaravit. Fide nimirum ſua, integritate maxima, ſingularique prudentia ita meritam, debitamque apud *Mathiam* iniit gratiam, ut Varadinenſi ornatus Infula, inter ſecretioris conſilii primos haberetur viros. Auctus etiam multis Baſilicarum præ-



*Auguſtinus Keſenbrod, Dubravius, & Paprocius* illum duntaxat *Procpiſcopum* nominant. Eandem hanc ſententiam fulciunt litteræ concordiæ, quæ inita Barones & Equites inter ac civitates fuit Brunæ an. 1486. die Sabbati feſto S. Urſulæ, ubi *Joannes Propouzifex, ſeu Adminiſtrator* appellatur: Mezy Rami Janem — — Biſkupem Waradinſkym, a Sprawcy Koſtela Olomuczkeho. Vid. Codex Diætalis MS. Strzedowſky p. 17. — Annulus quidem ſignatorius, ut ajunt, cui inciſa Eccleſiæ Varadinenſis & Olomucenſis inſignia conſpiciuntur, hanc præfert inſcriptionem: *Joannes Epiſcopus Varadinenſis & Olomucenſis*. Sed hoc titulo uſus Joannes videtur more aliorum eccleſiaſticorum & politicorum principum, qui nomen ſibi imponunt *ejus Regni, Principatus*, vel *Epiſcopatus*, quæ ſibi deberi prætendunt, ut ait Ziegelbauer l. c. — Quid multis? Joannes ipſe, datis ad Innocentium VIII. Pont. literis, facultatem ſolum petit *Epiſcopatu Varadinenſi* ſe abdicandi. *Vid. Ziegelbauer. l. c. in Joan. Varadin.*

præfecturis, XXX. aureorum millia e proventibus annuis accepiſſe legitur. *n*) Quare ſuſcepta Eccleſiæ Olomucenſis cura, arces Wiſcovienſem ac Mirovienſem amplis ornavit ſtructuris; multa Epiſcopatus Olom. ædificia priſtino ſplendori reſtituit; redemtum vero Müglitzium eidem Cathedrali rurſum reddidit. Denique tantæ virtutis per ea tempora fuit, ut inter præcipuos Ordinis ſui viros parem habuerit neminem. *o*)

IX. At vel ideo calumnia invidorum hæreſis labem *Joanni* adſpergere non erubuit. Factorum illuſtrium Antiſtes, accuſatus Romæ eſt, quod *Huſſi adſeclis in Bohemia & Moravia faveret.* Qua delatione commotus Pontifex *Innocentius*
A. C. 1488. *VIII.* Angelo Epiſcopo Ordano, apud *Regem Mathiam* Nuntio Apoſtolico, negotium dedit, de impoſito ut inquireret crimine. Perbrevi quidem malevolorum criminationes juxta, ac Præſulis integritas luce clarius patuerunt. Hic tamen humanæ pertæſus felicitatis ludibrium, dignitatibus omnibus nuntium remittere ſtatuit apud animum. Certum ac deliberatum propoſitum, datis ad Summum Pontificem litteris, aperuit, magnoque efflagitavit opere, ut abdicato Epiſcopatu Varadinenſi, familiæ religioſæ nomen dare ſibi liceret. Annuit pio nimium deſiderio *Innocentius Pont.* atque ea de cauſſa ad Internuntium ſcripſit ſuum. *p*) Sed non eadem facilitate *Rex Mathias* erat, cui in negotiis regni-

*n*) Bonfinius Dec. IV. L. VII. in fine.

*o*) Auguſtin. & Paproc. ll. cc.

*p*) *Innocent.* Pont. litteræ ad Ordanum die 26. Auguſti h. a. Romæ datæ ap. Ziegelbauer l. c. p. 288.

gni graviſſimis opera & conſilio *Joannis* carere, pluſquam grave accidit. Votis igitur ſuis, vivente *Mathia*, potiri *Joannes* minime potuit. Illo autem e vivis exemto, & *Wladislao* Hungariæ corona redimito, religioſa ſua ad exitum perduxit deſideria. Abdicatis enim omnibus in Hungaria muneribus, in Moraviam ſe recepit, opes non parvas prius ut diſpertiret, quam ſodalitio PP. Franciſcanorum ſe addiceret. Ac primum Olomucii ædem mira celeritate exſtructam, & Pantheon appellatam omnibus Sanctis ex voto dicavit, magnificeque dotatam Canonicis Lateranenſibus S. Auguſtini donavit. Sacram ſupellectilem oppido pretioſam perinde, ac multa vaſorum genera non Varadinenſi modo, ac Budenſi Eccleſiæ; ſed aliis etiam ſumma liberalitate diſtribuit. *Joanni a Kunovitz*, poſtea Domino Hunnobrodæ, ſuo e ſorore nepoti, villas & oppida propriis ſumtibus comparata legavit, ac velut principium *familiæ a Kunovitz* in Moravia dedit. Tandem Hradiſtii Moraviæ civitate regia, Monaſterium PP. Franciſcanorum ſtrict. obſerv. fundavit; eoque pacto quinquaginta aureorum millibus in ſacros uſus expenſis, mundi ac ſui victor egregius, cœtui Seraphico ibidem ſe adgregavit. Exacto hic ſeſquianno Wratislaviam conceſſit, ubi *Alexander a Javoria* veſte religioſa eundem induit. *q*) *)

1490. 1491. 1492.



*q*) Bonfin. Dec. IV. L. X. — Dubrav. hiſt. Boh. L. XXXI. in notis lit. e. — Pfeifer Paproc. enucl. p. 104. Hermann Capiſtr. Triumph. p. 632. — Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. p. 290.

*) Canonici Lateranenſes S. Auguſt. ex Canonia Landscronæ Bohemorum a *Pe*-

X. Poſt nuncupata religioſa vota, *Joannes* in monaſterium ſuum Hradisſtienſe revertit, Deo victurus piiſſime. Verum eo vitæ genere, ut credebat, vacuo publicis negotiis, per *Wladiſlaum* Regem eidem frui non licuit. Sæpe enim interpellatus excuſata fruſtra procuratione ſacrorum, quibus ſe addixiſſet, publicis intereſſe conſultationibus de pace aut bello cogebatur; ſæpe legationes varias obire adactus. *r*) Perfecta legatione, quam habitu religioſo indutus cum *Stanislao Turzone Epiſ. Olom.* in Bohemia an. 1508. feliciter geſſit, Olomucium ſe contulit, ut edictum *Wladiſlai Regis* adverſus Piccardos in Moravia executioni da-

a *Petro Geliro* Litomiſlienſi Epiſcopo an. 1371. fundata (hiſt. Eccleſ. ad an. 1382.) exactis non amplius 50. annis Huſſitarum furore expulſi, ac bonis omnibus everſi, quot quot cædem effugerant, Olomucium an. 1434. conceſſerunt cum Lateranenſibus Canonicis, quos *Petrus de Kravar'z, Dominus in Plumlow* an. 1391. Proſtannæ liberaliter fundaverat. Utrique rerum communione facta, primum in judaica platea incoluerunt domum, quam dein Domini de Kravar z, & poſtea PP. S. I Convictus Ferdinandei, titulo hypothecæ tenuerunt. Demum iisdem Canonicis in Anticaſtro (*Vorburg*) habitantibus pro celebrandis divinis officiis aſſignata eſt capella S. Bricti, eorum domibus contigua, quam Joannes Ep. ſuis inſtauratam ſumtibus in honorem OO. SS. conſecravit. Canoniam tamen ipſi ſuis impenſis exciterunt, ut patet ex originali inſtrumento an. 1491. apud Ziegelbauer Olom. Sacr. P. II. p. 513. ſeqq. — De Canonia Proſtannens. vid. Sarzedowsky memorab. menum. §. II. ad calcem Sacr. Morav. Hiſtor.

*r*) Dubrav. hiſt. Boh. p. 262.

daretur. *s*) Id quod magno ſtudio, ut cetera omnia, quum agit; Olomucii an. 1509. die 17. Junii, contemtor humanæ ad perpetuam decedit gloriam, atque in Monaſterio PP. Franciſcanorum Hradisſtii ſepelitur. Dignus profecto ſcriptorum elogio: *Vir avo ſuo unus e maximis, natura & ingenii dotibus, judicio, doctrina, conſilio, prudentia, religione, morum ſuavitate, integritate vitæ, facundia, magnanimitate, & in rebus agendis perficiendisque induſtria multo præſtantiſſimus.* *t*) — Quæ autem interea conditio Eccleſiæ Olomucenſis? Simul atque adminiſtrator illius *Joannes Præſul Varadinenſis* nomen Ordini Seraphico dedit, Electores Canonici vota in *Boguslaum Lobkowitzium Baronem de Haſſenſtein* contulerunt. Hic nobiliſſimis parentibus *Nicolao Lobkowitzio* & *Sophia Zierotinia* in Bohemia ortus, non tam fumoſis imaginibus, quam ingenii, doctrinæ, & eruditionis fama longe clariſſimus; litteris vero politioribus græcis juxta ac latinis ita excultus fuit, ut in eo elegantioris litteraturæ genere perpaucos ea tempeſtate etiam in Italia, in Bohemia parem habuerit neminem. Acceſſit Iuris utriusque prudentia, nec vulgaris aſceſeos peritia, cujus documento eſſe poteſt celebris illa *de Sacerdotio non temere capeſſendo* epiſtola. *u*) Talis, tantique viri electionem non Rex modo *Wladislaus* Moraviæ Marchio, ſed omnes etiam Ordines boni con-

*A. C. 1492. Boguslaus Lobkowitzius electus Epiſcop. Olomuc.*

M 5

*s*) Hiſt. polit. ad h. an. Et MS. Hlas Strajnecho p. 115.

*t*) Bonfin. Dec. IV. L. VII. ad fin. — Cruger. ad diem 17. Junii. — Ziegelbauer Olom. Sacr. P. II. p. 344.

*u*) Effig. Erud. B. & M. T. I. p. 16. — Adauct. Voigt. Act. Litter. Vol. II. P. II. p. 95.

conſuluerunt, atque a Summo Pontifice votis omnibus confirmari expetierunt. At Curia Romana poteſtatem ac jus præficiendi Epiſcopi Olom. per ingreſſum *Joannis Varadinenſis* in Ordinem religioſum, ad Pontificem devolutum eſſe, adſtruebat. Reque ipſa *Innocentius VIII.* ex jure prætenſæ devolutionis, Epiſcopatum Olomucenſem *Ardicino de la Porta*, Cardinali Allerienſi contulit. *x*) Renuntiatus hic Epiſcopus absque dubio Infula Olomucenſi fuit longe digniſſimus; at ſanctioris vitæ in monaſterio tranſigendæ percupidus, eandem non acceptavit adeo, ut etiam Allerienſem Epiſcopatum dimiſerit. *y*)

*A. C.* 1492. 11. *Auguſti.* XI. *Innocentio* vita functo, Succeſſori ejus *Alexandro VI. Pont.* tum Cæſar *Fridericus III.* tum Rex Boh. *Wladislaus*, datis litteris, *Bohuslaum Lobkowitzium*, a Cathedrali Capitulo electum, ſummo commendarunt opere. Partes etiam illius ut adjuvaret *Ulricus ex Comitibus de Lichtenſtein* Epiſcopus Tridentinus, epiſtolam ad *Julianum* Cardinalem Oſtienſem dedit. Verum Pontifex *Alexander* commendatitiis occluſit aures litteris, atque a morte *Ardicini* Car-
1493. dinalis, Olomucenſi Eccleſiæ præfecit *Joannem Borgiam*, ſuum ex ſorore nepotem, qui Montis regalis Archiepiſcopus, alioqui jam plures in Hiſpania & Italia adminiſtravit Eccleſias. *a*) Quæ hac agendi ratione in Moravia re-

*x*) Auguſtin. l. c. Ziegelbauer Olom. Sac. P. I. p. 293. — Cl. de Monſe Inf. Doct. p. 71. ſeqq.

*y*) Ciacconius in vitis Cardinal. T. II. col. 1300.

*a*) Ziegelbauer l. c. & Joan. Palatius in Faſt. Cardinal. Vol. II. col. 453.

religioni Catholicæ imminerent pericula, quum oves abſente Paſtore, luporum inſidiis ad omnem injuriam paterent: *Rex Wladislaus Alexandrum Pont.* & litteris & nuntiis admonuit. Scripſit etiam Capitulum Olomucenſe ad Eundem litteras, quibus detrimenta Dominico gregi in Moravia, conſtituto *Joanne Borgia Epiſcopo* impendentia intrepido depinxit calamo. *b*) At enim Pontifex, ut nepoti ſuo collatum, eumque opimum Epiſcopatum auferret, neque ullis moveri argumentis, neque a ſe ipſe poterat impetrare. Durandum igitur, & animi ad patientiam componendi Canonicis erant. Poſtea tamen, quum Waldenſium ſeu Piccardorum hæreſis late per Moraviam ſerperet, rectius ſe facturos exiſtimabant, rem ſi agerent non jam litteris, ſed miſſo Romam Oratore. Id muneris impoſitum *Stanislao Turzoni*, multis exculto litteris, qua ſacris, qua profanis: quibus in *Mathiæ Corvini* Regis Hungariæ aula, Præceptoribus uſus doctiſſimis, operam dedit. Hic ergo Romam profectus aliquot annorum ſpatio tantum induſtriæ, laboris, ac nummorum impendit, ut demum cedente *Joanne Borgia*, priſtinum electionis jus reſtitutum Capitulo fuerit. 1497.
Allato ea de cauſſa Olomucium nuntio, *Stanislaus Turzo*, ob rem ex animi ſententia geſtam, omnium Canonicorum animos in ſe convertit. *c*)

XII.

*b*) Epiſtola hæc ap. Ziegelbauer Olom. Sacr. P. I. p. 295. ſeq.

*c*) Auguſtin. Catal. Epp. Olom. — Ziegelbauer l. c.

*Stanislaus Turzo Episc. Olomuc.* XXXVII.

XII. Quapropter omiſſo *Bobuslao Lobkowitzio*, cujus electionem Pontifex jam antea irritam declaravit, *Stanislaus* concordibus Cathedralis Capituli ſuffragiis eligitur Epiſcopus Olomucenſis, ac Romæ etiamnum exiſtens, a Pontifice confirmatur. Id quod ne graviter quidem tulit *Lobkowitzius*, ſed ab omni alienus ambitu, Epiſcopo vixit amiciſſimus. *d)* *) Simul ac Epiſcopatum adiit *Stanislaus*, præcipuæ illi curæ fuit reformatio eccleſiæ ſuæ, quam annis quindecim Paſtore deſtitutam, corrupti mores & doctrina magnopere deformarunt. Huic ut priſtinum integritatis redderet nitorem ac decus, habita Wiſcoviæ Synodo, ſaluberrimas edidit conſtitutiones, quibus epiſtolam encyclicam ad univerſum diœceſis ſuæ Clerum præmiſit. Capita conſtitutionum ſynodalium ſunt quinque ſupra quinquaginta, quæ partim jam antea in ſtatutis provincialibus, & ſynodalibus continentur, partim a *Stanislao* recens lata, aut nova ſaltem ſanctione

*A. C. 1498. 3. Maji.*

ſunt

*d)* Auguſtin. & Ziegelbauer ll. cc. — Cl. de Monſe Inful. Doct. p. 76.

*) *Stanislaus Turzo* genere fuit nobiliſſimo, quippe natus Patre *Joanne Turzone* gente Hungaro, ad quem ex fodinis metallicis in Hungaria magnæ redierant opes. Is poſtea Cracoviam demigravit, fixoque ibi domicilio, ad Comitis dignitatem evectus eſt. Præter *Stanislaum Ep. Olomucenſem* tres illi fuerunt filii: *Joannes* hujus nominis quintus Wratislavienſis Epiſcopus; *Georgius* Comes Camerarius montium Hungariæ; & *Alexander Turzo de Bethlehem ſalva*, Hungariæ Prorex. *Vid. Ziegelbauer Ol. Sac. P. I. p. 196.*

ſunt munita. *e*) *) Neque ulli pepercit operæ Antiſtes vigilantiſſimus, ut extirparet graſſantem *Fratrum Waldenſium* ſeu *Piccardorum* hæreſim, quæ ex Bohemia in Moraviam propagata, his maxime temporibus altas jam radices egerat. Homines illi, de quibus in politica hiſtoria ſæpe meminimus, docebant Romana in Eccleſia reperiri tria: *Bona*, quæ ipſi ſequerentur, nempe fidem duodecim articulorum, ſcripturas ſanctas, electos Dei multos &c. *Bona malis mixta*, quæ illi repurgaſſent, ſcilicet poteſtatem Sacerdotum, ſacramenta, expoſitionem ſcripturarum, concilia, quædam peccata, & conſuetudines &c. Denique *Mala*, a quibus ipſi caverent, nimirum peccata mortalia, quæ impune perpetrantur; opera multa contra fidem, ſpem, & charitatem &c. His lon-

*e*) Vid. hæc Statuta ap. Faſſeau Collect. Synod. Olom. p. 51. ſeqq.

*) Epiſtolæ Stanislai Ep. ap. Faſſeau l. c ſubjicitur: *Actum in Caſtro noſtro Wiſchaw tertia die menſis Maji anno Incarnationis Domini* 1538. Quæ chronologia omnino eſt mendoſa, ejusque loco annus 1498. ponendus. Etenim quis credat a Præſule vigilantiſſimo, qui an. 1497. regimen Eccleſiæ Olom. ſuſcepit, reformationem adeo neceſſariam ad tam longam annorum ſeriem dilatam fuiſſe? Apertis ſane verbis *Stanislaus Episc.* jacturam ovium ob præcedentem Eccleſiæ viduitatem deplorat in eadem epiſtola, ſuamque novitatem ſeu regimen recens ſusceptum conteſtatur. Habentur quoque in Bibliotheca Lycæi Olomucenſis Synodalia hæc Statuta typis Brunenſibus excuſa A. D. 98. hoc eſt: an. 1498. id quod opinionem noſtram confirmat, erroneoque exemplari Theodorum Faſſeau uſum fuiſſe evincit. *Vid. Cl. de Monſe Inf. Doct. p.* 84. Et *Dobrowsky* Böhm. und Mähr. Litter. T. *II. P. I. p.* 27.

longe plures ſucceſſu temporis commenti ſunt errores, quos variis defendere apologiis conabantur, præcipue cui titulus: *Excuſatio fratrum Waldenſium contra binas litteras Doctoris Auguſtini* datas ad Regem. *f*)

XIII. Quum Sacerdotes orthodoxæ fidei abominarentur; affirmabant nihilo minus, Sacerdotium *unionis fratrum* eſſe Apoſtolicum ſine interruptione. A Chriſto enim tranſiſſe ad Apoſtolos, ab his ad Eccleſiam Romanam, ab hac porro ad *Michaelem & Stephanum* olim ejusdem Eccleſiæ Sacerdotes, nunc facta unione fratrum Superintendentes; denique ad alios ab his initiatos. Tam egregia, ſi ſuperis placet! ſucceſſione ordinati Superintendentes in Moravia per id tempus erant quinque: 1) *Mathias Kunevaldsky*, qui diem obiit Lipnicii an. 1500. Preroviæ ſepultus in templo civitatis ſuperioris 2) *Thomas Pr'zelauczky*, disputator contentioſus, qui *de neceſſitate communionis ſub utraque ſpecie omnibus neceſſaria* cum Parochis: Holleſchovienſi, Lipnicenſi & Hraniczenſi; quin etiam cum *Henrico* inquiſitore fidei ſatis ſuperque contendit, ac demum an. 1518. Preroviæ morti ſuccubuit, in cœmiterio Schiravienſi tumulatus. 3) *Elias Kr'zenovsky* molitor opificio, Proſtannæ an. 1503. fato functus. 4) *Procopius Kraſſoniczky* defunctus miniſterio ſuo an. 1507. in Bohemia. 5) *Michaël Sambergenſis*, qui pari-

A. C. 1499.

*f*) Dobner mon. ined. T. IV. præv. obſerv. in Continuatt. Pulkavæ. — Sexſteter Beiträge zur Böhm. und Mähr. Brüderhiſt. p. 92. — Freher. T. *II.* Script. Boh. p. 249. — Pelzel hiſt. Boh. III. edit. p. 521. ſeq.

pariter in Bohemia an. 1501. aut ſorte ſerius, munia ſua conſummavit Richnovii. g) Miniſtelli iſti, Piccardis tum oracula delphica, adminiſtram in Moravia fideliſſimam habuere *Martham de Boskovitz*, feminam & illuſtri Boskovitziorum ſtirpe, & facundia non vulgari celebrem, cui haud quidquam cordi & curæ fuerat magis, quam ut ſectam hanc apud gentiles ſuos, maxime nobiles proveheret. h) Quæ dubio procul a Turzone fideliter expoſita, latere non poterant *Alexandro VI. Pont.* ideoque 1499.
miſſis an. 1499. in Auſtriam Roma litteris Apoſtolicis, Præpoſito Clauſtro - Neoburgi Canonic. Later. & *Henrico Inſtitoris* in Germania inquiſitori fidei Ord. Prædic. in mandatis dedit, ut in Moraviam ſe conferrent ad opprimendam Piccardorum hæreſin, atque opera, conſilio & auxilio *Stanislai Olom. Epiſcopi* uterentur. Paruerunt Apoſtolici duo præcones, junctisque cum Epiſcopo noſtro viribus, omnes in extirpandis Piccardis induſtriæ nervos contenderunt. *Henricus Inſtitoris*, alio Brevi Apoſtolico an. 1500. ſingillatim obtento, jubebatur infectos errorum veneno codices, undequaque conquiſitos ad *Stanislaum Epiſc.* deferre, publice cremandos; præcipue librum quendam *Kopyta* dictum, quem *Petrus Chelzicius* opificio ſutor ſcripſit, quadraginta diſtinctum capitibus, quæ *kopyta* (Schuhleiſten) nominavit. Iuſſus

g) Dobner & Sexſteter ll. cc. — Item MS. Hlas Stražnebo c. I.

h) Bohuslaus Lobkovitzius de Haſſenſtein ep. ad Joan. de Pibra L. IV. epp. p. 135. Et Balbin. Epit. p. 574.

ſus præterea *Henricus* ſanæ doctrinæ armis im portunos perfidorum inſultus repellere, *Sanct. Rom. Eccleſiæ defenſionis clypeum* adverſus Walden ſium ſeu Piccardorum hæreſin compoſuit; exi guo tamen operæ pretio. *i*) *) Nam Piccard nobilium præſidio tuti, non occulte ſolum, ſe palam omnino ſementem peſtiferi ſui dogma tis porro etiam ſparſerunt. Icciroo Præſul *Sta niſlaus* contra id genus hominum ſemel atque iterum fuit coactus implorare auxilium Regi *Wladiſlai*. Hic bina quidem edicta adverſu ſectæ illius aſſeclas promulgavit: parum tamen, aut nihil profecit, quod ejus auctoritas apud ple rosque nobiliores eviluiſſet. *k*).

*A. C.* 1505. XIV. Quum igitur Brunæ fierent comi tia, *Stanislaus Epiſcopus* allatis in medium rati onibus graviſſimis effecit, ut damnatis general ſtatuto Piccardis, eorum fana, quæ Napagê læ,

*i*) Acta litter. Boh. & Mor. Vol. II. P. VI. p. 407. — Defenſionis clypeus Olom. an. 1501. editus p. 3. & 6.

*) Henricus Inquiſitor fidei, Olomucii in monaſterio S. Michaëlis diſputavit cum Laurentio Kraſſonitz Litomiſſlienſis coetus Præſide, Waldenſium defenſore maximo, qui conditionem iniit, ut, quisquis de Sanctitate Romanæ Eccleſiæ idoneis eum argumentis convinceret, ipſe eidem victas daret manus. Quare Inquiſitor compoſuit opuſculum adverſus Piccardorum blaſphemiam, qua Romanam Eccleſiam appellant *Apocalypticam meretricem*: in illud totis induſtriæ nervis incumbens, ut Eccleſiæ hujus ſanctitatem evincat. *Vid. ſupra cit. Defenſionis Clypeus.* — Sed argumenta ejusmodi potiſſimum protulit, quæ adverſario ipſius riſum, vel commiſerationem potius moverent. *Vid. cit. acta litter. p.* 428.

*k*) Vid. hiſt. polit. Haſſenſteinius in epp. ap. Ziegelbauer l. c. p. 311.

læ, Evanc'zitzii, Proſtannæ, Trebiczii, alibique locorum in Moravia erexerant, omnibus interdicta, atque illorum doctrina prohibita fuerit. Inſuper ſancitum, utne ulli illorum libri typis ederentur; editi vero hactenus, quot quot reperiri poſſent, ſecundum Rom. Pontificis mandatum flammis abſumerentur. Denique ut *Auguſtinus Köſenbrotus* Eccleſiæ Olomuc. Præpoſitus calamum in Piccardos ſtringeret, auctor incitatorque fuit *Stanislaus Epiſcopus*. *l*) Verum neque comitiorum ſtatuto, neque conatibus *Auguſtini Olomucenſis*, ob cauſſas ſupra allatas, Piccardorum doctrina ſtirpitus eradicari potuit; præſertim *Joanne* olim Varadinenſi Epiſcopo, e vivis Olomucii ſublato, quum juſſu regio extirpandis incumberet Piccardis. 1505. Ferendum igitur *Stanislao Epiſcopo* fuit malum, cui remedium adhibere viribus non valuit ſuis. Quamquam vero deinceps etiam muneris ſui naviter curioſus Præſul in promovenda ubivis religione laboraret: Cremſirii tamen collegiatam S. Mauritii eccleſiam, jam circiter ab an. 1476. in cineribus prope ſepultam, inſtaurare ſolito diutius neglexit. Bona nimirum epiſcopalia Cremſirii non minus, quam prædia Canonicorum Collegii, neſcio quo caſu, oppignorata redemit initio ſui regiminis *Stanislaus* ſexdecim ducatorum millibus. Summæ hujus dimidium Pater illius *Joannes Turzo* ea conditione ſolvit, ut ſingulis annis ſequentibus mille Ducati eidem reſtituerentur; alterum dimidium pro ſua pietate *Wladislaus* Boh. Rex & Moraviæ Marchio perſolvit, ut poſſeſſiones ac villæ ad Canonicos redirent, cultusque divi-

N nus

*l*) Ziegelbauer l. c & hiſt. polit. annis ſeqq.

nus Eccleſiæ Collegiatæ redderetur. At de- curſu octennii octo millibus aureorum Patri ſolutis, & bonis capitularibus jam diu per Wladislaum Regem redemtis, *Stanislaus Epiſcopus* bona Canonicis adeo non reſtituit, ut eos circa an. 1507, judicio quorumdam Procerum coëgerit eadem ſibi ad ſeptennium concedere; quoad ſumtus a ſe factos reſarciret. At enim ſeptennio elapſo, neque ædem collegiatam, neque Canonicorum ædes refecit; immo etiam prædia illorum retinuit. Quare per ſuas diſperſi præbendas Canonici, nomen Epiſcopi detulerunt apud *Leonem* X. *Pont.* qui datis ad
*A. C.* 1516. 19. *Martii.* *Stanislaum* litteris, præcepit, Canonicorum votis ut annueret. Sed graves absque dubio cauſſæ mandato Pontificio remoram fecerunt; quum *Stanislaus Epiſcopus* retentis, ut ante, Capituli bonis, eccleſiæ ſolum parietes ad tectum usque exſtruxerit: quam ob rem Canonici ad eam redire detrectarunt. *m*)

XV. Nec propterea boni Paſtoris partibus defuit *Stanislaus*. Quum enim nova *Mart. Lutheri* doctrina clam & palam in Moravia ſerperet; lupis a grege arcendis ſeriam impendit operam. Siquidem Regi & Marchioni *Ludovico* autor fuit præcipuus, ſuo ut edicto
1523. Piccardorum & Lutheri dogmata proſcriberet. Eundem quoque hoſpitem Olomucii habuit, quum Iglavienſes novis de erroribus objurgaret, eoque crimine *Paullum Speratum* damnaret. *n*) Quin etiam ſecretius in concilium a *Rege Ludovico* adſcitus, legationem in Bohemia re-

li-

*m*) Zvetlerus l. c. p. 63. Et Breve Apoſt. Leonis Papæ X. ibid.

*n*) Vid. hiſt. polit. ad h. a.

ligionis cauſſa, ſi quisquam, feliciter obiit. Nam etſi tum Pragæ totidem fere ſectæ, 1524.
quot concionatores numerarentur: Epiſcopus tamen *Stanislaus Turzo* in conventu Ordinum ea promulgavit Regis edicta, quibus *Catholicis* ſolum & *Utraquiſtis* concesſa in regno tolerantia, aliarum ſectarum adſeclæ, uti Piccardorum & Lutheri ſectatores, Praga expelli jubebantur. Quæ odioſa multis imperata facundo dicendi genere niſi fulſiſſet, omni profecto exitu caruiſſent perinde, atque illa, quæ id temporis Legatus alter *Archlebus de Lobkovitz* explicuit. At vero Epiſcopus noſter ita ſibi devinxit Ordinum Bohemiæ animos, ut ſectariorum alii carcere, ſtigmate alii plecterentur, Praga autem pellerentur multa Piccardorum millia. o) Pari etiam modo fidei orthodoxæ conſultum cupiit in Moravia *Stanislaus.* Namque ea in cauſſa ſemel atque iterum profectus Budam Hungariæ, auxilium Regis adverſus 1525.
ſerpentem hereſim imploravit. Auxiliarem præ- 25. *Maji.*
buit manum Rex Antiſtiti, ſancito rurſum edicto, improborum audaciam fracturus. Sed luctuoſum illud tempus incidit, quum *Ludovico Rege* extincto, turbatis ubique rebus, Proceribus de regno ſollicitis, variarum ſectarum errores magis magisque invaluerunt. p)

o) Pelzel hiſt. Boh. III. edit. p. 517. ſeq.

p) MS Hlas Strajnebo p. 160. — Peſſina M. M. p. 948. — Provin F. R. E. Mor. c. 40 p. 189. ſeq. Ex. ſupra hiſt. polit.

# INDEX
## HOMINUM & RERUM MEMORABILIUM PRIMÆ & SECUNDÆ PARTIS HISTORIÆ MORAVIÆ.
*NUMERUS II DESIGNAT PARTEM SECUNDAM; pr. PRÆFATIONEM EIUSDEM PARTIS.*


A.

S. Adalbertus Ep. Prag. & Morav. 106. Stephanum Geizæ fil. baptizat. Epiſcopatum bis deſerit. martyrio afficitur. 107. ejus corpus levatur. 73.

Adalbertus, Metropolita Mogunt. Henricum Zdik Epiſcopum conſecrat. 120.

Adalbertus, Auſtriæ Marchio, Brzetislaum Patri reconciliat; Brzetislao conciliat nuptias, 71.

Adamitæ. *V. Loquis.*

Adrianus II. Pont. SS. Cyrillum & Methudium Romæ excipit, audit, abſolvit. 54. ordinat Epiſcopos. 55. corpus S. Cyrilli Methodio donare renuit. 58.

Aeneas Silvius, Moderator ſtudiorum Ladislai poſtumi II. 46. Legatus cæſar. ad comitia Boh. 48. Orationem habet ad Proceres. 49. ut Pius II. Pont. Compactata confirmare refugit. 62. Ritum ſub *utraque* prohibet. 63. Georgium Regem in jus Romam vocat. 65.

Agapitus II. Pont. Ejus bulla ad Gerhardum Archiep. Laureac. 103.

Agnes Rudolpho deſponſatur. 171. bretzlavienſi donatur provincia. 175. corona regia inſignitur. 176.

Agnus, mons. II. 1.

Anna, Joannis *I.* Epiſcopi Olom. Sacellanus 101.

Albertus I. A. D. auſtriam cisdanub. Wenceslao *R.* eripit. 175. *Imperator* ob decumas ex fodinis Boh. bellum gerit. 177. Succeſſionem hereditariam in Auſtria & Bohemia firmat. 179. occiditur. 180.

Albertus IV. A. D. fœderatus Iodoci March. Znoymam obſidens, venenum haurit. 239.

Albertus V. A. D. ſub Tutoribus. 241. 243. copias ducit in Bohemiam II. 3. Moraviam accipit in tutelam. 11. in feudum. 19. Luntenburgum Huſſitis eripere bis tentat. 11. 19 Copias ſuas Epiſcopo Olom. committit. 12. muralem machinam expedit. 14. Ziskam

ab Auſtria avertit. 20. Luntenburgum expugnat. 22. ad Zvetlam fauſto Marte confligit. 24. Poſonii de pace agit. 28. Huſſitarum pagos D. in Moravia delet. 30. Pacem publicam ſancit. 35. Pacificationi Brunæ & Iglaviæ adeſt. 36. 38. Olomucenſes remuneratur. 40. triplicem coronam obtinet. 41. Hungaris auxiliatur contra Turcas. 43.

Albertus, Pſeudoep. Litom. & Olomuc. 313.

Albicus, Sigismundus, Archiater Wenceslai Imp. fit Archiep. Prag. 248. ejus opera. 273.

Alevinus, Epiſc Nitrienſis. 49.

Alexander VI. Pont. Eccleſiæ Olom. præficit Joann. Borgiam II. 184. mittit Inquiſitorem fidei in Moraviam. 189.

Andreas, Dubravicius, Ep. Olom. an. e gremio Capituli electus fuerit. 115. inveſtituram ab Imperatore accipit. 116. An epiſcopalem ſedem Póleſchovitzio Olomucium transtulerit. 117.

Andreas, Hung Rex, Hunnohrodam condit. 75. filiam ſuam dat ſponſam Wratislao Duci Olomuc 78.

Andreas, Hung. Rex, Friderico II. A. D. hoſtes excitat, 138. pacem init. 140.

Anna bavarica, altera conjux Caroli IV. Ejus filius Wenceslaus moritur. 215.

Anna, Ludovici XII. Gall. R. proneptis, cum Wladislao R. nuptias Budæ celebrat. 117. mortua ab Rege lugetur diu 119.

Anna Sileſia, tertia conjux Caroli IV. Wenceslai pigri mater. 215. moritur. 222.

Anna, Petri a *Sternberg* conjux. 2:7. a Procopio March. in tutelam recipitur 235. Procopius raſus ei caſtrum Sternberg eripit *II.* 29.

Anna, Wladislai *R.* filia *V. Eliſabetha.*

Anno, Epiſc. Vetvarienſis. 49.

Antoninus, M. Aurelius, Marcomannos & Quados cædit. 11. 12. decimum Imperator ſalutatur. 14. parat illos ſtirpitus exſcindere. 15.

Aquila moravica. ejus origo. 257. color *albus transmutatur* in glaucam. *II. 64.*

Arbo, termini Danubii præfectus. 37. turbas in Moravia incendit. 41.

Ardicinus de la porta, Cardinalis Alerienſis, renunciatur Epiſcopus Olomuc. II. 184.

Ariogæſus, Quadorum *Rex*, in fines *Rom.* irruit. 14.

Arioviſtus, Germ. *Rex.* Ejus bellum cum Julio Cæſ. 321. populi in acie. 322. regni fines. 323.

Arminius, Cheruscorum Rex, Maroboduum in *Romanos* incitat, & prælio *ſuperat.* 8.

Arneſtus, Archiep. Prag. celebrat concilium provinciale. 297. ejus Statuta 298.

Di-

Diœceſim Olomuc. viſitat. 299.
Arno, Antiſtes juvavienſis. 48.
Arnulphus, Pannoniæ præfectus. 37. ut Germ *Rex* Svatopluco *R.* Pannoniam confirmat. 38. Cluſas perfringit. 39. cum Borzivogio Boh. D. foedus init 41.
Arrianus Nicomed. Ejus ſententia de ſitu Marcomannor. & Quadorum. 319.
Attalus; Quadorum *Rex*, filiam Piperam in matrimonium dat Gallieno Imp. 16.
Attila, Hunnorum *Rex*, 18. cum Slavis in Europam effunditur. cæditur in Gallia. 19.
Auſtriæ Duces cum Domo Lucemburgica mutuam ſucceſſionem ſtabiliunt. 223.

B.

Babai ſeu Babacus, non fuit *Rex* Moravorum. 25.
Balduinus, Capituli Olom. Decanus, cantum redigit in ordinem. 269.
Battus, Tatarorum Dux, Hungariam obruit 144. ob cladem Petæ ſævior. 149. ex Hungaria excedit. 150.
Beatrix, Ferdinandi *Regis* Neapol. filia, Budæ nuptias celebrat. II. 88. Olomucii cum *Rege* Mathia adeſt. 91. 93. Vidua ſuffragatur Wladislao *Regi* Boh. 108. ab eo nuptiarum accipit repulſam. 117.
Bedrzichus de Streznitz, Presbyter, Taboritarum Morav. Dux, graſſatur in Moravia. II. 5. in Bohemiam expellitur. 7. auxiliatur Victorino & Borzeconi. 15. fit Dux Orebitarum 24. ejus latrones Litoviam obruunt. 40.
Bela, Hung. *Rex*, Przemislaum March. Wenceslao R. conciliat 141. repudium Agnetis ulciſcitur. 150. cum Friderico A. Duce confligit. 153. Ob Auſtriam & Stiriam bellum gerit. 158. inducias ac pacem facit. 159. novum bellum. 162. pax. 163.
Bellum tataricum, quo anno geſtum in Moravia 149.
Benedictus, Epiſc. moravienſis. 62.
Beneſſius, Moraviæ Camerarius, flammis perit. 165.
Bertholdus, Bav. Dux, Hungaros clade afficit 65.
Bitovia, caſtrum. 139. 141. pr. XXXI.
Blanca, Caroli IV. prima conjux, Znoymæ nuptiis intereſt. 197. coronatur Regina Bohem. 208. adeſt Brunæ. 209.
Blansko, vicus Eccl. Olom. 121.
Bocz'ek, nobilis miles de Moravia. 139.
Bogutta Moravus Emmanuelis Græcorum Imp. Legatus. 95.
Bohemi Joanni Lucemb. regnum offerunt. 180.
Bohemiæ Duces XIV. baptizantur. 30. oriuntur in Moravia tumultus. 31.

O 2 Bo-

Bojemi, Boji, unde in Hercyniam venerint; a quo inde pulſi. I. 317.
Boleslaus I. ſævus, Boh. Dux, regulos Bohemiæ & Morav. in ordinem redigit. 64. extendit Moraviam ad Danubium. 65. Epiſcopatum unum in Bohemia & Moravia, cogitat erigere. 103. moritur. 66.
Boleslaus II. Pius, Boh. Dux. Ejus imperio Moravi ſe ſubdunt. 66. Epiſcopatum unum in Bohemia & Moravia erigit. 104. Boleslaum Chobry e Moravia ejicit. 67.
Boleslaus III. rufus, Boh. Dux, Moraviam Polonis cedit. 67. Thiddagum Epiſcopum exulare jubet. 107.
Boleslaus Chobry, Dux Polon. in Moraviam irrumpit. 67. S. Adalberti corpus Gneznam transfert. 107. Moravia ei ſubditur, quam patitur imminui. 68.
Boleslaus pudicus, Polon. Dux, ad Arcem Buchloviam confugit. 144. fruſtra Oppavienſem provinciam vindicare ſibi ſtudet. 154.
Boleslaus, Wratislai Boh. R. filius, Dux Olomucenſis, moritur. 81.
Bolelusk, Zebrzidus de, Camerarius Ludovici R. contumelioſe accipitur a plebe Iglavienſi. II. 135.
Bolko, Dux Münſterb. abducit captivos nobiles moravos. 199. fœderatus Caſimiri Polon. R. & Ludovici bav. Imp. 205.
Borzek de Dohalitz, Cremſirium oppugnat, II. 12. ad deditionem cogit. 16. Quaſſitium tentat. ibid.
Borzivogius, Boh. Dux, ad Sacra chriſtiana adducitur, Ducali ſede movetur 38. ei reſtituitur. 39. cum Arnulpho Imp. fœdus icit. 41.
Borzivogius, Wratislai Boh. D. filius, exercitum in Moraviam ducit. 83. ut Dux Bohem. Moraviæ Principes ab exilio revocat. 84. throno ter dejicitur. 85. moritur. 88.
Boskovitz, Archlebus de, Promarchio Morav. Dalecz inium & Hohenſteinam arces diruit. 131. *Bertha de*, Abbatiſſa monaſterii Vetero-Brunæ. 176. *Henricus de*, Auſtrios reprimit. 195. *Janus de*, Wiſſegradum fortiter tuetur. II. 3. ope deſtitutus ſe dedit. 5. *Jaroslaus de*, Viennæ capite plectitur. II. 102. *Joannes de*, Promarchio Morav. 193. Dux copiarum adverſus Hungaros & Auſtrios. 194. *Joannes de*, proditione conatur Brunam capere II. 71. *Ladislaus de*, Regem hoſpitio excipit II. 113 ejus bibliotheca. 157. *Martha de*, fautrix II. 115. propagatrix Waldenſium. 189. defenditur apud Regem. 121. Rex ei binas litteras Doct. Auguſtini mittit. 118.
Boskovitz, Protaſius de, Epiſc. Olom. inaugurationi Regis Georgii adeſt. II. 60. conſecratur. 173. ad homagium Podiebradio faciendum Moravos inducit. 61. 173. ab

ab obſidione caſtri Cornſtein revocatur. 65. minas Legati pontif. ſpernit. 66. excuſat ſe Papæ. 67. comitiis Pragæ intereſt. 68. ejus epiſtola ad Papam. 174. ab excommunicatione Regis publicanda abſtinet. 175. a Rege deficit. 70. 176. vendit villam Slavonin. 175. fœdus init adverſus Regem. 72. adhæret Mathiæ R. H. 75. 176. Pacis intereſt conventui. 75. 90. Parthenonem profanatum ſacris ritibus abſtergit 177. Iac. Chulavam comburit. Arcem & Eccleſiam Viſcoviæ extruit ibid.

Boskovitz, Tobias de, Equitum Præfectus, liberat obſidione Heimburgnm. II. 97. 103. ab Rege Mathia deficiens, ſummum exercitus imperium a Cæſare obtinet. 103. Pacis tractationi intereſt 110. *Waniek de*, Morav. Promarchio, Brunæ celebrat diœtam. II. 39. *Wenceslaus de*, Moraviæ Camerarius, prædicante Capiſtrano errores abdicat. II. 49. bohemorum cum moravis controverſiam dirimit. 55. Pragæ comitiis intereſt. 57. de natalium ſplendore cum Podiebradio certat 58. in conventu Olom. de pace agit. 90.

Bregetio, oppidum Quadorum. 342.

Brennus, an Svevos in Moraviam induxerit. 318.

Brzetislaus, Udalrici fil. Polonos Moravia expellit. 69. Moraviæ Dux, fœdus pangit cum Imperat. 70. Iudithain rapit; caſtrum Gradicz extruit. 71. Principatu privatur. 72. Dux Boh. in Poloniam irrumpit. 73. ejus bellum cum Henrico III. Imp. 74. monaſterium O. S. Benedicti erigit Rayhradii. 108. ſancit jus ſenioratus. 75. ejus expeditio adverſus Hungaros. 76. *Wratislai filius*, occidit Zderadium. 81. fit Dux Boh. 82. Poloniam vaſtat. 83. an ediderit diploma de Canonicis Strahovienſibus. 118. an fundator ſit Præmonſtratenſium Litomiſlii. 125. occiditur. 84. *Bretislai II. filius*, Caput conjurationis in Sobieslaum. 89. orbatur oculis. 90. *Ottonis III. filius*. 89. cum Wladimiro fratre accipit partem Moraviæ. 129. 132.

Brzetzlavia ſeu Luntenburgum, dotalis Reginarum Bohemiæ civitas. 151. 175.

Bruna. Perunus ibi olim cultus. 47. terræ motus. 193. Parochialis S. Petri in Collegiatam evehitur. 290.

Bruno, Epiſc. Olom. cauſam Eccleſiæ Olomuc. agit Romæ. 282. Expeditionis in Prutenos ſocius. 159. Brunsbergam in Pruſſia condit. 160. Ratiborium expugnat. 161. Belam H. R. fugat. 163. Stiriæ præfectus, irrumpit in Bavariam. expeditioni ſecundæ pruſſicæ intereſt. 165. Viennenſis urbis præfectus. 167. dicit laudum concordiæ. 168. iterum pacis arbiter. 171. Oppido Hudin donatur. 284. Cremſirium cum Baſilica S. Mauritii &

& B. V. extruit, Præpoſituram & Collegium Canonicorum ibi erigit. 285 ejus teſtamentum. 286 Hochvaldenſem Comitatum emit; Brunsbergam oppidum in Moravia condit. 287 Comitatum Schönbergenſem ſui facit juris, arcem Schaumberg erigit, Oslaviam in Sileſia mœnibus & arce ornat, feuda epiſcopalia inſtituit. 288. Celebris ejus epiſtola ad Pontificem ibid. Concilio Lugdunenſi II. intereſt. ejus mauſolæum. 289.

Burggravii provinciæ; caſtrenſes ſeu Caſtellani. II. 140.

Bu::ne ſeu Buſſvitz, Civitas Moraviæ. 68. pr. XXI.

## C.

Canonici cathedralis in Caſtro Olom. includuntur. 306.

Canonici lateran. S. Aug. Landſcronæ. 181 Proſtannæ, Olomucii Canoniam excitant. 182.

Carolomannus, Ludov. Germ. Regis filius, cum Ratislao pactionem facit. 32. eundem & Svatoplucum invadit; captus Ratislaus ei mittitur. 34. Svatoplucum in vincula conjicit. 35. ab eodem cæditur. 36. a Moravis accipit auxilia. 37.

Carolus M. Imp. Hunnos, ope Moravorum, ultra Tibiſcum profligat; concedit, ut Moravi limites ſuos proferant; Todanum muneribus donat. 27. 28. Moravos facit tributarios. 29. mittit Presbyteros in Slavoniam. 48.

Carolus craſſus Imp. bellum cum Svatopluco gerit. 37. pacem componit, Pannonia clientelari jure ei conceſſa. 38.

Carolus Hung. Rex, conventui adeſt Hranitzii. 191. cum Joanne Boh. R. bellum gerit. 194.

Carolus IV. Boh. Rex, naſcitur. 188. in aula Caroli Pulchri Gall. R. educatur. 191. Italiæ præficitur; fit Marchio Moraviæ. 195. Annæ ſorori Znoymam in dotem dat. Confirmat privilegium Magiſtri Scholarum. 197. Marchionatus Moraviæ ei adimitur 198. Ducem Münſterb. ad officium revocat Cum Polon. & Hung. Regibus fœdus icit. 199. tributum poſcit. 200. Potenſteinam expugnat. 201. Twingenberg caſtrum extruit. 202. Nicolao Brun. confert Epiſcopatum Trident. 196. Maultaſchiam includit. 202. Præpoſitum Eccleſiæ Olom. Cancellarium in Moravia perpetuum facit. 203. in Lithuaniam movet. 204. Sternbergiis Neoſtadium Moraviæ in feudum confert. Bellum infert Regi Polon. 205. electus Rom. Rex in prælio vulneratur. 207. conoratur Rex Bohemiæ. 208. ejus diploma de tribus principatibus Moraviæ. 209. Abbati Lucenſi juriadictionem in Znoymam concedit. 210. Joanni

ni fratri Moraviam tradit. 211. ejus Lex de negotiatoribus polonis 213. caſtrum Hluboky donat Joanni Marchioni. 215. Piſis inſidias evadit, Moravosque ſui defenſores remunerat. 216. imaginem a S. Luca pictam donat Joanni March. 217. paciſcitur cum Duce Svidnic. 220. Regum fœdus diſſolvit. 221. firmat hæreditariam ſucceſſionem in Moravia. 223. Epiſcopum Olom. Comitem regiæ capellæ Bohem. creat. 301. Brunæ & Znoymæ ponit fundamentum ſucceſſionis auſtriacæ. 223. teſtamentum Joannis March. cönfirmat. 226. oppignorat Iodoco March. Urbes. 229. hæreditatem partitur. ejus ſigillum ibid.

Caſimirus, Polon. Rex, Sileſiæ civitates redimit annuo tributo. 74.

Caſimirus, Pol. R. ſtruit inſidias Carolo March. 204. in Ducatum Oppav. irrumpens, ſupremum Moraviæ Capitaneum capit. 205. ad pacem adigitur. 206.

Caſimirus, Polon. R. accipit in matrimonium Eliſabetham Ladislai R. ſororem II. 56. icit fœdus cum Georgio R. 62. inducias inter Georgium R. & Moravos conciliat. 72. ejus filium Bohemi poſcunt regem. 76. fœdus init cum Friderico Cæſ. 78. Hungariam 81. & Sileſiam invadit. 86. Anathema ei minatur Papa. 82. inducias facit cum Mathia H. R. 87. fœderi adverſus Imperium Rom. accedit. 104.

Caſimirus, Dux Teſſinenſis, accipit Ducatum Oppav. II. 134.

Catharina, Caroli IV. & Blancæ filia, Rudolpho A. D. deſpondetur. 208. ejus ſapiens conſilium. 223.

Catualda Bubienum urbem, & Marobuduum caſtrum capit, 8. Marobuduo Rege pulſo, Marcomannis & Quadis aſpera dat jura. 9.

Cenſus annui ultra decem ex centum prohibentur. II. 101.

Cera rubea ſigillandi prærogativa comunicatur Cremſirienſibus. II. 99.

Chelczicius, Petrus, Auctor libri, cui titulus: kopyta. II. 189.

Chulava, Iacobus, Piccardorum anteſignanus, comburitur II. 177.

Circulus & corona regalis, an res diverſæ. 93.

Clemens VI. Pont. regnum Germ. Carolo March. offert. 204. 206. diſſolvit matrimonium inter Joannem March. Mor. & Maultaſchiam 214.

Cluverius, Philippus, ejus argumenta pro Sede Marcomannorum ad *Rhenum* 341.

Codex Towaczovienſis & Drnovicenſis. *V. Cymburg & Drnovitz.*

Cojetin, oppidum, Epiſcopi Prag. 112. venditur 311. *Draſtil de*, Havel, provinciam Olomucens. rapinis vexat. II. 28.

Concilium Conſtantienſe. 250. Legit Moravorum literas; Articulos XXIV. præſcribit. 252. Joanni Epiſcopo Litomiſl. committit Eccleſiam Olomuc. damnat errorem de utraque ſpecie. 314. *Baſileenſe* bohemis & moravis concedit SS. Euchariſtiæ *ſub utraque* uſum certa lege, II. 34. Ejus Oratores dubiis Rokicz'anæ reſpondent Brunæ. 37. honorifice deducuntur Iglaviam a moravis. 38. hæreticos ab anathemate abſolvunt. 39. *Moguntinum I.* decretum de reunione Epiſcopatuum Prag. & Olomuc. reſcindit. 114. 116. *Moguntinum II.* dividit Epiſcopatum Pragenſem. 116.

Conradus II. Imp. ab Ottone polono imploratur. 69. Brzetislaum Morav. Ducem in partes ſuas pertrahit. 70. Cis-oderana provincia diviſa, eidem Tetrarchiam tradit. 72. *III. Imperator* Wladislao II. Boh. Duci ſuppetias fert. 91.

Conradus I. Dux Znoym. 75. amittit Ducatum. 77. recipit; augeturque Ducatu *Brunenſi*, 78. Hunnobrodam mœnibus circumdat. 79. fidelis Henrico IV. Imp. 80. Wratislaum Boh. Regem offendit 81. ut Dux Boh. Svatopluco & Ottoni II. paternas ditiones reddit. 82. *Jaromiro* ſvadet Epiſcopatum. 110. conatur impedire diviſionem Epiſcopatus Prag. 116. profectionem in Saracenos parat. 82. ejus nummi. 263. *II. Dux Znoym.* 88. in caſtro Wiſſehrad includitur. 89. cedit Polonos. 90. Dux Bohem. proclamatus, Wladislaum Boh. Ducem prælio vincit. 91. Znoymam amiſſam per aſtum occupat; Henrico Epiſcopo Olom. inſidiatur. 92. 123. excommunicatur. 92. moritur. 93.

*Conradus III. V. Otto.*

Conradus I. Epiſcopus Olom. Joanni Regi a conſiliis 293. Eliſabethæ Reginæ partibus favet. 188. Moraviæ regimen obtinet. 189. 293. Exactioni Cleri reſcripto pontificio præeſt. 192. Synodum Cremſirii celebrat. 293. Eccleſiæ ſuæ donat pagum Chrenovitz. 294. *II. Epiſcopus Olom.* ad concilium Piſanum mittit Procuratorem. 310. bona epiſcopalia fraudulenter oppignorat; factus Archiepiſcopus Pragenſis Cojetinium vendit, atque ad Huſſitarum partes tranſit. 311.

Conradus a Fridberg invadit Epiſcopatum Olomuc. 282. reprimitur. 283. *Scholaſticus* Olomucenſis. 287.

Conſtantia, Przemislai March. Mater, Tiſchnovicenſe Cœnobium fundat; tria extruit caſtella. 142. Tyrnaviam mœnibus cingit. 143.

Conſtantinus Porphyrog. Græcorum Imp. linguæ ſlavicæ gnarus. 66.

Conſtantius Aug. Quados populatur. 345.

Con-

Conſules provinciales. II. 140.

Coſmas, Epiſcopus Prag. inveſtitur, 115. conſecratur. 116.

Cremſirium. Ejus civitatis initia. 119. 285. a Taboritis expugnatur. II. 15. recuperatur a Joanne ferreo. 18. An ibi Eccleſia S. Mauritii per Huſſitas combuſta ſit 17. a Victorino de Podiebrad oppugnatur. 12. deditionem facit. 16. honorificum diploma obtinet a Mathia *Rege*. 98.

Cumani. 158. eorum ferocitas. 166. 170.

Cunegundis cum Ottocaro II. *B.* R. nuptias init. 164. Sannis exulcerat maritum. 168. Vidua Zaviſſio nubit Znoymæ. 172. a filio benevole accipitur. 173. moritur. 175.

Cunſtad, Erhardus de, Oppidum Napagedl obtinet. 232. *Bocz'ko junior de*, fovet Taboritas. II. 5. ejus ditio vaſtatur. 7. *Boczko Cuna ſeu Conradus de*, revocat Ciſtercienſes Viſovitzium, ubi ſepulturam eligit. II. 112. *Erhardus de*, capite plectitur. II. 45. *Joannes Cuna de*, ſupremus Moraviæ Capitaneus. II. 131. *Smilo ſeu Amandus de*. Monaſterium Ord. Ciſterc. Viſovitzii extruit. 164.

Cunſtad et *Podiebrad*. *V. Podiebrad*.

Cuſpinianus, Joannes, Legatus Cæſaris in Hungaria. II. 119.

Cuſus fl. pro Vago perperam accipitur. 340.

Cymburg & Towaczow, Joannes de, Moraviæ *Pro*marchio, conventum de pace publica Brunæ habet. II, 43. latronum receptacula diruit. 44. Cunſtadæos pacat. 45. Comitiis regni Boh. intereſt. 46. Moraviæ quietem conſervat. 48. Capiſtranum litteris interpellat. 50. accipit reſponſorias. 51. publico conventui Viennæ adeſt. 53. ſub eo Moraviæ tranquillitas. 57. religione Calixtinus. 58. coronationi *Regis* Georgii cum filiis intereſt. 60. *Joannes de junior*, Regem Iglavienſibus placat. II. 61. Orator fœderis, icti cum Caſimiro *Poloniæ* Rege. 62. Conventui pacis intereſt. 90. *Cztiborius de*, Joannis Promarchionis filius, junioris frater, copias epiſcopales ad Hradiſcam cædit. II. 72. Ut *Pro*marchio Moraviæ ex *P*olonia in Bohemiam honorifice deducit Wladislaum *Regem*. 80. Hradisſtium & Uncz'ovium in fide Wladislai retinet. 82. impetrat Moraviæ diploma. 88. deligitur arbiter pacis Olomucenſis. 90. confirmatur ei ſuprema Marchionatus cura. 94. Controverſiam de prærogativa inter *Pro*ceres dirimit. 95. Concordiam inſtaurat cum Duce Oppav. 97. in Conventu Iglavienſi *Regem* Wladislaum ſermone bohemico ſalutat. 104. ejus Codex, dictus

ctus Towacz'ovienſis. 141. item alius: Mendacium & veritas. 155. moritur 111.

Cyrillus, Madebergæ arcis *Præfectus*. ejus facinus 152. pr. XXX.

SS Cyrillus & Methodius. eorum natio, patria; Gazarorum Apoſtoli. 50. Bulgarorum Duce converſo, petuntur a *Raſtice* in Moraviam. 51. hic apoſtolici eorum labores; litteras Slavicas docent. 52. divina officia peragunt lingua ſlavica. 53. Romam vocati, rationem reddunt ſlavicæ liturgiæ; conſecrantur Epiſcopi. 54. Cyrillus, Conſtantini nomine mutato. Romæ moritur. 58. *V. S. Methudius.*

Czechæ mechanicorum inhibentur. 269.

Czernilow & Iaſſeny. 203. pr. XXVIII.

Czikan, alias Slupsky, Joannes, Urbis Hradiſtii præfectus. 85.

## D.

Daci pacem ineunt cum Domitiano; a Trajano domantur. 10.

Dagobertus, Francorum *Rex*, Marhanenſes ad tributum adigit. 25.

Dalemilus Mezricenſis. 272.

Daniel, Epiſcopus Moravienſis. 62.

Decebalus ad pacem iterum eundem allicitur. 10.

Dietlebus, Epiſc. Olom. Urzitium dono obtinet. 128.

Dievina, Civitas ad oſtia Moravæ. 32. pr. XXXVIII.

Ditmarus, *Prag.* & Moravienſis Epiſcopus. 104.

Draſtil de Cojetin, Havel. *V. Cojetin.*

Drnovitz, Cztiborius de, ejus Codex. II. 142. *Nicolaus de*, caſtri Sternberg *Præfectus* huſſiticus, ad deditionem cogitur. II. 32.

Drslaus, *Princeps* Lucenſis, S Wenceslao negotium faceſſit. 64. pr. XVII.

Druſus, Germaniam in provinciam vult redigere. 327 de Marcomannis ſtatuit tropæum. 330.

Druſus. ejus doli. 8.

Duellum. 100. concedebatur provocatis. II. 146.

Dürnteufel, Hinko ſeu Henricus, *Procopii March.* Dux, Znoymam expugnat. 239. 241. Auſtriacis eripit caſtella; in Moravia prædas facit. 243. evaneſcit. 244. pr. XXXI.

## E.

Eccleſia, Moraviæ reſpicit Metropolitanos Juvavienſes. 48. Laureacenſes. 49. *Paſſavienſes*. 103. *Ratisbonenſes*. 104. Moguntinos. 105. *Pragenſes*. 297. interdicto ſubjicitur. 283.

Eichardus, oppugnat ſtigmata S. Franciſci. 281.

El-

Ekkihardus ſeu Helicardus, Prag. & Morav. Epiſcopus, Olomucii natus. 108.

Eliſabetha, Friderici D. Boh. vidua. 132. *Wenceslai II. Regis filia*, datur in matrimonium Joanni Lucemb. 180 regno Boh. præeſt; Brunam venit. 188. odioſa Eliſabethæ viduæ. 192. moritur. 193. *Wenceslai II. & Rudolphi Boh. Regum vidua*, Parthenonem Ord. Ciſtere Brunæ extruit. 192 Henricum de Lippa ſepelit. 193. *Filia Ducis Stetinenſis*, quarta conjux Caroli IV. corona regni Bohemiæ inſignitur. 2 3. *Comes de Oettingen*, quarta conjux Joannis March. Mor. 227. *Alberti II. Imp. conjux* parit filium poſtumum II. 43. moritur. 44. *Ladislai poſtumi Regis Soror*, conjux Caſimiri Regis Polon. II. 56. ei naſcitur Wladislaus Marchio Morav. ſtirpis Jagell. primus 51. *Filia Wladislai Regis Hung.* naſcitur. II. 117. a morte Matris nominatur Anna. 124. deſpondetur Ferdinando Maximiliani I. Cæſ. nepoti. 127. ejus nuptiæ Lincii. 131.

Emericus de Zapolia Hradiſtium obſidet. II. 85.

Engelbertus, Epiſc. Olom. Svittaviam oppidum recuperat; baſilicam cathedralem interius veſtit. 277.

Epiſcopatus Welehradii, Olomucii, Nitriæ, Stokeraviæ. 23.

Eremitæ S. Aug. Brunæ fundantur. 211. Eccleſia iis extruitur. 217. donantur imagine B. V. a S. Luca Evang. picta. 218. quid ſentiendum de hac imagine. 217.

Eugenius II. Pont, ejus bulla ad Todanum & Moymirum. 49.

Eugenius III. Pont. mittit in Bohemiam Legatum ad reformandos Cleri mores. 124.

## F.

Fantinus de Valle. Pii II. Pont. Legatus, in Regem invehitur; conjicitur in carcerem II. 63. libertati reſtituitur. 64

Feletheus, Rugorum Rex, Moraviam occupat. 24. capitur ab Odoacro. 25.

Ferdinandus, Maximiliani I. Cæſ. nepos, Anna Ludovici Regis Hung. & Boh. ſorore ducta conjuge, bina regna juri auſtriaco adjicit II. 127. 131.

Franci Moravos conantur ſub jugum mittere. 34. adverſus eos Moravorum cum aliis *Slavis* commune fœdus. 35.

Franciſcus moravus, Iuris conſultus. II. 156.

Fratres agnini. *V. Fratres bohemi.*

Fratres bohemi & Moravi. eorum origo. II. 2. 69. ordinant ſacerdotes, Epiſcopum & Suffraganeos. 69. inquiruntur per Bohemiam

&

& Moraviam. 68. *V. Waldenſes*

Fretella & Sunnias, num Moraviæ veteris Epiſcopi fuerint. 23.

Fridericus I. Imp. dat Epiſcopis Olomucenſibus a. 1157. jus vicarium coronandi Reges Bohem. 297. Wladislao II. B. Duci coronam regalem imponit. 93. Ottoni ſeu Conrado, Marchionatus nomine, Moraviam concedit. 129, eundem regno Boh. inveſtit. 131. *II. Imperator* bohemis regiam dignitatem confirmat. 136. Ottocaro I. B. R. jus inveſtiendi Epiſcopos regni ſui concedit. 122. Wenceslai R. electionem ratam habet. 138. Auſtriæ Ducem proſcribit. 140.

Fridericus, Wladislai II. filius, Cæſaris ad coronationem Rom. comes. 93. Ducatum Olom. obtinet. 94. copias ducit adverſus Emmanuelem Imp. C. P.; ejus filiam matrimonio ſibi jungit nepos Emmanuelis. 95. repulſam a bohemis patitur. 96. Boh. Dux Conrado ditionem Olom. donat. 98. Primores ab eo deſciſcunt. 128. Moravia ei eripitur. 129. Wladimirum conſtituit Ducem Olom. ibid. Przemislaum cum exercitu mittit in Moraviam. 130. conciliatur Conrado. 131.

Fridericus II. bellicoſus A. D. repudiat Sophiam. 138. March. Morav. fœderatus Bitoviam capit. 139. pax conditur; proſcribitur a Cæſare. 140. Gertrudem Wadisla[illegible] Marchioni Mor. deſponſat. 143. 152. in matrimonium dat. 153. Agnetem ſterilem dimittit. 150. Ulricum C[illegible] rinthiæ Ducem capit. 151. Wenceslaum Boh. R. [illegible]gat; Madebergam & Roſe[illegible]ſteinam arces oppugna[illegible] 152. Hungaris ad Leytam fl. cæſis, perit 153.

Fridericus, Alberti I. Cæſ. filius, A. Dux Pragæ in comitiis præteritur. 179. armis expellitur ex Bohemia. 180. paciſcitur cum Henrico VII. Cæſare. 181. Auſtriam clientelari jure obtinet 182. Rom. Rex eligitur. 186. in pugna capitur. 190. invadit Moravos ob Tirolim. 193. ejus fratres jure in Tirolim cedunt. 199.

Fridericus III. *Imp.* Ladislaum poſtumum *tutela ſua* educat. II. 46. Romam ſecum deducit. 48. Ladislaum extradit. 53. regnum Boh. ambit. 59. Bohemorum privilegia Brunæ confirmat; Ordinem Amprifiæ confert. 62. Ludos equeſtres ibidem inſtituit. cum Podiebradio mutuam armorum ſocietatem firmat. 61. Hungariæ coronam reddit. 62. Viennæ obſeſſus, a bohemis & moravis liberatur. 63. utrique gratias refert. 64. Mathiam H. R. excitat ad occupandum Boh. regnum. 73. ejusdem partes deſerit. 78. orto bello pacem redimit. 89. inſtaurat cum Mathia bellum. 97. inducias facit. 108. moritur. 111.

Fri-

Fridericus, Epiſc. Olom. Ejus diſſenſio cum Rom. Pontifice de ſtigmatis S. Franciſci. 280. moritur. 282.
Fritigil, num ad Moraviam ſpectet. 23.
Fulſtein, Joann. Herbertus de, Cremſium adverſus Huſſitas propugnat II. 12. expugnat arcem Racz'itium. 13.

## G.

SS. Gaudentii & V. MM. FF. corpora levantur. 73.
Gabinus, Quadorum Rex, a Marcelliano trucidatur. 17.
Gabreta ſilva. ejus extenſio. 336. ſub ea Marcomanni. 337.
Gajovomarus, Quadorum Rex a Caracalla interimitur. 15.
Gebhardus, Epiſcopus Prag. Svatopluci & Ottonis II. partes ſuſcipit. 81. Eccleſiæ ſuæ diviſionem ægre fert. 110. Joanni, Ep. Olom. prædia eripit, eumque flagellis cædit. 111. cauſam agit Romæ. ib. litem ſuſcitat. 115.
Georgius, Moraviæ Marchio fabuloſus. 179.
Georgius a Geviez'ko, civibus Cremſirienſibus Epiſcopi Olomucenſis gratiam exorat. II. 18.
Gerhardus, Archiep. Laureacenſis, accipit poteſtatem creandi Epiſcopum in Moravia 103.
Gertrudis, Friderici A. D. ex fratre neptis, Wladiſlai March. Morav. ſponſa. 143. 152. Vidua Hermanno Marchioni *Badenſi*. 154. tum *Romano Ruſſiæ Regis* filio nubit. 155.
*Giskra*, Georgius, Hungariam in obſequio Ladislai poſtumi continet. II. 44. *Pancratium* opprimit 46.
Gitſchinenſis circulus. II. 149.
Glacium. ibi conventus Procerum regni Bohemiæ & provinciarum unitarum. II. 126.
Gotius Urbevetanus, jus regale montanum componit. 262.
Gozmarus parricidii reus. 106.
Gradicenſis Benedictinus, Moraviæ hiſtoriam attingit 102.
Gradicium. ibi Cœnobium Monachis brzevnovienſibus extructum. 113. *Præmonſtratenſibus* traditur. pr. XXIV. invaditur a prædonibus II. 32. publicæ poteſtatis juſſu diruitur. 33.
Gregorius VII. *Pont.* Judex cauſæ inter Gebhardum Ep. Prag. & Joannem I. Ep. Olomuc. 111.
Greczen, ſilva ad Welehradium. 75. pr. XXXVII.
Gutha ſeu Jutha *V. Juditha.*

## H.

Hankius, Martinus. Ejus ſententia de Marcomannorum ſede in Moravia refutatur. 324.

Haſ-

Haſſenſtein, Bohuslaus Lobcovitzius Baro de, electus Epiſcopus Olomucenſis II. 183. Ejus electionem Papa irritam declarat; jure in Epiſcopatum ultro cedit. 186. ejus amicitia cum Auguſtino Olomucenſi. 158.

Haſko, Oſtrovii Dominus, armis juvat Taboritas. II. 5. ejus bona vaſtantur. 7.

Haugvitz, Joannes de, Auſtriam citer. in Mathiæ Regis poteſtatem redigit II. 89. laus ejus alio in bello. 97. 104.

Hedvigis, cœnobii Oslavanenſis Fundatrix. 142.

Helfenſteina, arx, graſſatoribus eripitur. 174.

Henricus II. Imp. Ejus bellum cum Polonis. 68.

Henricus IV. Imp. in Concilio Moguntino I. adeſt 114. inveſtit Coſmam & Andream Epiſcopos. 115. concilium Mogunt. II. indicit. 116. *V. Imperator*, Ducem Bohemiæ in carcerem includit. 85. Wenceslao, Svatopluci filio, nomen ſuum in baptismo imponit. 86. *VI. Imper.* Przemislao Ottocaro Bohemiam, Wladislao Moraviam clientelari jure confert. 133. moritur 134. *VII. Imper.* Henricum Carinthium regno Boh. privat. 180. Joanni filio regnum feudi nomine, & Eliſabetham ſponſam dat. ibid. Moravia oppignorata, Duces Auſtriæ inveſtit 181. iisdem civitates in Moravia donat. 182.

Henricus, Bav. Dux Hungaros ad mare adriati cum cædit. 65.

Henricus, A. D. ob fil vam bello implicatur 96 Znoymam obſidet. 97.

Henricus, A. D. Friderici Pulchri frater, ad Mühldorfium capitur. 190. in cuſtodiam Pürglicii datur. 191.

Henricus Carinthius, Boh. Rex 179. avare dominatur. 180. regno privatur. 18

Henricus, Dux Znoym. ſtrenue pugnat contra Polonos. 93.

Henricus Brzetislaus, Epiſcopus Pragens. patruelibus ſuis Principatum procurat; Waczlaum throno dejicit; fit Dux Boh. 133. Wladislaum in carcerem conjicit; Olom. & Brun. provinciam partitur conſanguineis. 134.

Henricus, Archiep. Gneznenſis, conſecrat Eccleſiam Zabrdovicenſem. 279.

Henricus Inſtitoris, extirpandis Piccardis dat operam. II. 89. ejus Clypeus contra Waldenſes. 162. 190.

Hercynia ſilva. 335. magna hercynia quas ſilvas comprehendat. 318.

Hermannus, Caroli IV. Medicus. 203.

Hezilo, Privinnæ filius. 30. 32. S. Methudium ad ſe invitat 59.

Hieronymus Pragenſis Wicleſi errores in Moravia ſpargit. 251. Conſtantiæ comburitur. 252.

His-

Hieronymus de Moravia Muſicus 269.

Hochvaldenſis comitatus Eccleſiæ Olomucenſi reſtituitur. II. 70.

Holleſchow, Joannes de. 273.

Horezky, Petrus. II. 111.

Hormidor, num Rex Moraviæ fuerit. 27. pr. XI.

Hoſtein, mons, perfugium adverſus Tataros; fons ibidem & ædes B. V. ſacra. 145.

Hradisſtium, Urbs, conditur. 162. obſidionem perfert. II. 75. ab Hungaris obſeſſoribus liberatur. 77. ejus diploma Wladislainum 83. iterum a Mathia Hung. Rege obſidetur; adſervat tormentum ferreum, obſidionis hungaricæ monimentum. 85. pr. XXXVI.

Hranitzium. ibi Regum conventus. 191.

Hungari ad Transilvaniam reprimuntur; regni Moraviæ partem occupant. 39. in Italiam migrant. 41. Cisdanub. Moraviæ terras infeſtant. 42. regnum Moraviæ evertunt. 43. in vaſtatam Moraviam incurrunt. 63. multas patiuntur clades. 65. rurſus potiuntur Moravia. 66. a bohemis implorant auxilia. 95.

Hunni. quæ natio. eorum progreſſus. 18.

Hunnobroda conditur. 75. Moraviæ accedit, munitur. 79. monaſterium O. P. ibi quis extruxerit. 284. imago B. V. transfertur Czenſtochoviam. 285.

Huſſ, Joannes, libros Wiclefi Moravis nobilibus donat. 244. doctrina illius in Moravia radices agit. 248. impugnatur. 249. ejicitur Praga; comburitur Conſtantiæ. 250.

Huſſitæ invadunt Pragæ Curiam. 253. conventus faciunt in montibus II. 1. Arces Pragenſem & Wiſſehradenſem expugnant. 3. in Oſtrow caſtra ponunt. 5. Gajam oppugnant, Welehradium capiunt. 6. ab Oſtrow & Biſtrzicio repelluntur. 7. Luntenburgum tuentur. 11. 19. dedunt 22. Cremſirium bis aggreſſi, 12. expugnant 16. reddunt. 18. *Racz'itzium* 13. Czernahora, Neocaſtrum iis eripitur. 14. Cunſtadium, Prerovium. &c. occupant. 15. Qnaſſitium aggreſſi bis, 16. igni ac ferro vaſtant. 20. cladem accipiunt. 21. 23. Crumlovium &c. coguntur dedere. 22. abeunt in IV. ſectas; in Auſtria, Sileſia, Moravia furunt. 24. Brunam obſident. 27. *Purlitzio* &c. expelluntur ibid. Sternbergam capiunt. 29. eorum pagi D. ferro & igne delentur. 30. per Marchiam brandeburg. arma circumferunt; graſſantur iterum in Moravia. 32. obtinent Euchariſtiæ *ſub Utraque* uſum, 34. & pactionum formulam. 37.

## I.

Iacobellus Miſenſis. ejus doctrina. 253.

Ia-

ctus Towacz'ovienſis. 141. item alius: Mendacium & veritas. 155. moritur 111.

Cyrillus, Madebergæ arcis *Præfectus*. ejus facinus 152. pr. XXX.

SS Cyrillus & Methodius. eorum natio, patria; Gazarorum Apoſtoli. 50. Bulgarorum Duce converſo, petuntur a *Raſtice* in Moraviam. 51. hic apoſtolici eorum labores; litteras Slavicas docent. 52. divina officia peragunt lingua slavica. 53. Romam vocati, rationem reddunt slavicæ liturgiæ; conſecrantur Epiſcopi. 54. Cyrillus, Conſtantini nomine mutato, Romæ moritur. 58. *V. S. Methudius*.

Czechæ mechanicorum inhibentur. 269.

Czernilow & Iaſſeny. 203. pr. XXVIII.

Czikan, alias Slupsky, Joannes, Urbis Hradisſtii præfectus. 85.

D.

Daci pacem ineunt cum Domitiano; a Trajano domantur. 10.

Dagobertus, Francorum *Rex*, Marhanenſes ad tributum adigit. 25.

Dalemilus Mezricenſis. 272.

Daniel, Epiſcopus Moravienſis. 62.

Decebalus ad pacem ineundam allicitur. 10.

Dietlebus, Epiſc. Olom. Urzitium dono obtinet. 128.

Dievina, Civitas ad oſtia Moravæ. 32. pr. XXXVIII.

Ditmarus, *Prag.* & Moravienſis Epiſcopus. 104.

Draſtil de Cojetin, Havel. *V. Cojetin*.

Drnovitz, Cztiborius de, ejus Codex. II. 142 *Nicolaus de*, caſtri Sternberg *Præfectus* huſſiticus, ad deditionem cogitur. II. 32.

Drslaus, Princeps Lucenſis, S Wenceslao negotium faceſſit. 64. pr. XVII.

Druſus, Germaniam in provinciam vult redigere. 327 de Marcomannis ſtatuit tropæum. 330.

Druſus. ejus doli. 8.

Duellum. 100. concedebatur provocatis. *II.* 146.

Dürnteufel, Hinko ſeu Henricus, *Procopii* March. Dux, Znoymam expugnat. 239. 242. Auſtriacis eripit caſtella; in Moravia prædas facit. 243. evaneſcit. 244. pr. XXXI.

E.

Eccleſia Moraviæ reſpicit Metropolitanos Juvavienſes. 48. Laureacenſes. 49. *Paſſavienſes*. 103. *Ratisbonenſes*. 104. Moguntinos. 105. *Pragenſes*. 297. interdicto ſubjicitur. 283.

Eichardus, oppugnat ſtigmata S. Franciſci. 281.

Ek-

Ekkihardus ſeu Helicardus, *Prag.* & Morav. Epiſcopus, Olomucii natus. 108.

Eliſabetha, Friderici D. Boh. vidua. 132. *Wenceslai II. Regis filia*, datur in matrimonium Joanni Lucemb. 180 regno Boh. præeſt; Brunam venit. 188. odioſa Eliſabethæ viduæ. 192. moritur. 193. *Wenceslai II. & Rudolphi Boh. Regum vidua*, Parthenonem Ord. Ciſtere Brunæ extruit. 192 Henricum de Lippa ſepelit. 193. *Filia Ducis Steтinenſis*, quarta conjux Caroli IV. corona regni Bohemiæ inſignitur. 2 3. *Comes de Oettingen*, quarta conjux Joannis March. Mor. 227. *Alberti II. Imp. conjux* parit filium poſtumum II. 43. moritur. 44. *Ladislai poſtumi Regis Soror*, conjux Caſimiri *R*egis *P*olon. II. 56. ei naſcitur Wladislaus Marchio Morav. ſtirpis Jagell. primus 51. *Filia Wladislai Regis Hung.* naſcitur. II. 117. a morte Matris nominatur Anna. 124. deſpondetur Ferdinando Maximiliani I. Cæſ. nepoti. 127. ejus nuptiæ Lincii. 131.

Emericus de Zapolia Hradiſtium obſidet. II. 85.

Engelbertus, Epiſc. Olom. Svittaviam oppidum recuperat; baſilicam cathedralem interius veſtit. 277.

Epiſcopatus Welehradii, Olomucii, Nitriæ, Stokeraviæ. 23.

Eremitæ S. Aug. Brunæ fundantur. 211. Eccleſia iis extruitur. 217. donantur imagine B. V. a S. Luca Evang. picta. 218. quid ſentiendum de hac imagine. 217.

Eugenius II. Pont, ejus bulla ad Todanum & Moymirum. 49.

Eugenius III. Pont. mittit in Bohemiam Legatum ad reformandos Cleri mores. 124.

## F.

Fantinus de Valle. Pii II. Pont. Legatus, in *R*egem invehitur; conjicitur in carcerem II. 63. libertati reſtituitur. 64

Feletheus, Rugorum Rex, Moraviam occupat. 24. capitur ab Odoacro. 25.

Ferdinandus, Maximiliani I. Cæſ. nepos, Anna Ludovici Regis Hung. & Boh. ſorore ducta conjuge, bina regna juri auſtriaco adjicit II. 127. 131.

Franci Moravos conantur ſub jugum mittere. 34. adverſus eos Moravorum cum aliis *S*lavis commune fœdus. 35.

Franciſcus moravus, Juris conſultus. II. 156.

Fratres agnini. *V. Fratres bohemi.*

Fratres bohemi & Moravi. eorum origo. II. 2. 69. ordinant ſacerdotes, Epiſcopum & Suffraganeos. 69. inquiruntur per Bohemiam

&

ctus Towacz'ovienſis. 141. item alius: Mendacium & veritas. 155. moritur 111.

Cyrillus, Madebergæ arcis *Præfectus.* ejus facinus 152. pr. XXX.

SS Cyrillus & Methodius. eorum natio, patria; Gazarorum Apoſtoli. 50. Bulgarorum Duce converſo, petuntur a *Raſtice* in Moraviam. 51. hic apoſtolici eorum labores; litteras Slavicas docent. 52. divina officia peragunt lingua slavica. 53. *Romam* vocati, rationem reddunt slavicæ liturgiæ; conſecrantur Epiſcopi. 54. Cyrillus, Conſtantini nomine mutato, *Romæ* moritur. 58. *V. S. Methudius.*

Czechæ mechanicorum inhibentur. 269.

Czernilow & Iaſſeny. 203. pr. XXVIII.

Czikan, alias Slupsky, Joannes, Urbis Hradisſtii præfectus. 85.

D.

Daci pacem ineunt cum Domitiano; a Trajano domantur. 10.

Dagobertus, Francorum *Rex*, Marhanenſes ad tributum adigit. 25.

Dalemilus Mezricenſis. 272.

Daniel, Epiſcopus Moravienſis. 62.

Decebalus ad pacem ineundam allicitur. 10.

Dietlebus, Epiſc. Olom. Urzitium dono obtinet. 128.

Dievina, Civitas ad oſtia Moravæ. 32. pr. XXXVIII.

Ditmarus, *Prag.* & Moravienſis Epiſcopus. 104.

Draſtil de Cojetin, Havel. *V. Cojetin.*

Drnovitz, Cztiborius de, ejus Codex. II. 142 *Nicolaus de*, caſtri Sternberg *Præfectus* huſſiticus, ad deditionem cogitur. II. 32.

Drslaus, *Princeps* Lucenſis, S Wenceslao negotium faceſſit. 64. pr. XVII.

Druſus, Germaniam in provinciam vult redigere. 327 de Marcomannis ſtatuit tropæum. 330.

Druſus. ejus doli. 8.

Duellum. 100. concedebatur provocatis. *II.* 146.

Dürnteufel, Hinko ſeu Henricus, *Procopii March.* Dux, Znoymam expugnat. 239. 242. Auſtriacis eripit caſtella; in Moravia prædas facit. 243. evaneſcit. 244. pr. XXXI.

E.

Eccleſia Moraviæ reſpicit Metropolitanos Juvavienſes. 48. Laureacenſes. 49. *Paſſavienſes*. 103. *Ratisbonenſes*. 104. Moguntinos. 105. *Pragenſes*. 297. interdicto ſubjicitur. 283.

Eichardus, oppugnat ſtigmata S. Franciſci. 281.

El-

Ekkihardus ſeu Helicardus, *Prag.* & Morav. Epiſcopus, Olomucii natus. 108.

Eliſabetha, Friderici D. Boh. vidua. 132. *Wenceslai II. Regis filia*, datur in matrimonium Joanni Lucemb. 180 regno Boh. præeſt; Brunam venit. 188. odioſa Eliſabethæ viduæ. 192. moritur. 193. *Wenceslai II. & Rudolphi Boh. Regum vidua*, Parthenonem Ord. Ciſtere Brunæ extruit. 192 Henricum de Lippa ſepelit. 193. *Filia Ducis Stetinenſis*, quarta conjux Caroli IV. corona regni Bohemiæ inſignitur. 2 3. *Comes de Oettingen*, quarta conjux Joannis March. Mor. 227. *Alberti II. Imp conjux* parit filium poſtumum II. 43. moritur. 44. *Ladislai poſtumi Regis Soror*, conjux Caſimiri Regis Polon. II. 56. ei naſcitur Wladislaus Marchio Morav. ſtirpis Jagell. primus 51. *Filia Wladislai Regis Hung.* naſcitur. II. 117. a morte Matris nominatur Anna. 124. deſpondetur Ferdinando Maximiliani I. Cæſ. nepoti. 127. ejus nuptiæ Lincii. 131.

Emericus de Zapolia Hradiſtium obſidet. II. 85.

Engelbertus, Epiſc. Olom. Svittaviam oppidum recuperat; baſilicam cathedralem interius veſtit. 277.

Epiſcopatus Welehradii, Olomucii, Nitriæ, Stokeraviæ. 23.

Eremitæ S. Aug. Brunæ fundantur. 211. Eccleſia iis extruitur. 217. donantur imagine B. V. a S. Luca Evang. picta. 218. quid ſentiendum de hac imagine. 217.

Eugenius II. Pont, ejus bulla ad Todanum & Moymirum. 49.

Eugenius III. Pont. mittit in Bohemiam Legatum ad reformandos Cleri mores. 124.

## F.

Fantinus de Valle. Pii II. Pont. Legatus, in Regem invehitur; conjicitur in carcerem II. 63. libertati reſtituitur. 64

Feletheus, Rugorum Rex, Moraviam occupat. 24. capitur ab Odoacro. 25.

Ferdinandus, Maximiliani I. Cæſ. nepos, Anna Ludovici Regis Hung. & Boh. ſorore ducta conjuge, bina regna juri auſtriaco adjicit II. 127. 131.

Franci Moravos conantur ſub jugum mittere. 34. adverſus eos Moravorum cum aliis *Slavis* commune fœdus. 35.

Franciſcus moravus, Iuris conſultus. II. 156.

Fratres agnini. *V. Fratres bohemi.*

Fratres bohemi & Moravi. eorum origo. II. 2. 69. ordinant ſacerdotes, Epiſcopum & Suffraganeos. 69. inquiruntur per Bohemiam

&

ad Regem 121. An invectivas ſcripſerit in Martham a Boskovitz. 122. ejus eruditio 158. patera aurea. 159 controverſia cum Nobilitate ducatus Oppav. Epitaphium. 126.

Kinsky, Wchinsky. *V.* *Tettau.*

Kiurliza ſeu Cyrillicæ litteræ, unde compoſitæ. 52. quando exoleverint. 101.

Koldſtein, Hinco de, *V.* *Dürnteufel.*

Koributus, Sigismundus, Polonus in Bohemiam proficiſcens, Unczovium capit; *ſub utraque* communicat; Calixtinorum dux, Moraviam ſpoliat. II. 24.

Kotancz, mons præruptus, Chriſtianis contra Tataros perfugium. 144.

Kragek, Kragirzius Ionus de, Luntenburgi Præfectus catholicus, in ſubſidium Urbis Brunæ evocatur. II. 26. cum Orphanis confligit proſpere; caſtella & Oppida Huſſitis eripit; Promarchio Moraviæ fit. 27. 28. Procopium nimi Moravia expellit; Taboritas cædit. 31. *Wolfgangus de*, Urbis Brunæ Præfectus detegit conſpirationem; Boskovitzium in fugam agit. II. 71. *Leopoldus de*, prioris Patruus, Arcis Spilbergæ Præfectus, eam novem menſibus adverſus Mathiam Regem defendit. II. 74.

Kralik, Wenceslaus, perpetuus Eccleſiæ Olomuc. Commendatarius. 311. Synodum Wiſcoviæ celebrat, arces redimit; iter ſuſcipit Conſtantiam. 312. Collegiatæ Brunenſi dat ſtatuta. An Eccleſiæ ſuæ fuerit inutilis. 313.

Kravarz, Ladislaus de, Episc. Olom. bona episcopalia redimit. 309. veneno tollitur. 310. *Ladislaus de*, Promarchio Morav. 242. ſubſcribit litteras ad Concilium Conſtant. 251. vocatur in judicium. 252. *Petrus de*, Promarchio Morav. a Nobilibus ſtat contra concilium Conſtant 253. *Henricus de*, Promarchio Mor. Moravos ad Pragam ducit II. 3. montem Witkow oppugnans, occumbit. 4. *Beneſſius de*, Canonicos Lateran. fundat Fulneccæ 233. *Petrus de*, in Plumlow, Fundator Canonicorum Lateran. Proſtannæ II. 182. *Paulus de*, Academiæ Pariſienſis Magiſter. 274. *Petrus de*, alias de Straznitz, Petri de Kravarz alias de Plumlow filius, in gratiam Marchionis recipitur. II. 23. palam a Catholicis deficit. 25. Poſonii una cum Procopio Raſo de pace agit. 28. paci publicæ ſubſcribit. 35. *Petrus de*, & in Straznitz, Petri Capitanei Morav. defuncti filius, favet Taboritis. II. 5. ejus ditio vaſtatur 7. decretum de non recipiendis Pragenſium quatuor articulis ſubſcribit 9.

Krziz'anovsky, Wenceslaus, Theologus. II. 154.

Kromieſſinius, Joannes, Propræfectus Luntenburgi

huſ-

huſſiticus. II. 20. 22.
Kunovitz, Joannes de, II. 181.

## L.

Ladislaus Hung. Rex, Zaviſſii affinis, ad baptiſmum invitatur. 175.
Ladislaus, bellidux hungaricus, Moraviam vaſtat. 221.
Ladislaus poſtumus quarto menſe a morte Patris naſcitur II. 43. in cunis Rex Hung. coronatur, 53. educatur in aula Friderici Cæſ. 46. expetitur a bohemis & moravis. 47. 53 in Italiam comitatur Cæſarem. 48. recipit in fidem Hungaros. 53. Sacramentum fidelitatis exigit a Moravis prius, quam Bohemis. 54. ab Epiſcopo Olomuc. Rex Boh. coronatur; litem inter bohemos & moravos dirimit 55. Eliſabetham ſororem ſuam Caſimiro Regi Pol. dat conjugem 56. Mahumetem II. Turc. Imp bis pugna vincit; de victoria Moravos certiores facit. 57. magno ſtudio apparans nuptias, moritur. 58. An veneno necatus fuerit. 59.
Landſtein, Willhelmus de, Promarchio Morav. ſub eo Tabulæ provinciales. oriuntur 210.
Laurentius, S. Petri diſcipulus, num Quadis Chriſtum annunciaverit. 22.
Lechus, an Moraviæ Rex, 27. pr. X.
Legio fulminatrix. *V. Militina legio*
Leopoldus, Dux Znoym. Principatu privatur; donatur Radislavia; exulat. 83. recuperat ditiones. 84. moritur. 87.
Leopoldus, Borzivogii Boh. D. filius, movet turbas 91.
Leopoldus, A. D. jus in Bohemiam urget. 181. paciſcitur cum Cæſare. ibid. Auſtriam clientelari jure obtinet. 187.
Leopoldus, Alberti V. A. D. Tutor, redimit Laam oppidum. 243.
Lichtenſtein, Henricus de, Svatoplucum Pomeraniæ Ducem pugna vincit. 150. ad pacem petendam adigit. 151. dono obtinet Nicolsburgum. 157 *Georgius de*, Epiſcopus Tridentinus, S. R. I. Princeps creatur. 249. *Hauuſſ de*, II. 63. Hradisſtio obſeſſo neceſſaria providet. 85. *Chriſtophorus de*, ſupremus Auſtriæ Mareſchallus creatur. II 111.
Lidmeritz. *V. Ludomir.*
Lippa, Henricus de, Mathiam Trencz'in. fugat. 186. Bohemiæ præficitur. 187. includitur Arci Tyrow. ibid. exercitum mœnibus Brunæ admovet; Regem in Pragenſes concitat. 189. Bohemiæ & Moraviæ præeſt. 191. tributis premit ſubditos; Parthenoni Brun. donat oppida; habet ſimultates. 192. moritur. 193. *Henricus de junior*, cum Joanne fratre captivus. 195. *Bertholdus &*


*Joan-*

*Joannes de*, Pottenſteinam expugnant, 201. *Zdenco*, *Czenco ſeu Sidonius de*, Promarchio Mor. 201. Polonos fugat; Cracoviæ capitur. 206. *Henricus de*, alias Berka de Duba, Epiſc. Olomuc. Præbendam Wiſcovienſem Decano Eccleſiæ cathedralis unit; pagum Chrenovitz a Joanne R. vindicat. 294. *Hinco de*, Crumlovii Dynaſta Ziskæ. II. 20. mox Alberto A. D. ſe dedit. 22. *Hinco ſeu Henricus de*, Moraviæ Promarchio, Friderico III. Cæſari Viennæ obſeſſo, ſuccurrit. II. 63.

Litomiſſlium: ibi Cœnobium Præmonſtrat. item Epiſcopatus. 125. qui Domini illud poſſederint. II. 24. quis fuerit ultimus Litomiſl. Epiſcopus. ibid.

Lindevitus, ad fœdus pellicit Moymirum. 29.

Locuſtarum agmina a ciconiis abſumuntur. 200.

Lomnitz, Guillielmus de, cum Conrado Epiſcopo Olomuc. Morav. Promarchio. 189. *Joannes de*, Promarchio Morav. II. 35. *Joannes Mezeritius de*, Promarchio Moraviæ, loca latrociniis infamia diruit. II. 114. maximum belli apparatum facit contra Maximilianum Cæſarem. 119. intereſt conventui Glacenſi; coram eo nobilitas Ducatus Oppav. ſiſtit vadimonium. 126. moritur Viennæ. 128.

Loquis, Martinus, an Adamitarum Auctor. II. 6.

Lotharius II. Imp. Ottonem II. Ducem Olomuc. exercitui præficit. 88. capitur. 89.

S. Lucas, an Pictor fuerit. 219.

Ludomir, ubi ſitum; an ibi prælium conſertum. pr. XXV.

Ludonitz. 130. pr. XXVI.

Ludovicus Pius Imp. Moravorum munera accipit; Lindevitum ad officium compellit. 29. Privinnam ditionibus donat; Ratimarum vincit. 30. *Germaniæ Rex*, Moymiro Raſticem ſubſtituit; pro Privinna & Hezilone pugnat. 31. Svatoplucum obſidet. 33. Hringum Ratislai cremat. 34. V. Duces Bohemiæ in fugam vertit; bohemorum Legatos in carcerem mittit. 36. *Privis. filius*, Ratislaum in partes ſuas pertrahere nititur. 33.

Ludovicus, Bavarus, Rom. Rex eligitur. 187. æmulum capit. 190. Strenuos ex Moravis equeſtri dignitate ornat. 191. ejus formidoloſum fœdus. 194. 205. Marchioni Brand. Tirolim clientelari jure concedit. 202. Clementi VI. Pontif. & Electoribus inviſus. 204. Cæſarea dignitate privatur. 207. *Marchia Brandeburgicus*, Maultaſchiam conjugem cum comitatu Tirolis accipit. 203. *Hung. Rex*, bellum gerit cum Carolo IV. 221. Hungarorum prædationes diſſimulat. 232.

Lu-

Ludovicus, Wladislai *R.* filius, naſcendo finem imponit bello. II. 119. coronatur Rex Hung. 121. Bohemiæ; Cremſirium divertit; ob peſtem moraturHunnobrodæ. 124. homagium Sileſiæ differt. 125. Nepti Cæſaris deſpondetur. 127. commendatur Moraviæ a Patre. 129. educatus a Marchione Brandeb. Moraviæ adminiſtrationem quinquennis relinquit Proceribus. 130 celebrat nuptias. 131. Proſcribit Lutheri ſectam ex Moravia. 132. objurgat Iglavienſes. 133. Paullum Speratum condemnat ad rogum; Cremſirium cum Maria *Regina* inviſit. 134. ejus Camerarius Iglaviæ male accipitur; ejus edictum in Piccardos & Lutheranos. 135. bello petitur a Turcis. 136. cæſus ad Mohaczium, in fuga perit. 137.

Loh, clauſtrum S. Bened. ad Brunam. 245.

Luitbertus; Archiepiſcopus Mogunt. 36.

Lunaſilva. 337.

Lantenburgum, dogma Huſſi recipit; tertia obſidione recuperatur. II. 11. 19. 22. *Vid. Brzetzlavia & Huſſitæ.*

Lutovia, Marcus de, Medicus. II. 154.

M.

Madeberga, arx. 152. pr. XXX.

Magdalena, Caroli VII. Gall. R. filia, Ladislao poſtumo deſtinatur ſponſa. II. 58.

Magiary, *B*laſius, Spilbergam fame ad deditionem adigit. II. 74. prædones perſequitur. 95. a Turcarum metu liberat Italiam. 97.

Manſionarii Prag. accipiunt bona in Moravia. 203. inſtituuntur *Brunæ.* 220.

Maraha, Maravaha. *V.* *Morava.*

Marahenſes, Maagenſes, Moravani. *V. Moravi*

March, Marchfeld. 320.

Marcomanni, ubi hoc nomen ortum. 316. qui populi, quæ eorum ſedes. 2. 322. ab Rheno in Bojohemum migrant. 323. a Marobuduo deficiunt. 8. cum Quadis Romanor. jugum excutiunt; conferunt ſigna cum Domitiano Imp. victricia; Vindobona contra illos extruitur. 10. Italiam invadunt. 11. M. Aur. Antonini de illis admirabilis victoria; num precibus Chriſtianorum tribuenda. 12. pr. III. Eorum fata ſub aliis Impp. 15. in Galliam abducuntur ab Attila. 18.

Mareſchallus regni Boh. Ejus locus in publicis conventibus Moraviæ; dignitas hæreditaria Lippæis. II. 96. 139.

Margareta, Leopoldi glor. A. D. filia, Henrici Rom. Regis vidua, cognata Ottocari II. B. *R.* fit hujus Conjux. 157. jus in Auſtri-

*Ep. Olom.* ſanguine regio natus. 295. fit Suffraganeus Archiepiſcopi *Prag.* 296. parocecias Epiſcopatui Litomiſsl. cedit. 298. Puſtomirii fundat Sanctimoniales Ord. S. Benedicti. 296. Concilio provinciali *Pragæ* intereſt. 297. tumulatur Puſtomirii. 299. *VIII. Ocz'ko, Ep. Olom.* antiqua Statuta firmat. 299. Carolum IV. in Italiam comitatur. 216. fit Archiepiſcopus *Pragenſis* & Cardinalis. 300. IX. *de novo foro*, Epiſcop. Olom. Caroli IV. Imp. Cancellarius. 300. regiæ capellæ Bohem. Comes ereatur; Synodum Cremſirii congregat. 301. Feſtum SS. Cyrilli & Methudii inſtituit, Cœnobium Eremitarum S. Aug. Litomiſslii excitat. 302. *X. Mraz, Ep. Olom.* bona epiſcopalia dilapidat; Comitatum Hochvaldenſem oppignorat. 308. Statutum ejus paſtorale; Annum gratiæ Canonicis Brunenſibus confirmat. 309. *XI. de Praga ſeu Ferreus*, Ep. Olom. Epiſcopatum Litomiſslienſem retinet; in Olomucenſi ſtabilitur. 314. ejus tamen poſſeſſionem adire non poteſt. 315. Iacobum de Miſa in Concilio Conſtant. accuſat primus. 314. a Martino V. Pont. laudatur. 315. Moravos ab Huſſitarum conventu arcet. II. 163. eligitur Adminiſtrator Eccleſiæ Prag. 164. Huſſitas ex Inſula Moravæ pellit. 7. caſtella expugnat. 13. gravi prælio funditur. 15. Cremſirium amittit. 16. armis recuperat. 18. Ziskæ cladem infert. 21. Bocz'konem pugna vincit. 23. cum *Procopio Raſo* fauſto Marte pugnat. 26. in Hungariam evocatur a Cæſare. 27. fit Cardinalis. 165. decretum edit contra hæreticos; deſignatur Vacienſis Epiſcopus. 166. moritur. 28. 167. *XII. Haz, Ep. Olom.* Joannem Capiſtranum ab injuria tuetur. II. 171. Ladislaum coronat. 55. 172.

Joannes, Veradinenſis Epiſcopus, ſupremus regni Hung. Cancellarius & Adminiſtrator Epiſcopatus Olomuc. II. 179. Mathiæ Regi H. ſponſam ex Italia adducit. 88. eundem placat Wladislao *R.* 90. eo auctore diſſenſio inter *nobiles* & cives componitur. 106 Legationem in Gallia gerit. 107. Wladislaum R. in finibus Hung. ſalutat. 180. Legatus ad Cæſarem. 120. 127. Ejus geſta in adminiſtratura. 180. Ædem OO. SS. Olomucii extruit, Franciſcanos Hradisſtii fundat; fit ipſe Franciſcanus. 181. Legatus ad Bohemos. 122. Piccardos cogit ad Romanam aut Calixtinam partem diſcedere. 123. ejus elogium. 183. Sepulcrum ejus viſitat Rex Wladislaus. 125.

Joannes, Ep. Lito*miſsl.* I. Archiepiſcopi *Prag.* Suffraganeus 299.

Joannes Venetus, Svatopluci *R.* Legatus. 59.

Joan-

Joannes Capiſtranus, Brunæ prædicat; Wenceslaum Boskovitzium convertit. II. 49. Olomucii multos ab hæreſi Huſſitarum abducit; hic & Brunæ pro Franciſcanis accipit conventum; a Promarchione interpellatur. 50. Znoyma Crumlovium Boh. abit; a *Rokiczana* fraudibus circumventus, ſcribit Apologiam. 52.

Joannes de Straznitz, Decanus Capituli Cathedr. Olomucii. II. 163.

Jodocus, Marchio Morav. Succeſſor *Patris* ſui declaratur. 223. 226. an Patris morti adſtiterit. 227. appellat ſe Dominum Moraviæ; electioni & coronationi *Regis Rom.* adeſt. 228. oppignorantur illi Urbes Siliciæ; Vicarius Imperii conſtituitur. 229. Hungaris cladem infert. 231. ejus lites cum Sigismundo componuntur. 232. Marchia brandeb. ei oppignoratur; templum exſtruit in Valle Joſaphat. 233. Wenceslaum *Rom.* Regem capit; præficitur Bohemiæ, & Alſatiæ. 234. Luſatiæ dat jura. 236. Tettaviis dat teſtimonium nobilitatis. 237. cur oderit Procopium fratrem. 235. 237. 238. ejus fœdus cum Hung. *Rege*, & Auſtriæ Duce. 238. Amplum diploma expedit Eccleſiæ Olom. 307. Znoymam occupat. 239. amittit. 242. ſero recuperat. 243. ab Huſſo Trialogum accipit. 244. Operam commodat Wenceslao Imp. 245. eligitur *Rex* Rom. 246. Unum ejus diploma. 247. An nonagenarius moritur. 247. ejus ſigillum. 260. groſſi. 264. An idem, qui Joſephus. pr. XXIX.

Iſanricus, Arbonis filius, turbarum in Moravia incentor. 41. regioni ad Aniſum fl. præficitur. 42. contra Hungaros pugnat. 43.

Judæi. de iis Sanctio Carolina. 209. eorum olim in Moravia minor numerus. 294.

Juditha, Wenceslao II. deſponſatur. 171. traditur. 173.

Julius Cæſar Arioviſtum ſuperat. 321. Marcomannos diſtinguit a *Svevis*. 324. *Rhenum* bis tranſmittit 327.

Jus Brunenſe. 255. Magdeburgicum. 257. Iglavienſe. 261. Regale montanum. 262. Przemislæum ſcriptum 100.

Izo, Prag. & Morav. Epiſcopus. 108.

# K.

Kaunitz. Georgius de, Indis equeſtribus Victor. II. 61.

Kaymus, Ep. Olom. Clericos ſine impoſitione manus ordinat. 176.

Keſenbrot, Auguſtinus, Olomucenſis, Wladislao Regi a ſecretis; Proſtannæ Piccardos advertit. II. 115. ejus epiſtolæ contra perfidiam Waldenſium; auctor gemini edicti adverſus Piccardos. 116. binas litteras dat

*Joannes de*, Pottenſteinam expugnant, 201. *Zdenco, Czenco ſeu Sidonius de*, Promarchio Mor. 201. Polonos fugat; Cracoviæ capitur. 206. *Henricus de*, alias Berka de Duba, Epiſc. Olomuc. Præbendam Wiſcovienſem Decano Eccleſiæ cathedralis unit; pagum Chrenovitz a Joanne *R.* vindicat. 294. *Hinco de*, Cromlovii Dynaſta Ziskæ. II. 20. mox Alberto A. D. ſe dedit. 22. *Hinco ſeu Henricus de*, Moraviæ Promarchio, Friderico III. Cæſari Viennæ obſeſſo, ſuccurrit. II. 63.

Litomiſslium: ibi Cœnobium *Præmonſtrat.* item Epiſcopatus. 125. qui Domini illud poſſederint. II. 24. quis fuerit ultimus Litomiſsl. Epiſcopus. *ibid.*

Liudevitus, ad fœdus pellicit Moymirum. 29.

Locuſtarum agmina a ciconiis abſumuntur. 200.

Lomnitz, Guillielmus de, cum Conrado Epiſcopo Olomuc. Morav. Promarchio. 189. *Joannes de*, *Promarchio* Morav. II. 35. *Joannes Mezeritius de*, Promarchio Moraviæ, loca latrociniis infamia diruit. II. 114. maximum belli apparatum facit contra Maximilianum Cæſarem. 119. intereſt conventui Glacenſi; coram eo nobilitas Ducatus Oppav. ſiſtit vadimonium. 126. moritur Viennæ. 128.

Loquis, Martinus, an Adamitarum Auctor. II. 6.

Lotharius II. Imp. Ottonem II. Ducem Olomuc. exercitui præficit. 88. capitur. 89.

S. Lucas, an Pictor fuerit. 219.

Ludomir, ubi ſitum; an ibi prælium conſertum. pr. XXV.

Ludonitz. 130. pr. XXV.

Ludovicus Pius Imp. Moravorum munera accipit; Liudevitum ad officium compellit. 29. Privinnam ditionibus donat; Ratimarum vincit. 30. *Germaniæ Rex*, Moymiro *Raſticem* ſubſtituit; pro Privinna & Hezilone pugnat. 31. Svatoplucum obſidet. 33. Hringum *Ratislai* cremat. 34. V. Duces *Bohemiæ* in fugam vertit; bohemorum Legatos in carcerem mittit. 36. *Prioris filius*, *Ratislaum in partes* ſuas pertrahere nititur. 33.

Ludovicus, Bavarus, Rom. *Rex* eligitur. 187. æmulum capit. 190. Strenuos ex Moravis equeſtri dignitate ornat. 191. ejus formidoloſum fœdus. 194. 205. Marchioni *Brand.* Tirolim clientelari jure concedit. 202. Clementi VI. Pontif. & Electoribus inviſus. 204. Cæſarea dignitate privatur. 207. *Marchio Brandeburgicus*, Mankaſchiam conjugem cum comitatu Tirolis accipit. 203. *Hung. Rex*, bellum gerit cum Carolo IV. 221. Hungarorum prædationes diſſimulat. 232.

Lu-

Ludovicus, Wladiſlai *R.* filius, naſcendo finem imponit bello. II. 119. coronatur Rex Hung. 121. Bohemiæ; Cremſirium divertit; ob peſtem moraturHunnobrodæ. 124. homagium Sileſiæ differt. 125. Nepti Cæſaris deſpondetur. 127. commendatur Moraviæ a Patre. 129. educatus a Marchione Brandeb. Moraviæ adminiſtrationem quinquennis relinquit Proceribus. 130 celebrat nuptias. 131. *Proſcribit* Lutheri ſectam ex Moravia. 132. objurgat Iglavienſes. 133. Paullum Speratum condemnat ad rogum; Cremſirium cum Maria *Regina* inviſit. 134. ejus Camerarius Iglaviæ male accipitur; ejus edictum in Piccardos & Lutheranos. 135. bello petitur a Turcis. 136. cæſus ad Mohaczium, in fuga perit. 137.

Loh, clauſtrum S. Bened. ad Brunam. 245.

Luitbertus; Archiepiſcopus Mogunt. 36.

Lunaſilva. 337.

Luntenburgum, dogma Huſſi recipit; tertia obſidione recuperatur. II. 11. 19. 22. *Vid. Brzetzlavia & Huſſitæ.*

Lutovia, Marcus de, Medicus. II. 154.

M.

Madeberga, arx. 152. pr. XXX.

Magdalena, Caroli, VII. Gall. R. filia, Ladiſlao poſtumo deſtinatur ſponſa. II. 58.

Magiary, *B*laſius, Spilbergam fame ad deditionem adigit. II. 74. prædones perſequitur. 95. a Turcarum metu liberat Italiam. 97.

Manſionarii Prag. accipiunt bona in Moravia. 203. inſtituuntur *Brunæ.* 220.

Maraha, Maravaha. *V. Morava.*

Marahenſes, Margenſes, Moravani. *V. Moravi*

March, Marchfeld. 320.

Marcomanni, ubi hoc nomen ortum. 316. qui populi, quæ eorum ſedes. 2. 322. ab Rheno in Bojohemum migrant. 323. a Marobuduo deficiunt. 8. cum Quadis Romanor. jugum excutiunt; conferunt ſigna cum Domitiano Imp. victricia; Vindobona contra illos extruitur. 10. Italiam invadunt. 11. M. Aur. Antonini de illis admirabilis victoria; num precibus Chriſtianorum tribuenda. 12. pr. III. Eorum fata ſub aliis Impp. 15. in Galliam abducuntur ab Attila. 18.

Mareſchallus regni Boh. Ejus locus in publicis conventibus Moraviæ; dignitas hæreditaria Lippæis. II. 96. 139.

Margareta, Leopoldi glor. A. D. filia, Henrici Rom. Regis vidua, cognata Ottocari II. B. R. fit hujus Conjux. 157. jus in Auſtri-

ſtriam ei commune facit. 158. repudiatur. 164. *Maultaſchia* Joanni Caroli IV. fratri, deſpondetur. 192. nubit 193. cum Ludovico Cæſare conſpirat; in caſtro Tirol incluſa, in libertatem ſe vindicat; Joanne repudiato, nubit Ludovico Marchioni Brand. 202 a Joanne repudiatur. 214. *Nicolai, Ducis Oppav. filia*, conjux II. Joannis March. Mor. 214. moritur. 224. *Rudolphi, A. D. Soror*, Joannis March. Mor. Conjux III. 224. moritur. 227.

Maria, Regina Galliæ, Amita Caroli IV. B. R. 191. *Ludovici, Hung. Regis filia*, Sigismundi Hung. Regis conjux. 232. *Maximiliani I. Cæſaris neptis*, deſpondetur Ludovico, Wladislai Regis filio. II. 127. ejus nuptiæ Poſonii. 131. coronatur Regina Bohem. 132. Olomucii in Cœna Domini pauperibus XXV. pedes abluit. 133. fit Gubernatrix Belgii; moritur in Hispania. 137.

Marobuduus, regnum arripit, Bojos & Quados domat. 7. Romanis metuendus. 8 Morcomannos & Quados ducit in Valeriam. 343. ejus gloriatio adverſus Tiberium. ibid. victus fugit in Noricum. 8. Ravennæ aſylum obtinet. 9.

Marothus ſeu Marovodus, non habuit Regiam Veſprimii. 26. pr. VII.

Marquardus de caſtello Promarchio Mor. 173.

Martinus V. Pont. Moravos ad avitam fidem hortatur. 252. ejus litteræ ad Litomiſsl. & Olomucenſem Clerum. 314.

Martinus Polonus. 271.

Marus pro Morava perperam accipitur. 340.

Mathias, Trencz'inii comes, in Moraviam irrumpit, fugatur. 185. Caroli Hung. Regis opem implorat. 186.

Mathias Corvinus, Pragæ captivus, liber dimittitur; eligitur Rex Hung. II. 59. gener fit Podiebradii R. 60. regni Hung. coronam a Cæſare recuperat. 61. Societatem fraternam gravi prælio fundit. 68. ad occupandam Bohemiam a Papa & Cæſare excitatur. 72. totam fere Moraviam in poteſtatem redigit. 74. Hradisſtium obſidet. 75. 77. pacem cum Podiebradio facit Sternbergæ; Boh. Rex, & Moraviæ Marchio ſalutatur. 75. Podiebradium Victorinum capit, pugna ſuperatur ad Hradisſtium. 77. Nec prælii, nec duelli Podiebradio Regi facit copiam. 78. Bohemiæ & Moraviæ hoſtis appellatur. 80. excurſiones facit ex Moravia in Bohemiam. 81. Papa ei favet. 82. pellitur ex Bohemia. 84. Hradisſtium iterum obſidet; a Tataris cæditur ad Wratislaviam. 85. menſium XXX. inducias facit; Schrambergium in caſtro Spilberg includit. 87. Nuptias Budæ celebrat cum Beatrice; di-

plo-

ploma dat Moravis. 88. pacem vendit Cæſari. 89. rem proſpere gerit ad Plsnam. 90. pacem componit Olomucii, 91. ibidem magnifice habet Bohemiæ Regem. 93. a Moravis homagium ſuſcipit. 94. controverſiam de Prærogativa inter Proceres ſedat. 95. auxiliares Moravos mittit ſocero in Italiam. 96. bellum cum Cæſare 97. 104. 107. Waldenſes ex Moravia ejicit; honorificum diploma dat Cremſirienſibus. 98. beneficus in Moravos. 100. ejus edictum. 101. in Iaroslaum a Boskovitz juſto ſeverior. 102. cum Wladislao B. R. fœdus icit adverſus Rom. Imperium. 104. Nobiles inter & cives diſſenſionem componit. 105. legationem decernit in Galliam. 106. Privilegia amisſa Hunnobrodenſibus inſtaurat. 107. Viennæ moritur. 108.

Maximilianus I. *R*om. Rex, Auſtrios in Moraviam immittit; pacis conditiones. II. 109. Imperator Moravorum captivos ſine lytro dimittit. 118. bellum infert Hungaris. 119.

Mediocres, hæretici, in Moravia diſſipantur II. 30.

Mehrenberg, fratres de, parricidæ Ottocari II. *R*egis Boh. 170.

Meinhardus de nova domo, Legatus ad Cæſarem. II. 36. conjicitur in carcerem. 47.

Melitina legio prodigioſum imbrem impetrat. 12. an ideo fulminatrix dicta; gentilium & Chriſtianorum de illo imbre judicium. 13. pr. III.

Methudius, Speculijulienſis Epiſcopus. 49.

S. Methudius, Moraviæ & Pannoniæ Archiepiſcopus, an ſedem fixam habuerit Welehradii. 56. pr. XIII. Roma reducis Apoſtolici labores. 57. Svatoplucum R. excommunicat; Moraviam ſacrorum uſu interdicit; redit Romam, revocatur a Svatopluco 58. in Hezilonis ditiones profectus, accuſatur perverſi ritus; accerſitus Romam, abſolvitur. 59. accipit Suffraganeum; Borzivogium baptizat. 60. ejus pictura apud *B*ogorem. 51. moritur. 61.

Mezeritz, Joannes Senior de, ſtemmatis Berkiani, Promarchio Morav. 228.

Michael Porphyrogenitus, C. P. Imp. Gazariæ. 50 Bulgaris & Moravis mittit Apoſtolos. 51. ejus Schisma. 53.

Mieczislaus II. Chobry filius, Poloniæ *R*ex & Moraviæ Dominus. Ottonem Fratrem hæreditate privat; Moravia excidit. 69. Poloniæ regno pulſus, redit ad thronum. 72. Moraviam hoſtiliter invadit. 73. *Oppavienſis Dux*, Oppaviam teſtamento legat Ottocaro II. Marchioni Moraviæ. 153.

Mierzin, clauſtrum S. Benedicti. 245. pr. XXXII.

Militius, Joannes. 272.

 Mi-

Iacobus de Bruna, Vicarius generalis, diœceſim Olomucenſem regit. 315.

Ianovitz, Joannes de, Mathiam R. Bohemia expellit. 84.

Iaromieritzium Epiſcopi Pragenſis. 113. aliud Epiſcopi Olomucenſis. pr. XXIII.

Iaromirus. V. *Gebhardus.*

Iaromirus, Borzivogii D. Boh. filius, Lotharii Imp. ad coronationem *Rom.* comes. 90.

Iazyges metanaſtæ, eorum ſedes. 319. fines. 336.

Iglavia. nominis origo. 262. civitas montana Germaniæ antiquiſſima. 261. dat jura Metallicis finitimis. 262. officinam monetariam obtinet. 264. ejus diffidia cum gente Leſcovicia. 237. prima Lutheri placita amplectitur. II. 132. incendio conflagrat. 134. plebs ibi movet ſeditionem. 135.

Joannes Lucemb. Boh. *Rex*. regnum per nuptias accipit. 180. prædatorias arces in Moravia expugnat. 183. ejus diploma Moravis datum. ibid. Ducatum Oppav. oppignorat. 184. Templarii ſub eo extinguuntur. 185. Comitem Trencz'in. adigit ad pacem. Diploma Olomucenſibus dat. 186. ſuffragatur Ludovico *Bavaro*. 187. ejus gratitudo erga *Brunenſes*. 189. Henricum A. D. capit. 190. omni nexu cum Auſtriacis Moraviam ſolvit. Wenceslaum filium Pariſios abducit. 191. Eliſabethæ viduæ poſſeſſiones ad *Brunam* offert. cupream monetam cudit. 192. Joannem filium cum Maultaſchia deſponſat. 193. Lombardiæ partem expugnat, eique Carolum præficit. 194. Hungaros & Auſtrios cædit. ibid. Carolum Moraviæ Marchionem conſtituit. 195. muniri Trebiczium concedit. 197. Marchionatum Carolo adimit. 198. fœdus init cum Polonis & Hungaris. 199. inſuetum vectigal a Moravis exigit. 200. Ducem Oppav. ad officium cogit. 201. De Ludovico Cæſare queritur. 202. 204. in Lithuaniam, mox Avenionem abit. 204. fœdus Principum diſſolvit. 205. Avenionem reviſit. 206. filio *Rom.* Rege electo, occumbit in prælio. 207. ejus ſigillum. 259.

Joannes, *Marchio Moraviæ*. quo anno natus. 247. deſpondetur quinquennis. 192. cum Maultaſchia ei nuptiæ procurantur. 193. Tirolis vindicatur. 198. eandem amittit. 202. obſidet cum *Patre* Cracoviam. 205. conditiones pacis reſcindit. 206. Marchionatus Moraviæ ei promittitur. 208. traditur. 210. ejus litteræ. 212. aliæ de mercatoribus. 213. Divortium cum Maultaſchia 214. fœdus init cum Ducibus Auſtriæ 215 Olomucii conſtituit emporium. 216. dono accipit imaginem *B.* V. 217. Manſionarios *Brunæ* inſtituit, Auſtrios armis ad pacem cogit. paciſcitur cum *Bolkone* Svidnicenſi.

ad Nitriam Privinnæ converſe. ibid. Marte infauſto pugnat, ſubſtituitur ei Raſtices. 31.
Moymirus, Moraviæ Rex. 40. orto civili bello, Svatoplucum conjicit in carcerem; fines ad Dravum tuetur contra Hungaros. 41. Ißmnicum regioni ad Anisum præficit; Hungaros cædit. 42. vincitur ab Arpado; iterum congreſſus cum Hungaris, occumbit in prælio. 43.

N.

Nehradus, Roſenſteinæ arcis Præfectus, ejus facinus. 152.
Nezamislitzium, olim Stiborii de Cymburg. 304.
Nicolaus de Rieſenburg, Epiſcopus Olom. Cleri mores emendat. 305. Arcem Drzevitz vindicat. ibid. Parochiam Fulnecenſem dat Canonicis Lateranenſibus; domicilio donatur Pragæ. 306. ejus Eccleſia vexatur. 307.
Nicolaus Brunenſis, Caroli March. Morav Cancellarius, fit Epiſcopus Tridentinus; accipit clypeum bohemicæ Aquilæ nigræ. 196. Tirolis gubernator. 202. Cremſirienſis, Legatus Caroli IV. Avenionem. 222. ejus eruditio. 272. Ottocari II. nothus, conſtituitur Dux Oppav. 164. Prioris filius Dux Oppav. cum Carolo IV. in Italia. 216. Joannis Ducis Oppav. filius, Legatos Bohemiæ intercipit. II. 9. de Gevicz'ka, Medicinæ Doctor in Univerſ. Prag. 273.
Nobiles, an clypeos olim habuerint hæreditarios. 100. antiquæ eorum familiæ in Moravia II. 95.
Numi, ad Tajam & Hannam inventi; quid de iis ſentiendum. 21.

O.

Obeſſlik, Gorhardus, Hradiſtium adverſus Mathiam Regem propugnat. II. 75.
Obrzan, Gerhardus de, latrocinia exercet. 1 2.
Odera fl. limes Marchionatus Moraviæ & Ducatus Oppaviæ. II. 98.
Odoacer, Herulorum Rex, Feletheum Rugorum R. capit. 25.
Oldaricus ſeu Udalricus, Sobieslai I. B: D. filius, villam Urzitium Dietlebo Epiſcopo Olom. donat. 128.
Olgus, de eo fabula. 66. an Moraviæ Rex fuerit. pr. XIX.
Olomucium, an Speculijulium 49. Metropolis Moraviæ. 186. jus ſtapulæ obtinet. 216. pax ibi concluditur. II. 91. convivium Regum, Principum & Procerum celebratur. 93.
Olomucenſis Epiſcopus, quis primus. 117. an Poleſchovitzii reſederit. ibid. immediatus S. R. I. Princeps. 122. regiæ capellæ Bohemiæ Comes. 301. Feuda illius in-

*Ep. Olom.* ſanguine regio natus. 295. fit Suffraganeus Archiepiſcopi *Prag.* 296. paroecias Epiſcopatui Litomiſsl. cedit. 298. Puſtomirii fundat Sanctimoniales Ord. S. Benedicti. 296. Concilio provinciali *Pragæ* intereſt. 297. tumulatur Puſtomirii. 299. *VIII. Ocz'ko, Ep. Olom.* antiqua Statuta firmat. 299. Carolum IV. in Italiam comitatur. 216. fit Archiepiſcopus Pragenſis & Cardinalis. 300. IX. *de novo foro*, Epiſcop. Olom. Caroli IV. Imp. Cancellarius. 300. regiæ capellæ Bohem. Comes creatur; Synodum Cremſirii congregat. 301. Feſtum SS. Cyrilli & Methudii inſtituit, Cœnobium Eremitarum S. Aug. Litomiſslii excitat. 302. X. *Mraz, Ep. Olom.* bona epiſcopalia dilapidat; Comitatum Hochvaldenſem oppignorat. 308. Statutum ejus paſtorale; Annum gratiæ Canonicis Brunenſibus confirmat. 309. *XI. de Praga ſeu Ferreus*; Ep. Olom. Epiſcopatum Litomiſslienſem retinet; in Olomucenſi ſtabilitur. 314. ejus tamen poſſeſſionem adire non poteſt. 315. Iacobum de Miſa in Concilio Conſtant. accuſat primus. 314. a Martino V. Pont. laudatur. 315. Moravos ab Huſſitarum conventu arcet. II. 163. eligitur Adminiſtrator Eccleſiæ Prag. 164. Huſſitas ex Inſula Moravæ pellit. 7. caſtella expugnat. 13. gravi prælio funditur. 15. Cremſirium amittit. 16. armis recuperat. 18. Ziskæ cladem infert. 21. Bocz'kouem pugna vincit. 23. cum *Procopio Raſo* fauſto Marte pugnat. 26. in Hungariam evocatur a Cæſare. 27. fit Cardinalis. 165. decretum edit contra hæreticos; deſignatur Vacienſis Epiſcopus. 166. moritur. 28. 167. *XII. Haz, Ep. Olom.* Joannem Capiſtranum ab injuria tuetur. II. 171. Ladislaum coronat. 55. 172.

Joannes, Varadinenſis Epiſcopus, ſupremus regni Hung. Cancellarius & Adminiſtrator Epiſcopatus Olomuc. II. 179. Mathiæ Regi H. ſponſam ex Italia adducit. 88. eundem placat Wladislao *R.* 90. eo auctore diſſenſio inter *nobiles* & cives componitur. 106 Legationem in Gallia gerit. 107. Wladislaum R. in finibus Hung. ſalutat. 180. Legatus ad Cæſarem. 120. 127. Ejus geſta in adminiſtratum. 180. Ædem OO. SS. Olomucii extruit, Franciſcanos Hradisſtii fundat; fit ipſe Franciſcanus. 181. Legatus ad Bohemos. 122. *Piccardos* cogit ad Romanam aut Calixtinam partem diſcedere. 123. ejus elogium. 183. Sepulcrum ejus viſitat Rex Wladislaus. 125.

Joannes, Ep. Litomiſsl. I. Archiepiſcopi *Prag.* Suffraganeus 299.

Joannes Venetus, Svatopluci *R.* Legatus. 59.

Joan-

Joannes Capiſtranus, Brunæ prædicat; Wenceslaum Boskovitzium convertit. II. 49. Olomucii multos ab hæreſi Huſſitarum abducit; hic & Brunæ pro Franciſcanis accipit conventum; a Promarchione interpellatur. 50. Znoyma Crumlovium Boh. abit; a *Rokizana* fraudibus circumventus, ſcribit Apologiam. 52.

Joannes de Straznitz, Decanus Capituli Cathedr. Olomucii. II. 163.

Jodocus, Marchio Morav. Succeſſor Patris ſui declaratur. 223. 226. an Patris morti adſtiterit. 227. appellat ſe Dominum Moraviæ; electioni & coronationi *Regis Rom.* adeſt. 228. oppignorantur illi Urbes Sileſiæ; Vicarius Imperii constituitur. 229. Hungaris cladem infert. 231. ejus lites cum Sigismundo componuntur. 232. Marchia Brandeb. ei oppignoratur; templum extruit in Valle Joſaphat. 233. Wenceslaum *Rom.* Regem capit; præficitur Bohemiæ, & Alſatiæ. 234 Luſatiæ dat jura. 236. Tetraviis dat teſtimonium nobilitatis. 237. cur oderit Procopium fratrem. 235. 237. 238. ejus fœdus cum Hung. *Rege* & Auſtriæ Duce. 238. Amplum diploma expedit Eccleſiæ Olom. 307. Znoymam occupat. 239. amittit. 242. ſero recuperat. 243. ab Huſſo Trialogum accipit. 244. Operam commodat Wenceslao Imp. 245. eligitur *Rex* Rom. 246. Unum ejus diploma. 247. An nonagenarius moritur. 247. ejus ſigillum. 260. groſſi. 264. An idem, qui *Joſephus.* pr. XXIX.

Iſanricus, Arbonis filius, turbarum in Moravia incentor. 41. regioni ad Aniſum fl. præficitur. 42. contra Hungaros pugnat. 43.

Iudæi. de iis Sanctio Carolina. 209. eorum olim in Moravia minor numerus. 294.

Juditha, Wenceslao II. deſponſatur. 171. traditur. 173.

Julius Cæſar Arioviſtum ſuperat. 321. Marcomannos diſtinguit a *Svevis.* 324. *Rhenum* his tranſmittit 327.

Ius Brunenſe. 255. Magdeburgicum. 257 Iglavienſe. 261. Regale montanum. 262. Przemislæum ſcriptum 100.

Izo, Prag. & Morav. Epiſcopus. 108.

K.

Kaunitz. Georgius de, ludis equeſtribus Victor. II. 61.

Kaymus, Ep. Olom. Clericos ſine impoſitione manus ordinat. 276.

Keſenbrot, Auguſtinus, Olomucenſis, Wladislao Regi a ſecretis; Proſteimæ Piccardos advertit. II. 115. ejus epiſtolæ contra perfidiam Waldenſium, auctor gemini edicti adverſus Piccardos. 116. binas litteras dat

ad Regem 121. An invectivas ſcripſerit in Martham a Boskovitz. 122. ejus eruditio 158. patera aurea. 159 controverſia cum Nobilitate ducatus Oppav. Epitaphium. 126.

Kinsky, Wchinsky. *V. Tettau.*

Kiurliza ſeu Cyrillicæ litteræ, unde compoſitæ. 52. quando exoleverint. 101.

Koldſtein, Hinco de, *V. Dürrnteuffel.*

Koributus, Sigismundus, Polonus in Bohemiam proficiſcens, Unczovium capit; *ſub utraque* communicat; Caliꝛtinorum dux, Moraviam ſpoliat. II. 24.

Kotancz, mons præruptus, Chriſtianis contra Tataros perfugium. 144.

Kragek, Kragirzius Ianus de, Luntenburgi Præfectus catholicus, in ſubſidium Urbis Brunæ evocatur. II. 26. cum Orphanis confligit proſpere; caſtella & Oppida Huſſitis eripit; Promarchio Moraviæ fit. 27. 28. Procopium mini Moravia expellit; Taboritas cædit. 31. *Wolfgangus de*, Urbis Brunæ Præfectus detegit conſpirationem; Boskovitzium in fugam agit. II. 71. *Leopoldus de*, prioris Patruus, Arcis Spilbergæ Præfectus, eam novem menſibus adverſus Mathiam Regem defendit. II. 74.

Kralik, Wenceslaus, perpetuus Eccleſiæ Olomuc. Commendatarius. 311. Synodum Wiſcoviæ celebrat, arces redimit, iter ſuſcipit Conſtantiam. 312. Collegiatæ Brunenſi dat ſtatuta. An Eccleſiæ ſuæ fuerit inutilis. 313.

Kravarz, Ladislaus de, Epiſc. Olom. bona epiſcopalia redimit. 309. veneno tollitur. 310. *Ladislaus de*, Promarchio Morav. 242. ſubſcribit litteras ad Concilium Conſtant. 251. vocatur in judicium. 252. *Petrus de*, Promarchio Morav. a Nobilibus ſtat contra concilium Conſtant 253. *Henricus de*, Promarchio Mor. Moravos ad Pragam ducit II. 3. montem Witkow oppugnans, occumbit. 4. *Beneſſius de*, Canonicos Lateran. fundat Fulnecæ 233. *Petrus de*, in Plemlow, Fundator Canonicorum Lateran. Proſtannæ II. 182. *Paullus de*, Academiæ Pariſienſis Magiſter. 274. *Petrus de*, alias de Straznitz, Petri de Kravarz alias de Plumlow filius, in gratiam Marchionis recipitur. II. 23. palam a Catholicis deficit. 25. Poſonii una cum Procopio Raſo de pace agit. 28. paci publicæ ſubſcribit. 35. *Petrus de*, & in Straznitz, Petri Capitanei Morav. defuncti filius, favet Taboritis. II. 5. ejus ditio vaſtatur 7. decretum de non recipiendis Pragenſium quatuor articulis ſubſcribit 9.

Krziz'anovsky, Wenceslaus, Theologus. II. 154.

Kromieſſinius, Joannes, Propræfectus Luntenburgi

huſ-

huſſiticos. II. 20. 22.
Kunovitz, Joannes de, II. 181.

L.

Ladislaus Hung. Rex, Zaviſſii affinis, ad baptiſmum invitatur. 175.
Ladislaus, bellidux hungaricus, Moraviam vaſtat. 221.
Ladislaus poſtumus quarto menſe a morte Patris naſcitur II. 43. in cunis Rex Hung. coronatur, 53. educatur in aula Friderici Cæſ. 46. expetitur a bohemis & moravis. 47. 53 in Italiam comitatur Cæſarem. 48. recipit in fidem Hungaros. 53. Sacramentum fidelitatis exigit a Moravis prius, quam Bohemis. 54. ab Epiſcopo Olomuc. Rex Boh. coronatur; litem inter bohemos & moravos dirimit 55. Eliſabetham ſororem ſuam Caſimiro Regi Pol. dat conjugem 56. Mahumetem II. Turc. Imp bis pugna vincit; de victoria Moravos certiores facit. 57. magno ſtudio apparans nuptias, moritur. 58. An veneno necatus fuerit. 59.
Landſtein, Willhelmus de, Promarchio Morav. ſub eo Tabulæ provinciales oriuntur 210.
Laurentius, S. Petri diſcipulus, num Quadis Chriſtum annunciaverit. 22.
Lechus, an Moraviæ Rex, 27. pr. X.
Legio fulminatrix. V. Melitina legio
Leopoldus, Dux Znoym. Principatu privatur; donatur Radislavia; exulat. 83. recuperat ditiones. 84. moritur. 87.
Leopoldus, Borzivegii Boh. D. filius, movet turbas 91.
Leopoldus, A. D. jus in Bohemiam urget. 181. paciſcitur cum Cæſare. ibid. Auſtriam clientelari jure obtinet. 182.
Leopoldus, Alberti V. A. D. Tutor, redimit Laam oppidum. 243.
Lichtenſtein, Henricus de, Svatoplucum Pomeraniæ Ducem pugna vincit. 150. ad pacem petendam adigit. 151. dono obtinet Nicolsburgum. 157 Georgius de, Epiſcopus Tridentinus, S. R. I. Princeps creatur. 249. Hauuſſ de, II. 63. Hradiſſtio obſeſſo neceſſaria providet. 85. Chriſtophorus de, ſupremus Auſtriæ Mareſchallus creatur, II. 111.
Lidmeritz. V. Ludomir.
Lippa, Henricus de, Mathiam Trencz'in. fugat. 186. Bohemiæ præficitur. 187. includitur Arci Tyrow. ibid. exercitum mœnibus Brunæ admovet; Regem in Pragenſes concitat. 189. Bohemiæ & Moraviæ præeſt. 191. tributis premit ſubditos; Parthenoni Brun. donat oppida; habet ſimultates. 192. moritur. 193. Henricus de junior; cum Joanne fratre captivus. 195. Bertholdus & Joan-

ſam revocatur. 143. hæres provinciæ Oppavienſis inſtituitur. 153. itèrum Marchio declaràtur. 155. Jus iglavienſe montanum confirmat. 261. rebellat in Patrem. 155. redit in gratiam; mediam monetam Iglaviæ conſequitur; in Arce Tyrów includitur, errati veniam impetrat. 156. Henrico de Lichtenſtein donat oppidum Nicolsburg. 157. cum Margareta auſtriaca nuptias celebrat, Auſtriam & Styriam obtinet. 158. ex Moravia expellit Cumanos; ut Rex Bohemiæ, partem Stiriæ Hungaris concedit; ejus expeditio I. in Pruſſiam. 159. *R*egiomontium condit. 160. contra Ducem Ratibor. mittit Brunonem Ep. Olom., ad Mühldorfium cladem accipit. 161. caſtrum Hradiſſt in Moravia ædificat, eique prærogativas confert. 162. Belam Hung. R. acri prælio fuſum, cogit Stiriam reddere. 163. Nicolaum gignit, Margaretam repudiat; Cunegundem ducit; Nicolsburgum Lichtenſteiniis confirmat. 164. conjurationem punit; Bavariam calamitate afficit. 165. ejus expeditio II. in Pruſſiam ibid. agros dimetitur. 265. Carinthia & Carniola ei pactis perſcribitur. 165. Stephano Hung. R. cladem infert. 166. *R*om. imperii coronam bis repudiat. ib. adverſus Cæſarem bellum parat. 167. Auſtriam &c. amittit; fabula de cortinis tentorii remotis. 168. novum bellum cum Cæſare. 169. deſertus a ſuis, occumbit in prælio. 170. ejus ſigillum. 258.

Privinna, moravicus Princeps. 28. exulat 29. baptizatus, terras ad Nitriam fl. a Moymiro, ad Savum & Dravum a Ludovico Pio obtinet. 30 æmulum habet Raſticem, terras ad Nitriam amittit. 31. cadit in prælio. 32.

Procopius, bellidux perfidiæ reus. 74. *Marchio Moraviæ* tertio genitus Joannis March. filius. 227. ejus ditiones. 228. Hungaros in Moravia clade afficit. 231. partes Wenceslai Imp. tuetur, judiciis Bohemiæ præeſt. 235. *in Luſatia* jura dat 236. *ſedat* Iglaviæ diſſidia. 237. a Wenceslao Boh *Rege* ſucceſſor nominatur. 238. Cauſæ belli cum Iodoco fratre 235. 237. Znoymam recuperat. 239. captus ad Bezdiez, in carcerem conjicitur. 241. ejus ſigillum. 260 dotes. 242. groſſi. 225. *Major ſeu Raſus:* Taboritarum Dux, Luntenburgum obſidione bis liberat II 11. 19. ejus caſtri agit Præfectum. 20. ad Cremſirium vulneratur. 21. in Moraviæ & Auſtriæ parte crudeliter ſævit. 24. ad Brunam minus proſpere pugnat. 27. de pace agit, Poſonii. 28. Moravia vaſtata, caſtrum Sternberg ad deditionem compellit. 29.

Olo-

Ludovicus, Wladiſlai R. filius, naſcendo finem imponit bello. II. 119. coronatur Rex Hung. 121. Bohemiæ; Cremſirium divertit; ob peſtem moraturHunnobrodæ. 124. homagium Sileſiæ differt. 125. Nepti Cæſaris deſpondetur. 127. commendatur Moravis a Patre. 129. educatus a Marchione Brandeb. Moraviæ adminiſtrationem quinquennis relinquit Proceribus. 130 celebrat nuptias. 131. Proſcribit Lutheri ſectam ex Moravia. 132. objurgat Iglavienſes. 133. Paullum Speratum condemnat ad rogum; Cremſirium cum Maria Regina inviſit. 134. ejus Camerarius Iglaviæ male accipitur; ejus edictum in Piccardos. & Lutheranos. 135. bello petitur a Turcis. 136. cæſus ad Mohaczium, in fuga perit. 137.

Luh, clauſtrum S. Bened. ad Brunam. 245.

Luitbertus; Archiepiſcopus Mogunt. 36.

Lunaſilva. 337.

Luntenburgum, dogma Huſſi recipit; tertia obſidione recuperatur. II. 11. 19. 22. *Vid. Brzetzlavia & Huſſitæ.*

Lutovia, Marcus de, Medicus. II. 154.

# M.

Madeberga, arx. 152. pr. XXX.

Magdalena, Caroli VII. Gall. R. filia, Ladislao poſtumo deſtinatur ſponſa. II. 58.

Magiary, *Blaſius*, Spilbergam fame ad deditionem adigit. II. 74. prædones perſequitur. 95. a Turcarum metu liberat Italiam. 97.

Manſionarii Prag. accipiunt bona in Moravia. 203. inſtituuntur *Brunæ*. 220.

Maraha, Maravaha. *V. Morava.*

Marahenſes, Margenſes, Moravani. *V. Moravi*

March, Marchfeld. 320.

Marcomanni, ubi hoc nomen ortum. 316. qui populi, quæ eorum ſedes. 2. 322. ab Rheno in Bojohemum migrant. 323. a Marobuduo deficiunt. 8. cum Quadis Romanor. jugum excutiunt; conferunt ſigna cum Domitiano Imp. victricia; Vindobona contra illos extruitur. 10. Italiam invadunt. 11. M. Aur. Antonini de illis admirabilis victoria; num precibus Chriſtianorum tribuenda. 12. pr. III. Eorum fata ſub aliis Impp. 15. in Galliam abducuntur ab Attila. 18.

Mareſchallus regni Boh. Ejus locus in publicis conventibus Moraviæ; dignitas hæreditaria Lippæis. II. 96. 139.

Margareta, Leopoldi glor. A. D. filia, Henrici Rom. Regis vidua, cognata Ottocari II. B. R. fit hujus Conjux. 157. jus in Auſtri-

Rayhradium, unde dictum. 109. caſtrum expugnatur. 174. habet Moraviæ Prælatum infulatum. pr. XXX.

*Ri*chardus Imp. Ottocarum II. Bohemia & Moravia inveſtit. 135. eidem Auſtriam confert in feudum. 181.

Rziczan, Joañes Telephus de, Baro moravus, ſuperiorem Hungariam pro Ladislao poſtumo tuetur. II. 44.

Robertus, Ep. Olomuc. villam *R*athay emit. Præpoſitum inſtituit. 278. S. R. I. comitiis intereſt. Eccleſiam in Puſtomir auget reditibus, Welehradium a decimis eximit. 279. conſecrat Eccleſiam Welehradenſem. 280.

*R*okicz'ana, Joannes, dubia in explicanda Compactatorum formula proponit Brunæ. II. 37. in foro Iglavienſi, coram Cæſare & Legatis concilii Baſil. obedientiam Eccleſiæ *Rom.* pollicetur. 38. apud Utraquiſtas præcipuo eſt loco. 47. bohemos & moravos Barones ad partes ſuas trahit, a Capiſtrano oppugnatur. 49. dolis eundem circumagit. 52. Georg. Podiebradium ad regnum Bohemiæ evehit, in defendenda Calixtinorum ſecta obſtinatiorem reddit. 62. Pſeudo-Archiepiſcopus Huſſitarum in Bohemia & Moravia 80. 175. Cremſirienſibus hæreticis Tenendam ſcripſit plenam erroribus. 80, gratia *R*egis Georgii excidit. 79.

Roſenberg, *Petrus* de, exercitum Brunæ mœnibus admovet. 189.

Roſenſteina, arx. 152. pr. XXX.

*R*ottal, Joannes Comes de, triplex ſacellum in monte Hoſtein; *Franciſcus Antonius Comes de*, Eccleſiam extruit. 145. pr. XXVI.

Rudolphus Habsburg. Imp mittit Pragam Legatos fruſtra 166. armis ſubigit Auſtriam. 167. ceteris provinciis, excepta Bohemia & Moravia, cedere Ottocarum cogit; non fuit olim Ottocari Mareſchallus. 168. pugna Ottocarum frangit. 169. Parricidas Ottocari aſpectu ſuo prohibet. 170. pacem Iglaviæ firmat; quinquennem poſſeſſionem Moraviæ accipit. 171. Wenceslao, Ottocari filio, Juditham ſponſam & Moraviam tradit. 173. moritur. 175. *Alberti Imp. filius*, Moraviam populatur. 177. Znoymam & Iglaviam occupat; Rex Bohemiæ renunciatur. 179. *Epiſcopus Laventinus*, Paulli II. Pont. Legatus, caſtri Cornſtein obſidionem jubet ſolvere. II. 65. Bohemos & Moravos ad jugum *G*eorgii *R*egis excutiendum ſollicitat. 70.

Rugi, Moraviæ olim incolæ. 24.

Rugiland, vocata olim Moravia. 24.

*R*ukſtein, Hinco de, Auſtrios reprimit. 195.

S.

ploma dat Moravis. 88. pacem vendit Cæſari. 89. rem proſpere gerit ad Plsnam. 90. pacem componit Olomucii, 91. ibidem magnifice habet Bohemiæ *Regem*. 93. a Moravis homagium ſuſcipit. 94. controverſiam de Prærogativa inter Proceres ſedat. 95. auxiliares Moravos mittit ſocero in Italiam. 96. bellum cum Cæſare 97. 104. 107. Waldenſes ex Moravia ejicit; honorificum diploma dat Cremſirienſibus. 98. beneficus in Moravos. 100. ejus edictum. 101. in Iaroslaum a Boskovitz juſto ſeverior. 102. cum Wladislao B. *R.* fœdus icit adverſus *Rom.* Imperium. 104. Nobiles inter & cives diſſenſionem componit. 105. legationem decernit in Galliam. 106. Privilegia amiſſa Hunnobrodenſibus inſtaurat. 107. Viennæ moritur. 108.

Maximilianus I. *Rom.* Rex, Auſtrios in Moraviam immittit; pacis conditiones. II. 109. Imperator Moravorum captivos ſine lytro dimittit. 118. bellum infert Hungaris. 119.

Mediocres, hæretici, in Moravia diſſipantur II. 30.

Mehrenberg, fratres de, parricidæ Ottocari II. *Regis* Boh. 170.

Meinhardus de nova domo, Legatus ad Cæſarem. II. 36. conjicitur in carcerem. 47.

Melitina legio prodigioſum imbrem impetrat. 12. an ideo fulminatrix dicta; gentilium & Chriſtianorum de illo imbre judicium. 13. pr. III.

Methudius, Speculijulienſis Epiſcopus. 49.

S. Methudius, Moraviæ & Pannoniæ Archiepiſcopus, an ſedem fixam habuerit Welehradii. 56. pr. XIII. Roma reducis Apoſtolici labores. 57. Svatoplucum R. excommunicat; Moraviam ſacrorum uſu interdicit; redit Romam, revocatur a Svatopluco 58. in Hezilonis ditiones profectus, accuſatur perverſi ritus; accerſitus Romam, abſolvitur. 59. accipit Suffraganeum; Borzivogium baptizat. 60. ejus pictura apud *Bogorem*. 51. moritur. 61.

Mezeritz, Joannes Senior de, ſtemmatis Berkiani, Promarchio Morav. 228.

Michael Porphyrogenitus, C.P. Imp. Gazaris. 50. Bulgaris & Moravis mittit Apoſtolos. 51. ejus Schiſma. 53.

Miecziſlaus II. Chobry filius, *Poloniæ Rex* & Moraviæ Dominus, Ottonem Fratrem hæreditate privat; Moravia excidit. 69. Poloniæ regno pulſus, redit ad thronum. 72. Moraviam hoſtiliter invadit. 73. *Oppaviensis Dux*, Oppaviam teſtamento legat Ottocaro II. Marchioni Moraviæ. 153.

Mierzin, clauſtrum S. Benedicti. 245. pr. XXXII.

Militius, Joannes. 272.

P 5 Mi-

ennium. 7 decretum de non recipiendis IV. articulis ſubſcribit, a Bohemis repudiatur. 9. ad Teutobrodam cæditur. 10. Moraviam tradit Alberto A. D. 11. 19. Bohemiæ præfecturam Ziskæ offert. 23. ſecunda & tertia ejus cruciata fruſtranea. 25. bello turcico implicatur. 27. colloquium ejus cum Huſſitis irritum. 28. Perſvadet Huſſitis iter ad concilium Baſil. 31. 33. concordiæ formulam impetrat. 34. Pactionum formulam edit. 37. pacificatione perducta ad exitum, regimen Boh. auſpicatur. 30 conjugem ſuam in cuſtodiam dat; Albertum teſtamento ſcribit ſucceſſorem. 41. *Alberti Polon. Regis frater*, accipit Ducatum Oppav. II. 116. factus Rex Poloniæ, Ducatum Oppav. reſtituit Wladislao Regi Hung. 125. conventui Viennenſi intereſt. 127. a Stanislao Epiſcopo excipitur hospitio Cremſirii & Viſcoviæ. 128.

Silveſter, Epiſcopus Olomuc. Metropolitam Laureacenſem ſeu Paſſavienſem reſpicit. 103.

Synodus Moraviæ diœceſana I. 292. II. 293. III. 301. IV. 312. parte prima. V. 168. parte ſecunda.

Sixtus IV. Pont. Wladislai electionem reprobat; huic & Patri ejus minatur anathema. II. 82. pacem componere fruſtra conatur. 84.

Slavi, unde dicti, eorum ſedes, coloniæ. 2. varia nomina. 24. cum Attila conſpirant in excidium Imperii Rom. in campis catalaunicis cæduntur. 19. reſidui slavicam auſpicantur rempublicam in Quadia. 24. ſub Babai in Pannonia militant; Slavoniæ magnæ nomen indunt. 25. Longobardos ex campis marchicis ejiciunt; Dagoberto fiunt tributarii ibid. commune fœdus adverſum Francos feriunt. 34. Imperium Svatopluco Moraviæ Regi deferunt. 35. fœdus diſſolvunt. 41.

Slavkow, pagus dominii Biſtrzicenſis, in circ. Prerov. ob pratum vicinum memorabilis. 145.

Smilheim, oppidum, unde dictum; ibi Cœnobium Ord. Ciſt. 164. a Ziska evertitur. 165. habet hodie hoſpitale Fratrum miſericordiæ. 164.

Smilheim, Bocz'ek de, Mathiam Trenczinienſem opprimit. 186.

Smilo de Moravan, Cœnobium Gradicenſe ad Olomucium II. 32. carthuſiam vallis Joſaphat ad Dolainam invadit. 39. Cremſirium furtim ingreſſus, expilat. 33.

Sobieslaus I, Wratislai Boh. Regis filius, Bohemiam infeſtat, partem Moraviæ accipit. 87. fit Dux Bohem. 88. Labacum donat Eccleſiæ Olomuc. 119. vicum Blansko eidem adjudicat. 121. Ottonem II. fratrue-

lem

l Nitriam *Privinnæ* conre. ibid. Marte infauſto ugnat, ſubſtituitur ei *Ra*dices. 31.

Moymirus, Moraviæ Rex. 40. orto civili bello, Svatoplucum conjicit in carcerem; ſinee ad Dravum tuetur contra Hungaros. 41. Szanricum regioni ad Anisum præficit; Hungaros cædit. 42. vincitur ab Arpado; iterum congreſſus cum Hungaris, occumbit in prælio. 43.

## N.

Nehradus, Roſenſteinæ arcis Præfectus, ejus facinus. 152.

Nezamislitzium, olim Stiborii de Cymburg. 304.

Nicolaus de Rieſenburg, Epiſcopus Olom. Cleri mores emendat. 305. Arcem Drzevitz vindicat. ibid. Parochiam Fulnecenſem dat Canonicis Lateranenſibus; domicilio donatur Pragæ. 306. ejus Eccleſia vexatur. 307.

Nicolaus Brunenſis, Caroli March. Morav. Cancellarius, fit Epiſcopus Tridentinus; accipit clypeum bohemicæ Aquilæ nigræ. 196. Tirolis gubernator. 202. *Cremſirienſis*, Legatus Caroli IV. Avenionem. 222. ejus eruditio. 272. *Ottocari II. nothus*, conſtituitur Dux Oppav. 164. Prioris filius Dux Oppav. cum Carolo IV. in *Italia*. 216. *Joannis Ducis Oppav. filius*, Legatos Bohemiæ intercipit. II. 9. *de Gevicz'ka*, Medicinæ Doctor in Univerſ. *Prag.* 273.

Nobiles, an clypeos olim habuerint hæreditarios. 100. antiquæ eorum familiæ in Moravia II. 95.

Numi, ad Tajam & Hannam inventi; quid de iis ſentiendum. 21.

## O.

Obeſslik, Gorhardus, Hradiſtium adverſus Mathiam Regem propugnat. II. 75.

Obrzan, Gerhardus de, latrocinia exercet. 1 2.

Odera fl. limes Marchionatus Moraviæ & Ducatus Oppaviæ. II. 98.

Odoacer, Herulorum *Rex*, Feletheum Rugorum R. capit. 25.

Oldaricus ſeu Udalricus, Sobieslai I. B. D. filius, villam Urzitium Dietlebo Epiſcopo Olom. donat. 128.

Olgus, de eo fabula. 66. an Moraviæ Rex fuerit. pr. XIX.

Olomucium, an Speculijulium 49. Metropolis Moraviæ. 186. jus ſtapulæ obtinet. 216. pax ibi concluditur. II. 91. convivium Regum, Principum & Procerum celebratur. 93.

Olomucenſis Epiſcopus, quis primus. 117. an *Poleschovitzii* reſederit. ibid. immediatus S. R. I. Princeps. 122. regiæ capellæ Bohemiæ Comes. 301. Feuda illius in-

ſucceſſive Epiſcopatus gerit. 303. Arcem Drzevitz cum pago *Popovitz* emit; Canonicos regul. S. Auguſt. fundat ad Landſeronam. 304.

*Philibertus* Epiſcopus, Baſileenſis Concilii Legatus, hæreticos ab anathemate abſolvit Iglaviæ. II. 38. Archiepiſcopatum *Pragens.* adminiſtrat. 41.

*Philippus* Imp. corona regia ornat Ottocarum I. 136.

*Photius, Patriarcha* C. *P.* a Conſtantino ſeu Cyrillo corrigitur; decem errores Latinis objectat. 53.

*Piccarditæ.* V. *Fratres Bohemi & Meravi* item: *Waldenſes.*

Piligrinus, Laureac, ſeu Paſſav. Epiſcopus, in Moravia Epiſcopatum ſuſcitat, 105.

*Pyrius* pulvis, ejus uſus primus in *Piccardia.* 207. in Moravia II. 14. 84. in Hungaria. 83.

Podiebrad, Georgius de, novis rebus ſtudet, Cunſtadæi & Drnovitzii ei favent. II. 47. eligitur Gubernator Boh. 48. Capiſtrano publicam fidem denegat. 49. 52. Ladislaum Iglaviæ excipit, 54. de natalium ſplendore litigat. 58. an veneno necaverit Ladislaum Regem. 59. Mathiam captivum libertati reſtituit, eique Regi Hung. filiam ſuam deſpondet. ibid. Electus & coronatus Boh. Rex, ſectæ Calixtinorum plurimum favet. 60. Iglavia & Wratislavia ei negotium faceſſunt; 61. cum Friderico Cæſ. fœdus icit. Brunæ. 62. ſedet Arbiter controverſiæ 61. filiam ſuam tradit in matrimonium Mathiæ R H; Rokiczanæ conſilii Compactatorum confirmationem fruſtra petit. 62. Legatum Pontif in cuſtodiam dat; Cæſarem e manibus rebellium eripit. 63. in jus *Romam* vocatur. 65. Lichtemburgium rebellem obſidet. ibid. minis *Papæ* ab obſidione non ceſſat; rurſum in jus vocatur; regia dignitate privatur a Papa. 66. excommunicatur ut hæreticus. 67. Sternbergium Lukowienſem compeſcit; in fratres Bohemos & Moravos edictum ſer. 68. ad concilium generale appellat. 70. quidam Bohemi & Moravi ab eo deficiunt. 71. bellum *Moravis* infert. 72. bello petitur a Mathia Hung. Rege. 73. cum eo inſtabilem pacem conſtituit Sternbergæ. 75. ſucceſſorem ſuum deſtinat Wladislaum Jagellon. 76. Ducatum Oppavienſem filio ſuo tradit; de Mathia victoriam refert. 77. mittit ad eum Legatos. 78 Sedi *Romanæ* ſerio ſtudet reconciliari; Rokiczanam a conſpectu ſuo abigit. 79. *Victorinus de*, Georgii Podiebradii Regis *Parens*, prædia Epiſcopi Olom. populatur; Cremſirium fruſtra oppugnat. II. 12. prælio victor. 15. Cremſirii deditionem ſuſcepit. 16. *Victorinus de*, prioris nepos, Mathiam Corv.

Pra-

Praga Straznitium deducit. II. 59. Iglaviam ad deditionem cogit. 61. exercitum ducit ad Viennam pro Friderico Cæſare. 63. S. R. I. Princeps creatus, fit Morav. Promarchio. 64. obſidioni Cornſteinæ præeſt. 65. Boskovitzium prælio ſuperat. 71. in arce Trebicenſi obſeſſus erumpit. 73. fit Dux Oppavienſis, captivus abducitur Budam. 77. libertati redditur. 84. 92. jubet ſibi, tanquam Principi, eundem præferri. 92. concordiam cum Moravis inſtaurat. 97. Ducatum Oppav. commutat cum oppidis Slavoniæ. 108. *Henricus de*, prioris frater, S. R. I. Princeps creatur. II. 64. fratri ſuppetias venit. 73. Mathiam Regem ad Hradisſtium pugna vincit. 77. Dux Münſterbergenſis tractat de pace Olomucii. 90.

*Podivin*, caſtrum Epiſcopi *Prag.* 110 112. in illud antiqua Eccleſiæ Olomuc. privilegia. 117. huic reſtituitur. 113.

*Podivinum*, regiis civitatibus adnumeratum. 113. an ſedes epiſcopalis illic fuerit 56. Præpoſituram habuit. 113.

*Podmaniczky* Michael. II. 111.

Poleschovitzium, an ibi reſederint Epiſcopi Moraviæ. 56. 117. Epiſcopi Olomucenſes illic decimas colligunt. 118.

*Præpoſitus* Olomuc. inſtituitur. 278. eſt Cancellarius perpetuus in Marchionatu Moraviæ. 279.

*Pragenſis* Epiſcopatus amplitudo olim. 105.

Pragenſium articuli quatuor. II. 8.

*Prerovia*, Archidiaconatum Eccleſiæ ſuæ proprium habuit. 203.

Przemislaus Ottocarus I. Boh. Dux deſignatur, Waczlaum exilio multat, ab Imperatore proſcribitur. 133. Bohemiæ ſolium recuperat, Moraviæ Marchionatum firmat. 135. corona regia ornatur, eamque firmat poſteris. 136. Ius primogeniture inducit. 137. Welehradenſis monaſterii fundationem ſtabilit. 136. Epiſcopo Olomuc. conſtituit decimam in Gallaſich, Eccleſiæ Olomuc. confert villam Driſich. 277. Liberam electionem Epiſcopi concedit. 279. Moraviam filio ſuo clientelari jure tradit. 137 Wenceslaum ſucceſſorem relinquit. 138.

*Przemislaus*, Ottocari I. filius, Marchio Moraviæ, cauſas belli nanciſcitur. 138. caſtrum Bitoviam capit. 139. intereſt nuptiis cum Hung. & Boh. Regibus. 140. Bitoviam & Olomucium amittit; recipit Moraviam. 141. villam *Polom* Gradicenſibus, Monaſterio Tiſſnov. Tiſſnovicium &c. donat. 142. ejus Sigillum. 258.

*Przemislaus* Ottocarus II. Marchio Morav. Olomucenſem provinciam accipit; Pragam

ſiam revocatur. 143. hæres provinciæ Oppavienſis inſtituitur. 153. itèrum Marchio declaratur. 155. Jus iglavienſe montanum confirmat. 261. rebellat in Patrem. 155. redit in gratiam; mediam monetam Iglaviæ conſequitur; in Arce Tyrów includitur, errati veniam impetrat. 156. Henrico de Lichtenſtein donat oppidum Nicolsburg. 157. cum Margareta auſtriaca nuptias celebrat, Auſtriam & Styriam obtinet. 158. ex Moravia expellit Cumanos; ut Rex Bohemiæ, partem Stiriæ Hungaris concedit; ejus expeditio I. in Pruſſiam. 159. Regiomontium condit. 160. contra Ducem Ratibor. mittit Brunonem Ep. Olom., ad Mühldorfium cladem accipit. 161. caſtrum Hradisſt in Moravia ædificat, eique prærogativas confert. 162. Belam Hung. R. acri prælio fuſum, cogit Stiriam reddere. 163. Nicolaum gignit, Margaretam repudiat; Cunegundem ducit; Nicolsburgum Lichtenſteiniis confirmat. 164. conjurationem punit; Bavariam calamitate afficit. 165. ejus expeditio II. in Pruſſiam ibid. agros dimetitur. 265. Carinthia & Carniola ei pactis perſcribitur. 165. Stephano Hung. R. cladem infert. 166. Rom. imperii coronam bis repudiat. ib. adverſus Cæſarem bellum parat. 167. Auſtriam &c. amittit; fabula de cortinis tentorii remotis. 168. novum bellum cum Cæſare. 169. deſertus a ſuis, occumbit in prælio. 170. ejus ſigillum. 258.

Privinna, moravicus Princeps. 28. exulat 29. baptizatus, terras ad Nitriam fl. a Moymiro, ad Savum & Dravum a Ludovico *Pio* obtinet. 30 æmulum habet Raſticem, terras ad Nitriam amittit. 31. cadit in prælio. 32.

Procopius, bellidux perfidiæ reus. 74. *Marchio Moraviæ* tertio genitus Joannis March. filius. 227. ejus ditiones. 228. Hungaros in Moravia clade afficit. 231. partes Wenceslai Imp. tuetur, judiciis Bohemiæ præeſt. 235. in *Luſatia* jura dat 236. *ſedat* Iglaviæ diſſidia. 237. a Wenceslao Boh *Rege* ſucceſſor nominatur. 238. Cauſæ belli cum Iodoco fratre 235. 237. Znoymam recuperat. 239. captus ad Bezdiez, in carcerem conjicitur. 241. ejus ſigillum. 260 dotes. 242. groſſi. 225. *Major ſeu Raſus:* Taboritarum Dux, Luntenburgum obſidione bis liberat II 11. 19. ejus caſtri agit Præfectum. 20. ad Cremſirium vulneratur. 21. in Moraviæ & Auſtriæ parte crudeliter ſævit. 24. ad Brunam minus proſpere pugnat. 27. de pace agit Poſonii. 28. Moravia vaſtata, caſtrum Sternberg ad deditionem compellit. 29.

Olo-

Olomuc. & Brun. vaſtat provinciam. 32. Baſileam mittitur. 34. a Bohemis diſcors, in prælio cadit. 35. *Minor*, Orphanorum Dux. II. 24. ad Podivinum, 29. ad Brunam reprimitur a Moravis. 31. a concordia Bohemorum ſe removens, proſternitur in pugna. 35.

Pruſſinovitz, Mladota de, Cremſirii propugnator. II. 12. *Hinco de*, Ludo equeſtri victor. II. 61.

Pteny, Joannes de, ſaluti Regis fugientis conſuluit. II. 10.

*Puſtomirium*, Partheno Ord. S. Benedicti illic extruitur. 296. hujus prærogativæ. 297.

## Q.

Quadi, quæ natio, nominis etymon. I. 332. eorum fines. 340. Reges. 7. bellum cum M. Aur. Antonino. 10. a Commodo Imp. in ſtipendium aſſumuntur; a Caracalla corporis deliguntur cuſtodes. 15. ab Alexandro Sev. deliniuntur pecunia. 16. fata eorum ſub Julio Maximino usque ad Diocletianum. ibid. in Valeriam ſe effundunt. 17. 341. Carnuntum exurunt. ibid. *transjugitani*, *cisjugitani* a Conſtantio Aug. pacem impetrant. 345. *Sileſii*, quam late coluerint. 346. de eorum ſede in Moravia Auctorum recentiorum, 334. antiquorum teſtimonia. 335. eorum mores. 19. ratio vitæ; domicilia, negotia, opes. 20. dii, ſacrificuli, auguria. 22. ab Hunnis impetuntur; migrandi iis occaſio. 18. An religio Chriſtiana iis nota. 32. *V. Marcomanni cum Quadis.*

Quadia. I. ejus fines. 8. 335. regnum ſcinditur. 17. 345.

Quaſſitz, Marquardus de. II. 16. in propugnatione oppidi comburitur. 20. *Kuz'el junior de*, Huſſitas ad Brunam conſternat. II. 27.

## R.

Radgoſt, idolum & mons, *Roz'novium* inter & Frankſtadium. 47.

*Raſtices*, Moymiri nepos ex fratre, Dux Moraviæ, *Privinnæ* terras dat Svatopluco; Ludovicum Germ. *Regem* vincit 31. terras trans Danubium occupat, *Regis* aſſumit titulum, cum Carolomanno paciſcitur. 32. Cyrillum & Methudium Conſtantinopoli evocat, baptizatur, utrum Welehradii. 33. 52. pr. XIII. victus a Francis, iisdem traditur, orbatus oculis moritur. 33.

Rathbodus, confinii pannonici comes. 30.

Rathfredus, Favianenſis Epiſcopus. 49.

*Ratimarus* Dux, ejus ditio inter Savum & Dravum. 30.

Ratislaus, Wratislaus. *V. Raſtices.*

ſiam revocatur. 143. hæres provinciæ Oppavienſis inſtituitur. 153. itèrum Marchio declaratur. 155. Jus iglavienſe montanum confirmat. 261. rebellat in Patrem. 155. redit in gratiam; mediam monetam Iglaviæ conſequitur; in Arce Tyrów includitur, errati veniam impetrat. 156. Henrico de Lichtenſtein donat oppidum Nicolsburg. 157. cum Margareta auſtriaca nuptias celebrat, Auſtriam & Styriam obtinet. 158. ex Moravia expellit Cumanos; ut Rex Bohemiæ, partem Stiriæ Hungaris concedit; ejus expeditio I. in Pruſſiam. 159. *Regiomontium* condit. 160. contra Ducem Ratibor. mittit Brunonem Ep. Olom., ad Mühldorfium cladem accipit. 161. caſtrum Hradiſſt ih Moravia ædificat, eique prærogativas confert. 162. Belam Hung. R. acri prælio fuſum, cogit Stiriam reddere. 163. Nicolaum gignit, Margaretam repudiat; Cunegundem ducit; Nicolsburgum Lichtenſteiniis confirmat. 164. conjurationem punit; Bavariam calamitate afficit. 165. ejus expeditio II. in Pruſſiam ibid. agros dimetitur. 265. Carinthia & Carniola ei pactis perſcribitur. 165. Stephano Hung. R. cladem infert. 166. *Rom.* imperii coronam bis repudiat. ib. adverſus Cæſarem bellum parat. 167. Auſtriam &c. amittit; fabula de cortinis tentorii remotis. 168. novum bellum cum Cæſare. 169. deſertus a ſuis, occumbit in prælio. 170. ejus ſigillum. 258.

Privinna, moravicus Princeps. 28. exulat 29. baptizatus, terras ad Nitriam fl. a Moymiro, ad Savum & Dravum a Ludovico Pio obtinet. 30 æmulum habet Raſticem, terras ad Nitriam amittit. 31. cadit in prælio. 32.

Procopius, bellidux perfidiæ reus. 74. *Marchio Moraviæ* tertio genitus Joannis March. filius. 217. ejus ditiones. 228. Hungaros in Moravia clade afficit. 231. partes Wenceslai Imp. tuetur, judiciis Bohemiæ præeſt. 235. *in Luſatia* jura dat 236. *ſedat* Iglaviæ diſſidia. 237. a Wenceslao Boh *Rege* ſucceſſor nominatur. 238. Cauſæ belli cum Iodoco fratre 235. 237. Znoymam recuperat. 239. captus ad Bezdiez, in carcerem conjicitur. 241. ejus ſigillum. 260 dotes. 242. groſſi. 225. *Major ſeu Raſus:* Taboritarum Dux, Luntenburgum obſidione bis liberat II 11. 19. ejus caſtri agit Præfectum. 10. ad Cremſirium vulneratur. 21. in Moraviæ & Auſtriæ parte crudeliter ſævit. 24. ad Brunam minus proſpere pugnat. 27. de pace agit Poſonii. 28. Moravia vaſtata, caſtrum Sternberg ad deditionem compellit. 29.

Olo-

Olomuc. & Brun. vaſtat provinciam. 32. Baſileam mittitur. 34. a Bohemis diſcors, in prælio cadit. 35. *Minor*, Orphanorum Dux. II. 24. ad Podivinum, 29. ad Brunam reprimitur a Moravis. 31. a concordia Bohemorum ſe removens, proſternitur in pugna. 35.

Pruſſinovitz, Mladota de, Cremſirii propugnator. II. 12. *Hinco de*, Ludo equeſtri victor. II. 61.

Pteny, Joannes de, ſaluti Regis fugientis conſulit. II. 10.

*Puſtomirium*, Partheno Ord. S. Benedicti illic extruitur. 296. hujus prærogativæ. 297.

Q.

Quadi, quæ natio, nominis etymon. I. 332. eorum fines. 340. Reges. 7. bellum cum M. Aur. Antonino. 10. a Commodo Imp. in ſtipendium aſſumuntur; a Caracalla corporis deliguntur cuſtodes. 15. ab Alexandro Sev. deliniuntur pecunia. 16. fata eorum ſub Julio Maximino usque ad Diocletianum. ibid. in Valeriam ſe effundunt. 17. 342. Carnuntum exurunt. ibid. *transjugitani*, *cisjugitani* a Conſtantio Aug. pacem impetrant. 345. *Sileſii*, quam late coluerint. 346. de eorum ſede in Moravia Auctorum recentiorum, 334. antiquorum teſtimonia. 335. eorum mores. 19, ratio vitæ; domicilia, negotia, opes. 20. dii, ſacrificuli, auguria. 22. ab Hunnis impetuntur; migrandi iis occaſio. 18. An religio Chriſtiana iis nota. 32. *V. Marcomanni cum Quadis.*

Quadia. I. ejus fines. 8. 335. regnum ſcinditur. 17. 345.

Quaſſitz, Marquardus de. II. 16. in propugnatione oppidi comburitur. 20. *Kuz'el junior de*, Huſſitas ad Brunam conſternat. II. 27.

R.

Radgoſt, idolum & mons, *Roz'novium* inter & Frankſtadium. 47.

*Raſtices*, Moymiri nepos ex fratre, Dux Moraviæ, *Privinnæ* terras dat Svatopluco; Ludovicum Germ. *Regem* vincit 31. terras trans Danubium occupat, *Regis* aſſumit titulum, cum Carolomanno paciſcitur. 32. Cyrillum & Methudium Conſtantinopoli evocat, baptizatur, utrum Welehradii. 33. 52. pr. XIII. victus a Francis, iisdem traditur, orbatus oculis moritur. 33.

Rathbodus, confinii pannonici comes. 30.

Rathfredus, Favianenſis Epiſcopus. 49.

*Ratimarus* Dux, ejus ditio inter Savum & Dravum. 30.

Ratislaus, Wratislaus. *V. Raſtices.*

Q Ray-

Rayhradium, unde dictum. 109. caſtrum expugnatur. 174. habet Moraviæ Prælatum inſulatum. pr. XXX.

Richardus Imp. Ottocarum II. Bohemia & Moravia inveſtit. 135. eidem Auſtriam confert in feudum. 181.

Rziczan, Joañes Telephus de, Baro moravus, ſuperiorem Hungariam pro Ladislao poſtumo tuetur. II. 44.

Robertus, Ep. Olomuc. villam Rathay emit. Præpoſitum inſtituit. 278. S. R. I. comitiis intereſt. Eccleſiam in Puſtomir auget reditibus, Welehradium a decimis eximit. 279. conſecrat Eccleſiam Welehradenſem. 280.

Rokicz'ana, Joannes, dubia in explicanda Compactatorum formula proponit Brunæ. II. 37. in foro Iglavienſi, coram Cæſare & Legatis concilii Baſil. obedientiam Eccleſiæ Rom. pollicetur. 38. apud Utraquiſtas præcipuo eſt loco. 47. bohemos & moravos Barones ad partes ſuas trahit, a Capiſtrano oppugnatur. 49. dolis eundem circumagit. 52. Georg. Podiebradium ad regnum Bohemiæ evehit, in defendenda Calixtinorum ſecta obſtinatiorem reddit. 62. Pseudo-Archiepiſcopus Huſſitarum in Bohemia & Moravia 80. 175. Cremſirienſibus hæreticis Tenendam ſcripſit plenam erroribus. 80, gratia Regis Georgii excidit. 79.

Roſenberg, Petrus de, exercitum Brunæ mœnibus admovet. 189.

Roſenſteina, arx. 152. pr. XXX.

Rottal, Joannes Comes de, triplex ſacellum in monte Hoſtein; Franciſcus Antonius Comes de, Eccleſiam extruit. 145. pr. XXVI.

Rudolphus Habsburg. Imp mittit Pragam Legatos fruſtra 166. armis ſubigit Auſtriam. 167. ceteris provinciis, excepta Bohemia & Moravia, cedere Ottocarum cogit; non fuit olim Ottocari Mareſchallus. 168. pugna Ottocarum frangit. 169. Parricidas Ottocari aſpectu ſuo prohibet. 170. pacem Iglaviæ firmat; quinquennem poſſeſſionem Moraviæ accipit. 171. Wenceslao, Ottocari filio, Juditham ſponſam & Moraviam tradit. 173. moritur. 175. Alberti Imp. filius, Moraviam populatur. 177. Znoymam & Iglaviam occupat; Rex Bohemiæ renunciatur. 179. Epiſcopus Laventinus, Paulli II. Pont. Legatus, caſtri Cornſtein obſidionem jubet ſolvere. II. 65. Bohemos & Moravos ad jugum Georgii Regis excutiendum ſollicitat. 70.

Rugi, Moraviæ olim incolæ. 24.

Rugiland, vocata olim Moravia. 24.

Rukſtein, Hinco de, Auſtrios reprimit. 195.

S.

S. Rupertus, Epiſcopus Iuvavienſis. 48.

## S.

Sadek, Henricus de, alias Waldſtein, Neocaſtrum Huſſitis eripit. II. 14.
Salomon, Hung. Rex, Humnobrodam Moravis cedit. 75. 79. ab Ottone I. Moraviæ Duce fugatur. 79.
Samo, Wogevoda, vel Rex Moravorum, hos a tributo francico liberat; ab Avaribus tuetur, ejus liberi. 25.
Samomir, num ad Moravos ſpectet. 26. pr. VIII.
Samoslaus, ejus acta an ſincera. 26. pr. VIII.
Sarmatici montes, ubi incipiant. 337.
Scalajugatus, Wiztrachi Ducis Boh. filius, ad Ratiſlaum confugit. 32.
Schardirzium, Auguſtinenſibus eremitis donatur. 225.
Schlik, Caſpar, morum Præfectus Ladislai poſtumi. II. 46.
Scholæ Olomucii, Laskæ, Brunæ. 270. II. 152. Piccardorum. 153.
Schvamberg, Bohuslaus de, in caſtro Spilberga includitur. II. 88.
Schumberga, Cœnobium Ord. Præd. quis ibi fundaverit. 291.
Secechus, Palatinus Cracovienſis, prædas agit in Moravia. 83.
Sekirkoſtel', prædium Prag. Epiſcopi in Moravia. 110. Joanni Ep. Olom. conceditur 112.
Series Promarchionum Moraviæ. 253. II. 138.
Severus, Prag. & Morav. Epiſcopus, pallium impetrat; Rayhradii Eccleſiam dedicat. 108. diviſioni Pragenſis Epiſcopatus favet 109
Sido. ejus prælium cum Vannio. 9. vanniani regni partem obtinet. 10.
Sigefridus, Archiepiſc. Mogunt. Gebhardi Epiſcopi Prag. fautor. 111. vocatur ad Synodum Rom. 112.
Sigismundus Imp. Marchiam Brandeb. obtinet 229. ejus lites cum Marchionibus Moraviæ; fit Rex Hung 232. Marchiam Brandeb. oppignorat. 233. Wenceslaum Imp. capit. 234. pactis libertati reddit. 235. ſecundo capit. 237. ejus fœdus adverſus Procopium March. 238. Znoymam obſidione premens, venenum bibit. 240. Procopium captum Brunæ includit. 241. cur Moravi ſe ei non ſubmiſerint. 242. ambit imperialem coronam 246. Rex Rom. renunciatur. 247 Huſſum publica fide mittit Conſtantiam, conſentit, ut comburatur. 250. dat litteras ad Moravos. 252. Rex Boh. & Marchio Moraviæ ſalutatur. II. 3. cruciatam publicari facit. ibid. Pragam fruſtra obſidet, gravi profligatur ſtrage. 4. adverſus Taboritas moravos mittit Per-

 en-

tum armis perſequitur. 140. Bitovia expugnata, Moraviam eripit *Przemislao*. 141. diploma dat *Parthenoni* Tiſſnovicenſi. 142. Moraviam partitur duobus filiis. 143. Iaroslaum Sternbergium contra Tataros mittit. 146. victorem remunerat. 149. Friderico A. D. auxiliares dat contra Battum. 150. ejus Statutum de negotiatione. 267. in fœdus cum Bela *Rege* pertrahitur. 150. impreſſionem facit in Auſtriam. 151. pacem facit. 152. Oppavienſis provinciæ fit hæres. 153. jus iglavienſe montanum confirmat. 261. *Przemislaum* Ottocarum Marchionem Moraviæ declarat. 155. rebellem fugat, ſupplicem in gratiam recipit. 156. denuo infeſtum in arce. Tyrow includit; Cztiborium & Iaroslaum capite plectit; filio errati veniam dat. 156. edictum promulgat de ſolvendis decimis. 283. Auſtriam & Stiriam regno ſuo adjicit. 157. moritur. 159. *II. Boh. Rex*, Ottonis Brandeb. tutelæ committitur. 171. in cuſtodiam arcis Bezdicz datur, Zittaviam abductus, plebeja educatur inſtitutione. 172. a Brandeburgo dimiſſus, Zaviſſium regni moderatorem conſtituit. 173. Moraviam a latrociniis liberat; Hunnobrodæ liberaliter habetur. 174. Zaviſſium regni inſidiatorem capite plectit; Auſtriam cisdanub. obtinet. 175. jus montanum edit. 262. Agnetem filiam *Ruperto*, Imperatoris filio, in matrimonium dat. 176. decimas argenti Alberto Cæſari negat. 177. bello immoritur. 178. ejus ſigillum. 259. *III. Boh. Rex*, pacem cum Alberto Cæſ. facit; Hungariæ coronam Ottoni bavaro cedit; contra *Polonos* cum exercitu proficiſcens, occiditur Olomucii 178.

Wenceslaus IV. cognomento piger, naſcitur. 221. trienni corona Boh. regia imponitur. 223. teſtem agit. 224. Rex *Rom.* eligitur. 228. Bohemiam & Sileſiam obtinet; S. *R.* I. Vicarium conſtituit; Urbano VI. *Pontificiam* dignitatem vindicat. 229. ejus ſegnitia. 230. 234. deligitur *Arbiter*. 232. Joannem Nepom. in Moldava ſubmergit, capitur. 234. libertati redditus, judiciis Bohemiæ Marchiones Moraviæ præficit. 235. imperiali dignitate privatur. 236. capitur iterum. 237. redditus, Procopium March. ſucceſſorem ſuum nominat. 238. electionem Iodoci in Regem Rom. probat. 246. Moraviæ Marchionatu augetur. 247. jus Stapulæ Urbi Olomucio firmat; in Huſſo coercendo parum felix; Moraviæ pacem ſancit. 248. monetur de hæreſi exſcindenda, Huſſum ex Urbe Praga ejicit. 250. moritur. 253.

Wen-

em ditionibus pellit. 88. rum eo armis decertat victor; ejus filiis paterni delicti veniam facit; conſpirationem detegit. 89. Brzetiſlaum excœcat; Sileſiam bis nvadit. 90. Cujaviam obinet. 91. *II. Sobieslai I. filius*, Olomucium occupat, captus in cuſtodiam reducitur. 94. Dux Bohemiæ Henrico A. D. bellum infert. 96. excommunicatur. 97. Conradum D. Znoymenſem & Imperatorem offendit. 98.

Sodalitas litteraria Hungarorum, Danubiana II. 159.

Sokol, Joannes Znoymam Iodoco March. eripit. 239. eruptionem facit. 240. eam captam Auſtriacis reddit. 243. impunitatem a Iodoco impetrat. 244. in Pruſſia re ſtrenue geſta, caſtro Radezim præficitur, veneno tollitur. 245.

Sophia, Friderici, A. D. conjux, ejus repudium cauſa belli. 138.

Spitigneus; Brzetislai I. Boh. D. filius; Satecenſem provinciam accipit. 75. fit Dux Bohemiæ. 76. fratribus Ducatus adimit, Hungaros afficit clade. 77. Wratislao Ducatum reſtituit; non item Conrado & Ottoni; opem fert Andreæ H. R. 78. *Udalrici filius*, Ducatum Brunenſem obtinet. 88. *Borzivogii Boh. D. filius*, ciet turbas. 91. *Waczlai filius*, Dux Brun. 134. *Wladislai Polon.* Ducis filius illegitimus. 84.

*S*satny, Georgius, cœnobium Gradic. adverſus Hungaros propugnat. II. 75. fraudulenter Olomucenſibus ſe dedit. 81.

Stanislaus Turzo, Epiſc. Olomuc. II. 186. electionis jus Capitulo Olom. evincit Romæ; Synodum Viſcoviæ celebrat. 185. extirpare Piccardos conatur. 187. implorat auxilium Regis Wladislai. 190. fana Piccardorum claudit.; Collegiatam Cremſirii inſtaurare negligit 191. prædia Canonicorum retinet. 192. Legatione fungitur apud bohemos. 193. Ludovico Regi coronam Boh. imponit, cumque Cremſirii hoſpitio accipit. 124. Sigismundum Polon. R. ſplendide excipit Cremſirii & Viſcoviæ. 128. edictum impetrat adverſus Lutheranos. 192. ejus eruditio. 157.

Stephanus, Belæ II. R. filius, cladem ſuſtinet. 163. Hungariæ Rex Moraviam vaſtat, ad Jaurinum cæditur. 166. *Kontius*, fœdam ſtragem patitur. 231. *Dolanenſis*. 273. *Abbas Welebradenſis*, a taboritis comburitur II. 6.

Sternberg, Iaroslaus de, Olomucio Præfectus bello tatarico. 146. ejus prudentia. 147. Tatarorum obſidione liberat Olomucium. 148. ædem B. V. extruit, Sternbergam condit, renunciatur primus Moraviæ Promar.

marchio. 149. revocatur in Bohemiam. 155. *Zdislaus de*, caput factionis. 188. *Jaroslaus & Albertus de*, Frankenſteinæ captivi. 199 Uſſoviam & Neoſtadium emunt. 205. *Albertus de*, Prom. Morav. 206. Canonicos Later. Sternbergæ. 226. carthuſiam rubi B. V. ad Litomiſslium fundat; varios gerit epiſcopatus. 226. 230. *Gregorius de*, ad Sluſchovitzium pugnat fortiter contra Boczkonem Cunſtadæum II. 23. *Albertus de*, prioris patruelis, ad Sluſchovitzium rem bene gerit. II. 23. Supremi Capitanei vices agens, Draſtilum de Cojetin expellit in Bohemiam. 28. *Aleſſius Holitzky de*, Moravos accuſat coram Rege Ladislao. II. 55. eidem ſatis fit. 56. *Matthæus de*, Lucovii Dominus, excurſiones in Hungariam facit. II. 68.

Stramberga, arx, perfugium adverſus Tataros. 144.

Straznitium, hic Mathias Corvinus a Proceribus hungaris Rex ſalutatur; conventus Regum Hung. & Bohem. II. 59.

Svatoplucus, Raſticis e ſorore nepos, Privinnæ terras accipit. 31. a Ludovico Germ. Rege obſidetur. 32. tradit ſe Francis; avunculum prodit Carolomanno. 34. ipſe in vincula conjicitur; regnum Moraviæ ſibi vindicat; Slavoniæ populi ei dominatum & tributa dant, unde Moravia magna oritur. 35. Carolomannum ad internecionem cædit. 36. Slavos jugo Francorum eximit; auxiliares in Italiam mittit; cum Carolo Craſſo bellum gerit. 37. in Comageno monte pacem facit. 38. malefida ei cum Arnulpho amicitia; Formoſi Papæ Legatio ad ipſum; Borzivogium Boh. Ducem convivio accipit. ibid. a Bohemis ejectum reſtituit, Hungaros reprimit, Bavaros adigit ad pacem. 39. Moraviæ magnæ regno in tres filios diviſo, moritur in aula ſua 40. *Prioris filius*, aliter Svatobogius & Zventibaldus. 40. a fratre in carcerem conjicitur, libertate donatus, monachum induit. 41. *Dux Olomucenſis*, arma in Sileſiam infert. 84. *Borzivogium* throno deturbat, ſalutatur Dux Bohemiæ. 85. Imperatori fert ſuppetias, Hungariam pervaſtat, in expeditione contra Polonos occiditur. 86. *Waczlai filius*, Dux Brunenſis. 134. *Pomeraniæ Dux*, victor. 150. victus. 151.

Svatoſs, Moraviæ Rex, num Veſprimii reſederit. 26. pr. VII.

Svatovitus, Svantovitus, idolum Welehradii. 77.

Sudeti montes; eorum extenſio. 337.

Svevi, Moraviæ veteris incolæ. 316.

# T.

Taboritæ moravi. *V. Huſſitæ.*

Tabulæ publicæ, ſeu provinciales, earum origo. 210. II. 146. quando cœperint moravice ſcribi. 147.

Tatari, eorum Duces. 143. in Hungariam & Moraviam irruunt. 144. montes Kotaucz' & Hoſtein obſident. 145. belli apparatus contra illos. 146. cingunt obſidione Olomucium, eorum crudelitas. 147. clades. 148. feſtinant. in Hungariam. 149.

Taurinus, Stephanus. II. 156.

Templarii abolentur. 184. caſtellis ſuis in Moravia ultro cedunt. 185.

Tepenecz, mons, Joannis Epiſcopi Olom. 201. caſtrum Twingenberg in eo extuitur. 202.

Tettau de Tettove, familiæ claritudo. 237. *Joannes de*, Legatus Georgii *Regis* ad Papam. II. 68. *Willhelmus & Fridericus fratres de*, eorum ſtrenua opera bello Auſtriaco. II. 89. 97. *Baltazar*, bellator egregius in Hungaria II. 111. *Joannes & Georgius fratres de*, rem egregie gerunt in Bavaria. II. 118.

Theobaldus, Wladiſlai II. Boh. D. frater, in Polonia. 93. in Italia fortiter agit. 94.

Theodoricus, Epiſc. Olom., unam præbendam in Povla, quatuor Slatinæ inſtituit, Abbati Lucenſi Mühlfrauen donat, Collegiatam Brunæ erigit. 290. Maturam in Cathedrali fundat. 291.

Theotmarus, Archiepiſcopus Iuravienſis, Wichingum *Patavienſi* infula privat; queritur de Moravis. 64.

Thiddagus, *Prag.* & Morav. Epiſcopus, Cracov. & Strigonienſem Epiſcopatus erigit. 107. ſæpe exulat. 108

Thomas de Wiſtonitz, Taboritarum moravorum Dux. II. 5.

Tiberius Cæſar, Sicambros in Galliam transfert. 328. bis in Marobuduum ſigna fert irrita. 343.

Tiſchnovitz, Simon de. II. 153.

Tiſchnovicenſe cœnobium, ei factæ donationes. 142.

Tkadlecz, Petrus. II. 98.

Tobias a Czernahora, *Pro*marchio Moraviæ. 175. 177. 180.

Todanus, ripam transdanubianam tenet; ſacris chriſtianis imbuitur, fœdus cum Francis ruptum innovare cogitur. 28.

Trebicz'ium, clauſtrum S. Benedicti illic ubi ſteterit, turbis huſſiticis peſſumdatum. 245. Mathias *Rex* oppidum incendit, arcem obſidet. II. 73.

Tunaitani. 29. V. Marahenſes.

Turzo Stanislaus. *V. Stanislaus.*

Turzo, Joannes, ejus eruditio. II. 157.

Typographia Moraviæ. II. 261.

## U.

Udalricus Boh. Dux, Urbem Buſſine comburit. 68. Moraviam recuperatam filio ſuo tradit. 69. ejusdem nuptiis intereſt. 71. Miecz'islaum profugum excipit; bellum gerit cum Conrado Imp. 72. utrum autor fuerit Marchionatus Moraviæ. 69. moritur. 73. *Dux Brunenſis*, in Auſtriam fugiens, *Rötzio* donatur. 83. arma ponit. 84. moritur. 87.

Ulmannus, Marianus, ejus ſententia de Marcomannis rejicitur. 318.

Ulricus III, Carinthiæ Dux, in fœdus cum Hungaris pertrahitur. 150. in Auſtriam impreſſione facta, capitur. 151. quo anno, & quam ob cauſam bellum hoc geſſerit. 153. Agnetem Tirolenſem ducit conjugem. 152. Promarchio Moraviæ a quibusdam cenſetur. 253. Brzeczlaviæ in Moravia Dominus, confirmat privilegia Gradicenſium. 151. *Comes Ciliæ* Auſtriæ *Præfectus* II. 53. occiditur. 59.

Uncz'ovium Georgio R. fidele. II. 72 Mathiæ H. *R.* arma opponit. 74. fidem quoque ſervat Wladislao R. 83. hujus caſtra ad Urbem. 91.

Urbanus V. Pont. pacis mediator inter Carolum IV. & hoſtes fœderatos. 222.

Uralphus, Laureacenſis Epiſcopus, Avaribus & Moravis Chriſtum prædicat; quatuor Epiſcopi ei ſubjiciuntur. 49. moritur. 50.

## V.

Valentinus Mezricenſis, Mathematicus & Poeta. II. 155.

Valeria provincia, ubi ſita; eo progreſſi Marcomanni & Quadi. 342.

Vallis Ioſaphat, Carthuſia, vi armata occupatur II. 39. conſenſu Marchionis ſolo æquata, transfertur in Suburbium Olomucenſe. 40.

Vangio, ejus prælium cum Vannio Quadorum Rege. 9. Vanniani regni partem accipit. 10. an eo Rege Zaroſſicii jam templum fuerit. 22.

Vannius, eum Quadi & Marcomanni Regem obtinent. 9. ejus regni amplitudo. 10. an ultra Valeriam arma protenderit. 342. in illum inſurgunt Vibilius &c. 9. in Pannoniam fugant, regnum partiuntur. 10.

Vannianum regnum 8. 340. an Iazyges etiam complexum. 341.

Vetvar, an idem, quod Welehradium. 49.

Vis-

Viadrus, ejus accolæ hodierni num Quadorum progenies. 346.
Vibillius, Hermundurorum Rex, Catualdam & Vannium regno exuit. 9.
Victorinus de Vedanitz, Litoviam obruit, agitur in fugam. II. 40.
S. Virgilius, Epiſcopus Iuvavienſis. 48.
Viſovitzium. *V. Smilheim.*
Vitislaus. *V. Svanzovitus.*

# W.

Waczlaus ſeu Wenceslaus, Sobieslai I. filius, Brunenſem ditionem conſequitur. 94. in Olomucenſem transfertur. 96. Sobieslai, II. partibus favet. 97. Olomucenſi ditione privatur. 98. Dux Boh. deligitur. 132. in exilium ejicitur. 133.
Waldenſes ſeu Piccardi, eorum doctrina. II. 187. ſuperintendentes. 188. ex Marchia Brandeb. in Moraviam evocantur; recedunt in Moldaviam, in Moraviam redeunt. 98. eorum fautores, 115. ab Auguſtino Olom. oppugnantur, ibid. Confeſſionem fidei ſuæ Regi mittunt, 118. item Orationem excuſatoriam; error eorum præcipuus; divulgant excuſationem contra binas litteras Doct. Auguſtini. 121. Martham de Boskovitz habent Adminiſtram. 189. adverſus eos Pragæ conventus Sancto-Jacobæus. 122. edictum Sancto-Laurentianum. 123. *V. Henricus Inſtitoris.*
Waldſtein; Hinko de, Cæſarem Selovicii laute accipit. II. 61. bellidux Wladislai R. B. adverſus Mathiam. R. H. 81.
Walterus de Hradek, Promarchio Moraviæ. 184. 187.
Wartenberg, Joannes de, Promarchio Morav. in oppugnatione Koſtelecii occumbit. 187. *Beneſſius*, Hungaros in fugam dat. 194. *Beneſſius de*, Promarchio Moraviæ. 230.
Weitmile, Beneſſius de, Pacificator. II. 90.
Welehradium. an regia & Archiepiſcopalis ſedes fuerit. 33. 56. pr. XXXIII. exciſum. 137.
Welehradenſe cœnobium fundatur. 137.
Welikò, Dux Orphanorum, Brunam obſidens, de prodenda Urbe communicat. II. 26. obſidionem cogitur ſolvere. 27.
S. Wenceslaus, Dux Boh. Drslao Lucenſi duellum offert. 64. pr. XVII *Svatopluci Boh. Ducis. filius*, 85. Henricus in baptismo appellatur. 86. Dux Olomucenſis. 89.
S. Wenceslai caſtrum, quodnam fuerit. 113. *V. Podivin.*
Wenceslaus I. Boh. Rex coronatus, Auſtriam vaſtat. 138. Bitoviam amittit. 139. Fridericum A. D. proſcriptum

tum armis perſequitur. 140. Bitovia expugnata, Moraviam eripit *Przemislao*. 141. diploma dat *Parthenoni* Tiſſnovicenſi. 142. Moraviam partitur duobus filiis. 143. Iaroslaum Sternbergium contra Tataros mittit. 146. victorem remunerat. 149. Friderico A. D. auxiliares dat contra Battum. 150. ejus Statutum de negotiatione. 267. in fœdus cum Bela *R*ege pertrahitur. 150. impreſſionem facit in Auſtriam. 151. pacem facit. 152. Oppavienſis provinciæ fit hæres. 153. jus iglavienſe montanum confirmat. 261. *P*rzemislaum Ottocarum Marchionem Moraviæ declarat. 155. rebellem fugat, ſupplicem in gratiam recipit. 156. denuo infeſtum in arce Tyrow includit; Cztiborium & Iaroslaum capite plectit; filio errati veniam dat. 156. edictum promulgat de ſolvendis decimis. 283. Auſtriam & Stiriam regno ſuo adjicit. 157. moritur. 159. *II. Boh. Rex*, Ottonis Brandeb. tutelæ committitur. 171. in cuſtodiam arcis Bezdicz datur, Zittaviam abductus, plebeja educatur inſtitutione. 172. a Brandeburgo dimiſſus, Zaviſſium regni moderatorem conſtituit. 173. Moraviam a latrociniis liberat; Hunnobrodæ liberaliter habetur. 174. Zaviſſium regni inſidiatorem capite plectit; Auſtriam cisdanub. obtinet. 175. jus montanum edit. 262. Agnetem filiam *R*uperto, Imperatoris filio, in matrimonium dat. 176. decimas argenti Alberto Cæſari negat. 177. bello immoritur. 178. ejus ſigillum. 259. *III. Boh. Rex*, pacem cum Alberto Cæſ. facit; Hungariæ coronam Ottoni bavaro cedit; contra *P*olonos cum exercitu proficiſcens, occiditur Olomucii 178.

Wenceslaus IV. cognomento piger, naſcitur. 221. trienni corona Boh. regia imponitur. 223. teſtem agit. 224. Rex *R*om. eligitur. 228. Bohemiam & Sileſiam obtinet; *S. R.* I. Vicarium conſtituit; Urbano VI. *P*ontificiam dignitatem vindicat. 229. ejus ſegnitia. 230. 234. deligitur Arbiter. 232. Joannem Nepom. in Moldava ſubmergit, capitur. 234. libertati redditus, judiciis Bohemiæ Marchiones Moraviæ præficit 235. imperiali dignitate privatur. 236. capitur iterum. 237. redditus, Procopium March. ſucceſſorem ſuum nominat. 238. electionem Iodoci in Regem Rom. probat. 246. Moraviæ Marchionatu augetur. 247. jus Stapulæ Urbi Olomucio firmat; in Huſſo coercendo parum felix; Moraviæ pacem ſancit. 248. monetur de hæreſi exſcindenda, Huſſum ex Urbe Praga ejicit. 250. moritur. 253.

Wen-

Wenceslaus, Dux Oppav. Brunæ in diœta paci publicæ ſubſcribit. II. 35.
Werinharius, Engelſchalci filius, dextra & lingua mutilatur. 37.
Wezilo, Archiepiſcopus Mogunt. Epiſcopatuum Prag. & Olomucenſis conjunctionem ſvadet.. 114.
Wezilo, Epiſcopus Olomucenſis nominatur, num confirmatus & conſecratus fuerit. 115.
Wichingus, Epiſc. Nitrienſis, a S. Methudio diſſentit, redarguitur a Papa. 60. fit Patavienſis Antiſtes & Arnulphi Imperat. Cancellarius. 61.
Willhelmus, Stiriæ Dux, Alberti V. A. Ducis Tutor; caſtella auſtriaca recuperat. 241. 243.
Willhelmus, Epiſcopus Olomuc. electus 282. Epiſcopatu cedit. 283.
Williginus, Archiep. Mogunt. 106.
Wladimirus. Ottonis III. filius, Dux Olomucenſis. 129. 132.
Wladislaus, Polon. Dux, Moraviam prædatur; tributum ſolvit. 83. moritur. 84.
Wladislaus I, Wratislai filius, Boh. Dux, æmulis ſuperatis, Sobieslao fratri Moraviæ partem donat, Borzivogio dimidium Bohemiæ cedit. 87. rurſus Sobieslaum Moravia expellit, ſubſtituitque alios. 88. *II. Wladislai I. filius*, Boh. Dux Wladislaum, Sobieslai I. filium, æmulum ſuperat. 91. Corado II. Znoymam bis ereptam, 92. 124. tradit Henrico fratri. 93. Polonis debellatis, coronam obtinet regiam, ibid. Mediolano redux, Sobieslaum, Sobieslai *I.* filium, Olomucii capit, Friderico, filio ſuo, Ducatum Olomucenſem; Waczlao, Sobieslai I. filio, Brunenſem tradit. 94. caſtrum *Podivin* cum jure cudendæ monetæ reſtituit Epiſcopo Olom. 123. agros & pagos donat *Præmonſtratenſibus* Litomiſslii. 125. bellum gerit cum Emmanuele Imp. C. *P.* pacemque glorioſam facit. 95. abdicato regno, moritur. 96.
Wladislaus, Sobieslai I. filius, ciet turbas. 91.
Wladislaus. Henricus I, frater Przemislai Ottocari I, Marchio Moraviæ deſignatus, clandeſtina conſilia habet. 133 conjicitur in carcerem; in thronum Bohemiæ evehitur. 134. armato fratri iens obviam, thronum cedit ultro. 135. Primus Marchio Moraviæ ſtabilis. 136. legem Senioratus cum fratre abrogat. 137. Welehradenſe monaſterium fundat. ibid. ejus ſigillum. 257. *II. Marchio Morav.* Regem Boh. eligit. 137. confirmationem ejus impetrat. 138. ejus ſigillum. 257. *III. Marchio Morav.* patriæ tutelæ ſubjicitur. 143. Brunam tuendam accipit adverſus Tata-

ravos. 146. ei Gertrudis deſponſatur. 143. 152. in matrimonium datur. 153. Auſtriam & Stiriam ambit. ibid. Poloniæ Dux eligitur. 154. ejus ſigillum. 158.

Wladislaus, Dux Ratiboriensis, Oppavienſem provinciam populatus, pacem redimit. 161. Loketecius, Poloniæ regnum vi occupat. 178. cum Ludovico Bav. Imp. fœdus init; cum Joanne Rege Boh. inducias paciſcitur. 194. Poloniæ Rex, ad bellum prutenicum Moravos evocat. 245. item Poloniæ Rex., Moraviam circa Fulnecam &c. prædatur. II. 42.

Wladislaus, Caſimiri Polon. R. filius, eligitur in Regem Boh. II. 76. 80. coronatur Pragæ ab Epiſcopo polono. 81. anathematis Pontificii minas ſuſtinet. 82. de pace agit. 85. Patris ſui implorat auxilium. 86. Wratislaviam obſidet. 87. inveſtituram regni Boh. a Cæſare accipit. 89. Brunæ diſceptat de pace ibid. rem minus proſpere gerit ad Plsnam. 90. Pace Olomucenſi Moraviam cedit Mathiæ. 91. Hungariæ Rex declaratur; a Moravis, ut vaſallis, recipitur. 108. bellum gerit cum Alberto fratre, & Maximiliano Rom. Rege. 109. Pacis conditiones. 110 edictum ex Hungaria Moravis mittit. 111. Latronum audaciam reprimit, 112. novæ cauſæ cognoſcendæ præſidet. 113. inveſtit Epiſcopum Olomuc. 114. caſtella & oppida cameræ ſuæ propria amittit. 115. contra Waldenſes edictum publicat. ibid. Suffragatur Auguſtino Olomuc. 116. Sigismundo fratri tradit Ducatum Oppavienſem. 117. Joanni Corvino, Duci Oppav. terras in Hungaria aſſignat. 116. nuptias celebrat Budæ, publicat alterum edictum adverſus Waldenſes. 117. ejus bellum cum Maximiliano I. Cæſ. Luget Reginam mortuam. 119. Legatum mittit ad Cæſarem. 120 factiones in Bohemia ſupprimit feliciter. 121. edictum ejus Sancto Laurent. in Piccardos 123. poſt Ludovici filii coronationem divertens Cremſirii, importune interpellatur a Comite Scepuſienſi, Hunnobrodæ reſidet. 124. Sepulcrum Joannis Varadin viſitat, Ducatum Oppav. recuperat. 125. bona Canonicorum Cremſir. oppignorata redimit. 191. glacenſem conventum indicit, ſtat ab Auguſtino in cauſa Nobilium. 126. Affinitatem & Succeſſionem Auſtriacam in regno Hung. ſtabilit. 127. pacem publicam Olomucii ſancit. 128. ejus ægroti litteræ ad Moravos. 129. moritur. 130.

Wlaſſim, Carolus & Georgius fratres de Litoreliæ. Regem hoſpitio accipiunt. II. 113.

Wra-

Wracen ſeu Wratislaus, Epiſc. Olomuc., Moguntini Suffraganeus, Geizam Hung. Ducem baptizat, ejus diœceſis amplitudo. 105. cauſam Gozmari judicat. 106.

Wratislaus, Brzetislai filius, Dux Olomucenſis. 75. clientelari ſubjectione ſe eximit. 76. Ducatu privatus, in Hungariam fugit. 77. Arabona conjuge mortua, Adelheidem ducit. 78. factus Dux Bohemiæ, Epiſcopatus Prag. diviſionem cupit. 109. Conrado & Ottoni fratribus Principatus auget; Salomoni Hung. regnum vindicat. 78. Gebhardo Epiſcopo Prag. bona eripit. 110. Romam mittit nuncios in cauſa ipſius 111. Moraviæ limites protendit, Svatavam ſibi jungit matrimonio, bellum pro Salomone H. R. gerit. 79. conſecrationi Eccleſiæ Gradicenſis adeſt. 113. ab Henrico IV. *Imp.* corona regia decoratur. 80. intereſt Concilio Mogunt. Clementi Antipapæ adhæret. 114. nova ei diſſidia cum Gebhardo. 115. Svatoplucum & *Otto*nem II. paternis terris exuit; bellum cum Conrado I. Duce Morav. 81. componit. 82.

Wratislaus, Dux *Brun.* 88. arci Doninæ includitur. 89. libertate donatur. 90. in Wladislaum II. conſpirat. 91. diripitur ejus ditio, reſtituitur interventu Epiſcopi Olomucenſis. 92. 123.

Wrbna, Hinco de, prædonum tabernas excidit. Ib. 94.

## Z.

Zaviſſius, ejus familia. 169. ad Cæſarem deficit. 170. Cumanos profligat. 171. Cunegundis Reginæ familiaris, conjux, regni moderator. 172. latrones expugnat. 174. arces *Reginæ* dotales retinet, in necem Regis conſpirans, capite plectitur. 175.

Zbinco, Archiep. *Prag.* Wiclefi libros comburit. 244.

Zdik Henricus, Ep. Olom. Eccleſiam cathedralem abſolvit, conſecrat, cathedram e S. *Petri* Eccleſia eo transfert. 119. Epiſcopi *Prag.* cauſam cognoſcit, in *Pa*læſtinam iter ſuſcipit, convertit *Prutenos.* 121. adeſt comitiis imperii, cudendæ monetæ jus obtinet. 122. deprecatorem agit. 92. caſtrum Podivin recuperat. 123. Strahovienſe cœnobium excitat; *Romam* proficiſcens adit vitæ periculum. ibid. Cœnobii *Præ*monſtratenſis Litomiſslii auctor eſt; non fuit tamen ipſe Canonicus Præmonſtratenſis; Beati adeptus nomen, in monte Sionæo ſepelitur. 125. fuit ſeptimus Epiſcopus Olomucenſis. 117. 126.

Ziam.

Ziampach, Nicolaus, Potſteinæ obſidetur; an in Poloniam profugerit. 201.

Zierotjn, Henricus, profectionem parat in terram ſanctam, in protectionem ſedis Apoſtolicæ ſuſcipitur. 276. *Hoſtislaus de*, Ludis equeſtribus victor. II. 61. *Joannes de*, Fulnecæ Dominus, favet Piccardis II. 123. intereſt conventui glacenſi. 126. ejus legatio ad Bohemos. 130. *Wenceslaus de*, rem naviter gerit in Bavaria. II. 118.

Ziſka, Curiam Pragæ invadit. 253. Taboritarum Dux, montem Witkow defendit, Sigismundum Imp. profligat. II. 4. Bohemiam cædibus ac flammis replet. 5. in Cæſarem irruit. 10. Reginæhradecium capit. 16. Iglavia fruſtra obſeſſa, Auſtriæ & Moraviæ partem occupat, vaſtat. 20. ad Cremſirium cladem patitur. 21. vaſtabundus excedit Moravia. 22. Przibislaviam obſidenti, Bohemiæ præfectura offertur. 23. peſte extinguitur. 24.

Znoyma, Ducum Moraviæ ſedes. 75. Wladislai II. Boh. D. præſidio tenetur, aſtu Conradi occupatur, rurſus expugnatur una cum caſtro. 9. ibi Regum conventus. 175. *Stanislaus & Petrus de*, theologicæ facultatis Pragæ Doctores. 273.

Zobor, mons. 41.

Zventibaldus. *V. Svatoplucus.*

Zwola, Conradus III de, Ep. Olom. fit Adminiſtrator Archiepiſcopatus Prag. Status Religionis eo Epiſcopo II. 167. Synodum Brunæ cogit, Concilium Baſil. adit, an jure accuſetur de neglecta Eccleſiæ ſuæ cura. 168. *Bobuslaus de*, Ep. Olom. Regi Ladislao a conſiliis, communionis *ſub Utraque* neceſſitatem adſtruentibus reſiſtit. II. 172 veneno tollitur. 173. Manuſcripta ab eo relicta. ibid.

MAR 12 1958